ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI 1ER FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9017 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4818

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԷՊԻ ՄԵՂՄԱՑՈ՞ՒՄ

Այժմ որ դեմոկրատները իշխանութեան գլուխ են անցած Միացեալ Նահանգներուն մէջ, Խրուշչեւ առիթէն կ՚օգտուի ամրապնդելու համար Խ. Միութեան դիրքը միջազգային գետնի վրայ ։

Իբրեւ թէ Այզընհաուըրն եղած ըլլար պատասխանատուն քաղաքական լարուած վիճակին եւ արեւելք – արեւմուտք հակամարտութեան սաստկացումին, Կրեմլին մենատէրը մեծ գոհունակութեամբ կ՚ողջունէ նախագահ Քենեըտին, սիրալիր հեռագիրներ ուղղելով անոր ։ Ցոյց կը յայտնէ միաժամանակ, որ Մոսկուայի եւ Ուաշինկթընի միջեւ պիտի վերահաստատուին այն սիրալիր յարաբերութիւնները, որոնք գոյութիւն ունէին Ֆրանքլին Ռուզվէլթի օրով ։

Ու խօսքէն գործի անցնելով, անցեալ շաբաթ ազատ արձակեց ամերիկացի երկու օդանաւորդները, որոնք անցեալ Յուլիս 2ին իրենց օդանաւով հիւսիսային բեւեռի շրջանին մէջ մագնիսական հետազօտութիւններ կը կատարէին, երբ վար էին առնուած բոլշեւիկներուն կողմէ ։ Զորս ընկերները սպաննուած էին եւ այս երկուքը գերի բռնուած ։

Ամերիկեան կառավարութիւնը մինչեւ վերջ պնդած էր, որ ասոնք լրտեսութիւն չէին ըներ ինչպէս Իւ – 2ի վարիչ Փաուըրզը, որ Մայիս մէկին վար էր առնուած ռուսական հողին վրայ եւ որուն յանցանքը խոստովանած էր ի վերջոյ ։

Խրուշչեւ ազատ չարձակեց սակայն Փաուըրզը, ոչ ալ ցարդ տեղեկութիւն տուաւ 1958 Սեպտեմբերին Հայաստանի հողին վրայ ինկած ամերիկեան օդանաւին մասին, որուն մէջ եօթը օդանաւորդներ կային ։

Ու հիմա կ՚երազէ Ռուզվէլթի շրջանը, երբ մեղր ու շաքար էին երկու երկիրներու յարաբերութիւնները ։

Մոսկուա չի կրնար մոռնալ այն հսկայ ծառայութիւնը, զոր հանգուցեալ նախագահը մատուցած էր Խ. Միութեան, ստորագրելով Եալթայի համաձայնութիւնը ։

Սթալինի քաղաքական ամէնէն փայլուն յաջողութիւնն էր Եալթան, որուն շնորհիւ է, որ Մոսկուա աւելի քան 15 տարիէ ի վեր նստած է Եւրոպայի սրտին վրայ եւ նպատակ չունի երբեք յօժար կամքով պարպելու իր բռնագրաւած երկիրները ։

Կը յուսանք որ Ամերիկացիք դաս առած են անցեալի փորձառութենէն եւ թէ Քենեըտի միամիտ պիտի չըլլայ Ռուզվէլթի պէս՝ հաւատալու համար Խրուշչեւի սիրալիր հաւաստիքներուն ։

Քենեըտիի «գահաճառէն» վերջ մամուլի առաջին ասուլիսը եւս այն տպաւորութիւնն է ձգած, որ բան մը պիտի փոխուի ամերիկեան քաղաքականութեան մէջ՝ հանդէպ Խ. Միութեան ։

Երկուստեք ձգտում կայ դէպի մեղմացում ։

Չի գիտցուիր սակայն թէ ինչ զիջումներու գնով կարելի պիտի ըլլայ իրականացնել զայն ։

Անգլիա, Ֆրանսա եւ Գերմանիա մտահոգ են Սպիտակ տան հետեւելիք նոր ուղղութեան մասին ։

Մաքմիլընի տեսակցութիւնը Ջօր. տը Կոլի հետ յատկանշական էր՝ երկու երկիրներու միջեւ օրուան քաղաքական հրատապ հարցերու շուրջ համերաշխ գործակցութիւն ստեղծելու տեսակէտէն ։

Քոնկօ, Լաոս, Պերլին, ապազինում, հիւլէական փորձերու դադարում եւ այլ խնդիրներ լուծումի կը սպասեն ։ Ազատ աշխարհը կը ջանայ միացեալ ճակատով ներկայանալ, երբ օրակարգի վրայ դըրուին անոնք ։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԵՆՆԵՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ՃԱՌԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԾԱՆՐ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ Կ՚ԱՊՐԻ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՊԱՏՐԱՍՏ Է ՕԳՆԵԼՈՒ

Ֆրանսական մամուլին կարծիքն այն է որ Ռուզվէլթի եւ «սեւ տարիներու» օրերէն ի վեր առաջին անգամն է, որ Մ. Նահանգներու խորհրդարանը առիթը կ՚ունենայ լսելու ճշմարտութիւններ, երբեմն դառն ։ 42 վայրկեան տեւող ճառով մը, Մ. Նահանգներու նոր նախագահը՝ Քենեըտի ժողովուրդին ներկայացուցիչներուն առջեւ պարզեց երկրին տնտեսական, ելմտական եւ քաղաքական կացութիւնը ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

« Տնտեսական ներկայ վիճակը խիստ մտահոգիչ է ։ Պաշտօնի կ՚անցնինք, երբ երեքուկէս տարի է ամէն ինչ դանդաղած է, եօթը տարի է տնտեսական ծաւալումը նուազած է եւ ինը տարի է երկրագործական եկամուտը նահանջի մէջ է ։ Անհատական հաստատութեանց սնանկութիւնները հասած են իրենց առաւելագոյն կէտին մեծ տագնապէն ի վեր (1929) ։ Անգործութիւնը կը հասնի պատմութեան բարձրագոյն չափին (հինգուկէս միլիոն), անգործներու մէկ ութերորդը կ՚ապրի առանց յոյսի, միւս մասին մէջ կան նոր վկայուածներ որոնք գործ չեն գտներ իրենց տաղանդը օգտագործելու համար, որակեալ եւ ոչ որակեալ բանուորներ գործէ կը հանուին կարեւոր ճարտարարուեստներու մէջ, ինչպէս՝ մեքենայ, ինքնաշարժ, հագուստեղէն ։ Կարճ՝ ամերիկեան տնտեսութիւնը գէշ վիճակի մէջ է ։ Վտանգուած է ։ Ամէնէն ճարտարարուեստականացած տնտեսութիւնը եւ հողային արտադրութիւններով ամէնէն հարուստը, այսօր, կը դասուի տնտեսական զարգացման ամէնէն վերջիններուն կարգը ։

«Անցեալ գարունէն ի վեր շահերը նախատեսուածէն ցած են ։ Շինութիւնը դադրած է ։ Մէկ միլիոն չծախուած ինքնաշարժ կայ ։ Շաբաթական աշխատանքը քառասուն ժամէն իջած է, բայց գիները կը շարունակուին բարձրանալ ։ Տնտեսական գուշակութիւնը անորոշ արուեստ մըն է, ինչպէս կ՚ապացուցանէ այս բեմէն եղած նախատեսութիւնը, որուն համաձայն 1960ը «մեր պատմութեան ամէնէն բարգաւաճ տարին պիտի ըլլար» (կ՚ակնարկէ Այզընհաուըրի յայտարարութեանց) ։ Մենք մեզի չենք կրնար թոյլ տալ փճացնել չօգտագործուած ժամեր եւ պարապ գործատուներ սպասելով տնտեսական յետադիմումի վախճանին» ։ Այս ամբողջին դէմ դնելու համար Քենեըտի ազգային ծրագիր մը կ՚առաջարկէ ։

« Բարեբախտաբար, աւելի լաւ պատկեր մը կը ներկայացնէ ելմտական կացութիւնը ։ Մ. Նահանգները իրենց տրամադրութեան տակ ունին 22 միլիառ ոսկիի պահեստ մը ։ Ոսկիին գինը պիտի չբարձրանայ տոլարին նկատմամբ ։

« Ճիշդ է որ, կը շարունակէ երիտասարդ նախագահը, 1958էն ի վեր, տարբերութիւնը կը մեծնայ այն տոլարներուն միջեւ, զորս կը ծախսենք եւ անոնց որոնք Ամերիկա կը մտնեն կրկին ։ Այս ընդհանուր բացը 11 միլիառ տոլար աւելցաւ վերջին երեք տարիներու ընթացքին ։ Արտասահման տոլար ունեցողները ոսկիի վերածեցին եւ այդ՝ հինգ միլիառ տոլարի ելք մը նշանակեց ոսկիի մեր պահեստէն ։ Այս ամբողջը մտահոգութեան դուռ կը բանայ, ոչ յուսահատութեան ։

Քենեըտի, յաջորդ երկու շաբաթներու ընթացքին պիտի ներկայացնէ տնտեսութեան զարկ տուող եւ անգործներուն օգնող գործնական ծրագիր մը ։ Միեւնոյն ատեն պիտի առաջարկէ Եւրոպայի պետութիւններուն, որ աւելի լայն չափերով մասնակցին Ատլանտեան Ուխտի եւ այլ ծախքերու ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Սակայն, Քենեըտիի համար, այս բոլորը կը տժգունի երբ աշխարհի անցուդարձը կը տեսնէ ։ Եւ նորընտիր նախագահը կը խոստովանի «ռեւէ մէկը գլխապտոյտ պիտի ունենար անդրադառնալով թէ ինչ ճնշիչ փորձութիւններ պիտի անցընէ յառաջիկայ չորս տարիներուն ընթացքին ։ Ամէն օր, աւելի կը մօտենանք առաւելագոյն վտանգի օրուան ։

Համայնավար Չինաստան կը սպառնայ Ծայր. Արեւելքի խաղաղութեան ։ Ամերիկայի փափաքն է որ Լաոսի մէջ թէ այլուր ներկայ կառավարութիւններուն անկախութիւնը ապահովուի ։

Միւս կողմէ, Մ. Նահանգները պիտի շարունակեն զօրավիգ կանգնիլ ՄԱԿի Քոնկոյի քաղաքականութեան ։

Ամերիկա պիտի ընդդիմանայ Քուպայի «օտար կամ ներքին բռնատիրութեան» ու միեւնոյն ատեն Լատին Ամերիկայի մէջ համայնավարական մենատիրութեան դէմ պիտի պայքարի ։ Այսուհանդերձ, Քենեըտի ոչ մէկ առարկութիւն ունի Քուպայի մէջ կատարուած ընկերային եւ տնտեսական բարենորոգումներուն համար, ընդհակառակն «պէտք է քաջալերել» ։ «Տնտեսական եւ առեւտրական հարցերուն շուրջ միշտ ալ կարելի է բանակցիլ, մայց արեւմտեան ճակատին վրայ համայնավար տիրապետութեան շուրջ, երբե՛ք » ։

ԵՒՐՈՊԱ

Ատլանտեան Ուխտի միասնականութիւնը տկարացած է, մասամբ տնտեսական մրցակցութեան եւ մասամբ ալ ազգային շահերու պատճառաւ ։ Մ. Նահանգներու եւ դաշնակիցներու միջեւ գոյութիւն ունեցող սերտ կապերը Ամերիկայի ազգային քաղաքականութեան կռուաններն են ։ Ատլանտեան ոչ մէկ պետութիւն ի վիճակի է, մինակը, լուծել հասարակաց հարցերը ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱ.— Երբեք պէտք չէ մոռնալ որ կը յուսանք, թէ արեւելեան Եւրոպայի ժողովուրդները պիտի տիրանան օր մը, իրենց վերջնական ազատութեան ։

ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Քենեըտի դիտել տուաւ թէ ամերիկացի ժողովուրդը պէտք չէ խաբուի ։ Խ. Միութիւնը եւ համայնավար Չինաստանը միշտ կը ցանկան աշխարհի տիրապետութեան ։ Մ. Նահանգներու պարտքը պէտք է ըլլայ ցոյց տալ թէ յարձակողականը եւ խլրդային գործունէութիւնը, լաւագոյն միջոցներ չեն, հասնելու համար այդ նպատակին ։

« Ամերիկայի արծիւը իր աջ ճիրանին մէջ սեղմած է ձիթենիի ճիւղ մը, մինչ իր ձախին՝ նետերու խուրձ մը ։ Պիտի ձգտինք հաւասար ուշադրութիւն դարձնել երկուքին ալ » ։

Այս իմաստով եւ ամէնէն առաջ, Քենեըտի կ՚ուզէ զօրացնել Մ. Նահանգներու զինուորական ուժը, որպէսզի ազատ աշխարհը այնքան զօրաւոր ըլլայ որ ապարդիւն անցնի ամէն յարձակողական ։ Նոր նախագահին համար միայն ուժն է որ կրնայ խաղաղութիւնը ապահովել, պէտք է շատ ուժ ունենալ որպէսզի չգործածուի ։

Քենեըտիի համար լուծելի խնդիրները աննախընթաց եւ հսկայ են, այդ պատճառով նախագահը, աւելի մեծ իրաւասութիւններ կ՚ուզէ Խորհրդարանէն, որպէսզի կարենայ օգտագործել տնտեսական բոլոր միջոցները երբ ազգային շահը խնդրոյ առարկայ է ։

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Պոլսոյ հայ վարժարաններու ուսուցիչներուն եւ տնօրէններուն նախաձեռնութեամբ հիմնուած է «Թրքահայ վարժարաններու ուսուցչաց իրերօգնութեան միութիւն մը» ։

Միութիւնը իր առաջադրութիւններուն մէջ ունի նոր ուսուցիչներ պատրաստելու, նոր դասագրքեր հրատարակելու եւ ուսուցչաց հանգստեան թոշակ ապահովելու տրամադրութիւններ ։

Այս նպատակաւ Միութեան նախաձեռնարկներէն մարմին մը պիտի ներկայանայ Պոլսոյ կուսակալ Զօր. Թուլկայի եւ պիտի պարզէ իրենց ծրագիրը ։

Թրքահայ Վարժարաններու Ուսուցչաց Իրերօգնութեան Միութեան Հիմնադիրներն են հետեւեալները .—

Տոքթ. Գէորգեան Գէորգ, Գըլըճեան Անդրանիկ, Իչքօլ Ալիս Կինթէր Թադէոս, Հաճեան Պօղոս, Ղազարեան Ազգանոյշ, Շապոյեան Պօղոս, Զալըքեան Արմենուհի, Սահաթճեան Վահէ, Սվասլեան Յակոբ, Ֆերուհեան Սիրանոյշ ։

Շուտով հրատարակութեան պիտի տրուի Միութեան մայր կանոնագիրը ։

ՏԽՐՈՒԹԻՒՆ.— ՍԱՄՈՒԷԼ ՓԱՇԱՅԵԱՆ

Ցաւով կ՚իմանանք թէ Յունուար 28ին, Լոնտոնի մէջ յանկարծամահ եղած է Սամուէլ Փաշայեան ։ Մեր ողբացեալ բարեկամը, բնիկ Շապին – Գարահիսարցի, ծնած էր 1883ին ։ Արհեստով գորգ նորոգող, Համիտեան օրերուն եւ Պանքայի դէպքին ժամանակ կարեւոր դեր խաղացած է ։ Ա. պատերազմէն ետք, Լոնտոն հաստատուած էր ։

Մեր ցաւակցութիւնները Այրիին և զաւակներուն՝ Փաշայեան եղբայրներ (Անգլիա եւ Ամերիկա) եւ Այրի Տիկին Յարութիւն Պուրնազեանի (Ալպանիա) ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒԿՐԱՆԻՈՅ համայնավար կուսակցութեան ղեկավարները իրենց հաւաքական անդայ լաքը արտասանեցին, երկրագործութեան արտադրութեան անբաւարարութեան համար ։ Ըստ «Փրաւտայի», Ուկրանիոյ այլ եւ այլ քաղաքներու կուսակցութեան առաջին քարտուղարները 12.000 անձերու ներկայութեան ընդունեցան իրենց «սխալները» ։ Կեդրոնական կոմիտէի քարտուղարը Փոտկորնի ընդունեցաւ որ 16 միլիոն թոն եգիպտացորենի փոխարէն 10.5 միլիոն թոն միայն հնձըւած է, 1960ին ։ Կեդրոնական կոմիտէն խոստացաւ ամէն ինչ ընել որպէսզի նոր յաջողութիւններ իրագործուին կուսակցութեան 22րդ համագումարէն առաջ ։

ՔԱԹԱՆԿԱՅԷՆ արտաքսուած է յոյն օրթոտոքս եկեղեցւոյ արքեպիսկոպոսը ։ Ամբաստանուած է որ Նասրի հետ տեսնուած է իր վերջին ճամբորդութեան ընթացքին, բայց ըսուեցաւ նաեւ թէ այս լուրը սխալ է եւ իրականութիւնն այն է որ չքանչան մը առած է Մոսկուայի Ալեքսիս պատրիարքէն ։

ՊԱՂՏԱՏԻ մէջ բացուած է Արաբական Լիկայի արտաքին նախարարներու ժողովը ։ Քասըմի իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր առաջին անգամն է որ ԱրաբՄիաց. Հանրապետութեան արտաքին նախարարը ներկայ է ։ Պէտք է նկատել, այս առթիւ, թէ արաբական պետութիւնները աւելի քան երբեք բաժնուած են ։ Մաւրիտանիոյ պատճառով, թշնամի են Ռապաթ եւ Թունուզ, Արաբ Մ. Հանրապետութիւնը լաւ չէ Թունուզի եւ Յորդանանի հետ, եւ բարեկամութիւնը այնքան սերտ չէ Պաղտատի եւ Գահիրէի միջեւ ։

ԷՐԶՐՈՒՄԷՆ ետք, Վանի մէջ ալ ձայնասփիւռի կայան մը հաստատելու համար փորձագէտներ ղրկուած են Վան ։ Աշխատանքներ կը կատարուին եռապատկելու համար Իզմիրի ձայնասփիւռի կայանին ուժը ։

ԱՖՐԻԿԷ

ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

Ափրիկեան ժողովուրդները կ՚ապրին իրենց վերազարթնումի շրջանը։ Ամերիկայի, Անգլիոյ, Գերմանիոյ եւ ի մասնաւորի՝ Փարիզի համալսարաններուն մէջ իրենց կրթութիւնը ստացած, եւրոպացիի պէս հագուած, Սուտանի, Կենեայի, Քոնկոյի, Քոթ տ՚Իվուարի այսօրուան ղեկավարները, բոլորուած տեղական տարազով (ճերմակ եւ երկար հագուստներով) եւ սպիտակ մազերով հին սերունդի ներկայացուցիչներուն շուրջ, տակաւին տարի մը առաջ կը խօսէին տեղական, տոհմային ու ցեղային աղանդներու վէճերու խնդիրներու մասին։ Իսկ այսօր՝ իրենց խօսակցութեան նիւթն է Ափրիկէն։

Անհուն տենչով, եռանդով ու խանդավառութեամբ, եւ ինչու չէ՝ կիրքով ու կծու խօսքերով իրար կ՚ամբաստանեն, — սովետասէր, յառաջդիմական, արեւմտասէր յետադիմական, դաւաճան, մատնիչ մակդիրներով։

Վաղուան պատմաբաններուն համար, հաւանաբար 1961ը համարուի համայն Ափրիկեան սեւամորթներուն վերազարթնումի եւ ճարտարարուեստականացումի տարի։

Ափրիկեան սեւերու նորազատ ցամաքամասի ղեկավարները երկու շատ հսկայ ու մեծածախս ելեկտրակայաններ կառուցանելու ծրագիրը ունին։ Առաջինը Սունտա նախկին ֆրանսական Քոնկոյի մէջ, որ տարեկան եօթը միլիառ քիլովաթ ելեկտրական ուժ պիտի արտադրէ։ Երկրորդը Կենեայի մէջ, հինգ միլիառ քիլովաթ։ Այս նորահաս ղեկավարները կ՚երազեն կառուցանել հսկայ ելեկտրակայան մը, որ տարեկան պիտի արտադրէ հարիւր եօթանասունեւհինգ միլիառ քիլովաթ ելեկտրական ուժ, մօտաւորապէս Ֆրանսայի ելեկտրական ուժին երեք անգամը։

Քարեզա եւ Զամպէս (Բոտազի մէջ), դէպի երկինք ցցուած հսկայ երկու քարաժայռերուն միջեւ, եթէ 125 մեթր ամուր պատ մը բարձրացնեն, 280 քիլոմեթրը երկայնութեամբ եւ հինգ հազար մեթրը մակերեսով լիճ մը կ՚ունենան։ Ինը անգամ աւելի մեծ քան Ժընեւի լիճը։

Ստոյգ է որ Սեւերու ցամաքամասը աշխարհի ջրաբաշխական պահեստի ուժին երկու հինգերորդը կը ներկայացնէ եւ ելեկտրական ուժ հայթայթելու ամէնէն նպաստաւոր դիրքը ունի։ Բայց բնութեան պարգեւած այս նպաստաւոր դիրքէն օգտուելու առաջին պայմանը դրամն է։ Ցեխոտ, տղմուտ գետերը մաքրել, զտել եւ ջուրերուն ուղղութիւն տալէ ետք՝ ելեկտրական ուժ արտադրելն ու շահագործելը հազարաւոր միլիառ ֆրանքի կը կարօտի։

Թղթակից մը ի մէջ այլոց կ՚ըսէ. — Արեւմուտք – Արեւելք մրցակցութեանց պատճառաւ՝ Ափրիկեցիները հարիւր տարի յառաջդիմեցին։

Ափրիկեան հողամասը մարտկոց մըն է փռուած Միջերկրականի, Խաղաղական եւ Ատլանտեան ովկիանոսներու, երկու մեծերու ճամբաներուն վրայ։ Ի՞նչպէս կ՚ուզէք որ այս ռազմագիտական դիրքը, հարուստ ու խոպան հողամասը մեծերու ընդուորական վերին մարմիններու ուշադրութիւնէն վրիպի, երբ մանաւանդ աշխարհի վրայ գտնուած բազմաթիւ բնանիւթերու մրցանիշը կը կոտրէ, — 50 առ հարիւր ոսկիի արտադրութիւն, 98 առ հարիւր ադամանդ, վաթսուն առ հարիւր քոպալթ, 35 առ հարիւր վանատիոմ, եւ քրոմ, երեսուն առ հարիւր մանկանէզ։ Ափրիկէի հողամասին կեդրոնը, արեւելքը եւ հիւսիսը հանքային հարստութեան մէկ մէկ կեդրոններ են։ Կարելի է [illegible] գրել եւ պատրաստել նմանապէս պղինձ, կապար, անագ, նիքէլ, եւայլն, նոյնիսկ իւրանիոմ, զոր Ամերիկացիները, [illegible] առաջին հիւլէական ռումբին [illegible] մէջոցին, Քաթանկայէն գացին բերին։

Այս հանքավայրերուն ընդարձակ տարածութեանց վրայ. ոստերով ու ճիւղերով հիւսուած, [illegible] շղթայուած շատ շարան անհատնում տաղաւարներ շինուած են, մօտաւորապէս եօթը հարիւր ցեղախումբեր եւ ամէն մէկը իր առանձին լեզուն կը խօսի։ Այս ռազմասէր ցեղերը մինչեւ օրս իրարու հետ կը պատերազմին հին նահապետական օրերէն մնացած զէնքերով, նետերով։

Ափրիկէ կը գրաւէ մեր երկրագունտին ջրաբբի հողերուն 23 առ հարիւրը։ Ունի տասնեւհինգուկէս միլիոն քառակուսի մեթրը տարածութիւն եւ միայն 140 միլիոն բնակչութիւն։

Ափրիկեան ցամաքամասը միայն 75 հազար քիլոմեթր երկաթուղի գիծ ունի։ Հինգ Ափրիկեցիէն չորսը՝ բացարձակապէս անգրագէտ եւ տգէտ է։ Թղթակից մը կը պատմէ թէ շինարարութեան մէջ աշխատող քանի մը բանուորներ դժուար կրցան՝ այն ալ հազիւ մէկ ամիսէն միայն գործածել սորվիլ ձեռնասայլը, — հողը պարկի մէջ լեցնելէ ետք մեքենաբար իրենց ուսին վրայ կ՚առնէին ու կը փոխադրէին։

Ափրիկէի ապագան միայն քիլովաթով ու հանքային հարստութեամբ չի բարելաւուիր։ Պէտք է քաղաքակրթութեան եւ փորձառութեան շրջան մըն ալ անցընեն։ Կրթական հաստատութեանց անտանելի վիճակը, փրոֆէսէօրներու, ուսուցիչներու պակասը շատ զգալի է։ Բայց պէտք է ընդունիլ թէ նորահաս սերունդը ծարաւի է ուսման, գիտութեան, եւ արուեստի, հազիւ պատանի դարձած կը կտրեն հարիւրաւոր քիլոմեթր փշոտ ու խոպան ճամբաները, ամենամօտիկ նախնական դպրոցը յաճախելու համար։

Քենիայի մէջ, երբ տղայ մը կ՚ուզէ իր երկրորդական ուսումը շարունակել, երէցները կը հաւաքուին եւ ըստ իրենց ցեղային սովորութեանց՝ բախտագուշակ մը ապաղայ պսակաւորը ծխային քննութեանց կ՚ենթարկէ, տղուն մտային կարողութիւնները հասկնալու համար։ Քննութեան մէջ յաջողելէն ետք հանգանակութիւն կը կատարեն տղուն ուսման դրամը վճարելու համար ամէն տարի։

Հակառակ Ափրիկէի արեւին ու տօթին, ծայր աստիճան խոնաւութիւն կը տիրէ ամէն կողմ։ Մեքենաները շուտ կը փճանան, կօշիկները մէկ գիշերուան մէջ կը բորբոսին, եղեգով շինուած տուները քանի մը ամիսէն կը փտին։ Անտանելի տաքէն յառաջ եկած մակաբոյծ հիւանդութիւններուն դէմ պէտք է հզօրապէս պաշտպանուիլ։ Ամէնէն զօրաւոր մանրէն անգամ չի դիմանար, իսկ պէս կը հալի այս կլիմային տակ։ Հազար մանուկներէ հազիւ հինգ հարիւրը կ՚ապրին։ Մինչ Ֆրանսայի մէջ հազարին 965ը կ՚ապրի։ Սեւ Ափրիկէի համար մոգական գաւազան մը գոյութիւն չունի այս վտանգները չէզոքացնելու համար։

Այս բոլոր անպատեհութիւններով հանդերձ, Ափրիկէն հսկայ շուկայ մըն է անհուն առաւելութիւններով։ Մասնագէտներու հետազօտութեանց համաձայն՝ Ափրիկէի ընդհ. արտադրութիւնը անհամեմատ չափերով աւելի է Միացեալ Նահանգներէն (1959ին 50 միլիառ տոլար մօտաւորապէս, Ամերիկայէն տասն անգամ աւելի), եւ գնէ տարուէ տարի կ՚աւելնայ չորս առ հարիւր համեմատութեամբ։

1960 տարին ոչ միայն Ափրիկեցիներու ազատագրման տարին եղաւ, այլ եւ տնային առարկաներու գործածութեան արդիականացման տարի։ Ամերիկեան ամենամեծ հաստատութիւններ մասնաճիւղեր ունին Ափրիկէի մէջ։

Հարաւային Ափրիկէի մէջ՝ Ամերիկեան գրիչի գործարան մը ներկայացուցիչը առանէ մը ի վեր նկատած էր որ, յաճախորդները կը նախընտրեն հինգ լիթրանոց շիշերով գնել մելանը։ Հետաքրքրուելով իմացաւ որ... անսահման տգիտութեան արդիւնք է։ Ցղի կիները կը հաւատան որ, եթէ մելանը խմեն, իրենց նորածին զաւակները աւելի շուտ ... կը սորվին կարդալ ու գրել։

Այսօր միայն Միացեալ Նահանգները չեն որ կը [illegible] նախկին գաղթատէրերու՝ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Փորթուկալի, Հոլանտայի, Պելժիոյ, Սպանիոյ հետ. Ճափոն չորս տարուան մէջ երեք անգամ բազմապատկած է իր վաճառական հարաբերութիւնները Ափրիկէի հետ, իսկ Արեւմտեան Գերմանիան մեծ քայլերով կը [illegible] Ափրիկէի մէջ, — երկու տարուան ընթացքին դէպի Ափրիկէ գերմանական արտածումը 773 միլիոն մարքէն բարձրացած է երկու հազար միլիոն մարքի։

Ափրիկէն, որ իր 15 նորազատ երկիրներով փորձառութեան շրջան մը կ՚անցընէ, ուշադրութիւն, վաղը կրնայ մրցանիշ կոտրել։

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏՑԻ

ԶԵԿՈՅՑ

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Իբր շարունակութիւն Հիմնարկութեանս 15 Յուլիս 1960 թուակիր զեկոյցին որ կը պարունակէր 1960ի առաջին վեցամսեային կատարուած յատկացումներուն ցուցակը, ներկայիս կը կատարենք նոյն տարուոյն երկրորդ վեցամսեային կատարուած յատկացումներուն տեղեկատուութիւնը։ Ինչպէս կը յիշուի, առաջին վեցամսեայի օժանդակութիւններուն գումարը եղած էր 211·250 տոլար, իսկ երկրորդ վեցամսեային բաշխուած է 541·480 տոլար։ Այսպէսով, 1960 տարւոյ մէջ կատարուած յատկացումներուն գումարը կը հասնի 752·730 տոլարի։

Ինչպէս պիտի տեսնուի, Հիմնարկութիւնս այս երկրորդ վեցամսեային եւս իր գործունէութիւնը կեդրոնացուց ուսումնական եւ հայեցի դաստիարակութեան ծրագիրներու վրայ, իբրեւ կարեւորագոյն ազդակը աշխարհացրիւ Հայութեան պահպանումին եւ յառաջդիմութեան։ Հիմնարկութիւնս կը խորհի նաեւ որ իր ծրագիրներուն մէջ կարեւոր եւ սախլողական տեղ մը պէտք է գրաւեն տարագիր Հայութեան վերաբերեալ հարցերը եւ այդ պատճառաւ շարունակեց իր գործակցութիւնը Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան Տարագիրներու Բարձր Քոմիսէրութեան հետ, պատսպարաններու եւ արհեստագիտական աշխատանոցներու ընծայուած օժանդակութեամբ։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ

1· Հայ Առաքելական Ընկերակցութիւն, Տիթրոյթ – Մ· Նահանգներ ·—

67·500 տոլար յատկացուեցաւ ի նպաստ Մեծագոյն Տիթրոյթի Հայ համայնքին համար կառուցուելիք վարժարանի մը եւ գրադարանի մը, որ պիտի կոչուի մեր հիմնադրին անունով Տիթրոյթի Գալուստ Կիւլպէնկեան վարժարան։ Հիմնարկութեանս կողմէ յատկացուած այս գումարը կը ներկայացնէ ամբողջական ծախքերուն կէսը, ծրագիրը ըլլալով աւելի ընդարձակ եւ բովանդակելով նաեւ շինութիւնը եկեղեցւոյ մը, մշակութային սրահի մը եւ ընթերցարանի մը, որոնց ծախքերը պիտի հոգացուին Տիթրոյթի Հայկական Համայնքին կողմէ։ Որոշելով մասնակցիլ այս ծրագրին իրականացման, Հիմնարկութիւնս, բացառաբար, իր գործունէութեան սովորական թատերավայրէն դուրս եկաւ, ինչպէս ըրած էր Հարվարտ Համալսարանի հայկաբանական ամպիոնի մը կազմակերպութեան համար, այն յոյսով որ այս ուղեցոյց ծրագիրը պիտի խրախուսէ Միացեալ Նահանգներու ուրիշ հայաշատ համայնքներ նմանօրինակ նախաձեռնութիւններու լծուելու։

2· Յաւելուածական գումար Լիբանանի վարժարաններու ընդհ· նորոգութիւններու համար·—

16·000 տոլարի յատկացում մը կատարուեցաւ Լիբանանի վարժարաններուն մէջ նորոգութիւններու երկրորդ շարքի մը։ 1960ի առաջին կիսուն նորոգութիւններու առաջին շարքի մը համար Հիմնարկութիւնս յատկացուցած էր 31·750 տոլար։ Այս յատկացումները կատարուած են համաձայն երեք մասնագէտներու տեղեկագրին եզրակացութիւններուն, որոնք են՝ թարկուած են Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Լիբանանի կրթական յանձնաժողովին վերստուգման։ Այս ծրագրին իրագործմամբ 56 վարժարաններու մէջ տեղի ունեցան կարեւոր նորոգութիւններ։

3· Առաջնորդարան Հայոց Պաղտատի·

24·000 տոլարի յաւելուածական յատկացում մը կատարուեցաւ, Ա) Սրբոց Թարգմանչաց – Սվաճեան վարժարանի նոր շէնքին վրայ յարկ մը աւելցնելու, (1150 աշակերտ), Բ) Հին վարժարանին հիմնական նորոգութիւններուն եւ Գ) Սարքաւորման ամբողջացման համար։

4· Մխիթարեան Միաբանութեան վարժարան (Աղեքսանդրիա, Եգիպտոս)·—

3200 տոլար յատկացուեցաւ Աղեքսանդրիոյ Մխիթարեան վարժարանին հիմնական նորոգութիւններուն համար։

5· Լիբանանի բոլոր մանկապարտէզներու սարքաւորման ծրագիր·—

Լիբանանի 55 մանկապարտէզներուն սարքաւորման եւ մանկավարժական իրեղէններու հայթայթման համար յատկացուեցաւ 48·000 տոլար, համաձայն Հիմնարկութեան Լիբանանի Կրթական Յանձնաժողովին տեղեկագրին։

6· Լիզպոնի մէջ հայ երիտասարդներու մարմնակրթական ուսման ծրագիր·—

56·000 տոլար յատկացուեցաւ Միջին Արեւելքէն ընտրուած եւ իրենց երկրորդական ուսումը աւարտած 12 Հայ երիտասարդներու համար որոնք Լիզպոնի Մարմնակրթական Բարձր· վարժարանին չորս տարուան դասընթացքին պիտի հետեւին իբր գիշերօթիկ ուսանող։ Այս ծրագիրը գործադրուիլ սկսաւ ներկայ դպրոցական տարեշրջանին սկիզբը (1960–61) 11 աշակերտներով, Լիբանան, Միացեալ Արաբ Հանրապետութիւն, Իրաք եւ Իրան։ Այս ուսանողները յանձնառու եղած են իրենց դասընթացքին աւարտումէն ետք իբր մարմնակրթութեան ուսուցիչ ծառայելու Հայկ· վարժարաններու մէջ։

7· Մանկավարժական դասընթացք Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ վարժարաններու տնօրէններուն համար Սեւրի մէջ (Ֆրանսա)·—

2500 տոլար յատկացուեցաւ Սեւրի (Ֆրանսա) մանկավարժական միջազգային կեդրոնին մէջ Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ երկրորդական վարժարաններու տնօրէններուն համար ամառնային դասընթացքի մը կազմակերպութեան։ Վերջին ամառուան եղանակին ինը տնօրէններ շուրջ չորս շաբաթ մասնակցեցան այս դասընթացքին, ֆրանսական կրթական իշխանութեանց թէքնիք գործակցութեամբ։

8· Յաւելուածական գումար Սփիւռքի հայ վարժարաններու կարօտ աշակերտներու կրթաթոշակին համար ·—

Սփիւռքի բոլոր հայ վարժարաններուն մէջ կարօտ աշակերտներու կրթաթոշակին համար նախապէս յատկացուած հարիւր հազար տոլարին վրայ քսան հազար տոլարի յաւելուածական յատկացում մը կատարուեցաւ ի նպաստ 1960 – 61 տարեշրջանին։ Նախորդ տարեշրջանին Հիմնարկութիւնս նոյն նպատակով վճարած էր մօտաւորապէս 115·000 տոլար, հոգալով 3635 կարօտ աշակերտներու կրթական ծախքերը 14 երկիրներու 247 վարժարաններուն մէջ։

9· 1961 – 62 եւ 1962 – 63 տարեշրջաններուն համար հայ վարժարաններու մէջ կրթաթոշակի յատկացում ·—

1959 – 60 տարեշրջանին սկսուած հայ վարժարաններու մէջ կրթաթոշակներու յատկացումը որ շարունակուեցաւ 1960 – 61 տարեշրջանին, ինչպէս ըսուեցաւ վերը, գոհացուցիչ արդիւնքներ տուած ըլլալով, Հիմնարկութիւնս որոշեց հետապնդել նոյն գործը երկու տարի եւս, ամբողջացնելով չորս տարուան շրջան մը։ Այս հիման վրայ հայ վարժարաններու մէջ չքաւոր աշակերտներու համար կրթաթոշակներու վճարումը պիտի շարունակուի մինչեւ 1962 – 63 տարեշրջանին վերջը։ Այս նպատակով 1960ին 250·000 տոլարի գումար մը յատկացուեցաւ 1961-62 եւ 1962–63 տարեշրջաններուն համար։ Չորս տարուան շրջանին համար յատկացուած ընդհանուր գումարը կը հասնի 490 հազար տոլարի։

10· Կրթաթոշակներու յատկացում Էջմիածնի եւ Անթիլիասի դպրեվանքերուն·

Հայկական ուսումնարաններու օժանդակութեան ընդհանուր ծրագրին մէջ եւ իրենց կոչումին արժանի կրօնական պաշտօնեաներու պատրաստութեան նպաստելու նպատակով Հիմնարկութեանս Վարչութիւնը որոշեց հաստատել կրթաթոշակներ յօգուտ դպրեվանքերու, առանց յարանուանական խտրութեան։ Ներկայ զեկոյցին ընդգրկած ժամանակամիջոցին մէջ քսան հազար տոլարի գումար մը յատկացուեցաւ, որուն տասը հազար տոլարը Ս· Էջմիածնի Դպրեվանքին եւ տասը հազար տոլարը Անթիլիասի Դպրեվանքին համար։ Այս յատկացումները կը ներկայացնեն հինգական ուսանողի չորս տարուան ծախքերը, տարեկան հինգ հարիւր տոլարի հաշուով։

11· Այոս Եանիս Քարէասի (Յունաստան) աշխատանոցին ընդարձակման ծրագիր·—

Նախապէս որոշուած 15·000 տոլարի յատկացումին վրայ կատարուեցաւ 10·000 տոլարի յաւելում մը Այոս Եանիս Քարէասի աշխատանոցին ծրագրին ընդարձակման համար, ի նպաստ 150 տարագրի, փոխանակ 80ի։ Աշխատանոցը պիտի պարփակէ ընդամէնը 150 տեղ որոնց կէսը պիտի վերապահուի հայ տարագիրներու։ Հիմնարկութեանս 25·000 տոլարի յատ[illegible]

ՀԱՅՈՑ ԹԵՐԹԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

ԴԱՐԱՍԿԱՅ ԳԻՐՔ

ԴԱՒԹԱՒ ՊԱՒՉԵԱՆ

Երեսուն տարի, երբ Շիրակի դաշտերուն մէջ ոտքի ելած էր Ալեքսանդրապոլ քաղաքը, հոն ապրող հայ ընտանիքներուն մէջ կար ընտանիք մը, որ ամէն տարի, Ամանորի գիշերը, ուրախ հաւաքոյթ մը կ՚ընէր իրենց տան մէջ։ Ամանորի գիշերը ամէն տարի կը հաւաքուէին հոն հարազատներ, բարեկամներ, ծանօթներ, որոնք կ՚ուզէին ներկայ գտնուիլ տարուան վերջին գիշերուան ժամերուն։

Այդ տունը կը պատկանէր Ալեքսանդր Ալեքսանեանի ընտանիքին։ Ալեքսանդր Ալեքսանեան հարուստ մարդ մըն էր։ Ան ունէր մեծ հողատարածութիւն մը, որ կը սկսէր քաղաքէն դուրս եւ կը հասնէր մինչեւ հեռաւոր գիւղերը։ Ան ունէր նաեւ մեծ առեւտրական գործ մը։ Ան ունէր նաեւ մեծ ընտանիք մը։ Ան ունէր նաեւ մեծ տուն մը։

Ալեքսանդր Ալեքսանեան ունէր հինգ որդի եւ երեք դուստր։ Որդիները արդէն մեծցած էին, ամուսնացած էին, ունէին իրենց ընտանիքները, իրենց տուները։ Դուստրերը ամուսնացած էին, ունէին իրենց ընտանիքները, իրենց տուները։ Ամանորի գիշերը ամէն տարի կը հաւաքուէին հայրական տունը։ Ամանորի գիշերը ամէն տարի կը հաւաքուէին հոն հարազատներ, բարեկամներ, ծանօթներ, որոնք կ՚ուզէին ներկայ գտնուիլ տարուան վերջին գիշերուան ժամերուն։

«Մարդկութեան յոյսերը մեր վրայ են, ոչ միայն մեր վրայ, այլեւ Լաոսի զիւղացիին, Նիկերիոյ ձկնորսին, Քուպայի աքսորեալին եւ բոլոր անոնց որոնք կը բաժնեն ազատութեան մեր տենչը »:

Քեննէտիի ճառը մեծ տպաւորութիւն գործած է ամէն կողմ: Ոմանք կ'ըսեն թէ Քեննէտի պէտք չունէր իր նախորդը քննադատելու, նոյնիսկ ա – նունց անունը տալու եւ ընդդիմադիրները կը գտնեն թէ պէտք չունէր նաեւ այդքան սեւցնելու տնտեսական կացութիւնը, սակայն, լաւ է :

Ճառէն անմիջապէս ետք, դաշնակցային Գերմանիոյ կառավարութիւնը յայտնած է թէ պատրաստ է հարկ եղած օժանդակութիւնը բերելու Ամերիկայի: Պոն կ'առաջարկէ 500·000 միլիոն տոլարի փոխատուութիւն մը ընել :

Այրի Տիկին եղուարդ ձիզմէճեան, Օր· Մոնիք ձիզմէճեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Տէր Ազարեան, Օր·Աւրինէ ձիզմէճեան, Տէր եւ Տիկին կարապետ Մալկոբալեան եւ զաւակը, Պ· Պէռնառ Կոան – ժէռ, Տէր եւ Տիկին Ռոժէ Արեւեան, Պ· Արա Արեւեան, ինչպէս նաեւ Արեւեան, Քէպապճեան, Քէչեան եւ Խաչատուրեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբօր, քեռայրին եւ աղգականին՝

ԵԴՈՒԱՐԴ ՁԻԶՄԷՃԵԱՆԻ

կսկծալի մահը, որ տեղի ունեցաւ Յուն – ուար 28ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ, Այսօր Շաբէքչաբթի (Փետր· 1), ժամը 15·45ին, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց մօր եւ իրենց հօրաքրոջ՝

ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ – ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ եւ ՄԱՐԻ ԷՏԻՐՆԷԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքներուն առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

×

Պ· Արամ Շաքրեան, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Մինասեան, Այրի Տիկին Էլմասեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Էլմասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մուրատեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, առաւօտեան ժամը տասնին, իրենց կնոջ, մօր, զաւկին, քրոջ, ու աղգականին Տիկին Ատդիկ Շաֆրեանի (ծնեալ Էլմասեան) մահուան տարելիցին առթիւ:

Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ
ՄԱՐՏ 12ԻՆ
ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Տիկին Գոհար Ղազարեանէ (Մարսէյլ) յիսուն Ն· Ֆ·,

Տէր եւ Տիկին Ստ· Թիրեաքեան փոխան ծաղկեպսակի երեսուն Ն· Ֆ· կը նուիրեն Մշակոյթի Տան Ս· Թէհլիրեան սրահին, իրենց հօրեղբօր կնոջ Տիկին Արշալոյս Թիրեաքեանի մահուան տխուր առթիւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանին յաջորդ հաւաքոյթը՝ այս Շորեքշաբթի ժամը 21ին՝ Քատէի վերնայարկը :

Կը խօսի դրագէտ ՋԱՐԵՀ ՈՐԲՈՒՆԻ :

Նիւթն է՝ «Գիտակցութեան Ծնունդը»:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը՝ շնորհակալութեամբ ստացած է, Պ· Հայկ Գըրըքճեանէ (Վերտէօն) երկու հարիւր Ն· Ֆ· եկեղեցւոյս բարեզարդութեան համար :

×

Ֆ· կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Կիւլպէնկեան Ֆոնտէն հազար Ն· Ֆ·, կապ· Խաչի Մանուկներու Օրուան տօնին առթիւ :

— Նմանապէս իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Բ· Գավէզեանի ինչպէս նաեւ Տիկին Ազնաղարեանի որոնք ամէն տարի իրենց մեծաքանակ նուէրներով կը մասնակցին Փարիզի կապ· Խաչի Մանուկներու Օրուան տօնին :

— Ֆ· կապ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Ժիրայր Զիլինկիրեանէ յիսուն Ն· Ֆ·, Տիկին Խաչատուրեանի մահուան տխուր առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆ
ՅՈՒՆԻՍ 13ԻՆ

ԿՈՉ ԼԻՈՆԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ի գիտութիւն Լիոնի եւ շրջաններու Հայութեան կը յայտարարենք թէ Լիոնի Հայ Աղգ· Միութեան հովանաւորութեամբ կազմուած է կրթական մարմին մը բաղկացած Լիոնի մէջ գոյութիւն ունեցող Հայ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներէն որոնք իրենց կարելին պիտի ընեն զարկ տալու համար, նորահաս երիտասարդութեան հայեցի դաստիարակութեան : Հաստատ հիմերու վրայ պիտի ընեն գոյութիւն ունեցող Հինգշաբթիի եւ Կիրակնօրեայ դասընթացքները, երկսեռ երիտասարդութեան համար բացուած է դիշերային դասընթացքներ, չաբաթը երկու անգամ, երկուշաբթի եւ Ուրբաթ իրիկուններ ժամը 20էն 22, կարող երիտասարդ ուսուցչի մը ղեկավարութեամբ: Պիտի ձեռնարկեն նաեւ պարբերական դասախօսութիւններու, այժմէական նիւթերու շուրջ: Որոշած են նաեւ կազմել Աղգ· թատերախումբ մը գաղութիս պիտանի ուժերով :

Սիրելի հայրենակիցներ դուք որ մեծ զոհողութիւններ ըրիք, նիւթապէս եւ բարոյապէս, օժտելու համար Լիոնահայութիւնը փառաւոր եկեղեցիով մը եւ յարակից Աղգ· տունով մը, կը խնդրենք որ ձեր հետաքրքրութեամբ եւ բարոյական ա – ջակցութեամբ, իրական Աղգ· Մշակոյթի վառարան դարձնէք Աղգ· Տունը:

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԿՐԹ· ՄԱՐՄԻՆ
(ԿՆԻՔ)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՊԱՏՄԱԳԻՐՔ

ԱՏԱԲԱԶԱՐ
"ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԵԱՆ" ՔԱՂԱՔԻՆ

Խմբագրեցին՝ Ա· Պիպէռեան եւ Վ· Եդիշէեան :

Հայաչունչ քաղաքի մը հետաքրքրական պատմութիւնը :

750 էջ, պատկերազարդ, մաքուր տպագրութիւն :

Գին 20 Ն· Ֆ· (կամ 4 տոլար)

Ստանալու համար դիմել՝

Հ· Ակոճայեան՝
32, Rue de la Paix à Antony (Seine)
Հ· Հոգտանեան՝
15, Rue Cérando, Paris 9e
Տ· Փափազեան՝
86, Rue d'Aubagne, Marseille.

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ԱՐՇԱՍՏԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԹԵՐԹ Հ· Յ· Դ·
ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ

Ազգային, գրական, բաղաքական, ընկերային :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1961, ԹԻՒ 1

Բոլորովին նոր ձեւով եւ ճոխ բովանդակութեամբ, ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ :

ՀԱՅԵՐԷՆ – ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

Գրութիւնները ունին՝ Հուրի Իփէկեան, Կ· Մեհեան, Շ· Նարդունի, Մ· Պարսամեան, Ծ· Պէրպէրեան, եւն· եւն·:

ԴԻՄԵԼ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ·—

K. PAPAZIAN
25, Rue Michel Boudet, Chaville (S. & O.)

Կամ Նոր Սերունդի անդամներուն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոնի Հայկազեան վարժարանի դպրոցական հանդէսը Փետրուար 19ին, Կիրակի օր, ժամը 3ին, յետ միջօրէի, Րիւ Տիւնօրնի թիւ 24 ծանօթ սրահին մէջ : Հովանաւորութեամբ Ազգ· Միութեան եւ ղեկավարութեամբ նորակազմ Կրթական Մարմնոյ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Պանեէօ – Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 9ին, Մշակութային Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Քրիստափոր» խումբի ընդհ· ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստական ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Surprise-Party aux Chandelles

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Պանեէօ–Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան սրահը

17, Rue Bleue, PARIS (9e)

Գեղարուեստական բաժին, Հաճելի մթնոլորտ

Buffet

ՏԱՐԻ ՆՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՌՔ ՆՈՐ

ՀՆԱԳՈՅՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԳՈՉԱՐ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

— 1960 —

... « *Մեծ ժողովուրդները իրենց մնայուն պատմութիւնը միայն սուրով, հուրով եւ արիւնով չեն գրեր, այլ եւ գրիչով, վրձինով եւ արուեստով՝ իրենց մշակոյթով: Անոնցմէ է հայ ժողովուրդը* »:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԱԾ՝ ՓԱՐԻԶ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ

Անտիպ եւ գունաւոր նկարներով

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՇՐՋԵԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեծադիր փառաւոր հատոր մը, 200 էջ, 100 արտատպում :

ԳԻՆ 120 Ն· Ֆ·

ԴԻՄԵԼ

ՅԱՌԱՋ

32, Rue de Trévise, 32

PARIS (IX·)

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad

CHOISY-LE-ROI (Seine)

Neuf et Réparation **Prix Intéressants**

Autobus

183 de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Dr. Roux

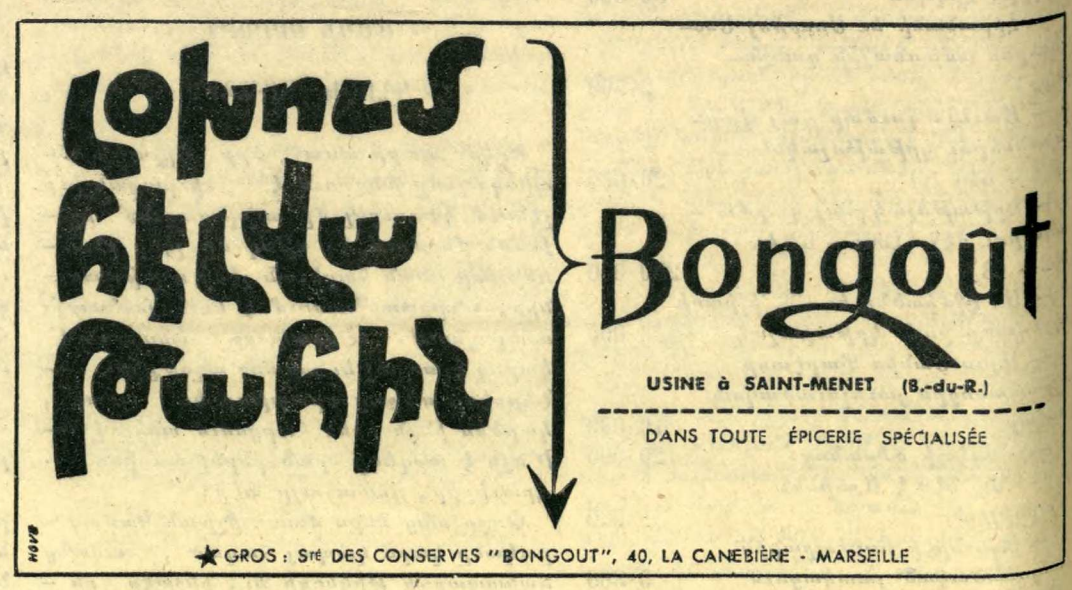

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

JEUDI 2 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9018 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4819

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՃԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

Արաբական Լիկայի քաղաքական կոմիտէի արտակարգ նստաշրջանը բացուեցաւ Պաղտատի մէջ, երկուշաբթի կէսօրէ վերջ: Պիտի տեւէ առնուազն տասը օր :

Ժողովին կը մասնակցին Արաբական Միացեալ Հանրապետութիւնը (Եգիպտոս – Սուրիա), Իրաք, Յորդանան, Լիբանան, Եմէն, Սէուտի Արաբիա, Լիբիա, Սուտան եւ Մարոք, մեծ մասամբ իրենց արտաքին նախարարներով :

Երկու տարիէ ի վեր Լիկայի ժողովներուն չէր մասնակցեր Թունուզ, այն առարկութեամբ, որ համարաբական այս կազմակերպութիւնը ենկած էր գնդապետ Կամալ Ապտէլ Նասըրի ազդեցութեան տակ :

Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան նախագահը ու - հաճելի յայտարարութիւններ էր ըրած Թունուզի Հանրապետութեան նախագահ Հապիպ Պուրկիպայի դէմ: Անկէ ի վեր Լիկայի ընդհանուր քարտուղարը քանիցս փորձած էր մերձեցում առաջ բերել երկու նախագահներուն միջեւ, առանց յաջողութեան : Վերջին անգամ Իրաքի կառավարութեան պետը յատուկ պատուիրակ մը ղրկեց Պուրկիպայի մօտ՝ Պաղտատի ժողովին հրաւիրելու համար Թունուզի ներկայացուցիչը :

Վերջին լուրերուն համաձայն, այժմ Թունուզի արտաքին նախարար Սատըք Մոքատտէմ եւս կը մասնակցի Լիկայի ժողովին, որով համերաշխութիւնը վերահաստատուած կը թուի արաբական ճակատին վրայ :

Ընդհանուր քարտուղարին հրաւէրով Պաղտատ հասած են նաեւ «Ալժերիոյ Հանրապետութեան Առժամեայ Կառավարութեան» պատուիրակները, որոնք ներկայ պիտի ըլլան նիստերուն, երբ քննութեան առարկայ դառնայ Ալժերիոյ խնդիրը :

Պաղտատի ժողովի օրակարգին վրայ դրուած են եօթը կարեւոր խնդիրներ, որոնք կը շահագրգռեն արաբական աշխարհը :

Ամէնէն առաջ պիտի քննուի Ալժերիոյ հարցը, որուն լուծումը աւելի դիւրացած կը թուի Յունուար ութի հանրաքուէէն ի վեր :

Երկրորդը Պաղեստինի բարդ խնդիրն է, որ ցարդ չէ լուծուած : Մէկ միլիոն արաբ գաղթականներ արմատախիլ եղած իրենց հայրենի հողէն, 1948էն ի վեր կ'ապրին հարեւան արաբական երկիրներու մէջ, Միացեալ Ազգերու նիւթական օժանդակութեամբ :

Քանի տարիները սահին, ա՛յնքան կը դժուարանայ գաղթականներու հայրենիք վերադարձը: Մանաւանդ, որ անոնց լըքած հողին վրայ եւ տուներուն մէջ տեղաւորուած են աշխարհի չորս կողմէն դէպի Իսրայէլ ներգաղթող Հրեաներ :

Պաղեստինի հարցին կապակցութեամբ պիտի քննուին Յորդանանի գետի ջուրերուն ուղղութիւնը փոխելու մասին Իսրայէլի կողմէ ծրագրուած ձեռնարկները, Իսրայէլի ճանաչումը Իրանի կողմէ, Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի աջակցութիւնը Իսրայէլի կառավարութեան՝ հիւլէական ուժի եւ հրթիռներու առընչութեամբ :

Օրակարգի միւս հարցերն են՝ Օմանի եւ Մասքաթի վէճը, վերաքննութիւն Լիկայի հիմնական կանոնագրին, որ ընդունուած էր Շթօրայի խորհրդաժողովին մէջ, Լիկայի եւ ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարներուն գործակցութիւնը, Քազապլանքայի համափրիկեան համաժողովի որոշումները եւ Մաւրիտանիոյ խնդիրը, որ մասնաւորաբար կը շահագրգռէ Մարոքը :

Ինչպէս կը տեսնուի, բազմաթիւ բարդ հարցեր դրուած են սեղանի վրայ : Լիկայի անդամ պետութեանց միջեւ յաճախակի շփումները նպատակ ունին հարթելու մասնակի վէճերը եւ ճամբայ յարդարելու դէպի արաբական միացեալ ճակատ :

Այս ուղղութեամբ մեծ յոյսեր դրուած են Պաղտատի ներկայ խորհրդաժողովին վրայ :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիոյ արդի վարիչները գիտեն միշտ վառ պահել հետաքրքրութիւնը երկրէն ներս եւ երկրէն դուրս, — Եասը Ատայի դատավարութեանց փակը աւօտեցաւ, այս անգամ չոնդալից դատավարութիւններ սկսան Անգարայի եւ Այտընի մէջ:

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ Զինուորական Ատեան մը սկսաւ դատել 32 հոգի, որոնք ձերբակալուած են այն ամբաստանութեամբ թէ փորձած են տապալել Մայիս 27ի կառավարութիւնը, փըրկելու համար Եասը Ատայի բանտարկեալները:

Այտընէն հասած հեռագիր մը համաձայն, սկսած է դատավարութիւնը այն չորս անձերուն, որոնք կ'ամբաստանուին թէ ունեցած կազմակերպութիւն մը հիմնելով՝ ժողովուրդը մղած են ապստամբութեան : Ամբաստանագիրը կը յայտնէ թէ գլխաւոր ձերբակալեալը, Սաբրի, յատկապէս գացած է Իզմիրի տօնավաճառը, սպաննելու համար նախագահ Կիւրսէլը, բայց չէ կրցած սպաննել զայն, որովհետեւ ... «զէնք չունէր» (ամբաստանագրին բառերով):

Ամբաստանեալները ծրագրած էին յեղափոխութիւն հանել այն համոզումով թէ զօրքը պիտի չկրակէր իրենց վրայ, թէ ձայնասփիւռի կայան մը պիտի հիմնէին Այտընի մէջ, եւ այս ծրագրին ուղղութեամբ՝ իրենց կ'աջակցէին «Հավատիս», «Ենի Ասըր» եւ «Հիւրեոլու» թերթերը :

Ամբաստանեալներէն Ֆարուք մերժեց ամէն վերագրում եւ բողոքեց որ ութ օր բանտարկուած է Իզմիրի եւ Այտընի պահականոցներուն մէջ, ամէն տեսակ տանջանք կրած, անօթի պահուած, ծեծ կերած, — այս պայմաններուն տակ ստորագրած է խոստովանութիւն մը:

× Վաքֆըքէպիրի մէջ, Հանր. Նախագահութեան ընդհ. քարտուղար Գնդ. Օսման Քէօքսալ կը յայտարարէ ժողովուրդին, որ զէնք դիմաւորելու եկած էր.

— Երկրին մէջ երկու կամ երեք հազար հոգի կան, որոնք ժխտական փրոփականտ կը կատարեն կառավարութեան դէմ : Եթէ չլռեն, առտու մը կարելի է զանոնք ալ տեսնել Եասը Ատայի շրջակայ կղզիներէն մէկուն մէջ :

ՆՈՐ ՆՈՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանրապետութիւն հռչակուելէն ի վեր, Թուրքիոյ մէջ հիմնուած են 48 կուսակցութիւններ :

Մեծ մասամբ թաղուած են այս կուսակցութիւնները : Այժմ իննի կը հասնի, հին կամ նորակազմ, թրքական կուսակցութեանց թիւը .—

1.— Սոցիալ - դեմոկրատ կուսակցութիւն :

2.— Քալքընմա կուսակցութիւն :

3.— Պիրլիք կուսակցութիւն :

4.— Բանուորագիւղացիական կուսակցութիւն :

5.— Թուրք ընկերվարական կուսակցութիւն :

6.— Ընկերվարական կուսակցութիւն :

7.— Մեմլէքէթճի Ճումհուրիյէթ կուսակցութիւն :

8.— Հալք կուսակցութիւն :

.— Միլլէթ կուսակցութիւն :

Խօսք կայ կազմելու դեռ ուրիշ նոր կուսակցութիւններ, «Հիւր - Դեմոկրատ» կուսակցութիւն: Միւս կողմէ Ալիճանի խումբը կը բանակցի Մեմլէքէթճիներուն հետ՝ կազմելու համար մէկ կուսակցութիւն :

Միւս կողմէ կոչ մը հրատարակուած է՝ դեմոկրատներուն ուղղեալ, հրաւիրելով միանալ նոր կուսակցութեան, հետեւեալ յայտարարութեամբ .—

Մայիս 27ի շարժումը կատարուած է ոչ թէ դեմոկրատ հայրենակիցներու մեծ զանգուածին դէմ, այլ այդ կուսակցութիւնը 1946ի հիմնարկութեան նպատակներէն հեռացնող, եւ այս կերպով երկրին մէջ իրենց անձնական մենատիրութիւնը ապահովել ուզող կարգ մը ղեկավարներու դէմ :

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Էլիզապէթ Բ. Թագուհին, որ Հնդկաստան կը գտնուի, վերադարձի ճամբուն վրայ պիտի հանդիպի Իրան, յետոյ Թուրքիա, եւ Անգարայի օդանաւային կայանին մէջ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Զօր. Կիւրսէլի հետ :

× Ցուրտի նոր ալիք մը հասած է Թուրքիա: Ձիւնախառն անձրեւ կը տեղայ :

× Յորդանանի մայր Թագուհին Պոլիս հասած է օդանաւով: Պիտի մնայ 4 օր:

× Թուրքերը օդնաւով երկրէն դուրս հանեցին գերման ուսանողուհի մը, ամերիկեան քոլէճէն, հազիւ 17 տարեկան, որ գլխէ կը հանէր տարեց Թուրքերը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՈՒՈԼ - ՍԹՐԻԹԸ (Նիւ Եորքի սակարան) շատ լաւ ընդունելութիւն մը ըրաւ նախագահ Քեննէտիի իրատես ճառին : Բոլոր արժեթուղթերը բարձրացան եւ 3600 միլիոն տոլարի յաւելում մը կրեցին: Ընդհանուր ձեւով բոլոր երկիրները լաւ տպաւորութիւն կրած են նախագահին ճառէն, միայն Գերմանիան է որ չի կըրնար ծածկել իր յուսախաբութիւնը .— Քեննէտի չէ խօսած արեւմտեան Պերլինի պաշտպանութեան մասին :

ՓՕԼ - ՀԱՆՐԻ ՍՓԱՔ հրաժարեցաւ Ատլանտեան Ուխտի ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնէն: Իր որոշումը հաղորդուեցաւ Ուխտի անդամ երկիրներու կառավարութեանց : Հրաժարումին պատճառը յիշուած է զեկոյցի մը մէջ.— «Սփաք կը փափաքի Պելժիա վերադառնալ վերստին մասնակցելու համար իր երկրի քաղաքական կեանքին»: Պելժիոյ ընկերվարականները զեկոյցով մը գոհունակութիւն կը յայտնեն որ ընտրութեանց նախօրեակին «ընկեր Սփաք իր տեղը կը գրաւէ ընկերվարութեան պայքարին մէջ»: 1957էն ի վեր ընդհանուր քարտուղարն էր Ատլանտեան Ուխտին եւ կարեւոր տարր մը կը նկատուէր :

ԻՍՐԱՅԷԼԻ վարչապետը՝ Պեն Կուրիոն Հանրապետութեան նախագահին ներկայացուց իր հրաժարականը: Յայտարարեց թէ չի ստանձներ Նախարարներու Խորհուրդի Դեկտեմբեր 25ի որոշումին պատասխանատուութիւնը, որ կը վաւերացնէր նախկին պաշտպանութեան նախարար՝ Լավոնի դէմ եղած ամբաստանութեան առթիւ կազմուած քննիչ յանձնախումբին որոշումը :

ՔՈՆԿՈՅԻ մէջ բոլորին ուշադրութիւնը կեդրոնացած է Քաթանկայի վրայ, ուր առջի օրուան օդային ռմբակոծումները ահ ու սարսափի մատնած են Հիւսիսային Քաթանկացիները: Միւս կողմէ, Մոպութու կը շարունակէ յառաջանալ դէպի Սթանլէյվիլ : ՄԱԿը խիստ բողոքագիր մը ներկայացուց Չոմպէի, որ իր կարգին ամբաստանեց ՄԱԿը որուն քաղաքականութիւնը Քաթանկայի դէմ է, ըստ Չոմպէի :

ՍԱՆԹԱ - ՄԱՌԻԱՆ Բեսիֆ նաւահանգիստը հասաւ Չորեքշաբթի առտու, շըրջանցելով Կալվաոյի բարեկամ՝ Պրազիլի նոր նախագահին : Արդարեւ փորթուկալցի ըմբոստը յայտարարեց թէ Քուատրոս արտօնութիւն տուած է որ ճամբորդները ցամաք հանէ : Հարց է սակայն թէ ի՞նչ պիտի պատահի անկէ ետք, Պրազիլի բացըսպանական եւ փորթուկալեան երկու նաւեր կը սպասեն Սանթա - Մառիայի, բայց Կալվաօ միշտ կը սպառնայ որ նաւը կ'ընկղմէ եթէ գրաւելու փորձ կատարուի :

ՔԱՓ - ՔԱՆԱՎԵՐԱԼԷՆ Ամերիկացիները յաջողութեամբ արձակեցին հրթիռ մը, որուն մէկ յատուկ «սենեակին» մէջ զետեղուած էր կապիկ մը: Չորս ժամ ետք, նախատեսուած վայրէն 198 քիլոմեթր հեռու Քարայիպի ծովուն մէջ կապիկը ողջ-առողջ կը գտնուէր ամերիկեան նաւու մը վրայ, արձակուած կայանէն՝ 676 քիլոմեթր :

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ ընտրապայքարը բացուեցաւ եւ Մարտոմ կուսակցութիւնը (պարկեշտ ընդդիմութիւն) իր առաջին մեծ ժողովը գումարեց : Այս ժողովին ընթացքին Ազգային Ճակատը, որուն գործունէութիւնը վերջերս միայն արտօնուեցաւ, ծանր յարձակումներու ենթարկուեցաւ :

Ազգային Ճակատը որ Մոսատէղը իշխանութեան գլուխ բերած է սկսած է ժողովրդականութիւն շահիլ, ինչ որ կը մտահոգէ կառավարական շրջանակները :

ՊԱՂՏԱՏԻ ժողովը կը շարունակուի : Օրակարգի ներկայ հարցն է՝ Ալժերիա եւ նիստերը գոնփակ տեղի կ'ունենան : Ժողովին առաջին անգամ ըլլալով ներկայ է նաեւ Թունուզի արտաքին նախարարը : Կը կարծուի թէ Լիբանան, Մարոք եւ Թունուզ պատճառ կը դառնան որ ժողովը խիստ բանաձեւ մը չքուէարկէ Ֆրանսայի դէմ :

«ԱՀԱԿԸ» (Ալժ. Առժամեայ Կառավարութիւն) կը հերքէ այն լուրը որուն համաձայն յեղափոխութեան Ազգային Խորհուրդը նիստի հրաւիրուած ըլլայ Փետրուարի կիսուն :

ՆԻՔԻԹԱ ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ռոստով հասած է :

ՖՐԱՆՍ - ՕՊՍԵՐՎԱԹԷՕՐ թերթին երկու խմբագիրները ամբաստանուած են եւ դատի քաշուած: Թերթը Սեպտեմբեր 15ին Ֆերաթ Ապպասի հետ տեսակցութիւն մը հրատարակած էր եւ աւելի ետք՝ նամակներ Ալժերիա գտնուող զինուորներէ : Ամբաստանութիւնը կը շեշտէ թէ վնասած են Պետութեան Ապահովութեան եւ փորձած են բանակը յուսալքել :

ԲԱՆԱԿԻ ղեկավար տարրերու մէջ նոր փոփոխութիւններ կը կատարուին : Զօր. Օլիէ պիտի փոխարինէ ազգային պաշտպանութեան ընդհանուր սպայակոյտի պետ՝ Զօր. Էլին: Զօր. Քրէփէն որ Ալժերիոյ ուժերու հրամանատարն էր Զօր. Շալլ մեկնումէն ի վեր պիտի փոխարինուի Կամպիէզի կողմէ :

ՓԱՐԻԶԻ հիւանդանոցները հարիւրէն տասը յաւելում մը պիտի կրեն: Վիրաբուժական բաժինը՝ օրական 67.75 Ն. Ֆ. (նախապէս 61.20), բժշկական բաժին՝ 48.80 Ն. Ֆ. (44.10), թոքախտաւորներ՝ 35.95 Ն. Ֆ. (33) :

ՔԵՆՆԷՏԻ Ուոշինկթըն կանչած է Մոսկուայի իր դեսպանը՝ Թոմսըն: Անկարելի չէ որ Միացեալ Նահանգներու նոր նախագահը բանագնաց մը ղրկէ Մոսկուա, իր դեսպանին հետ խորհրդակցելէ ետք: Այդ բանագնացը կրնայ Ավըրէլ Հարիմընը ըլլալ որ Քեննէտիի «շրջուն դեսպանն է» :

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Մեր խմբագրատունը այցելեցին Թեհրանէն Պ. Ալեքսան Խոճամիրեան՝ տնօրէն «Լիպրերի տէ Լիթրը Ֆրանսէզ» գրավաճառ ընկերութեան, որ Փարիզ կը գտնուի ֆրանսական հրատարակչական ընկերութիւններու հրաւէրով :

Տիկին Արաքս Տէր Ոսկի, նկարչուհի Պրիւսէլէն :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ա.

1961ԻՆ ՈԳԵԿՈՉԵԼԻ ԴԷՄՔԵՐ և ԴԷՊՔԵՐ

Եթէ մէկը պատահմամբ աչքէ անցընէ յիսուն ութսուն տարի առաջուան Պոլսահայ մամուլը, այն եզրակացութեան պիտի գայ թէ ոչինչ փոխուած է մեր գրական կեանքի բուն իրականութեան մէջ, թէ մեր բոլոր լաւատես ու ինքնագով ճառերը, յօդուածները ինքնախաբէութիւն են: Ու եթէ այդ անձը ուզէ աւելի պրպտել, հաւանաբար ուրիշ բան մըն ալ նշմարէ, թէ ոչ միայն Հայ գրականութիւնը իր երկու թեւերով չի յառաջդիմեր, այլ նոյնիսկ կը նահանջէ (Խորհ. Հայաստանի մէջ՝ բանաստեղծութեան նման ոչ – գրական սեռերն է որ կը յառաջդիմեն, մինչ ստեղծագործական գրականութիւնը, քանի տարիէ ի վեր, ինքզինք կը կրկնէ, եւ եթէ չըլլար Մայր Հայրենիքի հողին վրայ ապրելու ձրի հմայքը, Խոր. Հայաստանի գրականութիւնը մեզ այսօր բոլորովին անտարբեր պիտի ձգէր):

Ճիշդ է որ 80ական թուականներուն, հակառակ գրական նոր հոսանքի մը ծընունդին, Պոլսոյ մէջ շատ քիչ բան կը հրատարակուէր ու երբ Արփիարեան «Արեւելքի» էջերէն, Մամուրեան «Արեւելեան Մամուլէն», Եղիա Տէմիրճիպաշեան «Մասիսի» էջերէն կը գանգատէին թէ մեռած է հրապարակը՝ այդ դժգոհանքն իսկ ինքնին կեանքի նշան էր: Երբ 90ական թուականներէն մինչեւ Սահմանադրութիւն, Զօպանեան «Հայրենիքէն», Եր. Տէր Անդրէասեան «Բիւզանդիոնէն», Տ. Արփիարեան «Մասիս» շաբաթաթերթէն», ու տակաւին Արտ. Յարութիւնեան, Ենովք Արմէն եւ այլ մտաւորականներ կ'ողբային գրական կեանքի ամլութիւնը, շատ հաւանաբար անկեղծ էին եւ իրենց յուսահատութիւնը պարզագոյն պարագային նոր ճիգի մը պահանջը կը չէզոքէր:

Իսկ մե՞նք որ կը յաւակնինք թէ ըՍփիւռքի մշակութային կեանքը փայլուն վիճակի մէջ է, (չէ՞ որ 70 հայ վարժարան ունինք Լիբանանի մէջ, չուկան մեր ձեռքն է, նայեցէք մեր չորս օրաթերթերուն, նկարիչ, երաժիշտ բոլորն ալ հայ են), ինչո՞ւ չենք ուզեր ընդունիլ թէ հայ միտքը դադրած է մտածելէ ու ստեղծելէ իր հին թափով: Ու այն պարագային՝ երբ ընդունինք, անմիջապէս կը փորձենք մենք մեզ արդարացնել, ըսելով՝ տեղական պայմանները, հայրենի հողին պակասը, նորէն սա ալ լաւ է: Անկասկած վերջ կը գտնէ օր մը այս հիւանդագին կացութիւնը:

Մինչեւ գայ այդ օրը, ի՞նչ կրնանք ընել: Կրնանք գոնէ տօնել, այսինքն անցեալի ջերմութեամբ քիչ մը տաքնալ: Կ'արժէ փորձել, քանի մը տողով ոգեկոչել մէկ երկու յայտնի ու անյայտ դէմքեր կամ դէպքեր՝ որոնք կապուած են 1861 թուականին: Անշուշտ թուականի հարցերը միշտ զուգադիպութիւններ են ու բան մը չեն նշանակեր պատմութեան ընդհանուր հոլովոյթէն դուրս: Հոս թըւականը պատրուակ մըն է լոկ, ինչպէս կը թուին ըլլալ նաեւ մարդիկ ու դէպքերը, եթէ որոշ ձեւով մը նայինք անոնց:

Առաջին կարեւոր դէպքը Գր. Զօհրապի ծնունդն է: Հոս տեղը չէ այդ հսկային մասին որեւէ բան ըսելու: Սակայն կ'արժէ դիտել տալ թէ իր ծննդեան թուականի մասին երկու կարծիք կայ: Վ. Փափազեան, իր «Պատմ. Հայ Գրականութեան» հատորին մէջ, զայն 1860 կուտայ, ինչպէս եւ Զիթունի՝ իր «Յուշիկք Հայաստանի» հատորին մէջ: Մինչդեռ Ա. Ալպօյաճեան ու Հ. Մեսրոպ Ճանաշեան զայն կը նշեն որպէս 1861, Յունիս 14-26: Կասկած չկայ թէ Սփիւռքի մտաւորականութիւնը արժանաւոր կերպով պիտի տօնէ համբաւաւոր Հայուն ծննդեան հարիւրամեակը:

1861ին կը մեռնէր Ականջի Մկրտիչ Ամիրա Ճէզայիրլեան, որ իր ժամանակին Պոլսոյ ամէնէն գունագեղ, ազդեցիկ ու հայրենասէր անձերէն մին էր: Իր մահով կը թուի նաեւ վերջ գտած ըլլալ ամիրաներու փառքի շրջանը, Սահմանադրական նոր սերունդ, հաշուապահական նոր դըրութիւններ, էսնաֆ – Ամիրա պայքար, իրենք իրենց մէջ պառակտում, այս բոլորը տակաւ կը քայքայէին մարդիկն ու հին բարքերը: Վերջին մեծ ցնցումը տեղի ունեցաւ Շահնազարեան Վրդ. ու Տէրոյենց մեծ բանավէճին առթիւ 1850ին, երբ Ամիրաները երկուքի բաժնուեցան: Ամէնէն շատ աղմուկ հանողը Ճէզայիրլեանն էր: Ի՞նչ էր Շահնազարեանի դէմ ամբաստանութիւնը, — ըսած ըլլալը թէ Խորենացիին ըսածներուն մէջ կարեւոր մաս մը առասպել է, թէ Քրիստոսի դաստառակը աւանդութիւն է, թէ Շնորհալիին ըսածներուն մեծ մասը սուտ է ...: Կ'արժէ առանձին ուսումնասիրութեան նիւթ դարձնել 1850ի Պոլսոյ մտայնութիւնը ու մանաւանդ մարդերը, այդ հըսկայ ու ճղճիմ անձերը ու անոնց մեծ կիրքերը, մեծ գործերը: Մեր սերունդին համար ո՜րքան կատակերգական կը թուի այդ նշանաւոր ժողովը, որ տեղի ունեցաւ Տատեան Կարապետ Ամիրայի տունը, ի ներկայութեան բոլոր յայտնի Ամիրաներուն, Պատրիարքին: Ամբաստանեալ՝ Շահնազարեան Վրդ.: Ժողովը հազիւ բացուած՝ Ճէզայիրլեան կը յարձակի Պատրիարքին վրայ, իբրեւ «թոյլ» մարդ: Խորասանճեան Ամիրա կը միջամտէ: Իրարանցում: Ճէզայիրլեան ու քանի մը այլ ամիրաներ անմիջապէս կը համակրին Շահնազարեանին, կ'որոշեն Պոլսոյ մէջ Վենետիկի նման ժառանգաւորաց վարժարան մը բանալ, նոյն վայրկեանին դըրամն ալ կը հաւաքեն: Խորասանճեան – Տատեան հակամարտութիւնը կը սաստկանայ, կը վերածուի թաղերու պայքարի: Ղալաթիա կ'ուզէ որ Շահնազարեանը իր մէջ ըլլայ, Պէշիկթաշ՝ որ արհամարհոտ դիրք ունի Ղալաթիոյ հանդէպ, կը պահանջէ որ ան Պատրիարքարան մնայ:

Այս կեանքը, սակայն, հիմա բառ ու տողի վերածուելէ առաջ, ապրում ու կիրք էր՝ երբ երեք Ամիրա կրնային Պատրիարք տապալել կամ ընտրել, երբ Թուրքիոյ տնտեսութեան մէկ կարեւոր մասը իրենց ձեռքն էր, երբ տասնեակներով երիտասարդներ Եւրոպա կը ղրկէին ուսանելու, առանց կասկածելու թէ օր մը այդ տղաքը, դեռ արարը չլմնցած, վարագոյրը պիտի քաշէին իրենց վըրայ: Ի՞նչ մնացեր է այսօր այդ չքեղանքէն: Ու ի՞նչ պիտի մնայ ասկէ հարիւր տարի ետքը մեր ներկայ թշուառութենէն, մեր ներկայ մեծութենէն:

Դառնանք Ճէզայիրլեանին: Ազգային բարերարի տոկուն համբաւ մը, կառուցուած դրամով, ազայութեամբ ու բարութեամբ (չորս թերթի կոնակ կեցած է, բազմաթիւ ուսանողներ Եւրոպա ղրկած է: դպրոց ու եկեղեցի շինած ու նորոգած է, քսան հազար Հայեր մաքսատան մէջ գործի առած, կրթական ու բարեգործական բոլոր հաստատութեանց օժանդակած), Թուրքիոյ Եպարքոսի մտերմութիւնը ու Նափոլէոն կայսեր պաշտամունքը, սակայն, չկրցան արգիլել որ ինքնօգնութեամբ մինչեւ Թուրքիոյ Մաքսի վերատեսչութեան պաշտօնին հասած այս փառամոլ, ամբարտաւան Ամիրան, որուն կնկան չրջազգեստին կոճակները թանկագին քարերէ շինուած էին՝ օրին մէկը թաւալգլոր չտապալի, իր մահէն երկու տարի առաջ, Սուլթանական սադրանքներու ու նախանձի զոհ երթալով: Ու Պոլսոյ պետական ու ազգային շրջանակներու փառաշուք ամիրան կը մեռնէր ծայր աստիճան թշուառութեան մէջ, 56 տարեկանին: Այնքան աղքատ եղած էր մոռացումը ու կործանումը, որ ոչ իսկ քարի կըտոր մը դրած էին մարդիկ, յիշեցնելու համար իր գերեզմանին տեղը:

Վ. ՕՇԱԿԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՔԵՆՆԷՏԻԻ

ԵՐԵՔ ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԻՑՆԵՐԸ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— «Եունայթըտ Սթէյթս Նիւզ էնտ Ուորլտ Րիփորթ» ամերիկեան կաբեւոր հանդէսը, իր վերջին թիւին մէջ, նախագահ Քեննէտիի երեք գլխաւոր գործակիցներուն՝ արտաքին նախարար Րըսքի, ելմտական նախարար Տիլընի եւ պաշտպանութեան նախարար Մաքնամարայի — անձնաւորութեանց ինչպէս նաեւ ամերիկեան քաղաքականութեան հիմնական հարցերու մասին անոնց տեսակէտներուն հետեւեալ ամփոփ պատկերը կուտայ:

ՏԻՆ ՌԸՍՔ

(Արտաքին նախարար)

Ծնած է 1909ին: Իրաւաբանութիւն ուսած է Օքսֆորտի, Պերլինի եւ Քալիֆորնիոյ համալսարաններուն մէջ: 1946–1947 եղած է պատերազմական նախարարի արտակարգ օգնական եւ ապա՝ ծառայած է արտաքին նախարարութեան մէջ, իբրեւ Մայրաղոյն Արեւելքի հարցերու փոխ-նախարար: 1952էն եղած է Ռոքֆէլլըր հաստատութեան տնօրէն: Իբրեւ արտաքին նախարար իր հետեւելիք քաղաքականութիւնը շատ հաւանաբար պիտի ըլլայ հետեւեալը.—

Խօսակցութիւններ.— Խրուշչէւի հետ «Մեծերու» հանդիպում տեղի պիտի չունենայ անմիջապէս: Ըսքի տեսակէտը, զոր կը բաժնէ նաեւ Քեննէտի, պետութեանց ղեկավարներու հանդիպումները պէտք է տեղի ունենան դիւանագիտական սովորական ճամբով համաձայնութեան հիմը դրուելէ յետոյ:

Պերլին.— Պ. Քեննէտի որոշած է Պերլինի մէջ պահել դաշնակից դիրքը:

Կարմիր Չինաստան.— Չինաստան անմիջապէս պիտի չճանչցուի եւ Միացեալ Նահանգները պիտի շարունակեն դէմ ըլլալ Չինաստանի ՄԱԿի մէջ մուտքին: Ֆորմոզա պիտի շարունակէ երաշխաւորութիւն ունենալ կարմիր յարձակումի դէմ:

Լաոս – Վիէթնամ.— Համայնավարութեան սպառնական գինուորական չարժումները կը սահեծեն սոփողական հարց մը, որ պիտի ղեկավարուի անմիջական եւ գրական կերպով:

Օժանդակութիւն արտասահմանի.— Արտաքին ընդհանուր օգնութիւնը պիտի չկրճատուի, բայց, զինուորականէն աւելի նախընտրաբար տնտեսականօգնութիւն մը տեղի պիտի ունենայ եւ ճիգ պիտի թափուի որ ուրիշ պետութիւններ ալ աւելի մեծ չափով աջակցին:

Քասթրօ.— Քեննէտիի նպատակը պիտի ըլլայ քուպացի բռնապետը մեկուսացնել, յուսալով որ համայնավարութեան դէմ Քասթրոյի ղեկավարութիւնը պիտի աւելնայ:

Լատին Ամերիկա.— Բարի դրացնութեան քաղաքականութիւնը պիտի վերակենդանանայ եւ Լատին Ամերիկայի ազգերուն օգնութիւնը պիտի աւելնայ:

Միջին Արեւելք.— Արաբեւիսրայէլեան վէճին նոր ղեկավարումը՝ պիտի ձգտի արար գաղթականներու զետեղման, պոյքոթի դադրեցման եւ Սուէզի ջրանցքի անարգել գործածութեան:

Ափրիկէ.— Գաղթային երկիրներու մէջ անկախութեան շարժումներու հանդէպ նպաստաւոր դիրք եւ Հարաւային Ափրիկէի մէջ ցեղային խտրականութեան քաղաքականութեան քննադատում: Նոր երկիրներուն թէքնիկ օգնութեան եւ դաստիարակութեան նոր ծրագիրներ:

Ատլանտեան Ուխտ.— Ատլանտեան դաշնակցութեան մէջ ուրիշ ազգերու հետ ընկերակցութեան նոր ընդգծում եւ պատասխանատուութեանց բաժանում:

Ապազինում.— ՄԱԿի միջոցով նոր նախաձեռնութիւններ պիտի ստանձնուին:

Տեղեկութիւններ.— Արտաքին նախարարութիւնը աւելի խիստ հակակշիռ պիտի բանեցնէ Տեղեկատուութեանց կեդրոնական Սպասարկութեան վրայ եւ պիտի կանխուին «Իւ. 2»ի նման միջադէպեր:

Արտաքին նախարարութեան մէջ.— Անձնակազմին վրայ վարչական աւելի խիստ հակակշիռ պիտի գործադրուի:

ՏԸԿԼԸՍ ՏԻԼԸՆ

(Ելմտական նախարար)

Ծնած է 1909ին եւ ուսած Հարվըրտ համալսարանը: Եղած է դրամատան տնօրէն եւ Ամերիկայի դեսպան Ֆրանսայի մէջ, 1953 – 1957: Ապա եղած է տնտեսական հարցերու արտաքին փոխ – նախարար եւ 1959էն՝ արտաքին փոխ –նախարար:

Ահաւասիկ թէ ինչ քաղաքականութեան կը կարծուի թէ պիտի հետեւի:

Տոլար.— Տիլընի ամէնէն առաջին գործը պիտի ըլլայ տոլարը պաշտպանել եւ վճարմանց զուգակշիռի այժմու բացը գոցել: Ի հարկին նոր սեղմումներ պիտի հաստատէ, տոլարի եւ ոսկիի արտահոսման հոսումը կանխելու համար:

Ոսկի.— Պաշտօնական գինը պիտի պահուի օնսը 35 տոլար, ինչ որ կը նշանակէ թէ տոլարը պիտի չարժեզրկուի:

Տուրքեր.— Տուրքերու անմիջական կրճատում տեղի պիտի չունենայ եւ հաւանական է որ, կարգ մը տուրքեր աւելնան:

ՕՍԱՐ ԷԶԵՐ

ԵՐԵՔ ԽՆՁՈՐՆԵՐԸ

(ՄՏԱՑԱԾԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Երբ մարդը յառաջացաւ դէպի դուռը, խոնարհութիւն մը ընելով, ըսի.

— Դուք այնքան բարի եւ սիրալիր եղաք ինծի հանդէպ, որ մեկնելէս առաջ պիտի համարձակիմ խնդրանք մը ներկայացնել ձեզի: Չե՞մ կրնար արդեօք մօտէն տեսնել այն ոսկեզօծեալ արգելավանդակը որ պարտէզին կեդրոնը կը գտնուի:

— Սիրով, պատասխանեց ան, բայց պայմանով որ յօժարիք հնազանդիլ մէկ քանի պայմաններու:

— Որո՞նք են այդ պայմանները, հարցուցի աշխուժով:

— Պէտք է հոս թողուք ձեր գլխարկը եւ ձեր սուրը եւ պէտք չէ բնաւ թողուք իմ ձեռքը ...

— Համաձայն եմ, պատասխանեցի, սուրս ու գլխարկս զետեղելով անմիջապէս մօտիկը գտնուող քար նստարանին վրայ:

Այն ատեն, իր աջ ձեռքին մէջ սեղմելով ձախ ձեռքս, գրեթէ բռնութեամբ զիս յառաջացուց:

Երբ հասայ արգելավանդակին մօտ, զարմանքս կրկնապատկեցաւ եւ մնացի ապշած: Այդ տեսակ բան երբեք չէի տեսած:

Մարմարեայ բարձր պատուանդանի մը վրայ տնկուած էին զանազան նիզակներ, տէգեր, որոնց ծայրերը [illegible]կացած էին իրարու, ու բաց մնացած [illegible]իջոցին մէջ մարմարեայ երկու եզերքներու ընդ մէջէն կը վազէր ջինջ ջուր մը որուն մէջ այս ու այն կողմ կը լողային ոսկեայ եւ արծաթեայ ձկնիկներ, երբեմ[illegible] արագ եւ երբեմն դանդաղօրէն, երբեմն միայնակ եւ երբեմն ալ ամբողջ [illegible]ումբով:

Զարմացած, հիացած էի, սակայն հետաքրքրութիւնս հետզհետէ աճելով, կ'ու[illegible] [illegible] անել: Բոլո[illegible] քաջութիւնս ի մի հաւաքելով, հարցուցի ծերունիին թէ կրնայի՞ արգելավանդակէն ներս մտնել:

— Ինչո՞ւ չէ, պատասխանեց [illegible] սակայն նոր պայմաններ կան ...

Երբ խնդրեցի որ բացատրու[illegible] տար ինծի այդ նոր պայմաններուն [illegible]բերմամբ, յայտարարեց որ պէտք էի [illegible]խել հագուստներս: Հակառակը չէի [illegible]նար ընդդիմանալ:

Զիս առաջնորդեց փոքրիկ ու մաքուր սրահ մը, ուր կախուած էին արեւելեան զանազան հանդերձանքներ:

Կոնակս անցուցի այդ հագուստներէն մէկը, եւ ահա, ի մեծ դժգոհութիւն ինծի, ծերունին մաքրեց բրնձափոշին մազերուս վրայէն եւ գլխուս անցուց գունաւոր վարսակալ մը:

Մեծ հայելիի մը մէջ դիտեցի ինքզինքս եւ գտայ որ նոր կերպարանափոխութիւնս շատ լաւ էր վայլած ինծի: Նոր հագուստս իմ կիրակնօրեայ հանդերձանքէս աւելի հաճելի կը թուէր ինծի: Շարժումներ ըրի եւ պարեցի այնպէս՝ ինչպէս տօնավաճառի մը մէջ պարողները:

Յանկարծ, հայելիին մէջ միշտ, եռեւ տեսայ որմախորշ մը, ուր, կ'երեւէին կանաչ պարաններու երեք կտորներ, իւրաքանչիւրը հանգուցուած տարօրինակ եւ անքակտելի ձեւով մը: Ընդոստ դարձայ եւ հարցուցի թէ ի՞նչ բանի կը ծառայէին այդ խորշը եւ այդ պարանները:

Ծերունին, միշտ սիրալիր, առաւ անոնցմէ մէկը եւ ցոյց տուաւ ինծի:

Մետաքսեայ կանաչ չուան մըն էր, որուն երկու ծայրերը անցած էին կանաչ կաշիի մը մէջ՝ երկու տեղերէ կտրուած: [illegible] չուանը անբաղձալի արարողութեան [illegible] ահռուն գործ ածուելիք առարկայի մը [illegible] [illegible]այթը ունէր:

Սահմռկած, բացատրութիւն ուզեցի ծերունիէն: Սիրալիր եւ չափազանց հանդարտ երեւոյթով մը պատասխանեց թէ այդ չուանները նախասահմանուած էին բոլոր անոնց որոնք իրենց յայտնուած վստահութիւնը չարաչար կը գործածեն.

ՎՈԼԹԵԱՆՆ ԿԷՕԹԷ

(3 Շար.)

ՀԱՅՏԱԿ ԹՂԹԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱԼԵՆ

ՊՈՍՏ ԺԱՄԱԿԱՒՈՐ
ՊԱՒԼՈ ՆԱՒՉԱԻ

— Ոչ մի բան, ասաղաստան, այլ ահա՛ ես կը պատմեմ ձեզի ինչ որ պատահեր է ինծի :

Նստեցաք ջրհորի մը մօտ ծառերու հովին տակ, ու ես սկսայ պատմել.

— Ես ծնած եմ Ամասիա քաղաքը, ուր հայերը կը բնակին ամբողջ թաղեր մը, ունին իրենց եկեղեցին, դպրոցները, ինչպէս նաեւ իրենց հոգեւոր առաջնորդը, որ կը կոչուի Վալեն Ամասիոյ։ Ես ալ Վալեն անունը առի, երբ ուխտի գացի Սուրբ Կարապետ վանքը, որ կը գտնուի Ամասիայէ ոչ հեռու։

Հայրս, որ ինծի պէս ալ Վալեն կը կոչուէր, ինծի հետ կ՚ուզէր որ ես ալ ուխտի գամ, որպէսզի Սուրբ Կարապետ ինծի ալ տայ զաւակ մը, որ ինծի յաջորդէ ընտանիքին մէջ։ Ես ալ ուխտի գացի, ու Սուրբ Կարապետ ինծի տուաւ զաւակ մը, որ եղաւ Յարութիւն։

Յարութիւն մեծցաւ, ուսում առաւ, ու երբ հասակ առաւ, ես ալ ուխտի գացի Սուրբ Կարապետ վանքը, որպէսզի Սուրբ Կարապետ ինծի

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Հմայեակ Քէօսէեան Չէնկիլէրցի իր ողբաց. մօր Մէռօնիկ Քէօսէեանի մահուան 12րդ տարելիցին առթիւ հարիւր Ն. Ֆ. կը նուիրէ : (Ստանալ Յառաջէն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է, Նոր Տարւոյ առթիւ հետեւեալնուէրները: Պ. Կ. Ճնկըտրեանէ հարիւր Ն. Ֆ., Սանճեանէ 50ական, Տիկին աՍրայտար-Սանճեանէ 50ական, Տիկին Սարայդարեանէ, Ոմն 50ական, Պ. Պ. Յ. Մասլաքեան, Քիւրքճեան, Զամօղլուեան քսանական, Տիկին Մակէսեան 15, Պ. Պ. Յ. Վարժապետեան, Քէլէկեան, Թէրզեան, Ոմն տասնական, Տիկին Նահապետեան 5, Տէր եւ Տիկին Ա. Տիւյմէճեան իրենց Թոռնիկին տարեդարձին առթիւ երեսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Պահատուրեան 16 տուփ անուշեղէն, Պ. Մ. Ներկիզեան 12 հաւ, Պ. Կիւլպէնկեան հինգ քիլօ անոյշ, Տիկին Մակէսեանէ երկու հագուստցու :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը եւ հոգաբարձութիւնը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան այս Կիրակի օր, Սրբոց Ղեւոնդեանց տօնին առթիւ, Փարիզի եւ շրջաններու եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ Տ. Գէորգ Արք. Իւթիւճեանի, Տ. Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեանի, Տ. Սուքիաս վրդ. Պարոնեանի, Յովհաննէս քհնյ. Հիւնքէրպէյէնտեանի, Սահակ քհնյ. Իւթիւճեանի, Կոմիտաս քհնյ. Սկպեանի, Բարնաբաս քհնյ. Խրնտամեանի, Աբիսողոմ քհնյ. Թորոսեանի, Մեսրոպ քհնյ. Մեսրոպեանի, Վահան քհնյ. Խոյեանի, Բարթող քհնյ. Թազըմճեանի, Գարեգին քհնյ. Տէօվլէթեանի, Մկրտիչ քհնյ. Արսլանեանի, Գէորգ քհնյ. Դաւիթեանի, Լեւոն քհնյ. Արսլանեանի, Գէորգ քհնյ. Նիզամեանի, Ներսէս քհնյ. Գանճեանի, Գրիգոր քհնյ. Ճէպէճեանի, Յուսիկ քհնյ. Ադամեանի, Վարդան քհնյ. Պաղտատլեան, Յարութիւն քհնյ. Ճօրթուեանի *հոգւոց հանգստեան համար :*

×

Տէր-Ստեփանեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց մօր եւ իրենց հօրաքրոջ՝

ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ եւ

ՄԱՐԻ ԷՏԻՐՆԷԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքներուն առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ԾԱԽՈՒ Է

ԼԻՈՆԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

Նպարավաճառի եւ մսավաճառի խանութ մը ծախու է կամ վարձու, յարմար պայմաններով :

Դիմել՝

BAHADOURIAN

246, Rue Vendôme, Lyon

ԾԱԽՈՒ Է ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպարավաճառի խանութ մը, ապրանքով կամ առանց ապրանքի, որ ունի խոհանոց մը եւ հինգ սենեակնոց յարկաբաժին մը վրան: Վարը՝ երկու մթերանոց եւ մէկ կառատուն : Գրել Յառաջին որ կը փոխանցէ կամ հեռաձայնել՝

49.51-58 A Décines (Isère).

ԾԱԽՈՒ Է

Վիրոֆլէի մէջ, Էնվալիտէն-Վէրսայլ շոգեկառքի գծին վրայ, Շաւիլ-Վէլիզի կայարանին ճիշդ դիմացը, յարկաբաժին մը՝ երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, երրորդ յարկ, շատ լաւ վիճակի մէջ: Հեռաձայնել 926 57-84, ճաշի ժամերուն :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Պանէօ-Քաշանի «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հասցէատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 9ին, Մշակութային Տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան՝ մէջ : Բացակաները նկատի պիտի առնուին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները :

ԶԱԽԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէ, այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ, այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին :

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէ եւ ՇԱԽԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ խումբ, այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Գպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստական ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

×

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆ

ՅՈՒՆԻՍ 13ԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գրասենեակի սկսնակ օրիորդ մը, ընթեռնլի ձեռագրով: Դիմել անձամբ Յառաջի վարչութեան :

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ

ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ ՏԱՐԻՆ

Եւրոպայի Մեծագոյն Արեւելեան Վաճառատունը

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ խանութ մը չայցելողին սեղանին վրայ ամէնէն համով պատառը կը պակսի՝ մեծին ու պզտիկին համար : ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք աւանդական ընդեղէններու եւ անուշեղէններու ամէն տեսակը, անմրցելի գիներով :

Նուէրներ եւ անակնկալներ ամէն գնողի :

Ապսպրանքի վրայ, ծրարի առաքում Ֆրանսայի ամէն կողմ և դէպի արտասահման՝ Պելժիա, Զուիցերիա, Անգլիա :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

LYON

246, RUE VENDOME - TEL. MO 11.84

20, RUE VILLEROY MO 32·10

65, RUE ROBERT LA 07·72

ԵՒ ԻՆՉՊԷՍ ՄԻՇՏ

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «Թուրշի», «պիպէռ» տերեւ, Թահին հելվա, «վանիյլ», չոքոլա, «Նուազէթ», «լոգում», «սագըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41-45օ), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (ֆարավան եւ մոզա), *համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ծիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա,* սումագ, թարամա, լաֆերտա, բաքլաւա, ֆատայիֆ, *տերեւ եւայլն :*

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

ՓԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Surprise-Party aux Chandelles

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ-Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան սրահը

17, Rue Bleue, PARIS (9e)

Գեղարուեստական բաժին, Հանելի մթնոլորտ

Buffet

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետրուար 12, Կիրակի ժամը 16 - 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS

PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին Էլիզէ 67-03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին : Հակառակ պարագային պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

KINOPANORAMA

60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET

Parking illimité Tél.: FON. 50-50

UN FRANÇAIS A MOSCOU

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ

ԱՐԱՐԱՏԸ

ԵՐԵՒԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Շաբաթ, կիրակի եւ տօնական օրերը՝ երկու ցերեկոյթ 14·30 եւ 16·50, Շաբթու մէջ 15·30

Հինգշաբթի մէկ ցերեկոյթ 15·30ին

Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19·15 եւ 21·35

Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ *Աժանսներէն* Գին՝ 4·45 եւ 7·50 Ն. Ֆ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ · ԼՈԳՈՒՄ · Սուսամ - ՀԷԼՎԱ

ԹԱՀԻՆ · ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) · ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

LE BOSPHORE MARQUE DEPOSEE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA · CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE

SIÈGE SOCIAL

2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 3 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
VENDREDI 3 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9019 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4820

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ԴԱՐՁԱԿԷՏ ՄԸ

Նոր հով մը սկսաւ փչել Սպիտակ Տունէն ներս :

Քաղաքական աշխարհը կը սպասէր, որ Քենըտի նորութիւն մտցնէր ամերիկեան բարքերուն մէջ :

Սակայն Նորընտիր Նախագահին երկուշաբթի օրուան պատգամը խորհրդարանին առջեւ, ամէն ակնկալութիւն գլեց անցաւ :

Զօրավար Այզընհաուըր իր հրաժեշտի ճառին մէջ համեմատաբար փայլուն ցոյց կուտար Միացեալ Նահանգներու կացութիւնը ներքին եւ արտաքին կրկնակ ճակատներուն վրայ :

Հասկնալի էր, որ այդ ոճով արտայայտուէր հրաժարեալ նախագահը, որուն ձեռքին մէջ կեդրոնացած էր իշխանութիւնը ամբողջ ութ տարի եւ որ մեկնած պահուն չէր ուզեր գէշ տպաւորութիւն ձգել ամերիկեան քաղաքացիներուն վրայ :

Քենըտի քաղաքական ասպարէզ կ'իջնէ յանդուգն ճառով մը, որ իր պարունակած զառն ճշմարտութիւններով քիչ մը պաղ ջուր կը լեցնէ բոլոր լաւատեսներուն վրայ, երկրին մէջ եւ դուրսը :

Իր խօսքերուն ամփոփումը կարդացին մեր ընթերցողները (Յառաջ, 1 Փետր.) :

Երիտասարդ նախագահը յանդգնութիւնը ունեցաւ մատը դնելու այն բոլոր վէրքերուն վրայ, որոնք կը սպառնան տկարացնել Միացեալ Նահանգները, եթէ անմիջական դարմանումի միջոցներու չդիմուելին :

« Կացութիւնը մտահոգիչ է, բայց ոչ յուսահատական», կ'ըսէ Քենըտի :

Երբեւիցէ այսքան առարկայական չէր եղած պետական վարիչ մը :

Փայլուն չէ Ամերիկայի ներքին կացութիւնը, ըստ իրեն : Հինգուկէս միլիոն անգործներ կան ճարտարարուեստի բոլոր ճիւղերուն մէջ : Սպառումը դանդաղ է տեղական հրապարակին վրայ : Մէկ միլիոն ինքնաշարժներ անվաճառ՝ յաճախորդի կը սպասեն : Տնտեսական տագնապը հետզհետէ կը ծանրանայ : Սնանկութիւնները օրէ օր կ'աւելնան :

Նոյն տխուր կացութիւնը երկրագործութեան մարզին մէջ :

Հակառակ այս բոլորին, տոլարը չէ վտանգուած երբեք եւ պիտի չարժեզրկուի, որովհետեւ դրամական եւ ելմտական վիճակը վերջին ծայր ուժեղ է : Երկու միլիառ տոլարի արժէքով ոսկիի պահեստ ունի կառավարութիւնը : Արտածումները անհամեմատ աւելի են քան ներածումները : Եւ կարեւոր գումարներ կան գանձելի օտար երկիրներէ :

Քենըտիի ակներեւ նպատակն է եղած Ամերիկայի տկար կողմերը մատնանշելով՝ աշխատանքի եւ զոհողութեան մղել ամերիկեան քաղաքացիները՝ կացութիւնը բարուքելու եւ երկիրը իր արժանի բարձրութեան հասցնելու համար :

Նախագահը լայնօրէն արտայայտուեցաւ նաեւ քաղաքական եւ միջազգային խնդիրներու, մասնաւորապէս լատին Ամերիկայի, Ասիոյ եւ Ափրիկէի մասին, շեշտելով աշխարհի վրայ խաղաղութիւնը պահպանելու անհրաժեշտութիւնը :

Անդրադառնալով «Արեւելեան Եւրոպայի ժողովուրդներուն», — որոնց անունները չյիշեց, — յոյս յայտնեց որ անոնք « Վերջապէս պիտի հասնին ազատութեան եւ բարգաւաճման » :

Ակնարկութիւնը թափանցիկ է :

Միջազգային մամուլը անխտիր գոհ է նոր նախագահի ճառէն : Մոսկուայի ձայնասփիւռն ու բոլշեւիկեան թերթերը լայնօրէն արձագանգ դարձան անոր :

Սպիտակ Տունը կը ձգտի խաղաղ բանակցութեանց միջոցաւ մեղմացնել միջազգային լարուած կացութիւնը, առանց լքելու ազատ աշխարհը, որ պէտք է ուժով ըլլայ, սանձելու համար աշխարհակալական ախորժակները :

Նոր դարձակէտ մը կ'արձանագրուի ժամանակակից պատմութեան մէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԵՆԸՏԻԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՍՈՒԼԻՍԸ

ՊԵՐԼԻՆԻ ՀԱՄԱՐ ՊԻՏԻ ԸՆԵՄ ԻՆՉ ՈՐ Կ'ԸՆԷՐ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ

Ձայն – պատկերասփիւռէն տուած մամուլի իր երկրորդ ասուլիսին մէջ Քենըտի յայտարարեց.— Ա) Տոլարին արժէքը նոյնը պահելու սահմանուած տնտեսական ծրագրի մը պատրաստութենէն ետք, պիտի վերնան զինուորական ընտանիքներու արտասահման հաստատման արգելքը :

Բ) Չի գիտեր թէ Խրուշչեւ Նիւ Եորք պիտի գա՞յ թէ ոչ մասնակցելու համար ՍԱԿի յառաջիկայ ընդհանուր ժողովին : Որեւէ մեկնաբանութիւն ընելէ առաջ պէտք է սպասել Խորհրդային վարչապետի որոշումին :

Գ) Միջազգային հարցերու կապակցութեամբ դիտել տուաւ, թէ կացութիւնը՝ բախտաւոր անցեալ Օգոստոսին, գոհացուցիչ չէ : Յատկապէս մտահոգիչ է Լաոսի, Կոնկոյի եւ Քուպայի վիճակը : Լաոսի մէջ կացութիւնը ծանրացած է համայնավար միջամտութեան պատճառաւ, իսկ Կոնկոյի մէջ, որովհետեւ կարգ մը պետութիւններ ետ քաշեցին իրենց ուժերը : Միւս կողմէ աւելցած է Քուպայի եղած օժանդակութիւնը, զօրացնելու համար «Քասթրոյի երկաթեայ բազուկը» :

Դ) Ծարդ ոչ մէկ որոշում տրուած է Մաքմիլընի եւ տը Կոլի հետ հաւանական տեսակցութիւններու շուրջ :

Սակայն Քենըտիի յայտարարութեանց կարեւորը կը նկատուի Պերլինի մասին ըսածը : Շեշտեց թէ պիտի շարունակէ Այզընհաուըրի քաղաքականութիւնը եւ պիտի շարունակէյան համոզումն ունենալ թէ Պերլինը ներկայիս գոյութիւն ունեցող ամէնէն ծանր խնդիրներէն մէկն է : Ճառին մէջ այդ մասին չխօսիլը ոչ մէկ նշանակութիւն ունի, ըսաւ Քենըտի :

Կը կարծուի թէ այս յայտարարութիւնը հանդստացուցած է Գերմանացիները, որոնք դժգոհ էին որ Միացեալ – Նահանգաց նախագահը իր առաջին ճառին մէջ անտեսած է օրուան կարեւորագոյն հարցը :

Քենըտի յայտարարեց նաեւ թէ Փետր. 20էն առաջ պէտք է որոշէ թէ արտասահմանի զինուորական 250 կայաններէն որոնք պիտի պարպէ : Այս որոշումը պարզ խնայողութեան համար նախատեսուած է, Խնայողութիւն մը որ տարեկան երեք միլիառ տոլար գնահատուած է :

× Փորթուկալ պաշտօնապէս հաղորդեց Քենըտիի թէ պիտի չնորոգէ 1951ի համաձայնագիրը ըստ որուն Ամերիկա զինուորական կայաններ հաստատած է Ազորեան կղզիներուն վրայ :

Անթոնիօ Սալազարի այս սպառնալիքը, որ լրջօրէն կը քննուի Ուաշինկթընի կողմէ, հետեւանքն է Ամերիկացիներու բռնած ընթացքին Սանթա – Մառիայի նկատմամբ : Քենըտի յայտնեց, սակայն, թէ լուր չունի անկէ :

× Ամերիկայի համայնավար կուսակցութեան ազգային կոմիտէի նախագահը՝ Ծենիս մեռաւ Նիւ Եորքի մէջ, առջի օր : 55 տարեկան էր եւ Թոքի խլիրդի գործողութեան ենթարկուած էր, մէկ տարի առաջ :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՄՔԵՐԸ

ՊՐԱԶԻԼԻ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

ԵԱՆԻՕ ՔՈՒԱՏՐՈՍ

Պրազիլի նորընտիր Նախագահին խորհրդանշանը եղած է՝ աւելը : Ընտրապայքարի ժամանակ միշտ կը կրկնէր.— «Ի՞նչ պէտք է երկիր մը մաքրագործելու համար, այնպիսի երկիր մը որ քաղաքական սխալներու եւ կալուածատէրերու անձնասիրութեան հետեւանքով ապականած է բայց չէ փտած : Աւել մը : Ուրիշ զէնք չենք ուզեր : Եւ այնպէս լաւ պիտի գործածեմ այդ զէնքը որ Պրազիլը կարենայ զայն զետեղել իր խորհրդանշանին մէջ» :

Կը թուի թէ այս պատկերալից խօսքերը հրապուրեցին զանգուածները քանի որ 1960 Հոկտեմբերին, Քուատրոս փառաւոր յաղթանակ մը տարաւ, առանձին ստանալով այնքան ձայն որքան իր երկու հակառակորդները միասնաբար :

Եանիօ Քուատրոս բախտաւոր աստղի տակ ծնած է : Հին բայց համեստ ընտանիքի զաւակ, ծնած է 1917ին Մաթթօ – Կռոսսօ : Չի յիշեր թէ որեւէ ձախողանք ունեցած ըլլայ : Նախ ուսուցիչ, քաղաքական ասպարէզ կը նետուի «պահպանողական ընդդիմադիրի» մակդիրով (Վառկասի մենատիրութեան դէմ) : Առաջին օրէն յայտնի է սակայն թէ կուսակցութիններու կարեւորութիւն չի տար : 1945էն 1953 ամէնէն հարուստ նահանգնի՝ Սան – Փաւլոյի Թաղապետական խորհրդատու է եւ անմիջապէս նոր սլոկաճ մը մէջտեղ կը ձգէ.— Սուն պիտի յաղթէ միլիոններուն :

Յեղափոխական չէ, այլ ընդհակառակն վարչական ամէնէն աւանդական դրութիւններուն կապուած է, նոյնիսկ ամէնէն քաղքենի, «հակասական բայց անկեղծ, ահա Քուատրոսը» կ'ըսէ իր հակառակորդներէն մէկը : 1953ին, 36 տարեկան է երբ Սան – Փաւլոյի կառավարիչ կ'ընտրուի : Հինգ տարի յետոյ, երեսփոխան է, երկու տարի ետք՝ հանրապետութեան նախագահ :

Ընտրապայքարի ժամանակ, ոչ մէկ խոստում կ'ընէ, միայն կը յայտարարէ.— « Թող համարձակին ըսել թէ ծրագիրս անորոշ է : Ամբողջ տունը պիտի մաքրեմ ներքնայարկէն վերնայարկ : Ուրիշ ի՛նչ մանրամասնութիւն կ'ուզեն ինձմէ » :

Արտաքինով, կարճահասակ մարդ մըն է, մազերը խառնակ, պեխերը ցցուած, հաստ ակնոցներով քիթին վրայ « Մարքս պրատըր»ներուն Կռուչոյին կը նմանի : Երբ իրեն ըսեն որ լուսաւորեալ մըն է, կը պատասխանէ որ հռչակաւոր նախորդներ ունի այդ մարզին մէջ.— Քրիստոս, Աբրահամ Լինքըն, Օկիւսթ Քոնթ, Լենին : Երբ իրեն ըսեն որ դերասան է, կը ժպտի եւ կը բողոքէ «տակաւին զաւաճանի դեր չեմ խաղացած» :

Հարիւրին հարիւր պրազիլացի է, շատ կը սիրէ սեւ լուբիայով պատրաստուած ազգային կերակուրը՝ փրիյոտա եւ հաճոյքով քանի մը գաւաթ քաչաքա կը պարպէ (շաքարով շինուած օղի) : Ինչպէս իր բոլոր հայրենակիցները ծաղիկի եւ պարտէզի սիրահար է, «ես Լոնտոն չեմ հագուիր եւ Փարիզի մասին ալ չեմ մտածեր » :

Ամուսնացած է 1942էն ի վեր եւ ունի աղջիկ մը որ վերջերս լրագրողի մը հետ ամուսնացաւ : Իր պարզութիւնը առակի կարգ անցած է :

Ի՞նչ պիտի ընէ իբրեւ երկրին ղեկավար : Դիւրին չէ նախատեսել, Եւրոպայէն կը վերադառնայ, տեսնուած է Խրուշչեւի հետ բայց կ'ըսեն թէ Սալազարն ալ տեսած է : Կը գնահատէ Քասթրոն բայց կը հիանայ Քենըտիի եւ տը Կոլի վրայ : Կ'ըսէ թէ իր կառավարութիւնը բոլոր յառաջդիմութեանց կողմնակից պիտի ըլլայ, բայց յառաջդիմական չէ : Հակամենատիրական է բայց ոչ համայնավար :

Շահեկան է նաեւ յիշել թէ Պրազիլ վերադառնալու համար, Եանիօ Քուատրոս տեղ վարձած էր Սանթա – Մառիայի վըրայ բայց վերջին պահուն ջնջեց ... :

×

Եանիօ տա Սիլվա Քուատրոսի նախագահական «գահակալութեան» հանդիսութիւնը, որ տեղի ունեցաւ ապագայապաշտ ոճով շինուած նոր մայրաքաղաքին՝ Պրազիլիայի մէջ, միաժամանակ պարզ եւ վեհաշուք էր : Խորհրդարանին առջեւ նորընտիր նախագահը իր երդումը ըրաւ՝ հաւատարիմ մնալ եւ յարգել սահմանադրութիւնը : Դուրսը՝ 80.000 հոգի զանազան չափի եւ գոյնզգոյն աւելներ բռնած էին, (նորընտիր նախագահին ընտրական խորհրդանշանը) : Նախկին նախագահը՝ Քուպիչէք իր յաջորդին վիզին անցուց նախագահական ուսադերը, ապա երկու նախագահները կարճ ճառեր արտասանեցին : Քուպիչէք շեշտեց.— չատ ուրախ եմ որ ձեզի կը փոխանձեմ ժողովուրդին տուած այս խորհրդանշանը : Աստուծմէ կը խնդրեմ որ երջանիկ ըլլաք ձեր առաքելութեան մէջ» :

Նոր նախագահը կը պատասխանէ.— « Ձեր կառավարութիւնը նոր էջ մը բացաւ մեր պատմութեան մէջ : Մեր յաղթանակները ինչպէս մեր տարակարծութիւնները անցողակի են : Մէկ բան կը մնայ միայն, ժողովուրդը եւ ազատութիւնը » :

Հուսկ ուրեմն, կ'արտասանէ ժողովուրդին ուղղուած իր առաջին ճառը : Պրազիլի տնտեսական կացութիւնը աղետալի է քանի որ օտար երկիրներու պարտական կը մնայ 3.802 միլիոն տոլար : Ապրուստի սղութիւնը, որ 1948ին իբր ցուցանիշ 100 էր, ներկայիս բարձրացած է 820ի : Ինչ կը վերաբերի արտաքին քաղաքականութեան, Քուատրոս կը փափաքի որ Պրազիլ ունենայ «արտաքին քաղաքականութիւն մը, որ իսկապէս անկախ եւ ինքնիշխան ըլլայ » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՆԹԱ – ՄԱՌԻԱՅԻ ճամբորդները միշտ նաւուն վրայ են : Արդարեւ զանազան հակասական լուրերու համաձայն, կը կարծուէր թէ Րեսիֆ ցամաք ելած են, բայց ինչպէս կ'երեւի Կալվան պէտք եղած երաշխիքները չէ ստացած :

ԹԷՀՐԱՆԻ մէջ հազարաւոր պարսիկ ուսանողներ, Ազգային Ճակատի դրդումով ցոյց մը կազմակերպած են բողոքելու համար յառաջիկայ ընտրութեանց դէմ, որոնք կեղծուած են, ըստ իրենց : Ուսանողները «Ազատութիւն կամ մահ » եւ «ազատ ընտրութիւններ կ'ուզենք » պոռալով տողանցեցին : Ցուցարարները Մոսատեղի կողմնակիցներ են :

ՖԻՏԷԼ ՔԱՍԹՐՕ յայտարարութիւններ ըրած է համայնավար Ունիթա պաշտօնաթերթին եւ շեշտած թէ ընդհանուր յեղափոխութիւն մը պիտի ցնցէ լատին Ամերիկայի բոլոր երկիրները միաժամանակ, «այդ յեղափոխութիւնը պիտի ջնջէ կողմնակցութիւնները, գաւառապաշտութիւնը եւ տեղապաշտութիւնը (ռեժիոնալիզմ) : Լատին Ամերիկան պիտի վերածէ քաղաքակրթուած, անկախ մէկ մեծ ազատ ժողովուրդի մը » :

ՖՐԱՆՍՈՒԱԶ ՍԱԿԱՆ դատ բացաւ լիբանանեան հրատարակչականի մը դէմ որ առանց արտօնութեան, արաբերէնի թարգմանած էր իր վէպերէն երեքը հատ :

ՓԱՐԻԶ – ԹՐԻԷՍԹԷ ճեպընթացը գծէն ելաւ Միլանոյի մօտերը : 14 մեռեալ եւ 25 վիրաւորներ կան :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

(Բ. եւ վերջին մաս)

1861ին էր, որ կը հրատարակուէր Թրքահայոց կնոջական առաջին պարբերականը որ կը կոչուէր «Կիթառ»: Այս յանդուգն քայլը առնողն էր Օր. Էլպիս Կեսարացեան (Ե. Կ. Տ. Հայկուհի), որ ծնած էր Կեսարիա, 1830ին, Աջապահեան գերդաստանէ ու մեռաւ 1913ին: 1877ին Պէշիկթաշի Մաքրուհեան վարժարանի մէջ ուսուցչուհի է եւ առաջին հայ կինն է, որ յուզած է կնոջ իրաւունքներու եւ անոր անկախութեան հարցը: Այն ատեն յառաջ տարած է իր դատը որ Ս. Ոսկան, Փարիզէն, իր «Արեւմուտք»էն զինք հրաւիրած է քաշուիլ հրապարակէն, վերջ դնելու համար այդ անպատկառ կացութեան: 1879ին կը հրատարակէ գըրքոյկ մը, «Նամականի առ Ընթերցասէր Հայուհիս», որ կը պարունակէ հայ կնոջ ուղղեալ խրատներ:

1861ին ծնած է նաեւ աննշան մէկը, — Եղուարդ Շիրինեան: Ո՞վ կը յիշէ այս անունը այսօր: Բայց իր ժամանակի՛ն ...: Ահա իր կեանքի գործը... 1878ին եղբօր հետ հրատարակած է Փրանսերէն լեզուով եւ առաջին անգամ ըլլալով Թուրքիոյ մէջ Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակի Ժուռնալը: Ասիական Տաճկաստանի Երկաթուղային ցանցին առաջին ծրագիրը յղացած է: 1878էն 1895 Պոլսոյ օտար օրաթերթերու տնտեսական թղթակիցը եղած է, ինչպէս եւ անգլիական երկու կարեւոր օրաթերթերու Թուրքիոյ թղթակիցը: 1896ին Լոնտոնի «Թայմզ»ի հրատարակած Համայնագիտարանին Թուրքիոյ յատկացուած բաժինը ինքը գրած է: 1902էն վերջ, ստանձնած է պետական ու ազգային կարեւոր պաշտօններ: Ո՞վ է ուրեմն այս մարդը, եւ այս վաստակը, այս մոռացումը ի՞նչ արժէք կը ներկայացնեն:

Աւելի աննշան անձ է Յակոբ Էտիլեան (1861 – 1896), որ սակայն 1892ին Պոլսոյ մէջ տիպար մանկապարտէզ մը կը բանայ: Եղած է հմուտ փրանսագէտ, գրած Փրանսերէն քերականութիւն եւ ըրած է թարգմանութիւններ: Հաւանաբար Պոլէտ Ռ. Միսաքեանի աշակերտած ըլլալն ալ, իրեն համար, մեծագոյն փառքն էր: Ու տակաւին կայ Ատանացի Արիստակէս Գասպարեանը (1861 – 1915), որ 30 տարի անընդհատ Թուրքերէն լեզուով իրաւաբանական յօդուածներ ու գիրքեր հրատարակած է:

Շատերու մէջէն կը յիշատակենք այս քանի մը աննշան անունները, սպասելով որ օր մը, երբ գրուի Թրքահայ մշակոյթի պատմութիւնը, անոնց վերջնական արժէքը որոշուի: Ով գիտէ, կրնայ ըլլալ որ այդ նոր տեսանկիւնէն դիտուած, այս մարդիկը յանկարծ կարեւորութիւն ստանան:

1851ին է, որ Գրիգոր Չիլինկիրեան (Պերճ) Իզմիրի մէջ կը հրատարակէ «Ծաղիկ» տասնօրեայ հանդէսը: 13 տարեկանին կը թողու վարժարանը ու ժամագործի գրագիր կ'ըլլայ, ու կը շարունակէ ինքնօգնութեամբ իր ուսումը կատարելագործել՝ սորվելով Փրանսերէն, Հայերէն, յունարէն, իտալերէն (աւելի ուշ ալ՝ Թուրքերէն ու անգլերէն) լեզուները: Սարսափելի յիշողութեամբ օժտուած այս տղան, 1860ին, Իզմիրի մէջ առաջին անգամ ըլլալով «Փրանսերէն – տաճկերէն գրասենեակ կը բանայ: Այդ տարին էր, որ Իզմիրի մէջ կը պայթէր Լուսաւորեալներու եւ Խաւարեալներու պայքարը: Երիտասարդներու գլուխը կանգնած էր Չիլինկիրեան: Աշակերտը եղած է նշանաւոր վարժապետ Անդրէաս Փափազեանին, որուն ձեռքին տակ կազմուած էին, 1831էն 1846 Իզմիրեան Ուսկեղարուն, բոլոր յայտնի մտաւորականները, — Տէտէեան երեք եղբայրները, Գր. Մարկոսեան, Սահակ Ապրօ, Ստ. Ոսկան, Մ. Նուպարեան եւայլն: Գրագէտ, փաստաբան, թարգմանիչ ու հրապարակագիր, Չիլինկիրեան ծանօթ է գլխաւորաբար իբրեւ թարգմանիչ: Շաթօպրիանի, Լամարթինի, Միւսէի գործերէն զատ, ունի իր նշանաւոր «Թշուառներու» թարգմանութիւնը: Երկու անգամ բանտ ինկած իր կրակոտ յօդուածներուն համար, մեռած է 1923ին, 84 տարեկանին, անշուք ու մոռցուած, ու թաղուած է մխիթարներու կողմէ:

Վերջացնելու համար այս ցիր ու ցան քանի մը նշմարները, կ'արժէ յիշել ուրիշ Իզմիրցի մըն ալ, Չիլինկիրեանի գործակիցը, Արմենակ Հայկունի: Ղրիմի պատերազմին՝ անգլիական բանակի մէջ թարգման, ուսուցիչ, խմբագիր, վիպասան, հրապարակագիր, դերասանապետ, թատերագիր, Արմենակ Հայկունի, բուն անունով Ճիզմէճեան, 1861ին հրատարակեց «Էլիզա» անուն վէպը: Սերտ գործակիցը Սվաճեանի «Մեղու»ին, Հայկունի փոթորկոտ բայց արդիւնաւոր կեանք մը ունեցած է: 1863ին արդէն ձեռնարկած է Րընանի «Վարք Յիսուսի»ի թարգմանութեան, անհաշտ պայքար տարած է կրօնաւորներու, նեղմիտ օրէնքներու դէմ, մինչեւ այն ատեն որ Կրօն. ժողովը եկեղեցիներու մէջ իր դէմ դատապարտագիր կը կարդացնէ, գլուշացնելով ժողովուրդը իրմէ ու Սվաճեանէն: Կրօնականներու դէմ պայքարող այս մարդը երկու անգամ դաւանանք փոխած է (պատանութեան փախած է Ս. Փրկիչէն՝ Բողոքականներու քով, յետոյ կրկին ետ եկած է Լուսաւորչականութեան): Ընկերային մոլութիւններու թշնամի, վատաբարոյ ուսուցիչներու պատուհաս այս արտակեդրոն մարդը ապերախտ ու չըւայտ նկարագրի տէր եղած է: Հաւանաբար այս դատումները սրբագրել պէտք ըլլայ օր մը, երբ իր կեանքին թաքուն ծալքերը յայտնի ըլլան: Ամէն պարագային, եղերական վախճանը իր կեանքին սրտաճմլիկ պատկեր մը կը ներկայացնէ, — զարտուղի, կատաղի ու կրքոտ երիտասարդը, որ 1865ին հրդեհի մը հետեւանքով, կը կորսնցնէ իր տունն ու ձեռագիրները, մինչեւ իսկ իր զգեստները՝ յուսալքուած, դատապարտուած Ազգէն, ծայր աստիճան աղքատացած, ինքզինքը խմիչքի կուտայ ու կը մեռնի 1866ին, 31 տարեկանին: Յիսունական թուականներուն նշանաւոր այս երիտասարդը տասը տարի ետք՝ երբ կը մեռնէր, արդէն մոռցուած էր ու դրամ չկար որ թաղէին: Եթէ մխիթարական կէտ մը կայ, այն ալ Խորհրդ. Հայաստանի մէջ այսօր իր վայելած գնահատումն է, զոր կը պարտի Յ. Սվաճեանին: Այս վերջինը, իր կարգին, իր վարկը կը պարտի ոչ այնքան իր իմացական կարողութիւններուն, (նոյն շրջանին՝ Գ. Այվազեան իր «Մամուլով» շատ աւելի «յառաջդիմական» է քան Սվաճեան), այլ իր ու Մ. Նալպանտեանի միջեւ եղած բարեկամութեան: Անոնք որոնք քիչ մը ծանօթ են խորհրդահայ բանասիրութեան, կը հասկնան Նալպանտեանի մոգական անունին տարողութիւնը:

×

Դեռ շատ կ'երկարի այս շարքը, եթէ պէտք ըլլայ տալ 1861ին հրատարակուած գիրքերու, թերթերու ու տեղի ունեցած դէպքերու ամբողջական պատկերը: Բայց ի՞նչ օգուտ: Հարիւրամեակները մեզ ետ կը դարձնեն, հին մարդոց անհաւատալի աշխարհին մէջ, մինչդեռ մեզի պէտք ե – ղծը ներկան է: Անշուշտ, հարեւանցի ընտրուած այս նշմարներէն տարտամ խորհրդածութիւններ կը թելադրուին: Ու քիչ մըն ալ դիւրին, աժան երազանք: Կը մնայ հիմնականը, դատումը, համադրումը: 1961 թուականը եթէ իրագործէ այդ աշխատանքին սկիզբը գոնէ, ալ ոչ երազանքը կը մնայ, ոչ ալ ափսոսանքը: Ու կը փրկուի արեւմտահայ մշակոյթը:

Վ. ՕՇԱԿԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՃԱՌԱԳԱՅԹՆԵՐՈՒ ՎՏԱՆԳԸ

Ամերիկացի եւ ճափոն գիտականներէ կազմուած յանձնախումբ մը, որ տարիներէ ի վեր հետազօտութիւններ կը կատարէր Հիրոշիմայի եւ Նակազաքիի վրայ վերջին պատերազմին ձգուած հիւլէական ռումբերու ստեղծած ուժին, անոր ազդեցութեան գօտիին, ու մանաւանդ մարդոց, կենդանիներու եւ բոյսերու վրայ ռումբերէն ծնունդ առնող վտանգաւոր շողերու ներգործութեան մասին, վերջացուցած է իր աշխատանքը ու հրապարակած իր տեղեկագիրը:

Մեզ առայժմ հետաքրքրողը այդ անտեսանելի ճառագայթներուն ներգործութիւնն է կենդանի բջիջներու վրայ: Շողագործունէութեան (радио – актив-ет) գիտէն ի վեր, շողագէտները (радиолог) գիտէին թէ շողարձակ նիւթերէ, (կորիզային անջատումի հետեւանք) մխաձուլումէ, (հելիոմի կազմութեան արդիւնք) կամ արուեստական միջոցներով արձակուած ճառագայթները, ըլլան անոնք նիւթեղէն թէ ալիքային ձեւի ըմբռնումով, կը վնասեն ողջ բջիջներու հիւլէական հաւասարակշռութիւնը ու կը խանգարեն անոնց բնախօսութեան բնականոն ընթացքը, պատճառ դառնալով սեռային բջիջներու ներքին յեղակարծ փոփոխութեանց: Այս բնախօսական խանգարումներու իբր հետեւանք՝ ծննդական այլասերումներ:

Մարդկային ցեղի խաթարման ծառայող այս վտանգը նկատի ունենալով, շողագէտներ, տարրաբաններ, կապարի բաղադրութեամբ զգեստներ կը գործածեն շողարձակ նիւթերու ներգործութեան դէմ պաշտպանուելու համար:

Շողագիտական պաշտպանութեան միջազգային յանձնախումբը շողարձակումներու ազդեցութեան ենթակայ աշխատաւորներու համար պատրաստած է յատուկ կանոնագրութիւն մը, որպէսզի աշխատաւորները իրենց կեանքի ամբողջ տեւողութեան զերծ ըլլան վտանգաւոր ճառագայթումներու գործած աւերներէն:

Հիւլէական զանազան մասնիկներու (ելեկտրոն, փրոթոն, նէօթրոն, հելիոմ), նաեւ ֆոթոններու (լոյսի նիւթեղինացած հատիկները) Պեթա եւ Կամա ճառագայթումներու ներգործութիւնը, կենդանի բջիջներու վրայ, հետեւանք է այդ տարրերուն ուժգնութեան, որ խախտէ կ'ընէ բջիջներու հիւլէական կառուցուածքը: Այսինքն, բջիջները կազմող հիւլէներու ելեկտրոնները կը կորսուին այդ ճառագայթներուն ռմբակոծութեամբ, պահ մը անհաւասարակշիռ վիճակ մը ստեղծելով հիւլէի կազմին մէջ, զայն դրկելով ժխտակաւ ելեկտրականութեամբ տողորուած տարրերէն:

Այդ անհաւասարակշիռ վիճակը շատ երկար չի տեւեր, որովհետեւ ուրիշ ելեկտրոններ կուգան ամբողջացնելու հիւլէական կազմը: Սակայն այդ փոքր խանգարումը բաւական է որ բջիջներ փճանան, կամ պատռուածքներ, այրուցքներ յառաջ գան, ու բնախօսական փոփոխութիւններ ստեղծուին: Այդ խանգարումներուն հետեւանքով արեան բաղադրութիւնը եւս խաթարուելով, ճերմակ գնդիկները կը սկսին անհամեմատ աճիլ ու փճացնել կարմիր գնդիկները, տկարացնելով մարդկային կազմը ու ժողովրդային բացատրութեամբ արեան խլիրդ (լէօքէմի) յառաջ բերելով, որ անբուժելի հիւանդութիւն մըն է:

Սեռային բջիջներն ալ փոփոխութիւններ կը կրեն, որոնց ծանր հետեւանքները կը փոխանցուին սերունդէ սերունդ ժառանգաբար:

Ինչպէս գիտենք, բջիջներու քրոմոզոմները (գունանիւթ), որոնք զաւազանիկներու կերպարանքը ունին, իրենց կարգին կազմուած են բազմաթիւ ծիներու (ժէն) հատիկներէ, որոնց իւրաքանչիւրը կը կրէ ֆիզիքական գոյացութեան մը ժառանգական նկարագիրն ու յատկանիշները: Ծիներու բնախօսական գործունէութիւնը կարող է փոփոխութիւններ կրել բնական յեղակարծ կերպով, ըլլայ միջավայրի ազդեցութեամբ թէ պատահականութեամբ՝ մեզի անծանօթ պատճառներով:

Անտեսանելի ճառագայթներու ներգործութեամբ եւս ծիները կ'ենթարկուին բընախօսական յեղակարծ փոփոխութեանց, որոնց ծննդական վտանգներուն մասին յիշեցինք քիչ վերը:

Այդ ճառագայթներուն սեռային բջիջներու վրայ ունեցած ազդեցութեան մասին փորձեր կատարած է ամերիկացի կենսաբան Միւլլէր, քացախի ճանճերու վրայ: Այդ փոքր ճանճերը (тпрозофил) իրենց արագ աճման պատճառաւ կենսաբանական ու ծննդագիտական փորձերու առարկայ կը դառնան:

Միւլլէր 1927ին Ք. ճառագայթներու ազդեցութեան ենթարկելով տրոզոֆիլ ճանճերը, հաստատեց ծննդական փոփոխութիւններ: Անշուշտ փորձարկուն, գոնէ առայժմ, չէ կարող ըստ կամս առաջնորդել այդ բնախօսական փոփոխութիւնները: Միայն ատոնց յաճախականութեան տոկոսն է որ կը բարձրանայ:

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԵՔ ԽՆՁՈՐՆԵՐԸ

(ՄՏԱՑԱԾԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Ջուանը իր տեղը դնելով, ըսաւ ինծի որ հետեւիմ իրեն, այս անգամ, սակայն, ձգեց ձեռքս եւ ես սկսայ յառաջանալ ազատօրէն:

Հետաքրքիր էի մանաւանդ գիտնալու թէ ո՞ւր կը գտնուէր այն դուռը ուրկէ անցնելով պիտի կրնայինք երկաթափեղկէն ներս մտնել եւ հասնիլ մինչեւ ջրանցքը:

Այսպէս, ազատօրէն յառաջանալով, մեծ եղաւ զարմանքս երբ բարձր ծառերու ստուերին տակ ծածկուած տաղաւար մը տեսայ, մեծ սիւներու շարքով մը, որուն չորս կողմերը իրարու յար[...] չինութիւն մը կը ներկայացնէին:

Այս աքանչելի ճարտարապետութեան հմայիչ տեսքէն զատ, լռութիւնս գիթ-ուեցաւ զմայլելի երաժշտութեան մը արձագանգովը, [...] կուգա[...] տաղաւարէն: Կը կարծէի լսել վի[...] մը, տաւիղի մը կամ կիթառի մը հնչումները:

Մօտեցած էինք տաղաւարին՝ ծերունին կամաց մը զգաւ դրան որ բացուեցաւ եւ սեմին վրայ երեւցաւ տաղաւարին դռնապանուհին որ տարօրինակ կերպով կը նմանէր այն երիտասարդուհիին որուն պարը դիտած էի մատներուս ծայրերուն, երազիս մէջ:

Գեղուհին բարեւեց զիս սիրալիր կերպով, այնպէս, իբր թէ մենք հին ծանօթներ եղած ըլլայինք եւ ապա հրաւիրեց զիս ներս մ[...]: Ծերունին մեզ մինակ թողուց:

Կամարակապ եւ չքեղօրէն զարդարուած նրբանցքէ մը յառաջանալով, հասանք հոյակապ տաճարի մը նմանող սրահ մը որ գրա[...] իմ ուշադրութիւնս:

Սակայն, չկրցայ երկար ատեն ըմբոշխնել աչքերուս պարզուող այս տեսարանը, վասնզի ուրիշ մը՝ աւելի հմայիչ, գիւթեց զիս:

[...]ահին մէջտ[...] ը, հոյակապ զմբէթին ներքեւ, փռուած թանկագին զորգի մը վրայ [...]ած էին եր[...] երիտասարդ կիներ, զգեստաւո[...] երեք տար[...] գոյներով. մէկը՝ կարմիր [...] դեղին, եւ երրորդը՝ կանաչ: [...]սաթոռները ոսկեզօծ էին, իսկ զորգը [...]աղկանոցի մը: Երեք կիները [...] ունէին այն երեք նուագ[...], որոնց ձայնը լ[...] դուր[...], եւ որոնք, իմ մուտքիս [...]ւարուած, գաղրեցուցած էին իրենց նուագը:

— Բարի ըլլայ ձեր գալուստը, ըսաւ անոնցմէ մէկը որ կարմիրով էր զգեստաւորուած եւ ձեռքին ունէր տաւիղը: Բարի եկաք, նստեցէք եւ ականջալուր եղէք, եթէ կը սիրէք երաժշտութիւնը:

Նշմարեցի փոքրիկ նստարան մը որուն վրայ կար մանտոլին մը: Զիս առաջնորդող երիտասարդուհին առաւ այդ նուագարանը, նստեցաւ եւ զիս քաշեց իր քովը: Կը դիտէի ձախ կողմս գտնուող երկրորդ կինը, որ դեղին էր հագուած եւ կիթառ մը ունէր ձեռքին:

Մինչդեռ տաղահարուհին բարձրահասակ էր, դէմքի պատկառելի գիծերով եւ թխագոյն մազերով, ընդհակառակն կիթառ նուագողը աւելի հաճոյակատար ու զուարթ էր եւ չիկահեր:

Հակառակ իրենց հոյակապ նուագածութեան, չկրցայ ակնարկս հեռացնել երրորդ գեղեցկուհիէն, կանաչով զգեստաւորուած, որուն վինը կը հնչէր արտակարգ ու գրաւիչ եւ որուն նուագելու եղանակը ամէնէն տպաւորիչը կը թուէր ինծի:

Այս վերջինը կը թուէր թէ ամէնէն աւելի կը հետաքրքրուէր ինծմով եւ կարծես թէ կը նուագէր մասնաւորաբար ինծի համար:

Չէի կրնար հասկնալ իր շարժումներուն իմաստը որոնք մերթ քնքոյշ էին եւ մերթ ալ արտառոց: Երբեմն կը ստանար անկեղծ արտայայտութիւն մը եւ երբեմն ալ կը դառնար քմայքոտ՝ ըստ իր դէմքին եւ իր նուագին փոփոխութիւններուն: Արդեօք կ'ուզէ՞ր խօսի՞լ հոգիս թէ՝ կը կատակէր հետս:

ՎՈԼՖԿԱՆԿ ԿԷՕԹԷ

(4 Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՔՈՒՐԴԸ

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ՀԱՅ

ՊՈԼՍԻ ԸՆԹԱՑ

ԳԼՈՒԽ ՄԻՆԱՉ

Հայկական իրականության մեջ հազվադեպ է հանդիպում մի այնպիսի անձնավորություն, որի կյանքի ուղին այնքան հարուստ լինի ինչպես ազգային, այնպես էլ համամարդկային արժեքներով, ինչպիսին էր Պոլսի հայ գաղութի նշանավոր գործիչ, հասարակական-քաղաքական ու մշակութային մեծ վաստակի տեր Գրիգոր Զոհրապը։ Նրա կյանքի ու գործունեության ուսումնասիրությունը հետաքրքրական է ոչ միայն նրանով, որ նա ապրել ու ստեղծագործել է հայ կյանքի ամենաբեղուն ժամանակաշրջանում, այլև նրանով, որ նրա կյանքի ուղին ինքնատիպ է, ինչպես ինքնատիպ էր նրա ստեղծագործությունը։

Գրիգոր Զոհրապը ծնվել է 1861 թվականին Կ. Պոլսում, ուր նրա հայրը՝ Մկրտիչ Զոհրապյանը, հաստատվել էր 1850-ական թվականների սկզբին։ Մկրտիչ Զոհրապյանը ծագումով Կարինից էր, ուր նրա նախնիները զբաղվում էին առևտրով։ Մկրտիչ Զոհրապյանը ևս սկզբում առևտրական գործերով էր զբաղվում, ապա դարձել է հայ գաղութի նշանավոր գործիչներից մեկը։ Նա եղել է Պոլսի հայոց ազգային ժողովի անդամ, Ազգային սահմանադրության մշակման հանձնաժողովի նախագահ, Պոլսի հայոց հիվանդանոցի տնօրեն, Ազգային ուսումնական խորհրդի անդամ, Ազգային օրթոդոքս վարչության անդամ, Ազգային

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Ալֆորվիլի եւ շրջակայքի Հայութեան նուիրատուներու ցանկը

Յարութիւն Յարութիւնեան 200 Ն. Ֆ., Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի մասնաճիւղ հարիւր, Գրիգոր Աշլամեան հարիւր Ն. Ֆ., Ստ. Թիրեաքեան ընտանիք, Շնորք Անդրէասեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Սարըկիւզէլեան, Խորէն Մաճալեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Փափազեան (Մարմարա), Տ. Սրմաքէշեան ընտանիք, Արշակ Մկրեան, Խաչիկ Գալուստեան, Կարպիս Բարուճեան, Մարտիրոս Մութաֆեան, Մանուկ Փափազեան, Ջոհրապ Մուրատեան, Կարապետ Սօֆեան, Դաւիթ Մուրատեան, Տիկին Ժանէթ Կալօն, Խաչիկ Թիւյսիւզեան, Վարդգէս Պաղտասարեան, Ժիրայր Գարաճեան 50ական Ն. Ֆ.:
(Շար.)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Հրաչեայ Տէր-Ներսէսեան, քոյրերը, քեռայրները, ինչպէս նաեւ ազգականներն ու բարեկամները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, եղբօր, աներձագին եւ բարեկամին՝

ՀՐԱՉԵԱՅ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ
մահուան առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

Յակոբ Նիկողոսեանի (Պուա Քոլոմպ) ապաքինման առթիւ, Պ. Մ. Առաքելեան (Տաքառ) տասնական Ն. Ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՈՐԲԵՐՈՒ Օգն. Մարմնին անդամուհիները հաւաքաբար հարիւր Ն. Ֆ. կը նուիրեն Միութեան, Այրի Տիկին Պ. Փափազեանի մահուան առթիւ:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլլիէի օղափոխութեան կայանին կը նուիրեն.—

Տրակինեանէն Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Լօրէնեանի երկուորեակ Թոռնիկնե-րը՝ Վարուժան եւ Արուսեակ յիսուն Ն. Ֆ.: Պ. Տէր Գէորգեան, Տիկին Ասլանճեան (Սէն Շամոն), Պ. Պ. Սիմոնեան, Սանճեան (Վիլֆրանշ), Նշանեան (Վիշի) յիսունական Ն. Ֆ.: Տիկին Ապուլեան (Մըլէօն), Տէր եւ Տիկին Տօնիկեան(Պանեէօ), Պ. Մ. Թիւթիւնճեան (Սէվրան), Տիկին Ա. Նուպար քսանական, Տէր եւ Տիկին Մութաֆեան (Քլամառ), Պ. Պ. Անուշեան, Բալուլեան (Պուրժ), Պարթեւեան (Սէն Մոռ), Աթալլահ (Քոլոմպ), Յ. Տալաքիւփէյեան (Մարսէյլ), Տիգրան Հաճեան (Նիս), Տիկին Ա. Ֆրէնկեան, Նուպար Գույումճեան (Մարսէյլ), Կէտիկեան (Նիս), Տէօվլէթեան տասնական Ն. Ֆ.:

Հայ Կարմիր Խաչի Փարիզի դարմանատան կը նուիրեն.—Պ. Մութաֆեան (Շաթիյօն), Օր. Շամտանճեան հինգական Ն. Ֆ., Տօքթ. Շամլեան (Լիզիէօ) տասը:

ԾԱԽՈՒ Է

Վիրոֆլէի մէջ, Էնվալիտէն-Վէրսայլ շոգեկառքի գծին վրայ, Շաւիլ-Վէլիզի կայարանին ճիշդ դիմացը, յարկաբաժին մը՝ երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, երրորդ յարկ, շատ լաւ վիճակի մէջ: Հեռաձայնել 926 57-84, ճաշի ժամերուն:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները:

ՋԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէ, այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթակոմիտէ, այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին:

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէ եւ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ խումբ, այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը եւ հոգաբարձութիւնը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան այս Կիրակի օր, Սրբոց Ղեւոնդեանց տօնին առթիւ, Փարիզի եւ շրջաններու եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ Տ. Գէորգ Արք. Իւթիւճեանի, Տ. Գրիգորիս Եպիսկ. Պալաքեանի, Տ. Սուքիաս վրդ. Պարոնեանի, Յովհաննէս քհնյ. Հիւնքեարպէյէնտեանի, Սահակ քհնյ. Իւթիւճեանի, Կոմիտաս քհնյ. Սկպեանի, Բարնաբաս քհնյ. Խրճտամեանի, Աբիսողոմ քհնյ. Թորոսեանի, Մեսրոպ քհնյ. Մեսրոպեանի, Վահան քհնյ. Խոյեանի, Բարթող քհնյ. Թագըմեանի, Գարեգին քհնյ. Տէօվլէթեանի, Մկրտիչ քհնյ. Արսլանեանի, Գէորգ քհնյ. Դաւիթեանի, Լեւոն քհնյ. Արսլանեանի, Գէորգ քհնյ. Նիզամեանի, Ներսէս քհնյ. Գանեեանի, Գրիգոր քհնյ. Ճէպէճեանի, Յուսիկ քհնյ. Ադամեանի, Վարդան քհնյ. Պաղտատլեան, Յարութիւն քհնյ. Ճօրթուեանի հոգւոց հանգստեան համար:

×

Տէր-Ստեփանեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց մօր եւ իրենց հօրաքրոջ՝

ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ եւ
ՄԱՐԻ ԷՏԻՐՆԷԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքներուն առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

×

Այրի Տիկին Զապէլ Գույումճեան եւ զաւակը Պէաթրիս, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Գույումճեան կը ծանուցանեն թէ այս Կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Մարսէյլի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց ամուսնոյն եւ հօր

ՄԱՐԳԱՐ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

Պ. Արամ Ջաքրեան, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Մինասեան, Այրի Տիկին Էլմասեան, Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Էլմասեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մուրատեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, առաւօտեան ժամը տասնին, իրենց կնոջ, մօր, զաւկին, քրոջ, ու ազգականին Տիկին Աստղիկ Ջաքրեանի (ծնեալ Էլմասեան) մահուան տարելիցին առթիւ:

Իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան դեղարուեստական ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին:

×

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆ
ՅՈՒՆԻՍ 13ԻՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Գրասենեակի սկսնակ օրիորդ մը, ընթեռնլի ձեռագրով: Դիմել անձամբ Յառաջի վարչութեան:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

1) Ձեռնարկուներ (անթրըփրենէօր)
J 3, J 5 pour articles diminués.
Ներկայանալ նմոյշով:
2) Ձեռնարկուներ հագուստի եւ շրմիզի, քուփով:
Ներկայանալ նմոյշով:
Դիմել՝

Ets. Chanover
226, RUE SAINT-DENIS, PARIS 2ᵉ
TEL. GUT. 37-73

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Surprise-Party aux Chandelles

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ-Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ
Այս Կիրակի ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան սրահը
17, Rue Bleue, PARIS (9ᵉ)
Գեղարուեստական բաժին, Հանելի մթնոլորտ

Buffet

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia
43, Bd. Raspail
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՋՈՐԴՈՎ

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃՈԽ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ
ՋԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր, Պարի երկու նուագախումբ, խնամուած պիւֆէ, սովորական գիներով

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝
U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16ᵉ). Tél. TRO. 03-18, C.C.P. Paris 8019-72
Մուտքի տոմս, 7·50 Ն. Ֆ.
ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ եւ ՍԵՂԱՆ ԿԷՍ ԳԻՆ

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT
7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS
●
CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

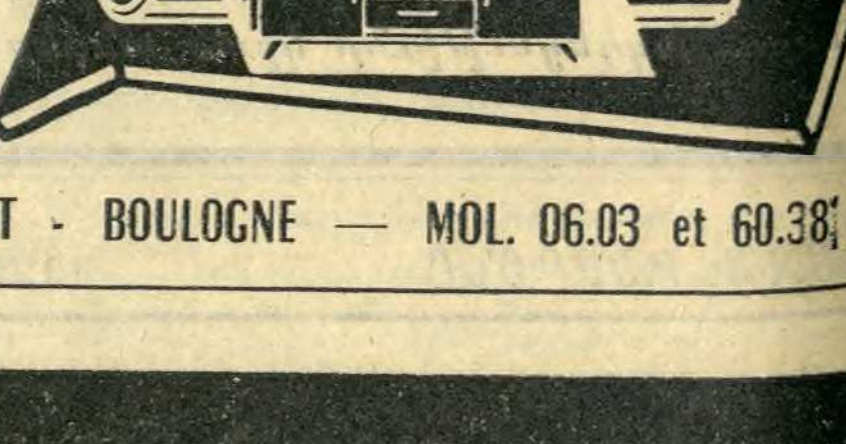

185, BD. JEAN JAURÈS --- 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ
ԼՈԳՈՒՄ
Սուսամ-ՀԷԼՎԱ

ԹԱՀԻՆ
ՇԱՐՈՑ
(ՌՈՃԻԿ)
ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Sᵗᵉ le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետրուար 12, Կիրակի ժամը 16-24

LES AMBASSADEURS
3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին | Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին Էլիզէ 67-03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին: Հակառակ պարագային պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ
4
ՓԵՏՐՒԱՐ
SAMEDI
4 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9020 37EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4821

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ծոցին մէջ ծագած երկպառակութիւնը չէ վերջացած տակաւին :

Շրջանի մարմինները քննութեան կ'ենթարկեն Մարսէլ Սէրվէնի եւ Լօրան Քազանովայի գործողութիւնները կուսակցութեան գերագոյն մարմնին, մասնաւորաբար ընդհանուր քարտուղար Մօրիս Թորէզի քաղաքականութեան դէմ :

Ըսած էինք որ պարբերական տաղնապները քրոնիկ հիւանդութիւն մը դարձած են համայնավար բոլոր կուսակցութեանց համար եւ թէ Ֆրանսականը չէր կրնար բացառութիւն կազմել (Յառաջ, 31 Յունուար) :

Մոսկուայ աշխատակիցը կը հաստատէ, որ 1922էն ի վեր բազմաթիւ ցնցումներ կրած է Ֆրանսական կոմկուսը :

Տաղնապները աւելի սաստկացած են 1930 Յուլիսէն ի վեր, երբ ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնին կոչուեցաւ Մօրիս Թորէզ, այն ատեն երեսուն տարեկան :

Մոսկուա թէ ու թիկունք կանգնեցաւ Թորէզի, որ երեսուն տարիէ ի վեր կը պահէ իր դիրքերը, հակառակ երկրորդ աշխարհամարտի տարիներուն իր բռնած ընթացքին, — թերեւս այդ իսկ պատճառաւ :

Կը յիշուի, որ Թորէզ դասալիք էր եւ զած Ֆրանսական բանակէն եւ Զուիցերիա ապաստանած, որովհետեւ չէր ուզեր կռուիլ Գերմանիոյ դէմ, որ մինչեւ 1941 Յունիս 22 դաշնակից էր Խորհրդային Միութեան, ըստ 1939 Օգոստոս 23ի Ռիպենթրոփ – Մոլոթով համաձայնութեան, որուն իրենց օրհնութիւնն էին տուած Սթալին եւ Հիթլէր :

Ֆրանս. կոմկուսի Գերագոյն Մարմնին մէջ գլխաւոր տարակարծութիւնը կը գառնար բանուորական կազմակերպութեանց հետ միացեալ ճակատ կազմելու հարցին չուրջ :

1934 Փետրուար 6ին գնդապետ Լարոքի «Ֆաշական» Կրակէ Խաչին եւ ձախակողմեան կազմակերպութեանց միջեւ ընդհարում մը պատահած էր Քոնքորտի հրապարակին վրայ, երբ առաջինները յարձակում մը կը փորձէին երեսփոխանական ժողովին դէմ :

« Միացեալ ճակատ»ը անհրաժեշտութիւն կը գառնար : Մինչեւ այդ թուական՝ նը համայնավարները «դաւաճան» կը կոչէին ընկերվարական կուսակցութիւնը : Թորէզի քաղաքականութիւնն էր ընկերվարական չարքայինները մոցնել համայնավար կուսակցութեան մէջ՝ վարիչներու դիրքուն վրայէն : Մինչ ժաք Տորիօ կը ջատագովէր համաճայնիլ այս վերջիններուն հետ :

Վէճը գնաց մինչեւ Մոսկուա : Թորէզի թիկը յաղթանակեց : Տորիօ վտարուեցաւ կուսակցութենէն 1934 Յունիս 27ին : Ճիշդ ամիս մը վերջ, Յուլիս 27ին կրնքուեցաւ «Միացեալ գործունէութեան ուխտ»ը ընկերվարական եւ համայնավար կուսակցութեանց միջեւ : Հետեւանքն եղաւ կազմութիւնը «Ժողովրդական ճակատ»ին, որ 1936ին իշխանութեան գալու եկաւ Լէոն Պլումի վարչապետութեամբ :

Պատերազմէն վերջ համայնավարներու աստղը փայլեցաւ : Թորէզ պահ մը նոյնիսկ փոխ – վարչապետ եղաւ Զօր. տը Կոլի առաջին գահլիճին մէջ, քանի մը ուրիշ համայնավար նախարարներու կողքին, մինչեւ որ բնականոն վիճակ ստեղծուեցաւ երկրին մէջ եւ չէզոքացուեցան համայնավարները :

1945ին եւ 1953 – 54ին նոր տաղնապներ ծագեցան կոմկուսի ծոցին մէջ : Պատժուեցան առաջնակարգ ղեկավարներ Օկիւսթ Լըքէօր, Թիլեոն, Անտրէ Մարթիի եւ Շարլ Թիլոնի դէմ եղած ամբաստանութեանց, կարելի է նկատել որ այս անգամ ոճը աւելի մեղմ է եւ թէ Սերվէն եւ Քազանովա դիտողութեան կ'արժանանան ոչ թէ որոշ արարքներու համար այլ միայն իրենց տեսակէտներուն պատճառաւ : Կը յիշուի սա – կայն թէ «տարակարծութիւնները լուրջ եւ չարունակական են» : Թորէզ «մեղաւորին մահը չուզեր , այլ՝ փրկութիւնը » :

Անդրադառնալէ ետք Յունուար ութի հանրաքուէին, Թորէզ անմիջապէս կ'անցնի «տարակարծութեանց » , որոնք ծագած են կուսակցութեան մէջ :

Ճառախօսը կը բացատրէ թէ իր ճիգը եղած է միշտ «դիւրացնել սխալներու սրբագրութիւնը », մինչեւ այն ատեն «երբ ստիպուեցանք հաստատել թէ տարակարծութիւնները կը ծանրանային եւ մանաւանդ տեսնել որ հակառակ մեր փափաքին, հակառակ մեր ճիգերուն, կուսակցութեան ղեկավարութիւնը, ուրեմն կուսակցութիւնն ինքն իսկ, կը տուժէր այդ տարակարծութեանց տեւականութենէն եւ ընկերներ կը կարծէին թէ կարելի է քաղաքական բիւրոյին մէջ մնծամասնութիւն մը եւ փոքրամասնութիւն մը ունենալ » :

Թորէզ աւելի երկար կը ծանրանայ Սերվէնի կարծիքներուն վրայ : Սերվէն կ'աբրաստանէր կուսակցութիւնը որ չէ յարգած «ՈՉ»ի պայմանագիրը :

Եզրակացութեան մէջ, Թորէզ կը չեշտէ :— « Տարակարծութիւնները լուրջ եւ տեւական են եւ ամէնքն ալ կ'ընթանան նոյն ուղղութեամբ որ կը յանգի աջ չեզոքումի մը» : Եւ կ'աւելցնէ :— «Եթէ լաւ չէ որ ընկերներ տարակարծիք ըլլան կուսակցութեան դիծին հետ, լաւ չէ նաեւ հաչտարար ոգի գործածել եւ փորձել տարակարծութիւնները ծածկել : Կեդրոնական կոմիտէի անդամները համոզուած են : Մեղապարտին մահը չէ զոր կ'ուզենք, իր փրկութիւնն է, սակայն կարելի չէ այդ ընել առանց օգնութեանը, անոր որ սխալած է : Ձեմ ըսեր որ կուսակցութեան միասնականութիւնը վտանգուած է : Նման վտանգ մը կրնար գոյութիւն ունենալ եթէ մեր դիծը ճիշդ չըլլար, եթէ մեր կուսակցութիւնը ամուր չըլլար, եթէ մեր ղեկավարութիւնը փորձառու չըլլար : Եթէ վտանգ կայ, այդ վտանգը կը վերաբերի այն ընկերներուն որոնք կը սըխալին եւ որոնք պէտք է սկսին մտածել : Երկու տարի է կը փորձենք համոզել : Դժուարութիւններ կան, պէտք է յաղթահարել, բայց կարելի չէ յաղթահարել առանց իրենց խոկ ճիգին » :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԺՈՂՈՎԻՆ ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՁԵՒԸ

—o—

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՔՆՆԵՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԵՏ ԻՐԵՆՑ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արաբական երկիրներու արտաքին նախարարները կարճ նիստի մը ընթացքին 11 կէտերէ բաղկացած բանաձեւ մը քուէարկեցին Ալժերիոյ համար :

1) Արաբական երկիրներու պատուիրակութիւնները պիտի չարունակեն, ՄԱԿի մօտ, իրենց գործունէութիւնը , որպէսզի գործադրուին այն որոշումները զորս տուեցան ընդհանուր ժողովի վերջին նիստին, Ալժերիոյ մասին : Պիտի աշխատին ափրիւեասիական խմբակին աջակցութեամբ :

2) Արաբական երկիրները որոշեցին , նիւթական , զրամական եւ բարոյական աւելի մեծ օժանդակութիւն մը ընծայել Ալժերիոյ, արաբական լիկայի տուած որոշումներու հիման վրայ :

3) Կարճ ժամանակի մը մէջ զէնք եւ ռազմամթերք պիտի տան ալժերական կառավարութեան :

4) Պիտի արտօնեն իրենց երկիրներու կամաւորներուն որ «աղատագրման ալժերական բանակին» արձանագրուին : Ամէն աջակցութիւն պիտի ընծայեն անոնց Ալժերիա փոխադրութեան համար :

5) Պիտի կրկնապատկեն իրենց ճիգերը բարեկամ պետութեանց մօտ, որպէսզի իրենց աղդեցութիւնը բանեցնեն ալժերականներուն հարցին լուծման համար :

6) Կրկին պիտի հաստատեն իրենց ճանչումը ալժերական հողամասի միասնականութեան եւ ամբողջականութեան համար :

7) Զօրավիդ կը կանդնին «Ահակ»ի 1961 Յունուար 17ի յայտարարութեան այն երաչխաւորութեանց համար զորս ալժերական ժողովուրդը պէտք է ունենայ որպէսզի ազատօրէն արտայայտուի իր ճակատագրին վրայ :

8) Որոշեցին վերաքննել Ֆրանսայի հետ իրենց քաղաքական եւ տնտեսական յարաբերութիւնները, եթէ Ֆրանսա չարունակէ իր պատերազմը Ալժերիոյ մէջ :

9) Արաբական այն երկիրները որոնք դինուորական օտար կայաններ ունին իրենց հողին վրայ պէտք է ամէն ջանք ի գործ դնեն որպէսզի անոնք չօգտագործուին Ֆրանսական պատերազմական նպատակներու, Ալժերիոյ մէջ :

10) Որոշեցին վերակսկիլ իրենց պայքարը այն պետութեանց եւ կազմակերպութեանց դէմ որոնք, քաղաքականապէս, դինուորապէս եւ տնտեսապէս, կ'օգնեն Ֆրանսայի, Ալժերիոյ իր պատերազմին համար :

11) Կը հրաւիրեն ափրիւեասիական պետութիւնները որ զօրավիդ կանգնին այս որոշումներուն ամբողջութեան, մանաւանդ ութերորդին :

× Այս ժողովին առթիւ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան եւ Իրաքի յարաբերութիւնները բարելաւուած են եւ եգիպտական թերթերու մուտքը եւ վաճառումը կրկին արտօնուած է Իրաքի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ռատարի հսկայ կայանը , որ անհետացաւ, ջրամոյն կորսուեցաւ Ատլանտեան ովկիանոսին մէջ, միասին տարաւ 28 նաւաղ, որոնց մէջ Հայ մը, Արամ Յարութիւնեան, 46 տարեկան : Ռատարի այս հսկայ կայանը կ'արժէր 21 միլիոն տոլար եւ վեց հազար Թոն ծանրութիւն ունէր ,— աշտարակը ջուրէն բարձր էր վաթսուն ոտք :

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆ նաւուն 12 օրուան ոդիսականը վերջ գտաւ : Արդարեւ, 48 ժամուան զաղտնի բանակցութիւններէ ետք, կալվան Թոյլ տուած է որ նաւը քարափին մօտենայ և ամբարտղները՝ ցամաք ոտք դնեն : Ի՞նչ պիտի ըլլայ «Ծովահէն» նաւուն եւ ըմբոստներուն վիճակը : Փորթուկալեան եւ սպանական մարտանաւեր ծովուն բացը կը սպասեն՝ զրաւելու համար նաւը : Միւս կողմէ պրազիլական կառավարութիւնը որոշեց զոր ծադրել իր միջազգային պարտաւորութիւնները, եւ պրաւել նաւը, մնաց որ կացութիւնը չատ փայլուն չէ Կալվանի համար, որուն ընկերները ճանձրացած են եւ կը փորձեն լոզալով փախչիլ : Մեծ յաղթականը կը մնայ Անթոնիո Սալազար ո – րուն ճնշումով է ապահովաբար որ Պրազիլի նոր նախագահը՝ Քուատրոս որոշեց դրաւել Սանթա – Մարիան :

ՏԸ ԿՈԼ – ԿԻ ՄՈԼԷ գլուխ գլխի 90 վայրկեանի տեսակցութիւն մը ունեցած են : Նախագահը նախապէս ընդունած չէ Շմիթլէն, Սիւտրօ : Ծանօթ չէ թէ ինչ եզած է ընկերվարական պարագլուխին եւ նախագահին խօսակցութեան բնոյթը : երբ նկատի առնուի թէ ոը Կոլի «ունկնդրութիւնները» երեսուն վայրկեանը չեն անցներ, կարելի է մտածել թէ կարեւոր տեսակէտներ փոխանակած են :

«ՓՐԱՒԴԱ» կը հաղորդէ թէ Լենինկրատի գործարանի մը տնօրէնը եւ իր երկու կցորդները կուսակցութենէն արտաքսուեցան, որովհետեւ իրականութեան չհամապատասխանող տեղեկագիրներ պատրաստած էին : Սթրավոփոլի չրջանի կուսակցական երեք ղեկավարներ իրենց կարգին, չնորհազրկուած են : Փրաւտա կը քննադատէ չատ մը ուրիչ սովորութիւններ որոնք կը չարունակուին գործադրուիլ հակառակ պատիժներուն :

ԲԱԿԼԱՅԻ ԹԱԳԱՒՈՐ

Այն զոր « արեւ – արքայ » կը կոչեն Ֆրանսացիները, Լուդովիկոս ԺԴ· չատ կը սիրէր հաճոյանալ «բակլայի թագաւոր– բին » նուիրուած հանդիսութիւններով :

Հինգ սեղաններ կը դրուէին դահլիճին մէջ, առաջինը այրերուն համար, իշխան– ներ եւ պաշտօնականներ, որոնց կարգին՝ Լուդովիկոս ԺԴ :

Այս կոչունքին՝ թագաւոր կը հռչակ – ուէր այն զոր բակլան կը բախտաւորէր , — ըլլար նոյնիսկ··· ախոռապանը : (« Բակլայ ձգելու » բազմաթիւ ձեւեր կան, քուէարկութեան ձեւով, կարկան – դակի մէջ դնելով եւայլն) :

Այն առեն, «բակլայի թագաւորը » կը հագուեցնէին արքայական զգեստաւորու– մով, արտօնելով որ նշանակէը իր թա – գուհին, իր նախարարները, իր զեսպան– ները : Ճետոյ բուն թագաւորը, իշխան – ները, պալատականները կարգով կ'եր – թային խոնարհիլ և ներկայացնել«առ արբ– քայն ի կոչունս» իրենց հաւատարմու – թիւնը, մաղթանքները եւ խնդրանքները, պալատին յատուկ լեզուով եւ մեծարանք– ներով,— այստեղ, տեղի կ'ունենար սրա– մատութեանց մրցում մը՝ որով կը զուար– ճանար արքունիքն ամբողջ :

Այս հանդիսութիւնը, երբեմն, սովո – րական զուարճութիւններէ դուրս՝ սքան– չելի առիթ մը կը դառնար··· աղքատ պատանիի մը ապագան ապահովելու : Ոչ թէ ըստ բախտի (բակլայով), այլ նչա – նակովի՝ «թագաւոր» կը հռչակէին ամէ – նէն աղքատ մանուկը, եօթը – ութ տարե– կան, զոր կը հագուեցնէին , գահ կը բարձրացնէին , յետոյ զրամական նուէր – ներով կ'ապահովէին տղուն կրթութեան եւ դաստիարակութեան ամբողջ ծախքե – րը :

Բայց «բակլայի թագաւորին» նուիր – ուած ինդոյքները, երբեմն ալ, այնպիսի խելայեղ զուարճութեանց աստիճանին կը հասնէին, որ տեղի կուտային զեղխու – թեանց, անառակութեանց եւ խռովու – թեանց :

Մանաւանդ Եկեղեցին էր, որ պայքար բացաւ՝ վերջ դնելու համար այս « հեթանոսական » աւանդութեանց : Ան – կախ այն հանգիստութենէն, որ, բառերու ճամբով, Բակլայի տօնը կը յիշեցնէ Ա – րեւի տօնը (լատիներէն՝ բակլայ եւ արեւ բառերու հնչաբանական նմանութիւնը) , մեծ բան մը չէնք պիտեր հեթանոսական այս հնօրեայ հանդիսութեան խորհրդա – նշանական բացատրութեան մասին : Ափ– սո՛ս, քրիստոնէութիւնը չատ բան փճա– ցուցած է պատմութեան ժառանգութիւն– ներէն, այնպէս որ վաւերական արժէք չունի հեթանոսական այս տօնին մէջ բախտագուշակութեան մոթիվը՝ որ կը տրուի բակլայով :

Անոպառ աւանդութիւններու հանք մըն է բակլային պատմութիւնը :

Բակլան երկու անգամ յիշատակուած է Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ (Բ· Թագ· ԺԷ· 28 եւ Եզեկ· Դ· 9), բայց մե– րոնք սիսեռ թարգմանած են միշտ : Հինէն ի վեր ծանօթ ընդեղէն մըն է, հայրենի – քը՝ Եգիպտոս ու Պարսկաստան, ուստի զարմանալի չէ՝ եթէ իր պատմութիւնը կապուած է մոզական աւանդութիւննե – րու : Այդ աւանդութիւններէն կը մնայ ար– համարհանք մը, որ արմատ արձակեր է նոյնիսկ մեր ժողովուրդին մէջ, (տես Յ· Շահամիրեանց, Որոգայթ Փառաց հետա– քրքրական դիրքը, տպ· Մաղրաս 1773,— յետոյ Թիֆլիս, 1913) :

Ինչո՞ւ այդ արհամարհանքը :

Կ'ըսեն թէ հին Եգիպտացիները պիղծ կը համարէին բակլան : Ընդեղէն մը որ ուտելի է, անշուշտ, եւ առատօրէն կ'աճի երկրին մէջ, չի կրնար առարկայ դառնալ այդքան խորչանքի : Քուրմերը ոչ միայն կը մերժէին ուտել, կ'ըսեն, այլ եւ չօշափել, նոյնիսկ դիտել, այնքան որ Պիւթագորաս , երբ կը հալածուէր , չու – զեց մտնել բակլայի արտի մը մէջ՝ ուր կրնար ծածկուիլ ու փրկուիլ, նախընտ – րելով իյնալ իր թշնամիներուն ձեռքը եւ սպանուիլ : Պիւթագորաս յատկապէս յանձնարարած էր իր աշակերտներուն՝ բակլայ չուտել երբեք :

Այս խորչանքին իբրեւ բացատրութիւն՝ Արիստոտէլ կը գրէ թէ բակլան սովորու– թիւն էր գործածել իբրեւ քուէ՝ երկրին վարիչներուն ընտրութեանց մէջ, այնպէս որ Պիւթագորաս բակլայակերութեան արգիլքը զնելով՝ իր աշակերտներուն կը թելադրէր հեռու մնալ քաղաքականութե– նէ : Շատ « իմաստուն» է այս բացատ – րութիւնը, այսինքն «չինովի» : Վարրոն կը գրէ թէ խորչանքը կուգայ սնոտիա – պաշտութենէ մը, այն կարծիքէն թէ բակլային ծալիկներուն մէջ տեսնուած բիծերը «դժոխային դիրեր» են : Ըստ այ– լոց, Եգիպտացիները կը հաւատային թէ մեռելներու հոգիները կուգան կը հանգ – չին բակլային մէջ : Կամ թէ որովհետեւ սեւ բակլաները կը նմանին, կ'ըսէին, դը– ժոխքին դռներուն : Կիկերոն, աւելի դործնապաշտ, կը բացատրէ թէ բակլան գրգռիչ է եւ հրահրիչ, այնպէս որ բակ – լայակերութիւնը կը խանգարէ հոգիներու խաղաղութիւնը, որ անհրաժեշտ է որո – նելու համար գերադոյն ճշմարտութիւնը կամ մարգարէական երազանքը : Այս ուղ– ղութեամբ՝ դեռ ուրիշներ կը վկայեն թէ բակլան արգելք է հոգեկան ու մարմնա – կան խաղաղութեան, որ անհրաժեշտ է նուիրուելու համար կրօնական սպասար – կութեան : Վերջապէս հին այդ աւանդու – թիւններէն իրեւ մնացորդ՝ կարելի է ա– ձանագրել նաեւ թէ բակլան «զմարդն մո– ռացկոտ եւ անմիտ առնէ, եւ ասոր է յայտ, որ երբ պինդն չատ ուտէ ոք՝ նա զրլոր գիշերն մինչ ի լոյս յերազանայ » : Զեմ գիտեր թէ բան մը կը խօսի՞ այն կարծիքը եւս, որ կ'ըսէ թէ բակլայ ու – տող հաւը հաւկիթ չ'ածեր :

Հուսկ ուրեմն, Պիւթագորասի զգրոցին պատմութիւնը կը հաւաստէ թէ բակլան օժտուած է խորհրդաւոր եւ նուիրական բազմաթիւ առաքինութիւններով՝ որոնք զպշտանի կը պահուին, այնքան որ աչա – կերտներէն մին կարեց իր լեզուն՝ որպէս զի չյայտնէ բակլային զպշտանիքները :

Կը փակեմ այս ծանօթութեանց դարա– կը՝ աւելցնելով թէ «բակլայի թագաւո – րին» հանդիսութեան մէջ, որ կը փոխա– րինէ Աստուածայայտնութեան տօնը կամ « երեք մոգերու գալստեան» յիշատակը , ամէն ինչ կարկառուած է ,— սկզբնական մոթիվը միայն ձմեռնային խրախճանք մըն է, ապահովաբար արեւ – աստուածի պաշտամունք : Արեւն է թագաւորը, ա – րեւն է աստուածը :

Երկա՜ր, երկա՜ր պրպտումներու կա – րօտ է վերակազմելու համար հեթանոսա– կան ամաօրեայ տօներու դիմագիծը , — Գամելիա (Ցունուար ամսուան տօն), ան– թեստերիա (Փետրուարի տօն), ելափե – բոլիա (Մարտի տօն), վերջապէս պիւյա– ւեպսիա (Նոյեմբերի տօն), երբ Ապողոնի ընծայ կը տանէին եփած բակլայ : Ճի – շե՞նք դեռ մեռելոց տօնը (ֆերալիա,— կը տօնուէր Փետրուարի մէջ), ուրուականե – ներու տօն (լեմուրիա,—կը տօնուէր Մա– յիսի մէջ՝ տուներէն հեռացնելու համար ոգիները), մայրերու տօն (մատրոնա – լիա,— որ կը տօնուէր Մարտ մէկին) , նաւատներու տօն (պորտունալիս,— կը տօնուէր Օգոստոս 17ին), գինիի տօն (վինալիա,— նախ Ապրիլին յետոյ Օ – գոստոսին), բժիշկներու եւ դիտուններու տօն (ֆուինֆուատրիա,— Ցունիս 19ին), կէրերու տօն (կառնեա) : Տօներու այս թուումէն եաք՝ պէտք չէ զարմանալ, եթէ ըսենք թէ դոյութիւն ունէին լուացարա– րուհիներու տօն, յիմարներու տօն, էչէ – րու տօն, ինչպէս լուերու տօն կամ «օր մոխրոց»՝ մեր օրով :

Բարքերու եւ սովորութիւններու ի՛նչ հետաքրքրական հանդիսարան պիտի կազ– մէր այս տօներու նկարագրութիւնը, զոր կը փակեմ այս յօդուածով :

Վերադառնալով «բակլայի թագաւո – րին» հանդիսութեան, տօներն ալ կ'երի – տասարդանան, կը կերպարանափոխուին, կը ձերանան ու կը մեռնին :

« Բակլայի թագաւոր»ին տօնը եւս, Ֆրանսական յեղափոխութեան չրջանին կը կոչուէր «սան – Ֆիլոթներու տօն», նաեւ «հաւատարմութեան տօն» , որովհե – տեւ մուրացիկն անգամ արքայական գահ կրնար բարձրանալ այդ օրը : Եւ երգել ինչպէս կ'երգէր Պերանժէ .

Թագաւո՛ր եմ շնորհիւ բակլային :
Ոչ ոք գոհ է իր գլխարկէն,
Թագ մը կ'ուզէ արդ ամէն մարդ ,
Եւ միշտ գինի, լեցուցէք գինի :

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ· Գ·— Թագն ու պսակը տօներու այս նկարագրութեանց, կէս աշխարհական եւ կէս կրօնական զուարճալի տօն մըն է Էշերու տօնը, որ գալ տարի՝ եթէ ողջ մը– նամ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ "ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ" ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

ԹՄԲ·— Մեր աշխատակիցը, Տիկ· Ար– շալոյս Խանտամեան, հրաւիրուած ըլլա – լով կրկնել իր դասախօսութիւնը Դպրո – ցասէր Տիկնանց վարժարանին մէջ ,— իր ճամբորդութիւնը դէպի Հայաստան՝ ևր– նագիտական ակնոցով ,— հետեւեալ ու – դերձով կը ջանայ աշակերտուհիները ներշնչել ինչ որ կուտայ հողին ու ցեղին պատմութիւնը ·—

Կ'ուզեմ չնորհակալութիւն յայտնել Դպ– րոցասէր վարժարանին ինամակալ Տիկ – նանց Մխիթեան, որ պատիւ ըրաւ ինծի՝ առաջարկելով խօսիլ հայ աղջկանց վար– ժարանին ուսանողութեան առջեւ :

Սրտիս չատ մօտ եւ սիրելի էր առա – ջարկը եւ այս պահուս, հայկական տաք չունչով, ուսանողական զուարթ մթնո – լորտին մէջ, քաղցրօրէն յուզուած , ո՛ր – քան երջանիկ պիտի զգամ ինքզինքս, եթէ կարենամ գոնէ մասամբ հագորդել Հա – յաստանէն բերած խանդավառ տպաւո – րութիւններս եւ զգացումներս :

Դժբախտաբար լրիւ երկու օր իսկ չմը– նացի Հայաստանի մէջ, եւ այդ կարճ ժամանակամիջոցին, նախապէս ծրագր – ուած յուշարձաններու այցելութիւններէն զատ, կարելի չեր ուրիշ որեւէ բան տես– նել : Ուստի կը ցաւիմ որ չեմ կրնար իմ ճանապարհորդական յուշերուս միացնել նաեւ կարգ մը հետաքրքրական, պատկ– րալից պատահական դէպքեր : Որքան պի– տի ուզէի չփոխ ունենալ ըլլալ հայ մա – նուկներու հետ զպրոցէն ներս կամ դուր– սը, լսած ըլլալ անոնց անուշ մանկական բացականչութիւնները, դիտած՝ իրենց խաղերը, ընթերցումները : Սիրալիր հա – սակցութիւններ ունեցած ըլլալ երիտա – սարդներու եւ ուսանողուհիներու հետ , ձեռքը սեղմած ըլլալ հայ մարդուն , հայ աշխատաւորուհիին, անոնց հիւրընկալ սեղանը վայելած ըլլալ· Հանդիպումներ՝ որոնք ուղղակի կապ ունին հայ ժողո – վուրդին զգացումներուն, անոր հոգեկան ապրումներուն հետ :

Նախ վստահ եմ թէ ուշի ուշով հետե– ւելով իմ ճանապարհորդական ուղեգի – ծիս, դուք պիտի հանդիպիք արդէն ձեզի ծանօթ Հայաստանի պատմական վայրե– րուն, յուշարձաններուն անուններուն , մեր թագաւորներուն, հայրապետներուն չինարարական գործերուն եւ պիտի ծանօ– թանաք նաեւ ներկայ Հայաստանի մէջ տեղի ունեցող աքանչելի աշխատանքնե – րուն :

Հայրենի հողին վրայ սփռուած մեր նախնեաց թագած բազմաթիւ ժառանգու – թիւնները, ըլլան անոնք մատենագրա – կան, պատմական, դիտական գրչագրա – կան, ըլլան անոնք աշխարհիկ կամ եկե – ղեցական կառոյցներ, մանրանկարներ ,

ԵՐԵՔ ԽՆՁՈՐՆԵՐԸ

(ՄՏԱՑՄԱՏԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Երեք կիներուն մէջ ճանչցած էի անոնք որոնք կը կրէին երեք խնձորներուն գոյ– ները, երեք յաւերժահարսերը գորս տե – սած էի երազիս մէջ, եւ սակայն, որեւէ պատճառ չունէի կարծելու թէ անոնք ին– ձի համար էին :

Ընդհակառակն, ուրախութեամբ, պիտի ուզէի համբուրել կողքիս նստած երիտա– սարդուհին, եթէ երազիս մէջ իրմէն ըս– տացած հարուածէս ղէշ յիշատակ մը պահած չըլլայի :

Անիկա չնուազեց իր մանաւլինը , բայց երբ իր սիրուհիները վերջացուցին իրենց նուագը, հրամայեցին անոր որ մեզ զուարթացնէր քանի մը զողորիկ մեղե – ղիներով :

Նուագեց պարի քանի մը եղանակներ , եւ յանկարծ, ընդոստ վեր ցատկեց , ըս– տիպելով ինձ որ հետեւիմ իր օրինակին :

Նուագեց՝ պարելով եւ ես չկրցայ զըս– պել ինքզինքս եւ քանի մը քայլ չկատարել իրեն հետ : Երկուքս միասին տեսակ մը քէմպար կատարեցինք , որ չատ զուար– ճացուց միւս երեք կիները :

Երբ վերջացուցինք մեր պարը, հրա – մայեցին ընկերուհիս որ մինչեւ ընթրի– քի սեղանին պատրաստութիւնը, զուա – ցուցիչներ մատուսակէր ինձի :

Գալով ինձի, մոռցած էի ամէն բան եւ կը խորհէի թէ ինկած էի զրախտի մը մէջ :

Ընկերուհիս ինձ առաջնորդեց մուտքի նրբանցքը, որուն վրայ կը բացուէին ես– կու սենեակներու դուռները, լաւ կահա – տորուած, որոնցմէ մէկուն մէջ կը բնա – կէր ինքը :

Կանգնեց հիմա, ըսաւ ան, առաջնոր– դելով ինձ միւս սենեակը, որ կը նմանէր Մնունդի տօնավաճառի մը· կեանքիս մէջ, որեւէ կրպակի մէջ չէի տեսած հոս գտ– նուղ թանկագին ու զեղեցիկ առարկա – ներուն նմանը :

Կային ամէն տեսակի պուպրիկներ՝ ի – րենց պիտոյ եղած զգեստներով եւ զան – զան պատուանդանների վրայ եւ ուրիշ բազմա – թիւ խաղալիքներ : Ինձի ցոյց տուաւ հոն գտնուղ բոլոր ցուցափեղկերը, ուր ցու – ցադրուած էին այս փոքրիկ հրաշալիք – ները :

Գնաց ու բերաւ փոքր արկղեր , որոնց մէջ իրարու վրայ պատկած էին փոքրիկ գինուորներ : Իսկոյն խոստովանեցայ որ երբեք տեսած չէի նման զեղեցկութիւն մը :

Ժամանակ չմողուց որ հիանամ անոնց վրայ : Առաւ արկղիկներէն մին, դրաւ իր անուրին տակ, եւ յանձնարարելով որ առնեմ միւս արկղիկը, աւելցուց ·

— Երթանք ոսկեայ կամրջակին վրայ , հոն է որ պիտի կրնանք լաւագոյնս խա – ղալ գինուորական խաղը, վասնզի հոն նի– զակներն ու տէրերը մեզի ցոյց պիտի տան երկու բանակներուն ճշդրիտ դիրքը :

Ահա, ոսկեայ կամրջակին վրայ ենք , ուրկէ կը լսեմ ներքեւը վազող ջուրը եւ կը տեսնեմ անոր մէկէն սահող ձկնիկնե– րը, զբաղած ըլլալով միեւնոյն ժամանակ դասաւորելու պատերազմիկներս :

Իսկոյն տեսայ որ ամբողջ բանակը կը բակլանար հեծեալներէ : Պարմանուհին յոխորտանքով ըսաւ թէ ինք ունէր Ամա– զոններու թագուհին որ զօրավարն էր կի– ներէ բազկացած իր բանակին, ընդհակա– ռակն՝ ես տրամաբանութեան տակ ունէի Աքիլլէսն ու բազմաթիւ հեղլէն ձիաւոր – ներ :

Բանակները կանգնած էին զէմ յանդի –ման եւ կարելի չէր երեւակայել ասկէ ա– ւելի զեղեցիկ տեսարան մը :

Զիաւորները կազարէ չինուած տափակ ու հաստարակ խամաճիկներ չէին, այլ թէ ձիերը և թէ մարդերը չինուած էին նուրբ ճաշակով եւ զմայլելի աշխատանքով մը :

Մեծ զոհունակութեամբ մը քննեցինք մեր բանակները, ապա ընկերուհիս յայ – տարարեց թէ պիտի յարձակէր :Մեր տու– փերուն մէջ գտանք նաեւ ծանր հրեա – նի, յղկուած ակատէ չինուած իրենց զէ– զակներով : Աստնցմով էր որ կ'ուզէինք պատերազմիլ, իւրաքանչիւր քանի մը քայլ հե– ռու կեցած : Ինծի պայման էինք զրած որ մեր զնդակները պիտի արձակէինք մեր բանակին զինուորները տապալելու բաւա– կանաչափ ուժգնութեամբ, առանց սա – կայն վնաս հասցնելու անոնց :

Իւրաքանչիւրս մեր կարգին սկսանք քն– դանօթածութեան եւ սկիզբները ամէն բան լաւ ընթացաւ :

Բայց երբ հակառակորդս տեսաւ որ ես իրմէ աւելի ճարպիկ էի թնդանօթածգու– թիւնը վարելու եւ թէ կրնայի յաղթական դուրս գալ կռիւէն, թողուց իր դիրքը, մօտեցաւ իմ զինուորներուս եւ սկսաւ ա– ւելի կատաղութեամբ եւ աւելի մօտիկէն հարուածել : Այսպէսով, անիկա յաջող – եցաւ տապալել իմ լաւագոյն զինուորներէս մէկ քանին : Քանի կը բողոքէի, այնքան աւելի կատաղութեամբ կը տեղացնէր իր զնդակները :

Սաստիկ բարկացած, յայտարարեցի որ ես ալ պիտի հետեւէի իր օրինակին : Եւ արդարեւ, ոչ միայն մօտեցայ, այլ եւ ջղայնացած, այնպիսի սաստկութեամբ մը արձակեցի զնդակներս որ չուտով իր ձիաւորներէն երկուքը չարդուփշուր ե– ղան :

ՎՈԼՖԿԱՆԿ ԿԷՕՔՃԵԱՆ

(5 Շար·)

ՀԱՅՈՑ ՔԱՐԿԵ

ՊԱՏՄՈՒԱԾ ՎԱՀԵ

ՊԱՍԿԱԼԻ

ԳԼՈՒԽ ՊԱՏԱՐ

Հետևի շաբաթ, ոնց որ հայտնի է ընթերցողին, Վահեն Պասկալի ծանր հիվանդության լուրը տարածվեց ամբողջ գյուղում։ Ամեն մարդ, ով հանդիպում էր Պասկալի տանը, հարցնում էր նրա առողջության մասին։ Ամեն օր հարյուրավոր մարդիկ էին գալիս Պասկալի տունը, որ իմանան, թե ինչպես է հիվանդը։ Ամեն օր էլ հարյուրավոր մարդիկ էին գալիս Պասկալի տունը, որ տեսնեն հիվանդին

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԱԶԳ· ՀԵՐՈՍ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ· Յ· Դ· Անի կոմիտէի :

12 *Փետրուար*, *կիրակի կէսօրէ վերջ*, *ժամը* 3*ին*, Սէրֆլը կաթոլիկ *սրահին մէջ* :

Կը նախագահէ Ընկ· Ս· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ· ՄԻՍԱԷ ՄԻՐԶԷ

Մասնակցութեամբ գաղութիս երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն եւ զանազան միութեանց :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Օր· Անժէլ Կարապետեան (*Լիոնի երաժշտանոցէն*), *մասնակցութեամբ* Պ· Սիրանուշեան (*Դաշնակ*), *գեղջկական պար*, *պիտի ներկայացուի* Կեդանի պատկեր մը, *ղեկավարութեամբ* Օր· Լ· Ագպըլըգեանի :

Մուտքը ազատ է :

ՆՈՒԷՐ

Լիոնէն Տէր եւ Տիկին Մ· Կարապետեան քան Ն· Ֆ· կը նուիրեն Հայ Մշակոյթի Տան Ս· Թէհլիրեան սրահին, *Այրի Տիկին Մ· Օպոզեանի մահուան առթիւ* : (*Տառանալ «Յառաջ»էն*) :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Ընդհ· ժողովը պիտի գումարուի Փետրուար 9*ին*, *Հինգշաբթի երեկոյ ժամը* 21*ին* : Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ : *Ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մշակոյթի Տան մէջ*, 17 Րիւ Պլէօ, մեքրօ Քատէ : *Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է* :

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շորեքշաբթի, *Փետրուար* 8, *երեկոյեան ժամը* 9*ին*, *Ազգ· Տան մէջ*, 32 Րիւ *տը Թրէվիզ*, *նախաձեռնութեամբ Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին* :

Կը խօսի՝

ՏԻԿ· ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ-ՊՈՒՏՈՒՔԵԱՆ

Նիւթ՝ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի ընկերները, *ընկերուհիները եւ համակիրները* :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները : Պ· *Հայկ Քրպքճեան* (*Վերտէօն*) *երկու հարիւր Ն· Ֆ·*, *Տէր եւ Տիկին Մխրան Կարապետեան* 115, *Տոքթ· Տավուտեան հարիւր*, *Տիկին Էմմա Գարբիէլ* 50, *Տէր եւ Տիկին Տոքթ· Տամլամեան* 25, *Տէր եւ Տիկին Տոքթ· Ա· Պօղոսեան* 25, *Բարեսէր Տիկին մը երեսուն Ն· Ֆ·* :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Եդուարդ Ճիզմէճեան, *Օր· Մօնիք Ճիզմէճեան*, *Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Տէր – Ազարեան*, *Օր· Աորինէ Ճիզմէճեան*, *Տէր եւ Տիկին Կարպիս Մալկոնալեան Պ· Պէռնար Կրանժէ եւ բոլոր ընտանեկան պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ*, *նամակով*, *հեռագրով եւ ծաղկեպատկով մասնակցեցան իրենց անհուն վշտին՝ Պ· Եդուարդ Ճիզմէճեանի դառնակսկիծ մահուան առթիւ* :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համախոբբ· Միութեան կարտանի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ իր անդամներէն՝ Պ· Գ· Գալուստեանի, որ դժբախտութիւնն ունեցած է կորսնցնելու իր փեսան, ինքնաշարժի արկածի մը հետեւանքով :

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ԲԱՑՈՒՄԻՆ

ԱՌԹԻԻ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Տէր եւ Տիկին Նուպար կը հրաւիրեն իրենց բարեկամները բաժակ մը առնելու այս կիրակի (Փետր· 5) :

122, Rue Vaillant Couturier, Alfortville

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ· Յ· Դ·

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Հ· Յ· Դ· Շրջ· Կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները* :

ՋԱՒԱՐԵԱՆ ենթակոմիտէ, *այս Շաբաթ*, *ժամը ճիշդ* 21*ին* :

ՀԱՑԱՄՏԱՆ ենթակոմիտէ, *այս Շաբաթ*, *ժամը ճիշդ* 21*ին* :

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ենթակոմիտէ եւ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ խումբ, *այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ* 3*ին* :

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ· Կոմիտէի ներկայացուցիչները :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր – Մտեփանեան ընտանիքը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, *իրենց մօր եւ իրենց հօրաքրոջ՝*

ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ – ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ եւ ՄԱՐԻ ԷՏԻՐՆԷԼԵԱՆի

մահուան քառասունքներուն առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ԲԱՐՁՐ ՎՃԱՐՈՒՄ

ՍՆՈՒՆԴ ԵՒ ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կը փնտռուի կարող երգչուհի մը, *հայերէն եւ արեւելեան երգի վարժ*, *Պոսֆոր երգ ու պարի նուագախումբին հետ շրջելու համար*, *Ֆրանսայի տեսարժան քաղաքները*, *ամբողջ տարին*: 25*էն* 40 *տարեկան*, *աշխատանք եւ ճամբորդութիւն սիրող եւ ազատ* :

Դիմել՝—

KARAGHEUZIAN

15. RUE EDISON· GRENOBLE - ISERE

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՑ

ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ ՏԱՐԻՆ

Եւրոպայի Մեծագոյն Արեւելեան Վաճառատունը

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ խանութ մը հայցելոզին սեղանին վրայ ամէնէն համով պատառը կը պակսի՝ մեծին ու պզտիկին համար : *ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք ա – ւանդական ընդեղէններու եւ անուշեղէններու ամէն տեսակը*, *անմրցելի գիներով* :

Նուէրներ եւ անակնկալներ ամէն գնողի :

Ապսպրանքի վրայ, *ծրարի առաքում Ֆրանսայի ամէն կողմ և դէպի արտասահման՝ Պելժիա*, *Զուիցերիա*, *Անգլիա* :

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
LYON

246, RUE VENDOME - TEL. MO 11.84
28, RUE VILLEROY MO 32.10
65, RUE ROBERT LA 07.72

ԵՒ ԻՆՁԻՆՔ ՄԻՇՏ

Արմաւ, «*պամիա*», «*եալանճի տոլմա*», *յունական «թուրչի»*, «*պիպէռ*» *տերեւ*, *թահին հելվա*, «*վանիլլ*», *շոքոլա*, «*նուագէթ*», «*լոզում*», «*սագըզ*», *պիստակ*, *Շերբակ օղի* (41 – 45*օ*), *Իզմիրի չամիչ*, «*սուճուք*», *կեսարական «պաստըրմա»*, *առաջնակարգ սուրճ*, (*բարա – վան եւ մոգա*), *համեմներ «մահլէպ»*, «*սալէպ*», *ձիթապտուղ*, *ձէթ*, «*քաչքավալ*» *պուլկարական*, *ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով*: *Ամէն կարգի պահածոներ*, «*քուսքուս*», *հարիսա*, *սումագ*, *թարամա*, *լաֆերտա*, *բաֆլաւա*, *ֆատայիֆ*, *առեւտուր եւայլն* :

ՊԱՀԱՍՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասվաճառատուն մը, *որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն*: *Ոչխարի*, *հորթի եւ եզան միս* (*քաշուած միս*, *եւայլն*):

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Surprise-Party aux Chandelles

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Պաւեէօ–Քաշանի մասնաճիւղին կողմէ

Այս Կիրակի ժամը 16էն 23, Մշակոյթի Տան սրահը

17, Rue Bleue, PARIS (9e)

Գեղարուեստական բաժին, Հաճելի մթնոլորտ

Buffet

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ

OFFICE INTERNATIONAL DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS
RIC. 54-30 et 72-80

Մխակ լիսանս ունեցող գործակալութիւնը որ Հայ տնօրէն մը ունի.—
ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱԽ: ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում :

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵԻ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ՁԱՆԱՁԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՄ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օդանաւով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ
9 Օր ձրի բնակութիւն՝ երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258·81 Ն· Ֆ·: *Կարելի է ապառիկ վճարել՝* տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն :

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER
(Jardin du Palais Royal)
Tél. : RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր հաշիւ կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանոնաւորապէս կը ճամբորդեն :

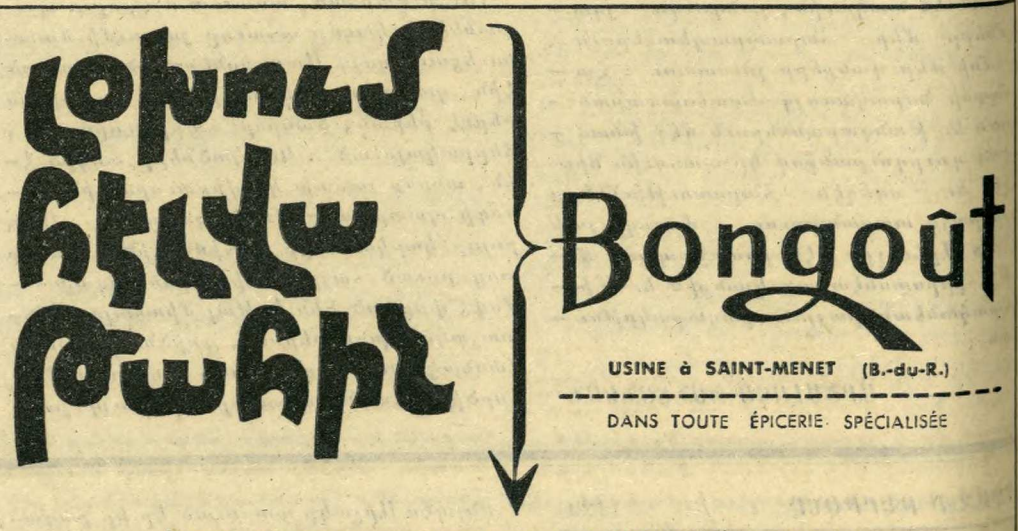

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՁԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – Հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «*շաչլիք*», «*քարսքի*»

Bar Américain

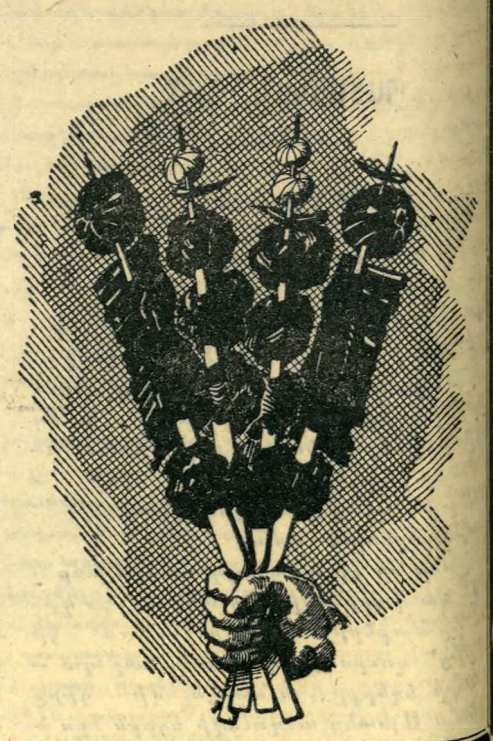

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ԿԻՐԱԿԻ
5
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
DIMANCHE
5 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9021 37EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4822

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏ

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը հիմնական փոփոխութիւն առաջ բերած էր Մերձաւոր Արեւելքի աշխարհագրական բաժանման եւ պետական – քաղաքական կառուցուածքին մէջ :

1948ի պատերազմը Պաղեստինի մէջ, 1952ի եգիպտական յեղափոխութիւնը, 1956ի աշնան Սուէզի արշաւանքը կարեւոր հանգրուաններ եղան արաբական երկիրներու տարեգրութեանց մէջ :

Երեք տարի առաջ, 1958 Փետրուար 1ին Գահիրէի մէջ հիմը դրուեցաւ Արաբական Միացեալ Հանրապետութեան, Եգիպտոսի եւ Սուրիոյ միացումով :

Միացեալ Հանրապետութեան նախագահ ընտրուեցաւ գնդապետ Նասր :

Պատմական այս դէպքը տեղի ունեցաւ այնպիսի պահու մը, երբ արաբական աշխարհը, — մասնաւորապէս Սուրիա —, կանգնած էր բախտորոշ երկընտրանքի մը առջեւ, իրրեւ հետեւանք համայնավարական քարոզչութեան , որ բուռն հանգամանք մը ստացած էր այդ օրերուն :

Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնը վերջ մը դրաւ բոլոր մտավախութեանց : Ազգայնական մտայնութիւնը յաղթեց միջազգայնականին : Արաբական մեծ համախմբումի մը առաջին քայլերը կ'առնուէին : Կամալ Ապտէլ Նասրի նկարները իբրեւ պատուի էին պէյրութէն մինչեւ Պաղտատ : Եգիպտոսի զինուորական յեղափոխութեան հերոսը կը նկատուէր միակ անճնաւորութիւնը, որուն մականին տակ պիտի կազմուէր համարաբական կայսրութիւնը՝ Նեղոսէն մինչեւ Պարսից Ծոց :

1958 Մայիս 8էն մինչեւ Հոկտեմբեր Լիբանանի մէջ պատահած քաղաքային կռիւները ցոյց տուին, որ տարակարծութիւններ կային այս ծրագրին շուրջ :

Համայնավար տարրերը՝ միացած թունդ ազգայնական կազմակերպութեանց՝ ճակատ էին յարդարած անկախութեան գաղափարը պաշտպանողներուն դէմ : Ի վերջոյ յաղթանակը տարին այս վերջիններուն :

Նոյն մտայնութեան հետեւանքն էր 1958 Յուլիս 14ի իրաքեան յեղափոխութիւնը, որ հրապարակէն քշեց հաշիմական թագաւորն ու Նուրի Սայիտ փաշայի վարչաձեւը, աջակցութեամբ նախագահ Նասրի կողմնակիցներուն, որոնց միացան համայնավար տարրերը, — միշտ պատրաստ ձուկ որսալու պղտոր ջուրի մէջ :

Պաղտատի մէջ զօրավար Քասըմ իշխանութեան գլուխ անցնելէ վերջ՝ փոխեց Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւնն միակողմանի նալու իր նախնական ծրագիրը եւ կանգնեցուց Իրաքի անկախութեան տեսակէտին վրայ :

Մուսուլի եւ Քէրքիւքի ապստամբական շարժումները դիւրաւ զսպուեցան : Նախագահ Քասըմ իր դիրքը ամրապնդեց՝ կրճատած միաժամանակ ազգայնական եւ համայնավար կազմակերպութեանց վրայ : Այս վերջիններուն իրենց թաքստոցներէն դուրս գալով սկսան սանձարձակ գործել :

Ժամանակի հոլովումով համայնավարներու աստղը սկսաւ մարիլ : Այժմ արդէն Իրաք մտած է բնականոն հունի մէջ : Զօր· Քասըմ կը թուի թէ հաշտուած է նախագահ Նասրի հետ :

Փաստ՝ Արաբական Լիկայի արտաքին նախարարներու ժողովը Պաղտատի մէջ : Իրաքի ազգայնական երիտասարդ տարրերը , — 18 – 22 տարեկան ուսանող – ուսանողուհիներ, պաշտօնեայ, բանուոր ու խանութպան — Պաղտատի օդակայանէն մինչեւ մայրաքաղաքին կեդրոնը ամբողջ հինգ ժամ համակրական ցոյցերով ողողնած են Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան պատգամաւորներու դալուստը :

Արաբական Միացեալ ճակատը աստիճան մը աւելի զօրացած է Պաղտատի մէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱԼՎԱՆ ՏԵՂԻ ՏՈՒԱԻ

ՆԱԻԸ ԳՐԱՒՈՒԵՑԱՒ ՊՐԱԶԻԼԻ ԿՈՂՄԷ

—o—

Շաբաթներէ ի վեր աշխարհի ուշադրութիւնը իր վրայ հրաւիրած փորթուկալեան «ծովահէն» Կալվան, պրազիլական նաւատորմին յանձնեց՝ «Սանթա – Մարիան» : Ըստ սովորութեան՝ հիւսիսային Պրազիլի նաւատորմի հրամանատարը՝ ծովակալ Տիաղ Ֆերնանտէզ պաշտօնապէս հարցուց՝ «նաւապետ Կալվան, կ'ընդունի՞ք այս նաւուն հրամանատարութիւնը յանձնել Պրազիլիոյ պատերազմական նաւատորմին » : « Կ'ընդունիմ » պատասխանեց՝ Կալվան, յուզուած չեչտով մը :

Այս ձեւով վերջացաւ 20րդ դարու տարօրինակ եւ վիպական ճամբորդութեան մը ողիսականը :

Կալվան եւ իր 28 ընկերները ընդունեցան նախագահ Քուատրոսի հրաւէրը եւ Պրազիլ պիտի մնան :

«Ծովահէն»նաւապետը չմոռցաւ յայտարարելու փորթուկալցի ժողովուրդին եւ աշխարհին, թէ պիտի չարունակեն պայքարիլ Սալազարի եւ Ֆրանքոյի մենատիրութիւններուն դէմ ու Լիզպոնա պիտի մտնեն, օր մը, իբրեւ յաղթական : Կալվան արդէն զինուորական մեծ յաղթանակ մը կը նկատէ իր ըրածը, եւ վստահ է որ մեծ հարուած մըն էր Սալազարի համար : « Ուղեցինք եւ կրցանք ապացուցանել թէ Սալազար անխոցելի չէ : Հարուածեցինք զինքը ինչպէս՝ իր նաւատորմը եւ քրիստոնեայ ազատ աշխարհի առջեւ ծիծաղելի դարձուցինք զիրենք : Վաղը, ուր եւ երբ մենք մեզի դտնենք իր դիմաց , կրկին պիտի հարուածենք: Տէ Ֆարքօ պատերազմի մէջ ենք: Միայն Սալազարի տապալումը չէ որ մեզի կը չահագրգռէ : Քաղաքական նպատակ մը կը յետապընդենք .— Փորթուկալեան ընկերութեան վերաչինումը նոր հիմերու վրայ : Ոսոտումներ չէ զորս կ'ընենք: Մեր լեզուն տարբեր է :Վերացականէն աւելի կը նախընտրենք հաստատականը: Մեր ծրագիրը պարզ է բայց արմատական : Ուր , հարազատ, ամբողջական եւ մարդկային յեղափոխութիւն մը կ'ուզենք: Մեր նպատակն է.— Հողեր անոնց որոնք կ'աշխատին, տուներ անոնց որոնք կ'ապրին : Հեռու ենք Լիզպոնայէն եւ մենատէրէն , բայց կ'աշխատինք այն անխախտ համոզումով որ յաղթական պիտի մտնենք քաղաքը, 20րդ դարու փորթուկալեան յեղափոխութիւնը հաստատելով հոն, յեղափոխութիւն մը որ անդրծովեան գաղթավայրերուն դուռները պիտի բանայ ազատութեան, յառաջդիմութեան եւ անկախութեան: Ահա բառերը զորս պէտք է ըսէի այն պահուն երբ յաղթականօրէն վերջ կը դնէի իմ հրամանատարութեանս ներքեւ գտնուղ ուժերուն զինուորական առաջին գործողութիւնը: Սպանիոյ եւ Փորթուկալի ազատագրման առաջին բանակին կորիզն ենք»: Այս յայտարարութիւնը ստորագրուած է՝ Էնռիքէ Կալվան :

Ներկայիս 589 ճամբորդներու ամէն մէկը վիպասան եւ թղթակից դարձած է եւ « աննախընթաց յուշեր» կը պատմէ մի – ջազգային մամուլին մէջ: Սանթա–Մարիայի բուն հրամանատարը մանաւանդ որուն օժանդակութեան միշտ պէտք ունեցած է արդի «ծովահէն»ը, կը պատմէ թէ այլեւս որոշած էին մեռնիլ եւ թոյլ չտալ որ Կալվան չարունակէ իր «կատակը» :

Վերջնական յաղթանակին ապաստելով նաւապետ Էնրիքէ Կալվան քաղաքական ապաստան խնդրած եւ ստացած է իր բարեկամէն՝ Քուատրոս :

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՑՈՑՑ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Շուրջ հինգ հազար ուսանողներ հաւաքուեցան, առջի օր, Ֆրանսայի Ուսանող – ներու Ազգային Միութեան կեդրոնին առջեւ, Րիւ Սուֆլօ, բողոքելու համար ուսանողական դժուար պայմաններուն դէմ :

Միութեան կեդրոնատեղիի պատշգամէն կախուած ցուցատախտակներուն վրայ կը կարդացուէր՝ «Ձրի ուսում», «Ազատ նպաստ »եւայլն :

Իրենց կարգին, ուսանողները ցուցատախտակներ պատրաստած էին, հետեւեալ մակագրութիւններով՝ «սենեակները կ'ուզենք», «երկրորդ Սորպոն մը», «տուներ, ճաշարաններ», «Տըպրէն՝ վանք թող քաշուի», «պիտուններ ոչ թէ օդաչուներ»:

Ճաշկորգարար խօսք առին ուսանողնե – րու միութեան վեց ղեկավարները : Փիէր Կոտէզ՝ Ֆրանսայի Ուսանողական Ազգային Միութեան նախագահը դիտել տալէ ետք թէ « ի զուր երեք ամիսէ ի վեր կը սպասեն որ ընդունուին նախարարին կողմէ» եւ այսօր իրենց պահանջները կը ներկայացնեն ոչ թէ իշխանութեանց , այլ՝ երկրին :

«Պետութեան ղեկավարին (սուլոցներ), մեր նախկին նախագահին ուղղած իր նամակէն այնպէս կարելի էր դատել թէ նախագահը չի կարծեր որ ազգ· դաստիարակութիւնը անհրաժեշտ է : Այս առթիւ կը ներկայացնէ ուսանողներուն պահանջները՝ ջնջել համալսարանական ծախքերը, տարին քսան հազար սենեակ շինել, ուսման նպաստ ապահովել եւն. :

Տեղ տեղ համախմբումները քաղաքական բնոյթ ստանան: «Բանակցութիւն » կ'ըսէին ոմանք «Ֆրանսական Ալժերիա » կը պոռային ուրիշներ :

Ուսանողները գործադուլի կը դիմեն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՐՊՐԻ սպանական բանակի սպարապետը ընդունեցաւ առջի օր, ընկերվարական պաշտօնաթերթ՝ Փուիլէռ կը բողոքէ որ Ֆրանսական կառավարութեան մէկ անդամ կ'ընդունի մէկը որ «կապոյտ զօրաբաժինին» գլուխը անցած կռուած է արեւելեան ճակատին վրայ եւ չքանչան ստացած Հիթլերէն :

ՊՈՆ, 982 միլիոն տոլար առաջարկեց Ուոշինկթընի : 600 միլիոնը իբրեւ յետ – պատերազմեան պարտքերու վճարում, 75 միլիոնը իբրեւ միջազգային Ֆոնտին մասնակցութիւն : 250ը՝ զէնքերու գնումի համար, 12ը՝ Ատլանտեան Ուխտի մաս – նակցութեան բաժին եւն. :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ չրջանակները միշտ կը փորձեն հասկնալ թէ ի՞նչ ըսած են ատ կոլ եւ կի Մոլէ իրենց երկար տեսակցութեան ընթացքին: Կ'ըսուի թէ տը Կոլ պիտի պնդէ որ մտայնութիւններէն մէկն է իր «յաղորդութիւնը»: Ճիշդ է որ սահմանադրութիւնը կը նախատեսէ թէ երբ նախագահին աթոռը թափուր ըլլայ մինչեւ նոր ընտրութիւններ ծերակոյտի նախագահը կ'ապահովէ փոխանցման չրջանը, բայց տը Կոլ չի գոհանար այդքանով եւ կ'ուզէ փոխ – նախագահ մը նշանակել որ իր գործը չարունակէ մինչեւ չրջանին վերջ – ջաւորութեան: Ի՞նչպէս պիտի նշանակուի այս փոխ – նախագահը: Կարելի է փոխել սահմանադրութիւնը ինչ որ նորութիւն չէ, հանրաքուէի դիմել, ինչ որ չատ սիրելի է տը Կոլին: Կարգ մը զրոյցներու համաձայն նախագահին նախատեսած «յաջորդը» կի Մոլէն է » :

ՖԵՐԱՒ ԱՊՊԱՍ յայտարարեց թէ չի հաւատար որ Ֆրանսան իսկապէս խաղաղութիւն ուզէ : «Պիտի սասկանայ պատերազմը» կ'աւելցնէ ալժերացի ըմբոս – տական չարժումի պարագլուխը յայտնելով հանդերձ թէ իրենք ալ անչուշտ կը նախընտրեն որ խաղաղութեամբ լուծուի հարցը :

ԲՐՔԱԿԱՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

—o—

ՆՈՅՆ ԶԱՆԳԱԿԸ

Գրեցինք թէ Անգարայի մէջ տեղի կ'ունենայ նոր դատավարութիւն մը, Ամբաստանեալներն են 32 հոգի, որոնք ուզեր են փրկել Եասը Ատայի ամբաստանեալները :

Թրքական թերթերը կը դրեն թէ ասոնց պարագլուխն է բարպան Հիւանիւ կիւլէր, որ խոստովաներ է թէ կառավարութիւնը տապալելու եւ Եասը Ատայի իրենց մարդիկը ազատելու համար՝ հինգ տեղ հաւաքոյթներ կազմակերպած են: Ցետոյ տուած է իր ընկերներուն անունները :

Ըստ այս նոր յեղափոխութեան ծրագրին, 12 վաշտ զինուոր պիտի տեղաւորէին Ազգ· Միասնականութեան կոմիտէին, պետական աւազանիին բնակարան – ներուն առջեւ: Ցետոյ ձերբակալելով երկրին օրուան վարիչները, պիտի բան – տարկէին նկուղի մը մէջ, այնտեղէն ղրկելու համար Եասը Ատա :

Գործին յաջողութեան համար, իրենց չարժումին միացուցած են երեք վաստակաւոր զօրավարներ եւ երկու փրոֆէսէօրներ: Կը թուի թէ չատ ծեծ կերած են «սեւ թռչուններէն», ինչպէս կը կոչէին ոստիկանները, որոնց հարուածներուն տակ ստորագրած են խոստովանութեանց երկար չարք մը:

Այդ խոստովանութիւններուն հետեւանքով, հսկողութեան տակ առնուեցան 97 հոգի :

ԹԷ ԴՐԱՄ ԵՒ ԹԷ ...ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վիէննայէն կը հաղորդեն թրքական թերթերուն թէ Միջազգային հիւլէական ուժի կազմակերպութիւնը փորձագէտներ պիտի ղրկէ Թուրքիա: Որոշուած է նոյնպէս հիւլէական զէնքի օժանդակութիւն ընծայել, ու փորձագէտներ հասցնելու նպատակով՝ հաստատել մասնաւոր դասընթացք մը: Եւ վերջապէս Անգարայի համալսարանին դիտական ճիւղին մէջ հիմնել հիւլէական հետազօտութեանց աշխատանոց մը :

—o—

ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԸ

Թուրքիոյ Հայ Ուսուցիչներու Միութիւնը, որ, ինչպէս ղրեցինք, նոր կազմուեցաւ Պոլսոյ մէջ, պատգամաւորութիւն մը ղրկած է Պոլսոյ կուսակալին, խնդրելով բարոյական աջակցութիւն :

Միութիւնը մամուլին տրուած պաշտօնական յայտարարութեամբ մը կ'ողջունէ Պոլսոյ հայ վարժարաններու բոլոր ուսուցիչները իբրեւ բնական անդամներ : Կը խոստանան հրատարակել նաեւ Միութեան ծրագիրը – կանոնագիրը: Հիմնադիրներու վերջնական ցանկն է՝

Տօքթ. Գէորգեան (բժիշկ ուսուցիչ) , Գըլըճեան Անդրանիկ (տնօրէն Արամեան վարժարանի) , Իչքոլ Ալիս (իրաւագէտ ուսուցիչ) , Կիւնթէր Թաղէոս (ուսուցիչ Ֆէրիգիւղի վարժարանին) , Հաճեան Պօղոս (տնօրէն Լեւոն – Վարդուհեան վարժարանի) , Ղազարեան Աղգանոյշ (Բ. տնօրէն Էսաեան լիսէի) , Շապոյեան Պօղոս (տնօրէն Մեսրոպեան վարժարանի , Զալըքեան Արմենուհի (տնօրէն Ներսէսեան վարժարանի) , Սահաթճեան Վահէ (իրաւագէտ ուսուցիչ) , Սվաճեան Յակոբ (հիմնադիր Պէզճեան վարժարանի) , Ֆերուխան Սիրանոյշ (տնօրէն Գարակէօզեան վարժարանի) :

× Սկիւտարի Ս· Խաչ դպրեվանքը ընդունած է այցելութիւնը կրթական պետական քննիչներու, որոնք իրենց գոհունակութիւնը յայտնած են ուսուցչութեան եւ աշակերտութեան վերաբերմամբ : Այսուհանդերձ անբաւարար գտած են ննջարանները, ու թելադրած որ աւելի լայն բացուածքով զետեղուին մահճակալները եւ իւրաքանչիւր աշակերտ ունենայ իրեն սեփական դարան մը հագուստներու համար :

ՕՐՈՒԱՆ

ԱՄԷՆԷՆ ՀՐԱՏԱՊ

ՀԱՐՑԻՆ ՄԱՍԻՆ

«Այդ» կը հրատարակէ խօսակցութիւն մը Հրաչեայ Քոչարի հետ, որ Երեւան – Պաղտատ գիծով՝ Պէյրութ է հասեր Յունուարի վերջերը : Ծանօթացնենք. — Հրաչեայ Քոչար դրող մըն է, որ վէպ ու պատմուածք կուտայ,— կ'ապրի Երեւան :

Այդ խօսակցութենէն՝ սա հարց – պատասխանը .

— Ի՞նչ կը խորհիք արեւելահայ եւ արեւմտահայ լեզուի ուղղագրական տարբերութիւններուն մասին (*) :

= Մե՞նք պէտք է ենթարկուենք ձեզի , թէ դուք մեզի : Մենք յաւերժ ենք, իսկ արտասահման՝ ոչ :

Ո՞վ են այս մենքերը եւ դուքերը :

Զօրավարնե՞ր որ կուգան երկու տարբեր ռազմաճակատներէ՝ սումիսիոնի մը պայմանները ճշդելու : Դեսպաննե՞ր որ կուգան երկու տարբեր երկիրներէ՝ անշ – լուսի մը մասին խօսելու :

Ո՞վ են այս մենքերը եւ դուքերը :

Ափսո՛ս , նոյն ժողովուրդին զաւակները որ մեծցեր , մեծցեր , հասակ են առեր՝ բայց մնացեր այն փոքրիկ երախաները, որոնք fառւ – պօյ կը խաղան փողոցի մը անկիւնը իրենց ազմկարար դէնքերով :

Եւ սակայն, առ այժմ ձգենք պատասխանը, նախ ինչո՞ւ այդ հարցումը :

Օրուան հրատապ հա՞րցն է :

Ես չատ ուժէտ մարդ եմ՝ դուշակելու համար թէ ինչո՛ւ հարցուցած են Հրաչ – եայ Քոչարի կարծիքը հայ լեզուի ուղղագրութեան մասին , բայց չեն հարցուցած իր դիտցածը «քոչարի» պարին մասին : Հեղինակութի՞ւն է լեզուական հարցերու մէջ: Սուրը կարուկ մա՞րդ է՝ ուզածը հրամանադրելու համար Հայաստանի մէջ:

Ինծի կը թուի թէ հարցումը կը մատնէ արտասահմանեան այն fոմիլէֆսը, զոր ոմանք «հայաստանասիրութիւն » կը կոչեն, յիշեցնելով արարողութիւն մը որ կը կատարուէր , մեր դիւղերուն մէջ, երուսաղէմէն նոր վերադարձած մահտեսիներուն դաստակի հաճին համբուրելու համար՝ ի վկայութիւն իրենց «քրիստոսասիրութեան »:

Բայց պատասխա՞նը,— վսե՞մ, հոյակա՞պ, օգոստափա՞յլ:

Մենք պէտք է փառք տանք Երեւանի , որ , ժամանակ առ ժամանակ , այսպիսի դոհարներ կ'արտածէ , սուվետափո՞ւ Նէ մարքսատեսիլ: Միշտ մեղի՛ համար , որ կը մնանք խեղճ եւ աղքատ: Կը յիշե՞ք այն միւսը, որ Թանդարանի վայել արժէք դարձաւ արդէն,– « մենք ամենայն հայոց կառավարութիւն չենք »: Լաւ որ Հրաչեայ Քոչար տրամադրութիւն կը յայտնէ՝ դառնալու համար ամենայն հայոց կառավարութիւն, թեւերը տարածելով ամբողջ Սփիւռքի վրայ, կը բաւէ որ «ենթարկուենք» իրեն :

Ուրեմն փրկուա՞ծ ենք՝ եթէ ենթարկուինք, — դժո՛խք, չիք արտասահման :

— Ղազարոս մեռաւ, եւ ես ուրախ եմ , ըսեր է Ցիսուս կամ Քրիստոս, կամ եր – կուքը մէկ՝ կարեւոր չէ :

Արտասահման պիտի մեռնի, եւ ուրախ է Քոչար, զրեթէ անհոգ, բոլորովին անտարբեր, երջանկօրէն վստահ իր չա – րաչուք գուշակութեան վրայ :

Ա՛յ տղայ, հա՛յ տղայ, դուք որ «յաւերժ» էք, ձեր կուրծքին տակ սանկ դող մը, սարսուռ մը չէ՞ք զգար երբեք՝ խորհելով որ արտասահմանի մահը թաղումն է հայկական հանճարին դարեր տեւող մաքառումներուն մէկ արտայայտութեան : Եթէ զրականութիւն կը մշակէք կոչումով եւ ոգեւորութեամբ , անպայման կը հասկնաք թէ ի՛նչ բանի կ'ակնարկեմ :

Բայց պահ մը ընդունինք թէ կ'ուզենք «ենթարկուել» ձեզի : Ըսէք, խնդրեմ , ի՞նչ ձեւով պիտի ապահովէք մեր «յաւերժութիւնը » .

1.— Հայաստա՞ն փոխադրելով «ենթարկուած» ամբողջ ապրանքը :

2.— Արտասահմանի՞ մէջ պահելով ու պահպանելով «դինաթափ» բարմութիւնը:

Գիտէ՞ք թէ ի՛նչ դժուարութիւններ կը ստանձնէք :

Առաջին պարագային՝ դիտել կուտամ թէ «ենթարկուածներուն » թիւին յաւելումը պիտի պահանջէր ընդարձակել ... տոպրակին ծաւալը, — այս դիտողութիւնը կը ներկայացնեմ խոնարհաբար , ա . մենա՛յն համեստութեամբ, չուզելով ջլատկացնել Հայաստանի մարզական կազմակերպութեանց մէկ ներկայացուցիչը , որ, Կիպրոս այցելութեան մը ընթացքին, վերջերս սաստ էր կարզագրեր սահմանեալ ընդարձակման յոյսեր յայտնողներուն, չմոռնալով դաս տալ նաեւ բարձր հայրենասիրութեան մասին, զոր կը չփոթէր անպայման բարձրութիւն ցատկելու կամ ցատկէ – պառկէ խաղալու ախոյեանական իր վարժութեանց հետ :

Երկրորդ պարագային՝ հարկ պիտի ըլլայ ժամանակ առ ժամանակ արտասահման ղրկել քերականութեան եւ մարքսա – դիտութեան դասագիրքեր՝ հիացո՛ւմ պատճառելով արեւմտեան երկիրներու կառավարութեանց , սովետաչնորհ այս բարեխնամ հոգածութեան համար : Կամ, արտասահման ղրկել փոքրիկ խաչեր՝ երբ խաչ աւելնայ Հայաստանի ժողովուրդին բաշխուելիք խաչերէն, երբեմն ալ կաթողիկոս՝ երբ էջմիածնայ կաթողիկոսը ժամանակ ունենայ Արարատեան աշխարհի հովուական այցելութիւններէն ետքը : Վերջապէս արտասահման ղրկել ուղղագրութեան վարժապետներ, որոնք ոչ միայն դրչական , այլ եւ հնչաբանական դասեր պիտի տան՝ սորվեցնելու համար որ

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

"ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ"

(ԴԷՄՔԵՐ , ԴԵՊՔԵՐ , ԱՊՐՈՒՄՆԵՐ)

Բ . Հատոր , հեղինակ՝ Ս . ՎՐԱՑԵԱՆ , Պէյրութ , 1960

Ս . Վրացեան սկսած է մեր ընթերցող – ներուն տալ «Կեանքի Ուղիներ»ով հատորներու չարքը , որուն առաջին հատորը լոյս տեսաւ 1955ին եւ երկրորդ հատորն ալ հրապարակի վրայ է արդէն : Նկատի առնելով իր հանրային գործունէութեան երկար չարքը, կարելի է ըսել վստահաբար , որ «Կեանքի Ուղիներ»ով չարքէն պիտի ունենանք տակաւին քանի մը հատորներ եւս :

Ցուշագրութիւնը գրականութեան սեռ մըն է , որ մեր մէջ փնտռուած ու չատ յարգուած է : Մեր գործիչներէն չատերը հանրային էջեր տուած են , որոնք՝ ոչ միայն յուշագրին կը պատկանին , այլեւ մեր հանրութեան : Ս . Վրացեանի տուած դէմքերը , դէպքերն ու ապրումները , վերջին չինամեայի հարազատ պատկերը կը ներկայացնեն : Եւ պատմուած լեզուով մը որ հեղինակին յատուկ է :

Մեր կարծիքով այս գրականութիւնը «պարապ վախտի խաղալիք չէ» թէեւ հեղինակը համեստութիւնն ունի այդպէս որակելու : Եթէ գեղարուեստական գրականութիւն չէ , է սակայն յուշագրութիւն եւ պատմութիւն : Եթէ առաջին տեսակէտով ինքնակենսագրութիւն է , իր ամբողջութեան մէջ սակայն հայ ժողովուրդին պատմութիւնն է , ծանր ու ճակատագրական օրերու պատմութիւնը :

Հատորին բացումը չատ յատկանշական է . «Դէպի աղբիւրը լոյսին , էջմիածին , ուր կ'ընդունի ապագայ մանկավարժ – դաստիարակի հիմնական տարրերը ինչպէս նաեւ մտաւորականի եւ յեղափոխականի դրոշմը : Իր խոստովանութիւնը յատակ է , «Եթէ ես կեանքումս որեւէ մի լաւ բան եմ արել հայ ժողովուրդի համար » այդ ամէնը պարտական եմ ճեմարանին , ուր կազմաւորուեց իմ նկարագիրը , ուր ես կարողացայ խորացնել իմ մտաւոր զարգացումը , ձեռք բերել սեփական աշխարհահայեացք , լայնացնել իմ մտքի հորիզոնը» : Ճեմարանը կը դառնայ աւելի քան «լոյսի աղբիւր» :

Այդ օրէն սկսեալ պաշտամունքի հանգամանքով երկիւղածութեամբ կը գծէ բոլոր վաստակաւորներուն դէմքերը .— տեսուչ կարապետ Կոստանեանը, դիտուն եւ բանասէր Մանուկ Աբեղեանը, Հայոց պատմութեան եւ գերմաներէնի ուսուցիչ Ստեփաննոս Կանայեանը, յունարէնի եւ պատմութեան ուսուցիչ Յակոբ Մանանդեանը, հոգեբանութեան եւ տրամաբանութեան ուսուցիչ Սիրական Տիգրանեանը, բանասէր Ստեփան Յովհ . Յովհաննէսեանը, գրեղէն Վ .Յովսէփեանը, կարապետ Վ. Տէր Մկրտիչեանը եւ Կոմիտասը :

Էջմիածինը աւարտելէն ետք, իրեն կը հետեւինք Պետերսպուրկի համալսարանին մէջ, ուսանողական կեանք, Ռուսաստանէն վտխուստ , Թուրքիա , Ամերիկա , կամաւորական չարժում , յեղափոխական չարժում , ռազմաճակատի փլուզում , Պաթումի խորհրդաժողով եւ Հայաստանի Հանրապետութիւն ... :

Բոլոր այս դէպքերու եւ ապրումներու յիչատակութեանը մէջ, մեր առջեւէն կ'անցնին բազմաթիւ դէմքեր, եւ որոնք զծուած են յաճախ չատ հակիրճ քանի մը տողերով , բայց յատկանշական պատկերացումով : Մանաւանդ համակրանքով կը կարդանք այն տողերը, որոնք կը կպնին «Կարինամ» գլուխը, ուր ոգեկոչուած են մեղի ծանօթ դէմքեր : Ողբացեալ եղիկ Թումճեանին մահուան տխուր պատմութիւնը, այդ անձնուէր եւ անխոնջ գործիչ մտաւորականին դէմքը, անդամ մը եւս կենդանի կը դառնայ, երբ կը վերյիչենք Տրապիզոնի վերջին երեկոն, ուր կը խօսէր իր վերջին բանախօսութիւնը : Ժամանակ անցնելէ ետք, «Պսակ» անունով յիչատակի հատոր մը կը պատրաստուի Թումճեանի յիչատակին ձօնուած : Տեսած չէինք այդ ժողովածոն : Եւ ահա Ս . Վրացեան կուտայ մեզի քանի մը մանրամասնութիւն : «Պսակ»ին կը տպուի երեք հազար օրինակ, բայց բոլորը մէկ Մոսկուայի ժանտարմական վարչութիւնը կը գրաւէ ու կ'այրէ : Օրինակ մը միայն կը պահուի, եւ այդ օրինակին մասին կ'ըսուի թէ ...

(*) Հարցումին խմբագրական սխալը չի հետաքրքրեր մեզ, այստեղ :

ճուր (= ջուր) կամ fքնել (= գտնել) չգրեն սա ... «ենթարկուածները » :

Այսքան դժուարութիւններ ապահովաբար ծանօթ են ձեզի, եւ զանոնք հարթելու կարող էք որ կը հրաւիրէք մեզ «ենթարկուելու » :

Ա՛խ , ի՛նչքան խելացի մարդ էք դուք, սիրելի Քոչար Հրաչեայ, այսքան դժուար հարցեր կարգադրելու վարժ , Գորդեան հանդոյցներ լուծելու կարող , — Սասունցի Դաւի՛թ՝ արդի հայ իրականութեան մէջ :

Կը մեղադրեմ միայն այն որ հարցումներ ուղղած է ձեզի , պակասաւոր եւ աւելորդ : Չէ՞ր կրնար մի թէ հարցնել նաեւ թէ ի՛նչ կայ չկայ հրատ մոլորակին վրայ :

Պէտք է օգտուի՛լ , պէտք է օգտուի՛լ մեր իմաստուններէն : Պարպել անոնց համալսարանները : Բաչխել մեր ժողովուրդին : Նոյնիսկ համայն մարդկութեան :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յ . Գ .— Այս յօդուածով կը վերսկսիմ արդէն արտասահմանեան մեր վէճերուն , — սկիզբը տեսնել Յառաջ , 4 , 11 եւ 18 Դեկտեմբեր : Նուտով այս շարքը, նիւթերուն ընթացքով , կ'երթայ կը կցուի « քանդեմ չինական պատիսպները» խորագրեալ փիլիպպեան նիւթը :

Շ . Ն .

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԵՔ ԽՆՁՈՐՆԵՐԸ

(ՄՏԱՑԱԾԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Սկիզբները, տարուած իր խաղով, հակառակորդս չտեսաւ իր զինուորներուն հասցուած այս չարիքը, բայց ես սահմռկեցայ, երբ տեսայ թէ ջարդուած խամաճիկ ձիաւորներուն կտորները ինքնաբերաբար կը միանային իրարու, կեանք կ'առնէին այր ու ձի, կը հեռանային ոսկեայ կամուրջին վրայէն ու կը կորսուէին թմբլիներու ծառերուն ստուերներուն մէջ :

Երբ զեղանի հակառակորդս ինքզինքին զալով վերահասու եղաւ անցուդարձին , սկսաւ լալ եւ աղեկտուր ճիչեր արձակելով մեղադրել զիս իբրեւ անդարմանելի չարիքի մը պատճառը :

Սակայն, սաստիկ ջղագրգռուած , ուզեցի չար խաղ մը խաղալ իրեն :

Բոլոր ուժովս աչ ու ահեակ արձակեցի ակառէ զնդակները : Անոնցմէ մէկը զնաց չարնուիլ մինչեւ այդ անվնաս կանգուն թագուհիին որ իր կարգին երկու կտոր եղաւ :

Թագուհիին չուրջը զտնուող իր զրահնիկները եւս արժանացան նոյն բախտին : Ես սակայն, անոնք բոլորը, ինչպէս եւ թագուհին, վերակենդանացան, հեծան իրենց նժոյգներուն վրայ եւ սրարշաւ կորսուեցան նոյն ուղղութեամբ՝ թմբլիկներու ծառերուն ստուերներուն մէջ :

Հակառակորդս զոռաց եւ սպառնաց , բայց ես, միշտ ղազրդիո, ծռեցայ զէնին, վերցուցի քանի մը զնդակներ եւս եւ ուզեցի հիմնայատակ կործանել իր բանակը :

Գեղուհին, սակայն, խոյացաւ վրաս , եւ իր վրէժը լուծելու մտօք, փառաւոր ապտակ մը իջեցուց ինծի, որ աչքերէս կայծեր արձակել տուաւ :

Իմացած էի առենօք, որ կ'ըսէին թէ՝ երիտասարդուհիէ մը ստացուած ապտակի մը կը յաջորդէ համբոյրը :

Բռնեցի զինքը իր երկու ականջներէն եւ բազմաթիւ անդամներ համբուրեցի :

Այնպիսի ճիչ մը արձակեց, որ սոսկալի վախով մը համակուեցայ :

Ինչ որ պատահեցաւ անկէ ետք, սար – սափեցուց զիս :

Գետինը սկսաւ դղրդալ, մինչ նչմարեցի թէ երկաթափեղկը կը բարձրանար : Ոսկեայ կամուրջին վրայ չարուած տէգերըն ու նիզակները հիմա կը սպառնային զիս չամփրել: Չէի գիտեր ո՞ւր դնել ոտքս, ամէն վայրկեան խոցոտուելու վրտանդին մէջ էի, վանդի տէգերն ու նիզակները սկսած էին հազուստներս պատռտել :

Առանց կարենալ ըմբռնելու թէ ի՞նչ կ'անցնէր կը դառնար, տարածուեցայ գետնին վրայ եւ այլեւս ոչինչ չտեսայ :

Երբ ապչութիւնս անցաւ, ինքզինքս զտայ թմբլիի ծառի մը ստորոտը, ուր նետուած էի :

Բարկութիւնս աւելի սաստկացաւ, երբ մտածեցի որ հակառակորդս նուաղ սաստկութեամբ մը նետուած էր ուրիչ կողմ մը :

Շուտով ոտքի ելայ, եւ երբ չուրջս տեսայ ցանուցիր բանակս եւ իր զօրավար Աքիլլէսը, որ ինծի հետ մէկտեղ նոյն տեղն էր նետուած, բռնեցի հերոսը եւ զայն նետեցի ծառի մը վրայ: Այս ալ իր կարգին, կոտրտուած կտորուանքներու ի մի հաւաքումէ մը ետք, հեռացաւ արագաղաղ :

Զօրավարին մնացած բոլոր յոյն զին – ուորներն ալ նոյն բախտին պիտի արժանացնէի, երբ յանկարծ , ամէն կողմէ, պատերէն եւ քարերէն, սկսաւ ջուրի ա – հեղ յորձանք մը հալածել զիս դէպի այն կողմը՝ ուր կ'ուզէի խոյս տալ :

Թէեւ հաղուստս, որ արդէն պատռտուած էր, քանի մը վայրկեանէն թաց խոտում եղաւ, այնպէս որ, չվարանեցայ բոլորովին հանուելու : Մէկ կողմ նետեցի մուճակներս, յետոյ՝ ներքնազգեստներս, մէկը միւսին ետեւէն :

Օրը տաք էր, եւ մեծ փափաք մը զգացի յորդող ջուրերուն մէջ լողնալու :

Բոլորովին մերկ, յանձնուեցայ ջուրերուն, եւ այնքան հաճոյք կը զգայի որ ցանկայի այդ պահուն որ վերջ չունենար լողանքս :

Բարկութիւնս բոլորովին անցած էր եւ հիմա ջերմօրէն կը մաղթէի հաշտուիլ հակառակորդիս հետ ...

Ցանկարծ, ջուրերը անհետացան , ես, թրջուած, զամուած էին խոնաւ հողին :

Մեծ տհաճութեամբ տեսայ ծերունի դէպի իմ կողմս յառաջանալը: Կը փափաքէի պահուըտիլ, կամ առնուազն ծածկուիլ մերկութիւնս ...

Շուարած, թրջած, որեւէ մկնոցի ծածկուելու ցանկութենէն տարուած, գետնին կերպարանք մըն էի ստացած :

Ծերունին չուշացաւ ինծի ուղղելու ծանր յանդիմանութիւններ :

— Ո՞վ կ'արդիլէ ինծի այժմ, ըսաւ առնել այս կանաչ պարաններէն մէկը զայն գործածել եթէ ոչ ձեր վզին, զայն ձեր կռնակին համար ...

Այս սպառնալիքը զայրացուց զիս :

– Զուչացէք, դուչեցի, այդպիսի խօսքերը, նոյնիսկ այդպիսի մտածումները կրնան ձեզ եւ ձեր տիրուհիները կորսուեան մատնել :

— Ո՞վ էք դուք որ այդ ձեւով կը խօսիք հետս, հարցուց ան յոխորտալից :

ՎՈԼՖԿԱՆԿ ԿԻՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

(6 Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԸ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՊԱՓԱԶՅԱՆ

— Փոշմանիս մի՛ լար, որ մեկին հարս ես տալիս, որ մեկին էլ աղջիկ ես առնում, ասում էին մեզ հարևանները, երբ մենք մեր որդիներին ամուսնացնում էինք։ Ես էլ ասում էի, որ ինձ համար ամենամեծ հարստությունը իմ որդիներն են, որ ես ինձ համար հարս չեմ առնում, այլ աղջիկ եմ տալիս։ Ես ինձ համար աղջիկ չունեի, որ տամ, ես ինձ համար որդի ունեի, որ հարս առնեի։ Ես ինձ համար հարս չունեի, որ ինձ համար աղջիկ առնեի, ես ինձ համար աղջիկ ունեի, որ տամ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Օպոզեան եւ զաւակները Քոլէթ եւ Ժմրուխտ (Լիոն – Վիլէօրպան), Տէր եւ Տիկին Սենեքերիմ Արսլանեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Օպոզեան, Արսլանեան, Ծարճաթեան, Քըրպըճեան, Պապեան, Շիմշիրեան, Կարապետեան, Մարգարեան, Քիւքիւլեան ընտանիքները (Ֆրանսա), Խոսրոֆ եւ Լուքիք Տէր Յակոբեան, Իսկէնտէրեան, Աննայեան, Քիւքիւլեան, Զուլալեան, Կոստիկեան, Անսուրեան, Քալէմքէրեան, Նաճարեան քնտանիքները (Ամերիկա), Անդրանիկ Օզկիւր, Պօղոս Պաքրճի, Պօ – յաճեան ընտանիքները (Մալաթիա), իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտ – նեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, հեռա – գրով, նամակով, ծաղկեպսակով, նը – ւէրներով զանազան մխիթարիչներու եւ այցելութեամբ, մասնակցեցան իրենց խոր ցաւին, իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, մօ – րաքրոջ, հօրաքրոջ եւ աղգականին

ԱՂՈՒ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻՅԱ ՕՊՈԶԵԱՆԻ

(Ծնեալ Արսլանեան, Մալաթիա)

մահուան առթիւ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի Փե – տրուար 9ին, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 21ին : Ընտրութիւն նոր վարչութեան : Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլ – լալ : Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ : Սրահին ջերմութիւնը ապահով – ուած է :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Օպոզեան եւ զաւակները Քոլէթ եւ Ժմրուխտ, իրենց մօր եւ մեծ մօր ՄԱՐԻՅԱ ՕՊՈԶԵԱՆԻ (Ծնեալ Արսլանեան) մահուան առթիւ կը նուիրեն Կապոյտ Խաչին, Կարմիր Խաչին, Աղքատախնամ Միութեան, Մալաթիոյ Կրթասիրաց Միութեան 150ական Ն. Ֆ. : (Ստանալ Լիոնի եկեղեցիէն) :

ԾԱԽՈՒ Է ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպա – րավաճառի խանութ մը, ապրանքով կամ առանց ապրանքի, որ ունի խոհա – նոց մը եւ հինգ սենեակնոց յարկաբաժին մը վրան : Վարը՝ երկու մթերքանոց եւ մէկ կառատուն : Դրել Յառաջին որ կը փոխանցէ կամ հեռաձայնել՝

49.51-58 A Décines (Isère).

ԾԱԽՈՒ Է
ԼԻՈՆԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

Նպարավաճառի եւ մսավաճառի խա – նութ մը ծախու է կամ վարձու, յարմար պայմաններով :

Դիմել՝

BAHADOURIAN
246, Rue Vendôme, Lyon

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻ ՄԷՋ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԱԶԳ. ՀԵՐՈՍ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ Վիէննի Հ. Ց. Դ. Անի կոմիտէի :

12 Փետրուար, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սէրվլը կաթոլիկ սրահին մէջ :

Կը Նախագահէ Ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Մասնակցութեամբ զաղութիս երեք յա – րանուանութեանց ներկայացուցիչներուն եւ զանազան միութեանց :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Օր. Անժէլ Կարապետեան (Լիոնի երա – ժշտանոցէն), մասնակցութեամբ Պ. Սի – րաքոսեան (Դաշնակ), դեղջկական պար, պիտի ներկայացուի Կեդանաի պատկեր մը, ղեկավարութեամբ Օր. Լ. Ագպըյըգ – եանի :

Մուտքը ազատ է :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայ. եկեղեցւոյ Հոգաբարձու – թիւնը նկատի ունենալով Վարդանանց մեծ եւ փառաւոր ճակատամարտի կրօնա – կան եւ ազգային տօնի պատմական հան – դամանքը, այս տարի եւս պատշաճ հան – դիսաւորութեամբ պիտի տօնակատարէ, 9 Փետրուար, Հինգշաբթի օր ժամը 9·45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ :

Հրաւիրուած է Փարիզի եւ շրջակայքի դասընթացքներու աշակերտութիւնը : Պի – տի մատուցուի մասնաւոր Ս. պատարագ :

Արարողութիւններուն պիտի նախագա – հէ Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ցետ պատարագի դպրաց դասը պիտի երգէ յատուկ պատշաճի երգեր եւ պիտի ըլլան արտասանութիւններ :

Կը խնդրուի մեր բոլոր հայրենակիցնե – րէն որ ներկայ ըլլան, յարգելու համար Սրբոց Վարդանանց յիշատակը :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԴԱՎԱՌ

Աշակերտներուն կողմէ կազմակեր – պուած թատերական ներկայացում – մը՝

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 5

Կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Մի – ութեան, ղեկավարութեամբ նոյնակազմ Կրթ. Մարմնոյ, առաջնորդութեամբ Ծա – նօթ վարիչ մանկապարտիզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեանի, Լիոնի Հայկազեան վարժարանի դպրոցական հանդէսը, տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Փետրուար 19ին, Ռիւ Տիւնուարի 24 թիւ սրահին մէջ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Կը հրաւիրուի անխտիր Լիոնահայու – թիւնը :

ԹԼՑԱՍԵՂԱՆ

Ֆ. կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան կազմակերպած դասախօսութիւններու բացման առթիւ՝ հաւաքոյթ մը «Բաժակ մը թէյի» չուրջ : Այսօր Կիրակի ժամը 16ին, Մշակոյթի Տան մէջ :

Կը հրաւիրուին երիտասարդուհիները :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Զո – րեքշաբթի ժամը 21ին՝ Քաոէի վերնա – յարկը :

Դասախօսութեան նիւթն է «Ազգային բաղաքականութեան մը յատկանիշները» :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շորեքշաբթի, Փետրուար 8, երեկո – եան ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 Րիւ – ը Թրէվիզ, Նախաձեռնութեամբ Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին :

Կը խօսի՝

ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ–ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

ՆԻՒԹ՝ ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի ընկեր – ները, ընկերուհիները եւ համակիրները :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար – 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

ԵՒ հովանաւորութեամբ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE — MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը դեկավարութեամբ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետրուար 12, Կիրակի ժամը 16 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին Էլիզէ 67 – 03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղանները դրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին : Հակառակ պարագային պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձ – նախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ : Գնեցէք զանուիք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուագ – գոյն ծախքերով կը զրկենք Խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ
SICOMEX

Ֆրանսական կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիստէն ճանչցուած Հաստատութիւն :

SICOMEX

20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE « MADELEINE

ՄԻԱԿ ՏՈՒՆԸ

որ կարելիութիւնը կուտայ ձեզի, հետեւեալ երկու ձեւերով ծրարներ ղրկելու :

1.— *Մեր ծախած ապրանքներով, որոնց ցանկը ճաթ է եւ թրակը ընտիր :*

ԻՏԱԼԻԱՑԻՆ ուղղակի ներածում, խարտիկաղ եւ զուտ բուրդէ վերնասուի – ներ՝ վերջին նորաձեւութիւն :

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ ուղղակի ներածում, զուտ բուրդէ կէրպասներ և այլ ապրանքներ : Մուչտակի նմանակ վերարկուներ, անձրեւանոց, ներքնազգեստ, գուլպայ, փիրէնեան բուրդով չալ, կօշիկ, ժամացոյց, եւայլն... ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Մեր ապրանքներուն գիներուն մէջ նախատեսուած են մաքսային տուրքերը, արտօնութեան, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ ստացադրի ծախքերը :

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ :
Մեր ապրանքներուն ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է 25 Ն. Ֆ. մինչեւ 20 քիլօ :

2.— *Ձեր բերած ապրանքներն ալ կ'ընդունինք, պայմանաւ որ նոր ըլլան :*

ԱՐԱԳ ՑԱՆՁՆՈՒՄ՝ 2–4 շաբաթէն :

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ ՄԵՐ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՒՏԱԴՐԻՋԸ

ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ – ՀԷԼՎԱ

LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE

ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՑՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար· 50 Ն· Ֆ· Վեցամսեայ՝ 27 Ն· Ֆ·
Արտասահման՝ Տար· 60 Ն· Ֆ· Հատը՝ 0·25 Ն· Ֆ·

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
7
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI
7 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9022 37EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4823

ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

ԵՐԿՐԷՆ ԿՐՆԱՆ ԴՈՒՐՍ ԵԼԼԵԼ ...

Թուրքիայէն արտասահման մեկնելու արտօնութիւնը սեղմուներու ենթար – կուած էր Մայիս 27էն ի վեր: Այժմ կը հաղորդեն թէ Մարտ 20էն սկսեալ մա – սամբ պիտի չնչուին այդ սեղմուածները , — եթէ վաղը չվերահաստատուին , յա – ջորդ օրն ալ չսեղմուին, ինչպէս սովո – րութիւն դարձած է վերջերս :

Ուրեմն, կը դրեն թրքական թերթերը, Մարտ քսանէն եռքը ամէն ոք կրնայ դուրս ելլել երկրէն ազատօրէն, պտոյտի նպատակ չունենալու պայմանով :

Կ'աւելցուի թէ դուրս ելլելու համար պէտք է արտօնութիւն առնել ներքին եւ ելմտական նախարարութիւններէն , նաեւ Ապահովութեան Ընդհ· Տնօրէնութենէն : Ո՞ւր մնաց «ազատօրէն դուրս ելլելու » հրամանը :

Ահաւասիկ այն մարմինները, կազմա – կերպութիւնները եւ անհատները, որոնք կրնան դուրս ելլել երկրէն ։—

1·— Հիւանդները :

2·— Ուսանողները :

3·— Մարզիկներ եւ արուեստագէտներ :

4 — կազմակերպութեանց ներկայա – ցուցիչներ :

5·— Ներածող եւ արտածող վաճառա – կաններ, առեւտրական նպատակով :

Ասոնց մասին ոչ մէկ սեղմում : Բայց քննութիւն պիտի կատարուի անոնց մա – սին, որոնք կ'ուզեն արտասահման ճամ – բորդել ուսման համար : Ազատ պիտի ըլ – լայ մեկնումը նաեւ անոնց , որոնց ճամ – բու ծախքերը կը հոգացուին օտար ընկե – րութեան մը կողմէ :

Դուրս պիտի չկարենան ելլել անոնք որ յանցանք մը գործած են, բանտարկու – թեան դատապարտուած են, եասը Ատայի բանտարկեալներուն հետ ազգականութիւն ունին :

Ճամբորդութեան արտօնութիւն առա – ջողներուն պիտի տրուի տարեկան առա – ւելագոյն հազար տոլար տարադրամ : Հիւանդներուն համար, հիւանդանոցի տեղեկագիրներու համաձայն, կարելի է տալ աւելի : Առեւտրական ճամբորդու – թեանց համար, տարադրամին քանակը պիտի ճշդուի ելմտական նախարարու – թեան կողմէ :

Պաոյտի համար արտօնութիւն պիտի չտրուի : Այսուհանդերձ զբօսաշրջիկներու յատուկ ընկերութեանց գործը դիւրացնե – լու համար, հարիւր ոսկի տարադրամ պիտի տրուի զբօսապտոյտի մասնակցող – ներուն՝ հաւաքական անցագիրի վրայ : Այս զբօսապտոյտները չեն կրնար տեւել մէկ ամիսէն աւելի : Եասը Ատայի բան – տարկեալները , դատավարութիւնները վերջանալէն եռքն անգամ, եթէ ազատ արձակուին, պիտի չկարենան դուրս ել – լել երկրէն :

Անցագրին գինը աւելցուած է,— երեք ամսուան անցագրին համար պիտի վճար – ուի յիսուն ոսկի, վեց ամսուան համար հարիւր ոսկի, երկու տարուան համար 300 ոսկի :

ԹՈՒՐՔ ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԸ ԿՐ ԳՈՐԾԵՆ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ պաշար – ման վիճակի հրամանատարութիւնը երկ – ար հանած է մեծ խափանարարութիւն մը, որ պատրաստուած էր Սիլահթարա – գայի էլեկտրակայանին մէջ եւ հակողու – թեան տակ առած է ութ հոգի , որոնք կայանին մէջ խափանարարութեան կը պատրանուէին, միեւնոյն ատեն ընդ – դիմադիր գործունէութիւն կը տանէին Դեմոկրատ կուսակցութեան հաշոյն :

Այս նախկին դեմոկրատները կարգա – խօսով կը համաձայնէին եւ պարբերաբար ժողովներ կը գումարէին կայանին բը – նակարաններուն մէջ: Անոնց գործունէու – թիւնը երեւան ելաւ երկարատեւ հետա – պնդումներու ընորհիւ : Պատասխանատու – ները նկատած էին թէ Մայիս 27ի յեղա – փոխութենէն եռք յաճախ խանդարումներ տեղի կ'ունենային էլեկտրակայանին մէջ եւ քաղաքին հոսանքը կը կտրէր :

Ուշադրութիւն գրաւած է այն պարա – գան թէ յիշեալ ութ հոգիին ձերբակալու – թենէն եռք մէջտեղէն կորսուած են նա – եւ Սիլահթարագայի կարգ մը նախկին դեմոկրատները : Քաղաքական ոստիկա – նութիւնը եւ Պաշարման Վիճակը այս ուղղութեամբ ալ քննութիւն կը կատա – րեն :

Հսկողութեան տակ առնուած է նաեւ Սիլահթարագայի էսէնթեփ մզկիթին ի – մամը, որ քարոզութիւն կը կատարէր յա – ղաշրջական կառավարութեան դէմ : 39 – ամեայ իմամը մզկիթին եւ սրճարանին մէջ կը յայտարարէ ։—

— Ատնան Մենտերէս կրօնասէր մարդ մըն է : Սիրեցէք զայն, աջակցեցէք անոր կուսակցութեան : Ինչօնիւ կրօնքէ հեռու եւ անկրօն է, Ջօրալիւ մի ըլլաք անոր եւ անոր կուսակցութեան :

Իմամին ձերբակալութենէն եռք , տեղ – ւոյն նախկին դեմոկրատները դրամ հա – ւաքելով յանձնած են անոր կնոջ :

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊՈՒԻԿԻՊԱ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԴԱՅ ·— ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԻ·— ԽՈՐՀ· ՆՈՐ ԱՐԲԱՆԵԱԿ ՄԸ՝ ՍՊՈՒՏՆԻԿ Է·— ԼԸՔՋՕՐ ԹՈՐԷԶԻ ՄԱՍԻՆ·— ԱՂԷՏՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ՊԵԼՃԻՈՅ ՄԷՋ

ՖՐԱՆՍԱ

ՊՈՒԻԿԻՊԱ – ՏԸ ԿՈՂ ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

Կը թուի թէ ի վերջոյ բանակցութեանց առաջին զլխաւոր քայլը առնուած է : Ար – դարեւ Ջօր· տը Կոլ Փարիզ հրաւիրած է Թունուզի նախագահը՝ Հապիպ Պուրկի – պա : Ծանօթ է որ Պուրկիպա այն բաց – առիկ անձնաւորութիւնն է որ կրնայ մեծ դեր խաղալ Փարիզի եւ Թունուզի «ԱՀԱԿ»ի (Ալժ· Հանր· Առժ· կառավարութիւն) միչեւ եւ ալժերական հարցին լուծումը գտնել: Ազդեցութիւն ունի ըմբոստական չարժումին վրայ եւ իր խօսքը լսելի դարձուցած է նաեւ Փարիզի մէջ: Այս ձե – ւով կը հաստատուին այն զրոյցները ո – րոնց համաձայն Ցունուար ութի հանդի – քութէն ի վեր խօսակցութիւններ կը կատարուէին Ջուիցերիոյ մէջ :

Ջօր· տը Կոլ իր հրաւէրը ըրած է փե – տրուար մէկին Թունուզի դեսպան՝ Թա – հար Պել Ֆոճայի , երբ էլիզէի մէջ կ'ըն – դունէր զիւանագիտ· մարմինը : Թու – նուզի ֆրանսատառ թերթը՝ Ափրիֆ – Աֆ – սիռա առաջինն է որ կը հրապարակէ այս լուրը եւ ցարդ ոչ մէկ պաշտօնական հեր – քում եղած է, ընդհակառակն Պուրկիպա յայտարարած է թէ «ի մօտոյ նորութիւն – ներ պիտի ըլլան» եւ թէ ինք իր կարելին պիտի ընէ : Նախագահ Պուրկիպա քանի մը օրէն Ջուիցերիա կ'երթայ հանգստա – նալու, հաւանական է որ անկէ Փարիզ անցնի : Միւս կողմէ Նոր – Տեսթուրի քաղաքական բիւրոյի նախագահը Ապտէլ Մ'էճիա Շաքըը, որ նաեւ փաստաբան է, էքս զացած է Պէն Պելլայի հետ տես – նուելու համար: Հաւանական է որ տէսթուրեան պարագլուխը որոշ հրա – հանգներ պիտի ստանայ Պէն Պելլայէն Ֆրանսայի հետ բանակցութեանց համար:

Ամէն պարագայի մէջ տը Կոլ – Պուրկի – պա տեսակցութիւն մը խիստ կարեւոր է ամէն տեսակէտով :

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԵՑԱՒ

Ինչպէս կը նախատեսուէր Ա· Միու – թիւնը ոչ մէկ դժուարութիւն յարուցանեց

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԱՒՎԱՆ եւ ընդդիմադիրներու պետը՝ Տելկատօ բողոքեցին « Սանթա–Մարիա»էն փորթուկալի յանձնումին դէմ: Միւս կողմէ, Սեւամորթներու խումբեր յար – ձակած են Լուանտայի (Անկոլայի մայրա – քաղաքը) քաղաքական , զինուորական եւ քրէական բանտերուն վրայ, սակայն ետ քշուած են: Կռիւներու ընթացքին սպան – նուած են քսան հոգի, որոնցմէ վեցը՝ ոստիկան, մէկը՝ զինուոր եւ 13ը՝ յար – ձակողներ : Հանդարտութիւնը վերահաս – տատուած է :

ՓԱՐԻԻՍ ԼՈՒՄՈՒՊԱՅի վրայ ժապա – ւէն մը պիտի պատրաստեն խորհրդային չարժանկարի վարիչները: «Ափրիկէի հա – րազատ մէկ զաւակը» ժապաւէնը պիտի ներկայացնէ Մոպութուի գործած «վայ – րագութիւնները», Ժոնկոյի «օրինաւոր» կառավարութեան դէմ :

ՊԱՂՏԱՏԻ Արաբական Լիկայի ժողովը վերջ գտաւ, առջի օր, վեց օրուան աչ – խատանքներէ եռք: Նոր բանաձեւներու կարգին են՝ առաջին, Պաղեստինի արաբ զաղթականներուն նկատմամբ արաբ պե – տութիւնները հասարակաց որոշումներ պիտի տան: Երկրորդ՝ վերջ գտած է Թունուզի եւ Արաբական Լիկայի խզումը, եւ վերջապէս , լիկան պիտի չարունակէ արգելք հանդիսանալ Մաւրիտանիոյ ՄԱԿի անդամակցութեան:

ՀՌՈՄի մէջ հակաւտրիական ցոյցերը կը չարունակուին հարաւ. Թիրոլի (բար – ձըր–Ատիճ) համար: Մինչ խորհրդարա – նը կը վիճէր Վիէննայի մէկ ուրիշ դիմու – մին վրայ որ կը չարունակէ Պոլցանոյի շրջանին ինքնավարութիւնը պահանջել , ուսանողներ եւ զպրոցականներ կը յար – ձակէին Աւստրիոյ դեսպանատան վրայ :

ԹԵՀՐԱՆի մէջ ուսանողական ցոյցերը կը չարունակուին :

ՓԱՐԻԶ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՏԱԳՆԱՊԸ

Համայնավար կուսակցութեան նախկին ղեկավար Օպիւսթ Լըքէօր յօդուածաշարք մը գրած է Փռնիւլէռի մէջ Սերվէնի քա – զանովայի եւ Թորէզի տարակարծու – թեանց մասին: Լըքէօրի համար Սերվէնի եւ քազանովայի միջոցաւ հակաթորէզեան լայնածաւալ չարժում մըն է որ երեւան կ'ելլէ կուսակցութեան մէջ եւ կ'աւելցնէ . « բացի գերման – խորհրդային զաչինքի ժամանակ, առաջին անգամն է որ Թորէզ իսկապէս դժուարութեանց կը բախի » : Ցարդ Թորէզի վարպետութիւնը եղած էր Ֆրանսական պայմաններուն յարմարցնել Մոսկուայի հրամայականները· բայց կոլ – եան քաղաքականութիւնը աւելի մէջտեղ հանեց բանուորական դասուն եւ խորհր – դային դիւանագիտութեան տարակարծու – թիւնը: Նման հով մըն ալ կը փչէ Իտա – լիոյ մէջ:

ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ

ԱՂԷՏՆԵՐ , ՄԱՀԵՐ

Պելժիան սուզի մէջ է երկու օր է , ար – դարեւ ողբերգական արկած մը պատա – հած է Լիէժի մօտերը, ուր ածուխի մնա – ցորդներու փլուր մը փլած է : Հազիւ քա – նի մը բնակիչներ կրցած են փախչիլ: 14 հոգի մեռած են, Պօտուէն եւ Ֆապիոլա այցելած են վնասուած վայրերը :

× Զիւնի ահաւոր հեղեղներ մեծ վը – նասներ պատճառած են Ֆրանսայի լեռ – նային չրջաններուն: Ալփ Տիւեզի ձմեռ – նային զբօսավայրը անջատուած է աչ – խարհէն եւ զրկուած էլեկտրականութենէ : Տասը հոգի մեռած են ալպեհաներու իտա – լական կողմը :

Փարիզի մէջ Սենը կը չարունակէ բարձ – րանալ :

Նիւ Եորքի մէջ ձիւնի փոթորիկները մեծ վնասներ կը հասցնեն :

Անգլիոյ մէջ, դումի համաճարակի զոհ զացած են 700 հոգի մէկ չաբթուան մէջ:

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ

"ԿԱՂԱՆԴ" ԲԱՌԻՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

Գ. Շ. Նարդունի «Տարին եւ իր օրերը» վերնագրով յօդուած մը գրած է Յառաջ օրաթերթին մէջ (1 Յունուար 1961), ուր կաղանդ բառին ստուգաբանութիւնը կ'ընէ :

Այդ յօդուածին մէջ վաստակաւոր գրագէտը կաղանդ բառը առաջ կը բերէ սանսքրիտական ֆալօ բառէն :

Երկար տարիներու լեզուաբանական մեր բաղդատութիւններն ու պրպտումները մեզ այն եզրակացութեան կը յանգեցնեն հաստատելու թէ կաղանդ բառը առաջ եկած չէ սանսկրիտեան ֆալօ բառէն, այլ կապ ունի սանսքրիտ ֆալա (եղանակ, ժամանակ, յարմար ժամանակ, ժամ, տարիք, դար), պարսկական սալ (տարի), թրքական սալի (երեքշաբթի), լատինական սէքուլում (դար), ֆրանսական սիէքլ (դար), արաբական աճալ (պայմանաժամ, մահ, հասունութիւն), բառերուն, եւ հաւանաբար սօլ կամ սիէքլ (արեւ կամ երկինք) բնութեան չաստուածութեան հետ :

Թէ սանսքրիտ բառը, թէ պարսկական բառը, թէ թրքական բառը, թէ լատինական եւ ֆրանսական բառերը ամէնքն ալ ժամանակի գաղափար կուտան : Արդէն հայերէնի կաղանդ բառը, որ կը նշանակէ նոր տարի, լատիներէնի քալենդէ (ամսագլուխ) ու ֆրանսերէնի քալանտրիէ (տարեցոյց, ժամանակացոյց, օրացոյց եւն.) բառերը ամէնքն ալ ժամանակի գաղափար կուտան, ինչ որ կը հաստատեն մեր կարծիքը :

Գուցէ առարկուի թէ ինչպէս կարելի է կաղանդ բառը կապել սանսքրիտեան, պարսկական, լատինական, արաբական, թրքական բառերուն հետ զորս յիշեցինք : Այդ առարկութեան պատասխանը հետեւեալն է :

Պէտք է նկատի առնենք որ լեզուները աճած, զարգացած ու ձեւի եկած են այնպիսի դարաշրջաններու մէջ, ասկէ հազարաւոր տարիներ եւ գուցէ շատ աւելի առաջ, երբ ոչ գիր, ոչ գրականութիւն, ոչ տպագրութիւն եւ ոչ ալ ակադեմիաներ կային : Լեզուները ձեւացած են անգիր դարաշրջաններուն, բերնէ բերան, սերունդէ սերունդ՝ աւանդաբար :

Առնենք լծորդ գիրերու պարագան :

Համեմատեցէք հայերէն տէր, կիւրոս, կեսար բառերը իրենց օտար համապատասխան բառերուն հետ :

Առէք հայերէն կոյր բառը, որ կապ ունի թրքական քէօր (կոյր) բառին հետ, որոնց արմատին մէջ հիմնական գիրերը իրարու լծորդ են :

Գուցէ առարկուի թէ ինչպէս կարելի է լատինական սեքուլում եւ ֆրանսական սիէքլ (դար) բառերը կապել սանսկրիտ ֆալա եւ պարսկական սալ բառերուն հետ :

Պատասխանը շատ պարզ է : Ունինք լատիներէն փորում (հրապարակ), ֆրանսերէն փուար (տօնավաճառ, ցուցահանդէս) բառերը, որոնք կապ ունին պարսկերէն պազար (շուկայ, կիրակի) բառերուն հետ :

Եզրակացութիւն .—

Մեր կաղանդ բառը արմատական իմաստով կը նշանակէ տարեգլուխ, կապ ունենալով սանսկրիտ ֆալա պարսկական սալ բառերուն հետ :

Հայերէնը կրնայ լեզուաբանութեան (հնդեւրոպական, սեմական ու թուրանական լեզուներու) բանալի նկատուիլ : Կարելի չէ բառին զուտ իմաստով լեզուաբան ըլլալ՝ առանց հայերէն լեզուն խորապէս ուսումնասիրելու, անոր արմատները բաղդատած ըլլալու հնդեւրոպական, սեմական ու թուրանական լեզուներուն արմատներուն հետ :

Հայերէն լեզուն իբր քերականութիւն մեծագոյն մասամբ հնդեւրոպական է, իսկ իբր բառամթերք մեր կարծածէն աւելի կապ ունի նախ հնդեւրոպական, ապա սեմական ու թուրանական լեզուներուն հետ :

Օրինակի համար մեր գրաբարի յոգնակիին Ք գիրը միեւնոյն հասարակաց ծագումն ունի, ինչ որ ունին յունարէնի, լատիներէնի, ֆրանսերէնի, անգլերէնի յոգնակի վերջաւորութիւնները :

Հ. ՕՇԱՆՆԷՍ ԱԴԱՄԵԱՆ

ԽՄԲ.— Ինչպէս օրէնք է, այս գրութիւնը նախապէս ցոյց տրուեցաւ Շ. Նարդունիի, որ յայտնեց թէ կը գնահատէ Հ. Ադամեանի նուիրումը լեզուաբանութեան, աւելցնելով սա դիտողութիւնը.— «Լեզուաբանութեան մէջ գոյութիւն ունին բազմաթիւ դպրոցներ, որոնումի ճամբաներ՝ յաճախ մէկը միւսին հակառակ ուղղութեամբ, միշտ հակասութիւններու մէջ : Դժուար է վերջնական խօսք ըսել : Մանաւանդ զգուշանալ լեզուախումբերու մէջ դիւրին խնամութիւններ մատնանշելէ,— օլոմընէզի եւ աֆինիթէի տեսութիւններ կան, որոնք կը ճանչնան աչքին կամ ականջին նպաստը, որուն տուրք տուած է քիչ մը Հ. Ադամեան» :

Յառաջի խմբագրութիւնը հարկ կը համարի աւելցնել թէ Հ. Ադամեանի գրութենէն ջնջուած են բազմաթիւ օրինակներ, տպագրական դժուարութեան պատճառով : Տրուած օրինակները բաւական են :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱԶԱՅԻՆ ՆՕԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲ.— Երեւանի մէջ լոյս տեսած է Ռ. Աթայեանի «Հայկական խազային նօթագրութիւնը» 258 էջ : Գիրքին մասին կը գտնենք գրախօսական մը Պատմա-Բանասիրական հանդէսին Գ. թիւին մէջ : Կը քաղենք հիմնական մասերը՝ տրուած շահեկան ծանօթութիւններով միասին :

Խազերու (միջնադարեան հայ երաժշտութեան նօթագրութիւն) ուսումնասիրութիւնը շատ կարեւոր է, քանի որ հնարաւորութիւն կուտայ պատկերացնելու եւ գաղափար կազմելու հայկական երաժշտութեան մասին :

Գրականութենէն, զանազան վկայութիւններէ յայտնի է թէ միջնադարեան հայ երաժշտութիւնը ունեցած է զարգացումի բարձր աստիճան մը, գեղարուեստական մեծ արժէք, իսկ հասարակական կեանքին մէջ՝ կարեւոր դեր եւ նշանակութիւն : Այսուհանդերձ, դժբախտաբար, կորսուած ըլլալով «խազերու բանալին», ներկայիս անմատչելի դարձած է :

Խազերու վերծանութեան գործով զբաղած են բազմաթիւ հայ եւ օտար գիտնականներ, սկսած ԺԸ. դարէն մինչեւ մեր օրերը :

Ռ. Աթայեան աշխատած է հայ հին նօթագրութեան խնդիրը լուսաբանել կարելի եղածին չափ բազմակողմանի կերպով : Արդիւնքները բաւական համոզկեր են եւ նշանակալից, բան մը որ կարելի չէ ըսել անցեալին կատարուած փորձերու մասին, բացառութեամբ Կոմիտասին, որուն աշխատութիւնը, ինչպէս յայտնի է, անհետ կորսուած է :

Հեղինակը քննութեան առած է նախ հայ տեսաբաններու աշխատութիւնները եւ յատկապէս Կոմիտասի յօդուածներն ու բազմաթիւ ձեռագիրներ : Աշխատութեան 142րդ էջին մէջ հեղինակը կը գրէ . «... Ձեռնարկելով խազերու վերծանութեան, Կոմիտաս նոյն նպատակը կը հետապնդէր՝ երեւան հանել ժողովուրդին ստեղծագործական հարստութիւնները, կարելիութեան սահմաններուն մէջ վերականգնել բազմադարեան ժողովրդական երաժշտական մշակոյթը, որոշել զարգացման ուղիները, եւ, վերջապէս, պատմական ստեղծագործութեան եւ լաւագոյն նմոյշներու մշակման միջոցով ստեղծել գեղարուեստական նոր երկեր » :

Ընտրած է Կոմիտասի աշխատելու ձեւը եւ սկզբունքները : Ինչպէս յայտնի է, հայ մեծ երգահանը նօթագրութեան դըրութեան ուսումնասիրութիւնը կը կատարէր անոր ծագման, զարգացման եւ անկման բարեշրջումին հետ : Իր հետազօտութեան ձեւն էր հարցերը լուծել փաստերու՝ ձեռագիրներու վրայ հիմնուած, համեմատելու եւ վերլուծելու ճամբով : Աթայեան ընտրած է նաեւ խազերու Կոմիտասեան դասակարգումը՝ ձայնաստիճան, ձայներանգ խազեր եւայլն, ինչպէս նաեւ Կոմիտասի որոշ դրութիւններն ու հետեւութիւնները, ինչպէս օրինակ, խօսակցական եւ երաժշտական ելեւէջներու կապն ու յարաբերութիւնը, խազերու ուսումնասիրութեան մէջ ժողովրդական երաժշտութեան օրինաչափութիւններու վերլուծումը եւայլն :

Մինչեւ այսօր, խազերու ծագման ժամանակաշրջան կ'ընդունուէր ԺԲ. դարը, մինչդեռ, ըստ Աթայեանի այդ ժամանակաշրջանը Թ., մինչեւ անգամ Ը. դարն է : Այս եզրակացութեան հասած է երկու պատճառներով : Առաջին՝ գտած է Թ. դարու ձեռագիրներ եւ երկրորդ՝ որովհետեւ խազերու մինչեւ բարձր աստիճանի հասնիլը ԺԲ. դարուն, պէտք էր որ անցած ըլլային ծագման եւ զարգացման նախորդող շրջանները, իսկ բանաւոր ստեղծագործութեան մէջ տեղ կը գտնէին գոնէ մէկ դար առաջ, այսինքն՝ Ը. դարուն :

Հայկական խազերու նօթագրութիւնը ծագում առած եւ զարգացած է Հայաստանի մէջ եւ ինքնատիպ է,— այս է Աթայեանի աշխատութեան առաջին երկու գլուխներուն եզրակացութիւնը :

Հեղինակը, նախորդ տեսաբաններու օրինակով, ուսումնասիրած է նաեւ հայերէնի առոգանութիւնը, որովհետեւ, ինք եւս կ'ընդունի թէ ամուր կապ գոյութիւն ունի խօսակցական եւ երաժշտական ելեւէջներուն միջեւ : Սակայն, եթէ նախորդ տեսաբաններէն ոմանք, Օ. Ֆլայշեր եւ Սպ. Մելիքեան, նմանութեան եզրեր կը գտնէին յունարէնի եւ հայերէնի միջեւ (առոգանութեան տեսակէտէն), ապա, Ռ. Աթայեան կը պնդէ հայերէնի ինքնատիպութեան վրայ :

Հին ձեռագիրներու մէջ արձանագրըուած առոգանութեան նշանները տասը հատ են, որոնք իրենց նշանակութեան համեմատ կը խմբուին հետեւեալ կերպով.— Ոլորակ (շեշտ, բութ, պարոյկ), ամանակ (սուղ եւ երկար), հագագ (թաւ, սուկ), եւ կիրք (ապաթարց» ենթամնայ եւ ստորատ) : Հեղինակը իր դիտողութիւններուն եւ Կոմիտասի ուսումնասիրութիւններուն հիման վրայ կը ներկայացնէ իւրաքանչիւրին եւ ամբողջ դըրութեան նկարագիրը : Իբրեւ ուսումնասիրութեան առարկայ, Ռ. Աթայեան ընտրած է մինչեւ ԺԲ. դար ընդունուած խազերու դրութիւնը, որովհետեւ, հեղինակին ըսելով՝ աւելի պարզ են եւ ձեռագիրներն ալ աւելի լաւ պահպանուած :

Հեղինակը յաջողած է եզրակացութիւններու հասնիլ :

Ա) Գտած է խազերով ձայնագրուած երգերուն բաղկացուցիչ մասերու բաժնելու օրինաչափութիւնը եւ այն նշանները, որոնք ցոյց կուտան երգերու վերջաւորութիւնը :

Բ) Իբրեւ կանոն, խազերուն մէջ գոյութիւն չունին տեւողութեան յատուկ նշաններ, եւ ելեւէջներու նշանները կամ մէկ մասը միաժամանակ ցոյց կուտան հնչիւնին կամ երաժշտութեան դարձուածքներուն տեւողութիւնը : Շնորհիւ ասոնց, կարելի է գաղափար կազմել մեղեդիի չափին եւ կշռոյթին մասին :

Գ) Խազերու չարահիւսքը ցոյց կուտայ երգին ընդհանուր նկարագիրը, իսկ նշանախումբերու մեծութիւնը եւ առատութիւնը ցոյց կուտան երգին մեղեդիապէս զարգացած ըլլալը կամ ոչ :

Դ) Խազախումբերը իրարու կը միացընեն իրենց միջեւ ինկած առանձին նշաններուն իմաստը :

Ե) Կազմած է Ժ. – ԺԲ. դարերու խազերու դրութեան նշաններուն ճշգուած ցուցակը :

Զ) Ներկայացուցած է 10 խազանշաններու նշանակութիւնները : Հեղինակը յաջողած է սահմանել, որ որոշ խազեր ցոյց կուտան միայն մեղեդիի վերընթաց կամ վարընթաց շարժումը (շեշտ եւ խունձ), ուրիշներ՝ մեղեդիական դարձուածքը (պարոյկ կամ ոլորակ, խոսրովային), իսկ ասոնց մէկ մասն ալ ունի միայն կըռոյթի նշանակութիւն (երկար եւ սուղ) :

Այս ընդհանուր բնորոշման կապակցութեամբ, անգամ մը եւս կ'ընդգծուի հայկական եւ յունական խազերու նօթագրութեան դրութիւններուն հիմնական տարբերութիւններէն մէկը .— «Բիւզանդական նօթագրութեան մէջ ելեւէջները

ՕՍԱՐ ԷՋԵՐ

ԵՐԵՔ ԽՆՁՈՐՆԵՐԸ

(ՄՏԱՑԱԾԻՆ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Պատասխանեցի .

— Աստուածներու ընտրեալը, որ կրնայ այնպէս մը ընել որ այս երիտասարդ կիները կարողանան գտնել իրենց արժանի ամուսինները եւ ապրիլ երջանիկ, եւ կամ՝ հիւծին եւ պառաւնան այս կախարդական մենաստանին մէջ :

Ծերունին ընկրկեցաւ քանի մը քայլ, ապա, մտահոգ ու մռայլ, հարցուց .

— Ո՞վ ըսաւ քեզի :

— Երեք խնձորները, երեք գոհարներ, պատասխանեցի ես :

— Եւ ի՞նչ կը պահանջես քու այդ ծառայութեանդ համար, գոչեց ծերունին :

— Ամէն բանէ առաջ, պատասխանեցի, կ'ուզեմ ունենալ այն գեղուհին որ գիս այս վիճակին հասցուց :

Առանց նկատի առնելու գետնին խոնաւութիւնը, ծերուկը ինկաւ ոտքերուս, ցեխերուն մէջ...

Ոտքի կեցաւ, առանց դոյզն կերպով թրջուած ըլլալու, հաճոյակատարութեամբ բռնեց ձեռքէս, առաջնորդեց զիս այն նոյն սրահը, ուր հանած էի հագուստներս : Շուտով հագուեցայ վերստին, բընձափոշիով օծուեցայ, ճիշդ այնպէս, ինչպէս հարկ էր կիրակնօրեայ արդուզարդի մը համար :

Դռնապանը այլեւս ոչ մէկ խօսք ըրաւ, սակայն, նախ քան դրան սեմէն անցնելս, կեցուց զիս պահ մը եւ ցոյց տուաւ ինծի ճամբուն միւս կողմը պատին վրայ երեւցող կարգ մը առարկաներ :

Ցանկարծ, դուռը գոցուեցաւ եւ ես մընացի մինակ :

Ուշադրութեամբ կը դիտէի, տեսնելու համար թէ ի՞նչ կար դէմս :

Ընկուզենիի երկար ճիւղեր տարածուած էին բարձր պատի մը վրայ եւ կը ծածկէին այդ պատին շինուածքը վերջացնող կամարաձեւ պսակները :

Ճիւղերը հակած էին նոյնպէս տապանաքարի մը վրայ որը յստակ կը տեսնէի, առանց սակայն կարենալ կարդալու անոր վրայ գտնուող արձանագրութիւնը :

Տապանաքարը զետեղուած էր խորշի մը մէջ, ուր կար նաեւ աղբիւր մը, արուեստագէտի ձեռակերտ մը, որուն ջուրը կը հոսէր քիչ մը անդին, փոքր աւազանի մը մէջ, անկէ ալ անհետանալով դէպի հողին ընթերքը :

Աղբիւրը, արձանագրութիւնը, ընկուզենիի ճիւղերը, այս բոլորը՝ մէկը միւսին վրայ, կրնայի նկարագրել աւելի ուշ այնպէս ինչպէս որ տեսած էի :

Կարելի է շատ դիւրութեամբ երեւակայել թէ ի՞նչպէս անցուցի այդ երեկոն եւ անոր յաջորդող շատ մը օրերը եւ թէ քանի քանի անգամներ կրկնեցի այս պատմութիւնը որուն ես ինքս իսկ դժուարութեամբ կը հաւատայի :

Անմիջապէս որ հնարաւորութիւնը ունեցայ, վերստին գացի դէպի «Գէշ Պատ... տեսածներս չմոռնալու եւ փոքրիկ դուռ... դարձեալ տեսնելու ցանկութեամբ :

Մեծ զարմանքով, ամէն ինչ փոխուած գտայ, պատին եռեւ ընկուզենիները միշտ կային, սակայն կարծես թէ անոնց դիրքն ու ձեւը բոլորովին փոխուած էր

Կար նաեւ տապանաքարը, այս անգամ սակայն աջ կողմը եւ իր արձանագրութիւնը՝ ընթեռնլի : Ձախ կողմը կար խորշ մը եւ աղբիւրը՝ նուազ գեղեցիկ ու նուազ գեղարուեստական շինութիւն :

Գրեթէ հարկադրուած էի խորհելու թէ երկրորդ արկածախնդրութիւնը, ինչպէս առաջինը, երազ էր, որովհետեւ անգամ մըն ալ չկրցայ գտնել փոքրիկ դուռը

Միակ մխիթարական կէտը այն էր, որ իմ շարունակական այցելութիւններուս ընթացքին կը նկատէի որ երեք առարկաները ամէն անգամ կը փոխէին իրենց տ... դերը :

Հաստատեցի որ յաճախ ընկուզենիները մերթ աւելի կը մօտենային իրարու եւ մերթ ալ կը հեռանային, իսկ տապանաքարն ու աղբիւրը նոյնը կ'ընէին ...

Անկասկած, կը խորհէի ես, երբ ամէն բան վերադառնար իր բնականոն վիճակին ու դիրքին, փոքրիկ դուռն ալ վերստին տեսանելի պիտի ըլլար եւ ես բոլոր կարելիս ի գործ պիտի դնէի վերսկսելու իմ արկածախնդրութիւնս ...

Չեմ կրնար այժմէն ձեզի ըսել թէ պիտի կրնա՞մ պատմել այն բոլորը ինչ որ պիտի պատահին ինծի, եւ չեմ ալ կրնար վստահօրէն ըսել թէ՝ տեսածներս պատմելը արգիլուած պիտի ըլլայ ինծի համար

ՎՈԼՖԿԱՆԿ ԿԷՕԹԷ

(7 եւ վերջ)

ՀԱՅՈՑ ՔԱՐԱՔԸ

ԱՇԽԱՏԱՎՈՐ ՀԱՅԵՐԸ ՄԵՐ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԵՋ

Ի՞նչ է ասում մեզ Հայոց քարաքը, ինչպես է նա ընդունում մեր հանրապետության կառավարման մեջ հայ աշխատավորների ներգրավվածությունը, ինչպես է նա գնահատում այդ ներգրավվածություն

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ձորեքշաբթի, փետրուար 8, երեկոյեան ժամը 9ին, Ազգ· Տան մէջ, 32 Րիւ Թրէվիզ, նախաձեռնութեամբ Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին :

Կը խօսի՝

ՏԻԿ· ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ-ՊՈՒՏԱՓԵԱՆ

Նիւթ՝ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի ընկերները, ընկերուհիները եւ համակիրները :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Ընդհ· ժողովը պիտի գումարուի Փետրուար 9ին, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 21ին : Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ : Ընդհ· ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ : Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Ձորեքշաբթի ժամը 21ին՝ Քատէի վերնայարկը :

Դասախօսութեան նիւթն է «Ազգային բաղադատական մը յատկանիշները» :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Աղքատախնամի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Տիգ Կիւլպէնկեան երեսուն Ն· Ֆ· եւ Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան քսան, փոխան ծաղկեպսակի ողբ· Տիկին Սաթենիկ Խաչատուրեանի մահուան առթիւ :

Տիկին Մարի Բուլատ իր մօրը մահուան առթիւ քսան Ն· Ֆ·, Պ· Պ· Պաղտասար-եան տասը, Բամպուքճեան տասը, Մկրտիչ քսան, Պալեան քսան, Պ· Պ· Սաեփան եւ Ռաֆֆի Սաեփանեան իրենց հօրաքրոջ ողբ· Տիկին Էտիրնէլեանի մահուան առթիւ յիսուն, Գաբրիէլեան հինգ, Տէր եւ Տիկին Գամէր Գաբամաճեան ողբ· Եդ· Ճիզմէճեանի մահուան առթիւ քսան :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներուն կողմէ կազմակերպուած թատերական ներկայացում մը՝

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 5

Կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը կ'առաջնորդուի պետական ուսումնական ծրագրով :Եթէ ցարդ չէ կրցած բանալ Լիսէի բարձրագոյն կարգի դասարանները պատճառն այն է որ ցարդ չէ ունեցած բաւականաչափ ուսանողուհիներ այդ դասարաններուն համար :

Վարչութիւնը որոշած է ամէն ջանք թափ դործ դնել որպէսզի ամբողջապէս իրագործուի լիսէի ծրագիրը իր վարժարանին մէջ, ուսուցչական համապատասխան կազմով :

Հետեւաբար կոչ կ'ընէ բոլոր այն ծնողքներուն, որոնք կը փափաքին իրենց աղջիկները ղրկել լիսէի երկրորդ դասարանը (Սէֆսիոն Մօտէռն) այժմէն իսկ դիմեն վարժարանի տնօրէնութեան արձանագրելու 1961 – 1962 տարեշրջանին համար :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայ· Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը նկատի ունենալով Վարդանանց մեծ եւ փառաւոր ճակատամարտի կրօնական եւ ազգային տօնի պատմական հանգամանքը, այս տարի եւս պատշաճ հանդիսաւորութեամբ պիտի տօնակատարէ, 9 Փետրուար, Հինգշաբթի օր ժամը 9·45ին, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ :

Հրաւիրուած է Փարիզի եւ շրջակայքի դաստիարակչական աշակերտութիւնը : Պիտի մատուցուի մանաւանդ Ս· պատարագ :

Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ցետ պատարագի դպրաց դասը պիտի երգէ յատուկ պատշաճի երգեր եւ պիտի ըլլան արտասանութիւններ :

Կը խնդրուի մեր բոլոր հայրենակիցներէն որ ներկայ ըլլան, յարգելու համար Սրբոց Վարդանանց յիշատակը :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԱԶԳ· ՀԵՐՈՍ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ· Յ· Դ· Անի կոմիտէի :

12 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սէրբլը կաթոլիկ սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ· Ս· ԴԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ· ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Մասնակցութեամբ գաղութիս երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն եւ զանազան միութեանց :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Օր· Անժէլ Կարապետեան (*Լիոնի երաժշտանոցէն*), *մասնակցութեամբ* Պ· Սիրանուսեան (*Դաշնակ*), *գեղջկական պար, պիտի ներկայացուի Կենդանի պատկեր մը, դեկավարութեամբ* Օր· Լ· Ագպէրգեանի :

Մուտքը ազատ է :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Յ· Դ· Ս· Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ՝ ժամը 21ին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· Կոմիտէի ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1) 1959 – 1960 տարեշրջանի բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն : 2) Ընտրութիւն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սէն Անթուանի Համախարբ· Հայր· Մխիթեան մասնաճիւղի մեծ պարահանդէսը Մարտ 25ին, Շաբաթ դիւերժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Ալհամպրայի մէջ, մեծ նուագախումբ : Մանրամասնութիւնները յայտնուած :

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՑ

ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ
ՏԱՐԻՆ

Եւրոպայի Մեծագոյն
Արեւելեան Վաճառատունը

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ խանութ մը հայցելողին սեղանին վրայ ամէնէն համով պատառը կը պակսի՝ մեծին ու պզտիկին համար : ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք աննդական ընդեղէններու եւ անուշեղէններու ամէն տեսակը, անմրցելի գիներով :

Նուէրներ եւ անակնկալներ ամէն գնողի :

Ապսպրանքի վրայ, ծրարի առաքում Ֆրանսայի ամէն կողմ և դէպի արտասահման՝ Պելժիա, Զուիցերիա, Անգլիա :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
LYON

246, RUE VENDOME – TEL. MO 11.84
20, RUE VILLEROY MO 32.10
65, RUE ROBERT LA 07.72

ԵՒ ԻՆՁԻՆՔ ՄԻԾՏ

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրչի», «պիլպէռ» տերեւ, թահինի հելվա, «վանիլլ», չոքոլա, «նուագէթ», «լոկում», «սաղըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45o), Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ, (բարակ եւ մոգա), համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաչքաւալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա, սումագ, թարամա, լաֆերտա, բաֆլաւա, Ֆատայիֆ, տեբեւ եւայլն :

ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՒԱՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մասնաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ կապոյտ խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia
43, Bd. Raspail
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՋՈՐԴՈՎ

30ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅՔ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 5, կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին

Salle de la Chimie
28 bis, Rue St-Dominique, Métro Invalides

Մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի ֆրանսական եւ օտար սկաուտներուն, նախկին հայ արիներուն, եւ Փարիզի շրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներուն :

Թատերական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական ներկայացումներ, արտասանութիւն, եւ խաղեր, հայ Արիներու եւ գայլիկներուն կողմէ :

Պուֆէ, յուշադրութիւն Մուտք 5 եւ 3 Ն· Ֆ·

ՏԱՐԻ ՆՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՌՔ ՆՈՐ

ՀՆԱԳՈՅՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԳՈՇԱՐ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

— 1960 —

... « Մեծ ժողովուրդները իրենց մնայուն պատմութիւնը միայն սուրով, հուրով եւ արիւնով չեն գրեր, այլ եւ գրիչով, վրձինով եւ արուեստով՝ իրենց մշակոյթով : Անոնցմէ է հայ ժողովուրդը » :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԱԾ՝ ՓԱՐԻԶ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ
Անտիպ եւ զոմաւոր նկարներով

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
Մեծադիր փառաւոր հատոր մը, 200 էջ, 100 արտատպում :
Գինն 120 Ն· Ֆ·

ԴԻՄԵԼ
ՅԱՌԱՋ
32, Rue de Trévise, 32
PARIS (IX·)

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Փետրուար 12, Կիրակի ժամը 16 – 24

LES AMBASSADEURS
3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées
Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին Մուտք 5 Ն· Ֆ·

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին Էլիզէ 67 – 03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղանները դրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին : Հակառակ պարագային պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՒՏԱԴՐՈՒՔԸ

ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ – ՀԷԼՎԱ

ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ)

ՎԱՐՊԷ-ԱՆՈՑՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MERCREDI 8 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9023 — 37EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4824

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒ ՉՈՒԱՆԻ ՎՐԱՅ

Օր նոր, լուր նոր ։

Նորութեանց երկիրն է դարձած Թուրքիա ։

Նոր կառավարութիւնը ամէն օր կը հրապարակէ նոր օրէնք մը, որ ահազանգի պէս կը հնչէ ամէն անգամ՝ սարսափի մատնելով քաղաքացիները ,— ու ամէնէն առաջ փոքրամասնութիւնները ։

Խարխափումի մէջ են զօրավար Կիւրսէլ եւ իրեն հաւատարիմ մնացած նախարարները, որոնք չեն գիտեր ի՛նչպէս դուրս գալ անելէն ։

Իսկական անելի մը մէջ են ինկած եւ իրենց գլուխները կը զարնեն ամէն քարի՝ ելք մը գտնելու համար ։

Անել՝ տնտեսական – ելմտական, անել՝ ներքին – քաղաքական ։

« Նորեկը փնտռել կուտայ մեկնողը» առածը ամէնէն շատ ի զօրու է եղած Թուրքիոյ մէջ, հին հին դարերէ ի վեր ։ Ու այսօր՝ առաւել քան երբեք ։

Մայիս 27ի նախօրեակին ուսանողներն ու Թուրք ազգայնական երիտասարդները ցոյցեր կը կատարէին Մենտերէսի կառավարութեան դէմ ։ Ու ծափ զարկին, երբ յեղափոխութիւն ծագեցաւ ։

Այսօր նոյն տարրերը սկսած են փնտռել Մենտերէսն ու դեմոկրատները ։

Նոյնն է պարագան զինուորականներուն եւ մտաւորականներուն համար ։

Ասոնք ալ յեղափոխութեան առաջին օրերուն ծնծղայ կը զարնէին ։ Սակայն չուշացաւ յուսախաբութիւնը ։ Քանի մը ամիս վերջ հազարաւոր սպաներ պաշտօնանկ ըլլալով հանգստեան կոչուեցան ։

Անոնցմէ վերջ կարգը եկաւ համալսարանի ուսուցիչներուն ։ Մէկ անգամէն 147 հոգի դուրս նետուեցան, առանց դատաստանի ։

Նոր վարչաձեւին դէմ դժգոհութիւնը ծաւալեցաւ օրէ օր, երբեւ հետեւանք նորանոր օրէնքներու, որոնք սեղմումի կ'ենթարկէին առեւտրականներն ու գործատէրերը ։ Նախկին կառավարութեան օրով ասոնք արդէն իսկ սնանկութեան դուռն էին հասած ։ Նորը եկաւ նոր հարուած մը եւս տալու՝ բոլորովին անշարժութեան մատնելով զանոնք ։

Գիւղացիները, որոնք բնակչութեան գրեթէ հարիւրին ութսունը կը կազմեն, նպաստաւորուած էին դեմոկրատ կառավարութեան օրով եւ թեւ ու թիկունք դարձած Մենտերէսի, այժմ անցած են դժգոհներու կարգը ։

« Դանայեան տակառ»ը լեցնելու իր փորձին մէջ, զօրավար Կիւրսէլ պարտադիր «նուիրատուութիւն»ներէ վերջ նոր տուրքեր դրաւ բոլոր դասակարգերուն վրայ ։

Ցետոյ նաեւ նոր օրէնքով մը հրաւիրեց բոլոր քաղաքացիները, որ իրենց հարստութեան ցուցակը ներկայացնեն պաշտօնապէս, նոտարներուն ։ «Հարստութիւն» կը նշանակէ՝ անշարժ կալուած եւ շարժուն գոյք,— դրամ, դոհարեղէն, զարդեղէն, կարասի եւն. ։

Այս օրէնքը արդէն իսկ իր դաղաթնակէտին է հասցուցած ահռասարսափը ։

Տոլարը որ կ'արժէր 12 լիրա, մէկ օրէն միւսը բարձրացած է 18ի ։ Թրքական լիրան, որ երեք ամիս առաջ կ'արժէր 40 հին ֆրանք, ինկած է 30–31 ֆրանքի ։

Ընդհանուր խրախուսում է առաջ եկած երկրին մէջ ։ Սեւ սակարանը ի պատուի է ամէն կողմ ։ Ով որ կրնայ տոլար ու ոսկեղրամ կը գնէ ։

Հակառակ պետական հակակշռին ապրանքներու գիները կը բարձրանան ։ Առեւտրականները չեն կրնար նոր ապրանք բերել տալ օտար երկիրներէ ։ Եղածները պիտի հատնին շուտով եւ ընդհանուր տագնապ առաջ պիտի գայ ։

Այս պայմաններուն տակ, Թուրքերը կը դիմեն իրենց դասական հին դիւանագիտութեան ։ Կը խաղան երկու չուանի վրայ ։

Մինչ մէկ կողմէ կը շահագործեն Ամերիկան, հարիւրաւոր միլիոն տոլար գանձելով անկէ ամէն տարի՝ իբրեւ թէ պատնէշ կանգնելու համար բոլշեւիկեան ծաւալման դէմ, միւս կողմէ ձեռքի տակէ կը սիրաբանին Մոսկուայի հետ ։

Բոլշեւիկները, որ կը սիրեն պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալ, կ'օգտուին Թուրքիոյ ներկայ նեղ կացութենէն եւ ամէն կարգի օժանդակութեան առաջարկներ կ'ընեն Կիւրսէլի ։

Եթէ Ամերիկա դադրեցնէ նպաստը, ո՛ղջ ըլլայ Մոսկուան ։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԵՆԸՏԻԻ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

Քենըտի, ելմտական յատուկ ծրագիր մը ներկայացուց ամերիկեան խորհրդարանին ։ Քսան կէտերէ կազմուած այդ ծրագրին գործադրութեամբ նորընտիր նախագահը կը յուսայ վերահաստատել Մ. Նահանգներու վճարումներու հաւասարակշռութիւնը եւ զօրացնել տոլարին դիրքը ։

Առաջին անգամն ըլլալով Մ. Նահանգները պիտի օգտագործեն միջազգային դրամական ֆոնտը ։ Քենըտի կ'ուզէ նաեւ բանակցիլ ուրիշ երկիրներու հետ բարեփոխելու համար միջազգային հիմնադրամը որպէսզի աւելի լաւ օգտագործուին համաշխարհային հասոյթները ։ Զարկ պէտք է տալ առեւտուրին եւ Ամերիկա պէտք է շատ արտածէ ։

Ազատ ազգերուն համար տոլարի զօրացում կը նշանակէ «աւելի ազատ առեւտուր եւ կայուն տարադրամ» ։ Այլ խօսքով, Քենըտիի փափաքն է որ Ատլանտեան աշխարհի պետութիւնները զօրավիգ կանգնին իր ծրագրած նպատակներուն ։ Ասոր համար կ'առաջարկէ որ «ազատ աշխարհի ճարտարարուեստականացած երկիրները» ամերիկեան աւելի շատ ապրանք ներածեն ու միաժամանակ մասնակցին հասարակաց պաշտպանութեան ծախքերուն եւ թերաճ երկիրներու եղած օժանդակութեան ։

Օտար զբօսաշրջիկներու Ամերիկա ճամբորդութիւնը եւ այցելութիւնը քաջալերելու մտօք՝ պիտի դիւրացուին վիզայի գործողութիւնները ։

Ցամենայն դէպս, Քենըտի անգամ մը եւս ապահովեց որ տոլարը պիտի չարժեզրկուի, ու տարադրամի փոխանակութեան վրայ հսկողութիւն պիտի չդրուի, ու վերջապէս, Մ. Նահանգները պիտի շարունակեն, ըստ առաջնոյն, ազգային պաշտպանութեան եւ տնտեսական օգնութեան իրենց ծրագիրները ։

Այս յայտարարութեան գլխաւոր կէտը Միջազգային Հիմնադրամի բարեփոխութեան ծրագիրն է, բայց պէտք չէ անտեսել թէ անմիջական բնոյթ չունի եւ անոր իրագործումը երկար ժամանակի կը կարօտի ։

Տիճ Ռըսքի յայտարարութիւնները ։

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, մամուլի իր առաջին ասուլիսը տուաւ որուն ընթացքին չեշտեց.— Ազգայնական Չինաստանի հանդէպ Մ. Նահանգներու ստանձնած պարտաւորութիւնները պիտի յարգուին ։ Քենըտիի կառավարութիւնը փոխած չէ Պերլինի եւ Գերմանիոյ հանդէպ Ամերիկայի քաղաքականութիւնը ։ Մ. Նահանգները պատրաստ են գործակցելու ամերիկ. միւս երկիրներուն հետ վերջ դնելու համար մենատիրութիւններուն, ըլլան անոնք ձախ թէ աջ ։ Կը զգուշացնէ անոնք որ լաւատես են Ամերիկայի եւ Խ. Միութեան յարաբերութեանց համար ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՄՔԵՐԸ

ՀԱՊԻՊ ՊՈՒՐԿԻՊԱ

Եթէ Հապիպ Պուրկիպա Փարիզ գայ, առաջին անգամը պիտի նըլլայ որ Թունուզի նախագահը եւ Ֆրանսայի ղեկավարը՝ գլուխ գլխի տեսակցութիւն մը ունենան ։

Ցետպատերազմեան դէմքերէն արժէքաւոր եւ պատրաստուած անձնաւորութիւններէն մէկն է Հապիպ Պուրկիպա ։ Խելացի, քաղաքագէտ, խոհեմ եւ ճկուն դիւանագէտ, անկախ Թունուզի նախագահը եւրոպական, մանաւանդ ֆրանսական կրթութիւն ստացած է ։ Կործի գլուխ անցնելէն ի վեր միշտ կարեւոր դեր խաղացած է, անձնապէս կամ իր ներկայացուցիչներու միջոցաւ, միջազգային հրատապ հարցերուն մէջ ։

Մոնճի Սլիմն էր (ՄԱԿի Թունուզի պատուիրակը) որ մեծ դեր խաղաց Քոնկոյի հարցին ժամանակ, ափրոասիական խմբակին համաձայնութիւնը ապահովելով ընդհ. քարտուղար Տակ Համըրշոլտի ։

Ժամանակաշրջանի մը ընթացքին որուն դէպքերը աւելի մեծ են քան դէմքերը, Պուրկիպա օգտակար կրնայ ըլլալ գլխաւորաբար Ալժերիոյ հարցին կարգադրութեան մէջ ։ Ցաճախ խիստ լեզու գործածած է Ֆրանսայի դէմ, նոյնիսկ սպառնալիքներ ըրած, բայց տարակոյս չկայ թէ խոհեմութեան հրահանգներ տուած է նաեւ Ալժ. ըմբոստական շարժումի ղեկավարներուն, որոնք ապրելով իր մայրաքաղաքին մէջ, միշտ թելադրանքներ ըստացած են Թունուզի նախագահէն ։

Պուրկիպա, ինք իսկ յայտարարած է թէ «որեւէ ձեւով չուզեր խանգարել Զօր. տը Կոլը որ խաղաղութեան արդար լուծում մը գտնէ Ալժերիոյ համար» ։ Մեղմացուցած է Պիզերթի պարպումին առթիւ ըրած սպառնալիքները եւ գիտնալով հանդերձ, ինչպէս Ֆրանսան ալ գիտէ, որ Պիզերթը չի կրնար մշտական մնալ ֆրանսական զօրքին տրամադրութեան տակ, Պուրկիպա կը զգուշանայ ներկայիս մթնոլորտը լարել այդ հարցով ։

Այս բոլորը յուսալ կուտան որ տը Կոլ–Պուրկիպա խորհրդակցութիւնը կրնայ ապարդիւն չըլլալ եւ փոխադարձ բարեկամեցողութեամբ կարելի կ'ըլլայ ելք մը գտնել Ալժերիոյ համար ։

Աֆրիք – Աճսիոնին տեսակցութիւն մը տալով, Պուրկիպա, անգամ մը եւս կը հաստատէ թէ իր կարծիքով Զօր. տը Կոլ «իր լաւագոյնը կ'ընէ» եւ կ'աւելցնէ .— « Ծանրակշիռ հարց մըն է Ֆրանսայի համար, Զօր. տը Կոլ տեղեկութիւններ կը քաղէ, զգոյշ է որովհետեւ պէտք է խուսափի որ անջատում մը պատահի բանակին հետ, երկրին մէջ ։ Եւ ոչ ոք բան մը կը շահի եթէ ձախողի ։ Աղէտ մը կ'ըլլայ ։ Ինչպէս աղէտ մը կ'ըլլայ նաեւ եթէ մինչեւ 3 – 4 չաբաթ բանակցութիւնները չսկսին ։ Բայց լաւատես եմ եւ ձեռքս եկածը պիտի ընեմ ամէն բան դիւրացնելու համար » ։

Այս յայտարարութիւնը անուղղակի կը հաստատէ այն լուրը, որուն համաձայն Պուրկիպա Փարիզ պիտի գայ, Զուիցերիա հանգստանալէ ետք ։

Պուրկիպա սկիզբէն մեծ հաւատք ունեցած է տը Կոլի վրայ ։ 1958ին արդէն՝ Ռոժէ Սթեֆանի կը յայտարարէր որ լուծում մը գտնելու համար «տը Կոլի, Մենտէս – Ֆրանսի կամ Քաթրուի պէս մարդիկ պէտք են» , եւ քաջալերական կը գտնէր Զօր. տը Կոլի նոյն ժամանակ արտասանած խօսքերը .— «Պէտք չէ ապաքան անարգել» ։ Քանի մը օր ետք, ժանժագ Սերվան Շրեպերի կը յայտարարէր թէ տը Կոլ ամէնէն լաւ զինուած մարդն է ալժերական հարցին լուծումը գտնելու համար ։

Ապացան ցոյց տուաւ թէ Պուրկիպա չէ սխալած ։ Իշխանութեան գլուխ գալէն երեք չաբաթ ետք, Ե. Հանրապետութեան առաջին կառավարութիւնը համաձայնագիր մը կը ստորագրէր Թունուզի հետ՝ ֆրանսական զօրքին պարպումին համար ։

Եթէ աւելցնենք թէ 1959 Սեպտեմբերին Պուրկիպա «հիացումով» կ'ողջունէր տը Կոլի ինքնորոշման քաղաքականութիւնը, եւ 1961 Ցունուար ութին կը թելադրէր «այո՛» պատասխանել հանրաքուէին, աւելի ապահով կը դառնայ այն կարեւոր դերը զոր Պուրկիպա կրնայ եւ կ'ուզէ խաղալ ալժերական հարցին համար ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր աղդարարութիւն մը ըրաւ Թուրքիոյ Ատլանտեան Ուխտի հրթիռներու արձակման կայաններու հաստատման առթիւ ։ «Խորհրդային կառավարութիւնը կ'ուզէ հաւատալ որ Թուրք ղեկավարները թոյլ պիտի չտան որ իրենց երկիրը վտանգաւոր եւ խաղաղութեան սպառնացող արկածախնդրութեանց մէջ մտնէ » ։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ խորհրդային դեսպան նըշանակուած է Ավերքի Արիսթով որ պատասխանատու պաշտօն ունէր կուսակցութեան մէջ եւ գլխաւորաբար կը զբաղէր ռուսական հանրապետութեան գործերով ։ Շուքի մէջ աշխատող մէկը եղած է ։ Կը կարծուի թէ իր տեղը պիտի անցնի Օրընպուրկի շրջանին կուսակցական քարտուղարը՝ Վոռոնոֆ ։ Ոմանց կարծիքով Արիսթովի այս «հեռացումը» կապ ունի երկրագործական տագնապին հետ որ կը շարունակուի խստօրէն քննադատուիլ Խըրուշչեւի կողմէ ։

«ԵՒՐՈՊԱ ԹԻՒ 1» ձայնասփիւռի կայանին օդանաւը ջախջախուեցաւ 2118 մեթր բարձր Ալփ Տիւէզի լերան վրայ ։ Ֆրանսիս Լոկա (լրագրող) 25 տարեկան, Փիէր Նիքոլի (թեքնիկէն) 31 տարեկան եւ օդանաւորդը Մաթիէօ Քոնթի երեքն ալ մեռած են ։ Գացած էին ֆրանսական ալպեաններու մէջ օրերէ ի վեր տիրող ձիւնի փոթորիկը եւ անոր պատճառած աւերները նկարելու ։

ԱՐԵՒԻ բոլորական խաւարում տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Փետրուար 15ին ։ Ֆրանսայի պատկերասփիւռը Եօրովիզիոն պիտի սփռէ այս խաւարումը ժամը 8.15էն 9 ։

ԹԵՀՐԱՆԻ համալսարանը փակուեցաւ «անորոշ ժամանակով» ։ Այս կարգադրութիւնը կապ ունի ուսանողական վերջին ցոյցերուն հետ, Թեհրան, Շիրազ, Սպահան եւ Թաւրիզ ։ Միւս կողմէ ձերբակալուեցաւ ընդդիմադիրներու պետը՝ Տոքթ. Գաղայի, «բռնատիրական» որակած էր ներկայ կառավարութիւնը ։

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ՍՏԵՓԱՆ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք որ յետ երկարատեւ հիւանդութեան Պրուսէ հիւանդանոցը Փետրուար 4ին, մեռած է Ստեփան Նաւասարդեան, 67 տարեկանին ։

Ողբացեալը ծնած էր Երեւան եւ ուսումը ստացած տեղւոյն Կիմնազիայի մէջ, ապա յաճախած է Փեթերպուրկի իրաւաբանական համալսարանը եւ վերադարձած Հայաստան ։ Կարեւոր դեր խաղացած է Անկախութեան օրերու ժամանակ իբրեւ ենթասպայ ։ Անցած է Պարսկաստան, ապա Փրակայի համալսարանը եւ վերջապէս հաստատուած Փարիզ, ուր 33 տարիէ ի վեր տնօրէն էր Փոքր տը Սէն Քլուի Սինէմա Փալասին ։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբ., կէսօրէ ետք ժամը 14.15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ ։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ ԵՒ ԻՐ ՄԻԼԻՈՆՆԵՐԸ

Մեզի ղրկուած տեղեկագրէ մը կ'իմանանք, որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր 47րդ Ընդհանուր Ժողովը գումարած է 1960 Դեկտեմբեր 3ին, Նիւ Եորքի մէջ, 79 իրաւասու անձերու եւ պատգամաւորներու մասնակցութեամբ :

Միութեան նախագահը՝ Ալեք Մանուկեան այս առթիւ բացման ճառ մը կարդացած է, ներկայացնելով Բարեգործականի 55 տարիներու գործունէութիւնը, անոր կատարած դերը եւ նիւթական հարստութիւնը՝ 10·618·336 տոլար :

Տեղեկագիրը կարդալով, մարդ այն տպաւորութիւնը կը ստանայ, թէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իրապէս համազգային միութիւն մըն է, որ նուիրուած է, անխտրական ոգիով, հայ ժողովուրդի բարօրութեան, նոր սերունդի կրթութեան եւ մշակոյթի զարգացման գործին :

Այս տպաւորութիւնը կը ստանայ ընթերցողը, երբ կը կարդայ ու կը հաւատայ ըսուածին, թէ Միութիւնը ունի 15 «սեփական» վարժարան, նպաստներ կը յատկացնէ մօտ 35 հայ դպրոցներու եւ երեք հարիւր հազար տոլարի գումար մը տրամադրած է միայն կրթական գործին:

Անկէ զատ, Միութիւնը քառասուն հազար տոլար յատկացուցեր է 192 համալսարանական ուսանողներու, մշակութային ձեռնարկներու՝ 125·000 տոլար եւ խնամատարական գործին՝ 70·000 տոլար:

Իր եզրակացութեան մէջ, նախագահը ըսած է, թէ անցեալ տարեշրջանին՝ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը ծախսած է աւելի քան կէս միլիոն տոլարի գումար մը :

Նախագահ Պ. Մանուկեան, իր ճառին մէջ, ոգեւորուած է այս ամէնով եւ փառաբանած է Միութիւնը, անոր գործունէութիւնը եւ աւելի քան տասը միլիոնի հարստութիւնը: Գոված է Ամերիկահայութիւնը, որ մեծապէս աջակից եղած է Միութեան, իր նիւթական զոհողութիւններով :

Ուրախ ենք, որ այս կամ այն ձեւով, հայ ժողովուրդը կ'օգտուի Միութեան մը նիւթական միջոցներէն, հայ դպրոցներն ու մշակոյթը, նոյնպէս, օժանդակութիւն կը գտնեն: Սակայն պէտք ուզէինք հասկնալ ,թէ նիւթական այս յատկացումները ինչ ոգիով եղած են եւ կ'ըլլան :

Պարծանքով կը յիշուի, թէ կէս միլիոն տոլարի յատկացում եղած է, անցեալ տարուան ընթացքին, սակայն չի յիշուիր, թէ դպրոցներու եւ ուսանողներու թիւին այդ ցուցադրութեամբ տարեկան ի՞նչ գումարներ հանգանակուած են հայ ժողովուրդէն: Այդ հանգանակութիւններուն մասնակցած է հայ ժողովուրդը եւ իրաւունք ունի պահանջելու, որ հայութեան պահանջներուն յատկացուի անոնց արդիւնքը: Ուրիշ խօսքով՝ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը ըլլայ ընդհանուրին եւ ոչ թէ մասնաւորներու Միութիւնը, ինչպէս է այսօր :

Բարեգործականի համար հանգանակութիւնը ստացած է մնայուն բնոյթ: Կը խօսուի ծախքերուն մասին, սակայն չի խօսուիր եկամուտներուն, մասնաւորաբար հանգանակութիւններու արդիւնքի մասին : Դժբախտաբար, Բարեգործականը ոչ միայն կորսնցուցած է իր «ընդհանուր » հանգամանքը, այլեւ խիստ կողմնակալութեամբ փնտռած է ու ընտրած մասնաւորներ, պարզապէս իր գործունէութեան յենարանները դարձնելու համար զանոնք, իր «բջիջ»ները, հայ ժողովուրդին վրայ իշխելու համար:

Անշուշտ, շատ լաւ է դպրոցներուն օգնելը, սակայն մեզի անհասկնալի կը մնայ, թէ ինչո՞ւ Բարեգործական Ընդհանուր » Միութիւն մը իր «սեփական» 16 դպրոցները հիմնած է, երբ արդէն Հայութիւնը ունի ազգային հարիւրաւոր դպրոցներ, որոնք օգնութեան կարօտ են :

Անհասկնալի է դարձեալ, թէ ինչու միայն մօտ 35 հայ դպրոցներ նպաստ կը ստանան, երբ կան հարիւրաւոր « հայ դպրոցներ», որոնք պէտք ունին այդ «նպաստ»ներուն: Մեզի չըսուիր, թէ ինչ է գումարը այդ «նպաստ»ներուն , բայց կ'օգտագործուի «35 հայ դպրոցներ»ու անունը, թէեւ դպրոցներուն անունն իսկ չի տրուիր :

Խտրական այս ոգին, մասնաւոր այս քաղաքականութիւնը «Բարեգործական Ընդհանուր » Միութեան մը համար կազմակերպութեան «բարձրագոյն սկզբունքներ»ու մա՞ս կը կազմեն արդեօք, ինչպէս Ա. Մանուկեան կ'ըսէ, փառաբանելով այդ սկզբունքները, եւ յայտարարելով , որ «առաջին օրէն մինչեւ այսօր» Բարեգործականի վարիչները ունեցեր են այդ սկզբունքները: Անշուշտ ճառախօսը ծանօթ չէ, թէ ինչ շեղումներ ունեցած են Բարեգործականի վարիչներէն շատեր, որոնց մէջ առանձին լուսապսակով մը կը փայլի այսօր հանգուտեան կոչուած վարիչ քարտուղարը, Եգիպտոսէն Փարիզ եւ Նիւ Եորք... Սակայն պարզ է, որ ճիշդ չի խօսիր նախագահը, երբ իր ճառին մէջ կը պնդէ, թէ Բարեգործականի վարիչները , մարմին թէ պատասխանատու անհատ , «իրենց հայեացքը սեւեռեր են ո՛չ թէ մասնաւոր բազմութեան մը, մասնաւոր կարիքի մը վրայ , այլեւ բովանդակ Հայութեան » եւ, ի՛նչ հեգնութիւն ; անոնք աշխատեր են «եղբայրական ձեռք կարկառել հոն ուր կեանքը զուրգուրոտ հոգածութեան մը կարօտը ունի» :

Ճիշդ չի խօսիր, որովհետեւ Բարեգործականը իր գործունէութեան ընթացքին միշտ ալ նկատի ունեցած է«մասնաւոր«ը, ընդհանուրին փոխարէն, եւ իր նիւթական միջոցներով ոչ թէ «եղբայրական» ձեռք կարկառած է, այլ եղբայր եղբօր դէմ լարած է :

Եթէ «բովանդակ» ազգը նկատի առնէր, չէր ունենար իր «սեփական» դպրոցները, իր ուզած ձեւով դաստիարակելու համար սերունդները : Ջէր նպաստեր միայն այն վարժարաններուն ու հաստատութիւններուն , որոնք «բարեյոյս» կը ներկայանան իրեն: Բարեգործական Միութիւն մը ինչ գործ ունի «մասնաւոր»ներու հետ, երբ կարիքը ընդհանուր է : Ազգին մէջ «բարեգործական» ա՞զգ մը կ'ուզէ ստեղծել, նպաստընկալներու հոգեբանութեամբ ...

Բայց միլիոններ ունի եւ կրնայ ամէն ինչ ընել :

(Խմբ. «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»ի)

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԵԾ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՎԱՍ

Գործակալութիւն մը ըլլալէ առաջ, Հավաս մարդ մըն էր.— Շարլ-Լուի Հավաս, ծնած Ռուան 1783ին: Երիտասարդ տարիքէն, կը սկսի օտար լեզուներ սորվիլ, ապա Կազեթ տը Ֆրանսի, մեծ բաժնետէրերէն մէկը կը դառնայ: 1825ին Թարգմանութեան գրասենեակ մը կը բանայ, օտար մամուլի թղթակցութեանց համար: 1832ին իր գրասենեակին կը միացնէ մրցորդ հաստատութիւն մը՝ «Քոռեսփոնտանս Կառնիէ»: Վերջապէս 1835ին իր գրասենեակը տեղեկատուութեան գործակալութեան կը վերածէ :

Այսպէս ծնած է Հավաս գործակալութիւնը, որ Եւրոպայի ամէնէն հինն է :

Այդ ժամանակ բանուոր մը օրը հազիւ երկու ֆրանք կը շահէր եւ թերթի մը տարեկան բաժնեգինը 112,40 ֆրանքի կը նստէր: Փարիզի քսան թերթերը որոնց բաժանորդներու ընդհանուր թիւը 50·200 էր, ստիպուած էին, հակառակ իրենց բարձր սակին, իրենց գինը «ծախել»կամ իրենց լռութիւնները վճարել տալ : Գործածելով Շափ հեռագրական դրութիւնը կամ ճամբորդ – աղաւնիներ, Հավաս գործակալութիւնը , միջազգային ցանց մը կը դառնայ որ բոլոր լուրերը կը կեդրոնացնէ Փարիզի վրայ: 1836ին, Էմիլ տը Ժիրարտէն, երիտասարդ լրագրող եւ նորընտիր երեսփոխանը կը հիմնէ «Լա Փրէս»ը, դառնալով «Հավաս»ի թանկագին գործակիցը: Արդարեւ, Ժիրարտէն կ'ուզէ առեւտրական ազդերով նիւթական աղբիւրներ ապահովել, որոնցմէ ակնածելու եւ ամչնալու պատճառ չունենայ խմբագրութիւնը: Այնքան լաւ կը յաջողի որ 1847ին փարիզեան թերթերու բաժանորդներուն թիւը յիսուն հազարէն երկու հարիւր հազարի կ'անցնի :

Շարլ Տիւվէրիէն է որ կը միացնէ Հավաս եւ Ժիրարտէն գործելակերպը, կեդրոնացած ձեւով մը շահագործելու համար բազմաթիւ թերթերու ազդերը եւ կը հիմնէ « Ազդերու Ընդհանուր Ընկերութիւնը » (Քոմփանեի Ժեներալ տ'Անոնս):

1857 Նոյեմբերին, Ազդերու Ընդհանուր Ընկերութիւնը կը միանայ Հավասի եւ միասնաբար կը ստանձնէ թղթակցութեանց եւ ազդերու հայթայթումը , Ֆրանսայի եւ արտասահմանի թերթերուն:

Շարլ Հավասին, որ կը մեռնի 1858ին , կը յաջորդէ իր զաւակը՝ Օկիւսթ: Վերջինը 1865ին մէկ գործի կը վերածէ երկու ճիւղերը: Այդ թուականէն սկսեալ Հավասի հետապնդած ծրագիրն է՝ հաւասարակշռել Ազդի եւ Լուրի զոյգ բաժինները: 1879ին, սակայն, Հավաս վերադառնայ « անջատողական » ձեւին: Անանուն ընկերութիւն մը կը կազմուի միլիոն հինգ հարիւր հազար դրամագլուխով Աժանս Հավաս անունին տակ: Նոր ընկերութիւնը յանձնառութիւն կ'առնէ որ ոչ հրապարակային ազդ, ալ ծանուցումի գործառնութիւն կատարէ Փարիզի թերթերուն հետ Ազդերու Ընդհանուր Ընկերութեան վերապահէ գաւառի թերթերուն հայթայթելու գործը:

1881.— Մամուլի ազատութիւն :

1835էն ի վեր օրավարձքերը եռապատկուած են, թերթերը վեց անգամ աւելի աժան կը ծախուին եւ չորս անգամ աւելի նիւթ ունին: Ընթերցողներու թիւը կը բազմանայ եւ յայտարարութեան ձեւերն ու միջոցները պէտք է ուղղակի եւ արագ կերպով գործադրուին: Շերէ, Թուլուզ Լոթրէք, Շթայնլէն, Քափիէլլոյի նման վարպետ ազդագրողներու երանելի շրջանն է :

Ուժեղ անհատականութիւն մը՝ Լէոն Ռէնիէ, նախկին լրագրող որ հանրային ազդի ասպարէզին եկած է, դարուն սկիզբէն մինչեւ 1944 իր անձնական դրոշմը պիտի դնէ Աժանս Հավասի վրայ: Ինք է, որ 1920ին կը ձուլէ Ազդերու Ընդհանուր Ընկերութիւնը եւ Հավասը : Արդիւնաւորման յանդուգն ծրագիրներու նիւթականը կ'ենթադրէ դրամագլուխի յաւելում մը, որ 1921ին 27·750·000 ֆրանքի կը հասնի, 1922ին՝ 37 միլիոնի, 1924ին 50 միլիոնի, 1927ին ութսուն միլիոնի եւ 1930ին 105 միլիոնի:

Բայց 1932ին — 29–30ական թուականներու միջազգային մեծ տագնապէն ետք, Հավաս գործակալութիւնն ալ դժուարութիւններու կը հանդիպի եւ հասոյթը 248 միլիոնէն 18ուկէս միլիոնի կ'իջնէ: Ազդերը հազիւ կը փակեն ծախքերը: Յարձակողական ենթարկուած, 1935ին թէ Կռենկուառի և թէ Ժը Սուի Փարթու կողմէ, Հավաս սխալ մը կը գործէ — կը հաւանի որ իր տնօրէններէն մէկը Փիէր Կիմիէ (1926էն ի վեր վարչական խորհուրդի անդամ) Փարիզի հինգ օրաթերթերէն մէկուն՝ «Լը Ժուռնալ »ի գլուխը անցնի: 1936ի կառավարութիւնը Կիմիէի հրաժարման պատճառ կ'ըլլայ: Հավաս թէ իր տնօրէններէն մէկը եւ թէ մեծ օրաթերթի մը վարչութիւնը կը կորսնցնէ:

Ֆրանսական տեղեկատուութեանց ոլ... ւած իր նախասիրութիւնը պատճառ դարձաւ որ Հավաս գերմանական դրամա... առաջին զոհերէն մէկը ըլլայ: 1940, Օգոստոսին, Փիէր Լավալ կը յայտնէ Լէոն Ռէնիէի Վիշիի կառավարութեան որոշումը.— Տեղեկատուութեան պաշտօնական գործակալութիւն մը ստեղծել եւ այդ նպատակով վերադնել Հավասի Լրատուութեան ճիւղը : Կա՛մ այս պայմանը

ԿԵԱՆՔԸ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

(ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԷՆ ՅԱՌԱՋԴԻՄԱԿԱՆ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ)

Գնացքը նոր էր շարժուել, երբ մեր բաժնեակի դուռը բացեց Սեդան :

— Անահիտ, Տէր Հայրն իր տիրուհու հետ արդէն իջաւ,— դիմեց նա ուղեկցուհիներից մէկին եւ կատակով երեսը խաչակնքեց :

Մեր բաժնեակի միւս ուղեւորուհին, որ բաւական տարեց կին էր, իսկոյն միջամտեց .

— Աղջիկս, մարդկանց յետեւից չի կարելի ծիծաղել :

— Ես չեմ ծիծաղում,— ասաց Սեդան եւ փոքր – ինչ լրջացած շարունակեց,— երեւի դուք կրօնաւորներին հաւատո՞ւմ էք ...

— Դա ձեզ չի վերաբերւում, — վիրաւորուած ասաց կինը, — ջահել աղջիկ ես ու քիթդ ամէն տեղ խոթում ես: Կրօնաւոր է, նա էլ իր գործի տէր մարդ է, ձեզ ի՞նչ վնաս է տալիս, որ վրան ծիծաղում էք :

— Խնդրում եմ լռէք,— գրեթէ ճչաց Անահիտը: Նա բարկութիւնից գունատուեց : — Մի համարձակուէք կրօնի մասին իմ մօտ որեւէ դրական խօսք ասել, ես ինքս ...

Անահիտը մի պահ լռեց: Հարցական նայեցինք նրան: Ի՞նչն էր այդպէս վրդովել նրան :

Ես այժմ ապրում եմ Բաքւում: Մի քանի տարի է , ինչ աւարտել եմ բժշկական ինստիտուտը եւ աշխատում եմ : Ամուսնացած եմ, արդէն երեք տարեկան երեխայ ունեմ : Վատ չենք ապրում: Դեռ փոքրուց յիշում էի, որ Երեւանում բարեկամներ ունեմ, այնտեղ ապրում է իմ մորաքոյրը: Բայց նամակագրական կապ էլ չունէինք: Եւ ահա մի օր, աշխատանքից երբ տուն եմ վերադառնում, ամուսինս ինձ է մեկնում մի հեռագիր. «Մորաքոյրդ մահամերձ է, ուզում է քեզ տեսնել, շտապ մեկնիր»: Խոստովանում եմ, հեռագրի տողերն ինձ վրայ ամենեւին չազդեցին :

Երեւի տարօրինակ թուայ իմ նման օտարոտի վերաբերմունքը: Բայց կարծում եմ չէք զարմանայ, եթէ իմանաք ամբողջ եղելութիւնը :

... Զորս տարեկան էի, երբ մահացաւ մայրս : Հայրս բանակում էր, նրանից ոչ մի լուր չկար: Դժուար տարիներ էին, պատերազմ : Գիշերում էի մի օր այս, մի օր միւս հարեւանի տանը: Նրանք վաճառում էին մեր տան իրերից եւ կամաց – կամաց կերակրում ինձ: Ամէն ինչին վերջ կայ, սպառուեց եւ մեր ունեցուածքը : Մօտիկ բարեկամներից մեր գիւղում ապրում էր մորաքոյրս: Զարմանալի է, ինչքան երեւում էի նրանց չեմքին, մորաքոյրս ինչ որ բաներ էր քրթմնջում, անէծք թափում, չար աչքով նայում: Լաւ յիշում եմ, ձմեռ էր , ցուրտ: Փաթաթուել եմ մի հին վերմակի մէջ ու այդպէս նստել: Քամին բաց երդիկից ձիւնը ներս է փչում, իսկ ես լուռ աչքերս յառել եմ սառը երկինքին :

Ի՞նչ էի մտածում այդ միջոցին , ես էլ չգիտեմ: Դժուար է ասել, թէ բանականութիւնը ինչպէս է գործում 4 – 5 տարեկան երեխայի մօտ, ինչպէս են հարցերը նրա ուղեղում լուծւում : Ուտել էի ուզում : Դուրս եկայ եւ մեքենաբար քայլերս ուղղուեցին մորաքրոջս տան կողմը: Ինչ արած, երեխայ էի, չէի հասկանում : Զնայած շատ էի արժանացել այդ կնոջ մերժումին ու ատելութեանը , դողդողալով հրեցի տան դուռը: Նա մերժեց մի կտոր հացը :

Դրանից յետոյ թէ ինձ հետ ինչ է կատարուել , ոչինչ չեմ յիշում: Պատմում են, որ ինձ ուշաթափ վիճակում գիւղսովետի նախագահը տարել է շրջկենտրոնի հիւանդանոց, ուր հազիւ փրկել են կեանքս :

Կազդուրուելուց յետոյ ինձ ուղարկել են մանկատուն, որտեղ ես դաստիարակուել, աւարտել եմ միջնակարգ դպրոցը , որից յետոյ գնացել ինստիտուտ :

Այս բոլորը ես չյիշեցի նրա համար , որպէսզի ցոյց տամ , թէ տեսնում էք վերջապէս, պետութիւնն է, եւ ուրիշ ոք, որ փրկել է ինձ մահից, պահել դաստիարակել : Այդ հոգատարութեան մասին դուք նոր չէ, որ պէտք է իմանայ... Ես ասացի՝ ատում էի այդ կնոջը, մորաքրոջս, եւ թւում է հասկանալի է այժմ, թէ ինչու էի անտարբեր նրա ճակատագրի ու նրա հեռագրի նկատմամբ. Բայց յամառութիւնս կոտրուեց, երբ առաջին հեռագրին յաջորդեց երկրորդը, այնուհետեւ հեռախօսային զրոյցի ծանուցագիրը :

« Երեւի այդ կինը ուզում է մեղանչել» — մտածեցի ես եւ որոշեցի մեկնել. Նա արդէն մահացել էր: Հարեւաններն ու բարեկամները սգոյ մէջ լուռ նստել էին. Բայց դռնից ներս մտնելը մի տեսակ ... խուժացրեց բոլորին: Սմանք ինչ որ բաներ էին փսփսում միմեանց ականջին. Ես տարակուսած չգիտէի ինչ անել, ... հետ խօսել: Այդ միջոցին ինձ է մօտենում իմ տարիքի մի երիտասարդ և, վերցնել ... թեւս, ուղեկցում հարեւան սենեակը ... Մեր ետեւից ներս են գալիս քիչ ... հասակով մի երիտասարդ, որ ինձ կա... յարանում դիմաւորելու էր եկել, եւ ... քան տարեկան մի աղջիկ: Իւրաքանչիւր իր հերթին շտապ նետւում է գիրկս համբուրելով կրկնում .

Կ. ՆԻԿՈՂՈՍ...

(1 Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԸ

ՍՈՍՏՈՒՆ ՀԱԿՈ

ՊԼՈՒՏ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

— Սմի՛ռ, ասում է, ես ամեն տարի ձմռանը ինձ համար չեմ ձեռք բերում ձմեռային հագուստ։ Ես ամբողջ ամառը ման եմ գալիս մերկագլուխ, ինչպես տեսնում եք։

— Իսկ ձմռանը ո՞նց եք անում։

— Ձմռանը ես ամբողջ ամառվա համար հագուստ եմ ձեռք բերում։

Ուսուցիչը նկատեց, որ Սոսոն ոչ միայն ինքն է ուշադրություն դարձնում իր հագուստի մաքրության վրա, այլև ընկերներին է հետևեցնում։

Ուսուցիչը հարցրեց Սոսոյին, թե ինչ է նա ուզում դառնալ, երբ մեծանա։

— Ես ուզում եմ դառնալ ճարտարապետ, որպեսզի գեղեցիկ տներ շինեմ, — պատասխանեց Սոսոն։

— Ես էլ եմ ուզում ճարտարապետ դառնալ, — ասաց Հակոբը։

— Ես էլ, — ասաց Գրիգորը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչու են բոլորը ուզում ճարտարապետ դառնալ։

— Որովհետև ճարտարապետները շատ գումար են վաստակում, — պատասխանեց Հակոբը։

— Ես ուզում եմ ճարտարապետ դառնալ, որպեսզի ինձ համար տուն շինեմ, — ասաց Գրիգորը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռուբենը։

— Ես ուզում եմ ռազմական ինքնաթիռ վարել, որպեսզի հայրենիքը պաշտպանեմ, — պատասխանեց Ռուբենը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Արամը։

— Ես ուզում եմ ուսուցիչ դառնալ, որպեսզի ձեզ սովորեցնեմ, — պատասխանեց Արամը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Վարդանը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Վարդանը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Վահանը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Վահանը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբայրը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբայրը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

Ուսուցիչը հարցրեց, թե ինչ է ուզում դառնալ Ռոբերտի եղբոր ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերի ընկերը։

— Ես ուզում եմ ռազմական նավի հրամանատար դառնալ, որպեսզի ամբողջ աշխարհով մեկ ճանապարհորդեմ, — պատասխանեց Ռոբերտի եղբոր ընկերի

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Տէր եւ Տիկին Տէրտէրեան (Փարիզ) մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրեն իրենց հօր՝ Պ. Տէրտէրեանի (Լիոն) :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէներու եւ խումբերու եւ Նոր Սերունդի խումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ

ԸՆԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻ՝
ԸՆԿ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Ուղերձ՝ Հ. Յ. Դ. Շաւարշ Մխսքեան խումբի եւ Նոր Սերունդի կողմէ :

ԱՀԱՄՊՐԱՅԻ ՄԷՋ

340. BLD. CHAVE

Շաբաթ, Փետրուար 18, ժամը 21էն միինչեւ լոյս :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթ, Փետրուար 8, երեկոյեան ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 Րիւ Թրէվիզ, նախաձեռնութեամբ Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին :

Կը խօսի՝

ՏԻԿ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ–ՊՈՒՏԱՓԵԱՆ

Նիւթ՝ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Կը հրաւիրուին Նոր Սերունդի ընկերները, ընկերուհիները եւ համակիրները :

ՀԱՄԱՁԳԱՅԻՆ

Ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի Փետրուար 9ին, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 21ին : Ընտրութիւն նոր վարչութեան : Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ : Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ : Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Օ– պոզեան, զաւակները եւ բոլոր ազգականները կը ծանուցանեն թէ կիրակի, Փետրուար 19ին, առաւօտեան ժամը 10ին Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ (Րիւ Պուալօ) հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր, մեծ մօր, եւ աղգականին

ՄԱՐԻՑԱ ՕՊՈՋԵԱՆԻ

(Ծնեալ Արսլանեան)

մահուան քառասունքին առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Ափի Կրընոպլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է ի նպաստ իր դպրոցին, ե. Հաճեանի մահուան տարելիցին տխուր առիթով, յիսուն Ն. Ֆ. Հաճեան ընտանիքէն եւ երեսուն Ն. Ֆ. Տէր եւ Տիկին Վարուժան Աւագեանէ :

Հայ կարմիր Ափի Ֆէսանվիլիէի օգափոխութեան կայանին կը նուիրեն.—

Տօքթ. Օտապաչեան (Շամպլի) 50 Ն. Ֆ., Պ. Պ. Տ. Սթամպուլեան (Կրընոպլը) երեսուն, Լ. Համբիկեան (Ժուան լէ Բէն) քսան, Երամեան (Վիլլմօմպլ) քսան, Տէր եւ Տիկին Սրմաքէչեան (Ալֆորվիլ) քսան, Ժաք Գազանճեան (Ալֆորվիլ) 15, Տօքթ. Մաքսուտար (Շօլէ), Թիկին Տօքթ. Քէչեան (Մարսէյլ), Վ. Մոսկոֆեան (Լը Վէզինէ), Միչէլ Շալճեան (Լը Ման), Տէր եւ Տիկին Զ. Ալեքսանեան (Մարսէյլ), Վաղարշակ Մելիքեան, Տէր եւ Տիկին Սաաթճեան (Քոլոմպ), Մելիքեան, Խանճեան (Անկէն), Վահրամ Ոսկանեան (Վիլլմոմպլ), Ոստանիկ Աճէմեան (Անկէն), Որբերեան, Տէմիրճեան, Իւնանեան, Խաչպէրեան (Ալֆորվիլ), Վարժապետեան (Գուրպէվուա), Եօթնեղբայրեան (Փրէ Սէն Ժերվէ) տասնական Ն. Ֆ. :

ԿՈՒԶՈՒԻ

Գրասենեակի սկանակ օրիորդ մը, ընթեռնլի ձեռագրով : Դիմել անձամբ Յառաջի վարչութեան :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԱԶԳ. ՀԵՐՈՍ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ Վիէննի Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

12 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սէրբլը կաթոլիկ սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. ՄԻՍԱԷ ՄԻՐԶԷ

Մասնակցութեամբ զաղութիս երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն եւ զանազան միութեանց :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Օր. Անժէլ Կարապետեան (*Լիոնի երաժշտանոցէն*), *մասնակցութեամբ* Պ. Սիրանուշեան (*Դաշնակ*), *գեղջկական պար, պիտի ներկայացուի* կենդանի պատկեր մը, *ղեկավարութեամբ* Օր. Լ. Ագպէրգեանի :

Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Շաբաթ ժամը 21ին՝ Քատէի վերնայարկը :

Դասախօսութեան նիւթն է «Ազգային բաղաբականութեան մը յատկանիշները» :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԴԱՐԱՆ

Աշակերտներուն կողմէ կազմակերպուած թատերական ներկայացում մը՝

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 5

կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին

ՀԱՅ ԱԻԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին Վարդանանցի արարողութիւն :

Կը խօսի ՎԵՐԱՊԱՏ. ՍԻՍԼԵԱՆ :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս կիրակի, Փետրուար 12, Տօն Վարդանանց, Հ. Սամուէլ վրդ. Արամեանի՝ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետական պաշտօնի տուչութեան արարողութիւն եւ հանդիսաւոր պատարագ, նախագահութեամբ ԳԵՐՊ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ. ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՆ
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆ
ՅՈՒՆԻՍ 13ԻՆ

×

Պէլվիլ Լիլայի դպրոցի աշակերտուհիները իրենց ուսուցչին ղեկավարութեամբ, պիտի ներկայացնէ «Վարդանանցը» Մարտ 19ին :

ԾԱԽՈՒ Է ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպաստաւոր խանութ մը, ապրանքով կամ առանց ապրանքի, որ ունի խոհանոց մը եւ հինգ սենեակնոց յարկաբաժին մը վրան : Վարը՝ երկու մթերանոց եւ մէկ կառատուն : Դրել Յառաջին որ կը փոխանցէ կամ հեռաձայնել՝

49.51-58 A Décines (Isère).

ԾԱԽՈՒ Է
ԼԻՈՆԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

Նպարավաճառի եւ մսավաճառի խանութ մը ծախու է կամ վարձու, յարմար պայմաններով :

Դիմել՝

BAHADOURIAN
246, Rue Vendôme, Lyon

ԾԱԽՈՒ Է

Վիրոֆլէյի մէջ, Ենվալիտէն – Վէրսայլ չոգեկառքի գծին վրայ, Շաւիլ – Վէլիզի կայարանին ճիշդ դիմացը, յարկաբաժին մը՝ երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, երրորդ յարկ, շատ լաւ վիճակի մէջ : Հեռաձայնել 926 57 – 84, ճաշի ժամերուն :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը նկատի ունենալով Վարդանանց մեծ եւ փառաւոր ճակատամարտի կրօնական եւ ազգային տօնի պատմական հանդամանքը, այս տարի եւս պատշաճ հանդիսաւորութեամբ պիտի տօնակատարէ, 9 Փետրուար, Հինգշաբթի օր ժամը 9·45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ :

Հրաւիրուած է Փարիզի եւ չրջակայքի դասընթացքներու աշակերտութիւնը : Պիտի մատուցուի մասնաւոր Ս. պատարագ :

Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ցետ պատարագի դպրաց դասը պիտի երգէ յատուկ պատշաճ երգեր եւ պիտի ըլլան արտասանութիւններ :

Կը խնդրուի մեր բոլոր հայրենակիցներէն որ ներկայ ըլլան, յարգելու համար Սրբոց Վարդանանց յիշատակը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ ողբ. Վահան Քէսատէքեանի յուշարկաւորութեան առիթով փոխանակ ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ. Պ. Արտաչէս Մենթիկեանէ տասը Ն. Ֆ., Բիւզանդ Գույումճեանէ տասը, Կարպիս Պէրպերսարգիսեանէ (եկեղեցիի դասըն– թացքին, 10, Իսահակ Պօյաճեանէ 10, (քսան ալ Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին) : Աւանդ դումարը ստանալ եկեղեցիէն :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1) 1959 – 1960 տարեշրջանի բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն : 2) Ընտրութիւն :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արշալոյս» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Շարունակութիւն նախորդ ժողովին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. Պ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը այս Շաբաթ օր, ժամը երեքին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մշակոյթի Տան մէջ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՆ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստական ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

×

Սէն Անթուանի Համախմբը. Հայր. Միութեան մասնաճիւղի մեծ պարահանդէսը Մարտ 25ին, Շաբաթ դիշեր ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, Ալհամպրայի մէջ, մեծ նուագախումբ : Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետրուար 12, կիրակի ժամը 16 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին Էլիզէ 67 – 03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղանները դրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին : Հակառակ պարագային պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

ՏԱՐԻ ՆՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՌՔ ՆՈՐ

ՀՆԱԳՈՅՆ ՀԱՅ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԳՈՀԱՐ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

— 1960 —

... « Մեծ ժողովուրդները իրենց մնայուն պատմութիւնը միայն սուրով, հուրով եւ արիւնով չեն գրեր, այլ եւ գրիչով, վրձինով եւ արուեստով՝ իրենց մշակոյթով : Ամոնցմէ է հայ ժողովուրդը » :

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԱԾ՝ ՓԱՐԻԶ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ

Անտիպ եւ գունաւոր նկարներով

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մեծադիր փառաւոր հատոր մը, 200 էջ, 100 արուեստպում :

Գինն 120 Ն. Ֆ.

ԴԻՄԵԼ

ՅԱՌԱՋ

32, Rue de Trévise, 32

PARIS (IX·)

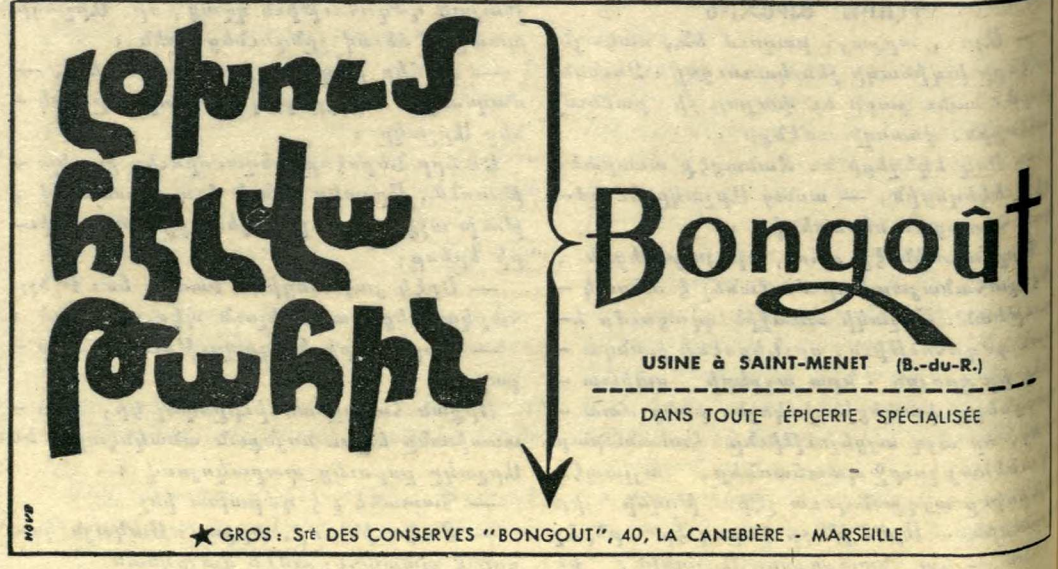

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
9
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
JEUDI
9 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9024 37EME ANNEE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4825

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՆՈՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Հազար հինգ հարիւր տարի առաջ, յամի տեառն 451, Մայիս 26ի Շաբաթ օրը Աւարայրի դաշտին վրայ, Տղմուտ գետի ափին տեղի ունեցաւ Հայոց պատմութեան ամէնէն փառահեղ դիւցազնամարտը, յանուն ազատութեան :

Սպարապետ Վարդան Մամիկոնեան եւ իր քաջարի զինուորները, որոնք նահատակի սուրբ արիւնով ոռոգեցին ռազմադաշտը, ինչպէս նաեւ վերապրող հազարաւոր կորիճ ու հաւատաւոր երիտասարդ մարտիկները անձնազոհութեամբ ու զեղուն հայրենասիրութեամբ կռուի ճառագաստը նետուեցան՝ պաշտպանելու համար մարդկային ամէնէն տարրական իրաւունքները, — ամէն բանէ առաջ խղճի ազատութիւնը :

Հայ ժողովուրդը չորրորդ դարու սկիզբը պետական կրօնք էր դարձուցած քրիստոնէութիւնը, անոր յառաջդիմական, եղբայրասիրական, զոհաբերական վեհ սկզբունքները համապատասխան գտնելով իր նկարագրին ու համոզումներուն :

Շնորհիւ նոր կրօնքին, երկիրը բարգաւաճ էր ու ծաղկած : Նոր հորիզոններ էին բացուած Հայութեան առջեւ :

Դրիդոր Լուսաւորիչի գծած ճամբան հանգրուանէ հանգրուան անցնելով առաջնորդած էր մեր նախահայրերը դէպի Մեծն Ներսէսի փառաւոր շրջանը, հուսկ յետոյ Ս. Սահակի , Ս. Մեսրոպի օրով եւ Վռամշապուհ Թագաւորի յանդելու համար Ոսկեդարին :

Քրիստոնէութիւնը արմատ էր ձգած արդէն հոգիներու մէջ :

Քրիստոնէական գրականութիւն մըն էր ծաղկած՝ շնորհիւ Մեսրոպ Մաշտոցի ի բազմաթիւ հրաշալիքին, — հայ գրերու գիւտին, որ պիտի չեչտէր հայ ժողովուրդի անկախութեան ձգտումը :

Սեփական լեզու եւ սեփական գիր, սեփական եկեղեցի եւ կրօնապետ ,— գլխաւոր յատկանիշները Հայուն ազատ ու անկախ ապրելու, օտարի լուծին չենթարկուելու կամքին ու բնածին պահանջին :

Սասանեան Յազկերտ Բ. Զրադաշտի հեթանոսական կրօնքը պարտադրելով Հայաստանի, կ'ուզէր հայ ժողովուրդը ձուլել իրանեան հսկայ հալոցին մէջ :

Աւարայրի հերոսները իրենց կարմիր արիւնով կորուստէ փրկեցին Հայութիւնը եւ փառաւոր էջ մը արձանագրեցին Հայոց պատմութեան մէջ :

Վարդանանց պատերազմը տասնեւհինգ դար վերջ, տակաւին այսօր ալ հպարտութեամբ կը լեցնէ մեր հոգիները եւ ներշնչման աղբիւր կը հանդիսանայ ամէն դաւանանքի ու տարիքի բոլոր Հայերուն, անխիղճ :

Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցին Սուրբերու կարգն է դասած «Վարդան զօրավարն ու 1036 վկաները» եւ ամէն տարի այս եղանակին կ'ոգեկոչէ անոնց յիշատակը, հանդիսաւոր արարողութեամբ :

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ տօնական օր է Վարդանանցը : Դպրոցներն ու խանութները կը փակուին ամբողջ օրը : Պէյրութի հայկական արուարձանին մէջ արաբ առեւտրականներն ալ յաճախ կը հետեւին Հայերու օրինակին, արտառուչ եղբայրակցութեամբ :

Առանց մեր Ոսկեդարին, առանց Սահակ Պարթեւի, Մեսրոպ Մաշտոցի եւ « Թարգմանիչ »ներու պանծալի հոյլին, դժուար թէ կարենայինք ունենալ Վարդանցը :

Աւարայրէն վերջ հայ քաջերը չարունակեցին կռիւը Պարսիկներուն դէմ : Անոնք տարածած Հայաստանի անառիկ բերդերուն եւ լեռներուն մէջ, կարմիր Վարդանի եղբօրորդին Վահան Մամիկոնեան տարիներով ահաւոր մարտերով ազատագրեց Պարսիկներուն, որոնք ի վերջոյ Նուարսակի պատմական դաշնագրով ընդունեցան ի բերան պարտութիւնը եւ ազատ ձգեցին Հայերը իրենց կրօնքին մէջ :

Ցաղթած էր Հայուն ազատ ու անկախ ապրելու կամքը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Անդարայէն կը հեռագրեն թէ ելմտական Նախարար Քեմալ Քուրտաչ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Սահմանադիր ժողովի առջեւ :

— « Կը հարցուի որ ելմտագոյցը բայ ունի թէ ոչ : Այս ելմտագոյցը մեծապէս հաւասարակշռուած եւ չինարար է : կարեւորը այն է թէ ելմտագոյցերը ազդեցութիւն պիտի գործեն : Ցաճախ հաւասարակշռեալ ելմտագոյցեր արժէզրկումի ծնունդ տուած են, ընդհակառակն ոչ հաւասարակշռեալ ելմտագոյցեր ալ, որեւէ արժէքազրկումի ծնունդ չեն տուած :

1961ի ելմտագոյցը այս տեսակէտով կատարելապէս քաջառողջ է : Պետական ծախքը 1961ի ելմտագոյցին համար ոչ մէկ տեսակէտով կեդրոնական ղրամատան պիտի դիմէ : Միւս կողմէ պետական տնտեսական կազմակերպութիւններուն 227 միլիոն ոսկիի օժանդակութիւն պիտի ըլլայ : Այս կազմակերպութեանց 1961ի վերջաւորութեան բացը մէկ միլիառ 203 միլիոն ոսկիի պիտի հասնի : Միայն թէ այս բացերուն համար երբեք կեղր. ղրամատան աղբիւրներուն դիմում պիտի չըլլայ : Ցիշեալ մէկ միլիառ 203 միլիոնը կատարելապէս ելմտագոյցով եւ այլ աղբիւրներով պիտի դիմագրաւուի :

1961ին դիները կայուն պիտի մնան » :

Հարստութեան յայտարարագիր տալու որոշումը մեծ յուզում պատճառած է Թուրքիոյ մէջ՝ նկատի ունենալով նախընթացը, «Վարլըք վէրկիսին» : Այս մասին եւս արտայայտուելով, ելմտական զօրավարը յայտարարեց .

— « Հարստութեան յայտարարագիրը կը չափազանցուի : Եկամուտի տուրքին հասոյթի անբաւարարութիւնն է որ ան հրաժեշտ դարձուցած է այս միջոցը : Օրինակ, 1959ին 142 հազարի հասնող վաճառականները եւ ճարտարագործները միջին հաշիւով 13·018 ոսկի չափ ցոյց տըւած են : Այս կացութեան առջեւ հարստութեան յայտարարագիրը նպատակ ունի ձեռք բերուած հասոյթները ճշդրտօրէն հաղորդել : Բացարձակապէս կապ չունի «հարստութեան տուրքի» մը հետ : Անցեալի մասին ոչ մէկ հարցում պիտի ուղղուի : Միայն եւ միայն միջոց մըն է ասիկա, որպէսզի հասոյթ ձեռք բերողները ճշդրտօրէն հաղորդեն :

Աչխարհի մէջ ամենուրեք այսօր անհատները տուրքերով պետութիւններուն օժանդակ կը հանդիսանան : Մինչդեռ մեր մէջ ցարդ հակառակը եղած է : Ինչ որ սալու համար մեծ չափ ապահովողները տուրքէ զերծ կացուցուած են, ընդհակառակն պաշտօնեաներէն տարապայման տուրք դանձուած է : Բոլոր տուրքերը մի առ մի քննութեան կ'առնենք : Այս մասին աչխարհահռչակ փորձագէտներէն ալ կ'օգտուինք » :

× Թուրքիոյ ներքին նախարար Քըղըլօղլու նշանակութեամբ վարչապետի օգնական : Ներքին նախարարութեան կոչուեցաւ Զէյթինօղլու : Շինարարութեան նախարարը հրաժարեցաւ :

× Եասը Ատալի դատավարութիւնները պիտի վերջանան Ապրիլին : Մինչ այդ , չորս օրուան արձակուրդ ստացան դատարանին անդամները :

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակուած է Պոլսոյ հայերէն լրագրներու մէջ.—

« Համաձայն կուսակալութենէն ստացուած հրահանգին, համայնքին կողմէ .—

1) Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցիին եւ կեդր. լիսէին ,
2) Գարակէօղեան որբանոցին ,
3) Գալֆայեան որբանոցին ,
4) Ս. Խաչ Դպրեվանքին ,
5) Խասեան լիսէին,
6) Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին ,

Խնամակալութիւններն ու Հոգաբարձութիւնը ընտրելու համար, պաշտօնա կան հրահանգով կազմուած ընտրողական ժողովս քաղաքիս բոլոր Թաղ. Խորհուրդներու դիւանները (իբր ընտրողական ժողովի Թաղային ներկայացուցիչներ) ստիպողաբար նիստի կը հրաւիրէ 7 Փետր. 1961 , երեքշաբթի ժամը 18ին Պէյօղլուի Մատենադարանը » :

Այս մութ յայտարարութենէն այնպէս կը հասկցուի թէ Թուրք կառավարութիւնը հետզհետէ կը սահմանափակէ Հայոց պատրիարքարանին իրաւասութիւնները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՆՈՒԶի տեղեկատուութեան Նախարարը՝ Մոհամէտ Մասմուտի Փարիզ հասաւ եւ Զորեքշաբթի առտու ընդունուեցաւ տը Կոլի կողմէ : Մասմուտի որ Փարիզի դեսպան էր երեք տարի առաջ : եկած է Պուրկիպա – տը Կոլ հանդիպումը պատրաստելու : Լրագրողներուն յայտարարեց թէ Թունուզ վերադառնալէ առաջ Զուիցերիա պիտի երթայ եւ Պուրկիպային պարզէ Փարիզի իր տեսակցութեանց արդիւնքը :

Կի Մոլէյէն եռք Զօր. տը Կոլ ընդունեցաւ Փէյր Ֆելիմլէնը : Ընկերվարական – ներէն եռք Նախագահը կ'ուզէ ժողովրդական Շարժումի կարծիքն առնել վճռական քայլեր առնելէ առաջ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ կը չարունակէ իր «գետ – ճառերը» երկրագործական տաղնապին մասին : Անդրկովկասի (Վրաստան , Ազրբէյճան , Հայաստան) երկրագործական ժողովին որ դումարուած էր Թիֆլիզ , խորհրդային վարչապետին ճառը ցարդ չէ հրապարակուած : Միւս կողմէ մաքրագործումը կը չարունակուի, նոր զոհն է ռուսական հանրապետութեան երկրագործական նախարարը՝ Մարինով որ փոխարինուած է Սոթնիքովի կողմէ :

ԺՈՐԺ ՊՈՆՆԻի կինը մեռած է առջի օր : Ուոշինկթընի նախկին դեսպանին կինը, Ֆրանսայի առաջին «տիկիններէն» է – ղած է եւ փայլուն ընդունելութիւններ տուած նաեւ Փարիզի մէջ երբ ամուսինը արտաքին նախարար էր :

ԼԻԲԱՆԱՆի նախկին նախագահ՝ Շամունի ապարանքին վրայ անծանօթներ առջի օր ռումբանակ մը նետեցին , որ պարտէզին մօտ իյնալով ոչ մէկ վնաս պատճառեց :

«ԹՈՐԻԶ իր վերջին օրերը կ'ապրի » կը գրէ համայնավար ընդդիմադիր թերթը՝ Լա Վուա Քոմիւնիսթ : Անդրադառնալով Սերվիէն – Քազանովա տաղնապին, Քլօտ Տերվիլ կը գրէ .— Այս խնդիրը պէտք չէ թերագնահատել : Թորէզի գործածած ոճն իսկ ցոյց կուտայ թէ կացութիւնը ծանր է եւ հարուածելով անոնք որոնք կը յանդգնին զինքը քննադատել, Թորէզ այս անգամ իր գահակալութեան վերջին օրերը կը պատրաստէ» :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ ապահովութեան մարմինները ձերբակալեցին ինը կղերական – ներ, մէկ նախկին կոմսուհի եւ մէկ նախկին հարիւրապետ, որոնք «պետութեան դէմ դաւադրութիւն մը » կազմակերպած էին » :

ԻՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՆԴԱՆԱՆՔ

Ահուսարսափի օրերուն, երբ արիւնա – զանդ բռնակալութիւնը կը բզկտէր մեր միտքն ու սիրտը եւ մարմինը, մարդիկ մխիթարութիւն կը փնտռէին ոգեկոչելով անցեալը :

Իրենց երեւակայութիւնը կը քրքրէր , կը լուսաւորէր պատմութեան էջերը , գտնելով աղբիւրներ հաւատքի եւ կորովի :

Այդպէս , իր առջեւ կը պարզուէին պայքարի եւ փառքի արձանագրութիւն – ներ որոնք բարձր կը պահէին իր գլուխը :

Այդ անցքերէն մէկն ալ՝ Վարդանանքը, որ կը տօնուի այսօր, զանազան ձեւերով :

Ինչպէս բռնակալութիւնը , օտարու – թեան սառն խորչակն ալ կը սպառնայ կազմալուծել մեր ինքնուրոյն գոյութեան հիմքերը, եթէ չկարենանք պահել կապը երկուքան եւ այսօրուան միջեւ :

Ի՞նչ է Վարդանանքը : Բազմաթիւ հատորներ հրատարակուեցան վերջին տասնամեակներու ընթացքին : Երկարաշունչ վերլուծումներ թեր ու դէմ տեսութիւններ , պարզելու համար Աւարայրի ռազմադաշտին խորհուրդը :

Եղան հեղինակներ որոնք փորձեցին այլափոխել, նսեմացնել Վարդանի եւ Ղևոնդ Երէցի օրհասական ճակատամարտը, պարզապէս կրօնական մոլեռանդութեան վերածելով զայն :

Եւ, տարամարանօրէն, յանդգնեցան այն եղրակացութեան թէ իմաստունը, բուն հայրենասէրը Վասակն էր, ոչ թէ Վարդանը :

Ըմբռնանալով այս բռնաղբօսիկ տեսութեան դէմ, ուրիշ հեղինակներ նորէն ու նորէն քրքրեցին պատմութեան դիր – քերը :

Անոնք համբերութեամբ վերլուծեցին ծուռն ու չիտակը եւ գտան նոր փաստեր, ապացուցանելու համար պատմական ճըշմարտութիւնը .—

Իսկ եւ իսկ ազատագրութեան պայքար մըն էր որ կը մղուէր :

Թշնամին կ'ուզէր ստրկացնել ամբողջ ժողովուրդ մը, դաւանափոխութիւն պարտադրելով :

Եթէ ըմբոստները քրիստոնէաչունչ յորդորներ կ'ուղղէին, գլուխն ըլլալով Ղեւոնդ երէց եւ Վարդան Մամիկոնեան , պատճառը այն է որ ազգութեան դաղա – փարը, հայրենիքի սէրը տակաւին չուներ նէին այն իմաստը ինչ որ այսօր :

Նոյն երեւոյթը կը պարզուէր տասերու դիւտին առթիւ ալ :

Մեսրոպի եւ Սահակի տառապանքին եւ դիւցերազեան տքնութեանց հիմնական նը – պատակն էր ապահովել ժողովուրդին ինքնուրոյն դիմագիծը, սեփական մշակոյթ ստեղծելով : Հոգ չէ թէ Աստուածաշունչի թարգմանութեամբ սկսէին :.

Միայն կրօնական մոլեռանդութեան կիրքը կրնա՞ր այնքան ուժ ունենալ դէպի Տղմուտ գետ առաջնորդելու ափ մը քաջեր, որոնք պիտի ճակատէին ամեհի բանակի մը դէմ :

Պատմական ճշմարտութեան ուրիշ ապացոյց մըն ալ այն որ, վաստակաւոր հեղինակ մը, Դեր. Դիմիրճեան, յաջողեցաւ հոյակապ վէպ մը յօրինել, «Վարդանանք», այնքան ճարտար հիւսուածքով :

Աւարայրի ճակատամարտին (451) եւ անոր 1036 վկաներուն ոգին էր որ բազմապատկուեցաւ դարերու ընթացքին, յանդելով ներկայ քաղաքական – ազատագրական պայքարին :

Դիմադրական ճակատ եւ ինքնապաշտպանութիւն , — ահա բուն իմաստը այդ մարտնչումներուն, Վարդանանցէն մին – չեւ նոր ժամանակներու հերոսամարտները :

Վերջին խօսքը պիտի արտասանէ ան որ դիտէ դիմանալու զաղանիքը :

1955 Շ.

ՊԱՊ ԹԱԳԱՒՈՐ

Ամերիկահայ պատմաբան Հրանդ Ազ – մէն հրատարակած է Պապ Արշակունի հատորը «անբախտ Արշակունին»ին յիշատակը վերականգնացնելու համար :

Պատմաբաններ, Փաւստոս եւ Խորէ – նացի, կուսակցական ոգիով նկատած են դէպքերը, ձեռագիր ընդօրինակողներն ալ խեղաթիւրած են, «Փաւստոս ցասման մարակներ կը չաչեցնէ դժբախտ թագաւորի դլխուն : Յաւալի է որ 1500 տարիներ պատմիչներ կրկնած են անբախտ Արշակունիին զեհենական պատկերը » :

Նպատակը յայտնի է, հեղինակը կը ջանայ սրբագրել տասնեւհինդ դար կրկնած ամբաստանութիւն մը, Պապի վերագրուած մեղքերը կուսակցական ոգիով դիտուած են, Պապ անբասիր է « քինախնդիր Փաւստոս կոյր առելութեան բաժնեկից ըլլալով հազար վեց հարիւր տարի Հայ Եկեղեցւոյ պատմութիւնը անիծեր է Պապի անունը» (էջ 275) :

« Տասնեւվեց դար յետոյ պատկառելի եկեղեցական մը, Օրմանեան(*), հերքած է Պապի կողմէ Ներսէս Կաթողիկոսի թունաւորման ամբաստանութիւնը » : Այսքան դարեր պատմիչներ եղած են կողմնակալ Փաւստոսի նման, կուրօրէն հետեւած են ժամանակակից հեղինակին, քննութեան չեն ենթարկած հին պատմիչին դրութիւնը, Հրանդ Արմէն Օրմանեանէն եւք այդ քննութիւնը կը կատարէ, ինչպէս որ քննած էր եղիչէն եւ փարպեցին :

Պատմութիւնը դրուած է ուրեմն հակրանքով եկեղեցականութեան հանդէպ, հակակրանքով Արշակի եւ Պապի : Պատմաբանն ալ արդեօք քննադատութեան ենթարկելով հին պատմիչները են – թակայ չէ՞ համակրական դատողութեան : Հայ աղբիւրներէն աւելի դիմած է օտար հեղինակներու, մասնաւորաբար լատին պատմաբան Ամիանոսի, որպէս անկողմնակալ պատմաբան, ժամանակակից Սբ – շակի եւ Պապի, ականատես վկայ դէպքերուն :

Հակառակ անունին և նպատակին, հեղինակը 207 էջ յատկացուցած է Արշակի եւ միայն 88 էջ Պապի : Բացատրելու համար Բիւզանդական – Սասանեան ընդհարումները, պատմութեան ընթացքը նկատի առնելով հատատում մը, անյելլի իրողութիւն մը կը դտնէ · «Տիգրան Մեծէն մինչեւ մեր օրերը Հայաստան իր աշխարհիկ դիրքին պատճառով ենթարկուած է իրերամարտ ղրացիներու մրցակցութեան : Հռոմ – Տիգրան , Բիւզան – դիոն – Տիգրան , Բիւզանդիոն – Պարսատ վերջապէս Թուրքիա – Ռուսիա – Պարսկաստան , կը բաժնեն Հայաստանը հայ առեղծուածը լուծելու համար» : Հեղինակը կը հաստատէ իրողութիւնը , կ'ընդունի բնորոշականութիւն մը, աշխարհագրական դիրքը, առանց բացատրութիւն մը աւելցնելու, առանց Հայաստանի աշխարհագրական հիմերը քննելու : Բարձրավանդակ մըն է երկիրը, Ինիտեր կ'ըսէր · «լեռնակղզի» բնական սահմաններէ զուրկ, ժողովուրդը միատարր չէ , հաստատուած է ռազմական դիծին երկու կողմերը, հայ վարիչները հետաքրքր – ուած են ռազմական սահմաններով , ռազմական ճամբաներով, մայրաքաղաքի դիրքով հսկելու համար սահմաններուն վրայ եւ ներքին ապահովութեան վրայ : Հայկական կոտորածներու առեն Ֆրանսացի հայասէր ընկերվարական Ժոհեն «Օրոր» թերթի մէջ աչքէ անցընելով հայ պատմութիւնը կը դրէր · « Բարեպաշտ հայ ժողովուրդը, ենթարկուած հայ եկեղեցականութեան իշխանութեան՝ դարեր – րով վանքեր չինած է, հարիւրաւոր ամրակուռ վանքեր, որոնք տոկացած են երկրաշարժներու, բայց մտածած չէ բերդեր չինելու սահմաններն ամրացնելու համար» : Աւելցնելու է նաեւ աւանդապետական հակամարտութիւնները, փառասիրական ձգտումները, հաւաքական դործունէութեան մը պակասը :

Հեղինակն ալ կը յիշէ «բարձ»երու մրցակցութիւն նախարարներու միջեւ, ա – մուսնական խառնակութիւններ, մերձաւորներու ամուսնութիւն , եկեղեցական – ներ դայթակղելի կեանք կը վարէին «նախանձ, փառասիրութիւն մեծերու միջեւ եւ կռիւ» : Եղբայրներ դէմ դէմի էին, մէկը բիւզանդական, միւսը պարսկական , Շապուհ կը չահադործէր նախարարներու փառասիրութիւնները : Մամիկոնեան եղբայրներ իրար կը սպաննեն, Վասակ կը սպաննէ Վարդան եղբայրը, Վահան կը սպաննուի իր զաւակէն :

Ներսէս կաթողիկոս կը դումարէ Աշտիշատի ժողովը, կ'արդիլէր մերձաւորներու ամուսնութիւնը, կը հիմնէ վանքեր, կուսանոցներ, հիւանդանոցներ՝ բորոտներու եւ որուկներու համար, պանդոկներ : Հեղինակը հոս կը դնահատէ կաթողիկոսին ձեռնարկը, համամիտ է Փաւստոսի, որ կը դրէ · « Հայոց աշխարհը դարձնել վանականներու մէկ միաբանութիւն» : Խորենացի կը հաստատէ մարդոց փոփոխութիւնը : « Այնուհետեւ մեր աշխարհի մարդիկը քաղաքացիներու նման համեստացած եղան» : Եթէ կարելի է օրէնքներ – րով փոխել դարաւոր բարքերը : Դար մը ետք Մանդակունի դպաստութեան պիտի հրաւիրէ հայ մարդը Դուինի մէջ քարոզելով, հեռու մնալու արբեցողութենէ , ոճիրներէ, չուայտութենէ՝ որպէսզի անդամահատութեան եւ մահուան չդատապարտուի :

Արշակ կը սպաննէ հայրը, որովհետեւ յանդիմանած է որդին, կը սպաննէ Գնէլը , կը կոտորէ նախարարական տուներ , կը դժտուի կաթողիկոսին հետ, կ'ամուսնանայ Գնէլի կնոջ Փառանձեմի հետ, այս ամէնը «պահը պահելու համար» : Ժամանակի բարքեր են անշուշտ, պարսիկ , բիւզանդացի, աւելի ուշ Թուրքեր նոյն ոճիրներուն պիտի դիմեն, մինչեւ այսօր բռնապետական երկիրներու մէջ իշխանութիւնը պահելու համար կը դատապարտուին հակառակորդները :

Հրանդ Արմէն կը մերժէ Ոլիմպիայի թունաւորումը, ինչպէս Ներսէս կաթողիկոսի թունաւորումը (էջ 117) : Ցոյն թադուհին «կամ բնական մահով մեռած կամ հեռացած է բարբարոս միջավայրէն» (էջ 104) : Ցետոյ կ'աւելցնէ · «յայտնի չէ թէ ինչ վախճան ունեցաւ » , Պապին հետ 360ին Պոլիս դացած է եւ հոն մնացած :

Փաւստոս եւ Խորենացի Փառանձեմի դաւակ կ'ընդունին Պապը, Թիլման՝ Ոլիմպիայի : Օրմանեանն ալ կը դրէ թէ Փառանձեմի դաւակ չի կրնար ըլլալ : «Հնար չէ Պապը Փառանձեմի որդի ընդունիլ , Արշակ կին առաւ 359ին, պատանդ տարուեցաւ 363ին, թագաւոր եղաւ 369ին : Պատանդ դացած առեն արբունքը անցուցած էր, 16 տարեկան ըլլալու էր, ուրեմն Ոլիմպիայի որդին էր» : Տարբեր են Արմէնի եւ Օրմանեանի յիշած թուականները :

Օրմանեան տեսած է Գէորգ Ալանի Ուսումնասիրութիւնը, երկրորդ տպադրութեան արժանացած Մաքելերի հրատարակութեամբ, առաջին տպադրութիւնը կատարուած է 1909ին : Արդ, Գէորգ Ալան կը դրէ · «Փառանձեմ յարաբերութիւն ունեցաւ Արշակի հետ՝ երբ թագաւոր չէր դեռ, Գնէլ պատանդ էր Պոլիս, Պապ այս յարաբերութեանց պտուղն էր, երբ Արշակ թագաւոր եղաւ մտածեց անհետացնել Գնէլը Փառանձեմին հետ ամուսնանալու համար» (էքթիտ Հիսթորիք 1928 , էջ 194) : Մարկվարդ կ'ընդունի Արշակի ամուսնութիւնը Փառանձեմի հետ, որովհետեւ Ոլիմպիայէն դաւակ չունեցաւ : Մանանդեան կ'ենթադրէ որ Պապը Փառանձեմի եւ Գնէլի դաւակն էր, Արշակ խորթ հայր էր : (Հատոր Բ. Մաս Ա., էջ 202) :

ՅՈՐԻՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

(1 Շար.)

(*) Օրմանեանէն առաջ , առանձին հատորով մը սրբուած է հին պատմիչներու խած մուրը Պապ թագաւորի ճակտէն եւ պանծացուած է այս շատ արժէքաւոր ե – բիտասարդ թագաւորը: Ցառաջի մէջ ալ փառաբանուած է Պապ թագաւորը:

ԼԵՒ ԹՈԼՍԹՈՅ

—o—

ԽՄԲ.— Թոլսթոյի մահուան յիսնամեակին առթիւ, անցեալ տարի, երկար ոգեկոչուեցաւ ռուս մեծ վիպասանին յիշատակը եւ քազմաթիւ ուսումնասիրու – թիւններ հրատարակուեցան : Կուտանք հետեւեալ գրութիւնը, ուր ցոյց կը տրըուի հայ գրականութեան կապը Թոլսթոյի գործին հետ .—

Ի՞նչ վերաբերում ունեցած է Թոլսթոյ ցարական կայսրութեան փոքր ժողովուրդներուն, անոնց դրականութեան եւ մշակոյթին նկատմամբ : Ռուս դրադէտը նման հարցով չէ դբաղած : Սակայն, տարբեր առիթներով ըրած իր յայտարարութիւնները ցոյց կուտան թէ, տաղանդաւոր դրադէտը չէր բաժներ ցարական կառավարութեան վարած դաժան քաղաքականութիւնը , փոքր ազդերը ճնշելու մասին :

Այլապէս հետաքրքրական է Թոլսթոյի վերաբերումը Հանդէպ Կովկասի : Փոքր տարիքին իսկ հետեւած ու հիացումով կարդացած է Կովկասեան ազդերու պատմութենէն քաղուած ռուս դրադէտներու դործերը , Պուշկինի եւ Լերմոնտովի այն երկերը, ուր դեղեցկօրէն պատկերացուած են Կովկասի դեղեցիկ բնութիւնը, անցեալի հերոսական էջերը, կեանքն ու կենցաղը :

1851ին, 23 տարեկան Թոլսթոյ Կովկաս կ'այցելէ : Իր վրայ խոր տպաւորութիւն կը թողուն Կովկասի երկնասլաց լեռները, խոր ու մութ ձորերը : Նոյն տարին, Դեկտեմբեր 15ին, Թիֆլիսէն դրած իր մէկ նամակին մէջ Թոլսթոյ դիտել կուտայ – « Ձեմ դիտեր, արդեօք Կովկասը ոգեշնչման երկիր կը հանդիսանա՞յ : Բայց անկասկած սիրոյ երկիր է ...» :

Մասնաւորաբար լաւ տպաւորութիւն կը ստանայ Թիֆլիսէն : Իր մօրաքրոջ ուղղած նամակին մէջ կը դրէր .— «Թիֆլիս քաղաքակիրթ քաղաք մըն է, կը ձգտի փետերպուրկին նմանիլ եւ յաջողելու վրայ է : Ժողովուրդը ընտիր է եւ բաւական բազմամարդ : Ռուսական թատրոն եւ իտալական օփերա կայ, որոնցմէ կ'օդտուիմ այնքան, որքան թոյլ կուտան նեղ միջոցներս » :

Թոլսթոյ իր դրական առաջին փորձերը կատարած է Թիֆլիսի մէջ, ուր դրեց իր ծանօթ դործը՝ «Մանկութիւնը» : Իր առաջին դործերուն մէջ ներկայացուց դեղուագներ կովկասեան ժողովուրդներու կեանքէն : Այսպէս, իր «Մազախները» , « Կովկասի դերին», «Անտառահատութիւն», «Արշաւանք» եւ այլ ծանօթ դերուն մէջ իրապաշտ դիծերով պատկերացուցած է կովկասեան ժողովուրդներու կեանքը :

Թոլսթոյի կովկասեան դրուածքներուն մէջ առանձին տեղ կը դրաւէ «Հաջի Մուրատ» վիպակը, որուն ձեռնարկած է 1896ին, տեղւոյն վրայ իր տեսածներէն եւ լսածներէն քաղելով : Իր անձնական յիշողութիւններէն զատ ուսումնասիրած է պատմական փաստաթուղթեր, դիւանները, որոնց շնորհիւ յաջողած է ստեղծել կաղարտեստական բարձր երկ մը, որ միեւնոյն ատեն պատմականօրէն ճիշդ է եւ կը ներկայացնէ Հաջի Մուրատի դիւցազնական կեանքը ու կարեւոր իրադարձութիւնները :

ԹՈԼՍԹՈՅ ԵՒ ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Թիֆլիս դտնուած միջոցին մօտէն կը ծանօթանայ Հայ կեանքին եւ կենցաղին հետ, Այդ թուականներուն, չատ քիչ բան կար թարգմանուած հայ դրականութենէն : Կովկասի ռուսական մամուլին մէջ հատ ու կենտ յօդուածներ միայն լոյս տեսած էին հայ դրականութեան եւ պատմութեան տարբեր հարցերուն նուիրուած : Այդ տեսակէտէն ուշադրաւ է ռուս բանաստեղծ Պոլոնսկիի ընդարձակ յօդուածը Սայաթ Նովայի մասին :

Հրապարակի վրայ կային առանձին յօդուածներ ռուսերէն լեզուով Հայաստանի պատմութեան, հայ դրականութեան, Հայոց լեզուին եւ բանահիւսութեան վրայ : Ինչ խօսք, որ այդ բոլոր աշխատութիւններն ալ միայն մասնակի տեղեկութիւններ կրնային տալ Թոլսթոյին հայ ժողովուրդին մասին : Ցետագային է միայն, որ հայ դրականութիւնը հանգամանօրէն ճանչնալու առիթը պիտի ունենայ :

Իսկ միւս կողմէ, հայ մտաւորականները եւ արուեստագէտները լայն հետաքրքրութիւն ցոյց տուած են Թոլսթոյի ստեղծագործութիւններուն մասին : 80ական թուականներուն, հայ մամուլի էջերուն մէջ Թոլսթոյի երկերուն, անոր աշխարհահայեացքին նուիրուած տասնեակ մը յօդուածներ երեւցած են :

Հայ ծանօթ դրողներէն Պերճ Պռոշեան, Ղազարոս Աղայեան, Շիրվանզատէ, Մուրացան, Նար – Դոս, Վրթանէս Փափազեան, Վահան Տէրեան եւ ուրիշներ յօդուածներով եւ հրապարակային ելոյթներով կը նշեն Թոլսթոյ արուեստագէտին մեծ ազդեցութիւնը հայ դրականութեան վրայ եւ հիացումով կ'արտայայտուին :

Պերճ Պռոշեան, հայ առաջին դրագէտը էր, որ ձեռնարկեց Թոլսթոյի դործերու թարգմանութեան : 1894ին թարգմանաբար լոյս տեսաւ « Կովկասի Գերին » , 1899ին՝ «Մանկութիւն եւ պատանեկութիւնը» եւայլն : Պռոշեանի համար՝ Թոլսթոյ Ռուսիոյ ամէնէն մեծ դրողն էր : Աւետիք Իսահակեան իր Ցուշերուն մէջ հետեւեալը կը պատմէ Պռոշեանի մասին – « Ամարանոցի խաղաղութեան մէջ Պռոշեանը զբաղուած էր իր «Ցուշիկները» կազմելով եւ Լեւ Թոլսթոյին « Պատանեկութիւն» դրքի թարգմանութեամբ : Հպարտութեամբ խօսում էր Թոլսթոյի արուեստի մասին :

— Դու սիրո՞ւմ ես Թոլսթոյին,— հարցրեց ինձ :

— Ես Տոսթոյեւսկուն աւելի եմ սիրում ...

— Դէն ձգիր դրան,— խօսքս կտրեց

ԿԵԱՆՔԸ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

(ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՑԱՌԱԶԴԻՄԱԿԱՆ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ)

—o—

— Ներիր մեզ, քոյրիկ, մենք մեղաւոր չենք, նրան թմրեցրել են, դաժանաբար ծաղրել : Նա քո հարազատ մայրն է, դու մեր հարազատ քոյրն ես ...

Վերջին խօսքերը Անահիտը խեղդող արցունքների միջից հազիւ արտաբերեց ու սկսեց բարձրաձայն հեկեկալ :

Ներկաները չանթահարուած էին. ի՞նչպէս թէ մայրն ուրացել եւ չի ընդունել հարազատ զաւակին : Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ :

— Եւ ահա թէ ինչու,— նորից խօսեց Անահիտը : — Մայրս, խօսքս արդէն ինձ ծնող մօր մասին է, եւ մօրաքոյրս, որին մինչեւ վերջերս մայր եմ կարծել, այս կնոջ նման,— նա չրջուեց եւ նայեց Շողեր մօրաքոյրին,— Աստծու կոյր հաւատացեալներ են եղել :

Մօրաքոյրս երեխաներ չի ունեցել : Աւելի ճիշդ՝ նրա ունեցած երեխաները կենդանի չեն մնացել : Փոխանակ դիմելու բժիշկի, մօրս հետ ընկերացած, նա չարունակ յաճախել է եկեղեցի, սրբապայքեր, օգնութիւն աղերսել Աստուծուց : Մի վանական ճարպկօրէն օգտագործելով նրանց տգիտութիւնը, խորհուրդ է տուել ազատուելուց (ծննդաբերութիւնից) առաջ դնալ բնակութիւն հաստատել վանքում :

Մօրաքրոջս խնամելու համար վանք է մտնում նաեւ մայրս : Շուտով ազատւում է մօրաքոյրս : Պարզ է, որ չոր քարերը ոչնչով օգնել չէին կարող : Նորից անշունչ երեխայ : Պատահականութիւնը նրա ստոր դործողութիւնների համար ճանապարհ է հարթում :

Այդ օրը նաեւ մօրս ծննդաբերելու ժամանակն է լինում : Վանականը նրան համոզում է ծննդաբերել վանքում, երեխան յանձնել մօրաքրոջս եւ տարածել, որ իր երեխան է մահացել :

— Այս զուգադիպութիւնը նոյնպէս Աստծու հրամանով է, Մեծ Արարիչը այդպէս է ցանկացել, — քարոզում է նրանց վանականը :

Երկրորդ պատահականութիւնը նրանց համար աւելի անակնկալ է լինում : Մայրը ունենում է զոյդ երեխայ, մէկը՝ տղայ, միւսը՝ աղջիկ, այսինքն՝ ես : Ես բաժին եմ հասնում մօրաքրոջս :

Երկու կանայք «սուրբ» դրքի վրայ երդուն են տալիս, որ զաղտնիքը կը պահեն մինչեւ մահ ու ներեզման :

Բայց նոր հարց կը ծագի : Մի՞թէ այնքան դաժան էր մայր – մօրաքոյրս, որ ես բոլորովին որբ մնալուց յետոյ էլ՝ ինձ չէր ուզում պահել : Այստեղ արդէն կրօնի ամենաչարագուշակ, կրօնաւորի վայրագ դէմքն է երեւում :

Նա մօրս ներչնչել է, որ եթէ զոնէ ինձ մի անգամ նա զուրգուրայ, մի պատառ հաց տայ, Աստուած կը պատժի ոչ միայն ինձ, այլեւ անմիջապէս դժոխք կը վտանի նրա միւս զաւակները, ամբողջ օճախը : Եւ միամիտ մայրը «հաւատացել էր վերադարձրին » , ինչպէս ժամանակին հաւատացել էր Աստծուն : Ու նա մեռաւ՝ չուրթերին սառեցնելով անէծքը եկեղեցու նկատմամբ եւ զորովանքի մեղայական ժպիտը՝ ինձ հասցէագրած :

Աղջիկը պատուհանից անթարթ նայում էր : Ապա հնչեց վերջին խօսքը .

— Իսկ ինձ համոզում են, թէ վեղարաւորները ոչ ոքի վնաս չեն տալիս :

Փաստերից ճնշուած լուռ էր տարեց կինը ...

Կ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ

«Ազատամարտ», 1 Դեկտ. 1960

(2 եւ վերջ)

Հաճախ բնթերը

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ՎԵՐԱ

ՊՕԼՈՍ ՆԱՊՈԼԵՈՆԻ

(1 Շար.)

Ջրաղացպետի իշխանությունը վերջացավ, երբ Նիկոլ Պետիկ ծնվեց։ Նրա ծնունդը մեծ ուրախություն պատճառեց ամբողջ գյուղին։ Ամենքն էլ գիտեին, որ Պետիկը միակ որդին է Ջրաղացպետ Գրիգորի և Մարիամ տատի։ Ուրեմն նրանց ամբողջ ունեցվածքը նրան է պատկանելու։ Ջրաղացպետը ինքն էլ ուրախ էր, որ Աստված իրեն որդի է պարգևել։ Ուրախ էր նաև Մարիամ տատը, որովհետև նա ևս ուզում էր, որ իր ազգանունը չկորչի։

Ջրաղացպետը ուրախ էր, բայց ոչ այնքան, որքան կարելի էր սպասել։ Նա ուրախ էր, որ ունի որդի, բայց ուրախ չէր, որ նրա որդին Պետիկ է կոչվելու։ Ջրաղացպետը ատում էր Պետիկ անունը։ Նա ատում էր Պետիկ Ալեքսանի ամբողջ ընտանիքը։ Ատում էր Պետիկ Ալեքսանի ամբողջ ընտանիքը, որովհետև Պետիկ Ալեքսանի ընտանիքը ատում էր Ջրաղացպետ Գրիգորի ամբողջ ընտանիքը։ Ատելությունը սկսվել էր դեռ Ջրաղացպետ Գրիգորի հոր ժամանակ։ Ջրաղացպետ Գրիգորի հայրը մեռնելիս պատվիրել էր իր որդուն, որ երբեք չհաշտվի Պետիկ Ալեքսանի ընտանիքի հետ։ Ջրաղացպետ Գրիգորը կատարել էր հոր պատվիրանը։ Նա ատում էր Պետիկ Ալեքսանի ընտանիքը։ Ատում էր Պետիկ Ալեքսանի ընտանիքը, որովհետև Պետիկ Ալեքսանի ընտանիքը ատում էր Ջրաղացպետ Գրիգորի ընտանիքը։

Ջրաղացպետ Գրիգորի հայրը մեռնելիս պատվիրել էր իր որդուն, որ երբեք չհաշտվի Պետիկ Ալեքսանի ընտանիքի հետ, որովհետև Պետիկ Ալեքսանի ընտանիքը ատում էր Ջրաղացպետ Գրիգորի ընտանիքը։ Ատելությունը սկսվել էր դեռ Ջրաղացպետ Գրիգորի հոր ժամանակ։

Տիգրան Նաւասարեան, Այրի Տիկին Աննա Շասխ, Պ. Պ. Մ. եւ Լ. Շասխ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, փեսի՛ եւ աներձագին՝

ՍՏԵՓԱՆ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

մահը որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 5ին, 66 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր Հինգշաբթի, ժամը 14·15ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պանեէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻԻՆ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն յաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Տիգրան Նաւասարդեանի իր հօր՝ Ստեփան Նաւասարդեանի կսկծալի մահուան առթիւ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի Փետրուար 9ին, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 21ին : Ընտրութիւն նոր վարչութեան :

Անդամներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ : Ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, մեթրօ Քատէ : Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՀԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հինգշաբթի, Մարտ 2ին, Փավիյօն Տօֆին :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը ներկայիս կը ծանուցանէ թէ, այս կիրակի պաշտամունք տեղի չունենար եկեղեցւոյն մէջ, որմամբղելի քահանայ չըլլալուն պատճառաւ :

Այս առթիւ կը խնդրուի հասարակութենէն ներողամիտ դանուիլ, եթէ վերջին վեցամսեայ անկանոն կերպով տեղի ունեցան արարողութիւնները :

Յառաջիկայ Ս. Պատարագի թուականը պիտի տեղեկացուի մամուլի միջոցաւ :

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՏԱՌ ԳՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅ

Իտալիա չինուած հայատառ գրի մեքենաները ծախու են Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին մէջ :

Փափաքողները կրնան դիմել վարժարանի մատակարարութեան :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆԻ ՄԷՋ
ՆՈԻԻՐՈՒԱԾ ԱԶԳ. ՀԵՐՈՍ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

12 Փետրուար, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Սէրֆլը կաթոլիկ սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Մասնակցութեամբ զաղութիս երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն եւ զանազան միութեանց :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Օր. Անժէլ Կարապետեան (Լիոնի երաժշտանոցէն), մասնակցութեամբ Պ. Սիրանուոսեան (Դաշնակ), գեղջկական պար, պիտի ներկայացուի Կենդանի պատկեր մը, դեկավարութեամբ Օր. Լ. Ագպէրգեանի :

Մուտքը ազատ է :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի շրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ

Մարտ 26, կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին,

Salle de la Chimie

28, Rue Saint-Dominique
Métro Invalides
Պիտի ներկայացուի

ՄԱՅՐԸ

(Եւգինէ Պօղոսեանէ)

եւ

Ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը, Լապիշէն

ԵՐԳ, ՊԱՐ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

6, 5, եւ 4 Ն. Ֆ.

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 10·45ին Վարդանանցի արարողութիւն :

Կը խօսի ՎԵՐԱՊԱՏ. ՍԻՍԼԵԱՆ :

ԾԱԽՈՒ Է

Վիրոֆլէյի մէջ, Էնվալիտէն – Վէրթայլ չոդեկառքի պծին վրայ, Շաւիլ – Վէլիզի կայարանին ճիշդ դիմացը, յարկաբաժին մը՝ երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, երրորդ յարկ, չատ լաւ վիճակի մէջ : Հեռաձայնել 926 57 – 84, ճաշի ժամերուն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Յ. Կ. Պ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը այս Շաբաթ օր, ժամը երեքին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մշակոյթի Տան մէջ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Փարիզի Հայ. եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը նկատի ունենալով Վարդանանց մեծ եւ փառաւոր ճակատամարտի կրօնական եւ ազգային տօնի պատմական հանդամանքը, այս տարի եւս պատշաճ հանդիսաւորութեամբ պիտի տօնակատարէ, 9 Փետրուար, Հինգշաբթի օր ժամը 9·45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ :

Հրաւիրուած է Փարիզի եւ շրջակայքի դասընթացքներու աշակերտութիւնը : Պիտի մատուցուի մասնաւոր Ս. պատարագ :

Արարողութիւններուն պիտի նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Յետ պատարագի ղպրաց դասը պիտի երգէ յատուկ պատշաճի երգեր եւ պիտի ըլլան արտասանութիւններ :

Կը խնդրուի մեր բոլոր հայրենակիցները որ ներկայ ըլլան, յարգելու համար Սրբոց Վարդանանց յիշատակը :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ ժամը 21ին : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1) 1959 – 1960 տարեշրջանի բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն : 2) Ընտրութիւն :

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Շարունակութիւն նախորդ ժողովին :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի, Փետրուար 12, Տօն Վարդանանց, Հ. Սամուէլ վրդ. Արամեանի՝ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետական պաշտօնի տուչութեան արարողութիւն եւ հանդիսաւոր պատարագ, նախագահութեամբ ԳԵՐՊ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ. ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ :

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Փետրուար 12, Կիրակի ժամը 16 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին Էլիզէ 67 – 03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղան ները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին : Հակառակ պարագայ չին պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ

ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր, Պարի երկու նուագախումբ, խնամուած պիւֆէ, սովորական գիներով

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝

U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16e). Tél. TRO. 03-18, C.C.P. Paris 8019-72

Մուտքի տոմս, 7·50 Ն. Ֆ.

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ ԵՒ ՍԵՂԱՆ ԿԷՍ ԳԻՆ.

KINOPANORAMA

60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET
Parking illimité Tél. : FON. 50-50

UN FRANÇAIS A MOSCOU

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ
ԱՐԱՐԱՏԸ
ԵՐԵՒԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Շաբաթ, կիրակի եւ տօնական օրերը՝ երկու ցերեկոյթ
14·30 եւ 16·50, Շաբթու մէջ 15·30
Հինգշաբթի մէկ ցերեկոյթ 15·30ին
Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19·15 եւ 21·35

Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ *Ամանաներէն*
Գին՝ 4·45 եւ 7·50 Ն. Ֆ.

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՒՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ – ՀԷԼՎԱ

LE BOSPHORE MARQUE DEPOSEE

ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 10 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 10 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 9025 — 37EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4826

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄՕՏ Է ԳԱՐՈՒՆԸ

Ֆրանսայի եւ դաշնակից երկիրներու հանրային կարծիքը մեծ գոհունակութեամբ ողջունեց Զօրավար տը Կոլի նախաձեռնութիւնը՝ բանակցութեանց միջոցաւ կարգադրելու համար Ալժերիոյ ցաւոտ հարցը :

Ցունուար ութի հանրաքուէէն ի վեր Հանրապետութեան նախագահը լուելեայն կը գործէր, նպաստաւոր գետին մը պատրաստելու նպատակով :

Այս ուղղութեամբ իրեն գործակցեցաւ Թունուզի Հանրապետութեան նախագահ Հապիպ Պուրկիպա, որուն կողմէ մանաւոր առաքելութեամբ Փարիզ եկաւ Նախարար Մոհամմէտ Մասմուտի : Այս վերջինը երեք տարի առաջ Թունուզի դեսպանն էր Ֆրանսայի մայրաքաղաքին մէջ եւ անձամբ ճանչցած Զօր. տը Կոլը :

1881էն ի վեր Ֆրանսական Թեւարկութեան ենթակայ, Թունուզ անկախութեան տիրացաւ 1956 Մարտին : Հապիպ Պուրկիպա, ազգայնական Տիւսթուր կուսակցութեան պետը, որուն կինը Ֆրանսուհի մըն է, պահ մը աքսորական մնալէ վերջ Ֆրանսայի մէջ, անկախութեան հռչակումէն ետք վերադարձաւ իր հայրենիքը: Նատ չանցած պէյը — Թագաւոր — հրաժարեցաւ եւ Թունուզ դարձաւ հանրապետութիւն, Պուրկիպան ալ անոր նախագահը, որ ցարդ կը պահէ իր դիրքը : Իր հակառակորդը՝ Սալահ Պէն Եուսէֆ՝ որ կը վայելէր Թունդ. ազգայնականներու եւ ձախակողմեան տարրերու համակրութիւնն ու պաշտպանութիւնը, պարտուած հեռացաւ Թունուզէն եւ ապաստանեցաւ Եգիպտոս, ուր իր տարած աշխատանքներուն հետեւանքով պաղութիւն առաջ եկաւ գնդապետ Նասրի եւ Պուրկիպայի միջեւ :

Երկու նախագահներու յարաբերութեանց լարուածութիւնը անդրադարձաւ նաեւ Արաբական Լիկային վրայ, որուն դէմ պոյքոթ հռչակեց Թունուզ երեք տարի առաջ ու միայն անցեալ շաբաթ Պաղտատի մէջ է, որ սառոյցները հալեցան :

Հակառակ իր յախուռն բնաւորութեան, Պուրկիպա ցոյց տուաւ պետական մարդու յատկութիւններ : Խառնուածքով ըմբոստ՝ միշտ հաւատարիմ մնաց իր տեսակէտներուն, առանց ենթարկուելու օտար ազդեցութեանց :

Այժմ Ալժերիոյ հարցին մէջ մեծ դեր մը վերապահուած է իրեն :

Թուրքերն ալ իրենց կաղ էշով ուզեր էին խառնուիլ կարաւանին :

Զօր. Կիւրսէլ փոխանակ իր տունը կարգի դնելու՝ Փարիզի Թուրք դեսպանին միջոցաւ իր միջնորդութիւնն էր առաջարկած Զօր. տը Կոլին՝ Ալժերիոյ հարցը կարգադրելու համար : Ու կտրուկ մերժումի հանդիպած :

Թուրք ուսանողները, եւ չմնալու համար Մերձաւոր Արեւելքի արաբ ազգայնական երիտասարդութենէն, Պոլսոյ Ֆրանսական հիւպատոսարանին առջեւ ցոյցեր կատարեցին՝ Ալժերիոյ համար անկախութիւն պահանջելով եւ Ֆրանսայի դէմ անարգական բացագանչութիւններ ընելով :

Ալժերիոյ հարցին խաղաղ բանակցութեանց միջոցով լուծումը մեծ մղձաւանջ մը պիտի ազատէ այս երկիրը : Բնականոն յարաբերութիւններ պիտի վերահաստատուին արաբական երկիրներուն հետ, ուր այնքան մեծ հմայք ունի Ֆրանսան դարերէ ի վեր շնորհիւ իր մշակութային եւ կրթական հիմնարկութեանց, որոնք անհուն ծառայութիւն են մատուցած Ֆրանսերէն լեզուն ու գրականութիւնը տարածելու համար :

Մթնոլորտը պայծառացած է :

Մօտ է գարունը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԱՍՄՈՒՏԻԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ

Թունուզի տեղեկատուութեան նախարար՝ Մասմուտիի առաքելութիւնը յաջողութեամբ պսակուած է, ինչպէս կ'երեւի : Չորեքշաբթի օր Նախագահ տը Կոլ աւելի քան ժամ մը խօսած է Թունուզցի նախարարին հետ վերջնական բնոյթ տալու համար Պուրկիպայի յետագայ այցելութեան :

Տը Կոլի հետ տեսնուելէն ետք, Մասմուտի կ'ուզէր Թունուզ մեկնիլ եւ անմիջապէս խօսիլ Պուրկիպայի հետ, բայց նախընտրեց միայն հեռաձայնել եւ այսօր՝ Ուրբաթ Ցիւրիխ երթուդարձ մը ընել նկատի առնելով որ, Թունուզի Նախագահը նոյն օրը Զուիցերիա հասած պիտի ըլլայ կոկորդը դարմանել տալու համար : Յայտնի չէ թէ Պուրկիպա Փարիզ պիտի գայ դարմանումը վերջացնելէ ետք թէ առաջ կամ ընդմիջելով : Ամէն պարագայի մէջ կը կարծուի թէ Մասմուտի կրկին պիտի տեսնուի տը Կոլի հետ, Ցիւրիխէն վերադարձին : Մինչ այդ Ֆեբաթ Ապպաս, որ յանկարծակի Թունուզ վերադարձած է, կրնայ տեսնուիլ Պուրկիպայի հետ այս վերջինին մեկնումէն առաջ :

Ֆրանսական կարգ մը շրջանակներու մէջ, տը Կոլ – Պուրկիպա հանդիպում մը շատ գէշ տպաւորութիւն ըրած է, մանաւանդ «Ֆրանսական Ալժերիոյ» կողմնակիցներուն մօտ : «Վենսէնի կոմիտէն» այս առթիւ դառնութեամբ կը յիշէ թէ «Ֆրանսան այս տարօրինակ միջնորդին կը պարտի հարիւր հազար Ֆրանսացիներու մեկնումը եւ պատերազմին երկարաձգումը : Ֆրանսական հողին վրայ այս թշնամիին ժամանումը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ ասպարէզ կարդալ պատիւին եւ տրամաբանութեան» : Սուսթէլ «ազգային համախմբումը» կ'ըսէ . «Ազգային իրաւունքը ծաղրելով, Թունուզ իր հողին վրայ կ'ընդունի զինուած ուժեր եւ պատերազմող պետութեան պէս կը վարուի » : Սուսթէլ կը գրէ նաեւ «Խորհրդարանի թերթին» մէջ թէ «կը հեռանանք խաղաղութենէն եւ հոն հասած ենք ուր Պուրկիպայի «բարի միջնորդութեան համար ողորմութիւն կ'ուզենք » :

Հապիպ Պուրկիպա մամուլի իր հերթական ասուլիսին մէջ ոչ մէկ ակնարկութիւն ըրած է տը Կոլի հետ հանդիպումի մը այլ ծանրացած է մանաւանդ կըրօնքին վրայ եւ դէմ արտայայտուած անոր չահագործման :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԵՆԸՏԻ մամուլի երրորդ ասուլիս մը տուաւ, աւջի օր : Մ. Նահանգներու Նախագահին յայտարարութիւններուն մէջ կան երեք գլխաւոր կէտեր .— Ա) Ատլանտեան Ուխտը, կ'ըսէ Քենըտի, մեր պաշտպանողական ամէնէն կարեւոր գինակցութիւնն է : Այդ պատճառով Ուխտի անդամ երկիրները պէտք է «ղեկավարներ» ըլլան, Ուխտէն ներս եւ դուրս :Կ'ուզենք միշտ կորովի գործակիցներ ըլլալ եւ պահել Եւրոպայի մեր զինուորական ուժերը : Բ) Նախագահը յայտարարեց թէ նպատակ ունի Մոսկուայի իր դեսպանին եւ ուրիշներու հետ քննելու Ամերիկայի եւ Խորհրդ. Միութեան յարաբերութիւնները : 1952էն ի վեր առաջին անգամ է, որ այս հարցին մասնագէտները կողք կողքի պիտի գան : Գ) Բանակցութիւններ պիտի տարուին դաշնակցային Գերմանիոյ հետ, որպէսզի այս վերջինը տնտեսական աւելի լայն մասնակցութիւն բերէ,

LITTÉRATURE ARMÉNIENNE

Այսօր լոյս կը տեսնէ ֆրանսական Եօրոփ պարբերաթերթին բացառիկ թիւերէն մին, 300 էջ, պատկերազարդ, նուիրուած Հայկ. գրականութեան, գեղեցիկ կողք մը՝ որուն հայերէն գիրերը արուեստի նուրբ ճաշակով գծած է Բիւզանդ Թօփալեան :

Այս պարբերաթերթը ծանօթ է իր անցեալով, որ հարուստ է մանաւանդ իր բացառիկ թիւերով, նուիրուած սպանական, լեհ, ամերիկեան, ռումանական գրականութեան, կամ գրագէտներու, ինչպէս՝ Մաքս Ժաքօպ, Գոգոլ, Հայնէ, Թոլսթոյ, Ժորժ Սանտ, Կորքի եւն. :

Պարբերաթերթին տնօրէնը, Փիէր Ապրահամ որ եղբայրն է Ժան – Ռիշար Պլոքի, կ'ուզէ շարունակել Եօրոփի հիմնադիր Ռոմէն Ռոլանի ծրագիրը եւ հաւատարիմ մնալ անոր մարդկայնական ոգիին :

Այդ ուղղութեամբ եւ միայն մշակոյթին ծառայելու մտադրութեամբ, Փիէր Ապրահամ ուզած է լոյս ընծայել թիւեր, որոնց չպակսի համազգային բնոյթը եւ համախմբէ գրագէտներ եւ բանաստեղծներ, առանց նկատի ունենալու անոնց անհատական ընկերային կամ գաղափարական ձգտումները : Փիէր Ապրահամ բացատրեց մեզի թէ այդ տեսակէտէն, զգացումով կապուած է սպանական գրականութեան նուիրուած թիւին, ուր կողք կողքի են ֆրանքիստ եւ հանրապետական գրիչներ : Այդ թիւը խորհրդանշանը կը նկատէ իր փափաքին եւ նպատակին : Նոյնը ուզած է ընել Հայկ. Գրականութեան նուիրուած թիւին համար, բայց շատ ցաւեցաւ՝ երբ անկեղծօրէն յայտնեցինք իրեն թէ, այդ անկիւնէն դիտուած, ձախողած է գործը, մանաւանդ արտասահմանի մասը :

Ուզեցինք գիտնալ թէ Փիէր Ապրահամ ե՞րբ խորհած է թիւ մը նուիրել Հայկ. Գրականութեան եւ ի՞նչ աշխատանքներու ձեռնարկած է գլուխ հանելու համար այդ գործը :

— « Ծրագիրը հին է, պատասխանեց Փիէր Ապրահամ, եւ պէտք է ըսեր որ ասկէ երկու – երեք տարի առաջ խմբագրական կազմին մէկ ժողովին ընթացքին՝ Փիէր Փարաֆն էր որ այդ գաղափարը ունեցաւ : Գրեցի 1959 Մարտ 5ին, Հայաստանի լուսաւորութեան նախարարին, որմէ պատասխան չառի : Աւելի քան տարի մը ետք, նամակ մը ստացայ Մշակութային Կապերու Նախագահուհի Տիկ. Գրիգորեանէ : Բացատրեցի ուզածս եւ յետոյ ստացայ հարկ եղած նիւթերը ֆրանսերէնի թարգմանուած, բայց բառացի» :

Ուրեմն, այսպէս սկսած է գործը :

Այս գործը կրնար մեծապէս նպաստել մեր մշակոյթի տարածման, օտարներու մօտ, եթէ պարբերաթերթին խմբագրութիւնը աւելի բծախնդիր ըլլար նիւթերու իր ընտրութեան մէջ կամ գէթ սահմանափակուէր Հայաստանով եւ բնաւ չըզբաղէր արտասահմանի գրողներով : Եւ կամ, ինչ որ աւելի ճիշդ պիտի ըլլար, հայ գրականութեան ընդհանուր հարազատ պատկերը տալու համար՝ տուած ըլլար «զկայսերն կայսեր եւ զԱստուծոյն Աստուծոյ» : Խնդրոյ առարկայ չէ թէ Հայաստանն է կայսրը, եւ արեւմտեան գրողներն են Հայկ. Գրականութեան Աստուածը :

Այս պարբերաթերթին մէջ կան Հայաստանէն դուրս ապրող արտասահմանեան գրողներու անուններ, որոնք վաւերական գրողներ չեն, եւ ընդհակառակն չկան անունները անոնց որոնք «տանուտէր» են հայ գրականութեան այսօրուան, վաղուան եւ յաւերժական պատմութեան մէջ :

Այս եւ կարգ մը այլ վերապահումներէ զատ, կը գնահատենք եղած աշխատանքը, որ դրական է նոյնիսկ իր թերիներով : Կարեւոր եւ օգտաշատ գործ մըն է օտարին ներկայացնել հայ մշակոյթը :

Այս գործին իրենց ձեռնհաս մասնակցութիւնը բերած են ծանօթ պատմագէտ՝ Ժագ Մաօլ (Ժողովուրդ մը որ չուզեց մեռնիլ), Փիէր Փարաֆ (Ֆրանսայի Հայերը), Լիւսիէն Փոլքարի (Անցող Ֆրանս եւ Հայաստան), Ֆրետերիք Ֆէյտի (Յետադարձ Ակնարկ), Արարատ Ղարիբեան (Հայ Լեզուն) :

Այս հիմնական յօդուածներուն կը յաջորդեն քաղուածքներ արձակ եւ չափածոյ գործերէ եւ յօդուածներ հայ նկարչութեան, երաժշտութեան եւ արուեստի մասին :

Շաբաթ օր Փիէր Ապրահամ եւ Փիէր Կամառա Հանրութեան պիտի ներկայացնեն այս հատորը Փալէ տը Սփորի մէջ, Գրագէտներու Ազգային Կոմիտէի տարեկան վաճառքին :

Ա. Մ.

1) EUROPE (Revue Mensuelle) La Littérature Arménienne (Février-Mars).

հասարակաց ծրագիրներու գործադրութեան : Քենըտի յայտարարութենէն անմիջապէս ետք, Պոնի պաշտօնական շրջանակները դիտել տուին, թէ առաւելագոյն առաջարկը ըրած էին արդէն : Այլ խօսքով, աւելի չեն կրնար տալ :

ԱՏԸՆԱՈՒԷՐ Փարիզ ժամանեց Հինգշաբթի կէսօր, եւ նոյն օրը ժամը 4ին, Էլիզէի մէջ տեսակցեցաւ տը Կոլի հետ : Այսօր, Ուրբաթ, բացուեցաւ վեցերու «վերին ժողովը» տը Կոլի նախագահութեան տակ : Պաշտօնապէս կը յայտնուի թէ Զօր. տը Կոլ Պոն պիտի երթայ ի մօտոյ :

ՔԱԹԱՆԿԱՅԻ վարչապետ՝ Չոմպէ հրապարակաւ բուռն յարձակումներ ըրաւ Ամերիկայի, Խորհրդ. Միութեան ՄԱԿի եւ Եգիպտոսի վրայ եւ ապահովեց թէ Քաթանկայի ժողովուրդը ամբողջութեամբ պատրաստ է պաշտպանելու իր անկախութիւնը : Յատկապէս ծանր խօսքեր ըսած է Եգիպտոսի դէմ : «Բոլոր մեր ազգակիցները կը յիշեն, թէ այդ երկրին բնակիչները գերիվաճառութեամբ կը զբաղէին եւ արաբ ասպատակներէ մեր երկիրը ողողած են : Պելժերէն չազատեցանք Արաբներուն ձեռքը իյնալու համար :

ՀԱՎԱՆԱՅԻ մէջ, քանի հազար ուսանողներու առջեւ խօսած ճառի մը ընթացքին Ռաուլ Քասթրօ (նախագահին եղբայրը) յայտարարեց ի մէջ այլոց .— «Յեղափոխական կառավարութեան համբերութիւնը հանդէպ կղերին իր վերջին աստիճանին հասած է » :

ՃԱՊԱԼՓՈՒՐԻ մէջ հնդիկ աղջիկի մը բռնաբարումը՝ մահմետական երկու երիտասարդներու կողմէ պատճառ դարձաւ արիւնահեղ կռիւներու՝ Հնդիկներու եւ Մահմետականներու միջեւ : 10 սպաննուած եւ 28 վիրաւոր կայ : Աղջիկը անձնասպան եղած է, իսկ երկու Մահմետականները ձերբակալուած են :

ՏԽՐՈՒԻՆԻ.— ԵՂԻՇԷ ՊԱՀԼԱՒՈՒՆԻ

Փետրուար 3ին, Թեհրանի մէջ մեռած է ընկեր Եղիշէ Պահլաւունի, յետ երկարատեւ հիւանդութեան : Մեր ողբացեալ վեթերան ընկերը Հ. Յ. Դաշնակցութեան մարտական սերունդի լաւագոյն ներկայացուցիչներէն էր : Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Փետրուար վեցին եւ մարմինը ամփոփուած Դուլաբի գերեզմանատան Հ. Յ. Դ. Պանթէոնին մէջ :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹՈՒՄԲԱՆ

Ա.

Ի՞նչ է ասել այս ինչ – որ մեկը, թե ոչ. պետք է ասել, որ ինչ որ մեկը ինչ որ բան է ասել, ինչ որ մեկը ինչ որ բանի մասին, ինչ որ մեկին, ինչ որ բանի համար, ինչ որ մեկի կողմից, ինչ որ մեկի դեմ, ինչ որ մեկի հետ, ինչ որ մեկի մասին, ինչ որ մեկի վրա, ինչ որ մեկի մոտ, ինչ որ մեկի միջոցով, ինչ որ մեկի վրայով, ինչ որ մեկի ներքև, ինչ որ մեկի վրայից, ինչ որ մեկի ներսից, ինչ որ մեկի արտաքին կողմից, ինչ որ մեկի ներքին կողմից, ինչ որ մեկի ետևից, ինչ որ մեկի առջևից, ինչ որ մեկի կողքից, ինչ որ մեկի միջից, ինչ որ մեկի միջով, ինչ որ մեկի վերևից, ինչ որ մեկի ներքևից, ինչ որ մեկի վրայով, ինչ որ մեկի տակով, ինչ որ մեկի մոտ, ինչ որ մեկի հետ, ինչ որ մեկի մոտ, ինչ որ մեկի մոտ, ինչ որ մեկի մոտ

ՀԱՄԱՅՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻ

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ՎԱՂՄ

ՊԱՐՈՆ ՊԱՈՒԼՍԵՆ

—o—

— Ո՛չ. ոչ մի մեղք պատասխանատուություն չունի, թե ինչ որ ես ասացի, ասվեց ի պաշտպանություն ընկերուհուս, որ ինձ հյուր էր եկել, եւ ես չէի կարող թույլ տալ, որ նրան վիրավորեն։ Ես ասացի, որ նա ինձ հյուր է եկել, եւ ես ինքս եմ նրան հրավիրել։ Ես ասացի, որ նա ինձ հետ է ապրում, եւ ես ինքս եմ նրան հրավիրել ինձ հետ ապրելու համար։ Ես ասացի, որ նա իմ ամուսինն է, եւ ես ինքս եմ նրան հրավիրել ամուսնանալ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԱԶԳ· ՀԵՐՈՍ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ· Յ· Դ· ԱՆԻ կոմիտէի :

12 *Փետրուար, Կիրակի կէսօրէ վերջ,* *ժամը* 3*ին*, Սէրֆլը Կաթոլիկ *սրահին մէջ*:

Կը նախագահէ Ընկ· Ս· ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ· ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Մասնակցութեամբ գաղութիս երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն եւ զանազան միութեանց :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Օր· Անժէլ Կարապետեան (*Լիոնի երաժշտանոցէն*), *մասնակցութեամբ* Պ· Սիրանոսեան (*Դաշնակ*), *գեղջկական պար, պիտի ներկայացուի* կենդանի պատկեր մը, *ղեկավարութեամբ* Օր· Լ· Ագպըյըգեանի :

Մուտքը ազատ է :

Կը խնդրուի ծանուցանել·
ԹՈՐԳՈՄ ՄԻՆՈՅԵԱՆԻ
(Պիթլիսցի)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 5*ին, իր բնակարանը* 43 *Րիւ Թուրթիյ, (Փարիզ* 20), 72 *տարեկանին :*

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր Ուրբաթ առաւօտ ժամը 11*ին, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պանթէօ – Փարիզիէնի գերեզմանատունը :*

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայ իբրեւ այդ նկատել :

ԽՆՋՈՅՔ

Ֆ· Կ· Խաչի Պուլ· Օտտոյի վարչութիւնս կազմակերպած է խնճոյք մը, Բարեկենդանի առթիւ : Այս Շաբաթ, ժամը 21*ին, Տիկին Հայկանոյշի սրճարանին մէջ*, (40 Պուլվ· Օտտօ) :

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր – ընկերուհիները եւ համակիրներ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ քաղաքամասին իր ծուխերուն թէ՝ Տ· Հայկազուն քհնյ· Պանտիկեան հանգամանք չունի Մայր եկեղեցիի անունով որեւէ եկեղեցական արարողութիւն (տունօրհնէք, կնունք, պսակ, թաղում) կատարելու: Կը յանձնարարուի չքաջալերել իր դիմումները :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի; ժամը 10·30*ին, Տօն Վարդանանց,* Հ· Սամուէլ վրդ· Արամեանի՝ *Ս· Խաչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետական պաշտօնի տուչութեան արարողութիւն եւ հանդիսաւոր պատարագ, նախագահութեամբ ԳԵՐՊ· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ· ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ :*

ՀԱՅԱՏԱՌ ԳՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅ

Իտալիա շինուած հայատառ գրի մեքենաներ ծախու են Սեւրի Սամուէլ Մուրատեան վարժարանին մէջ :

Փափաքողները կրնան դիմել վարժարանի մատակարարութեան :

ՀԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հինգշաբթի, Մարտ 2ին, Փավիյօն Տօֆին :

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

8 bis, Rue des Ternes

Այս Կիրակի առաւօտ ժամը 10·45*ին Վարդանանցի արարողութիւն:*
Կը խօսի ՎԵՐԱՊԱՏ· ՍԻՍԼԵԱՆ :

ԾԱԽՈՒ Է ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպարավաճառի խանութ մը, ապրանքով կամ առանց ապրանքի, որ ունի խոհանոց մը եւ հինգ սենեակնոց յարկաբաժին մը վրան: Վարը՝ երկու մթերանոց եւ մէկ կառատուն : Գրել Յառաջին որ կը փոխանցէ կամ հեռաձայնել՝

49.51-58 A Décines (Isère).

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· ենթակոմիտէներու եւ խումբերու եւ Նոր Սերունդի խումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ
ԸՆԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻ՝
ԸՆԿ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Ուղերձ՝ Հ· Յ· Դ· Շաւարշ Միսաքեան խումբի եւ Նոր Սերունդի կողմէ :

ԱԼՀԱՄՊՐԱՅԻ ՄԷՋ

340. BLD. CHAVE

Շաբաթ, Փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՓԻԷՐ ԱՊՐԱՀԱՄ
ԵՒ
ՓԻԷՐ ԿԱՄԱՐԱ

Շաբաթ օր ժամը 14·30*էն մինչեւ* 19·30 *պիտի ստորագրեն՝ նոյն օրը հրապարակ ելող,*

EUROPE

Պարբերաթերթի բացառիկ թիւ՝ 300 *էջ, պատկերազարդ հատորը ·*

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

PALAIS DES SPORTS — PORTE DE VERSAILLES

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ· Կ· Պ· ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը այս Շաբաթ օր, ժամը երեքին ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մշակոյթի Տան մէջ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅ
ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ ՏԱՐԻՆ

Եւրոպայի Մեծագոյն
Արեւելեան Վաճառատունը

ՓԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ խանութ մը չայցելողին սեղանին վրայ ամէնէն համով պատառը կը պակսի՝ մեծին ու պզտիկին համար : ՓԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք աւանդական ընդեղէններու եւ անուշեղէններու ամէն տեսակը, անմրցելի գիներով :

Նուէրներ եւ անակնկալներ ամէն գնողի :

Ապսպրանքի վրայ, ծրարի առաքում Ֆրանսայի ամէն կողմ և դէպի արտասահման՝ Պելժիա, Զուիցերիա, Անգլիա :

ՓԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
LYON

246, RUE VENDOME - TEL. MO 11.84
20, RUE VILLEROY MO 32·10
65, RUE ROBERT LA 07·72

ԵՒ ԻՆՉՊԷՍ ՄԻՇՏ

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլմա», յունական «թուրշի», «պիպէռ» տերեւ, թահին հելվա, «վանիյլ», չոքոլա, «նուազէթ», «լոգում», «սազըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45o), *Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըրմա», առաջնակարգ սուրճ,* (քաբավան եւ մոքա), *համեմներ «մահլէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճերմակ պանիր ոչխարի կաթով: Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա,* սումագ, թարամա, լաքերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, *տերեւ եւայլն :*

ՓԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհացում կուտան ամէնէն նրբաճաշակներուն: Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն):

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ· Յ· Դ· Ս· Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ՝ ժամը 21*ին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· Կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:*

ՕՐԱԿԱՐԳ.— 1) 1959 – 1960 *տարեշրջանի բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն :* 2) *Ընտրութիւն :*

ՇԱՒԻԼ.— Հ· Յ· Դ· «Արդութեան» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21*ին, սովորական հաւաքատեղին: Շարունակութիւն նախորդ ժողովին :*

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ
Փետրուար 18, *ժամը* 21*էն մինչեւ առաւօտ*

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON — METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին ·—

ԵՐԳՈՎ՝ Պ· Մկրտիչ Պօղոսեան, Լ· Մոմճեան *եւ* Նահապետեան Քոյրեր :
ՊԱՐՈՎ՝ Պ· Վ· Թորոսեան, Օր· Ժ· Պէտոյեան, Նարեկ պարախումբը :
ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ· Լ· Պօյաճեան *եւ* Փ· Գուլակզեան (*կիթառ*) Վ· Ժամպուրեան (*ջութակ*), Հ· Մեհլէմճեան (*դաշնակ*) :
ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ· Ա· Գրիգորեան, Ժ· Սերոբեան, Օր· Ա· Կարապետեան, Օր· Ա· Աթմաճեան :

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Կառվարենց խումբի կողմէ :

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola **Concours de danse**

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետրուար 12, Կիրակի ժամը 16 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées

Կը մասնակցին երկու հռչակաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն· Ֆ·

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնատեղին էլիզէ 67 – 03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30*ին : Հակառակ պարագային պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :*

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT

7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS

CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍՈՒԻ

AU BEAU NOYER

185, BD. JEAN JAURÈS --- 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
ՍՈՒՍԱՄ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

LE BOSPHORE MARQUE DEPOSEE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA · CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 11 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

SAMEDI 11 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9026 — 37EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4827

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՄՊԻՈՆ

Հայ մշակոյթի եւ քաղաքակրթական արժէքներու պահպանման ու զարգացման նախանձախնդիր ո՞ր Հայն է, որ հոգե – կան մեծ գոհունակութիւն չզգաց, կարդալով այն բարձրօրէն սրտապնդիչ լուրը՝ թէ Իրանի կայսր Ռըզա Շահ Փէհլէ – ւին կարգադրութեամբ հայագիտական ամպիոն մըն է բացուած Սպահանի հա – մալսարանի գրական ճիւղին կից :

Իսկապէս ուրախալի երեւոյթ, որ ափիւռքի ներկայ ոչ – նախանձելի կա – ցութեան մէջ կոչուած է քիչ մը աւիշ նե – րարկելու նահանջակոնութեան եւ յուսա – հատութեան ճամբան բռնած տկար հոգի – ներու .

Օրն ի բուն մամուլի էջերէն ահազանգ կը հնչեցնենք՝ մատնանշելով այսօրուան ախուր վիճակը, որ, տարակոյս չկայ , չսթաւուշակ է վաղուան համար :

Արեւմտեան երկիրներու մէջ կը մեռնի հայ ոսկեղինիկ լեզուն : Նոր սերունդը հնարաւորութիւն եւ ժամանակ — չընելու համար կամք — չունի սորվելու մայրենի լեզուն : կիսամիջոցներ են միայն այն ջանքերը , որ կ'ըլլան զանազան կազմա – կերպութեանց կողմէ, գովելի հայրենա – սիրութեամբ, սարքելու համար չաբաթա – կան դասընթացքներ : Այս ուղղութեամբ որքան աչխատանք տանինք, քիչ է : Պէտք չէ յուսահատիլ երբեք : Այդ կիսամիջոց – ներով ալ թերեւս հասնինք տեղ մը :

կարեւորը համրանքին փրկութիւնն է : եթէ հարիւրին մէկն ալ կարելի ըլլայ փրկել, ի զուր աչխատած չենք ըլլար :

Երբ այս է կացութիւնը արեւմուտքի մէջ, արեւելքի մեր հայրենակիցներն ալ ուրիշ ցաւ մը ունին,— ուսուցչի պակաս :

Լիբանանի, Սուրիոյ, Պոլսոյ, Կիպրո – սի, Եգիպտոսի, Իրանի, Իրաքի, Յորդա – նանի եւ Յունաստանի մէջ տասնեակ հա – զարաւոր աչակերտներ եւ աչակերտուհի – ներ կ'ուսանին հայկական դպրոցներու մէջ, տեղ տեղ զուտ հայկական ծրագիր – ներով :

Այնտեղ ալ ուսուցչի տագնապ կայ : Տարեցները հրաժեշտ կուտան կեանքին հեղհեղուկ : Նորերը չեն հասնիր՝ մեռնող – ները բացը լեցնելու համար :

Պէյրութի եւ Հալէպի մէջ ունինք ճե – մարանները , որոնց չրջանաւարտներէն մաս մը միայն կ'ընդգրկէ ուսուցչական ապերախտ ասպարէզը, անհուն զոհողու – թեանց գնով : Սակայն մեծ է պահանջը :

Այսօրուան երիտասարդները երկրոր – դական վարժարան մը աւարտելէ վերջ կը նախընտրեն գիտական, բժչկական, ա – տամնաբուժական, իրաւաբանական, վեր – ջապէս «ազատ – ասպարէզներուն» ճիւղի մը, մասնագիտութեան մը հետեւիլ, չատ ու չուտ դրամ կարենալ չահելու համար , նուազ յոգնութեամբ :

Ուսուցչութիւնը չապրեցներ ենթական : Չոհաբերութեան եւ անսահման նուիրու – մի ոգի պէտք է ունենալ, հայկական դպ – րոցներու ուսուցիչ կամ վարժուհի դառ – նալու համար :

Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ ուսուց – չութիւնը ամէնէն ապահով եւ հանգստա – կեաց ասպարէզներէն մէկն է : Ֆրանսացի կամ ամերիկացի ուսուցիչը չաբաթուան մէջ որոշ ժամեր միայն դաս կուտայ : Տարուան ընթացքին չաբաթներով ազատ է, ամառուան արձակուրդի ամիսներէն զատ ,եւ լրիւ զոհացուցիչ թոշակ կը ստանայ, բացի վայելած զանազան առա – ւելութիւններէն :

Թեհրանի մեր պաչտօնակից «Ալիք»ը մեծ յոյսեր կապած է Սպահանի հայագի – տական ամպիոնին վրայ՝ լուծելու հա – մար, ի մէջ այլոց, նաեւ «հայ ուսուցչա – կան տագնապը»:

կը սիրենք հաւատալ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕԴԱՅԻՆ ՄԻՋԱԴԷՊ

ՌՈՒՍԵՐԸ Կ'ՈՒԶԵՆ ՈՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐԸ ՊԱՏԺՈՒԻՆ

Օդային ծանրակչիռ միջադէպ մը պա – տահած է, Ալժերիոյ հիւսիսը, Միջերկ – րականի վրայ : Ֆրանսական զինուորական օդանաւ մը մօտեցած է Խորհ. Դերագոյն Խորհուրդի նախագահ՝ Պրեժնիեվի «Ի – լիուչին»ին եւ ըստ խորհրդային բողոք – գրին «երկու անգամ կրակ բացած է խոր – հրդային օդանաւին վրայ» : Ֆրանսական զինուորական մարմինները, իրենց կար – գին, սա ձեւով կը նկարագրեն միջադէ – պը :— «Մեր ռատարներուն վրայ, խոր – հրդային իլիուչին – 18 մը նչմարեցինք : Այդ օդանաւը միջազգային թռիչքի պար – տադիր ուղեգիծը չունէր : Երեք հալածիչ – ներ չետապնդեցին խորհրդային օդանաւը եւ ազդարարութիւն ըրին, բայց չպա – տասխանեց : Քիչ ետք դուրս ելաւ Ֆրան – սական օդային չրջագիծէն» : Խորհրդային արտաքին նախարարը՝ Կրոմիքօ բողոքած է Մոսկուայի Ֆրանսայի դեսպանին : Պրեժնիեվի օդանաւը, չարունակած է իր ճամբան եւ հասած Ռապաթ, ուր, նա – խագահը ընդունուած է Մոհամմէտ Ե֊ի եւ գահաժառանգ Մուլէյ Հասանի կողմէ :

Խորհրդային բողոքագիրը զոր կրոմիքօ յանձնեց Մոսկուայի Ֆրանսական դես – պանատան գործավարին չորս էջերէ բաղ – կացած է եւ մտահոգիչ է մասնաւորաբար այն պատճառաւ որ «պատիժ կը պահան – ջէ» անոնց համար որ կրակ բացած են Ի – լիուչին – 18ին վրայ եւ «աւազակի ա – րարք» կ'որակէ միջադէպը :

Հինգչաբթի իրիկուն ընդունելութեան մը ընթացքին զոր տը Կոլ տուած էր Ա – լընաուրըի ի պատիւ, մէկը մօտեցաւ նա – խագահին եւ քանի մը խօսքով պատմեց միջադէպը եւ խորհրդային բողոքագիրին բնոյթը :

ՉԵՆ ՃԱՆՉՆԱՐ...
ՄՈՒՀԱՄՄԷՏԸ ԵՒ ԱՔԱԹԻՒՐՔԸ

Վերջերս չարժում մը սկսաւ Թուրքիոյ մէջ,— պահեստի սպաները զաւառ կը ղրկուին ժամանակ մը ուսուցչութիւն ը – նելու համար հեռաւոր գիւղերու մէջ : Այս ուսուցիչները այնպիսի բաներ կը պատմեն, (նմոյշ մը տուինք անցեալ չա – բաթ), որ ափ ի բերան կը թողուն Պոլսոյ թուրք մտաւորականները : Ու դեռ ինչե՛ր պիտի պատմուին, եթէ հարկ ըլլայ նկա – րագրել Թրքական գիւղը կատարեալ ան – կեղծութեամբ եւ իրապաչտութեամբ : 150 սպաներ 15 օրուան արձակուրդով Պոլիս վերադարձան եւ ուսանողական տան մէջ պատմեցին իրենց ուսուցչական տպաւո – րութիւնները, առանց ծածկելու իրենց դառնութիւնը :

Թրքական թերթերը այսպէս արձա – գանգ կուտան սպայ – ուսուցիչներու տը – պաւորութեանց :—

« Արցունքոտ աչքերով պատմեցին թէ բաղաքակրթութիւն չէ մտած Անատոլուի գիւղերուն մէջ: Թրխկան դրօշ տեսած չեն, Աթաթիւրքի անունը լսած չեն , եր – բեք գաղափար չունին թէ ո՛վ է Մուհամ – մէտ Մարգարէն» :

Այս ուսուցիչներէն մին իհսան Քէօր – օղլու կը նկարագրէ Ուրֆայի Գավալըզ գիւղին մէջ պարզուած տեսարան մը :—

« Բոլորովին մերկ էին երախաները : Կուրծքին կը սեղմէի զանոնք ու սիրտս կը ճմլուէր ի տես այս թշուառութեան : Ա – նոնց հայրերը կը զանգատէին աղքատու – թենէն ու հիւանդութենէն : Ամբողջ գիւղը կը տուայտի հիւանդութենէն : Բժիչկի ե – րես տեսած չունին : Մաքրութեան մասին գաղափար չունին : Բոլորն ալ կը լողան ոջիլի մէջ» :

ԸՍՈՂԸ ՄԵՆԴ ՉԵՆԴ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Մակի առջեւ իր արտասանած ճառէն ի վեր, Նիքիթա Խրուչչեւ ոչ մէկ առիթ կը փախցնէ կրկնելու համար թէ Խորհրդ. Միութիւնը աչխարհի հակա – զաղթատի – րական մեծագոյն պետութիւնն է՝ քանի որ Միութեան 15 հանրապետութիւնները անջատման իրաւունք ունին : կասկած չկայ թէ անգամ մը եւս պիտի կրկնէ այդ տեսակէտը, երբ, ինչպէս կը սպասուի , Մակի ժողովը Ալժերիայով զբաղի :

Իրաւունք ունի Ն. Խրուչչեւ : Անջատ – ման իրաւունքը դոյութիւն ունի խորհր – դային սահմանադրութեան եւ Հանրապե – տութեանց սահմանադրութեանց մէջ : Բայց այնքան նուիրական է այս իրաւուն – քը, որ ոչ ոք կը դպչի անոր, ըսել կ'ու – զեմ թէ ոչ ոքի մտքէն կ'անցնի այդ իրա – ւունքին դիմել : Անչուչտ դաղտնիք մը կայ, որովհետեւ ի վերջոյ ազդային բը – նազդը ազատ աչխարհի երկիրներուն վե – րապահուած չէ միայն : Արդեօ՞ք Խորհդ. Միութիւնը երկրագունդին միակ մասն է ուր պատմութեան հովը չի փչեր : Պէտք է ուրեմն հաւատալ թէ « Խրուչչեւ իր զաղտնիքն ունի», «Խրուչչեւ իր խորհր – դաւոր կողմն ունի» եւ կը զգուչանայ զայն երեւան հանելէ :

Դժուար պիտի ըլլար հաւատալ նաեւ թէ Ղազախստանը, Տաճիկիստանը, Ուզպեկիստանը, Թիւրքմենիստանը եւ Քրկիզիստանը այնպիսի երջանկութիւն մը կը վայելեն, որ երկրային դրախտը մանկական երազ մը ըլլայ իրենց համար :

Բացատրութիւնը սակայն պարզ է եւ քանի մը տողով կարելի է տալ.— Խորհ. Միութեան պաչտօնական դաչնակցային բնոյթը՝ իրականին մէջ ենթարկուած եւ նոյնիսկ ոչնչացած է համայնավար կու – սակցութեան սերտօրէն կեդրոնացած , միասնական, անպայմանական եւ ոչ դաչնակցային բնոյթին կողմէ . հանրա – պետութեանց պետութիւնները անոր են – թակայ են, համայնավար տեղական կո – միտէները պէտք է, ամէնէն առաջ, հնա – զանդին Խորհ. Միութեան համայնավար կուսակցութեան հրամայականներուն եւ կարգապահութեան : Ասոր անունն է .— «ժողովրդավար կեդրոնացում » :

Պատահած է սակայն որ համայնավար տեղական կոմիտէները ըմբոստանան : Այս առեն Մոսկուայի մէջ իսկոյն կը սկսէր « մաքրագործումի » պայքար մը. «ազ – գային չեղումի » համար, որ ընդհանրա – պէս կը վերջանար մեղապարտներու ան – վերադարձ պատժով մը « ի վերին ե – րեսաղէմ...» : Այսպէս, 1920ին, «մաք – րուեցաւ» կեդրոնական Ասիոյ միլլի խս – թիխլալի (ազգ. անկախութիւն) եւ միլլի իթթիհատի (ազգ. միասնականութիւն) հիմնադիրները :

1938ին ութ Հայեր հրացանի քաչուե – ցան, որովհետեւ ուզած էին Հայաստանը անջատել Խորհ. Միութենէն :

Ուկրանիոյ մէջ, Խրուչչեւ ինքն է որ ուկրանական կուսակցութիւնը մաքրեց ազգայնական տարրերէն : 1959 Յուլի – սին, Մուսթաֆայեվ պաչտօնակից եղաւ Ազրբէյճանի կուսակցական Ա. քարտու – ղարի իր պաչտօնէն, ազգայնական ձգտ – տումներու պատճառով :

Աւելին, «պետական ոճիր»ներու ներ – կայ օրէնքը , եօթը տարի բանտարկու – թիւն կը նախատեսէ «քարոզչութիւնը կամ խլրտումները որոնց նպատակն է կա – սեցնել կամ տկարացնել Խորհրդային Պե – տութիւնը» : Այնուհետեւ չատ լաւ կը հասկցուի, որ ոչ մէկ ձայն բարձրանայ Խորհրդ. Միութեան մէջ. «ներքին գաղ – թատիրութեան» դէմ : Ոչ մէկ մանիֆեսթ , ոչ մէկ բողոք, սակայն ըսելիքները չեն որ կը պակսին :

Պիտի ըսէք անչուչտ թէ ի՞նչպէս կ'ըլ – լայ որ բնիկները, որոնք մեծամասնու – թիւն կը կազմեն, իրենց ձայնը չեն կրնար լսելի դարձնել հակառակ մաքրագործում – ներուն եւ հետապնդումներուն : Պարզ է պատճառը :

Խորհրդ. Միութեան քաղաքականու – թիւնը հիմնովին կը ձգտի բնիկները , պակսեցնել եւ ատոր կը հասնի ներգաղ – թով, հաւաքականութեանց կեդրոնացու – մով, ճարտարարուեստի կայաններով եւ բնակչութիւններու որոչ տեղափոխու – թիւններով : կեդրոնական Ասիան եւրո – պացի, ռուս եւ ուկրանացի ահագին ներ – գաղթողներ ունեցաւ, որակեալ բանուոր եւ վարչական պաչտօնեայ : Հաւանական է որ աքսորավայրերն ալ իրենց դերը ու – նեցան : 1939ին Ղրկիզներու 52 առ հա – րիւր տոկոսը, 1959ին իջած էր 41 առ հարիւրի : Նոյն ժամանակ օտար, մանա – ւանդ ռուս տարրերու համեմատութիւնը աւելցաւ տեղական կառավարութեանց եւ կուսակցական կազմակերպութեանց մէջ, ինչ որ անչուչտ կը դիւրացնէ կարգապա – հութիւնը :

ճիշդ է որ «ազգային մշակոյթները » անտեսուած չեն : Բայց ատիկա փոլիտբիւրի ժան ցուցադրութիւն մըն է, օտար այ – ցելուներու համար : Իրականին մէջ ուս – սացումը չարունակ կը չեչտուի : Ռուսե – րէնի գործածութիւնը երթալով կը տա – րածուի, մանաւանդ դպրոցական ուսուց – ման մէջ : 1959ին, ուզպէք մտաւորական – ներու խօսելով , Ռաչիտով, Ուզպեկիս – տանի կուսակցութեան Ա. քարտուղարը կը զգուչացնէր զիրենք իրենց անցեալի մշակոյթին գաղափարականացումին դէմ, եւ կը հրաւիրէր որ աչալուրջ ըլլան «քաղքենի ազգայնական գաղափարապաչ – տութեան մնացորդացին ելոյթներէն » :

Ուրեմն «ազգայնական գաղափարապաչ – տութիւններ» ոճրային սխալներ են խորհրդային սահմաններէն ներս : Բայց խորհրդային տունէն դուրս , ընդհակառակն, անոնք կը քաջալերուին, նպատակ եւ օ – ժանդակութիւն կը ստանան, կարելի բո – լոր միջոցներով : Այսպէս կը կառուցուին ամուր տուները...:

Ֆիկարօ — ՌԵՄԻ ՌՈՒԻՐ

ՌՈՒՍԵՐԸ ԿՐ ՀԱՐՁՆԵՆ ԹՈՒՐՔԻՈՑ. — «ՀՐԹԻՒՒ ԿԱՑԱՆՆԵՐ ԿԱ՞Ն ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՄՕՏ»

Մոսկուայէն կը հաղորդուի .— Թրքա – կան մամուլին մէջ լոյս տեսած լուրերու համաձայն, Թուրքիա խարխափ պիտի տայ Ատլանտեան Ուխտի հրթիռի գետե – ղումներուն համար, եւ արդէն իսկ կը կառուցուին նման խարխափներ : Խորհրդ. կառավարութիւնը Անգարայի դեսպանին միջոցաւ Թուրք կառավարութենէն լրա – ցուցիչ տեղեկութիւն ուզեց այս մասին :

Մոսկուայի մէջ հրատարակուած յայ – տարարութեան համաձայն, խորհր. կա – ռավարութեան ուշադրութիւնը կը գրաւէ այն պարագան թէ Ատլանտեան Ուխտի խարխափները կը կառուցուին խորհ. սահ – մաններուն քովն ի վեր, Թուրքիոյ հիւ – լէական զէնք տալու նպատակաւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՒՄՈՒՄՊԱՅի մահուան մասին հա – կասական լուրեր կը չրջին քանի մը օր է : Ո՞ղջ է, սպանուա՞ծ է, ոչ մէկ ձեւով կարելի եղած է ստուգել : Սպանութեան լուրը առաջին անգամ հրատարակուած է Թունուզի թերթերու մէջ բայց աղբիւրը յայտնի չէ : Քոնկոյի (նախկին Ֆրանսա – կան) վարչապետը Աբբա Եուլու պետա – կան առաջին ղեկավարն է որ պաչտօնա – կան այցելութիւն կատայ Քաթանկայի :

Միաց. Նահանգները 19·645·211 տո – լար տուած են Մակի (մօտ հարիւր միլիոն Ն. Ֆ.) Քոնկոյի զինուորական ծախք – րուն իբրեւ մասնակցութիւն : Քոնկոյի գործողութիւնը 1960 Յուլիս 14էն – 31 Դեկտեմբեր արժած է 49·500·000 տոլար :

ՄԱՀՎԱՆ ԹՈՒՎԻՆ

(Գ· ԵԼՔԸՆԻ ՀՄԱՆ)

Տարուն։ Կ՚ունենայ Տարուն միայն մեծ հնդհատումներ եւ հասկանալի պատճառներով՝ որ գրեթէ ամբողջ ուժերը կը կեդրոնանան Ազգային Համագումարի ընտրութիւններուն վրայ։ Ներկայ Համագումարը, որ կազմուած է 1908ի ընտրութիւններուն հիման վրայ, ունի 214 անդամ։ Ասոնցմէ 150ը Ազատականներ են, 64ը՝ Ռամկավարներ։ Ընտրութիւնները պիտի կատարուին 1910ի Յունուարին։ Ներկայ Համագումարը պիտի գումարուի Մարտ ամսուն։ Ընտրութիւնները պիտի տեւեն 3 շաբաթ։ Ուրեմն Ազատականները ունին 4 ամսուան ժամանակ մը՝ իրենց ուժերը կազմակերպելու համար։ Ռամկավարները ունին 7 ամսուան ժամանակ մը՝ իրենց ուժերը կազմակերպելու համար։ Ռամկավարները ունին 7 ամսուան ժամանակ մը՝ իրենց ուժերը կազմակերպելու համար։ Ռամկավարները ունին 7 ամսուան ժամանակ մը՝ իրենց ուժերը կազմակերպելու համար։

×

Հրատարակուած է Ազատականներու Կեդրոնական Կոմիտէին կողմէ։ Կը տպուի Ազատականներու Տպարանին մէջ։ Կը խմբագրէ Ռ. Ս. Ռուբինեան։ Կը հրատարակուի ամէն Ուրբաթ։ Գինը 1 Ղրուշ։ Տարեկան 52 Ղրուշ։ Վեցամսեայ 26 Ղրուշ։ Եռամսեայ 13 Ղրուշ։ Արտասահման՝ տարեկան 104 Ղրուշ։ Վեցամսեայ 52 Ղրուշ։ Եռամսեայ 26 Ղրուշ։ Մէկ թիւը 1 Ղրուշ։ Ամէն տեսակ յայտարարութիւններ կ՚ընդունի Ազատականներու Կեդրոնական Կոմիտէն։ Ամէն տեսակ յայտարարութիւններ կ՚ընդունի Ազատականներու Կեդրոնական Կոմիտէն։ Ամէն տեսակ յայտարարութիւններ կ՚ընդունի Ազատականներու Կեդրոնական Կոմիտէն։ Ամէն տեսակ յայտարարութիւններ կ՚ընդունի Ազատականներու Կեդրոնական Կոմիտէն։

(*) «Ազգային արտաքսում փաստաբերի նման Ամերիկայում բռնութիւն »։

Հետեւեալ խօսքերը ես ասէի մեր ազգային ժողովի ընտրութեանց ատեն։ Ասոնք ես կ՚ուզէի ասել ամէն ընտրութեանց ատեն։ Ասոնք ես կ՚ուզէի ասել ամէն ընտրութեանց ատեն։ Ասոնք ես կ՚ուզէի ասել ամէն ընտրութեանց ատեն։ Ասոնք ես կ՚ուզէի ասել ամէն ընտրութեանց ատեն։

Ընտրողներ, ընտրեցէք ձեզի համար ամենէն ազնիւ, ամենէն ուղղամիտ, ամենէն ազգասէր անձերը։ Ընտրեցէք ձեզի համար ամենէն ազնիւ, ամենէն ուղղամիտ, ամենէն ազգասէր անձերը։ Ընտրեցէք ձեզի համար ամենէն ազնիւ, ամենէն ուղղամիտ, ամենէն ազգասէր անձերը։ Ընտրեցէք ձեզի համար ամենէն ազնիւ, ամենէն ուղղամիտ, ամենէն ազգասէր անձերը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

ՄԱՏՍԻԱՆԻ ՎԱԳԱ

ՍՍՀՄ ԺԱՄԱՅԻ ԴԱՍԱԿԱՆ ՊԱՏԿԱՌԸ

Վերջին տասը տարի՝ յուրաքանչյուր տա-
րեմուտի հետ հոգեկան ինչ-որ ծանր բեռ,
ապրումների ինչ-որ ծանրություն, ինչ-որ
ցավ, ինչ-որ կսկիծ, ինչ-որ տխրություն
ավելի է ծանրանում իմ հոգու վրա, ինչ-
պես ամպերի ծանր շարքերը, որոնք ամեն
տարի ավելի ու ավելի են խտանում հորի-
զոնի վրա, ինչ-որ ահավոր ամպրոպ են
խոստանում, ինչ-որ ահավոր փոթորիկ են
պատրաստում, որ ամեն տարի ավելի ու
ավելի են մոտենում ինձ, ինչ-որ ահավոր
ամպրոպ են խոստանում, որ ամեն տարի
ավելի ու ավելի են մոտենում ինձ, ինչ-
պես ամպերի ծանր շարքերը, որոնք ամեն
տարի ավելի ու ավելի են խտանում հորի-
զոնի վրա, ինչ-որ ահավոր ամպրոպ են
խոստան

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Սո. Նաւասարդեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի.

Տէր եւ Տիկին Ս. Էլչիբեկօֆ Ն. Ֆ. 100
Տէր եւ Տիկ. Պ. Զաուքճեան 20

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՆԴԷՍ ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԱԶԳ. ՀԵՐՈՍ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

12 *Փետրուար, կիրակի* էջսօրէ վերջ, *ժամը* 3ին, Սէրբլը կաթոլիկ *սրահին մէջ* :

Կը նախագահէ Ընկ. Ս. ԴԱՎՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Մասնակցութեամբ գաղութիս երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչներուն եւ զանազան միութեանց :

Օրուան պատշաճ գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Օր. Անժէլ Կարապետեան (*Լիոնի երաժշտանոցէն*), *մասնակցութեամբ* Պ. Սիրանուշեան (Դաշնակ), *գեղջկական պար, պիտի ներկայացուի* Կենդանի պատկեր մը, *դեկավարութեամբ* Օր. Լ. Ագպէյեգեանի :

Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Փիլիպպոս Եսայեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց քեռայրին՝

ՅԱԿՈԲ ԴԻՒՓՏԵԱՆԻ

(Սէօլէօզցի)

մահուան քառասունքին առթիւ (մեռած 1 Յունուար, 1961 Երեւան) ինչպէս նաեւ իրենց կնոջ եւ մօր՝ ՎԱՐԴԱՆՈՇԸ ԵՐՍԱՑԵԱՆԻ եւ զաւկին ու եղբօր՝

ՊԵՏՐՈՍ ԵՍԱՑԵԱՆԻ

(Ինկած Ալժերիոյ ճակատը)

մահուան տարելիցներու առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Հայկ Մուղիքեանէ տասը Ն. Ֆ., Տիկին Լաֆճեանի մահուան առթիւ եւ Տիկին Մենիչ Պօղոսեանէ 15 Ն. Ֆ. Տիկին Բուրտեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաչարսանճագի Հայր. Միութեան Լիոնի եւ Մարսէյլի քոյր մասնաճիւղերը իրենց խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնեն ամերիկաբնակ հայրենակիցներու՝ Տէր եւ Տիկին Արմենակ Մարտոյեանի, Պ. Յակոբ Մարտոյեանի, Տէր եւ Տիկին Գարեգին Մարտոյեանի (Լիոն), Տէր եւ Տիկին Մանուկ Մարտոյեանի (Կառտան), որ դժբախտութիւնն ունեցան կորսնցնելու ամերիկաբնակ իրենց սիրեցեալ հօրեղբայրը՝ կարապետ Մարտոյեան (բնիկ Զարսանճագցի, Խուչնայ-Մէղրէ գիւղէն) :

×

Համաչարսանճագի Հայր. Միութեան Լիոնի եւ Մարսէյլի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Լիոնի մասնաճիւղի տարեց անդամներէն հայրենակից Գէորգ Միրաքեանի, որ դժբախտութիւնն ունեցաւ կորսնցնելու իր կինը՝ Ալթուն Միրաքեան : Ցաւակցութիւն նաեւ Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Միրաքեանի եւ բոլոր պարագաներուն :

ՓԻԷՐ ԱՊՐԱՀԱՄ

եւ

ՓԻԷՐ ԿԱՄԱՐԱ

Շաբաթ օր ժամը 14·30էն *մինչեւ* 19·30 *պիտի ստորագրեն՝ նոյն օրը հրապարակ ելլող,*

EUROPE

Պարբերաթերթի բացառիկ թիւ՝ 300 էջ, *պատկերազարդ հատորը.*

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

PALAIS DES SPORTS — PORTE DE VERSAILLES

ՀԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հինգշաբթի, Մարտ 2ին, *փավիլիոն Տօֆին :*

ԾԱԽՈՒ Է

ԼԻՈՆԻ ԿԵԴՐՈՆԸ

Նպարավաճառի եւ մսավաճառի խանութ մը ծախու է կամ վարձու, յարմար պայմաններով :

Դիմել՝

BAHADOURIAN
246, Rue Vendôme, Lyon

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. Պ. ԽԱԶի Փարիզի մասնաճիւղը այս Շաբաթ օր, ժամը երեքին ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները – հինները Մշակոյթի Տան մէջ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԿԱՊ. ԽԱԶի Պօմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը, Թէյասեղանի եւ ընդհ. խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ անխտիր իր բոլոր ընկերուհիները, այս Հինգշաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ : Օրակարգ ունենալով ճամսեայ գործունէութեան տեղեկագրութիւնը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անպայման ներկայ գտնուիլ :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱԶ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս կիրակի, ժամը 10·30ին, *Տօն վարդանանց, Հ. Սամուէլ վրդ. Արամեանի՝ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ ժողովրդապետական պաշտօնի տուչութեան արարողութիւն եւ հանդիսաւոր պատարագ, նախագահութեամբ Գերպ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊԻՍԿ. ԱՄԱՏՈՒՆիի :*

Սիրով կը հրաւիրուի հասարակութիւնը :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

Շաբիլ.— Հ. Յ. Դ. «Արղութեան» *խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը* 21ին, *սովորական հաւաքատեղին : Շարունակութիւն նախորդ ժողովին :*

Մարսէյլ. Հ. Յ. Դ. Շրջ. *Կոմիտէի ընկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ :—*

Մոնրեալ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին :

Վարանդեան խումբը, այս երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին :

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԽՆԶՈՑՔ

Ֆ. Կ. Խաչի Պուլ. Օտտոյի վարչութիւնս կազմակերպած է խնճոյք մը, բուրեկենդանի առթիւ : Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, *Տիկին Հայկանոյշի սրճարանին մէջ,* (40 Պուլվ. Օտտօ) :

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերը – ընկերուհիները եւ համակիրները :

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑՔ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Փետրուար 12, Կիրակի ժամը 16 – 24

LES AMBASSADEURS

3, Avenue Gabriel - Champs-Élysées

Կը մասնակցին երկու հռչակ կաւոր նուագախումբեր

PIERRE DIEUZEY - JAZZ NEW ORLEANS
PEPITO GOMEZ - TYPIQUE TANGOS

Գեղարուեստական բաժին — Մուտք 5 Ն. Ֆ.

Կանխաւ ապահովել տոմսերը եւ սեղանները հեռաձայնելով Հայ Կարմիր Խաչ կեդրոնատեղին Էլիզէ 67 – 03

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— Վարձուած սեղանները գրաւուած պէտք է ըլլան ամէնէն ուշը ժամը 19·30ին : Հակառակ պարագայի պարահանդէսի կազմակերպիչ յանձնախումբը որեւէ պատասխանատուութիւն չի ստանձներ :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՑՔ

ԻՍԻԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ

Փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON — METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

ԵՐԳՈՎ՝ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան, Լ. Մոմճեան *եւ* Նահապետեան Քոյրեր :

ՊԱՐՈՎ՝ Պ. Վ. Թորոսեան, Օր. Ժ. Պէտոյեան, Նարեկ պարախումբը :

ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ. Լ. Պօյաճեան *եւ* Փ. Գուլակսզեան (*կիթառ*) Վ. Ժամպուրեան (*ջութակ*), Հ. Մեհիէմճեան (*դաշնակ*) :

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ. Ա. Գրիգորեան, Ժ. Սերոբեան, Օր. Ա. Կարապետեան, Օր. Ա. Աթմաճեան :

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կառավարենց խումբի կողմէ :

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola — Concours de danse

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԻ

Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար – 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԴԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

եւ հովանաւորութեամբ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE — MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան – կոմիտաս երգչախումբը դեկավարութեամբ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

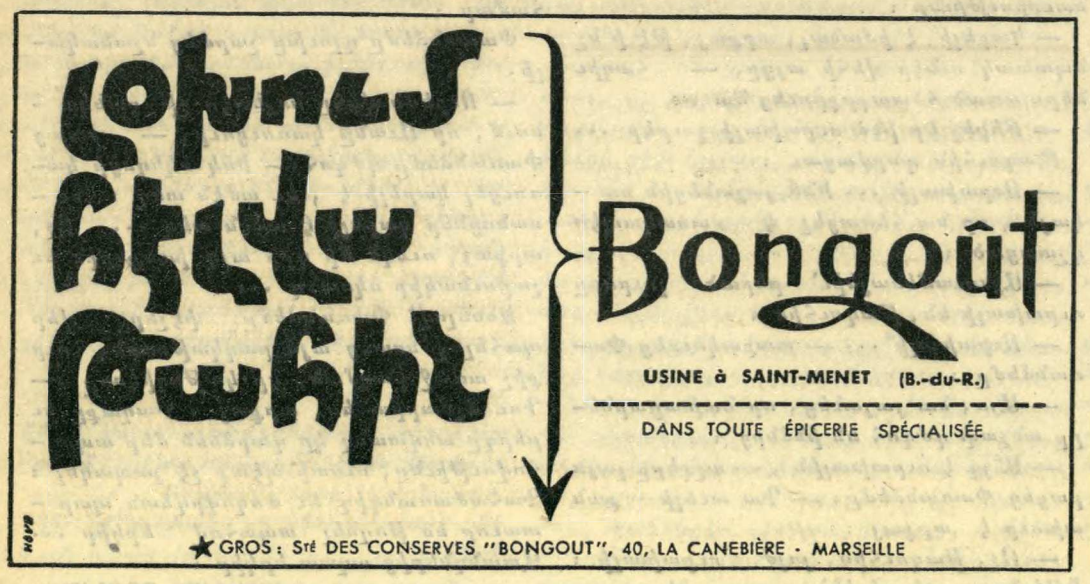

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

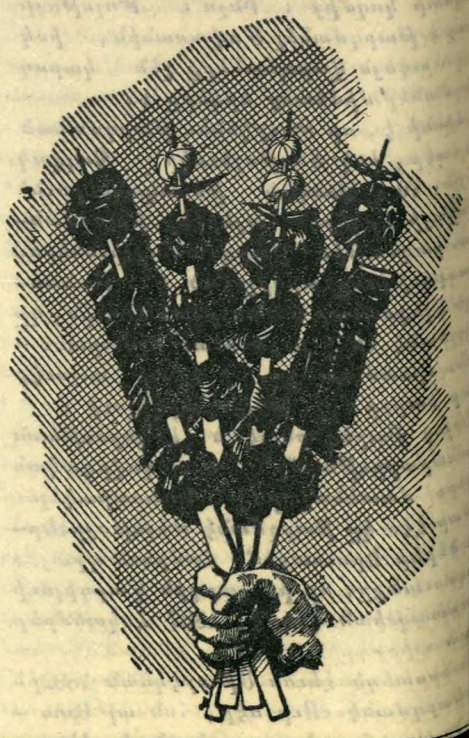

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9°

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
DIMANCHE 12 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9027 37EME ANNÉE

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4828

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԸ Ի ՊԱՏՈՒԻ

Մեր ազգային արժանապատուութիւնը փայփայող յատկանշական երեւոյթ մըն է վերջին տարիներու ընթացքին օտար երկիրներու մէջ ստեղծուած հետաքրքրութիւնը հայ լեզուի, գրականութեան, պատմութեան եւ առ հասարակ հայկական մշակոյթի մասին :

Քէմպրիճի աշխարհահռչակ Հարվըրտ համալսարանին մէջ հայագիտական ամպիոն մը հաստատելու ձեռնարկը մեծ ընդունելութիւն գտաւ Ամերիկայի մեր հայրենակիցներուն մօտ, որոնք 360 հազար տոլար հանգանակեցին, Բարեգործականի նիւթական եւ բարոյական աջակցութեամբ :

Դժբախտաբար նախատեսուած ամպիոնը չէ բացուած ցարդ, հակառակ չնդալից եւ ցուցարարական «րէքլամ»ներու :

Համալսարանի անհամար շէնքերէն մէկուն չորրորդ յարկին վրայ սենեակ մը յատկացուած է Պէյրութէն Ամերիկա գացած երիտասարդ հայ ուսուցչի մը, որոշ ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար հայագիտական նիւթի մը շուրջ : Քանի մը հայ աշակերտներ հայերէնի դասեր կ'առնեն իրմէ, ոչ – կանոնաւոր կերպով :

Ցիշեալը վերջերս պտոյտներ կատարեց Ամերիկայի կարգ մը հայաշատ քաղաքներուն մէջ՝ դասախօսութիւններ տալու համար :

Այսքա՛ն միայն :

Նախաձեռնարկ մարմինը շատ փութկոտութիւն ցոյց չի տար՝ իրագործելու համար իր առաջադրած հիմնական ծրագիրը: Ցարդ չէ գտնուած հմուտ հայագէտ մը, հայագիտական ամպիոնի ղեկավարութիւնը ստանձնելու համար :

Մինչ այս բազմածախս ձեռնարկը կը քնանայ Քէմպրիճի Չարլս գետի ափերուն վրայ, անդին հեռաւոր Քալիֆորնիոյ երկու քաղաքներուն մէջ արդէն իսկ գործնական քայլեր առնուած են դպրոցական ընթացիկ տարեշրջանի սկիզբէն ի վեր, առանց փողի եւ թմբուկի :

Առաջինը Պըրքլիի համալսարանն է, որու զանազան ճիւղերուն հետեւող քանի մը տասնեակ հայ ուսանողներու դիմումին ընդ առաջ երթալով, վարչութիւնը հաւանած է հաստատել հայագիտական ամպիոն մը :

Քալիֆորնիոյ Հայ Կրթական Հիմնարկութիւնը այս նպատակին յատկացուցած է քսան հազար տոլար, որուն տասը հազարը անձամբ նուիրած է Ալեք Փիլիպոս :

Ամպիոնի վարիչ – դասախօս նշանակուած է Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութեան նախկին անդամ Դոկտ. Պօղոս Խաչպալեան, որ պահ մը դասախօս է եղած Վիեննայի աւստրիական համալսարանին մէջ: Պատերազմի ընթացքին Փարիզ էր եկած, մասնագիտութիւնը խորացնելու համար: Ցետոյ մեկնած Վէնէզուէլա եւ Քոլոմպիա :

Պըրքլիի հայ ուսանողները մամուլի մէջ հրատարակուած կոչով մը կը հրաւիրէին գրասէր Հայերը՝ հայագիտական թանկարժէք եւ հազուագիւտ գրքերով ճոխացնել իրենց մատենադարանը :

Բազմաթիւ հայ ուսանողներ կը հետեւին արդէն դասընթացքներուն :

Երկրորդը՝ դարձեալ Քալիֆորնիոյ մէջ Լոս Անճելըսի համալսարանն է, որուն հայագիտական ամպիոնին դասախօս նըշանակուած են ծանօթ դրագէտ – բանասէրծ Ջաւէն – Լեւոն Սիւրմէլեան եւ Դոկտ. Լուիզա Նալպանտեան : Սան Ֆրանսիսքոյի, համալսարանէն շրջանաւարտ օրիորդը 1958ին Հայաստան էր գացած իբրեւ պատգամաւոր Քալիֆորնիոյ, ներկայ ըլլալու Վազգէն Կաթողիկոսի յիմնամեակի հանդիսութեանց եւ վերադարձի ճամբուն վրայ Փարիզ հանդիպած:

Այսպէս ուրեմն, հայ մշակոյթը ի պատուի է օտար համալսարաններու մէջ, ծայրագոյն արեւմուտքէն մինչեւ արեւելք :

Վերջին օրինակը՝ ահա՛ Սպահանի համալսարանը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ի՞ՆՉ ԵՂԱԾ Է ԼՈՒՄՈՒՄՊԱ

«ՍՊԱՆՆԱԾ ԷՔ» Կ'ԸՍԵՆ ՄՈՍԿՈՒԱ ԵՒ ԱՓՐԵՒԱՍԻԱՑԻՆԵՐԸ «ՓԱԽԱՒ» Կ'ԸՍԷ ՉՈՄՊԷ

«Լումումպա եւ իր գործակիցներէն երկուքը՝ Մ. Մփոլօ եւ Ժ. Օքիթօ յաջողեցան փախչիլ Քաթանկայի իրենց գաղտնի բանտէն: Երեք փախստականները, կէս գիշերին յարձակած են երկու պահակներու վրայ, վիրաւորուած եւ կապած են զանոնք : Իրենց հետ տարած են երկու հրացան»: Այս տեղեկութիւնները հաղորդուեցան Քաթանկայի ներքին նախարարին կողմէ, մամուլին տրուած յատուկ զեկոյցով մը:

Փախուստի լուրին առթիւ, Քաթանկայի նախարարներու խորհուրդը արտակարգ նիստ գումարած եւ որոշած է երեսուն հազար Ն. Ֆ. պարգեւ տալ ոեւէ մէկուն որ կը յաջողի ձեռք ձգել փախստական նախկին վարչապետը, իսկ հինգ հազարական՝ երկու նախկին նախարարներէն ոեւէ մէկուն համար :

Հակառակ պաշտօնական զեկոյցին եւ ձեռք առնուած միջոցներուն, շատեր համոզուած են որ — շինծու պատմութիւն մըն է եւ Լումումպա գնդակահարուած է:

Մոսկուայի ձայնասփիւռը, իր վերջին հաղորդումներէն մէկուն մէջ դիտել տըւաւ, թէ «սարքուած դաւադրութիւն մըն է ծածկելու համար կամ եղած ոճիր մը, կամ նոր ոճիր մը պիտի կատարուի :

Ցամենայն դէպս, ինչ որ ըլլայ իրականութիւնը, խառնակութիւնները պիտի շարունակուին Քոնկոյի մէջ: Պելկրատէն հասած լուրերու համաձայն, Թանեւկ գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ Լումումպա Պուքավու հասած է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ Ջուիցերիա հասաւ: Ցիւրիխի օդակայանին մէջ եղած հարցումի մը պատասխանելով հաստատեց, թէ տը Կոլի հետ պիտի տեսնուի բայց թուականը որոշ չէ. :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ մամուլը եւ ձայնասփիւռը բուռն յարձակումներ կը գործեն Ֆրանսայի դէմ, Ալժերիոյ բացերը տեղի ունեցած օդային միջադէպին առթիւ ... «Մեծ ճամբաներու ծովահէններ եւ յելուզակներ» անուանած է Մոսկուայի ձայնասփիւռը Ֆրանսացիները : Միւս կողմէ սակայն, Ալժերիոյ զինուորական շրջանակները կը շարունակեն պնդել, թէ խորհրդային նախագահին օդանաւը «բազմաթիւ անկանոնութիւններ եւ զանցառութիւններ» գործած է : Ռապաթի Խորհրդային դեսպանատուն ալ անուղղակի կերպով կ'ընդունի թէ խորհրդային օդանաւը Ֆրանսական շրջագիծէն ներս կը գտնուէր, երբ Ֆրանսական հալածիչները կրակ բացած են: «Մեր օդանաւը Ալժերիայէն 130 քիլմ. հեռու կը գտնուէր» :

ՀԱՄԱՐԱԿԱՑ ՇՈՒԿԱՅԻ վեցերուն վերին ժողովը բացուեցաւ Ուրբաթ օր եւ որոշուեցաւ նոր «վեհաժողով մը» գումարել Մայիս 18ին: Նախապէս Ատընաուըր եւ տը Կոլ համաձայնութեան եկած էին

ՓՐՈՖ. ՅՈՎՍԷՓ ՕՐԲԵԼԻԻ ՄԱՀԸ

Փետրուար 2ին, Լենինկրատի մէջ մեռած է Փրոֆ. Յովսէփ Օրբէլի, 74 տարեկանին :

Ծնած է Ծաղկացոր, եղբայրն է Փրոֆ. Լեւոն Օրբելեանի, որ մեռաւ 1959 Դեկտ. 9ին: Պատմական տոհմ մը կը կազմեն Օրբելեանները: ԺԳ. դարուն արդէն կը փայլի զերդաստանին անունը երբ Երեւան կուգայ Տարսայիճ իշխանին որդին, Ստեփանոս եպս. Օրբելեան : Յովսէփ Օրբելեան կանուխէն նուիրուած է հնագիտութեան եւ պատմութեան, դեռ ուսանող էր երբ կ'աշխատէր իբրեւ աջ բազուկը ակադեմիկոս Մառի Անիի աւերակներուն մէջ, առաջին օրէն ցոյց տուաւ բացառիկ հըմտութիւն, կազմակերպելով թանգարան մը Անիի պեղումներուն տուած նիւթերով, նաեւ Անիի ուղեցոյց մը որ տպուած է 1910ին :

1911ին կ'աւարտէ Պետերբուրգի պատմափիլիսոփայական համալսարանը եւ արեւելեան լեզուներու վարժարանը : Ցետոյ կը ղրկուի Թուրքիա, ուսումնասիրելու համար Ուրարտուի թագաւորութեան եւ միջնադարեան Հայաստանի հընագիտական յուշարձանները նաեւ հայկական բարբառները, այդ շրջանին կը կազմէ քրտական բառարան մը: Ռուսական յեղափոխութեան շրջանին արդէն տարածուած էր իր համբաւը իբրեւ առաջնակարգ արեւելագէտ, ուշադրութիւն գրաւած էին մասնաւորաբար Վանի ուրարտական Սարդուր Բ. արքային տարեգրութիւնը կրող կոթողին ուսումնասիրութիւնը, Անիի արձանագրութեանց ժողովածուն եւ այլ գործեր: Պետերբուրգի Ակադեմիայի տպարանին մէջ կը պատրաստէ մասնաւոր տառեր, շարելու համար Անիի արձանագրութիւնները բնագրային ձեւով: 1918 Հոկտեմբերին, կը նշանակուի Միջնադարեան Արեւելքի պատմութեան դասախօս Լազարեան ուսումնարանին մէջ, յետագային իբրեւ հնագիտական յանձնաժողովի անդամ, կը կազմակերպէ նիւթական մշակոյթի պատմութեան ակադեմիան որ պիտի դառնար կեդրոն համատարած պեղումներու ղեկավարութեան: 1919 Օգոստոսին կը նըշանակուի Էրմիտաժի փոխ – տնօրէն եւ այս անգամ կը ստեղծէ Արեւելքի մշակոյթի եւ արուեստի պատմութեան բաժին մը որ կը փոխէ թանգարանին դէմքը, զայն դարձնելով աշխարհի ամէնէն հարուստ հիմնարկութիւնը: Առանց վարձատրութիւն ընդունելու 1921 Նոյեմբերին կը ստանձնէ նիւթական մշակոյթի պատմութեան ակադեմիայի տպարանին ղեկավարութիւնը, այդ տեղ է որ անձամբ կը շարէ «Անանիայի Շիրակունայ Համարողի Յաղագս հարցման եւ լուծման» գիրքը որ հիացում կը պատճառէ ամէնուն: 1934 Ցուլիսին կը նշանակուի տնօրէն համաշխարհային թանգարանին էրմիտաժի, 1935ին կ'ընտրուի Խորհ. Միութեան Գիտութեանց Ակադեմիայի անդամ, 1943ին Հայաստանի Գիտութեանց

Ատլանտեան քաղաքականութեան շուրջ :

ՉՈՒԻՑԵՐԻՈՅ ՄԷՋ սաստիկ հուսինի մը (ավալանշ) զոհ գացած են 13 դպրոցականներ եւ իրենց ուսուցիչը :

ՔԵՆԸՏԻ առաջարկեց Խրուշչեւի որ միջազգային կացութիւնը «դադար» մը ունենայ մինչեւ որ ամերիկեան կառավարութեան նոր կազմը կազմակերպուի եւ ուսումնասիրէ բոլոր կարեւոր հարցերը :

ՌԻՕ ՏԷ ԺԱՆԵՐՕՅԷՆ կը հաղորդեն որ Փորթուկալ ծովահէնը՝ Կալվան կարգ մը Լրագրողներ ընդունած եւ յայտարարութիւններ ըրած է որոնց կարգին, տեղական մամուլը կը յիշատակէ սա պատմական խօսքերը «պիտի յաղթենք որովհետեւ ամէնէն զօրաւորները մենք ենք» :

ՔՆՔՈՅՇ ԽՐԱՏ

Աղջիկնե՛րը, ջահելնե՛ր,
Կոպտութիւնը չեն սիրում ․
Մեծահոգի՛, քնքշաձեռ,
Ասպետ եղէ՛ք աշխարհում :

Քնքշութիւնից է, գիտէ՛ք,
Ծնւում սէրը հողին այս :
Սէրն այնժամ է գործ ու երգ,
Երբ խորունկ է, ջերմ ու պարզ :

Մի՛ կարդաք իմ երգը դուք,
Յօնքը խոժոռ ու խռով :
Կեանքում անվերջ ու անդող —
Սէրը սիրւում է սիրով ...

ԹՌՉՆԱԿ

Սիրտս թռչնակի
Նման խպզպուած,
Թեթե՛ւ, անթալխ՛ծ
Քնել էր բնում :

Բայց ահա կրկին
Քեզ տեսաւ յանկարծ ...
Հարցրո՛ւ նրանից ,—
Ինչո՞ւ չի քնում :

ՍՈՂՈՄՈՆ ՏԱՐՕՆՑԻ

ԱՇՈՏ ՄԱԼԱՔԵԱՆԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ

Փետրուար 10ին, Նէօյիի քաղաքապետարանին մէջ տեղի ունեցաւ Շարժարուեստի ծանօթ բեմադիր՝ Աշոտ Մալաքեանի (Անրի Վերնէօյ) քաղաքային ամուսնութիւնը ընդ Օր. Ֆրանսուազ Պոնյի :

Ա. Վերնէօյի վկաներն էին Ֆերնանտէլ եւ Ժան Կապէն, որ յաճախ խաղացած են իրենց նախասիրած բեմադրին ղեկավարութեան տակ: Ֆրանսուազ Պոնյի վկան եղած է Քրիսթին Կուզ – Ռընալ որ արտադրողն էր Դրչերուան մը խնդիրը ժապաւէնին եւ որու բեմադրութեան ընթացքին Անրի Վերնէօյ ճանչցած է իր կինը :

Նէօյիի քաղաքապետը իր «խրատական»ին մէջ մաղթած է որ այս ամուսնութիւնը «ըլլայ աւելի քան կարճ ժապաւէն մը եւ չըլլայ միայն գիշերուան մը խընդիրը» :

Շաբաթ օր, Փետրուար 11ին, Աշոտ Մալաքեանի ֆրանսացի եւ հայ բազմաթիւ բարեկամները ներկայ եղան եկեղեցական պսակին որ կատարուեցաւ Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: «Լատին Ամերիկայի» սրահներուն մէջ շքեղ ընդունելութիւնով մը, Աշոտ Մալաքեան վերջակէտը դրաւ իր ամուրիի կեանքին :

ակադեմիայի անդամ եւ նոյն տարուան Նոյեմբեր 29ին կը դառնայ նոյն ակադեմիայի նախագահը: Վերջին պատերազմի ընթացքին երբեք չհեռացաւ Էրմիտաժէն որուն նկուղներուն մէջ ռմբակոծութիւններու ընթացքին, հնագիտական դասախօսութիւններ կուտար ամէնէն արժէքաւոր ունկնդիրները ապահով վայրեր փոխադրել տալէ ետք: Տարուան մէկ կարեւոր մասը կ'անցընէր Հայաստանի մէջ :

Կը թողու աւելի քան 60 գիտական աշխատութիւններ, նշանաւոր են իր ուսումնասիրութիւնները մասնաւորաբար Սասունցի Դաւիթ դիւցազներգութեան մասին ինչպէս նաեւ Ռուսթավելիի դարաշրջանը, Ռուսթավելիի հերոսները ու ժողովուրդը, Ռուսթավելին եւ իր բանաստեղծութիւնները գործերը :

Կը վայելէր մեծ համբաւ գիտական աշխարհի մէջ, Ռուսիայէն ներս եւ Ռուսիայէն դուրս այնքան որքան իր եղբայրը Փրոֆ. Բժիշկ Լեւոն Օրբելեան :

Կը մեռնի Լենինկրատ (Նախկին Պետերբուրգ) :

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

—o—

Հին Հելլէնները մէքէմ կը կոչէին ա–նոնք որ, հարկադրաբար կամ ոչ, իրենց հայրենիքը թողած՝ կ'երթային կը հաս–տատուէին օտարութեան մէջ,— ստուգա–բանօրէն՝ յունարէն տուն բառն է որ նա–խածանցով մը կը ստանայ «տուն փոխել» նշանակութիւնը, եւ իմաստի զարգացու–մով՝ գաղթել, հայրենիքէն հեռանալ, օ–տարութեան մէջ բնակիլ (*):

Այս տարագիրները, ժամանակ մը, այնքան բազմացած էին Աթէնքի մէջ, որ նշանակ կը դառնային ժողովրդական հա–նապազօրեայ թշնամանքի՝ չուկաներու վրայ, կամ Արիստոփանի անողորմ ծաղ–րին ու ծիծաղին՝ թատերական գործերու մէջ,— ի՛նչ փոյթ թէ պաշտպանուած է–ին օրէնքով:

Անդին, Հռոմի մէջ, ուր հպարտ քաղա–քացին միշտ ժուռ կուգար գլուխը բաց, օտարականը պարտաւոր էր կոնաձեւ գըլ–խարկով մը երեւալ հանրութեան:

Հարկադրաբար հայրենիքէն դուրս ապ–րելու պարագան դժբախտութիւն մըն է, անշուշտ, որու ծանօթ են բազմաթիւ ժո–ղովուրդներ, պատմութեան սկիզբէն ի վեր: Նուազ ծանօթ է, սակայն, այն աչ–խատանքը՝ զոր կատարած են անոնք որ ենթարկուած են այդ դժբախտութեան, նախ տոկալու համար, յետոյ օգտագոր–ծելու համար իրենց կացութիւնը: Վա–սընդի տարագրութիւնն ալ ունի իր...բա–րիքները, ճիշդ ինչպէս պատերազմը: Ե–րբ հայկական Սփիւռքը չէ՞ր որ փրկեց Թալ–մուտը կամ Մովսէսի գիրքերը: Ու գիտ–ցողը գիտէ թէ ի՛նչ կը պարտի հոմերա–կան ժառանգը Սինոպի Հելլէններուն:

Հո՛ղն է հայրենիքը, — հասկցո՛նք:

Բայց ընդունեցէք որ երկուորական (պինէր) է հայրենիքի գաղափարը՝ ըստ կազմութեան, ճիշդ ինչպէս վէճը՝ որ յա–ւիտենապէս կը չարունակուի «հոգի՞ թէ մարմին» հարցին չուրջ:

Այսպէս, Հայնրիխ Հայնէ հայրենիքի ամբողջական գաղափարէն կ'անջատէ այն որ «փոխադրական» է, գերազանցութիւնը տալով այս վերջինին՝ զոր կ'անուանէ «փոխադրական հայրենիք», իսկ Վահան Տէրեան՝ «հոգեկան հայրենիք»:

Ցամքեցուցէք ժողովուրդի մը ստեղծա–գործական ակունքը եւ նոյն ժողովուրդը անկեցէք իր հողին մէջ՝ ճիշդ բողկի պէս, — ոչ մշակոյթ կը բուսնի, ոչ ալ քաղա–քակրթութիւն կ'ածի, որքան ալ կարդաք Մարքսի աւետարանը կամ ծխէք Լենինի խունկը: Ահա թէ ինչո՛ւ հայրենիք չու–նին այն ժողովուրդները, որոնք գիտեն միայն ըսել առա – ուա – ուա եւ ուրիշ ոչինչ, հակառակ հողին՝ իրենց ոտքե–րուն տակ:

Վերջին պատերազմէն առաջ, պանծալի տարազ մըն էր «մեծ պետութիւն» (կը–ռանտ փիւլիսաւս) բացատրութիւնը, ո–րու ճշդրիտ սահմանում մը տալու հա–մար իրենց գանկը կը պայթեցնէին օր–ուան իմաստունները, մինչ այսօր հայ–րենիքը սահմանելու համար բաւական կը համարին կովերու եւ կովարածներու հա–մախմբում մը որոշ հողամասի մը վրայ, հոգ չէ թէ հայրենազուրկ դարձուցած ըլ–լան քաղաքակրթութեան տանուտէրները կամ մէքէմ, այսինքն՝ արտասահմանեան ապրանք:

Օ՛ Թարթիւֆներու եւ Փարիսեցիներու աչխարհ, որ մեզի վիճակեցաւ տեսնել:

Այսքան վերապահութիւն բաւ է առ այժմ՝ հայրենիքի գաղափարին չուրջ. Անցնինք արտասահմանին:

Թէ fաղաfակրթական ազդակ է արտա–սահմանը, գիտէ ով որ օժտուած է յա–ռաջդիմական ոգիով կամ լեցուած է գա–ղափարներու վերանորոգութեան ցանկու–թեամբ: Օր պիտի գայ որ պիտի հաս–տատուին արտասահմանագիտութեան դա–սընթացքները, որոնց առաջին ուսուցիչ–ները ճափոններն եղան,— այն առեն պի–տի մոռցուի արհամարհանքը կամ նուաս–տացումը որ դարձած էր արտասահման ապրողին հանապազօրեայ հացը, եւ վեր–ջապէս այն առեն արտասահման պիտի դառնայ հէքեաթին կաթնաղբիւրը:

Այսօր, մեր արտասահմանը, ափսո՛ս, քաոս է միայն: կամ ... բուն բառը՝ վեր–ջը:

Նախ քիչ մը պատմութիւն: Թէ ի՛նչպէս կազմուեցաւ հայկական արտասահմանը:

Օրմանեան կը պատմէ.—

« Բաւական ժամանակէ ի վեր հայ ա–ռեւտրականներ սկսած էին հաստատուիլ Եւրոպիոյ զանազան կեդրոնները, Ման–չեսթըր, Փարիզ, Մարսիլիա, Անվերս, եւս եւ հիւսիսային Ամերիկոյ քաղաքնե–րը, որոնք ընդհանրապէս Տաճկահայեր էին եւ անոնց հոգեւոր պէտերը Կ. Պոլ–սոյ պատրիարբարանին կողմէն կը հո–գացուէին, եւ արտասահմանի գաղութ–ները Կ. Պոլսոյ թեմեր կը նկատուէին, որոնց մէջ հայ մնայուն մատուռներէ ետ–քը հայ եկեղեցիներ ալ սկսուած էին շի–ուիլ, ինչպէս Անգլիոյ Մանչեսթըր, Ա–մերիկոյ Ուսթըը եւ Գաղղիոյ Փարիզ, եւ ուրիշ քաղաքներ: Այս գաղութներ որ ա–ռաջ լոկ խոհական վաճառականներէ կը կազմուէին, վերջին չփոթութեանց պատ–ճառով հետզհետէ բազմամարդացած էին տաճկահայ փախստականներով, կուսակ–ցական գործիչներով եւ արկածախնդիր պանդուխտներով, եւս եւ ռուսահայ նմա–նիներով»:

Այս որդնոտած հայերէնով, Օրմանեան կը վկայէ թէ հայկական արտասահմանը, որ կազմուեր էր Արեւմուտքի մէջ, կը պատկանէր Պոլսոյ պատրիարքութեան՝ « ի հոգեւորս»: Օրմանեանի պղտոր լեզ–ուին մէջ կը նշմարուի, սակայն, քաղա–քական գաղափարի մը ցոլքը,— այդ ցոլքը կուգայ այն մեառաղէն որ իր ծան–րութիւնը կը դնէ հայկական գատին նժա–րին մէջ: կամ՝ Թրքահայ գատի սեփակա–նատիրութեան թուղթը:

Թրքահայ գատ կը մնա՞յ մինչ՝ երբ Թրքահայ ժողովուրդ չի մնար: Օրման–եան, որքան պատեհապաշտ եւ տէրընկալ մարդ, արեւմուտք ապաստանած ժողո–վուրդի մը աչխարհագրական ծագումը նչանակելով եւ Պոլսոյ պատրիարքութեան կապը յիշատակելով, կը չահի պատմու–թեան առջեւ՝ ինչ որ կը կորսնցնէ կաթո–ղիկոս մը, ծուխի համար կռիւ ընող տէր–տէրներու պէս՝ չանալով էջմիածնայ կա–պել ժողովրդային զանգուած մը, որ կրօ–նական ապրանք ըլլալէ առաջ՝ քաղաք–կան արժէք է անպայման:

Բայց չարունակենք նոյն այդ արտա–սահմանին պատմութիւնը:

Սուլթան Համիտ կը նկատէ որ Հայոց կուսակցական ղեկավարութիւնը հաս–տատուած է Արեւմուտքի մէջ, հոն ուր հայկական արտասահման մըն է կազմը–ւած: Ուստի կ'առաջարկէ Օրմանեանի, որ դրամով կամ այլ միջոցներով՝ «խա–փանէ կուսակցական կեդրոնները եւ չահի գործիչները»: Վերջապէս լռեցնէ հայ գատին ձայնը:

Օրմանեան կը մերժէ: Սուլթան Համիտ կը ճնշէ: Ի վերջոյ Օրմանեան, « միան–գամ ընդմիշտ գործը վրայէն նետելու եւ պատասխանատուութենէ զերծ մնալու համար », կը պատասխանէ թէ «ինքն Թուրքիոյ պատրիարք ըլլալով՝ արտա–սահմանի վրայ ներգործելու եւ ազդելու միջոցներ չունէր»: Նոյն առեն կը գրէ Խրիմեան կաթողիկոսին որ, թէեւ «Եւրո–պիոյ եւ Ամերիկոյ նոր գաղութներուն հոգերը Կ. Պոլսոյ աթոռէն նայուած էին մինչեւ վերջին առեները», Մայր Աթոռը ստանձնէ այդ հոգը՝ պատրիարքական ա–թոռին իրաւասութիւնները ամփոփելով միայն Թուրքիոյ մէջ: Խրիմեան կ'ընդու–նի, իսկ Օրմանեան ուրախ է որ «ազատ մնաց Եւրոպիոյ եւ Ամերիկոյ գործերուն, չարժումներուն եւ կուսակցութենց » պատճառով պատասխանատուութեան կանչուելէ՝ սուլթան Համիտի առջեւ: «Ես չեմ խառնուիր արտասահմանի Հայոց գործերուն »:

Կը բացուի Խրիմեանի ախորժակը եւ կ'ընդարձակէ իր սահմանները (*), Պուլ–կարիոյ եւ Ռումանիոյ «վիճակներն» ալ կ'առնէ: Այս երկու վիճակները կապուած էին Պոլսոյ, որ ունէր 45 վիճակ: Բայց կարելի չէր, կ'ըսէ Օրմանեան, «Պուլկա–րիան զատել Թուրքիայէն, իբր զի Օս–մանեան դերիշխանութեան ներքեւ կը մնար, եւ Կ. Պոլսոյ աթոռին անկէ ձեռ–ք բաշելը բաղաfագիտական նշանակութիւն կ'առնէր»: Մայր Աթոռը, ի վերջոյ, կը

(*) Առիթ կ'ունենամ դեռ խօսելու Պրուսացի կաթողիկոսի մը յաւակնու–թեանց մասին՝ թեւերը տարածելու ձե–ւով, պարզապէս ներշնչուելով աթոռէն եւ ոչ թէ գլխէն: Նաեւ Օրմանեանի «կիլիկ–եան սերենադին» մասին:

ԼԵԻ ԹՈԼՍԹՈՅ

(Դ. եւ վերջին մաս)

1893ին, Եուրի Վեսելովսկի եւ Մինաս Բէրբէրեան հայ գրագէտներու ընտիր գործերէն ժողովածու մը կը կազմեն եւ օրինակ մը կը ղրկեն Թոլսթոյի: Ժողո–վածուին մէջ ներկայացուած էին Յակ–տուր Աբովեանի, Պերճ Պռօշեանի, Րաֆ–ֆիի, Ռաֆայէլ Պատկանեանի, Մերենցի եւ Ղազարոս Աղայեանի հատընտիր գոր–ծերը եւ իրենց կեանքին ու գործին նը–ուիրուած ակնարկներ: Ժողովածուին հեղինակները ժամանակ մը ետքը կը ներ–կայանան ռուս գրագէտին, ունենալու համար անոր կարծիքը հայ գրականու–թեան մասին: Թոլսթոյ դիտել կուտայ, թէ հատընտիր էջերով կարելի չէ ընդհա–նուր գաղափար կազմել հայ ժողովուրդի գրականութեան մասին: Այս առթիւ կը հետաքրքրքրուի Րաֆֆիով եւ հայ ժողո–վուրդին կացութեամբ: Կ'առաջարկէ երկրորդ հատոր մը հրատարակել նոյն ուղղութեամբ, բայց տարբեր բովանդա–կութեամբ:

Թոլսթոյ նամակագրական կապ հաս–տատած էր կարգ մը հայ գրագէտներու հետ:

Գրիգոր Զանչեան 90ական թուականնե–րու աչքի ինկող հրապարակախօս մըն էր: Մոսկուա կ'ապրէր եւ ռուսերէն կը գրէր: Ձեռնարկած ըլլալով հրատարակել ժողո–վածու մը, «Եղբայրական օգնութիւն Թուրքիայում տուժուած Հայերին» խո–րագրուած, կը հրաւիրէ ռուս մտաւորա–կանները, ի մէջ այլոց Թոլսթոյը, որպէս զի մասնակցին գործի իրականացումին: Ժողովածուին նպատակն էր մէկ կողմէ ծանօթացնել հայ ժողովուրդը ռուս հա–սարակութեան ու միւս կողմէ հրատա–րակել պատմական վաւերագրեր ռուս եւ հայ մշակոյթի պատմութեան վերաբեր–եալ: Ժողովածուէն ստացուած գումարը պիտի յատկացուէր Թրքահայերու կա–րիքներուն: Հրատարակութեան գործը լայն արձագանգ կը գտնէ եւ Թոլսթոյ, 1897 Ապրիլ 17ին, Զանչեանին ուղղած իր փոքրիկ նամակին մէջ կը գրէ.— « Ողղ–ված տէր Գրիգորի Աւետովիչ.—

հրաժարի Պուլկարիայէն: Գալով Ռումա–նիոյ, կառավարութիւնը կը մերժէ ճանչ–նալ էջմիածնի ղրկած առաջնորդը: կը սկսին երկար բանակցութիւններ, «քա–ղաքագիտական եւ դիւանագիտական», բայց ռումանական կառավարութիւնը միշտ կը մերժէ ընդունիլ էջմիածնի իրա–ւասութիւնը՝ «ռուսական միջամտութեան առիթ նկատելով »:

Հասկցողին չատ բարեւ, մինչեւ էջ–միածին: Զհասկցողներուն՝ կը հասկցնեմ չարունակութեան մէջ:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ի ԲԵՐԱՆՈՑ ՓՈԽՄԻՄԷ ԴԱՏԵՑԱՐ...

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

"...ԲԱՌԱՐԱՆԸ" ԿԱԶՄՈՂՆԵՐԻՆ

—o—

Այս վերնագիրը ընթերցողի ուշադրու–թիւնը դրաւելու համար է միայն, եթէ ոչ պիտի վերնագրէի.

« Զկէս յուած օտկրիտկա (ո՞սմ)»:

Եւ որովհետեւ ընթերցողի ուշադրու–թեանը արդէն արժանացել եմ (վերո–տպեալ վերնագրով), ուստի պիտի հիմա աւելի ազնիւ լինեմ եւ ասեմ.

— Անուանի լինգվիստ–ակադեմի՛կ(ոս): Ցայտնի պրոֆեսոր–արմենիստնե՛ր:

Երէկ գիշեր ես կոլէրի մէջ ընկայ: Կախեճսիայից խուսափելու համար որո–շեցի գրել ձեզ այս օտկրիտկան՝ դատելով կատակլիզմիկ կատաստրոֆաների կատե–գորիաներով:

Ես՝ ձախորդ կրէատուրաս, կոնցեն–տրացուած խօսքերով պիտի կոնսոլիդա–ցնեմ իմ միտքը, որը, ամենայն հաւանա–կանութեամբ, կոնսերվացել է իր կրետի–նիզմի մէջ: Աւելիքս ընդամէնը մի կոն–ֆիգուրացիա է, եւ յոյս ունեմ, որ մեր զրոյցը կը լինի կոնֆիդենցիալ, ըստ ո–րում մի կարծէք, թէ ես կոնֆեդերատ եմ: Ես պարզապէս վախենում եմ, որ ե–թէ այսպէս գնայ՝ կկոնֆիսկացուի իմ հայրական (եւ մեր կոլեկտիվ) ժառան–գութիւնը: Այստեղ է, որ ես՝ յօժարու–թեամբ հրաժարուելով կաքոտինաժից, դե–բադասում եմ կոմբինատորների կողմից կամարիլիայի մասնակից կոչուել, քան թէ կակադու, որովհետեւ ես կամիլավ–կայի կարիք չունեմ՝ ճիշդ այնպէս, ինչ–պէս որ կանկանը ինձ համար չէ:

Ընթերցող իմ բախտակի՛ց:

Դու չե՞ս կարողանում դուրս գալ այս կանյոններից:

Ուզում եմ ասել՝ դու ինձ չե՞ս հաս–կանում:

Խոստովանում եմ, ինքս էլ ինձ չեմ հասկանում: Ինձ հասկանալու համար ես ու դու պիտի դիմենք այն 442 էջանոց գրքին, որ արդէն վաճառւում է, եւ ես չտապեցի գնել, որովհետեւ...

Որովհետեւ... կոչւում է «Հայ–ռուսե–րէն բառարան»:

Երդւում եմ այն ազնուութեամբ, որ պիտի ունենայ ամէն մի գրքի (նաեւ բա–ռարանի) հեղինակ, եւ հաւատացնում, որ ես՝ հազարաւորներից մէկս, ցուցափեղ–կում կարդալով այս գրքի վերնագիրը, անկեղծօրէն ուրախացայ.

— Վերջապէ՛ս:

Ճիշդ է, Հայերս բառարաններով հա–րուստ ենք, բայց, «Հայ–ռուսերէն» բա–ռարանի կարիքն զգում ենք արդէն քանի՛ 10ամեակ: Ես չգիտեմ քանի՞ աչք է տե–սել Խուդաբաշեանի, Տէր–Աբրահամեանի կամ Եաղուբեանի բառարանները, որոնք, ասում են, առանձին մի բան էլ չեն եղել:

Դաղբաչեանի յայտնի բառարանը լոյս է տեսել 1911 թուականին, եւ այդ բառա–րանից օգտուելու բարերախտութիւնն ու–նեն սակաւաթիւ մարդիկ:

1946 թուականին տպագրուեց մի «Հայ–ռուսերէն» բառարան, որը, համարձակ–ւում եմ ասել, այլ բան չէր, քան Դաղ–բաչեանի բառարանի համառօտումը, ըստ որում բաց էին թողնուած հարիւրաւոր բառեր՝ երեւի այն չպատճառաբանուած պատճառաբանութեամբ, թէ դրանք հնա–ցել են, եւ աւելացուած էին այնպիսի բառեր, որոնք թարգմանուելու կարիք չէին զգում. դիցուք՝ մոտոր, կոլխոզնիկ, բրիգադիր, տրակտորիստ եւայլն եւայլն:

Այսուհանդերձ այդ բառարանն անմի–ջապէս սպառուեց, քանի որ ուսանող ե–րիտասարդութեանը (եւ ուրիշ շատ–շա–տերին) տասնամեակներ չարունակ տան–ջում էր «Հայ–ռուսերէն» բառարանի կա–րիքը:

Եւ ահա՝ նոր «Հայ–ռուսերէն» բառա–րան:

Նոյնի նոր՝ «լրացուած» հրատարակու–թիւնը:

Գնեցի եւ չտապեցի տուն:

Պատահաբար բացուեց «Կ» տառը:

Նայեցի տուեալ էջը, զարմանքն ստի–պեց աչքի անցկացնել յաջորդը, վրդով–մունքը հարկադրեց ժամանակ վատնել եւ կարդալ ամբողջ «Կ» տառը:

Միւս տառերը չեմ նայել: Բայց միայն «Կ»ն էլ բաւական է, որ ձայնդ ցածրա–ցնել չանաս ու դիմես բառարանը կազ–մողներին.

— Պատուելինե՛ր, այս բառարանը կազ–մելիս ի՞նչ բառգիրք էք ունեցել ձեր ա–ղանին:

Ցայտնի բան է, որ երկլեզուեան բա–ռարան կազմելիս ելակէտ են ունենում բառարանը ա՛յն լեզուի, որից թարգմա–նում են, տուեալ դէպքում՝ հայերէն բա–ռարանը:

Ինչպէս ցոյց է տալիս «Կ» տառը, այս բառարանը կազմողները կարծես վարուել են հակառակ կերպ՝ սեղանի վրայ ունե–ցել են ո՛չ թէ (լաւագոյն դէպքում՝ ո՛չ միայն) որեւէ հայ բառարան, այլ որեւէ օտարազգի բառերի բառգիրք եւ արտա–դրել են՝ փոխելով միայն այբուբենի տա–ռերն ու կարգը:

Եւ հայ–ռուսերէն բառարանում միայն «Կ» տառի տակ, այսպիսով, տեղ են գտել հարիւրաւոր բառեր, որոնք հասկա–նալու համար անհրաժեշտ է դիմել ռու–սերէն կամ օտարերկեայ բառարանների օգնութեան:

ԳԱՐՈՒՅՐ ՍԵՒԱԿ

«Գրական Թերթ», Երեւան, 1961 թ. 10 Շար. (1 Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՔԱՂՔԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԵՊ

ՊԱՍՔԱԼ ՊԱՐՈՆԻՆ

Երիքը, պատերին ու ճեղքերուն մէջ ամրացած ժամացոյցի ճոճանակի ձայնը միայն կը լսուէր : Կամուրջին առաջի ձորը կը խորհրդաւորուէր մթնոլորտով, ինչպէս որ միշտ կ՚ընէ ամէն անգամ, որ ինկած ըլլայ գիշերուան մէջ :

Ամէն ինչ կը թուէր ինկած ըլլալ քնի մէջ, ինչպէս որ միշտ կ՚ընէ ամէն անգամ, որ ինկած ըլլայ գիշերուան մէջ : Ամէն ինչ կը թուէր ինկած ըլլալ քնի մէջ, ինչպէս որ միշտ կ՚ընէ ամէն անգամ, որ ինկած ըլլայ գիշերուան մէջ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Վիլֆրանշէն Պ. Յովհ. Այանեան Տիկ. Մարիամ Այանեանի մահուան քառասունքին առթիւ տասը Ն. Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Գասպարեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի վարչութեան, անդամներուն եւ անդամուհիներուն որոնք ոչ մէկ խնամք կամ աջակցութիւն խնայեցին իրենց տարաբախտ զաւկին՝

ՍՏԵՓԱՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆԻ

հիւանդութեան եւ մահուան ժամանակ:

Ողբացեալ երիտասարդը որ 19 տարեկան էր եւ սանը Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ կը յաճախէր Կիպրոսի Մելքոնեան վարժարան, մեռաւ Փետրուար մէկին, յետ երկարատեւ եւ անողոք հիւանդութեան, Վիլժիւիֆի հիւանդանոցը:

Շնորհակալութիւն նաեւ այն բոլոր բարեկամներուն, որոնք իրենց կարելին ըրին նիւթապէս եւ բարոյապէս:

Յուղարկաւորութիւնը եւ թաղումը կատարուեցան Փետրուար վեցին, Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմէ, դագաղը ծածկուած էր ծաղկեպսակներով:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը, Թէյասեղանի եւ ընդհ. խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ անխտիր իր բոլոր ընկերուհիները, այս Հինգշաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ: Օրակարգ ունենալով 6ամսեայ գործունէութեան տեղեկատուութիւնը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անպայման ներկայ գտնուիլ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

—o—

ՄԱՐՍԷՅԼ. Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՄՈՒՐԱՏ խումբը այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ խումբը, այս Երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Րաֆֆի խումբի ընկերական ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Րէժանի սրճարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ փետր. 19ին, Կիրակի ժամը 15.30ին, Բիւժէի սրահը:

Գեղարուեստական ճոխ ու խնամուած բաժին: Դպրոցի աշակերտութեան կը ներկայացուի:

1.— ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ՝ *կենդանի պատկեր, նոր երգերով:*

2.— ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ ՄԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ՝ *երգախառն սիրուն պատկեր (մէկ արար):*

3.— ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ ԿՈՒԳԱՅ (*տրամախօսութիւն, մէկ արար*):

Խմբերգ, երգ եւ արտասանութիւն:

Կաղանդ Պապայէն նուէր պիտի ստանան սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր սլղտիկները:

Սիրով կը հրաւիրուին, Վիզզօզի, Լանսէյի եւ Ռընուժի հայրենակիցները իրենց պզտիկներով:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

FOIRE INTERNATIONALE DE LYON DU 4 AU 12 MARS 1961

Ainsi que :
"SIQUEM" Salon International de la Quincaillerie, de l'Outillage, de l'Equipement Ménager et du Chauffage.
"SILJOUETS" Salon International de Lyon des Jeux et Jouets, Articles de Fêtes- Voitures d'Enfants et Puériculture.
"EXPOBOIS" : Salon International de la Machine à Bois. — Salon International du Bois et des Fournitures pour le Bois. — Salon International des Techniques Forestières.
Salon Professionnel de la Droguerie, Brosserie, Peinture, Produits d'Entretien et de Revêtement.
Pour tous renseignements s'adresser :
FOIRE INTERNATIONALE DE LYON
Palais de la Foire, **LYON-6e**—Tél. 28.55.05
Services parisiens : 136, Bd. Haussmann, **PARIS-8e** - Tél. WAG. 68-50

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ ի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ

Փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

ԵՐԳՈՎ՝ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան, Լ. Մոմճեան *եւ* Նահապետեան Քոյրեր:

ՊԱՐՈՎ՝ Պ. Վ. Թորոսեան, Օր. Ժ. Պէտոյեան, Նարեկ պարախումբը:

ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ. Լ. Պօյաճեան *եւ* Փ. Գուլակզեան (*կիթառ*) Վ. Ժամկոչեան (*ջութակ*), Հ. Մեհլէմճեան (*դաշնակ*):

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ. Ա. Գրիգորեան, Ժ. Սերոբեան, Օր. Ա. Կարապետեան, Օր. Ա. Աքմաճեան:

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կատակերգակ խումբի կողմէ:

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola **Concours de danse**

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ

ՋԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր, Պարի երկու նուագախումբ, խնամուած պիւֆէ, սովորական գիներով

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝

U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16e). Tél.TRO. 03-18, C.C.P.Paris 8019-72

Մուտքի տոմս, 7.50 Ն. Ֆ.

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ ԵՒ ՍԵՂԱՆ ԿԷՍ ԳԻՆ

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք: Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

→ ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ ←

OFFICE INTERNATIONAL DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS
RIC. 54-30 et 72-80

Միակ լիանոն ունեցող գործակալութիւնը որ հայ տնօրէն մը ունի.—
ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱՒ: ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում:

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵՒ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ԶԱՆԱԶԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օդանաւով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ

9 Օր ձրի բնակութիւն՝ Երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258.81 Ն. Ֆ.: *Կարելի է ապառիկ վճարել՝*

տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն:

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER
(Jardin du Palais Royal)
Tél. : RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր հաշիւ կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանոնաւորապէս կը ճամբորդեն:

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX

Ֆրանսական Կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթէն ճանչցուած Հաստատութիւն:

SICOMEX

20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԻԱԿ ՏՈՒՆԸ

որ կարելիութիւնը կուտայ ձեզի, հետեւեալ երկու ձեւերով ծրարներ ղրկելու:

1.— *Մեր ծախած ապրանքներով, որոնց ցանկը ճոխ է եւ որակը ընտիր:*

ԻՏԱԼԻԱՑԷՆ ուղղակի ներածում, քարտիկան *եւ զուտ բուրդէ վերնաշապիկներ՝ վերջին նորաձեւութիւն:*

ԱՆԳԼԻԱՑԷՆ ուղղակի ներածում, զուտ բուրդէ կերպասներ և այլ ապրանքներ: Մուշտակի նմանակ վերարկուներ, անձրեւանոց, ներքնազգեստ, գուլպայ, փիրէնեան բուրդով շալ, կօշիկ, ժամացոյց, եւայլն... ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Մեր ապրանքներուն գիներուն մէջ նախատեսուած են մաքսային տուրքերը, արտօնութեան, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ ստացագրի ծախքերը:

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ:

Մեր ապրանքներուն ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է 25 Ն. Ֆ. մինչեւ 20 քիլօ:

2.— *Ձեր բերած ապրանքներն ալ կ'ընդունինք, պայմանաւ որ նոր ըլլան:*

ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ՝ 2–4 շաբաթէն:

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ ՄԵՐ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 14 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI 14 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9028 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4829

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԿԸ ԴՆԷ.— ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՆՈՐ ԱՐԲԱՆԵԱԿ ՄԸ.— ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲՈՂՈՔԸ.— ՔԵՆԸՏԻԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

ԹՈՒՆՈՒԶ

ՊՈՒՐԿԻՊԱՅԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պուրկիպայի բանագնացը Մասմուտի Թունուզ վերադարձաւ, առջի օր: Փարիզ գտնուած չորս օրերուն, տը Կոլէն զատ տեսակցեցաւ նաեւ վարչապետին, արտաքին եւ Ալժերիոյ նախարարներուն, Քոթ տ'Իվուարի վարչապետ՝ Հուֆուէթ–Պուանեի, կարդինալ Ֆելթէնի, Պեն Պելլայի եւ խորհրդային դեսպանին հետ:

Այս տեսակցութիւններուն ընթացքին քննութեան առնուած են զանազան հարցեր՝ Ալժերիա, Ֆրանսայի եւ Թունուզի միջեւ գոյութիւն ունեցող օրէնսդիտական եւ կարգ մը այլ մասնագիտական հարցեր: Ասկէ զատ, Պուրկիպայի բանագնացը տեսակցութիւններ ունեցած էր նաեւ քաղաքական զանազան հոսանքներու պարագլուխներուն հետ Կի Մոլէ, Մենտէս Ֆրանս, Էտկար Ֆօր, Կաստոն Տեֆէր Փօլ Ռէնօ եւ ուրիշներ:

Այս բոլոր խօսակցութիւնները առիթ տուած են, նախարար Մասմուտիի, որ ընդհ. գաղափար մը կազմէ Ֆրանսայի տեսակէտին շուրջ, Ալժերիոյ խնդրին լուծման համար:

Մասմուտի, Թունէզուզէն Զուիցերիա պիտի մեկնի Պուրկիպայի ներկայացնելու համար իր տեղեկագիրը: Զուիցերիոյ մէջ, ուր ինչպէս գրած էինք դարմանուելու գացած էր Թունուզի նախագահը Պուրկիպա, պատասխանելով կարգ մը հարցումներու ըսած է.—

«Կը մաղթեմ որ ուժս եւ կարողութիւնս տեղն ըլլան երբ Փարիզ երթամ»: Ամէն պարագայի տակաւին ապահով չէ որ Պուրկիպա Փարիզ գայ, յայտնած է թէ պէտք է վստահ ըլլայ իր առաքելութեան յաջողութենէն որպէսզի գայ: Պէտք է սակայն գիտնալ թէ ի՞նչ կ'ուզէ ըսել, Պուրկիպա այդ «յաջողութիւն» բառը գործածելով: Քաղաքական շրջանակները կը դիմեն Թունուզի ֆրանսատառ Աֆրիք – Աքսիոնին որ աւելի քան 10 օր է «լաւատեղեակ աղբիւրն է» Թունուզ – Փարիզ անցուդարձին: Թերթը կը ծանրանայ մանաւանդ Ալժ. Ազատ Ճակատին լռութեան վրայ, կը փորձէ զայն բացատրել եւ նոյն առթիւ կը փորձէ «խօսք հասկցնել» Ալժերացի «կարծրերուն»: Մասմուտի Փարիզ գալէն առաջ տեսնըւած էր«ԱՀԱԿ»ի քանի մը նախարարներու հետ, այս անգամ պիտի խօսի Ֆերաթ Ապպասի եւ վերջը միայն Պուրկիպայի հետ եզրակացութեան մը յանգելու համար:

Ալժ. Ազատ. Ճակատի պաշտօնաթերթը՝ Էլ Մուճահիտ կ'ուզէ որ ամէն բան աւելի շուտ երթայ եւ կը զարմանայ որ ֆրանսական կառավարութիւնը չի պատասխաներ «Ահակ»ի ըրած բանակցութեան առաջարկներուն:

Կը կարծուի որ Պուրկիպա, իր կարգին պայմաններ կը դնէ Փարիզ գալու համար: Պայմաններ զորս Ֆրանսա պէտք է ընդունի ցոյց տալու համար իր բարեկամեցողութիւնը: Ոմանց կարծիքով այս պայմաններուն մէկն է՝ Պեն Պելլայի ազատ արձակումը: Կ'ըսուի թէ Պուրկիպա կը «պահանջէ» նաեւ ալժերացի քաղաքական բանտարկեալներուն արձակումը եւ մահապատիժի գործադրութեան ջնջումը:

Այս բոլորին ետին կան անշուշտ երկու գլուխներ՝ Մոսկուա եւ Ուաշինկթըն: Ըստ Աֆրիք – Աքսիոնի որուն տեղեկութիւնները ընդհանրապէս ճիշդ են, Քենըտի քանի մը օր առաջ ըսած է Թունուզի դեսպան՝ Մոնճի Սլիմի «վստահ եղէք որ կարծիքս մազի չափ չէ փոխուած 1957ի ճառէս ի վեր: Այսօր աւելի քան երբեք համոզուած եմ որ Ալժերիոյ անկախութիւնը ոչ միայն անխուսափելի է այլ նաեւ անհրաժեշտ համաշխարհային խաղաղութեան համար»: Այս առթիւ ըսած է նաեւ թէ գոհ կը մնայ եթէ նախագահ Պուրկիպա իր հիւրը ըլլայ յառաջիկայ Սեպտեմբերին:

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԳԻՐԻՆ ԽՕՍՔԸ ԲԵՐԱՆԸ ՄՆԱՑ

Մէկ օրէն միւսը, մէկը միւսէն ալ աւելի անհաւատալի՝ անջրպետը նուաճելու միջազգային ձեռնարկները իրարու կը յաջորդեն:

Խորհրդային Թաս սպասարկութիւնը, հասկնալի հպարտութեամբ մը Մոսկուայէն կը հաղորդէ.— 643 քիլօ կշռող անջրպետային ինքնավար դիտարան մը արձակեցինք դէպի Աստղիկ, որ արեւուն շուրջը թաւալող մոլորակներուն երկրորդըն է իր մեծութեամբ եւ որու շրջածիրին ամէնէն հեռաւոր եւ մօտաւոր կէտերը կը գտնուին երկրագունդէն 257 եւ 42 միլիոն քիլմ. հեռաւորութեան: Երկրագունդի կեդրոնաձիգ ուժը յաղթելով, 643 քիլօ ծանրութիւն մը յաջողութեամբ արձակել եւ զետեղել անջրպետի մէջ՝ ապշեցուցիչ եւ աննախընթաց նուաճում մըն է հրթիռներու գործածութեան արուեստանքին ժամանակակից պատմութեան մէջ:

Ռուսական միջմոլորակային այս նոր դիտարանը իր տեղը պիտի հասնի եւ Աստղիկի շուրջը պիտի թաւալի՝ Մայիս ամսու երկրորդ կէսին:

Անցեալ շաբթու, այդ ալ աննախընթաց ձեռնարկ իր յաջող ելքով, Ամերիկացիները վերնամթնոլորտ ղրկած ու երկիր վերադարձուցած էին մարդակկապիկ մը, իր գիտութեան աւազանի անունով՝ «Համ»: Անդրաշխարհ գացող ու եկող այդ առաջին «մարդը» իր տեսածն ու լսածը հագիւ պատմելու վրայ էր: Ռուսական այս անհաւատալի ձեռնարկով, «Համ»ի խօսքը բերանը մնաց:

ՖՐԱՆՍԱ

ԲՈՂՈՔԸ ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ Է

Փարիզ շատ չոր պատասխան մը տըւաւ Մոսկուայի որ «միջազգային աւազակութեան արարք» որակած էր առջի օրուան օդային միջադէպը: «Ֆրանսական կառավարութիւնը արդէն իսկ նկատի առնել կուտայ որ խորհրդային բողոքին մէջ գործածուած կարգ մը բառեր անընդունելի կը գտնէ»:

Կառավարութիւնը կը յիշեցնէ թէ քննութիւն բացած է միջադէպին համար, ինչպէս պաշտօնապէս յայտնած է առաջին օրն իսկ:

Մարոքի մէջ, տեղեկատուութեան նախարար՝ Ահմէտ Ալաու Խորհր. Միութեան «փաստաբանը» դարձած է, պաշտպանելով օդանաւին անձնակազմը, Ալաու կ'եզրակացնէ «երբ Աստուած ուզէ մէկը կորսնցնել զայն կը խենդեցնէ»:

Ամէն պարագայի մէջ, առիթն է յիշելու թէ 1952 Ապրիլ 29 Խորհրդային Միգ մը զէնք պարպած է Էռ–Ֆրանսի օդանաւի մը վրայ եւ երեք հոգի վիրաւորուած են:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՔԵՆԸՏԻԻ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խ. Միութիւն – Ամերիկա յարաբերութիւններու բարելաւումին եւ Քենըտի – Խրուշչեւ հանդիպումի մը կարելիութիւններուն շուրջ խորհրդակցեցան Մ. Նահանգներու նախագահը՝ Քենըտի, արտաքին նախարարը՝ Տին Ռըսք, խորհրդային հարցերու մասնագէտ՝ Քենըն, որ Մ. Նահանգներու Պելկրատի դեսպան նշանակուեցաւ, Հարիման եւ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը՝ Թոմսըն:

Սպիտակ տան բանբերը դիտել տուաւ թէ դնփակ այս ժողովը, առաջինն է այն հանդիպումներուն, որոնք տեղի պիտի ունենան պարբերաբար:

Յարդ, Քենըտի քաղաքականութիւնը եղած է՝ ճշդել խորհրդային վարչապետին նպատակները, երկու երկիրներու յարաբերութեան կապակցութեամբ, ու միեւնոյն ատեն ճշդել թէ արդեօ՞ք կարելիութիւններ կան բարելաւելու Արեւելք – Արեւմուտք յարաբերութիւնները, յատկապէս զինաթափութեան առընչութեամբ: Միւս կողմէ, Քենըտի կ'աշխատի հասկցնել Խրուշչեւի, որ Մ. Նահանգները մեծապէս չահագրգռուած են եւ մտահոգ Քոնկոյի եւ Լաոսի խառնակ կացութենէն, որուն գլխաւոր պատասխանատուն կը նկատուի Խ. Միութիւնը:

Միւս կողմէ, Քենըտի առաջին անգամ ըլլալով տեսակցութիւն մը ունեցած է Ուաշինկթընի Ֆրանսայի դեսպան՝ Հերվէ Ալֆանի հետ: Քննութեան առարկայ դարձուցած են միջազգային հարցեր:

ԿՈՎԿԱՍ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԿԸ ԳՈՎԷ... ՍԹԱԼԻՆԸ

Քննադատելէ եւ պախարակելէ ետք երկրագործական տագնապին պատասխանատուները, Խրուշչեւ կը պտըտի Կովկաս, ոգեւորելու համար գիւղացիները: Թիֆլիզի մէջ չէ մոռցած թէ կը գտնուի Սթալինի ծննդավայրը եւ ըսած.— «Կուսակցական յայտնի ղեկավարներ յեղափոխական պայքար տարած են Անդրկովկասի այս շրջաններուն մէջ.— Անոնք են՝ Ժոզէֆ Սթալին, Սերժ Օռճոնիքիձէ, Անաստաս Միկոյեան եւ շատ մը ուրիշներ»:

Ճառերուն ընթացքին Խրուշչեւ անգամ մը եւս խոստացաւ որ Խորհրդ. Միութիւնը պիտի հասնի եւ նոյնիսկ գերազանցէ Միացեալ – Նահանգները 1970ին ճարտարարուեստի մարզին մէջ:«Շատ մը երկիրներ այցելած եմ եւ երբեք չամչցայ բաղդատելով, դրամատէր երկիրներու բնակիչներուն հագուստները մեր հագուստներուն հետ: Կարելի է օտար ըղձեստներուն գոյները աւելի վառ են բայց պէտք է նկատի առնել կլիմայի տարբերութիւնը»:

ԿԻՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

Եասը Ատայի դատավարութիւնները, որոնք ընդհատուած էին հինգ օրուան արձակուրդի համար, վերսկսան նոր փայլով մը:

Դատարան կանչուած էին նախկին կուսակալ էթհէմ Եթքինէր, Ապահովութեան տնօրէն Ֆարուք Սէքթայ, բարոյականի ոստիկանութեան պետ Պահրի Ինօզլու եւ «դրամահաւաք» Պետրի Եիւքսէլ:

Իբրեւ վկայ լսուեցան սիրային ժամադրավայրի ծանօթ տիրուհի Լիւքս Ներմին եւ Քըլլը մականունեալ Ֆաթմա Ներմին, որոնք պատմեցին Թուրքիոյ անկեալ իշխանութեան պարագլուխներուն հաճոյքի հաւաքոյթները եւ օտար թագաւորներու ընծայուած կիներու պատմութիւնը: Վկաները ըսին թէ այդ շրջանին բոլոր ժամադրավայրերը կաշառք կը վճարէին:

Լիւքս Ներմին խիստ վայելուչ զգեստով մը եկած էր դատարան: Ընդունեցաւ թէ ժամադրավայր ունէր Թաքսիմի մէջ եւ յայտնեց թէ պետութեան պարագլուխներուն համար հայթայթած կիները 300 000 ոսկի արժած են իրեն, եւ թէ նախկին կուսակալին, եւ Ապահովութեան Տնօրէնին կորզած կաշառքները օրական 140 հազար ոսկին կ'անցնէին երբեմն: Եթքիներ, Քորալթան, Պայար, շաբաթներ կ'ըլլային որ 3 – 4 կին կ'ուզէին: Օտար թագաւորներու հայթայթուած կիներու համար քամպիոյէն վճարում կ'ըլլար Լիւքս Ներմինին, բայց այդ դրամը ձեռքը չէր անցներ: Լսած էր թէ Ինտոնեզիոյ թագաւորին համար Լիւքս Ներմինի հաշւոյն երեսուն հազար ոսկի գանձուած էր:

«Քըլլը Ներմին» ալ պատմեց թէ շաբաթական երկու հազար ոսկի կաշառք կուտար Պետրիին, որպէսզի իր ժամադրավայրը չփակուէր եւ իր աղջիկները չձերբակալուէին:

ՆՈՐ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիոյ ներքին նախարարութիւնը աշխատանք կը տանի վերակազմակերպելու համար երկրին ներքին ապահովութիւնը:

Կը հաղորդուի թէ, նոր կազմակերպութիւնը եթէ որոշուի, ներկայ կազմակերպութիւնը ամբողջովին պիտի լուծուի, ու վերստին պաշտօնի պիտի կոչուին այն ոստիկանները՝ որոնք լիսէի ուսում ստացած են, երկրորդ թափուր պաշտօններու պիտի կոչուին, ամէն տարի, լիսէ աւարտող երիտասարդները՝ պահեստի սպայի զրուցեան ձեւով: Անոնք որ ոստիկան ըլլալ կ'ուզեն, մնայուն պաշտօնեայ պիտի ըլլան, իսկ այն լիսէաւարտները, որոնք ըստ ներկայ օրէնքին՝ իբրեւ պարզ զինուոր պէտք է կատարեն ծառայութիւնը, պահեստի ոստիկանի պաշտօն պիտի ստանձնեն երկու տարի տեւողութեամբ: Այս երկու տարուան վեց ամիսը ոստիկանական վարժարանի մէջ պիտի անցընեն:

Հաւանական է որ Ապահովութեան Ընդհ. Տնօրէնութեան յատկապէս քաղաքական ճիւղին մէջ ընդունուին միմիայն Քաղաքական Գիտութեանց վարժարանի եւ Իրաւաբանական Ֆաքիւլթէի ընթացաւարտները:

ԹՈՒՐՔԻԱ... ԱՆԱՊԱՏ 23 ՏԱՐԻԷՆ

Գիտական ուսումնասիրութիւններու հիման վրայ՝ ճշդուած է թէ Թուրքիա 1984ին կատարեալ անապատ մը պիտի վերածուի եւ դժուար պիտի ըլլայ թէյ մը անտառ գտնել: Ներկայիս անտառները կը չահագործուին իրենց բնականոն տարողութեան հինգ հարիւր առ հարիւր աւելիով: Այս պատճառով, Թուրքիա, որ ամբողջովին անտառներով պատած էր, 22 – 23 տարի ետք անապատ պիտի ըլլայ, եթէ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չառնուին:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆՑ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

«Թիւրքիյէ Ատալեթ Փարթիսի»ի առաջնորդ վաստակաւոր Զօր. Ռակըպ Կիւմիւշփալա մամլոյ ասուլիս մը տալով յայտնեց թէ որոշած են միանալ «Պիրլիք» կուսակցութեան հետ: Այս վերջինը 17 նահանգի մէջ կազմակերպութիւն եւ երեսուն հազար անդամ ունի: «Ատալեթ» կուսակցութիւնը նախապէս միացած էր նաեւ լուծեալ «Քէօյլիւ» կուսակցութեան հետ:

Զանազան կուսակցութիւններու շրջանակները այն կարծիքը կը յայտնեն թէ այս միացումները շուտով պիտի մաչեցնեն Կիւմիւշփալան:

Միւս կողմէ յիսուն վաստակաւոր ըսպաներ եւ երեք զօրավարներ անդամագրուեցան Հալք կուսակցութեան:

Անգարայի մէջ նոր կուսակցութիւն մը եւս կազմուեցաւ «Աշխատանքի կուսակցութիւն» անունով, որուն հիմնադիրն է Պետրի Էօրթենսօյ:

ՍՏԵՓԱՆ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ ԱՆՄՈՌԱՆԱԼԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հեռացաւ մեզանից եւս մէկը՝ մեր մի – ջին սերունդի լաւագոյն եւ ցայտուն ներ– կայացուցիչներից,— Ստեփան Նաւա – սարդեանը (Ստեօպա)։

Նա ծնուել է 1894 թուին, Ալեքսան – դրապոլում (այսօր Լենինական), բայց իր երիտասարդութեան մեծ մասը անցրել է Երեւանում։ Նրա հայրը Երեւանում յայտնի նոտար էր։ Մայրը՝ քոյրն էր մեր ողբացեալ ընկեր Լիպարիտ Նազարեանի։ Աւարտել է Երեւանի դասական գիմնա – զիան եւ 1913 թուին արձանագրուել է Պետերբուրգի համալսարանի իրաւաբա – նական ճիւղը։ Պետերբուրգի հայ գաղու– թի եւ մանաւանդ ուսանողութեան ամե– նասիրելի դէմքերից մէկն էր։ Միշտ բա– րի, կարեկից, ընկերներին ընդառաջող, օգնող։ Երբ հայ ուսանողներ, մանաւանդ Երեւանից գալիս էին Պետերբուրգ, նա բոլորին ընդունում էր հարազատի պէս, բոլորին խորհուրդ տալիս, անգամ սեն – եակ փնտռում։ Ես նրան պատահեցի 1916 թուին Պետրոգրադում (նախապէս Պե – տերբուրգ), ուր գնացել էի ուսանելու համար։ Այդ տարուանից սկսուեց մեր ընկերութիւնը եւ մտերկութիւնը։

Բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնից յետոյ Ստեփանը մի առժամանակ դեռ մնաց Պետրոգրադում, իսկ 1918ին կարողացաւ անցնել Բագու, ուր տարաւ բազմաթիւ աշխատանքներ, քաղաքական եւ զինուո – րական ասպարէզում։ Որպէս երիտասարդ ուժի, նրան շատ սիրում էին եւ գնահա – տում ընկերներ Ռոստոմը եւ Աբրահամ Գիւլխանդանեանը։ Բագուի անկումից յե– տոյ, Ստեփանը անցաւ նոր ծնունդ առած Հայաստանը։ Երեւանում նա իսկոյն ան– ցաւ աշխատանքի, դառնալով ներքին գործերի նախարարութեան դիւանապետ։ Իր պաշտօնը տարաւ մեծ ձեռնհասու – թեամբ։ Յետագային միաժամանակ վա – րում էր քաղաքացիներին բնակարան մա– տակարարող յատուկ յանձնախմբի նա– խագահի պաշտօնը։

Վերջին հայ – թրքական պատերազմի ժամանակ անցնում է զինուորական ծա – ռայութեան եւ որպէս թնդանօթաձիգ են– թասպայ իր մարտկոցի հետ մեկնում է ճակատ։ Նահանջի ժամանակ, թնդանօթ– ները խրւում են ցեխի մէջ եւ ձիերը այլ եւս չեն կարողանում քաշել։ Զինուորները անելի մատնուած կամաց կամաց հեռա – նում են։ Նաւասարդեանը մի քանի զին – ուորների օգնութեամբ, կարողանում է մեծ դժուարութեամբ ազատել թնդանօթ– ները, իր կատարած հերոսական քայլի համար ստանում է յատուկ շնորհակալու– թիւն զօրամասի հրամանատարի կողմից։

Հայաստանի խորհրդայնացումից յե – տոյ, նա էլ բազմաթիւ միւս ընկերների հետ մնում է երկրում։ Բոլշեւիկեան ահ ու սարսափի քաղաքականութեան օրե – րին, նա էլ բանտարկւում է Չեկիստների կողմից եւ նետւում Երեւանի բանտը։ Բանտարկեալները նրան ընտրում են «կո– մենտանտ», իրենց ներկայացուցիչը բան– տային իշխանութիւնների առջեւ։

Փետրուարեան յեղափոխութիւնը նրան էլ ազատում է բանտից։ Նորից անցնում է ճակատ եւ յետագային իր ընկերների հետ միասին, թողնելով հայրենիքը՝ նահան – ջում է Լեռնահայաստան եւ անցնում Պարսկաստան։

Թաւրիզում սկսուեցին տարագրութեան տխուր օրերը։ Բայց ամենանեղ օրերին, նիւթական դժուարին վիճակում, նա կա– րողանում էր պահել իր կենսուրախու – թիւնը եւ անգամ կարողացաւ գործ գտնել կաշուի գործարանի մէջ։ Իր չահած դը– րամը միշտ բաժանում էր ընկերներին։

1922 թուի աշնանը երկար զրոյցից յե– տոյ մի քանի տարագիր ուսանողներ մի առաջարկ բերին, այն է կազմել սիրող – ների մի թատերական խումբ եւ այդպէս անցնել գաղութից գաղութ, տալ ներկա– յացումներ եւ չահած դրամով հասնել Եւ– րոպա ուսանելու համար։ Ծրագիրը յան– դուգն էր եւ թւում էր անիրականալի։ Եւ որովհետեւ նրա միտքը նմանապէս զբաղուած էր «դէպի Եւրոպա» խմբական ճամբորդութեան հարցով,— որոշ տա – տանումից յետոյ համաձայնուեց։ Նա մեր մէջ ամէնից տարեցն էր եւ փորձա– ռուն։ Բոլորս վստահում էինք նրան, եւ գիտէինք, որ միայն նա կարող է գլուխ բերել նման գործ։ Այդպէս էլ եղաւ։ Կազ– մուեց խումբը, մեկնեց Թաւրիզից եւ մէկ տարի եւ երկու ամիս ճամբորդութիւնից յետոյ, կանգ առնելով բոլոր հանդիպած հայկական գաղութներում,— հասաւ Պը– րակա։ Եւ այդ ամբողջ դժուարին ճամ – բորդութեան ընթացքին Ստեօպան եղաւ մեր իրական առաջնորդը, իր զարմանալի ընկերասիրութեամբ եւ համակ զոհաբե – րութեամբ հասնում էր բոլորին։ Իր մեծ եղբօր գուրգուրանքով եւ սէրով նա բոլո– րին անվնաս դուրս բերեց Պրակա։ Եւ մենք, իր ճամբորդական այդ ընկերները ընդմիշտ պիտի յիշենք իր անզուգական եղբայրական, ընկերական վերաբերմուն– քը։

Պրակայի մէջ Ստեփանը ընտրուեց Հայ Ուս. Միութեան նախագահ եւ այդ պաշ – տօնը տարաւ կատարեալ ձեռնհասու – թեամբ։ Քառասուն հայ ուսանող կար, հասնում էր բոլորի կարիքներին։ Հազիւ թէ գտնուի մէկը՝ այդ քառասուն հոգու մէջ՝ որ դիմած չլինի Ստեփանին այս կամ այն խնդրով։ Կարճ ժամանակուայ ընթացքում նա կարողացաւ բազմաթիւ կապեր հաստատել օտարների հետ եւ այդ կապերը միշտ օգտագործում էր ի շահ Հայ Ուս. Միութեան։ Միեւնոյն ժամա – նակ Հայաստանի հանրապետութեան պատուիրակութեան ներկայացուցիչն էր արտաքին նախարարութեան հետ յարա – բերութիւններ պահելու համար։ Իրաւա – բանական համալսարանի հետ զուգընթաց սովորում էր երաժշտանոցի մէջ, մշա – կելով իր ձայնը (բարիտոն)։ Եր – գեցողութիւնը նա շարունակեց նա– եւ Փարիզում, սակայն կիսատ թողուց կեանքի պայմանների բերումով։ Ընկերական շրջաններում, հայկական ե – րեկոյթներում միշտ երգում էր ռոմանս– ներ եւ հայ ժողովրդական երգեր։

Յետագային Փարիզում Ստեփանը հա – սարակական ասպարէզում հնարաւորու – թիւն չունեցաւ աշխատելու այնպէս ինչ – պէս ինքը կ՚ուզէր, շնորհիւ իր աշխա – տանքի ժամերի աննպաստ դասաւորման։

Բայց իր այս գործի մէջ էլ (սինեմայի փոխ – տնօրէն), նա հաստատել էր բազ– մաթիւ բարեկամական կապեր եւ որոնց նոյնպէս, ինչպէս միշտ, քանի քանի ան – գամ օգտագործել է որեւէ ընկերոջ այս կամ այն տաղտկալի գործը կարգադրելու համար։

Անցեալ տարի դժբախտութիւնն ունե – ցաւ կորսնցնելու իր կինը, որ զոհ գնաց ծանր հիւանդութեան։ Մնաց իր միակ զաւակը՝ Տիգրանը։

Հեռացաւ մեզանից հաւատաւոր, հա – ւատարիմ Դաշնակցականը, հայրենասէր Հայը, բիւրեղեայ եւ զոհաբերող ընկերը, մեր բարի, ազնիւ, բոլորին հասնող ան – մոռանալի Ստեօպան։

Ափսո՜ս մեր Ստեօպան։

Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԸ ԵՒՐՈՊԱՆ Է

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱՄԷՆԷՆ ԱՂՔԱՏ ԵՐԿԻՐԸ

«Սանթա – Մառիա»ի դրուագը պատ – ճառ դարձաւ, որ աշխարհի ուշադրու – թիւնը կեդրոնանայ Փորթուկալի վրայ։ Կեդրոնական իշխանութեան ընդդիմա – դիրները ուզեցին ցոյց տալ, թէ Փորթու– կալի ժողովուրդը, Սալազարի «բռնապե– տութեան» ներքեւ, դժբախտ կեանք մը կ՚ապրի։ Սակայն, Փորթուկալը Արեւմտ– եան Եւրոպայի ու ազատ աշխարհի միւս երկիրներուն հետ բաղդատելէ առաջ, պէտք է նկատի առնել իր տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական կացութիւնը։ Կը մտադրէինք մեր ընթերցողներուն ներկայացնել «Օռոր»ի մէջ Ռէմոն Քար– թիէի հրատարակած յօդուածը, երբ վրայ հասաւ «Սանթա – Մառիա»ի դէպքը։ Մեր տալիք պատկերը կարելի եղածին չափ ամբողջական դարձնելու համար, կ՚օգ – տուինք նաեւ «Նիւ Եորք Հերալտ»ի մէջ Հ. Ֆէրկիւսոնի հրատարակած մէկ յօդ – ուածէն, որ առաւելաբար կը ծանրանայ Փորթուկալի քաղաքական վիճակին վը – րայ։

Փորթուկալ կը կառավարուի բռնատի – րական վարչաձեւով. սակայն այս բռնա– տիրութիւնը աշխարհի վրայ ցարդ գոյու– թիւն ունեցած բռնատիրութիւններէն ա – մէնէն ձանձրացուցիչն է։ Բռնապետը, Փրոֆ. Անթոնիօ տէ Օլիվէյրա Սալազար, ամէնէն ձանձրացուցիչ բռնապետն է, որ ցարդ գոյութիւն ունեցած ըլլայ։ Ոչ Հիթլէր է, ո՛չ Մուսոլինի, ո՛չ Ֆրանքօ։ Լուրջ ամուրի մըն է, կրօնասէր, տնտե – սագիտութեան նախկին փրոֆէսօր։ Սա– կաւապէտ ամէն բանի մէջ, կը ջանայ կարելի եղածին չափ քիչ երեւալ հանրու– թեան։ Իր լուսանկարները չեն զարդարեր խանութներու ցուցափեղկերը եւ նոյնիսկ պաշտօնատեղիներու պատերը։ Միջակ զբօսաշրջիկը ոչ մէկ ձեւով չանդրադառ– նար, թէ կը գտնուի բռնատիրական վար– չաձեւով կառավարուող երկրի մը մէջ։

Երբ, 1932ին Սալազար իշխանութեան գլուխ անցաւ, Եւրոպան օրէ օր աւելի կը մխրճուէր փաշականութեան ճիրաններուն մէջ։ Եւրոպայի ժողովուրդները կամաց – կամաց լսեցին, թէ Փորթուկալի մէջ ալ փաշականութիւն մը սկսած էր տիրել, բայց ինքնուրոյն ձեւի փաշականութիւն մը։ Սալազար կ՚ուզէր հիմնել Նոր Պե – տութիւն մը, որուն մէջ ժողովրդավար անհատականութիւնը իր տեղը պիտի չու– նենար. արհեստակցական միութիւններ ու կեդրոնական իշխանութիւնը պիտի կառավարէին երկիրը, առանց սակայն ժողովրդական զանգուածները ջախջախե– լու եւ անոնց բնազդները ամէնէն գէշ ձե– ւով օգտագործելու։ Ծրամաբանական, մարդկային եւ քրիստոնեայ փաշականու– թիւն մը, զերծ՝ կեդրոնացման կայաննե– րու եւ քաղաքական մահապատիժներու անէծքէն։ Սալազար համոզուած էր, թէ իր երկիրը վերականգնելու միակ միջոցը Փորթուկալի տնտեսութիւնը վերականգ– նելն ու դրամը արժէքաւորելն է։ Այս նպատակին հասնելու համար՝ քաղաքա – կան կայունութիւնը անհրաժեշտութիւն կը գտնէր։ Այս պատճառով է, ահա, որ տնտեսագիտութեան նախկին դասախօսը դարձաւ «բռնապետ»։ Սալազար շատ լաւ կը գիտակցէր նաեւ այն իրողութեան, որ արեւմտեան Եւրոպայի մաս կազմելով հանդերձ, Փորթուկալ նմանութեան ոչ մէկ եզր ունի եւրոպական միւս երկիրնե– րուն հետ։ Ճիշդ է, կը պատկանի Եւրո – պայի, բայց՝ ասկէ երկու հարիւր տարի առաջուան Եւրոպային։ Որոշ մարզերու մէջ նոյնիսկ մնացած է միջնադարեան։

Փորթուկալ, Սպանիոյ նման, 15րդ եւ 16րդ դարուն սխալը գործեց աշխարհի առաջին գաղթատիրական երկիրը դառ – նալու։ Եւ բոլոր նախակարապետներուն նման, գործեց սխալներ. իր փորձառու– թենէն օգտուեցան յետագայ դարերու գաղթատէրերը, սակայն Փորթուկալ քա– ղեց իր փորձերուն դառն պտուղները։ Ճիշդ է, որ հակառակ Սպանիոյ, որուն նախկին գաղութներէն բոլորն ալ 1810էն 1830ի միջեւ ապստամբութեանց շնորհիւ անկախութեան տիրացան, Փորթուկալի կարեւորագոյն նախկին գաղութը՝ Պրա– զիլ, խաղաղութեամբ եւ առանց արիւնա– հեղութեան ստացաւ իր անկախութիւնը։ Տարօրինակ կերպով, աշխարհի առաջին գաղթատիրական ուժերէն մէկը ըլլալէ վերջ, Փորթուկալ կը մնայ վերջին գաղ– թատէր ազգութիւնը։ Իր գաղութներն են՝ Անկոլա (Արեւմտ. Ափրիկէի մէջ), 4.200.000 բնակչութեամբ, Մոզամպիկ (Արեւել. Ափրիկէի մէջ), 7.800.000 բը– նակչութեամբ Քափօ Վերտէ կղզիները (Ատլանտեան ովկիանոսի մէջ) 150.000

Ի ԲԵՐԱՆՈՅ ՔՈՒՄՄԷ ԴԱՏԵՑԱՐ···

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

"…ԲԱՌԱՐԱՆԸ" ԿԱԶՄՈՂՆԵՐԻՆ

Չէ՞ք հաւատում. խնդրե՛մ.

Կաթելտով, կարոտաժ, կազէին, կալա– միտ, կալամեանկա, կալկ, կալոմէլ, կա– խեքսիա, կակադու, կամարիլիա, կամի– լավկա, կայման, կանդիլ, կանկան, կան– տոն, կապելդիներ, կապլուն, կապտաժ, կասկէտ, կասսատոր (նոյնիսկ կրկնակի բաղաձայնով, — եւ սա մէկն է բազմա – թի՛ւ օրինակներից), կաստոր, կարկաս, կարոտին, կաուստիկ, կաֆր, կեգլի, կեկուոկ, կենաֆ, կետա, կերատին, կե– բաւիա, կեֆալ, կիոտ, կլակիոր, կլա – վիկորդ, կիւրասօ, կիւրէ, կոբզա, կոբ – րա, կոդիֆիկացիա, կոլաբս, կոլդկրեմ, կոլէր, կոլոնտիտուլ, կոմա, կոմպրադոր, կոնգրեգացիա, կոնդոտիէր, կոնդոր, կոնկուբինատ, տասնեակ բառեր, որ սկսում են «կոմպիլ»ով ու «կոմպլ»ով, «կոնսերվ»ով ու «կոնֆ»ով ու «կոոպ»ով, «կոորդ»ով ու «կոսմետ»ով, կըվարտ»ով ու «կվինտ»ով, ինչպէս նաեւ՝ կորտես – ներ, կրեատուրա, կրեկինգ, կրեոլ, կրի– կետ, կրիպտոն, կրոնգլաս, կուլոն, — էլ չեմ խօսում կաթետերից, կալեյդոս – կոպից, կամերայից, կամլոտից, կանդի – դատից, կանտորից, կաշայից, կաոլինից, կատառից ու կարամելից, կլոունից ու կոալիցիայից, կոմպոստից ու կոմպոտից, կրանից ու կրիզիսից, կրիտիկայից ու կորոզիայից···

Այստեղ է, որ պիտի դիմես ամենափըր– կիչ «եւայլն, եւայլն»ին, որպէսզի խնա– յես լրագրի սուղ սիւնակները։

Կայ նաեւ «կանվա»։

Իսկ ո՞ւր է «հէնք»ը։

Ու եթէ կայ՝ ինչո՞ւ նա դուրս չի մղել «կանվա»յին։

Կայ «կապիտել»։

Իսկ չի՞ ամաչել այդ «կապիտել»ը մեր «խոյակ»ից, ինչպէս նաեւ վաչկատուն «կառնիզ»ը՝ մեր նստակեաց «քիւ»ից։

Կայ «կլոսք»։

«Կ»ի փոխարէն «ք» գրելով՝ «կլոսկ»ը կրպա՞կ դարձաւ։

Կայ «կոեֆիցիենտ»։

Ե՛կ ու մի ճաքիր, խե՛ղճ «գործակից»։

Կայ «կոլոնիզատոր»։

Իսկ «գաղութարար»ին ո՞ր «կոլոնիա»ն ուղարկենք։

Կայ «կոմպաս»։

Իսկ «կողմնացոյց»ն ի՞նչ հող տայ իր գլխին։

Կայ «կոնտրաբանդիստ», եւ եթէ հա– մապատասխան տեղում գտնուի «մաքսա– նենգ»ը, ապա նա կոնտրաբանդով է բա– ռարան մտել։

Կայ նաեւ «կվադրատ». թող «քառա – կուսին» չո՛րս տեղից պայթի։

Կայ ոչ միայն «կոնսուլ» եւ «կոնսուլու– թիւն»։

Մարդիկ հոգ են տարել, որ հայերէնի սեղանը հարստանայ «կոնսուլարա՛ն» թխուածքով։

Կայ «կոնգլոմերատ» էլ, որ չա՛տ է համապատասխանում այս բառարանին։

Կայ նաեւ «կոշմար»։

Իսկապէ՛ս որ կոշմար։

Գոնէ բերուած (նաեւ բազմաթի՛ւ չբեր– ուած) բառերի հետ վարուէին այնպէս, ինչպէս «կոշմար»ի հետ են վարուել՝ նը– շելով. տ. «մղձաւանջ» (այսինքն՝ տես «մղձաւանջ»)։ Այս դէպքում թերեւս «կոնսուլ»ը մեզ հասցնէր հիւպատոսին, «կոմպաս»ը՝ կողմնացոյցին, «կառնիզ»ը՝ քիւին, «կապիտել»ը՝ խոյակին, գուցէ եւ «կլակիոր»ը՝ «ծափորդին (թխուած մի բառ, որով մենք պիտի կոչենք այն մարդկանց, ովքեր վարձւում են այս կամ այն ներկայացումը ծափահարելու հա – մար)։

Բայց վերոյիշեալ հայերէն բառերը չեն արժանացել նոյնիսկ «կոշմա՛ր»ի պատ – ուին···

Մոյն բառարանի առաջին էջում կար – դում ենք, որ նա «պարունակում է բա– նաւոր խօսքի եւ գրականութեան մէջ գործածուող շուրջ 40.000 բառ»։

Կազմողների արտադրած բառերի խ վերարտադրած օրինակները, չնչին բա– ցառութեամբ, ոչ ոք չի կարող գրակա– նութեան մէջ գործածուած գտնել։

Այդ «չնչին բացառութիւնն» էլ վերա– բերում է ամէնից առաջ յոյժ մասնագի– տական գրականութեանը, որն անկաս– կած պիտի օգտագործուի բառարանա– գէտների կողմից, բայց արդեօք մի այ– պիսի՞ բառարանում։

Այո՛, եթէ գործ ունենայինք մի եռա– քառահատոր բառարանի հետ, թերեւս այստեղ արտագրուած (եւ հարիւրաւոր չարտագրուած) բառերը այնտեղ մուտք գործելու հնարաւորութիւն ունենային։ Բայց այսօրինակ համառօտ բառարանում նրանց մուտքը աւելի քան անհարկի է։

Ես այն մաքրասէրներից չեմ, ովքեր լեզուն համարում են մէկընդմիշտ «կա– պլեկտաւորուած»։ Ամէն մի լեզու զար– գանում է եւ ամէն մի խելացի փոխառու– թիւնից հարստանում ու ճոխանում։ Բայց բառարանի (այն էլ համառօտ մի բառա– րանի) մէջ իրար վրայ պարսաւորել այ– պիսի օտարազգի բառեր, որոնք կա՛մ բնաւ գործածական չեն, կա՛մ ունեն բնիկ հայացի ձեւերը, կա՛մ գործածւում են միայն նեղ մասնագիտական գրակա– նութեան մէջ՝ նշանակում է գրագէտ աչքակապութեամբ։

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

(2 Տար.)

ՎԱՍՈՒՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՂԹԱԿԱՆ ԱՂԷՏ

ՊԱՏՄԱԾ Պ. ՊԱՐՈՅՐ

Ամերիկեան հրապարակագիրներէն մէկը ըսած է թէ «Ամերիկան ժողովուրդը ունի ամէն տեսակ առաքինութիւններ, բայց ան չունի ոչ մէկ արուեստ եւ ոչ մէկ գիտութիւն»։ Ասիկա ճիշդ չէ, որովհետեւ ամերիկացին ունի գործնական խելք, որ ամերիկացիին կու տայ ամէն տեսակ գործերու մէջ յաջողութիւն։ Ամերիկացին ունի նաեւ ուրիշ առաքինութիւններ, որոնք ամերիկացիին կու տան ուրիշներէն աւելի յատկանշական դէմք մը։ Ամերիկացին ունի ազատասիրութիւն, ինքնավստահութիւն, ինքնուրոյնութիւն, ինքնագիտակցութիւն, ինքնավարութիւն, ինքնաբուխ ուրախութիւն, ինքնաբերաբար ծիծաղելու ընդունակութիւն, ինքնաբերաբար ընկերանալու ընդունակութիւն, ինքնաբերաբար ընկերանալու ընդունակութիւն, ինքնաբերաբար ընկերանալ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ
ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէներու եւ խումբերու եւ Նոր Սերունդի խումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ

ԸՆԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

Ուղերձ՝ Հ. Յ. Դ. Շաւարշ Միսաքեան խումբի եւ Նոր Սերունդի կողմէ :
Ընկեր ԱՐՄԷՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ
ԱԼՀԱՄՊՐԱՅԻ ՄԷՋ

340. BLD. CHAVE

Շաբաթ, Փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Պ. Սարգիս Ջէօրէքճեան (*ջութակ*, Օր. Սեդա Թութէլեան (*արտասանու – թիւն*), Օր. Ջէօրէքճեան (*դաշնակ*), Օր. Անժէլ Կարապետեան (*Լիոնի երաժշտա – նոցէն, երգ*), Օր. Էլէօնօր Կարապետեան (*Թեհրանի Պետ. Երաժշ. դաշնակ*), Պ. Պ. Մօսոյեան եւ Զ. Գասեան (*արտասանու – թիւն եւ երգ*) :

Հայկ. գեղջկական պարեր Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Նոր Սերունդի պարախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Քեմանչիստ Համոյի

Կենդանի պատկեր «Յուզադրութիւն յեղափոխական դէմքերու» մոզական լապտերով :

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր. մինչեւ արշալոյս : ԺԱՆ ՎԱՆՏՈՄ *նուա – գախումբ :*

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ
Փետրուար 25ին :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Փետր. 19ին, Կիրակի ժամը 15·30ին, Րիւ Ժէի սրահը :

Գեղարուեստական ճոխ ու խնամուած բաժին : Դպրոցի աշակերտութեան կը ներկայացուի :

1·— ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ՝ *կենդանի պատկեր, նոր երգերով :*

2·— ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ ՄԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ՝ *երգախառն սիրուն պատկեր (մէկ արար) :*

3·— ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ ԿՈՒԳԱՅ (*թատ – րախօսութիւն, մէկ արար*) :

Խմբերգ, երգ եւ արտասանութիւն :

Կաղանդ Պապայէն նուէր պիտի ստա – նան սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր պզ – տիկները :

Սիրով կը հրաւիրուին, Վիզզօլի, Լան – սէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները իրենց պզտիկներով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղի վար – չութիւնը, Թէյասեղանի եւ ընդհ. խոր – հրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ անխը – տիր իր բոլոր ընկերուհիները, այս Հինգ – շաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ : Օրակարգ ունենա – լով 6ամսեայ գործունէութեան տեղեկա – տուութիւնը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերու – հիներէն անպայման ներկայ գտնուիլ :

ԾԱԽՈՒ Է ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպա – րավաճառի խանութ մը, ապրանքով կամ առանց ապրանքի, որ ունի խոհա – նոց մը եւ հինգ սենեակնոց յարկաբաժին մը վրան : Վարը՝ երկու մթերանոց եւ մէկ կառատուն : Գրել Յառաջին որ կը փոխանցէ կամ հեռաձայնել՝

49.51-58 A Décines (Isère).

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Րաֆֆի խումբի ընկերական ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Րէժանի *սրճարանը : Պարտա – ւորիչ ներկայութիւն :*

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայր – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հը – րաւիրէ, Լանսէի, Րընաժի *եւ* Կրընոպլի *բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :*

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուր – բաթ ժամը 20·30ին, Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, Մէթրօ Քասէ :

Դասախօս՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ :

Նիւթը՝ Յակոբ Օշական իբրեւ քննա – դատ :

Մուտքը ազատ է :
Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը տեղի պի – տի ունենայ այս Չորեքշաբթի ժամը 21 – ին, Քասէի վերնայարկը :

Կը խօսի ՏԻԿ. ԱՆՆԱ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ :

Նիւթն է՝ քաղդատական մը շարժանը – կարի եւ թատրոնի արուեստներու :

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒՈՅ
ՈՒՐԱԽ ՕՐԵՐՈՒՆ ԵՒ ԱՄԲՈՂՋ
ՏԱՐԻՆ

Եւրոպայի Մեծագոյն
Արեւելեան Վաճառատունը

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ խանութ մը չայ – ցելողին սեղանին վրայ ամէնէն հա – մով պտուղը կը պակսի՝ մեծին ու պզտիկին համար : ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ վաճառատան մէջ պիտի գտնէք ա – ւանդական ընդեղէններու եւ անու – շեղէններու ամէն տեսակը, անմրցե – լի գիներով :

Նուէրներ եւ անակնկալներ ամէն գնողի :

Ապսպրանքի վրայ, ծրարի առա – քում Ֆրանսայի ամէն կողմ և դէպի արտասահման՝ Պելժիա, Զուիցե – րիա, Անգլիա :

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
LYON

246, RUE VENDOME - TEL.	MO 11.84
20, RUE VILLEROY	MO 32·10
65, RUE ROBERT	LA 07·72

ԵՒ ԻՆՉՊԷՍ ՄԻՇՏ

Արմաւ, «պամիա», «եալանճի տոլ – մա», յունական «Թուրշի», «պի – պէռ» տերեւ, Թահին հելվա, «վա – նիյլ», չոքոլա, «նուազէթ», «լո – գում», «սապըզ», պիստակ, Շիրակ օղի (41 – 45օ), *Իզմիրի չամիչ, «սուճուք», կեսարական «պաստըր – մա», առաջնակարգ սուրճ,* (քարա – վան եւ մոզա), *համեմներ «մահ – լէպ», «սալէպ», ձիթապտուղ, ձէթ, «քաշքավալ» պուլկարական, ճեր – մակ պանիր ոչխարի կաթով : Ամէն կարգի պահածոներ, «քուսքուս», հարիսա,* սումագ, թարամա, լա – ֆերտա, բաքլաւա, քատայիֆ, *տե – րեւ եւայլն :*

ՊԱՀԱՍՏՈՒՐԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ունի նաեւ մսավաճառատուն մը, որուն առաջնակարգ միսերը գոհա – ցում կուտան ամէնէն նրբաճաշակ – ներուն : Ոչխարի, հորթի եւ եզան միս (քաշուած միս, եւայլն) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդ ի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ
Փետրուար 18, *ժամը* 21*էն մինչեւ առաւօտ*

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON — METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

ԵՐԳՈՎ՝ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան, Լ. Մոմճեան *եւ* Նահապետեան Քոյրեր :

ՊԱՐՈՎ՝ Պ. Վ. Թորոսեան, Օր. Ժ. Պէտոյեան, Նարեկ պարախումբը :

ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ. Լ. Պօյաճեան *եւ* Փ. Գուլակզեան (*կիթառ*) Վ. Ժամկոչեան (*ջութակ*), Հ. Մեհլէմճեան (*դաշնակ*) :

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ. Ա. Գրիգորեան, Ժ. Սերոբեան, Օր. Ա. Կարապետ – եան, Օր. Ա. Աթմաճեան :

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սե – րունդի Կաւվարենց խումբի կողմէ :

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola — Concours de danse

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար – 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
եւ հովանաւորութեամբ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE — MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ
ՁԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր, Պարի երկու նուագախումբ, խնամուած պիւֆէ, սովորական գիներով

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝

U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16ᵉ). Tél. TRO. 03-18, C.C.P. Paris 8019-72

Մուտքի տոմս, 7·50 Ն. Ֆ.

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ ԵՒ ՍԵՂԱՆ ԿԷՍ ԳԻՆ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԱԼՎԱ — ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ — ՇԱՐՈՑ
ՍՈՒՍԱՄ – (ՌՈՃԻԿ)
ՀԱԼՎԱ — ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ

LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSEE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin / Marseille (2ème)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia
43, Bd. Raspail

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՅԱՋՈՐԴՈՎ

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI 14 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9029 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4830

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Ամերիկայի եւ Իրանի համալսարաններուն կից հայերէն լեզուի եւ մատենագրութեան ամպիոններու հաստատումը առիթ կ'ընծայէ թռուցիկ ակնարկ մը նետելու հայագիտական շարժման վրայ Եւրոպայի մէջ, յիշատակութեամբ ծանօթ անուններու :

Ֆրանսայի Օթէօն քաղաքի դպրեվանքի մատենադարանին մէջ կայ Ս. Հերոնիմոսի նամակները պարունակող լատիներէն ձեռագիր մը, որուն վերջաւորութեան կը գտնուի երկար ցուցակ մը իննսուն լատին բառերու, իրենց հոմանիշ հայկական բառերով : Այս ձեռագիրը ընդօրինակուած է Թ. դարու վերջերը կամ Ժ. դարու սկիզբը, համաձայն հնագրագէտ Օմոնի, Փարիզի Ազգ. Մատենադարանէն :

Ուրեմն հայերէնը ծանօթ էր արդէն Եւրոպայի մէջ Կիլիկիոյ հայկական թագաւորութենէն (1080 – 1375) *շատ առաջ :*

Միջին դարուն, խաչակրութեան օրերուն, Եւրոպացիներ շփում ունեցան Կիլիկիոյ Հայերուն հետ : Դոմինիկեան եւ Փրանկիսկեան միաբանութեանց անդամներ գացին Կիլիկիա՝ քարոզչական նպատակներով եւ հայերէն սորվեցան :

ԺԵ. դարուն Պարսկաստանի մէջ կային հայագէտ լատին կրօնաւորներ, որոնց թիւը աւելցաւ ԺԷ. դարուն : Ասոնք ծանօթ են Ունիթոռներ անունով :

Նոյն դարուն նշանաւոր հանդիսացան իտալացի կրօնաւոր Պօղոս Փիրոմալլի *եւ* Կղեմէս Գալանոս : *Ասոնք Նախիջեւան, Երեւան եւ Էջմիածին երթալով* (1632 – 1636) *հայերէն սորվեցան եւ հրատարակեցին զանազան գրքեր : Ասոնցմէ ամէնէն կարեւորն է Գալանոսի երեք մեծադիր հատորնոց հայերէն եւ լատիներէն երկլեզուեան գիրքը՝* «Միաբանութիւն Հայոց սուրբ եկեղեցւոյն ընդ մեծի սուրբ եկեղեցւոյն Հռովմայ», *տպուած Հռոմ* 1650 – 1661, *շուրջ* 2150 *էջ, երկսիւն :*

Լեհաստանի Հայերուն ձուլման մէջ պատասխանատուութեան մեծ բաժին ունեցան Յիսուսեան միաբանութեան (Ժեզուիթ) այս երկու կրօնաւորները : Ասոնք բազմաթիւ անդամներ հայերէն սորվելով գործեցին Պարսկաստանի մէջ, մանաւանդ Սպահան :

ԺԷ. դարու հայագէտներէն յիշենք Միլանոյի կանոնիկոս Փրանկիսկոս Ռիվոլան, *որ* 1621*ին Միլանոյի մէջ հրատարակեց հայերէն* Քերականութիւն *մը եւ* Հայ – լատին բառարան *մը :* 1633*ին Փարիզի մէջ կարտինալ Ռիշլիէօ իր ծախքով տպագրել տուաւ այս վերջինը* (Բառագիրք Հայոց), *որպէսզի կաթոլիկ կրօնաւորներ հայերէն սորվելով քրիստոնէութիւն քարոզեն Հայաստանի մէջ :*

Յիսուսեան կրօնաւոր ֆրանսացի Հ. Վիլոթ (1656 – 1743) *ճամբորդած է արեւելք եւ հետը բերած մեծ թիւով հայերէն ձեռագիրներ, որոնք կը պահուին Փարիզի Ազգ. Մատենադարանին մէջ : Բացի իր ճամբորդական յուշերէն, հրատարակած է նաեւ «Հայերէնէ լատիներէն նոր բառարան» մը Հռոմի մէջ,* 1714*ին :*

Հ. Թոմա Շառլ Փլէօրիոյ *նոյնպէս ճամբորդած է Հայաստան եւ* 1694*ին Փարիզի մէջ հրատարակած իր ուղեգրութիւնը :*

Գերմանացի Մարտինոս Գեմբիոս *հեղինակած է լատիներէն գիրք մը Հայ եկեղեցւոյ մասին, տպուած Փրուսիոյ Հեգիոմոնտ քաղաքին մէջ,* 1665*ին :*

Իտալացի Թեսէոս Ամբրոսիոս (1469 – 1540), 1539*ին Փավիոյ մէջ հրատարակեց արեւելեան լեզուներու մասին հատոր մը, որուն մէջ բաժին մըն ալ յատկացուցած է հայերէնի :*

Գերմանացի արեւելագէտ Ակոլութ Անդրէաս (1654 – 1704), *Լայփցիկի մէջ* 1680*ին լոյս ընծայեց* «Աբդիու հայերէն» *անուն գրուածք մը :*

Շուէտացի Հենրիկ Պրէննէր, (1669 – 1732) *Ստոքհոլմի մէջ* 1723*ին տպեց Մովսէս Խորենացիի պատմութեան համառօտութիւնը :*

Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է ֆրանսացի Մաթիւրէն Վէյսիէ տը Լաքրոզ (*ծնած Նանթ* 1661*ին, մեռած* 1719*ին* : *Հեղինակ բազմաթիւ գրքերու, ինչպէս՝ «Պատմութիւն քրիստոնէութեան յեթովպիա եւ ի Հայաստան», «Բառարան հայ լեզուի», «Գանձ Լաքրոզեան նամակաց», «Ստեփաննոս Սիւնեցի — Օրբէլեանի Պատմ. Մնացորդաց» եւայլն :*

ԺԸ. եւ ԺԹ. դարերուն աւելի զարկ տրուեցաւ հայագիտական ուսմանց Եւրոպայի մէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼՈՒՄՈՒՄՊԱ ԵՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ՉԱՐԴՈՒԱԾ ԵՆ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ ԺՈՂՈՎ ԳՈՒՄԱՐԵՑ

Լումումպա, որ ուզեց «մարգարէ մը ըլլալ, բայց մնաց անսովոր լարախաղաց մը» ինչպէս կը գրէ Ֆիկարօ, *ջարդուած է իր երկու փախստական ընկերներուն հետ, փոքրիկ գիւղի մը մէջ, գիւղացիներու ձեռքով : Քաթանկայի ներքին նախարարը մերժեց յայտնել սպանութեան վայրը : Մամուլին համաձայն, Քոնկոյի նախկին վարչապետը սպաննուած է Քաթանկայի հարաւ – արեւմտեան գիւղի մը մէջ : Շրջանի բնակիչները կը պատկանին Լունտա, այսինքն Չոմպէի ցեղին :*

Նախարարը կարգ մը մանրամասնութիւններ տուաւ կատարուած ջարդին մասին : Այսպէս, գիւղակներուն ինքնութիւնը ճշդելէ ետք, անմիջապէս թաղուած են : Ներքին նախարարը մերժեց յայտնել սակայն, թաղման վայրը՝ «որպէսզի ուխտատեղի նացութեան կեդրոն չդառնայ», Լումումպայի կողմնակիցներուն կողմէ :

Ներքին նախարարը արտայայտուած է անկեղծօրէն եւ ոչ մէկ ցաւ յայտնած այս մահուան առթիւ : «Այս Քաթանկացիները թերեւս քիչ մը աճապարեցին, բայց ներելի են, որովհետեւ կը կարծէին թէ փախստականները զինուած են : Ի վերջոյ չենք կրնար պարկեշտօրէն զիրենք դատապարտել որ Քաթանկան, Քոնկօն, Ափրիկէն եւ աշխարհը ազատեցին խնդրէ մը, որ ոմանք չափազանց մեծցուցին եւ որ կը սպառնար թունաւորել մարդկութեան գոյութիւնը» :

Այս առթիւ յայտարարած է նաեւ.— «Սուտ խօսած պիտի ըլլայի, եթէ ըսէի թէ տխուր եմ Լումումպայի մահուան լուրը առնելով : Ոճրագործ մըն էր : Պատասխանատու է հազարաւորներու ջարդին Քաթանկայի եւ Քազայի մէջ» : Ապա, Մունունկօ, նախարարը, կը յիշէ թէ նոյնիսկ եթէ Լումումպա ծերութենէ կամ հիւանդութենէ մեռնէր, սպանութեան մասին պիտի խօսուէր որովհետեւ Քաթանկա մեռած էր : «Փաստեցէ՛ք թէ մենք ենք սպաննած : Կը սպասեմ նաեւ որ համայնավար Լումումպայի ընկերները այս հարցը արծարծեն Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ : Ի յառաջագունէ կը յայտնեմ թէ ՄԱԿին չեմ ճանչնար այս հարցին մասին կողմ բռնելու իրաւունքը» : Եւ նախարարը անցեալի ծանօթ պարագաներ յիշելէ ետք (Սաքքօ եւ Վանցեթթի, Ռոզանպերկ, Չեսման, Ֆէյսալ թագաւորը եւն.) կը ծանրանայ Իմրէ Նակիի վրայ եւ կը հարցնէ «Ի՞նչ ըրաւ ՄԱԿը այն ատեն : Ամերիկան ոչ մէկ իրաւունք կը ճանչնայ ուրիշին երբ հանրային կարծիքը իրար կ'անցնի Չեսմանի կամ Ռոզանպերկի համար բայց այդ իրաւունքը չի ճանչցուիր մեզի, որովհետեւ սեւ ենք եւ երիտասարդ ազգ մը» :

Հակառակ այս յայտարարութեանց շատեր համոզուած կը մնան թէ Լումումպա սպաննուած է բանտին մէջ :

Համըրշըլտ, առաջարկեց որ «անկողմնակալ» միջազգային քննութիւն մը բացուի : Մ. Նահանգներու ՄԱԿի ներկայացուցիչը, Ատլայ Սթիվընսըն յայտարարեց, թէ Քենըտի ազդուած է այս «ցաւալի լուրէն» : Լումումպայի մահը, աւելցուցած է Սթիվընսըն, ցոյց կուտայ թէ երկար ճամբայ ունինք ընելիք հասնելու համար մեր նպատակին, այսինքն, Քոնկոյի մէջ խաղաղութեան հաստատման» :

Խորհրդային պատուիրակը՝ Զորին, իր կարգին, քննադատած է «Պելժ գաղթատէրերը եւ անոնց գործակիցները» : Քննադատութիւններ ըրած են նաեւ Անգլիոյ և Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան պատուիրակները :

Ապահովութեան Խորհուրդի ժողովը տեղի կ'ունենար շատ տաք մթնոլորտի մը մէջ երբ եգիպտացի պատուիրակը առաջարկեց նիստը Չորեքշաբթի օրուան յետաձգել, ինչ որ քուէարկուեցաւ բայց մարդ բան չհասկցաւ ... :

ԱՐԵՒԻ բոլորակն խաւարումը պէտք չէ դիտել կը թելադրեն գիտական բոլոր ձեռնհաս շրջանակները : Արդարեւ կը հաստատուի թէ շատ վտանգաւոր է տեսողութեան համար :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ գիտական նոր փորձը մեծ հիացումով ողջունուած է միջազգային բոլոր շրջանակներուն կողմէ : Արեւմտեան շրջանակները սակայն մտահոգ են խորհրդային այս յաջողութենէն :

Մեր Մերն

«ՉՈՐ ԻՆՉ ԳՐԵՑԻ՝ ԳՐԵՑԻ»

Դերերու ի՜նչ անհաւատալի շրջում :

Ատեն մը ի վեր աշխարհականներուս կը վիճակի յիշեցնել եկեղեցականներուն՝ Աւետարանի այս կամ այն խօսքը :

« Զոր ինչ գրեցի՝ գրեցի» (*Յով. ԺԹ.* 22) : Պէտք է որ սարդ հաւատարիմ մնայ իր գրած կամ ըսած խօսքին : Չայն բարբառոյ ...ի Ս. Ղազար :

Տարիները իրարու կը յաջորդեն եւ ռամաց համար իրարու կը նմանին :

Տարիուկէս առաջ, օտար անուններու եւ բառերու հայերէն արդիական ձայնագրութեան մասին՝ մտերմիկ տոմս մը գրած էինք (*Յառաջ*, 1959, Սեպտ. 11) : Մեր եզրակացութիւնն էր թէ այսօր ժամանակավրէպ է գործադրել տառադարձութիւն մը, որ բացարձակ ձայնական տառադարձութիւն մը չէ եւ կարելիութիւնը չի տար իրենց բնիկ հնչումով կարդալու հայագրուած օտար անունները :

Մարդ կը խորհրդակցի իր յարգած եւ սիրած հեղինակութեանց հետ : Այն ատեն, մեր խօսակից հեղինակութիւնն էր վենետիկի Մխիթարեան՝ շատ սիրելի միաբան մը.— «*Բազմավէպ*»ի խմբագրապետ, մեր թերթին «անուղղակի» աշխատակից, Մեծասէ՛ անչի «կոմիսար» եւ անոր դէմ մեղանչողներու բարեսիրտ խոստովանահայրը՝ Հայր Ներսէս : Մեր տոմսին ալ ի պատասխան, մեզի հետ եւ մեզի չափ նախանձախնդիր՝ աշխարհագիրւ հայ մամուլի լեզուական միասնականութեան, վարդապետը գրեց թէ «լոկ ձայնագրութիւն է մեր կատարելիքը» երբ դասական տառադարձութեան մը պարտադրութեան մէջ չենք (*Բազմավէպ*, 1960, թիւ 5/6) : Այդպէս գրեց Հ. Ներսէս «արքան», բայց այդպէս գրել չի տար իր Տան մէջ : Ինչո՞ւ : Արքայազունները կը զուարճանա՞ն կամ ըմբոստութեան դրօշա՞կ պարզած են արքային դէմ :

«Ընտանիք» ամսաթերթի խմբագիր Մխիթարեան վարդապետները «Բազմավէպ» չե՞ն կարդար : Երկու Մխիթարեան թերթերը նոյն սերով չե՞ն սիրեր Մեծասէանչը : Յաջորդաբար մէկն ու միւսը շարադրող, տողաշար անբան մեքենային հաշտարար վճիռի՞ն կը սպասեն :

Գիտենք թէ վանքերէն ներս ու դուրս, չկան այլեւս մեր աշխարհաբարը ծնող ու մեծցող եղէգնեայ գրիչները : Մերօրեայ գնդածայր գրիչներուն կը մնայ ցոյց չտալ իրենց փոքրութիւնը, գէթ լեզուական կարգապահութեամբ մը :

«Ընտանիք» իր վերջին թիւին մէջ (*Յունուար*, 1961) անդրադառնալով անցեալ Դեկտեմբեր 18ին Փարիզ կատարուած եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան, կը գրէ.— «Փարիզու Ս. Փերդինանդ ի Թէռն եկեղեցւոյն մէջ» ... : Այդ մասին, իր ատենին, «*Յառաջ*»ի մէջ ալ կարդացած ըլլալով, գուշակեցինք թէ *Ս. Ֆերտինան – տէ – Թեռն* եկեղեցւոյ կ'ակնարկուի : Բարեբախտաբար հանդիսութիւնը եղած վերջացած է : Եթէ հրապարակուած ազդերը ժողովուրդը «*Ս. Փերդինանդ ի Թէռն*» եկեղեցին հրաւիրած ըլլային, վստահ ենք թէ Փարիզ ապրողներ անգամ՝ Դեկտեմբեր 18էն մինչեւ այսօր փնտռած ու դեռ գտած պիտի չըլլային այդ եկեղեցին : Փարիզի Հայերը զրկուած պիտի ըլլային այդ փառաւոր հանդիսութենէն եւ իրաւամբ քարկոծած մեր գլուխը : Այդ քարն է զոր *Ընտանիքի* գլխուն կը գլորենք այսօր :

Մխիթարեան թերթերու վարդապետ խմբագիրներ, խնայեցէ՛ք ձեր ու մեր գլխուն : Ի սէր Մեծասէանչին՝ մի՛ հետեւիք Պիղատոսին, կրկնելով. «Զոր ինչ գրեցի՝ գրեցի» : Ձեռքերը լուալէ առաջ՝ նախ ապահովեցէք հայ լեզուին մաքրութիւնը :

ՇԱՀԷՆ

ՏԽՐՈՒՆԻ.— ԱԴԴԷ ՔՀՆՑ. ՓԱՅԼԱԿԵԱՆ

—o—

Վերջին պահուն ցաւով կ'իմանանք թէ Փետր. 14ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան վախճանած է Ադդէ քհնյ. Փայլակեան, 74 տարեկանին, բնիկ Մարաշցի :

Ողբացեալը որ Անտուվրի հոգեւոր հովիւն էր, Սահմանադրութենէն ետք պետական պաշտօն վարած է Պոլսոյ մէջ : Մեծ պատերազմէն ետքը անցած էՓարիզ, ապա Հալէպ ուր ուսուցչական պաշտօն վարած է Հայկազեան վարժարանին մէջ : Ուսուցչական պաշտօն վարած է նաեւ Սուրիոյ ներքին գաւառներուն մէջ, ուրկէ թղթակցութիւններ կը ղրկէր Յառաջի, «Մշակ» կեղծանունով, նկարագրելով հայ գաղթականներու վիճակը :

Վերադառնալով Փարիզ քահանայ ձեռնադրուած է Վռամշապուհ Եպիսկ.ի ձեռամբ : Հեղինակն էր « Հայ եկեղեցւոյ պատմութեան մը» եւ ունի անտիպ հատոր մը :

×

ԸՆԿ.ԱԼԵՔՍԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Թեհրանի « Ալիք » էն ցաւով կ'իմանանք թէ Փետրուար 5ին, Ապատանի մէջ մեռած է ընկեր Ալեքսան Յովհաննիսեան :

Մեր ողբացեալ ընկերը երկար ժամանակէ ի վեր հիւանդ էր, ու քաշուած էր ուսուցչական ասպարէզէն, ուր մեծ վաստակ մը ունի : Պատրաստուած, արժէքաւոր մտաւորական մըն էր, Հ. Յ. Դաշնակցութեան հին պահակախումբէն :

Ոսկեղէն սերունդն է որ կը հատնի այսպէս, մէկիկ մէկիկ, արդէն վերջանալու մօտ :

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ

Վ. ԲՐԻՒՍՈՎ

—o—

Հայ ընթերցողին սեղանը զարդարուե – ցաւ նոր գիրքով մըն ալ, կամասր Գրի – գորեանի « Վալերի Բրիւսովը եւ հայ պո– յեգիան» : Իրեւ բնաբան՝ հեղինակը ըն– տրած է եղիչէ Չարենցի հետեւեալ երեք տողերը, ուղղուած Վալերի Բրիւսովի.—

... եւ աշխարհի առջեւ, որ դեռ ահով էր լի,
Դու բացեցիր ոգու մեր գանձարանն անհուն,
եւ մեզ համար դարձար — անմարելի անուն...

Մեր գրասէր հասարակութեան համար ծանօթ անուն մըն է Վալերի Բրիւսով , որ ոչ միայն բանաստեղծ էր , այլեւ միա– ժամանակ մեր գրականութեամբ հետա – քրքրուած մտաւորական :

Աչխատութեան հեղինակը, Կ. Գրիգոր– եան, իր կարգին ծանօթ անուն մըն է ռուս եւ հայ ընթերցողներուն, իրրեւ լե– նինկրատի յայտնի գրաքաններէն մէկը, որ իր տոքթորայի աւարտական ճառով նուիրուած հայ – ռուս մշակոյթի կապե – րուն՝ անոր ակունքներէն մինչեւ մեր օ– րերը, կարեւոր ծառայութիւն մատուցած է երկու ժողովուրդներու մշակոյթի զան– ձարանին, 1957 – 1958ի ընթացքին համ– բերատար պրպտումներ կատարելով Մոս– կուայի, Լենինկրատի, Երեւանի եւ Թիֆ– լիսի գրական դիւաններուն մէջ :

Հեղինակը իր գիրքով կը փորձէ վեր – լուծել այն հսկայական աշխատանքը, զոր կատարած է Վալերի Բրիւսով կազմելու համար իր ծանօթ «Հայաստանի քանաո – տեղծութիւնը» : Անդնահատելի է իր կա– տարած գործը, յատկապէս հայ բանաս – տեղծական հարստութիւնը օտարներուն ծանօթացնելու ճիգին մէջ :

Ինչպէս գրքին հեղինակը կը խոստովա– նի, « Հայաստանի Բանաստեղծութիւնը» արժանի է յատուկ ուսումնասիրութեան, քան մը որուն ձգտած է եւ յաջողած՝ Կ. Գրիգորեան : Արդարեւ, յաջողած է տալ ժողովածուի կազմութեան պարագաները, այլ խօսքով պատմութիւնը, բովանդա – կութիւնը եւ Վ. Բրիւսովի ու Ա. Բլոկի կատարած թարգմանութիւններուն թէք – նիքը :

×

Կ. Գրիգորեան նախ դիտել կուտայ, թէ երկարամեայ պատմութիւն ունի հայ գը– բականութեան ժողովրդականացման պատմութիւնը, Ռուսիոյ մէջ : Ուրիչ խօսքով, Վ. Բրիւսով ունի իր նախորդ – ները, ինչպէս օրինակ՝ Եուրի Վեսելովս– կի (աւարտած է Լազարեան ճեմարանը) եւ Ե. Ս. Նեկրասով : Հայ նոր գրականու– թիւնը ժողովրդականացնելու լուրջ փորձ մըն էր «Հայ արձակագիրներ» թարգմա – նական ամբողջական ժողովածուին առա– ջին հատորին հրատարակութիւնը, Մոս – կուա, որ լոյս տեսաւ 1893ին Եուրի Վե – սելովսկիի եւ Մինաս Բէրբերեանի խմբ– բագրութեամբ (երկրորդ հատորը լոյս չտեսաւ գրաքննութեան պատճառով) : Ի միջի այլոց, ժողովածուի առաջին հա – տորին ճակատին վրայ իրրեւ բնաբան գրուած էին Պայրընի խօսքերը.— «Ինչ ալ ըլլայ Հայերու ճակատագիրը , — որ սակայն եղած է տխուր , — ինչ ալ ըլլայ անոնց ապագան , իրենց երկիրը միշտ պիտի մնայ երկրագունդի ամէնէն հետաս– քրքրական անկիւններէն մէկը » :

×

Սակայն Բրիւսովի նախորդները իւ ւիւ – ճակի չեղան կատարելու այն գործը, զոր կատարեց այս վերջինը իր «Հայաստանի Բանաստեղծութիւնը» պիրքով,— պատ – մական բոլոր ժամանակաշրջանները ընդ– գրկող հինգ հարիւր էջնոց գիրք մը , ո– րուն կողքը զարդարուած է Մարտիրոս Սարեանի եւ Վարդկէս Սուրէնեանի գը – ծած նկարներով՝ հայ մանրանկարչու – թեան ոգիով :

Այս առընչութեամբ հետաքրքրութենէ զուրկ չէ ռուս արաբագէտ՝ Ի. Ց. Կրա – չովսկիի նամակը Վ. Բրիւսովին.—

« Վերջացուցի «Հայաստանի Բանաս – տեղծութեան» ընթերցումը, եւ պիտի կրկնեմ այն ինչ որ գրած եմ արդէն : Ոչ Ռուսաստանի մէջ, ոչ Եւրոպայի մէջ (որ– քան ես գիտեմ) , արեւելեան ոչ մէկ բա – նաստեղծութիւն չէ ներկայացուած այս – քան օրինակելի, գրական նուրբ ճաշա – կով, եւ միաժամանակ գիտական բարե – խղճութեամբ : Կրնամ միայն երազել, որ թէկուզ երբեւիցէ իմ սրտին այնքան սի – րելի մահմետական որեւէ մէկ բանաս – տեղծութիւն, արժանանար նման բախտի մը, Ռուսաստանի մէջ » :

Պէտք է ըսել, թէ սկիզբները Հայ ժո– ղովուրդի բանաստեղծութիւնը Վ. Բրիւ– սովի համար «անյայտ բան մըն էր», ո – րուն ծանօթ էր միայն «տարտամ եւ ա – նորոշ լուրերով» : Ատոր համար է, որ երբ 1915 Ցուլիսին, Մոսկուայի Հայկա – կան Կոմիտէի ներկայացուցիչները դիմե– ցին իրեն, որպէսզի ստանձնէ հայերէն քերթուածներու ռուսերէնի թարգմանու – թեան հոգը եւ ժողովածուին խմբագրու– թիւնը, Վ. Բրիւսով հրաժարեցաւ եւ շու– ղեց ստանձնել : Ցետագային է միայն , որ երբ ծանօթացաւ հայ լեզուին, պատ – մութեան եւ գրականութեան, երբ առիթը

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԸ ԵՒՐՈՊԱՆ Է

ՎԱՏԻԿԱՆ ՓՈՔՐ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՄԵԾ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

—o—

Բէմոն Քարթիէ վերջերս *Օռորի* մէջ հրատարակած էր ընդարձակ յօդուածա – շարք մը, ուր գատ գատ կ'ուսումնասիրէր Ալպեմտ. Ելլոպայի 19 պետութիւնները : Այսօր կը ներկայացնենք մեծ լրագրողին գլուխ–իւսը, աւերրուած՝ Վատիկանի , ար թ–ցեր կը կազմէ 20րդ եւ ամէնէն փոքր պետութիւնը , բայց սրեւնոյն ատեն բա – ղայական ամէնէն մեծ իշխանութիւնն է աշխարհի երեսին :

Վատիկան քաղաքի պետութիւնը (Սթաթօ Տէլլա Չիթթա տէլ Վաթիքանօ) աչխարհի ամէնէն փոքրն է տարածու – թեամբ եւ բնակչութեամբ . 42 հեքտար տարածութիւն ունի եւ 1025 բնակիչ : Բայց եւ այնպէս , Եւրոպայի պատկերը անկատար պիտի ըլլար եթէ զանց առնէ – ինք հոդի այս փոքրիկ չերտը, դէպի ուր կը բարձրանան այնքան աղօթքներ եւ ուրկէ ծնունդ կ'առնեն այնքան ներչըն – չումներ :

1870, Սեպտեմբեր 20ին , Վիքթոր – Էմ– մանուէլի զօրքերը կը գրաւէին Հռոմ քա– ղաքը : Պիոս Թ. , պապական զօրքերուն դրաւանդելէ վերջ, որ դադրեցնեն դի – մադրութիւնը , ապաստանեցաւ Վատիկա– նի պալատին մէջ : Իտալական պետու – թեան եւ պապական իշխանութեան միջեւ վաթսուն տարի տեւեց տարաձայնութի– նը. մինչեւ որ 1929 Փետրուարին, հա –

ունեցաւ պատրելու Հայաստանի զանա – զան վայրերը, իրրեւ պատմաբան եւ արւ– ուեստագէտ, իրրեւ բանաստեղծ եւ դիտ– նական համոզուեցաւ, որ հայկական քերթուածները լի են «իսկական գեղար – ուեստական բարձր ստեղծագործութիւն – ներով», ուստի, խանդավառութեամբ լծ– ուեցաւ այդ «նուիրական խիստ սիրելի գործին » :

« Մանօթանալով հայկական երկերուն , — գրած է բանաստեղծը,— երբեմն հա – դիւ կը հաւատայի , որ ասոնք աւելի ուշ ժամանակաշրջանի բանաստեղծական մտանգիտութեան մէջ համատած ոեւէ բանաստեղծի մը նուրբ ստեղծագործու – թիւնները չեն , մինչդեռ, այդ բոլոր եր– կերը այսօր ալ կ'երգուին Արարատեան դաշտին, Արաքսի հովիտներուն, հնամե– նի Հայաստանի լեռնային գիւղերուն, եւ դեռ մօտ ժամանակներուն մէջ, մինչեւ վերջին ողբերգական օրերը, կ'երգուէին Վանայ Ծովի ափերուն ...» :

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՎԹԱՆԴԻԼԵԱՆ

բիւրէ աւելի ժողովներէ եւ երկար բա – նակցութիւններէ յետոյ, կնքուեցաւ Լա – թերանոյի համաձայնութիւնը՝ Պիոս ԺԱ.ի օրով : Ամբողջ աչխարհը զարմա – ցաւ երբ լսեց, թէ պապութեան հողային տարածութիւնը այսքան փոքր մասնիկի մը վերածուած էր : Ցետագային, ոա – կայս, յայտնուեցաւ, թէ պապին անու– նով բանակցութիւնները վարողները, ի – րենք է որ պնդած էին նուազագոյն այս սահմաններուն վրայ, փոխանակ աւելի ընդարձակ հողամասի մը տիրանալու հա– մար պայքար մղելու : Պիոս ԺԱ. կ'ուզէր իր աչխարհիկ իշխանութեան ներքեւ ու– նենալ նուազագոյն թիւով մարդիկ, բա – լորն ալ եկեղեցիին հետ կապուած՝ կրօ– նական կամ աչխարհիկ համաձայնագրե – րով : Սակայն, ասոր փոխարէն, պապը կը ձերբազատուէր աչխարհիկ պետութեանց չատ մը տաղտուկներէն, ինչպիսին են՝ ընտրութիւններ, եւայլն :

Աչխարհի փոքրագոյն պետութիւնը, որ աչխարհի մեծագոյն թագաւորութիւնը կը կազմէ, բաղկացած է հրապարակէ մը, տաճարէ մը, թանգարանէ մը — այս ե – րեքն ալ բաց՝ հանրութեան առջեւ, եւ պարսպապատ մայրաքաղաքէ մը որ կը պարունակէ պալատ մը, պարտէզներ եւ քանի մը չէնքեր : Պետական Քարտու– ղարութիւնը (Վատիկանի Արտաքին Նա – խարարութիւնը) կը գտնուի Վատիկանի սահմաններուն մէջ, բայց պապական զոր– ծադիր իշխանութեան այլ մարմինները ցրուած են Հռոմի մէջ :

Պարսպապատ Վատիկանը երկու մասի բաժնուած է. պաչտօնական քաղաքն ու իր պարտէզները, եւ պաչտօնէութեան ապրած մասը՝ Տիւղը : Այս վերջինը պար– զապէս հռոմէական փոքրիկ թաղ մըն է, որ կը սկսի զուիցերացի պահակներու զօ– բանոցով եւ կը վերջանայ պապական ոստիկանութեան զօրանոցով : Տէլ Փե– լէկրինօ փողոցին երկայնքին իրա– րու կը յաջորդեն պապական տը– պարանը, Վատիկանի պաչտօնաթերթ Օսսէրվաթօրէ Ռոմանոյի գրասենեակնե– րը, նամակատունը, յարկաբաժիններով չէնք մը եւ կառատուն մը : Զայնափո– ռի կայանին ցողերը պարտէզներուն մէջը կը բարձրանան, չոգեկառքի կայանը պաչտօնական քաղաքին մէջը կը գտնուի, կառավարիչին պալատին մօտը :

Մեծ մասամբ Գիւղին մէջ կեդրոնա – ցած, Վատիկանի բնակչութեան կէսը բաղկացած է կրօնականներէ , միւս կէսը՝ աչխարհականներէ : Կէսը՝ այր, կէսը՝ կին : Կէսը՝ քաղաքային, կէսը՝ գիւղա – կան : Հինգհարիւրականները ընդհ. բնակ– չութեան կէսը կը կազմեն : Այնպէս որ, Վատիկանի գինուորականութեան համե– մատութիւններուն հասնելու համար, հ. Միւլլիւնը պէտք է որ հարիւր միլիոն– նոց բանակ մը ունենար :

Ի ԲԵՐԱՆՈՑ ՓՈԽՄԱՆ ԴԱՏԵՑԱՐ...

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

"...ԲԱՌԱՐԱՆԸ" ԿԱԶՄՈՂՆԵՐԻՆ

—o—

Անհաւատալի կարող է թուալ, բայց պերճախօս փաստ է, որ օտարազգի այս բառերից չատերը տեղ չեն գտել մինչեւ իսկ ռուսական ծաւալուն բառարաննե – րում :

Ըստ որում զայրացուցիչն այն է, որ կակադու – կանկան – կեկուսկ – կլակէո– բանման բառերը «հայացնողները» բառա– բանի սուղ էջերից դուրս են մղել այն – պիսի հայերէն բառեր, ինչպիսիք են, օ– բինակ՝ կամարազարդ, կամարաձեւ, կայծակնափայլ, կայծահաւ, կանխա – գգալ, կանխազգացում, կանխավճիռ, կա– շառասէր, կաշառասիրութիւն, կապկել, կապկութիւն, կառախումբ, կատակախօս, կարկաչահոս, կենսահիւթ, կենսամա – կարդակ, կենսասէր, կենսասիրութիւն, կոբաֆամակ, կրակակէտ, կրաջուր, կապ կտրած, կապ ֆաշել, կարճ կապել...

Սոխուած եմ կարճ կապել, բայց եւ յիշեցնել, որ այստեղ բերուած է առանց այն էլ Մալխասեանի Թերի բառարանի «Կ» տառի չնչին մասը միայն, ըստ որում բաց են թողնուած հարիւրաւո՛ր հնացած եւ «հնացած» բառեր, որոնք օգտագործ– ուած են մեր դասական գրականութեան մէջ :

Հապա ի՞նչ կը ստացուէր, եթէ Մալ – խասեանի բառարանի «Կ» տառից արտա– գրուէին բոլո՛ր այն բառերը, որ չեն մտել սոյն բառարանի մէջ :

Կազմողները (ակադեմիկոս Ա. Ղարիբ– եան, պրոֆեսոր Ե. Տէր–Մինասեան եւ Մ. Գէորգեան) գուցէ փորձեն արդարա – նալ այն պատճառաբանութեամբ, թէ բառարանի սուղ էջերը գրաւած օտար – ազգի բառերը գործածական են մեր բա– նաւո՛ր խօսքի մէջ : Եթէ նոյնիսկ կան նման բառեր օգտագործողներ, ապա գը– բանք այն մարդիկ են, որոնց բերանից լսում ենք. «Փնանք նախադու, միրավոյ պիվա կա... Մեր տելեֆոնը դեֆեկտ ու– նի... Զգաչէին չտուեց... Փսխա կինօ էր... Պլանի գլխի աստանովկան... Խօսք մեր ինստիտուտում բալնի պարեր կան... Տուֆլիս տարա պաչինկի...» :

Իսկ եթէ չարունակենք «բանաւոր խօս– քի» այս տրամաբանութիւնը (պիտի ա– սէի՝ լոգիկան), ապա բառարանից պիտի պահանջենք նաեւ այնպիսի բառեր, ինչ– պիսիք են պիվա, պավառոտ, պադիոմ, պադեզդ, սեմուշկա (ուղղագրութիւնը թող ձեզ չչփոթեցնի), վեդրօ, շին, փառ, փսխի, ինչպէս նաեւ՝ թաֆեառ, թազա, հէչ, սաղ, զալմաղալ, գիւլլա, գիւլաշ, դալաթ աճել...

Մ՛յ, սրանք, որ իսկապէս գործածական են, ինչո՞ւ պիտի չլինեն բառարանում :

Գուցէ եւ կան, չգիտեմ :

Վերջացնելուց առաջ ուզում եմ կրկնել արդէն տուած հարցս.

— Այս բառարանը կազմելիս ի՞նչ բառ– գիրք էք ունեցել ձեր սեղանին :

Եւ ազաչում եմ՝ չասէ՛ք, թէ օգտուել էք «Համաբարբառ»ից, այն «Համաբար – բառ»ից, որի մասին թերթերում եղած հաղորդագրութիւնը (այսինքն՝ ինֆոր – մացիան) չատերիս ուրախացրեց :

Մի՛ արէք այնպէս, որ այս ուրախու – թիւնը համարուի վաղաժամ եւ աւելի քան անտեղի...

Ռուսերէնի իմացութիւնը պարտադիր է ամէն մի կուլտուրական Հայի համար : Այս իմաստով էլ «Հայ–ռուսերէն» բառա– րանի անհրաժեչտութիւնը աւելի՛ քան մեծ է : Այդ բառարանի կարիքն ունեն ոչ միայն հազարաւոր հայ երիտասարդ – ներ արտասահմանում, այլ եւ բազմաթիւ այլազգի բարեկամներ, որոնք ուսումնա – սիրում են մեր լեզուն :

Երեւակայո՞ւմ էք այն Լեհի կամ Չեխի «ուրախութիւնը», երբ այս բառարանը ծայրէ ծայր թերթելուց յետոյ՝ տեսնի, որ «Հայոց լեզուի» բառամթերքի կէ՞սն արդէն գիտի՝ օտա՛ր լեզուներից (ան – տեղեակ, որ իրենք՝ Հայերը, այդ «կէ– սը» չե՞ն հասկանում)...

Զգիտեմ՝ այս բառարանը կազմողները կարդացե՞լ են վերջերս «Լիտերատուր – նայա գազետա»ում տպագրուած չատ հետաքրքրական մի յօդուած : Ցամենայն դէպս յիչեցնեմ.

— «Ի՞նչ նամակ է ձեզ յուզել, ստիպել մտորելու, պարզապէս ուրախացրել», — դիմել է խմբագրութիւնը մի խումբ գը – րողների : Հարցին պատասխանողների մէջ է նաեւ ռուս նշանաւոր գրող Կորնէյ Չու– կովսկին : Տարուայ մէջ ստացած բազ – մաթիւ նամակներից նա ընտրել է այն մէկը, որ ուղարկել են մի խումբ դպրո –

ցականներ : Սրանք իրենց դպրոցում կազ– մակերպել են Ռուսաց լեզուն ու գրակա– նութիւնը սիրողների ակումբ եւ մշակել են այդ «հոյակապ ակումբի չատ լուրջ կանոնադրութիւնը» : Ըստ այդ կանոնա – դրութեան.

«Ակումբի անդամ կարող է լինել՝ ամէն ուսուցիչ եւ դպրոցական, ով սիրում է Ռուսաց լեզուն, ռուս դասական ու սովե– տական գրականութիւնը եւ ցանկանում է մայրենի լեզուով խօսել պարզ, յստակ, սահուն, ձգտում է կատարելագէս տի – րապետել ռուս գրական լեզուին» :

Գրողի մէկ այլ նամակագիր առաջար – կում է ստեղծել «Ռուս խօսքի կուլտու – րա» մասնայատկան ամսագիր, ըստ որում ցանկանալով, որ այդպիսի ամսագրեր ե– րեւան դան «մեր երկրի նաեւ ուրիչ ռես– պուբլիկաներում» : «Ահա թէ ինչպիսի խոհուն, լուրջ նամակներ ենք ստանում մեր ընթերցողներից», — ուրախանում է Կ. Զուկովսկին :

Եթէ հարկաւոր է՝ գրագէտներից էլ պիտի սովորել...

Ց. Գ.— Կարող է այն տպաւորութիւնն ստացուել, թէ «Հայ–ռուսերէն» բառար– նում հայերէն բառեր ամենեւին չկան :

Կա՛ն, ի հարկէ :

Ես գտայ նոյնիսկ «պատասխանատուու– թիւն» եւ «խիղճ» բառերը՝ ճիշդ թարգ– մանութեամբ :

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ

«Գրական Թերթ», Երեւան, 1961 թ. 10 մայիս

(3 եւ վերջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

ԱՐՏԱՍԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ

Շարունակութիւն անցեալ թիւէն

Ա

Ամէն անգամ որ Արտասանի վարդապետ Ներսէս Շնորհալիի անունը կը լսեմ, միտքս կը գայ Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսը, որ 12 տարի մայրաքաղաքէն հեռու ապրեցաւ Հռոմկլայի մէջ, ուր հիմնեց Ս. Յակոբ վանքը եւ Ս. Ստեփանոս եկեղեցին։ Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսը ծնած է 1102 թուականին Կիլիկիոյ Հռոմկլա գաւառին մէջ։ Ան Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի հօրեղբայրն է։ Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի հայրը Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի մայրը Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի քոյրն է։ Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի մայրը Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի հայրը Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի քոյրն է։ Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի հայրը Ներսէս Շնորհալի Ա. Կաթողիկոսի մ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Աղասի Խաչերեան քսան Ն· Ֆ· կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման , Արշալոյս Թիրեաքեանի մահուան առթիւ :

Տէր եւ Տիկին Թաժոյեան կը նուիրեն տասը Ն· Ֆ· , ի նպաստ Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին , փոխան ծաղկեպսակի , ողբ· Եդուարդ Ճիզմէճեանի մահուան առթիւ :

Պ· Հայկ Գըրըքճեան (Վէրտէօն) կը նուիրէ հարիւր Ն· Ֆ·, ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի բարենպատակ ձեռնարկներուն , Նոր Տարուան առթիւ :

Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափոխութեան կայանին կը նուիրեն·— Տէր եւ Տիկին Խրոյճեան տասը Ն· Ֆ·, Պ·Սեբուվրէ Գալֆաեան տասը , Պ· Վ· Մալեզեան (Նիս) հինգ , Պ· Գօճապաշեան (Մարսէյլ) հինգ Ն· Ֆ·:

Ողբ· Տիկին Սաթենիկ Խաչատուրեանի յուղարկաւորութեան առթիւ Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի օդափ· կայանին կը նուիրեն·— Տէր եւ Տիկին Վ· Զիլինկիրեան հարիւր Ն· Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Պ· Գէորգեան յիսուն , Տէր եւ Տիկին Ժ· Զիլինկիրեան յիսուն , Տէր եւ Տիկին Մ·Մալումեան (Պուլոնը) 30 Ն· Ֆ·:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· ենթակոմիտէներու եւ խումբերու եւ Նոր Սերունդի խումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ

ԸՆԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ
ԿԸ ԽՕՍԻ՝
ԸՆԿ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Ուղերձ՝ Հ· Յ· Դ· Շաւարշ Մխսքեան խումբի եւ Նոր Սերունդի կողմէ :

ԸՆԿԵՐ ԱՐՄԷՆ ԹԱԴՈՑԵԱՆ
ԱԼՀԱՄՊՐԱՑԻ ՄԷՋ

340. BLD. CHAVE

Շաբաթ, փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Պ· Սարգիս Զէօրէֆճեան (*ջութակ* , Օր· Սեդա Թուրքէլեան (*արտասանու – թիւն*), Օր· Զէօրէֆճեան (*դաշնակ*), Օր· Անժէլ Կարապետեան (*Լիոնի երաժշտա – նոցէն , երգ*) , Օր· Էլէօնօր Կարապետեան (*Թեհրանի Պետ· երաժշ· դաշնակ*) , Պ· Պ· Մօսայեան եւ Զ· Գասեան (*արտասանու – թիւն եւ երգ*) :

Հայկ· զեղչկական պարեր Հ· Յ· Դ· Մարսէյլի Նոր Սերունդի պարախումբի կողմէ , ղեկավարութեամբ Քեմանչիստ Համոյի

կենդանի պատկեր «Յուցադրութիւն յեղափոխական դէմքերու» մոգական լապտերով :

կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր , մինչեւ արշալոյս : ԺԱՆ ՎԱՆՏՈՄ նուագախումբ :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Փետրուար 25ին :

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի , ժամը 10·30ին , հայածէս պատարագ ու քարոզ պիտի ճայնասըփռուին Վատիկանի ռատիոկայանէն :

Պատարագիչ՝ Գրիգոր Վ· Պետրոսեան :

Քարոզիչ՝ Ներսէս Ծ· Վ· Սեթեան , (Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան հայ կղերա – նոցի) :

Նիւթ՝ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԴԱՒԱՆԱՆՔԸ» :

կարճ ալիք՝ 31·10 , 25·55 եւ 19·84 :

Մէջին ալիք՝ 196 մ· :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին , Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին մէջ , 17 Րիւ Պլէօ , Մէթրօ Քատէ :

Դասախօս՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ :

Նիւթը՝ Յակոբ Օշական իբրեւ ճնշա – դատ :

Մուտքը ազատ է :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ փետր· 19ին , կիրակի ժամը 15·30ին , Րիւ Ժէի սրահը :

Գեղարուեստական ճոխ ու խնամուած բաժին : Դպրոցի աշակերտութեան կը ներկայացուի :

1·— ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ՝ կենդանի պատկեր , նոր երգերով :

2·— ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ ՄԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ՝ երգախառն սիրուն պատկեր (մէկ արար) :

3·— ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ ԿՈՒԳԱՅ (տրա – մախօսութիւն , մէկ արար) :

Խմբերգ , երգ եւ արտասանութիւն :

Կաղանդ Պապայէն նուէր պիտի ստա – նան սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր պզտիկները :

Սիրով կը հրաւիրուին , Վիզդօզի , Լանսէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները իրենց պզտիկներով :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ· ԽԱԶԻ Պօմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը , Թէյասեղանի եւ ընդհ· խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ անխտիր իր բոլոր ընկերուհիները , այս Հինգշաբթի , կէսօրէ վերջ ժամը 15ին , Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ : Օրակարգ ունենալով Համսեայ գործունէութեան տեղեկագրութիւնը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անպայման ներկայ գտնուիլ :

ԿԱՊ· ԽԱԶԻ ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ , ժամը 3·30ին , Մշակոյթի Տան մէջ , Մէթրօ Քատէ : Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
շրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ

Մարտ 26 , կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 3ին ,

Salle de la Chimie

28 bis, Rue Saint-Dominique
Métro Invalides
Պիտի ներկայացուի

ՄԱՅՐԸ
(Եւգինէ Պօղոսեանէ)

եւ

Ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը , Լապիշէն
ԵՐԴ , ՊԱՐ , ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ
6 , 5 , եւ 4 Ն· Ֆ·

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի կողմէ :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս , Պէրիէ – Միյէ չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին , ընտիր նը – ւագախումբ :

Ճոխ պիւֆէ եւ զանազան տեսակի խաղեր :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ·— Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Օ – պոզեան , զաւակները եւ բոլոր ազգա – կանները կը ծանուցանեն թէ կիրակի , փետրուար 19ին , առաւօտեան ժամը 10ին Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ (Րիւ Պուա – լօ) հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ մօր , մեծ մօր , եւ ազգականին

ՄԱՐԻԱՆ ՕՊՈԶԵԱՆԻ
(Ծնեալ Արսլանեան)

մահուան քառասունքին առթիւ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը տեղի պիտի ունենայ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին , Քատէի վերնայարկը :

Կը խօսի ՏԻԿ· ԱՆՆԱ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆ :

Նիւթն է՝ բաղդատական մը շարժանկարի եւ թատրոնի արուեստներու :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ· Յ· Դ·
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Բաֆֆի խումբի ընկերական ժողովը այս Հինգշաբթի , ժամը 21ին , ՐԷժանի սրճարանը : Պարտադիր ներկայութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ·— Հ· Յ· Դ· Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ , Լանսէի , Րընաժի եւ Կրընոպլի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ , ժամը 21ին , դպրոցի սրահին մէջ : կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի , ժամը 20·30ին , սովորական հաւաքատեղին :

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Շաբաթ , ժամը 21ին , ընկ·Մանուկի բնակարանը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՓԱՌԱՏՕՆ
ՅՈՒՆԻՍ 11ԻՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ
փետրուար 18 , ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON — METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին·—
ԵՐԳՈՎ՝ Պ· Մկրտիչ Պօղոսեան , Լ· Մոմճեան եւ Նահապետեան Քոյրեր :
ՊԱՐՈՎ՝ Պ· Վ· Թորոսեան , Օր· Ժ· Պէտոյեան , Նարեկ պարախումբը :
ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ· Լ· Պօյաճեան եւ Փ· Գուլակսզեան (*կիթառ*) Վ· Ժամպուրեան (*ջութակ*) , Հ· Մեհլէմճեան (*դաշնակ*) :
ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ· Ա· Գրիգորեան , Ժ· Սերոբեան , Օր· Ա· կարապետեան , Օր· Ա· Աթմաճեան :

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կառավարչից խումբի կողմէ :

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola — **Concours de danse**

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի , Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ

ՋԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր , Պարի երկու նուագախումբ , խնամուած պիւֆէ , սովորական գիներով

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝

U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16·). Tél. TRO. 03-18, C.C.P. Paris 8019-72

Մուտքի տոմս , 7·50 Ն· Ֆ·

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ եւ ՍԵՂԱՆ ԿԷՍ ԳԻՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱԶԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Կիրակի , Մարտ 5 , ժամը 18էն 24

Salons Lutetia
43, Bd. Raspail
ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԵՐԸ ՅԱՋՈՐԴՈՎ

ՅՕՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի , Մարտ 5 , կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին

Salle de la Chimie
28 bis, Rue St-Dominique, Métro Invalides

Մասնակցութեամբ փարիզի չրջանի ֆրանսական եւ օտար սկաուտներուն , նախկին հայ արիներուն , եւ փարիզի չրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներուն :

Թատերական ներկայացումներ , հայկական պարեր եւ երգեր , սկաուտական ներկայացումներ , արտասանութիւն , եւ խաղեր , հայ Արիներու եւ գայլիկներուն կողմէ :

Պիւֆէ , յուցադրութիւն — Մուտք 5 եւ 3 Ն· Ֆ·

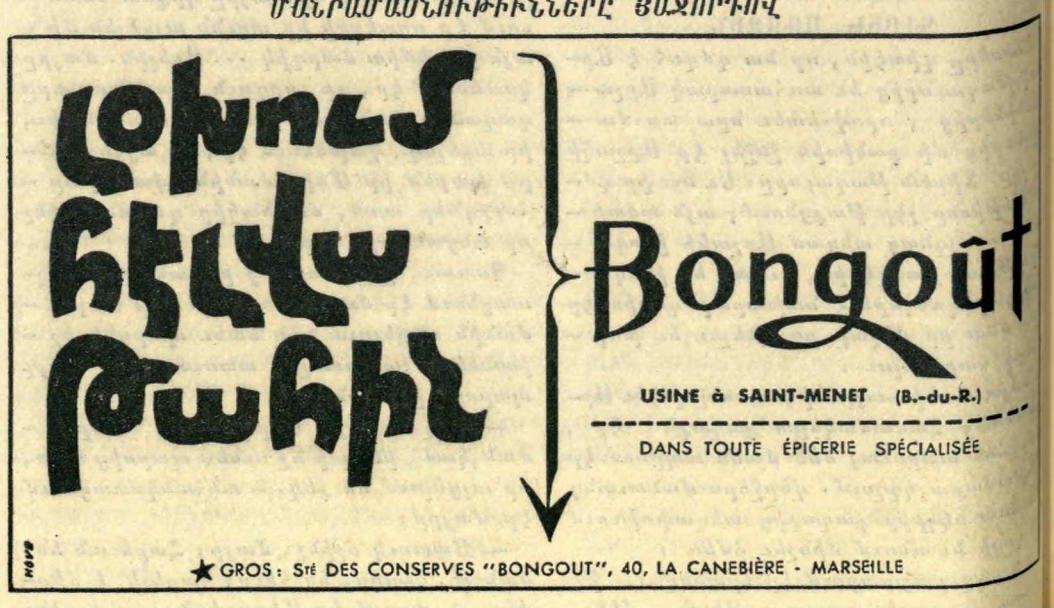

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 16 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
JEUDI 16 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9030 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4831

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՕՏԱՐ ՀԱՅԱԳԷՏՆԵՐ

Մինչեւ ԺԸ. դար օտարները — մասնաւորաբար Կաթողիկէ կրօնաւորներ — հայերէն կը սորվէին՝ իբրեւ միսիոնէր քարոզչութիւն ընելու համար Հայոց մէջ :

ԺԸ. դարէն սկսեալ, մանաւանդ ԺԹ. դարուն լեզուաբաններ ու պատմագէտներ սկսան հետաքրքրուիլ մեր լեզուով ու մատենագրութեամբ՝ բանասիրական գետնի վրայ :

Օտարները կանուխէն սկսան ճանչնալ Հայերը Եւրոպայի մէջ :

Տպագրութեան գիւտէն (1450) վաթսուներկու տարի վերջ, Մեղապարտ Յակոբ 1512ին Վենետիկի մէջ տպեց առաջին հայերէն գիրքը ,— Պարզատումար :

ԺԷ. դարու երկրորդ կիսուն Ոսկան վարդապետ Երեւանցի Ամսթերտամի մէջ բացաւ հայկական տպարան մը, ուր ի մէջ այլոց տպեց՝ 1666ին՝ առաջին Աստուածաշունչը, մեծադիր ու պատկերազարդ :

Նոյն Ամսթերտամի մէջ 1711ին գերմանացի Եոհան Եոակիմ Շրոտէր (1686 – 1756) հայագէտը հրատարակեց իր նշանաւոր Գանձ Արամեան լեզուի գիրքը :

Լոնտոնի մէջ 1736ին Ուիլըմ եւ Ճորճ Հուիսթըն (Վիստոն) եղբայրները լատիներէն թարգմանութեամբ հրատարակեցին Մովսէս Խորենացիի պատմութիւնն ու աշխարհագրութիւնը :

Ֆրանսացի Կիյեոմ տը Վիլֆրուա(1690–1777) թարգմանութիւններ կատարած է Նարեկացիէն եւ Շնորհալիէն եւ կազմած՝ Փարիզի Ազգ. Մատենադարանի հայերէն ձեռագիրներու ցուցակը, 1735–ին :

Իր աշակերտն էր Սիմէոն – Փիէր Լուրտէ Լիոնցի քահանան (1729 – 1799), որ 1785ին գնաց Վենետիկ, ուր մնաց մէկուկէս տարի, հայերէնը կատարելագործելու համար : Այնքան սքանչացած էր Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան վրայ, որ սկսաւ լատիներէնի թարգմանել զայն, յունարէնի եւ եբրայականի հետ բաղդատելով : Յօրինեց նաեւ հայկական բառգիրք մը : Իր երկերը անտիպ կը մնան, Միւնիխի եւ Փարիզի ազգ. մատենադարաններուն մէջ :

ԺԻ. դարու վերջերը նոր հորիզոններ պիտի բացուէին հայկական ուսմանց համար :

Նափոլէոն կայսեր օրով՝ 1798ին՝ հայերէնը ընդունուեցաւ Փարիզի Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու Ազգ. Վարժարանին մէջ : Փոքրիկ ընդհատումէ մը վերջ, 1811 Փետրուար 15էն մինչեւ այսօր կանգուն է հայերէնի ամպիոնը, որուն հիմը դրաւ Եդեսացի Յակոբ Շահան Ջրպետեան : Ներկայիս ուսուցիչն է Փրոֆ. Ֆրէտէրիք Ֆէյտի :

Այս վարժարանէն ելած են կարգ մը հայագէտներ, որոնք մեծ նպաստ են բերած հայկական բանասիրութեան :

Ջրպետ 1823ին լոյս ընծայեց հայերէն ընդարձակ քերականութիւն մը ֆրանս. լեզուով : Յետոյ նաեւ՝ ուրիշ գրքեր :

Իր աշակերտներէն Պէլօ հրատարակեց « Փոքր հայկ. լեզուի» գրքոյկը 1812ին :

Աւելի նշանաւոր հանդիսացաւ Ժան Սէն Մարթէն (1791 – 1832), որ 1818 – 19ին հրատարակեց իր երկհատոր հոյակապ գործը՝ « Պատմական եւ աշխարհագրական յիշատակարանք Հայաստանի վրայ» .

Օտար պատմագէտներ մեծապէս օգտուեցան յետագային այս գրքէն՝ իրենց ուսումնասիրութեանց համար : Սէն – Մարթէն թարգմանեց նաեւ Յովհաննէս Կաթողիկոսի պատմութիւնը :

Ջրպետ մեկնեցաւ Թիֆլիս՝ իբրեւ ֆրանսերէնի ուսուցիչ Ներսիսեան վարժարանի : Փարիզի վարժարանին մէջ 1830ին իրեն յաջորդեց Ֆօլ – Էմիլ Լըվայեան տը Ֆլորիվալ, որ թարգմանեց Խորենացիի Պատմութիւնը, տպուած նախ Փարիզ, յետոյ Վենետիկ՝ 1841ին՝ Հայերէն բնագրին հետ միասին : Թարգմանեց նաեւ Եզնիկ Կողբացիի «Եղծաղանդոց»ը :

Իր մահէն վերջ (1862), Արեւելեան լեզուներու դպրոցին մէջ հայերէնի ուսուցիչ կարգուեցաւ Էտուար Տիւլօրիէ (1807 — 1881), որ հրատարակեց բազմաթիւ արժէքաւոր գրքեր, ինչպէս՝ Մատթէոս Ուռհայեցի, Ստեփաննոս Ասողիկ (Ա. մաս), Հայկ. ժամանակագրութիւն, մանաւանդ Խաչակիրներու պատմութեան մեծ հաւաքածոյին մէջ «Հայկ. վաւերագիրներ»ու Ա. հատորը (1869) :

Ֆրանսացի Մարի – Ֆէլիսիթէ Պրոսէ (1802–1880) Ս. Պետերբուրգի մէջ հրատարակեց երկհատոր «Հաւաքածոյ հայ պատմիչներու», «Կիրակոս Գանձակեցի եւ Ուխտանէս Եդեսացի», « Ստեփաննոս Օրբէլեան», «Անիի աւերակները » եւ այլ բազմաթիւ գրքեր՝ ֆրանս. լեզուով :

ՎԻԿՏՈՐ ԼԱՆԿԼՈՒԱ (1829 – 1869) Կիլիկիա ղրկուեցաւ ֆրանսական կառավարութեան կողմէ 1852 – 53ին եւ հրատարակեց իր արժէքաւոր պատկերազարդ Ուղեգրութիւնը 1861ին : Հայ պատմիչներու երկերուն ֆրանս. թարգմանութիւնը երկու հատորներով լոյս ընծայեց 1869–ին՝ մեկենասութեամբ Նուպար փաշայի : Կիլիկիոյ թագաւորութեան պատմութեան, օրէնքներուն, դրամներուն, արքայական հրովարտակներուն մասին հրատարակեց արժէքաւոր գործեր՝ Փարիզի ու Վենետիկի մէջ :

Յիշենք նաեւ ֆրանսացի հայագէտներ Օկիւսթ Քարիէրը (յաջորդ էտ. Տիւլօրիէի), Էօժէն Պորէ (1809 – 1878), Էվարիսթ Փրիւտոմ, Կաթէյրիաս, Ֆոլէն Մարթէն, Էթիէն Քաթրըմէր եւ Ֆրանսուա Թուռնըպիզ :

Աւելի նոր ժամանակներու մէջ հայագիտութեան թանկագին ծառայութիւն են մատուցած ֆրանսացի հայագէտներ Անթուան Մէյէ, աշխարհահռչակ լեզուաբանը, Ֆրէտէրիք Մաքլէր, Լուի Մարիէս եւ ուրիշներ, որոնց գործերը ծանօթ են ժամանակակից սերունդին :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

ՊԱՏԻԺ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ԼՈՒՄՈՒՄՊԱՅԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Բողոք, վախ, զայրոյթ, սպառնալիք, իրարու կը յաջորդեն, գրեթէ ամէն կողմ, Լումումպայի սպանութեան առթիւ : Ի բաց առեալ Քաթանկայի վարիչներէն եւ Չոմպէի օրկանէն, որ «արդարութիւնը իրագործուեցաւ » խորագրով Լումումպայի սպանութիւնը կը յիշատակէ , ոչ մէկը կը համարձակի արդարացնել այս ոճիրը : Հակառակ անոր որ Պելժիոյ կառավարութիւնը իր կարգին քննադատեց գործուած ոճիրը եւ այս առթիւ յիշեցուց, թէ պատասխանատուութեան ոչ մէկ բաժին ունի այդ խնդրին մէջ, բազմաթիւ երկիրներ, յատկապէս Խ. Միութիւնը եւ Ափրիկէի ու Ասիոյ պետութիւնները հակառակ համոզում ունին որուն արդիւնք են այն ցոյցերը, որոնք տեղի կ'ունենան Պելկրատի, Մոսկուայի, Գահիրէի , Նոր Տելհիի, ինչպէս նաեւ Լոնտոնի, Հռոմի , Վիէննայի մէջ թէ այլուր, մասնաւորաբար պելժ դեսպանատուներու առջեւ :

Յատկապէս բուռն եղած է . Մոսկուայի պելժ դեսպանատան առջեւ խորհրդային ուսանողներու կատարած ցոյցը : Հինգ հազար ուսանողներ, շատեր Ափրիկեցի եւ Ասիացի, ֆրանսերէն, ռուսերէն, արաբերէն եւ այլ լեզուներով գրուած ցուցատախտակներ բռնած հինգ ժամ անընդհատ պոռացած – կանչած են :

Մինչ ցոյցերը տեղի կ'ունենային , անդին Խորհրդային կառավարութիւնը կը հրապարակէր յայտարարութիւն մը, Լումումպայի սպանութեան առթիւ : Այս յայտարարութիւնը, որուն կցուած են հինգ «պահանջներ», «Իւ 2» օդանաւի խնդրէն ի վեր ամէնէն բուռն եւ խիստն է : Ամբաստանելէ ետք յատկապէս ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարը, որ «ամօթալի» դեր խաղացած է Քոնկոյի հարցին մէջ , Մոսկուա կը պահանջէ .— Ա) ՄԱԿը պէտք է դատապարտէ Պելժիոյ Քոնկոյի քաղաքականութիւնը, որուն արդիւնքն եղաւ Լումումպայի սպանութիւնը : Բ) Չոմպէ եւ Մոպութու պէտք է ձերբակալուին անմիջապէս ու պէտք է զինաթափ ընել իրենց ուժերը : Գ) Մէկ ամիսէն պէտք է վերջ գտնէ ՄԱԿի Քոնկոյի գործունէութիւնը : Դ) Համըրշոլտ պէտք է պաշտօնանկ ըլլայ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարութենէն , իբրեւ մեղսակից եւ կազմակերպիչ Քոնկոյի պետական անձերու դէմ կատարուած հետապնդումներուն : Արդէն, այսուհետեւ, Խ. Միութիւնը յարաբերութիւն պիտի չհաստատէ Համըրշոլտի հետ եւ պիտի չճանչնայ այս վերջինոյն ՄԱԿի պատասխանատու անդամի հանգամանքը :

Մինչեւ մէկամիս ՄԱԿը պէտք է իր գործունէութիւնը դադրեցնէ Քոնկոյի մէջ եւ օտար բոլոր ուժերը պէտք է քաշուին որպէսզի Քոնկոյի ժողովուրդը ինք լուծէ իր ներքին խնդիրները : Կրեմլինը ամէն յարաբերութիւն խզելով Համըրշոլտի հետ պիտի օգնէ Քոնկոյի «օրինաւոր կառավարութեան» որուն վարչապետն է, Մոսկուայի համար, Անթուան Կիզենկա : Առաջինը Նասրն է որ կը հետեւի Խրուշչեւի անմիջապէս ճանչնալով Կիզենկայի դահլիճը : Քոնկոյի մէջ , ճերմակները սարսափի մատնուած են եւ կը վախնան փոխ վրէժէ , բայց Չոմպէ բնաւ իրար անցած չէ եւ կը յայտարարէ . — « Կարեւորութիւն չեմ տար ՄԱԿին , ան է որ քաղաքացիական պատերազմ ստեղծեց Քաթանկայի մէջ » :

Լումումպայի այրին, լուռ, գլուխը ածիլած, բոպիկ եւ կէս մերկ վիճակի մէջ իբրեւ սուգի նշան, իրեն նման հարիւր կիներու գլուխը անցած ցոյց մը կատարած է Լէօփոլտվիլի մէջ :

"ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐԸ" ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Փետրուար 11 թիւով « Հայաստանի Կոմունիստը» կը հաղորդէ թէ կուսակցութեան երկու քարտուղարները՝ Մուշեղ Աղոնց եւ Բաբգէն Սարգիսոփ պաշտօնանկ եղած են, Հայաստանի կեդրոնական կոմիտէի լիակատար նիստին մէջ :

Մուշեղ Աղոնց կեդրոնական կոմիտէի երկրորդ քարտուղարն էր, իսկ Բաբգէն Սարգիսոփ պարզ քարտուղար : Պաշտօնանկներուն տեղ ընտրուած են Պաղտասարեան եւ Մելքոնեան : Լիակատար նիստը կեդրոնական կոմիտէի քարտուղար ընտրած է Գէորգ Թովմասեանը :

Թիւրքմէնիստանի մէջ եւս պարզ «կոլխոզ » մը փոխարինած է Տ. Կօյենկովը, որ առաջին քարտուղարն էր : Պաշտօնանկ եղած է նաեւ նոյն շրջանի կուսակցութեան գործադիր կոմիտէի նախագահը , Ա. Աղաջանոֆը :

ԽՄԲ .— Տալով այս հեռագրական լուրը, շուտով կը հրատարակենք մեր իրազեկ աշխատակցին՝ Պ. Արշակ Խոնդկարեանի յօդուածը, լուսաբանելու համար կուսակցական այս պարբերական երկրաշարժը :

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Գրած էինք թէ կազմուած է «Թրքահայ Ուսուցիչներու Իրերօգնութեան Միութիւն մը, Պոլսոյ մէջ :

Անցեալ Ուրբաթ, Հիմնադիրները թէյասեղան մը կազմակերպած էին Փարք Օթէլի մէջ, կարծիքի փոխանակութիւններ ունենալու համար ուսուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու հետ : Կոչը նպաստաւոր արձագանգ գտած ըլլալով՝ թէյասեղանին ներկայ էին աւելի քան երկու հարիւր ուսուցիչներ եւ ուսուցչուհիներ :

Պոլսոյ մէջ գոյութիւն ունին 32 հայ վարժարաններ ,— չորս լիսէ , եօթը միջնակարգ , քսան նախակրթարան եւ մէկ մանկապարտէզ : Այս վարժարանները ունին մօտ երեք հարիւր ուսուցիչներ ու ուսուցչուհիներ :

Հրաւէրին պատասխանած էին Կեդրոնական, Էսաեան, Մխիթարեան, Դպրեվանք լիսէները, Պէզճեան (Գում – Գափու), Արամեան (Գատը – Քէօյ), Սահակեան (Սամաթիա), Տատեան (Պաքըր–Քէօյ), Մեսրոպեան (Կէտիկ – Փաշա), Վառվառեան (Գում – Գափու), Մաքրուհեան (Պէշիկթաշ), Թարգմանչաց (Օրթաքէօյ), Նոր դպրոց (Պէյօղլու) , Պէզազեան (Պէյ – Օղլու), Լուսաւորչեան (Պէյ – Օղլու), Ներսէսեան – Երմոնեան (Սկիւտար), Խորէնեան (Պալաթ), Ներսէսեան (Խասքէօյ), Գափամաճեան (Եդիլ – Քէօյ), Կալֆայեան (Խասքէօյ) , Գարակէօզեան (Շիշլի), Մխիթարեան (Սաքըզ – Աղաճ), Անարատ Յղութեանց վարժարաններ (Բանկալթի, Սամաթիա, Գատը – Քէօյ), Բողոքականաց (Գում – Գափու), Սահակ – Մեսրոպ (Պիւյիւք – տէրէ) :

Հիմնադիրներէն Տոքթ. Գէորգեան բացատրեց Միութեան նպատակը .— « Երբ օր մը Թաղ. Խորհուրդը, տեսնելով ուսուցչին ծերութիւնը, «Թող այլեւս վարժարան չգայ» ըսէ եւ ճամբէ, այս ընկերակցութիւնն է որ թեւ ու թիկունք պիտի հանդիսանայ ծեր ուսուցչին : Յետոյ Տոքթ. Գէորգեան երկու դասակարգի բաժնեց Պոլսոյ մէջ պաշտօնավարող ուսուցիչները , 1 .— Ասպարէզով ուսուցիչներ, 2 .— Պատուակալ ուսուցիչներ, (այսինքն անոնք որ ուսուցչութենէ տարբեր ասպարէզ մը եւս ունին) :

Խօսողները մատնանշեցին հայ ուսուցչին ներկայ անփառունակ վիճակը եւ իբրեւ դարման թելադրեցին ուժ տալ նորակազմ Միութեան : Այս առթիւ, բսուեցաւ թէ կենսաթոշակներու հաստատման նպատակով կազմուած է քոյր Միութիւն մըն ալ : Հարկ դատուեցաւ հրաւիրել որ միանան «Թրքահայ Ուսուցիչներու Իրերօգնութեան Միութեան, որու անդամ գրուեցան բոլոր ներկաները, բաղձանք յայտնելով որ անյապաղ կազմուի Միութեան ծրագիր – կանոնագիրը, ենթարկուի կառավարութեան վաւերացման ու մօտ օրէն գումարելով ընդհ. ժողով մը ընտրուի վարչութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻ ՄՈԼԷ զեկուցում մը տուած է Ազգ. Ժողովի եւ Ծերակոյտի ընկերվարական խմբակցութեանց առջեւ, վերջերս տը Կոլի հետ իր ունեցած տեսակցութեանց առթիւ : ԿիՄոլէ հերքեց այն լուրերը որոնց համաձայն տը Կոլ իրեն հետ խօսած է սահմանադրութեան բարեփոխման մասին : Ընկերվարական պարագլուխը յայտնած է թէ հանրապետութեան նախագահը կ'ուզէ Ֆերաթ Ապպասի հետ տեսնուիլ :

ՊՐԻՒՍԷԼԻ օդակայանին մօտ, Չորեքշաբթի առաւօտ ճզմուեցաւ Պօյինկ 707 մը որ Նիւ Եորքէն կու գար : Վերջին լուրերու համաձայն 72 ճամբորդներէն ոչ մէկը ազատած է :

ՀԱՅԵՐԷՆ ՏՈՒԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

—o—

ԽՄԲ.— Կը շարունակենք կատարուած պրպտումներու եւ յայտնուած կարծիք – ներու պատմութիւնը, ամբողջական պատկեր մը տալու համար հարցին մա – սին, որ սեղանի վրայ պիտի գայ դեռ – ֆանի մը անգամ, որովհետեւ միշտ կա – րեւոր :

Հայերէն տպագրական տառերի բարե – փոխութեան կամ բարեձեւութեան խնդի – րը նոր ծագած խնդիր չէ : Մեր տպարա – նական տառերը առաւել կամ նուազ չա – փով, երբեմն դանդաղ, երբեմն արագ – փով, երբեմն դանդաղ, երբեմն արագ – թափով, բարեփոխութիւնների ենթար – կուել են շարունակ, սկսած Ժէ. դարէն : Բաւական է ժամանակագրական կարգով աչքի անցընել դաղութահայ զանազան քաղաքներում ու տպարաններում լոյս տեսած դրքերը, եւ իսկոյն ակնյայտնի կը դառնայ տառերի կրած առաջադիմական փոփոխութիւնը : Եւ հայ տպագրութեան տարեգրութեան մէջ յիշատակւում են այն անունները, որոնք նորաձեւ տառերի հը – նարիչ, դծագրիչ, փորագրիչ կամ ձուլիչ հանդիսանալով, հարստացրել են հայ դրքի տպագրութեան տեխնիքական – դե – ղարուեստական կողմը : Մեծ սէր դէպի դործը, անձնական – անհատական ձեռնա – ըէցութիւն եւ ծանօթութիւն տպական – ձուլարանական դործի,— այդպիսի ա – նուններից են Քիւրքճեան, Մխիթարիս – եան, Արամեան, Գաբրիէլ Այվազովսկի, Մատթէոսեան, Արապեան, Այտընեան, եւայլն :

Սակայն մեր նիւթի պատմական ժամա – նակը դուրս է իմ ծրագրից : Այդ չրջանի մասին իր զեկուցումը տուեց Լէօն՝ յանձ – նաժողովի նիստում, (ԽՄԲ.— Հրատա – րակուած է Ցառաջի մէջ) : Ես կանդ կ'առնեմ նոր չրջանի վրայ :

Մինչեւ այժմ դոյութիւն ունեցող հա – յերէն տպագրական տառերը զանազան են մեծ մասամբ իրենց չափերով եւ աւելի եւս գլխագրերով, բայց ոչ տեսակներով եւ հասարակ, բնագրային տառերի քա – նակութեամբ : Այնպէս որ չեն կարողա – նում բաւարարել ներկայ բազմապիսի պահանջներին, մանաւանդ որ հնացած են ըստ ոճի եւ բնոյթի, եւ անյարմար են նո – րագոյն դրական ու գեղարուեստական պահանջների համար : Մինչ եւրոպական եւ, նրանից առնելով, ռուսական տպա – դրական տառերը շատ են հարստացել ի – րենց տեսակներով ու ձեւերով, եւ նրան – ցից իւրաքանչիւրը օգտագործւում է իր պահանջած տեղում, մեզանում բնագրի դործածական տառերը դրեթէ միատեսակ են եւ դեռ եւս չեն ազատուել կրելու ի – րենց վրայ հին, այսպէս ասած, «միջնա – դարեան» բնոյթը : Ինչպիսի հրատարա – կութիւն էլ որ յանձնում ենք տպագրու – թեան, լրագիր թէ հանդէս, բանաստեղ – ծութիւն թէ դասագիրք, դեղարուեստա – կան ժողովածու թէ թուչնաբուծութիւն, այդ բոլորի համար դրաշարը կանգնում է նոյն արկղի առաջ եւ չարում է միեւ – նոյն տառերով :

Ես ձեզ մի օրինակ բերեմ :

Կառավարական յանձնաժողովի հրա – տարակութեամբ տպագրւում է Հայաս – տանի խորհրդայնացման տարեդարձին նուիրուած մի հարուստ տեղեկագիր–ժո – ղովածու : Շարւում է տողաշար մեքենա – յով : Տառերը պատրաստուած են Ամերի – կայում, երեւի Աստուածաչունչի տառերի օրինակով, այնպէս որ մեր ժողովածուն, մանաւանդ որ իր դիրքով եւ երկսիւնակ երեսներով համաչափ է Աստուածաշուն – չին, իր տպաւորութեամբ չատ է յիշե – ցնում հին եկեղեցական դրքերը : Եւ այդ բանը նկատել են արդէն դեռ եւս դիրքը լոյս չտեսած, եւ այդ բանի համար կար – ծէք թէ ինձ են մեղադրում որ դրքի տը – պադրական տեխնիքական մասի հետեւո – ղըն եմ :

Ահա այսպիսի հանդամանքը չէր կարող ի նկատի չառնուել դրականութեան ու տպադրութեան մօտ կանգնած մարդկանց կողմից : Սակայն այդպիսիները անցեա – լում յայտնել են իրենց ցանկութիւնը մի – այն նոր տեսակի տառեր ունենալու մա – սին, խորհրդակցութիւններ են ունեցել այս ու այն քաղաքներում, տառերի նա – խագիծ կաղապարներ են պատրաստել, բայց որպէս մասնաւոր անհատներ, ա – ռանց դրամի եւ իրաւունքի, անկարող են եղել դործնական որեւէ քայլ առնել : Այդպիսի անձերից ինձ յայտնի են Ղ. Ա – ղայեան, նկարիչներ Վ. Սուրէնեան եւ Ե. Թադէոսեան :

Նորադոյն չրջանը խորհրդային Հայաս – տանի չրջանն է :

1922 Մարտ 4ին պաշտօնապէս պարտա – դիր է դառնում նոր ուղղագրութիւն :

Երկու եւ կէս տարի անց, այն է 1924 Դեկտեմբեր 12ին, լուսաւորութեան դար – ձավար Մռաւեանի կարդադրութեամբ՝ Երեւանում կազմւում է « Հայկական տա – ռերի վերամշակման յանձնաժողով» , ո – րին եւ յանձնւում է տառերի վերամշակ – ման դործը : Այդ յանձնաժողովի կազմին անդամակցում են Ստ. Լիսիցեան, Լ. Եա – դուբեան, Մ. Էփրիկեան, նկարիչ Ց. Կո – ջոյեան եւ Աբ. Տէր – Ցարութիւնեան :

Այդ յանձնաժողովը չուտով իրեն վէ – րանուանում է «Հայերէն տառերի ձեւա – փոխման յանձնաժողով, հակառակ լու – սաւորութեան դործավարութեան ընդու – նած «վերամշակութեան» բանաձեւին : Եւ իսկապէս չի վերամշակում, այլ ձեւա – փոխում է Հայոց տառերը : Իմ տրամա – դրութեան տակ է այդ յանձնաժողովի ա – ռաջին նիստի (Դեկտեմբեր 12) արձանա – դրութեան պատճէնը, որից երեւում է որ հէնց այդ առաջին նիստում էլ որոշում են հետեւեալ մի շարք որոշումները.

1.— Տառերի ձեւը ուղղահայեաց դար – ձընել :

2.— Տառերի միջին երկու գծերը մի փոքր լայնացնել :

3.— Տառն ազատել աւելորդ գծերից եւ խուսափել տառերի միանման ձեւ ունե – նալուց :

4.— Չ, Չ. Չ, Յ, Ջ, Ց, գլխատառերը նմանեցնել փոքրատառերին : Խլխատառ Հ դրին ձեւը նմանեցնել հասարակ հ դրին (լատինաձեւ), բայց գլուխը իջեցնել կա – րաձեւ գծով ու կէտով վերջացնել : Իրրեւ մի տառ՝ միացնել ու եւ իւ երկբարբառ – ները : Նոյնը նրանց գլխատառերի վերա – բերմամբ : Կորաձեւ անել ո տառին երկ – րորդ ծայրը, մէջն առնելով այդ ծայրը, այսինքն դարձեալ պահել երկու գծի մէջ, սղելով երրորդ գիծը :

5.— Պոչեր ունեցող տառերի պոչերը կոլորացնել եւ վերջացնել ոչ թէ մազի – կով, այլ կէտանման գծով :

6.— Իոլոր գլխատառերը միանում են առաջին երեք գծով :

7.— Բարակացնել Ի տառին մէջին գի – ծը :

Ընդունուած ուղղումներով՝ յանձնա – րարել Ց. Կոջոյեանին նկարելու այբուբե – նը եւ ներկայացնել մէկ չաբաթ յետոյ, յանձնաժողովի վերջնական քննութեան եւ հաստատութեան :

Նկարիչ Կոջոյեանը իր ժամանակին ներկայացրել է տառերի օրինակները եր – կու թերթի վրայ գծագրուած : Այնուհետ այդ տառերը «Յանձնաժողովի վերջնա – կան քննութեան եւ հաստատութեան» ար – ժանացել են, եւ յանձնուած լուսաւորու – թեան դործավարութեան : Եւ այսքան :

Այժմ քննենք յանձնաժողովին աչքա – տանքը իր կէտերով մի առ մի, որոշում – ների կարգով :

Գ. ԼԵՒՈՆԵԱՆ

(Շար.)

ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ
Վ. ԲՐԻՒՍՈՎ

(Ի. եւ վերջին մաս)

Վ. Բրիւսով համառօտակի բնութա – դրած է հայկ. բանաստեղծութեան տար – բեր չրջանները : Ուշադրաւ են այն էջերը, դորս նուիրած է արեւմտահայ բանաս – տեղծներուն : Գնահատելով Մ.Խրիմեան – ներու կատարած աշխատանքները (Մխի – թար Սեբաստացի, Արսէն Բագրատունի, Ղեւոնդ Ալիշան) ան թրքահայ դպրոցի հայ արդի դրականութեան իսկական հիմ – նադիրները կը նկատէ բանաստեղծներ՝ Պէշիկթաշլեան եւ Դուրեան, որոնց ըս – տեղծագործութիւնները արդէն ամբողջո – վին դրուած են նոր լեզուով (աշխարհա – բար) :

« Պատանի Դուրեան, — կը դրէ Վ. Բրիւսով,— հայ դրականութեան մէջ կը մնայ իբրեւ մէկ վառ, հրաշող գիծ, միւս աւելի հանդարտ բանաստեղծներուն մէջ : Եւ ան ցոյց տուաւ, թէ ինչ կը նշանակէ ստեղծագործութեան մէջ « խառնուածք ունենալը», անմիջական ապրումներու ուժը, որոնք յաճախ ոչ միայն կը փոխա – րինեն «դպրոցը», «թէքնիքը», այլեւ այն – քան բարձր կը մնան անոնցմէ : Ասոր մէջ է Դուրեանի ստեղծագործութեան պատ – մական նշանակութիւնը ...» :

Պէշիկթաշլեանի եւ Դուրեանի կողքին ուրուս բանաստեղծը կը նչէ նաեւ «Թրքա – հայ» դպրոցի միւս տաղանդաւոր ներկա – յացուցիչները, ինչպէս՝ Գալֆայեան, Մ. Աճէմեան, Ոսկանեան, Ռուսինեան, Չե – րենց, Մամուրեան, Օտեան, Պարոնեան, Տէմիրճիպաշեան, որոնց երկերուն մէջ «մշակուեցաւ արդի հայերէնը, մաքրուե – ցաւ եւ հարստացաւ նոր բառերով եւ դարձուածքներով : Բարձր դնահատելով հանդերձ արեւմտահայ բանաստեղծներու հատընտիր դործերը, Վ. Բրիւսով այն կարծիքը կը յայտնէ թէ արեւմտահայ բանաստեղծութիւնը չտուաւ այնպիսի մեծ դէմք մը, որ ժողովրդական կեանքի ընդդրկման խորութեամբ եւ ստեղծա – դործութեան հարստութեամբ կարենար իր տեղը դրաւել «ռուսահայ» դպրոցի փաղանդին մէջ : Պէշիկթաշլեանը եւ Դուր – եանը փոխարինելու չեկաւ նոյն տարեթո – յին ուժը ունեցող բանաստեղծ մը» : Ան – չուշտ սխալ եւ վիճելի է այս տեսակէտը, որուն անդրադարձած է նաեւ դիրքին հե – դինակը, Կամսար Գրիգորեան, քանի որ կը դրէ .— « Սակայն այդպէս եղած է ռուս բանաստեղծին պատկերացումը, այդպէս մտածած ու տեսած է արեւմտա – հայ բանաստեղծութիւնը » :

Ժողովածուին մէջ կեդրոնական տեղ դրաւած են արեւելահայ բանաստեղծներ՝ Յովհաննէս Յովհաննիսեան, Յովհան – նէս Թումանեան եւ Աւետիք Իսահակեան : Այս երեք բանաստեղծներուն ստեղծա – դործութիւնները կը համարի նոր չրջանի հայկական բանաստեղծութեան ծաղկման չրջանը :

Վ. Բրիւսով մօտիկութիւն եւ հարազա – տութիւն կը տեսնէ Ց. Թումանեանի եւ Աւ. Իսահակեանի բանաստեղծութիւննե – րուն եւ ժողովրդական քերթուածքներուն միջեւ :

Ահա թէ ինչպէս կը նկարագրէ Ց. Թու – մանեանի բանաստեղծութեան ժողովրդա – կանութեան խորութիւնը :

« Օտար ընթերցողը Թումանեանի բա – նաստեղծութիւնները կարդալով (օրի – նակ՝ «Անուշ»ը) չատ աւելի բան կը սոր – վի արդի Հայաստանի մասին, քան կրնայ սորվիլ ընկերային յատուկ ուսումնասի – րութիւններու հաստ հատորներէն : Թու – մանեանի բանաստեղծութիւնը իր ամբող – ջութեան մէջ կը ներկայացնէ Հայաստա – նը, հնադարեան ու նոր յարութիւն ա – ռած՝ տպաւորուած բանաստեղծութիւն – ներով եւ վարպետի ձեռքով » :

Իսկ, երկու մասի կը բաժնէ Աւետիք Ի – սահակեանի ստեղծագործութիւնը.— «Ա – ռաջինը անոր այն երգերն են,— կը դրէ Վ. Բրիւսով,— ուր բանաստեղծը այնքան մտերմացած է ժողովրդական քնարեր – գութեան կառուցուածքին, որ որոշ տա – նաւորներ կը թուին անանուն երգիչներու ունենալը», անմիջական ապրումներու ուժը, որոնք յաճախ ոչ միայն կը փոխա – րինեն «դպրոցը», «թէքնիքը», այլեւ այն – քան բարձր կը մնան անոնցմէ : Ասոր մէջ է Դուրեանի ստեղծագործութեան պատ – մական նշանակութիւնը ...» :

Պէշիկթաշլեանի եւ Դուրեանի կողքին ռուս բանաստեղծը կը նչէ նաեւ «Թրքա – հայ» դպրոցի միւս տաղանդաւոր ներկա – յացուցիչները, ինչպէս՝ Գալֆայեան, Մ. Աճէմեան, Ոսկանեան, Ռուսինեան, Չե – րենց, Մամուրեան, Օտեան, Պարոնեան, Տէմիրճիպաշեան, որոնց երկերուն մէջ «մշակուեցաւ արդի հայերէնը, մաքրուե – ցաւ եւ հարստացաւ նոր բառերով եւ դարձուածքներով : Բարձր դնահատելով հանդերձ արեւմտահայ բանաստեղծներու հատընտիր դործերը, Վ. Բրիւսով այն կարծիքը կը յայտնէ թէ արեւմտահայ բանաստեղծութիւնը չտուաւ այնպիսի մեծ դէմք մը, որ ժողովրդական կեանքի ընդդրկման խորութեամբ եւ ստեղծա – դործութեան հարստութեամբ կարենար իր տեղը դրաւել «ռուսահայ» դպրոցի փաղանդին մէջ : Պէշիկթաշլեանը եւ Դուր – եանը փոխարինելու չեկաւ նոյն տարեթո – յին ուժը ունեցող բանաստեղծ մը» : Ան – չուշտ սխալ եւ վիճելի է այս տեսակէտը, որուն անդրադարձած է նաեւ դիրքին հե – դինակը, Կամսար Գրիգորեան, քանի որ կը դրէ .— « Սակայն այդպէս եղած է ռուս բանաստեղծին պատկերացումը, այդպէս մտածած ու տեսած է արեւմտա – հայ բանաստեղծութիւնը » :

Ժողովածուին մէջ կեդրոնական տեղ դրաւած են արեւելահայ բանաստեղծներ՝ Յովհաննէս Յովհաննիսեան, Յովհան – նէս Թումանեան եւ Աւետիք Իսահակեան : Այս երեք բանաստեղծներուն ստեղծա – դործութիւնները կը համարի նոր չրջանի հայկական բանաստեղծութեան ծաղկման չրջանը :

Վ. Բրիւսով մօտիկութիւն եւ հարազա – տութիւն կը տեսնէ Ց. Թումանեանի եւ Աւ. Իսահակեանի բանաստեղծութիւննե – րուն եւ ժողովրդական քերթուածքներուն միջեւ :

Ահա թէ ինչպէս կը նկարագրէ Ց. Թու – մանեանի բանաստեղծութեան ժողովրդա – կանութեան խորութիւնը :

« Օտար ընթերցողը Թումանեանի բա – նաստեղծութիւնները կարդալով (օրի – նակ՝ «Անուշ»ը) չատ աւելի բան կը սոր – վի արդի Հայաստանի մասին, քան կրնայ սորվիլ ընկերային յատուկ ուսումնասի – րութիւններու հաստ հատորներէն : Թու – մանեանի բանաստեղծութիւնը իր ամբող – ջութեան մէջ կը ներկայացնէ Հայաստա – նը, հնադարեան ու նոր յարութիւն ա – ռած՝ տպաւորուած բանաստեղծութիւն – ներով եւ վարպետի ձեռքով » :

Իսկ, երկու մասի կը բաժնէ Աւետիք Ի – սահակեանի ստեղծագործութիւնը.— «Ա – ռաջինը անոր այն երգերն են,— կը դրէ Վ. Բրիւսով,— ուր բանաստեղծը այնքան մտերմացած է ժողովրդական քնարեր – գութեան կառուցուածքին, որ որոշ տա – նաւորներ կը թուին անանուն երգիչներու

ԱՆՏԻՊ ԷՋԵՐ

ՄԵԼՔՈՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

—o—

ԽՄԲ.— Այս պատմուածքը՝ հատանա – բար գրուած 1920ի սկիզբները, մնացած էր Աւ. Իսահակեանի ձեռագիրներուն մէջ, անտիպ, եւ այսօր կը հրատարակուի առաջին անգամ Երեւանի «Գրական Թերթ – ին» մէջ, 1960, Յունուար 27 :

1.

Ձեռքովդ դրածի պէս միշտ կը գտնէիր Նրան սրճարանի իր յաւերժական անկիւ – նում, ակնոցը՝ քթին, ծուխը՝ բերնին, լրագիրը՝ ձեռքին. առջեւը փայտէ հաստ – բակ սեղան, վրան սուրճի դաւաթներ, դիրք, դրիչ, թուղթ ու թանաք :

Մելքոն վարժապետը 55 տարեկան էր, առողջ ու միջահասակ, ալեխառն մազ – մօրուքով, առանձին ժամանակ լուրջ ու խոհուն դէմքով, իսկ մարդկանց մէջ՝ ժը – պիտը բարի աչքերում եւ անուշ ու խե – լացի խօսքը շրթունքի վրայ :

Հասակն առնելուց յետոյ սկսեց պա – րտանալ, այնպէս որ՝ յաճախ բարե – կամները կատակով ասում էին նրան .

— Վարժապետ ջան, փորդ օր – օրի վրայ առաջ կ'երթայ :

— Ի՛հ, ես էլ օրի – օրի վրայ ետ կ'եր – թամ :

×

Մինչեւ դրեթէ չխուն տարեկան հասա – կը ծխական դպրոցում ուսուցիչ էր նա Հայոց լեզուի եւ դասամիջոցներին աշա – կերտների վրայ հսկիչ. բայց, երբ օրէնք դուրս եկաւ, որով դասատուներից պատ – չամ վկայական էր պահանջւում, նա այդպիսին չունենալով, դարձաւ լոկ վե – րակացու :

Եւ երբ ցարական պետութիւնը գոյեց հայկական դպրոցները, նա էլ հաղթրա – ւորների հետ մնաց բացը : Սակայն 25ամ – եայ երկար պաշտօնավարումից մի փոքր դումար ունէր ետ ձգած, որ մի բարեկա – մի մօտ պահ էր տուել, որից ամսէ ամիս մի բան էր առնում եւ խնայողաբար ծախսում :

Իաւական էր այդ դումարը իրեն, ո – րովհետեւ չոր գլուխ մարդ էր եւ սակա – ւապետ, կեր ու խումի եւ ամէն բանի մէջ ժուժկալ :

Նա չէր ամուսնացել, եւ չէր ամուսնա – ցել սկզբունքով. նրա ասելով — «կինը զարտուղի հոլովուող էակ է», եւ լուսա – բանում էր աւելացնելով, որ եթէ մտնի կեանքիդ մէջ, այնպէս կը խճճէ ուղեղդ, որ հօրդ տան դուռն իսկ չես ճանաչի, մինչդեռ խելքը նրա համար է, որ մարդ դտնի իրեն առուն եւ վճիտ սրտով եր – թայ մինչեւ վերջը :

Բայց այդ սկզբունքը նա չէր ուղում տիեզերականացնել. ընդհակառակն, ըս – տէպ ասում էր, թէ՝ «Աչխարհը կինկայ վրայ է չինած, ու կինին էլ՝ սուտի », թէեւ վերջին հատուածը միշտ քթի տակ մրմնջալով :

Երբ վերջին տարիները լուրջ, թէ կա – տակով իր տարեկիցները ասում էին նը – րան, թէ՝ «Էս չեղաւ, վարժապե՛տ, մե – նակ մնացիր, լաւ կը լինի՝ մի կնիկ ճա – րես, քանի շատ ուշ չէ», նա էլ կատակով պատասխանում էր.

— Ես էլ հա՛–հո՛ւ, էս է, կնիկ դառնա – լու վրայ եմ, էլ կնիկն ինչո՞ւս է պէտք :

×

Նա ապրում էր հօրենական հին պղտիկ տնակում, այսինքն՝ դիչերները միայն քնում էր այնտեղ, որովհետեւ վաղ ա – ռաւօտուց սրճարանումն էր արդէն մին – չեւ ուշ երեկոյ : Այնտեղ էր ուտում – խմում ու յետմիջօրէի հանդիստն առ – նում : Այնտեղ էր կարդում ու դրում : Այսպէս, ամբողջ օրը, չհաշուած այն պահերը, որ անց էր կացնում այս կամ այն բարեկամի արհեստանոցում կամ խա – նութում :

Անդրադէտների նամակ դրողն էր նա ու նամակներ կարդացողը, մուրհակնե – ու պայմանաթղթեր դրողը, վէճեր մար – րողն էր ու խռովիներին՝ հաչտեցնողը : Ը – իր այս անհրաժեչտ, օգտակար դերի հա – մար ամէնքը յարդում էին նրան, չարու – նակ հիւրասիրում, կարծես, այս կերպով վարձահատոյց լինելով նրան, որով հա – մարեա թէ ծուխի եւ սուրճի համար դր – րամ չէր ծախսում, եւ բացառութիւն չէ – նաեւ ճաշը, որ չատ յաճախ ծանօթ – բարեկամ հրաւիրում էին նրան սեղանի – ցելու համար :

Եւ արդէն սովորական բան էր հայկա – կան փոքրիկ քաղաքներում այն երեւոյ – թը, որ մարդիկ չէին կարող հացի նստ – առանց հիւրի, ծխել կամ սուրճ խմել՝ ա – ռանց ուրիչին հրամցնելու. ուր մնաց ր – լորից յարդուած վարժապետի վերաբեր – մամբ, որին պատուելը պատիւ էր պատուողի համար :

Այլեւս ինչ էր մնում իրեն ծախսելու հագուստ, լուացք եւ ուրիչ երկրորդա – կան պէտքեր, որոնց համար իր խնայո – դրամը լիուլի բաւարար էր :

ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

(1 Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑԸ

ՄԱՏՍԱՆՈՂ ՎԱՀԱՆ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ

ՎԱՀԱՆ ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ՀԱՐՑԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

Ջերմեռանդ հայրենասիրութիւնը, որ ներշնչած է Թումանեանի գործերուն մեծագոյն մասը, ինչպէս նաեւ անոր ամբողջ կեանքը, ամենէն աւելի ակնյայտնի կերպով կը գտնենք «Հայոց հարցը» կոչուած ոտանաւորին մէջ։ Ան գրուած է 1914 թուականին, երբ Թուրքիան, Գերմանիայի հետ դաշինքի մտնելով, պատերազմի դուռը բացած էր եւ Հայաստանի ճակատագրին վրայ ամպեր կը կուտակուէին։ Թումանեան, ազգասէր հայուն ամբողջ սրտով, կը զգար այդ ամպերուն սպառնալիքը եւ կը տագնապէր հայ ժողովուրդին համար։ Ան գիտէր, որ Թուրքիան, Գերմանիայի հետ միանալով, կը փնտրէր պատերազմի միջոցին հայերուն ոչնչացման ենթարկել, որպէսզի անոնց հողերը յանձնէ իր դաշնակիցներուն

Հայրապետական Պատուիրակ Գերաշնորհ Տէր Սերովբէ Եպիսկոպոս Մանուկեան, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ Եկեղեցւոյ վարչութիւնը եւ հոգաբարձութիւնը, Առնուվիլի Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը, քահանայից եւ դպրաց դասերը եւ պաշտօնէութիւնը սրտի անհուն ցաւով կը ծանուցանեն

ԱՐԺԱՆԱՇՆՈՐՀ ՏԷՐ ԱԴԴԷ
ՔՀՆՑ. ՓԱՅԼԱԿԵԱՆԻ

վախճանումը, որ տեղի ունեցաւ 13 Փետրուար, 1961ին իր բնակարանին մէջ, երկարատեւ հիւանդութենէ մը ետք։

Օծման եւ թաղման արարողութիւնները պիտի կատարուին 18 Փետրուար, Շաբաթ առաւօտ ժամը 10ին, Առնուվիլի Ս. Խաչ եկեղեցւոյն մէջ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Օր. Պէպթրիս եւ Պ. Նորայր Սահաթճեան (Նիս), Պ. Քաջայր Սահաթճեան եւ ընտանիքը (Նիւ Եորք) եւ ազգականները, կը ծանուցանեն թէ այս Կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին, Մարսէյլի Ս. Սահակ Մեսրոպ Մայր եկեղեցին (Փրատօ), հոգեհանգստի պաշտօն պիտի կատարուի, իրենց ողբացեալ աննման քրոջ՝

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՍԱՀԱԹՃԵԱՆԻ

մահուան երկրորդ տարելիցի առթիւ։

×

Պ. Հրանտ Գալֆայեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Ալթունեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Քեհեաեան, Գէորգեան, Զոպանեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի Փետրուար 19, ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ իրենց կնոջ, քրոջ եւ ազգականին, ողբացեալ ԹԵՐԵԶ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ (ծնեալ Ալթունեան) մահուան տարելիցին առթիւ։

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ ժամը 20.30ին, Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, Մէթրօ Քատէ։

Դասախօս՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ։

Նիւթը՝ Յակոբ Օշական իբրեւ քննադատ։

Մուտքը ազատ է։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10.30ին, հայածէս պատարագ ու քարոզ պիտի ձայնասփիւռուին Վատիկանի ռատիոկայանէն։

Պատարագիչ՝ Գրիգոր Վ. Պետրոսեան։

Քարոզիչ՝ Ներսէս Ծ. Վ. Սեթեան, (Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան հայ կղերանոցի)։

Նիւթ՝ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԴԱՒԱՆԱՆՔԸ»։

Կարճ ալիք՝ 31.10, 25.55 եւ 19.84։

Միջին ալիք՝ 196 մ.։

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Րաֆֆի խումբի ընկերական ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Րէժանի սրճարանը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հըրաւիրէ, Լանսէի, Րընաժի եւ Կրընոպլի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին, դպրոցի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկ. Մանուկի բնակարանը։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

Վռամեան եւ Ընկ. Կայօ միասնաբար, այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին։

Ակնունի ենթակոմիտէն այս Երեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին։

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ՝ ժամը 20.30ին, 78 Ավընիւ տը Սաքսի սրճարանի ներքնասրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30ին, Ահարոնեան ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Փետր. 19ին, Կիրակի ժամը 15.30ին, Բիւժէի սրահը։

Գեղարուեստական ճոխ ու խնամուած բաժին։ Դպրոցի աշակերտութեան կը ներկայացուի։

1.— ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ՝ կենդանի պատկեր, նոր երգերով։

2.— ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ ՄԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ՝ երգախառն սիրուն պատկեր (մէկ արար)։

3.— ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ ԿՈՒԳԱՅ (տրամախօսութիւն, մէկ արար)։

Խմբերգ, երգ եւ արտասանութիւն։

Կաղանդ Պապայէն նուէր պիտի ստանան սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր սըղտիկները։

Սիրով կը հրաւիրուին, Վիզզօլի, Լանսէյի եւ Ռընաժի հայրենակիցները իրենց պզտիկներով։

ԾԱԽՈՒ Է

Քարաշէն (մէօլիէռ) փավիյօն մը Արքէօյի մէջ։ Միայարկ, երեք սենեակ, տէպառա, վերնայարկ, մառան, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, արեւոտ, փոքր պարտէզ մը։ Մեթրոյին եւ հանրակառքի կայարանին մօտ։ Դիւրամատչելի գին։ Հեռաձայնել՝

POR. 27-55

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ

ԶԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր, Պարի երկու նուագախումբ, պիւֆէ

OLYMPE-Ի ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

Կ'ԵՐԳԷ ԺԱՆ ՎԱՍԻԼԻՍ

Créateur en France des Enfants du Pirée

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝

U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16e). Tél.TRO. 03-18, C.C.P.Paris 8019-72

Մուտքի տոմս, 7.50 Ն. Ֆ.

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ ԿԻՍ ԳԻՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը, թէյասեղանի եւ ընդհ. խորհրդակցական ժողովի կը հրաւիրէ անխըտիր իր բոլոր ընկերուհիները, այս Հինգշաբթի, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Սահակ Մեսրոպ սրահին մէջ։ Օրակարգ ունենալով Ցամսեայ գործունէութեան տեղեկատուութիւնը։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անպայման ներկայ գտնուիլ։

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 3.30ին, Մշակոյթի Տան մէջ, Մէթրօ Քատէ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՏ 18ԻՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Օրը» Փարիզի 10 թաղամասի քաղաքապետարանի սրահը։

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի կողմէ։

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ – Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ։

Գեղարուեստական բաժին, ընտիր նըւագախումբ։

Ճոխ պիւֆէ եւ զանազան տեսակի խաղեր։

ՄԵԾ ՊԱՀՔ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ Մեծ Պահքի Արեւագալի արարողութիւնները պիտի կատարուին այս Կիրակիէն սկսեալ, յաւարտ Ս. Պատարագի։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ

Փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON — METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

ԵՐԳՈՎ՝ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան, Լ. Մոմճեան եւ Նահապետեան Քոյրեր։

ՊԱՐՈՎ՝ Պ. Վ. Թորոսեան, Օր. Ժ. Պէտոյեան, Նարեկ պարախումբը։

ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ. Լ. Պօյաճեան եւ Փ. Գուլակզեան (կիթառ) Վ. Ժամկոչեան (ջութակ), Հ. Մեհլէմճեան (դաշնակ)։

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ. Ա. Գրիգորեան, Ժ. Սերոբեան, Օր. Ա. Կարապետեան, Օր. Ա. Աթմաճեան։

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կաւարենց խումբի կողմէ։

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola — Concours de danse

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին

Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia

43, Bd. Raspail

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ.—

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ

Ծանօթ նուագախումբը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ԵՐԳ

ՊԻՒՖԷ, ՃՈԽ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

KINOPANORAMA

60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET

Parking illimité — Tél.: FON. 50-50

UN FRANÇAIS A MOSCOU

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ
ԱՐԱՐԱՏԸ
ԵՐԵՒԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19.15 եւ 21.35

Փետրուար 16էն 19, ամէն օր երկու ցերեկոյթ ժամը 14.30ին եւ 16.50ին։

Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ Աժանամերէն

Գին՝ 4.45 եւ 7.50 Ն. Ֆ.

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9°

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 17 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9031 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4832

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲԱՐԴԱՆԱՅ

Աշխարհի քաղաքական դիմագիծը խոր յեղաշրջում կրեց՝ երբ ափրիկեան գաղթավայրերու ժողովուրդները մէկը միւսի ետեւէն անկախութեան տիրացան :

Զօր. տը Կոլ իշխանութեան գլուխ գալէ վերջ իմաստութիւնն ունեցաւ նոր Սահմանադրութեամբ մը օժտելու Ֆրանսան, զայն ժողովրդական հանրաքուէով վաւերացնել տալէ վերջ :

Շնորհիւ Սահմանադրութեան բացորոշ տրամադրութեանց, Ափրիկէի Ֆրանսական գաղթավայրերը անկախ պետականութիւն ստեղծեցին եւ որոշ կապերով կապուեցան մայր - երկրին հետ :

Ո՛չ մէկ լուրջ խլրտում ծագեցաւ ափրիկեան նորաստ երկիրներուն մէջ : Ֆրանսա փոխադարձ համաձայնութեանց միջոցաւ աջակցեցաւ նորակազմ պետութեանց, որոնց սահմաններուն մէջ կը տիրէ կատարեալ խաղաղութիւն :

Նոյնը չպատահեցաւ դժբախտաբար Քոնկոյի մէջ, երբ անցեալ Յուլիսի ըսկիզբը պելժ կառավարութիւնը անկախութիւն շնորհեց իր նախկին գաղթավայրին :

Այս ընդարձակ եւ հարուստ հողամասին 14 միլիոն սեւամորթ բնակիչները կը բաղկանան բազմաթիւ ցեղախումբերէ, որոնք զանազան գաւառաբարբառներ կը խօսին :

Ստուար մեծամասնութեամբ տգէտ ու աղքատ, Քոնկոցիները ցոյց տուին որ տակաւին պատրաստ չէին անկախութեան տիրանալու եւ իրենք զիրենք կառավարելու :

Պելժ կառավարութիւնը Քոնկօն պարպելէ առաջ ազատ ընտրութիւններով կեանքի կոչած էր խորհրդարան մը, որ Հանրապետութեան նախագահ էր նշանակած Քազավուպուն եւ վարչապետ՝ Փաթրիս Լումումպան :

Քոնկոյի քաղաքական վարիչները միատեսակ մտածում չունէին սակայն երկրին տրուելիք վարչաձեւին մասին :

Մինչ Լումումպա, Անթուան Կիզէնկա եւ ընկերները կողմնակից էին Քոնկօն վերածելու ամբողջական անկախ պետութեան մը, մայրաքաղաք ունենալով Լէոփոլվիլը, Չոմպէ, Մուպութու եւ համախոհները կը ջատագովէին դաշնակցային հանրապետութիւն մը :

Ու խօսքէն գործի անցնելով, անոնք ըմբոստացան Լէոփոլվիլի դէմ եւ ինքնավարութիւն հռչակեցին Քաթանկայի մէջ, որ Քոնկոյի ամէնէն հարուստ շրջանն է՝ ուրանիոմի թանկագին հանքերով : Ունի երկու միլիոն բնակիչ :

Կատարեալ խառնիճաղանճ ստեղծուեցաւ Քոնկոյի մէջ եօթը ամիսէ ի վեր եւ դեռ կը շարունակուի : Քաղաքային կռիւը օրէ օր աստիճան մը աւելի կը հրահրուի՝ շնորհիւ արտաքին ազդեցութեանց : Եղբայր եղբօր դէմ զինուած է :

Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութիւնը զինեալ ուժեր ղրկեց՝ խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար : Սակայն ապարդիւն :

Մոսկուա առիթէն օգտուեցաւ՝ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու համար :

Լումումպա, որ երկար ատեն Պելժիոյ բարեկամ էր նկատուած, մէկ օրէն միւսը դարձաւ «ձախակողմեան» եւ դիմեց Խորհրդային Միութեան աջակցութեան, երբ նեղը մնաց :

Երկու հակամարտ ճակատներու մըրցակցութիւնը Եւրոպայէն ու Ասիայէն վերջ փոխադրուած է Ափրիկէ :

Լումումպայի եւ երկու ընկերներուն խորհրդաւոր պայմաններու մէջ սպանութիւնը ընդհանուր ցայրոյթ առաջ բերած է քաղաքակիրթ աշխարհի մէջ :

Նման սպանութիւններ սովորական են բոլշեւիկեան բարքերուն համար, սակայն Կրեմլինն է այժմ որ ամէնէն աւելի բարձըր կը պոռայ՝ այպանելու համար գործուած ոճիրը :

Լումումպա ամիսներով իր վրայ խօսեցնել տալէ վերջ, այժմ դարձած է հերոսնահատակ, որուն անունը կը շահագործէ Մոսկուա՝ իր մանածը ներկելու համար :

Ո՞ւր պիտի յանգի ներկայ խառնակ կացութիւնը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ ՄԱԿ-Ի ՄԷՋ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՊԵԼԺ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ ԱՅՐԵՑԱՒ

Լումումպայի սպանութենէն ետք, մթնոլորտը խաղաղած չէ եւ բողոքի ցոյցերը կը շարունակուին, ամէն կողմ, իսկ Ապահովութեան Խորհուրդի վերջին նիստին, բուռն փոխասացութիւններ տեղի ունեցան :

Ցոյցերուն ամէնէն կատաղին Գահիրէի մէջ տեղի ունեցած է եւ քաղաքական ու հակարեւմտեան բնոյթ ստացած : Քանի մը հազարի հասնող ամբոխը՝ յարձակեցաւ պելժ դեսպանատան վրայ եւ կրակի տուաւ, ինչպէս նաեւ ամերիկեան գրադարանը եւ կառքեր : Փարիզի եւ Լիոնի մէջ ալ սեւամորթ ուսանողներ եւ համայնավարներ ցոյցեր կատարեցին : Ձերբակալուեցան 200 հոգի :

Ապահովութեան Խորհուրդի վերջին նիստին ընթացքին խումբ մը Սեւամորթներ աղմկած եւ «ոճրագործներ» պոռացած են, երբ Մ. Նահանգներու պատուիրակը կը խօսէր. «Լումումպայի մահուան պատասխանատուն Ամերիկան է» կը շարունակէին պոռալ երբ ոստիկանութիւնը փորձեց դուրս հանել ժողովուրդը եւ միջադէպերու ընթացքին 21 հոգի (18ը ՄԱԿի պահակներ) վիրաւորուեցան : Այս աննախընթաց կռիւներէն ետք, Սթիվընսըն կրկին խօսք առաւ եւ ձաղկեց Մոսկուայի յայտարարութիւնը եւ դրած պահանջները, որոնցմէ մէկը՝ Համըրշըլտի պաշտօնէ հեռացումը «պատերազմի յայտարարութիւն է ՄԱԿի դէմ» :

Սթիվընսըն յայտնեց թէ միշտ զօրավիգ պիտի կանգնին Համըրշըլտի ծրագրին, բայց իրականին մէջ իր ճառը հիմնական ոչ մէկ բան բերաւ եւ աւելի հոգեշահ խօսքեր էին քան դրական առաջարկներ :

Խորհրդային պատուիրակը՝ Զորին անմիջապէս պատասխանած է, երկար ամբաստանագիր մը կարդալով նախ Համըրշըլտի դէմ, ապա քննադատելով արեւմտեանները : Այս առթիւ ներկայացուցած է խորհրդային առաջարկները զօրս հրատարակեցինք երէկ :

Հակառակ Խորհրդային պահանջին Համըրշըլտ չէ հրաժարած եւ պաշտօնի գլուխ պիտի մնայ, նոյնիսկ եթէ իրեն չտրուի անհրաժեշտ օժանդակութիւնը : «Տեղի չեմ տար Խորհրդային Միութեան պահանջներուն» :

Հռոմ, Լոնտոն եւ Ուաշինկթըն որոշած են զօրավիգ կանգնիլ ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղարին որ հինգ կէտերէ բաղկացած ծրագիր մը ներկայացուց՝ միջազգային քննութիւն Լումումպայի մահուան համար, քաղաքացիներու պաշտպանութիւն, բանակցութեան ամէն միջոցի օգտագործում բացի բռնի ուժէն, Քոնկոյի բանակի վերակազմութիւն եւ քաղաքական տարրին հեռացում :

Խորհրդային Միութենէն եւ Արաբ. Միացեալ Հանրապետութենէն ետք, Ղանա, Կինէ, Եուկոսլաւիա իրենց կարգին պաշտօնապէս ճանչցան Անթուան Կիզէնկայի կառավարութիւնը : Անկարելի չէ որ Ամերիկա ալ հետեւի այս երկիրներուն :

ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅԵՐԸ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐԸ

Արձագանգ տուած էինք մութ հրահէրի մը, որ հրատարակուած էր Պոլսոյ հայերէն թերթերու մէջ՝ «ընտրութիւն կատարելու համար համայնքային հասարակաց հաստատութեանց վարիչ մարմիններու», ըստ պետական հրահանգի :

Պոլսոյ Հայերուն կը մնայ համակերպիլ միայն, — չեն կրնար խօսիլ :

Արտասահմանի Հայերուն համար միայն դարձած է զբաղիլ կաթողիկոսական եւ եկեղեցական գործերով, — կենսական հարց :

Եւրոպայի եւ Ամերիկայի քաղաքակրթութեա՛ն ախոյեաններուն համար պարկեշտութիւն է լուռ մնալ, որպէսզի Թուրքերը, պատուելով Հայոց Սահմանադրական իրաւունքները, որոնք հիմնուած են մարդու եւ անհատի իրաւունքներու սկզբունքին վրայ, վերջացնեն գործ մը, զոր սկսած էին նախորդները տարբեր ձեւով մը :

Ինչ որ է : Արձանագրելն ալ մխիթարութիւն մըն է :

Եւ ահա, ըստ պետական հրահանգի, Փետրուար եօթնին Թաղ. Խորհուրդներու ներկայացուցիչները նիստ մը գումարեցին Մատենադարանի սրահին մէջ :

Եւ այժմ միասին կարդանք ինչ որ կը գրեն Պոլսոյ թերթերը .—

Համայնքային հասարակաց հաստատութիւններու, Ս. Փ. Հիւանդանոցի, Ս. Խաչ Դպրեվանքի, ինչպէս նաեւ զոյգ Որբանոցներու եւ Լիսէներու խնամակալ մարմիններն ու հոգաբարձուները ընտրելու մասին կառավարութեան յանձնարարութեան եւ պաշտօնական հրահանգին իբրեւ հետեւանք կազմուած ընտրողական կեդր. Յանձնաժողովը անցեալ Չորեքշաբթի երեկոյ ժամը 18ին Պէյօղլուի Մատենադարանին մէջ նիստի հրաւիրած էր քաղաքիս բոլոր թաղային խորհուրդներու դիւանները, ընտրութեան եղանակին եւ անհրաժեշտ ցանկերու պատրաստութեան շուրջ խորհրդակցելու եւ նախապատրաստական աշխատութիւններուն ձեռնարկելու համար :

Որոշեալ ժամուն սրահ հաւաքուեր էին գրեթէ բոլոր թաղերու ներկայացուցիչները :

Սրահին մէջ սեղանի մը շուրջ դիրք գրաւած էին նախկին վարչութեան անդամները, գլխաւորութեամբ Պ. Կարապետ Աբրահամեանի, որ կը վարէր նիստը :

Իբրեւ ընտրողական յանձնաժողով՝ ներկայ էին նախկին վարչութեան անդամները Պ. Պ. Մաքսուտ Փափազեան, Յ. Տէրունի, Ն. Տիգրանեան, Կ. Թաթարեան եւ Ս. Ղազարոսեան :

Յանձնաժողովի անունով խօսեցաւ Պ. Կ. Աբրահամեան, որ յայտնեց թէ Սեպտեմբեր մէկին եւ Սեկտեմբեր 28ին երկու դիմումներ կատարուած էին պատկան իշխանութեան՝ մեր վարչական ընտրութիւնները կատարելու արտօնութիւն խնդրելու համար : Կառավարութիւնը կը հրահանգէ ժողովրդային քուէարկութեամբ կատարել Գալֆայեանի, Գարակէօզեանի, Ս. Խաչ Դպրեվանքի, Ս. Փ. Հիւանդանոցի, Էսայեան եւ Կեդրոնական լիսէներու խնամակալ մարմինները :

Նոյնպէս կառավարական տեսակէտը այն էր թէ թաղայիններու ընտրութիւններով գործի գլուխ գային նոյնպէս թաղային մարմինները այն թաղերուն, որոնք, եկեղեցի ունենալով հանդերձ, բնակչութեան թիւի սակաւութեան իբրեւ հետեւանք կը մատակարարուէին նշանակովի խնամակալութիւններով : (ԽՄԲ.— Գէշ խմբագրուած է այս պարբերութիւնը, որ գրեթէ անհասկնալի կը մնայ) :

Պ. Աբրահամեան յայտնեց թէ զանազան խոստումներ կատարուած էին իրենց՝ այդ մարմիններէն հակակշռող մարմնի մը ծնունդ տալու եւ համագործակցութիւնը ապահովելու համար : Եւ ժողովին կարդաց կուսակալութեան հետեւեալ պաշտօնագիրը :

Իսթիքլալ ճամբէսի Խտիվեալ Խանի հասցէով Հայ Համայնքի հասարակաց վարչական մարմինի անդամներու կողմէ, ներքին նախարարութեան յղուելու նպատակաւ կուսակալութեան յանձնուած 26-12-1960 թուակիր եւ դարձեալ կուսակալութեան տրուած 28 Դեկտ. 1960 թըւակիր խնդրագիրը քննուած է :

Նախարարութեան այդ հարցի առընչութեամբ վճռական հրամաններուն եւ 5404 թուակիր օրէնքի բացորոշ տրամադրութեան դիմաց, նկատելով որ կարելի չէր այդ խնդրագիրը նկատի ունենալ եւ նոր գործողութիւն կատարել, պէտք է անմիջապէս պատրաստութիւններու ձեռնարկել, նախապէս կատարուած զեկուցման համաձայն եւ առ առաւելն 15 օրուան ընթացքին աւարտելու համար ընտրութիւնները : Հակառակ պարագային անոնց մասին պիտի կիրարկուի պատժական 4055 թուակիր օրէնքի տրամադրութիւնը եւ համազօր 526րդ յօդուածի համաձայն հետապնդում պիտի կատարուի :

Կարեւորութեամբ կը խնդրեմ, այս պարագան հաղորդել եւ արդիւնքը տեղեկացնել :

ՉՕՐ. ՐԵՖԻՔ ԹՈՒԼԱ

(Իսթանպուլի կուսակալ)

Այս պաշտօնագիրը կը կրէր 20 Յունուար թուականը եւ յիշեալ անձնաւորութիւններուն զեկուցուած է Փետրուար 5ին ստորագրութիւն առնելով :

Այս պաշտօնագրի ընթերցումէն ետք առաջարկուեցաւ կազմել Յանձնախումբ մը, որ զբաղի ընտրողական եռապատիկ ցանկերու պատրաստութեամբ :

Դիւանը նախ առաջարկեց Փետրուար 19ին, Կիրակի, կատարել միայն Գալֆայեանի, Գարակէօզեանի եւ Ղալաթիոյ ընտրութիւնները եւ տարբեր առիթի յետաձգել միւսները, ապա որոշուեցաւ միաժամանակ կատարել նաեւ Դպրեվանքի եւ Ս. Փ. Հիւանդանոցի ընտրութիւններն ալ, եւ որպէսզի կարելի ըլլայ պատրաստութիւններ տեսնել՝ պայմանաժամ խնդրել պատկան իշխանութենէն :

Ժողովը որոշեց նաեւ ընտրելիներու թիւը, Ղալաթիոյ, Գարակէօզեանին, Գալֆայեանին, Ս. Խաչ Դպրեվանքին համար՝ 9ական հոգի, իսկ 11 հոգի՝ Ս. Փ. Հիւանդանոցին համար : Այդ մարմիններու գործունէութեան շրջանը պիտի ըլլայ չորս տարի :

Որոշուեցաւ նաեւ կազմել 16 հոգինոց ընտրողական Յանձնախումբ մը, որ զբաղի եռապատիկ ցանկերու պատրաստութեամբ :

Առաջարկուեցաւ եւ ընդունուեցաւ այդ մարմնին իբրեւ բնական անդամ ընդունիլ, նախկին վարչութեան անդամներն ու Պ. Արամ Խտրեանը, որոնց հետ, ձեռամբարձ քուէարկութեամբ, Պ. Պ. Յակոբ Տէյիրմէնճեան, Կարապետ Ղազարեան, Կարպիս Սեմերճեան, Վահան Գարայեան, Թորոս Փեհլիվանեան, ԵդուարդՊէնլեան, Վարդ Շիկահեր եւ Թաթուլ Ալիքսանեան :

Կազմուեցաւ նաեւ խմբագրական մարմին մը, որուն կ'անդամակցին Պ. Պ. Թորոս Փեհլիվանեան, Կարպիս Ղազարեան եւ Մինաս Տիփրպէքիրլեան :

Ընտրական յանձնաժողովը Փետրուար 11ին, Շաբաթ օր, պիտի գումարէ իր նիստը, զբաղելու համար ընտրական գործերով, միշտ համաձայն պաշտօնական հրահանգին :

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԷ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԸ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԽՄԲ.— Իբրեւ օրուան կարգախօս՝ յաճախ կը խօսուի երիտասարդութեան մասին, բայց... «հոգեշահ քարոզ», հռետորական մարզանք, «բան - չասող» խօսքեր: Ահաւասիկ երիտասարդ մը, որ կը խօսի երիտասարդութեան մասին՝ իր նիւթին պահանջած հմտութեամբ: «Երիտասարդութիւն»ը դպրոցական շարադրութեան նիւթ չէ, նիւթ մըն է որու նըւիրուած հատորներ,— այդ հատորները քամել ու ներկայացնել ծերի գործ չէ, երիտասարդի գործ է:

Հ. Յ. Դ. Երիտասարդաց Միութիւնը եռուն գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ Եգիպտոսի մէջ: Ինչպէս արձագանգ տըւած էինք, փայլուն հանդէս մը տալէ ետք Աղեքսանդրիոյ մէջ՝ նոյն Միութիւնը նոյնքան փայլուն հանդէս մը կազմակերպած էր Գահիրէի մէջ: Այս վերջին հանդէսին մէջ խօսած է երիտասարդ մը, պրէժ - Արսէն Արթինեան իր նիւթին խորապէս ծանօթ: Ահաւասիկ.—

×

«Հայրս երբ մեզ տուն էր շինում,
Մեր օրհնուած պապերի պէս,
Իր գլխարկն էր հիմքը դնում,
Որ պաշտպանէր իր պատուի պէս
Իր օջախը, իր տունը խեղճ՝
Կռանէր հազար հոգերի մէջ:

Թէ հարկ լինի, ո՛չ թէ գլխարկ,
Գլուխներս էլ վար կը դնենք,
Որ պաշտպանենք որպէս մի կեանք,
Արցունքներով յաւե՛րժ պահենք
Մեր օջախը, մեր տունն անվերջ՝
Գալիք բոլոր հողմերի մէջ»:

Կը գրէ ազնուական բանաստեղծը՝ Յովհ. Շիրազ, բացայայտ դարձնելով այն դերը, որ վերապահուած է հայ երիտասարդին: Արդարեւ, ըստ բանաստեղծին, հայ երիտասարդը իր օջախը պիտի շինէ— այսինքն՝ հայրենիքը պիտի կառուցանէ, եւ իր կեանքի գնով պիտի պաշտպանէ զայն բոլոր վտանգներուն դէմ, որոնց ենթակայ է եւ կրնայ ըլլալ այդ հայրենիքը:

Երէկ հող էր հայրենիքը, լեռնաշղթայ, դաշտ ու ձոր եւ պաղ աղբիւր, քար ու ժայռ, վերջապէս, սուրբ եւ պատմական բնակավայրը հայ ժողովուրդի: Երէկ ամբողջ սերունդ մը պայքարեցաւ այդ հայրենիքը վերստեղծելու համար:

Հայաստանի համար զոհուիլը դարձաւ հայ կեանքը յուզող ընդհանուր երեւոյթ, որուն «նահատակութեան հիւանդութիւն» բնորոշումը տուած է Ռուբէն: Հայաստան երթալը մտասեւեռում դարձած էր ամբողջ հայ երիտասարդութեան:

Վարդան Գոլոլեան, շատերէն մէկը, հօր ուղարկած իր հետեւեալ նամակով ցոյց կուտար իրեն ժամանակակից երիտասարդ սերունդի մտայնութիւնն ու տրամադրութիւնները:

«Պատանեկութեան հասակում եւ մեր հասարակական ասպարէզում փայլում էր Րաֆֆին:

...Այդ հեղինակի ընթերցանութիւնը ներշնչեց մէջս մի վառ ու ազնիւ սէր դէպի ազգ ու հայրենիք, դէպի տառապեալ Հայութիւնը: Եւ վճռեցի մինչեւ մահ գործել հայրենիքի փրկութեան համար, նրա բարօրութիւնը իմ երջանկութիւնս համարել: Եւ այդ վճիռը չէր այն վաղանցուկ կրքերից մէկը, որ քամու պէս ծընւում ու կորչում է, ոչ, նա աւելի խոր արմատ ունէր: Ես զգում եմ, որ առանց հայրենիքի՝ ես ոչինչ եմ, որ անկարելի է ինձ մի այլ նպատակի ծառայել:

...Ես չգիտեմ, թէ ո՛րքան կը յաջողուի մեր նպատակը: Գուցէ մենք կ'ընկնենք շուտով եւ շատ շուտով: Բայց մեր անկումը պիտի այլոց գրգռէ, եւ մենք շատերին օրինակ կը լինենք մեր գործունէութեամբ:

«Համոզուած եղէք, հայր իմ, Թուրքիան պիտի ընկնի եւ տառապեալ Հայաստանը ոտքի պիտի կանգնի. դա մի ճակատագրական գաղափար է, մի իտէալ, որի անկասկածելի իրականանալը մօտիկ ապագայում տեսնելու է Հայութիւնը»:

Այս հաւատքն էր որ շարժեց հայ երիտասարդութիւնը, որ խումբ առ խումբ մեկնեցաւ դէպի Երկիր:

Հին եւ հաւատաւոր յեղափոխականը՝ Թեւանենց Ալեքը ծերացեր էր եւ որդի չունէր, այլ միայն մէկ հատիկ աղջիկ ունէր: Օր մը երիտասարդ մը կը ներկայանայ խնդրելու անոր ձեռքը: Ալեքը երեկոյեան կը հարցնէ աղջկան, թէ ի՞նչ կ'ըսէ, արդեօք համաձա՞յն է որ այդ տըղուն տան զինք: Աղջիկը սառնասիրտ՝ կը պատասխանէ.

— Հայրիկ, եթէ այդ տղան լաւ մարդ եւ լաւ Հայ ըլլար, խումբերուն հետ Հայաստան կ'երթար, այս օրերուն ամուսնութեան մասին չէր մտածեր:

Ահա, թէ ինչ աստիճանի հասած էր հայրենիքի հանդէպ պարտականութեան գիտակցութիւնը հայ երիտասարդութեան մէջ, 1890ական թուականներուն: Եւ համալսարանական երիտասարդներն էին, որ մեր ազգային գոյութեան մասին սկսան մտահոգութիւն ցոյց տալ: Հասկցան, թէ ամբողջ ժողովուրդ մը փրկելու ծանր առաքելութիւնը իրենց վերապահուած էր:

Քրիստափոր 22 տարեկան էր, երբ անդրադարձաւ, թէ Հայը պէտք չէ տարուէր համառուսական ընկերվարական հոսանքէն, եւ որոշեց ազգային դիմագիծ տալ հայ յեղափոխութեան: Երբ Դաշնակցութիւնը կը հիմնուէր, Սիմոն Զաւարեան 24 տարեկան էր: Իսկ Ռոստոմ գաղտնի տպարան մը կը պահէր 20 տարեկանին: Ուրեմն կը տեսնենք թէ ինչ մեծ դեր պիտի խաղային այդ շրջանի հայ երիտասարդները: Ու խաղացին:

Անոնք արձանագրեցին մեր պատմութեան մէջ մէկը միւսէն աւելի մեծ հերոսութիւններ: Հ. Ջանփոլատեան, երբ ինքնագլուխ կ'երթար սպաննելու ռուս հրամանատար անգութ Բեկովը, հազիւ 17 — 18 տարեկան պատանի մըն էր: Ծաճատը, երբ գետին կը փոէր դաւաճան Դիւօն, նոյնպէս պատանի մըն էր եւ մաս կը կազմէր Վանի մէջ գործող «Հատիկներ խումբին, 15 – 18 տարեկան պատանիներ, որոնք, Ահարոնեանի «Վազրիկ»ին պէս, արհամարհելով ծանր վտանգները՝ կը կատարէին պահակի, սուրհանդակի եւ այլ դժուար գործեր:

Այս այն սերունդն էր, որ կ'ապրէր Թրքական եւ ռուսական արհաւիրքներուն մէջ, ճնշումի եւ հալածանքի ենթակայ: Երեւակայեցէք, թէ մինչեւ իսկ ժողով ընելու համար՝ ստիպուած էին սուտ հարսանիք կազմակերպել, հարս ու փեսայ խաղալ, որպէսզի չնկատուին թշնամիին կողմէ:

Այդ սերունդը իր պարտականութիւնը լիովին կատարեց եւ բաց ճակատով ներկայացաւ մեր պատմութեան դատաստանին:

Հայրենիք չունէինք իրաւապէս, պետութիւն չունէինք, ազգ չէինք նկատուեր, կորսնցնելու վրայ էինք մեր լեզուն, մեր կրօնը, մեր պատիւը, մեր մշակոյթը, ամէն ինչ:

Միջազգային օրէնքով ճանչցուած հայրենիք ունեցանք, պետութիւն ունեցանք, ազգ դարձանք: Ցեղ մը եւ իր մշակոյթը, լեզուն եւ կրօնը փրկուեցան կորուստէ: Մաքրուեցաւ մեր պատիւը, շնորհիւ գաղափարապաշտ եւ նուիրեալ սերունդին հերոսական զոհաբերութեան:

Սակայն այդ բոլորը երէկ էին:

Այսօր հայրենի աշխարհը մեզի կը ներկայանայ ոչ միայն իբրեւ Մայր Հայրենիք, որ իր ժողովուրդով միասին կը կեղեքուի խորհրդային բռնապետութենէն, եւ որ ամայի ու աւերակ կը մնայ Թուրքին ձեռքը, այլեւ հայ Սփիւռքը ցիր ու ցան բեկորներով, այլեւ հայ լեզուն, այլեւ եկեղեցին, մշակոյթը, վերջապէս այն բոլորը, որ կը յատկանշեն մեր ցեղը ու մեզ կը զանազանեն աշխարհի միւս ժողովուրդներէն, բոլորը վտանգի տակ են: Այսօր հոգեկան մեր ամբողջականութեան պահպանման ի խնդիր է, որ կը պայքարինք:

Երէկ գաղափարներու համար կը մեռնէին: Այսօր այդ գաղափարներուն իրագործման համար պէտք է ապրիլ: Ապրիլը այսօր շատ աւելի ծանր փորձութիւն մըն է, քան մեռնիլը՝ անցեալին: Կամ պիտի ապրինք իբրեւ ազգ, մարդկութեան եւ Աստուծոյ առջեւ փրկելով մեր պատիւը եւ կամ անարգաբար պիտի կորսուինք, ի սպառ անհետանանք այս աշխարհի երեսէն:

(1 Շար.)

ՀԱՅԵՐԷՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐԻ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Բ.

Այժմ քննենք «Հայերէն տառերի ձեւափոխման յանձնաժողովի» աշխատանքը իր կէտերով մի առ մի, որոշումների կարգով.—

1.— Տառերի ձեւը ուղղահայեաց դարձնել.— *Սա նորութիւն չէ, հայ տպագրութեան մէջ ուղղահայեաց տառեր շատ են եղել անցեալում եւ այժմ էլ կան: Տեսէք եւս 1772 թուին Մադրասում տպագրուած Յորդորակը, ինչպէս նաեւ անցեալ դարի կէսերին՝ Փարիզում եւ Թէոդոսիայում տպագրուած գրքերը:*

2.— Տառերի միջին երկու գծերը մի փոքր լայնացնել.— *Դա նպատակայարմար որոշում է սկզբունքով, տառերի բուն - մարմինն աւելի խոշոր ցոյց տալու համար: Բայց ի՞նչ է նշանակում «մի փոքր», ի՞նչքան՝ համեմատութեամբ դրսի գծերի հետ:*

3.— Ջ, Զ, Զ, Ց, Զ, Ց, եւ Հ գլխատառերը նմանեցնել փոքրատառերին.— *Ինչո՞ւ, ի՞նչ նպատակով, յայտնի չէ: Ինչո՞ւ լատինականացնել Հ տառը, նոյնպէս յայտնի չէ: Բանն այն է որ գծուած տառերի մէջ չէ պահպանուած Յանձնաժողովի այդ որոշումը:*

4.— Տառն ազատել աւելորդ գծերից եւ խուսափել միանման ձեւ ունենալուց.— *Առաջին մասում վարուել են հակառակը:*

5.— Պոչեր ունեցող տառերի պոչերը կլորացնել եւ վերջացնել ոչ թէ մազիկով, այլ կետանման գծով.— *Նկարի մէջ չի արուած ինչ որ այստեղ ասւում է:*

6.— Բոլոր գլխատառերը միանում են առաջին երէք գծով.— *Ուզում են ասել տեղաւորւում են առաջին երեք տողի միջեւ: Այս նորութիւն չէ: Միթէ՞ առաջ այդպէս չէին մեր գլխատառերը:*

7.— Բարակացնել խ տառի միջի գիծը.— *Զարմանալի է, մի տառի միջին գիծը բարակացնելու համար առանձին որոշում կայ, բայց գծագրուած տառերի մէջ բազմաթիւ նոր ձեւափոխութիւններ կան, որոնց մասին արձանագրութեան մէջ ոչինչ չկայ:*

Այժմ ընդհանուր դիտողութիւններ այդ տառերի մասին:

Հայերէն տառերի կերպարանքը կորսուած է: Ոճի տեսակէտից տառերը ներդաշնակ չեն եւ խանգարում են միմեանց: Այդ առաջացել է նրանից, որ նկարիչը պահանջել են «խուսափել տառերի միանման ձեւ ունենալուց»:

Տառերը միատեսակ կեցուածք չունեն: Թեք, ուղիղ, բարակ, հաստ, անկիւնաւոր, կոր, ամէն տեսակ գծեր կան տառերի նոյնանման մասերում, որ չկայ ոչ մի ազգի տառերի մէջ:

Երկո՞ւ թէ երեք ստեղն: Թէեւ յանձնաժողովի որոշումների մէջ այդ մասին ոչ...

ԱՆՏԻՊ ԷՋԵՐ

ՄԵԼՔՈՆ ՎԱՐԺԱՊԵՏԸ

Այն սրճարանը, ուր բնակւում էր վարժապետը, վաղուց կորցրել էր իր տիրոջ անունը եւ կոչւում էր «Մելքոն վարժապետի սրճարանը»:

— Ո՞ւր կ'երթաս, ո՞ւր էիր:

— Մելքոն վարժապետի սրճարանը:

Եւ համբաւաւոր ժամադրավայրն էր նա քաղաքի արհեստաւոր դասի: Այնտեղ յաճախում էին արհեստաւորները, եւ գլխաւորապէս վարպետները, եւ նաեւ մանր խանութպանները:

Ամէն օր ճաշից յետոյ ու երեկոյին, իսկ կիրակի եւ տօներին՝ ողջ օրը բոլոր, հաւաքւում էին այդ անուանի յարկի տակ պատուաւոր վարպետները, խօսում էին քաղաքական եւ ազգային հարցերի մասին, իրենց համքարի եւ քաղաքի գործերի եւ դէպքերի մասին, հարցնում էին վարժապետի կարծիքը շօշափուող իրերի մասին, եւ ուշքի ուշով լսում էին նրան, իբրեւ հեղինակաւոր մի անձի:

Եւ արդէն վարժապետն էլ ամէն երեւոյթի մասին իր ուրոյն կարծիքն ունէր՝ խտացած մի - երկու բառի մէջ, որ նման ժողովրդի իմաստուն առածներին, ասում էր տեղին ու հարկին:

Բացի այդ, նա ամէն օր կարդում էր նրանց համար օրուայ լրագրերը եւ մեկնաբանում անցքերը, իսկ ձմրան երկար գիշերները կարդում էր կամ պատմում զանազան վէպերից կամ ազգերի պատմութիւններից: — Մելքոն վարժապետը հիմի մեծերիս վարժապետն է,— լըջօրէն ասում էին արհեստաւորները, եւ գոհ էին իրենց վարժապետից:

×

Երբ սրճարանը օրուայ որոշ ժամերին ամայի էր դառնում, վարժապետը լռութեան ու մենութեան մէջ՝ ամփոփուած իր տեղում, աչքերը՝ գոց, ծխամորճը շրթունքից կախ, կծկուած էր հոգու մէջ, խորհում էր. խորհում էր իր տեսածի ու լսածի վրայ, անձնական ապրումների եւ ուրիշների փորձերի վրայ, եւ խորհում էր ժամերով, որ ընդհատւում էր միայն հանգած ծխամորճը վառելու համար:

Եւ երբեմն յանկարծ աչքերը բաց էր անում, մի սուրճ էր ապսպրում, ապա սեղանի արկղից հանելով մի կաշեկազմ տետր, որի առաջին էջի վրայ խոշոր տառերով նշանակուած էր «Մտաց Մատեան» խորագիրը, եւ այնտեղ հաստատուն ձեռքով, կապոյտ թանաքով մարմնացնում էր իր խորհածի արդիւնքը — երկու խօսք, մի մտածում, մի կարճ ու կտրուկ միտք:

Այդ սովորութիւնը ունէր մօտ տասը տարուց ի վեր:

Եւ ապա նորից սուզւում էր իր ներաշխարհի մէջ, մինչեւ որ սրճարանը լցւում էր մարդկանցով եւ նրան արտ - աշխարհ հանում:

— Վարժապետ ջան, ի՞նչ ես մտքում, հերիք է: Թէյ, սուրճ, հրամանքդ ի՞նչ է ուզում,— դիմում էին յաճախորդները, միաժամանակ ծխատուփն սպասաւորի հետ ուղարկելով նրան:

×

Մելքոն վարժապետի կեանքը գրեթէ բոլորովին թափուր էր արտաքին դէպքերից եւ արկածներից: Նա չունէր կեանքի պատմութիւն. իր հայրենի գաւառից դուրս ոտք չէր դրել. ոդելից խմիչքների թշնամի լինելով՝ միշտ զգաստ, իր կըշռուած բնաւորութեամբ միշտ անայլայլ, որով ոչ մի մարդու հետ վէճ ու կռիւ չէր ունեցել:

Միայն պարտաճանաչ վարժապետ էր եղել թէ ուրիշների, թէ նոյնիսկ իրեն հանդէպ, եւ ուրիշ ոչինչ:— «Աշխարհը շատերի համար,— ասում էր նա,— կռուի ու գլխացաւանքի տեղ է, ինձ համար նա պատուհան է, որտեղից նայում եմ աշխարհի բաների վրայ, մտածում եմ ու ծուխս քաշում»:

Եւ թէպէտ գիտակից կամքով հեռու էր պահում իրեն աշխարհի խաղերից, սակայն երեք անախորժ դէպք հանդիպեցին նրան, հակառակ իր գիտակից կամքին:

Մի անգամ, երեկոյեան դէմ, ամառը, գետը լողանալուց վերադարձին, քաղաքից դուրս, երկու սրիկայ յարձակուեցին վրան, կողոպտեցին ժամացոյցն ու քսակը:

Այդ դէպքի վրայ նա այլեւս ժամացոյց չառաւ, ասելով. «Մարդ ինչքան քիչ մըտածէ ժամանակի, ինչպէս եւ մահի մասին, այնքան շատ ժամանակ կ'ունենայ»:

Իսկ լողանալու գնալիս, եթէ մինչ էր, դրամ չէր առնում հետը՝ խորհելով թէ «մարդ, որ բան չունենայ, գողից վախ չի ունենայ»:

Մի անգամ էլ Ռուսաց գաղտնի ոստիկանները բռնեցին նրան, մեղադրելով թէ՝ ժողովրդի մէջ յեղափոխութիւն քարոզում: Ոստիկանապետի մօտ նա անկեղծութեամբ խոստովանել էր, թէ ինքը թէեւ ազգասէր մարդ է եւ ազգի ազատութեան տենչացող, բայց յեղափոխական չէ, որովհետեւ իր կարծիքով, Հայութիւնը վեր բան է Թուրքի եւ ...բերնից Հայաստան ազատելը:

Ձնայելով այս անկեղծ խոստովանութեան՝ նրան բանտ էին նետել, ուր մի ամիս մնալուց յետոյ միջնորդութեամբ արձակել էին:

ԱԻԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

(2 Շար.)

ՀԱՅՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԱՀԱ

ՎԱՂՈՒՑ ՊԱՏՄԱԾ

ՊԱՀՊԱՆ ՊԱՀԱԿԸ

Ե՞ր է արդեօք հայ ժողովուրդը ստեղծած իր ամենամեծ գանձը։ — «Տէր Յիսուս Քրիստոս» — ո՛չ ձեռքով շօշափելի եւ ո՛չ աչքով տեսանելի եղելութիւն մը, այլ հոգեկան ամենամեծ ոյժ մը, որ հայ ժողովուրդին ներշնչեց ամէն տեսակ զոհողութիւններ, ամէն տեսակ ուժեր, որպէսզի կարենայ պահպանել իր ինքնուրոյն գոյութիւնը։

Ու եթէ հայու հոգին այսօր կը տառապի, կը տանջուի, կը հեծկլտայ, դարձեալ Քրիստոսն է, որ կը մխիթարէ զայն։

«Հոգիս, ասուր է հեծկլտի իր մէջ» — ասոր համար է, որ հոգին ալ կը հեծկլտայ, ինչպէս որ Քրիստոսն ալ կը տառապի հոգիին հետ։

Ուրեմն Քրիստոսի անունը հայ ժողովուրդին համար ամենէն աւելի քան հոգեկան ոյժ մըն է, որ կը ներշնչէ անոր ամէն տեսակ ազնիւ գործեր։

Ան է, որ հայ ժողովուրդին ներշնչեց ամէն տեսակ ազնիւ գործեր, ամէն տեսակ ազնիւ զգացումներ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ ժամը 20·30ին, Սողոմոն Թէհլիրեան սրահին մէջ, 17 Րիւ Պլէօ, Մէթրօ Քատէ:

Դասախօս՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ :

Նիւթը՝ Յակոբ Օշական իբրեւ քննադատ :

Մուտքը ազատ է :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

ԼԻՈՆԻ «ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ» ՎԱՐԺԱՐԱՆ–ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ Շրջ· Հայ Ազգ· Միութեան, ղեկավարութեամբ նորընտիր Կրթ· Մարմնոյն :

Այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Սթիւտիօ Քրեքի սրահին մէջ, 24, Րիւ Տիւնուար :

Դպրոցական եւ մանկական նորանոր պարեր ու հաճելի երգեր, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւններ եւ զանազան անակնկալներ :

Կը ներկայացուի նաեւ աշակերտներու կողմէ դպրոցական եւ ընտանեկան թատերախաղեր, առաջնորդութեամբ Հայկազեան վարժարանի ուսուցչուհի Օր· Ընծայ Ստեփանեանի :

Պիտի ըլլայ նաեւ ծնունդը խորհրդանըշող կենդանի պատկեր մը:

Կաղանդ Պապան պիտի այցելէ փոքրիկներուն նուէրներ բաժնելու համար :

Մուտքը ազատ է :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հայ Սպայից Միութիւնը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի

ԶՕՐԱՎԱՐ Թ· ՆԱԶԱՐԲԷԿԵԱՆԻ

մահուան 30րդ տարեդարձին առթիւ:

Կը հրաւիրուին Սպարապետին յիշատակը յարգողները :

×

Պ· Հրանտ Գալֆայեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Ալթունեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Քեհեաեան, Գէորգեան, Զոպանեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի Փետրուար 19, ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ իրենց կնոջ, քրոջ եւ ազգականին, ողբացեալ ԹԵՐԵԶ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆԻ (ծնեալ Ալթունեան) մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ· Յ· Դ· ենթակոմիտէներու եւ խումբերու եւ Նոր Սերունդի խումբերուն :

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ

ԸՆԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՁԷ

Ուղերձ՝ Հ· Յ· Դ· Շաւարշ Միսաքեան խումբի եւ Նոր Սերունդի կողմէ :

Ընկեր ԱՐՄԷՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ ԱԼՀԱՄՊՐԱՅԻ ՄԷՋ

340. BLD. CHAVE

Շաբաթ, փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Լիոնի Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբի կողմէ :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ – Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի, Պ· Նորայր եւ Օր· Պէաթրիս Սահաթճեանի փափաքով՝ հոգեհանգիստի պաշտօն կը կատարուի իրենց ողբացեալ ծնողքին՝ Խաչատուրի, Հերմոնէի, եղբօրը՝ Տիրայրի եւ նորոգ հանգուցեալ քրոջը Արուսեակի յիշատակին, վերջին սուգին երկրորդ տարելիցին առիթով :

× Երեւանէն Խաչատուր Պօղոսեան կը փնտռէ իր որդին՝ Կարապետ Խ· Պօղոսեանը: Դիմել եկեղեցի :

ՄԵԾ ՊԱՀՔԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Տէսինի Կրօն· Ընկերակցութիւնը կը տեղեկացնէ թէ Մեծ Պահքի եօթը չաբաթներու ընթացքին տեղի պիտի ունենան Հսկումի արարողութիւններ, ամէն Երեքշաբթի իրիկունները, ժամը 7ին, տեղւոյն Ս· Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ: Նախագահութեամբ տեղւոյս հոգեւոր հովիւ Տ· Վարագ քհնյ· Աւագեանի, դպրապետութեամբ Պ· Գրիգոր Մարտիրոսեանի, երգեցողութեամբ տեղւոյս դըպիրներուն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Բացառիկ ձեռնարկը, Մայիս 7ին :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ փետր· 19ին, Կիրակի ժամը 15·30ին, Րիւ Ժէլի սրահը :

Գեղարուեստական ճոխ ու խնամուած բաժին: Դպրոցի աշակերտութեան կը ներկայացուի :

1·— ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ՝ կենդանի պատկեր, նոր երգերով :

2·— ԾԱՂԻԿՆԵՐՈՒ ՄԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ՝ երգախառն սիրուն պատկեր (մէկ արար):

3·— ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ ԿՈՒԳԱՅ (տրամախօսութիւն, մէկ արար):

Խմբերգ, երգ եւ արտասանութիւն :

Կաղանդ Պապայէն նուէր պիտի ստանան սրահին մէջ ներկայ եղող բոլոր մըղտիկները :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 3·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ, Մէթրօ Քատէ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԾԱԽՈՒ Է

Պանեէոյի մէջ, ծախու է ազատ փավիյօն մը, չորս սենեակ, խոհանոց, մուտք, տուշ, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, 250 քառակուսի մեթր հողով, աշխատանոց մը եւ պտղատու ծառեր: Կայ նաեւ անջատ բնակուած տուն մը : Դիւրամատչելի պայմաններ, գրել եւ ժամադրուիլ հետեւեալ հասցէին ·—

Պ· Կարապետեան, 25, Րիւ Հայկ Թըրպիրեան, Պանեէօ, (Սէն):

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

—o—

ԿՐԸՆՈՊԼԸ ·— Հ· Յ· Դ· Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ, Լանսէի, Րընաժի եւ Կրընոպլի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ ·— Հ· Յ· Դ· «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկ·Մանուկի բնակարանը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընկ· ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ·—

Վռամեան եւ Ընկ· Կարօ միասնաբար, այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Ակնունի ենթակոմիտէն այս Երեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ԼԻՈՆ ·— Հ· Յ· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ՝ ժամը 20·30ին, 78 Ավընիւ տը Սաքսի սրճարանի ներքնասրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ՎԱԼԱՆՍ ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէի ընկերական ընդհ· ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ ·— Հ· Յ· Դ· Վաղպառելի Արամ խումբի ժողովը, այս Կիրակի ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ ·— Հ· Յ· Դ· «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ· ընկերական ժողովը այս Կիրակի, ժամը 20·30ին, Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ

ՔԱՐԵԼ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր, Պարի երկու նուագախումբ, պիւֆէ

OLYMPEի ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ

Կ'ԵՐԳԷ ԺԱՆ ՎԱՍԻԼԻՍ

Créateur en France des Enfants du Pirée

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝

U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16e). Tél. TRO. 03-18, C.C.P. Paris 8019-72

Մուտքի տոմս, 7·50 Ն· Ֆ·

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ ԿԻՍ ԳԻՆ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՆԵՐԵԿՈՅԹ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ

փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին ·—

ԵՐԳՈՎ՝ Պ· Մկրտիչ Պօղոսեան, Լ· Մոմճեան եւ Նահապետեան Քոյրեր :

ՊԱՐՈՎ՝ Պ· Վ· Թորոսեան, Օր· Ժ· Պէտոյեան, Նարեկ պարախումբը :

ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ· Լ· Պօյաճեան եւ Փ· Գուլակզեան (կիթառ) Վ· Ժամպուրեան (ջութակ), Հ· Մեհլէմճեան (դաշնակ):

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ· Ա· Գրիգորեան, Ժ· Սերոբեան, Օր· Ա· Կարապետեան, Օր· Ա· Աքմաճեան :

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Կառվարենց խումբի կողմէ :

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola Concours de danse

AU BEAU NOYER

A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT

7 ETAGES D'EXPOSITION

D'AMEUBLEMENTS

CRÉDIT SANS FORMALITÉS

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

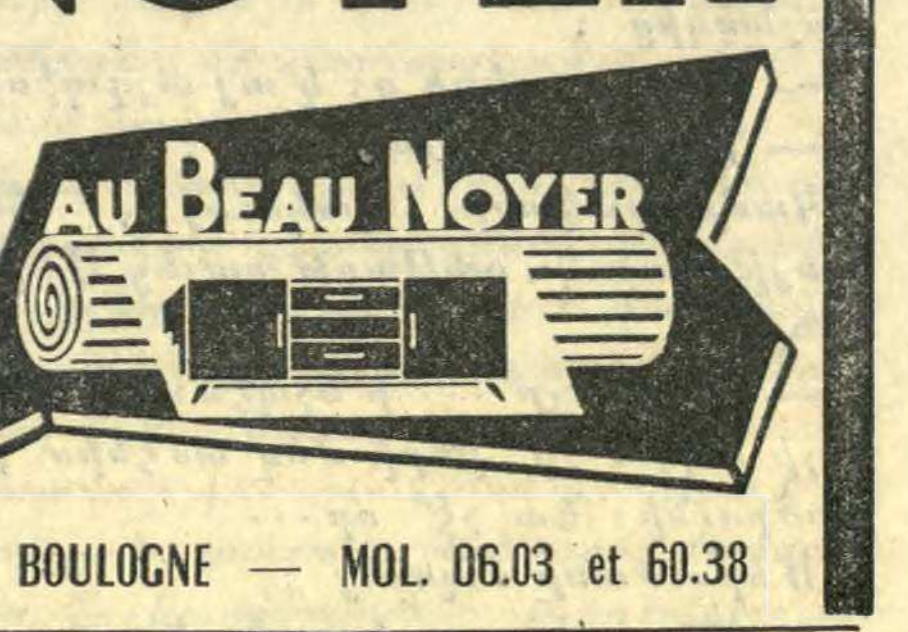

185, BD. JEAN JAURÈS — 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ

ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՅ

Սուսամ (ՌՈՃԻԿ)

ՀԷԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

LE BOSPHORE

MARQUE DEPOSEE

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA · CHOCO-LOC

Ste le BOSPHORE

SIÈGE SOCIAL

2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 18 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

SAMEDI 18 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9032 — 37EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4833

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

(ՓԵՏՐ. 18Ի ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ)

18 Փետրուար 1921 :

Քառասուն տարի է անցած այս պատմական թուականէն ի վեր, որ հայ ժողովուրդի ազատագրական շարժումներու երկար շղթային ամրապինդ մէկ օղակը կը կազմէ :

Որքան անասհման էր եղած մեր բազմաչարչար ազգին ուրախութիւնը, երբ դարերու սարկութենէն վերջ յաւիտենական Արարատի հովանիին տակ իր աճիւններէն վերածնած էր անկախ Հայաստանը, այնքան անչափելի եղաւ անոր դառնութիւնն ու յուսախաբութիւնը, երբ 1920 Դեկտեմբեր 2ին հարաւի եւ հիւսիսի թշնամիները ձեռք ձեռքի տուած խեղդեցին զայն :

Մեր հայրերու պատմական հողամասերը դարերով կը տառապէին այլազգիներու տիրապետութեան տակ :

Հայ քրիստոնեայ ժողովուրդը աչքերն ուղղած էր դէպի հիւսիս, «խաչապաշտ» Ռուսէն սպասելով իր փրկութիւնը :

Մեծն Պետրոսի եւ Եկատերինա կայսրուհիին վրայ դրուած յոյսերը ԺԸ. դարուն՝ ի դերեւ ելան : Դաւիթ բէկ եւ իր Ղարաբաղցի կտրիճները Գանձակի առջեւ ի զուր սպասեցին ազատարար ռուս բանակին :

Ռուս մեծ ինքնակալը մինչեւ Տէրպէնտ հասնելէ եւ Կասպից ծովու եզերքի կարգ մը քաղաքները գրաւելէ վերջ, խոհեմութիւն համարեց վերադառնալ իր մայրաքաղաքը, անպաշտպան հայ գիւղերը ենթարկելով պարսիկ խաներու արիւնալի վրիժառութեան :

Մէկ դար վերջ, 1826ին Պարսիկներու, 1829ին Թուրքերու դէմ մղուած պատերազմներուն մէջ Հայերը առաւելագոյն օժանդակութիւնը ընծայեցին Երմոլովի եւ Պասկեվիչի բանակներուն, յուսալով ստեղծել անկախ Հայաստան :

Երեւան, Էջմիածին եւ հայկական ընդարձակ հողամասեր անցան ռուսական տիրապետութեան տակ : Հայերը տէր փոխեցին պարզապէս : Իսկ կամաւորական շարժման ղեկավար Ներսէս Աշտարակեցի, իբրեւ վարձատրութիւն, աքսորուեցաւ Պիշնեւ, նշանակուելով առաջնորդ Պեսարապիոյ :

Խրիմի պատերազմը 1854 – 55ին, ռուս-թուրք պատերազմը 1877–78ին նոյնպէս մեծ յոյսեր ներշնչեցին Հայերուն :

Կրկին յուսախաբութիւն :

Սան – Ստեֆանոյի 16րդ եւ Պերլինի 61րդ յօդուածները միայն եղան Հայոց բաժինը 1878ին, աղբիւր դառնալով մեր յետագայ դժբախտութեանց :

Ռուսն ու Թուրքը պատասխանատու էին հայ ժողովուրդի ճակատագրին :

Երկուքն ալ կը սպառնային մեր գոյութեան : Մէկը սպիտակ, միւսը կարմիր ջարդով :

Ցարական Ռուսիան իր ձուլման քաղաքականութեամբ կը սպառնար մեր եկեղեցիին ու մշակոյթին :

Կովկասի հայկական դպրոցները կը փակէր 1885ին : Էջմիածնի կալուածները կը գրաւէր 1903ին : Աւելի առաջ երթալով, Ազրպէյճանի Թուրք – Թաթարները կը հանէր Հայերուն դէմ՝ 1905ին : Հ. Յ. Դաշնակցութեան վարիչ դէմքերը կը ձերբակալէր 1910ին եւ հայ ժողովուրդի մեծագոյն կուսակցութիւնը ցուցարարական ձեւով դատի կը քաշէր Ս. Պետերբուրգի ծերակոյտին առջեւ :

Առաջին աշխարհամարտին, մինչ մէկ կողմէ կ'օգտագործէր հայ վրիժառու բազուկը Թուրքին դէմ, միւս կողմէ 1916ին Զօր. Եուտէնիչ կը ծրագրէր Քօզաքներ տեղաւորել հայկական նահանգներուն մէջ, որոնք գրաւուած էին ռուս բանակներուն կողմէ եւ ուր Հայեր չկային՝ տեղահանութեանց հետեւանքով :

Աւելի առաջ, ազատագրուած Վանը յանկարծակի կը պարպէր, պատճառ դառնալով Վասպուրականի տասնեակ հազարաւոր Հայերու աղիտալի բռնագաղթին :

1917ի բոլշեւիկեան յեղափոխութեան օրերուն, ռուս զինուորները կը լքէին կովկասեան ճակատը, Հայերը առանձին ձգելով Թուրք բանակին դէմ :

1917 Դեկտ. 31ին Լէնին ու Ստալին ծանօթ հրամանագրով իբրեւ թէ ինքնորոշման իրաւունք կու տային Հայերուն : Իրականին մէջ ռուսական բանակը քաշելով Հայաստանէն, ճամբայ կը բանային Թուրք զինուորներուն՝ դէպի Կովկաս :

1918 Մարտ 3ին Պրէսթ – Լիթովսքի մէջ Թուրքին նուէր կու տային Պաթումը, Կարսն ու Արտահանը :

Պատմական այս քանի մը դառն ճշմարտութիւնները վերյիշեցինք Փետրուարեան ապստամբութեան քառասնամեակին առթիւ :

ՀՐԱՆԴ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՀՈԳԵՐԸ

—o—

ՄԱՍՄՈՒՏԻ ՑԻՒՐԻԽ ՄԵԿՆԵՑԱՒ

Թունուզի տեղեկատուութեան նախարարը Մասմուտի տեսնուելէ ետք Ալժ. Ազատ. Ճակատի պարագլուխներուն հետ Ցիւրիխ մեկնեցաւ ուր պիտի հանդիպի Նախագահ Պուրկիպայի : Մասմուտի յայտարարած է թէ բոլորովին համաձայնած է Ֆերաթ Ապպասի հետ, յայտնի չէ սակայն թէ ի՞նչ բանի շուրջ :

Մասմուտի խօսելէ ետք տը Կոլի եւ Ապպասի հետ կ'երթայ Պուրկիպային որ հաւանաբար Փարիզ գայ գալ շաբաթ տը Կոլի հետ տեսնուելու համար : Այս ամբողջը ցոյց կու տայ թէ բանակցութեանց ճամբան կը բացուի :

× Հինգշաբթի գիշեր Ալժէրի մէջ չորս ռումբեր պայթեցան որոնց մէկը փաստաբանի մը դուռին առջեւ որ նոյն օրը մերժած էր պաշտպանել փաստաբան Փոփին սպաննողը : Ուրիշ մը պատճառ դարձաւ որ 21 մահմետականներ վիրաւորուին :

Նոյն ժամուն Փարիզի Լը Մոնտի խըմբագրատան առջեւ կը պայթէր ուրիշ ռումբ մը, միայն նիւթական վնասներ պատճառելով :

× Ընկերվարական պարագլուխ Կի Մոլէ, ճաշի մը ընթացքին զոր կազմակերպած էր առեւտուրի եւ ճարտարարուեստի Հանրապետական Կոմիտէն յայտնեց, թէ ոչ մէկ հաւանականութիւն կայ որ ընկերվարականները կառավարութեան մասնակցին «Թերթօն է այդ պատմութիւնը» չեշտեց Կի Մոլէ որ կը նկատէ թէ ընկերվարականներու չմասնակցիլը արժանապատուութեան հարց չէ այլ՝ սկզբունքի :

« Ժողովրդավար ենք, կ'ըսէ Կի Մոլէ, երբ կ'ընդունինք որ օրէնքը մեծամասնութեան կողմէ որոշուի, բայց մեծամասնութիւն մը իրաւունք չունի օրէնք մը մըշակելու, երբ ան կը վնասէ մարդուն տարրական իրաւունքներուն, որոնք վեր են օրէնքէն » :

—o—

ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ միջեւ կնքուած առեւտրական համաձայնագրի հիման վրայ Թուրքիա ելեկտրական կազմածներ, մեքենաներ եւ ինքնաշարժներ պիտի ներածէ՝ Խ. Միութենէն : Եւ անոր պիտի ծախէ բուրդ, բամպակ, ծխախոտ, պտուղ եւ կաշի :

ԸՍՈՂԸ ՄԵՆՔ ՉԵՆՔ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

—o—

Բ.

Վրացի տարագիր մը կը զարմանայ որ չենք մատնանշած իր նախկին հայրենիքը, Խ. Միութեան կողմէ գաղթավայրի վերածուած երկիրներու ցանկին մէջ : Անշուշտ, իրաւունք ունի, բայց մեր առաջադրութիւնն էր ցոյց տալ, թէ ի՞նչ միջոցներով Խ. Միութիւնը, միշտ կրկնելով հանդերձ Խրուշչեւի բերնով, թէ ինք, գաղթատիրութեան դէմ եղող աշխարհի մեծագոյն կայսրութիւնն է, իրեն կ'ենթարկէ անկախ մկրտուած, բազմաթիւ երկիրներ : Խորհրդային Միութիւնը ունի դաշնակցային սահմանադրութիւն մը, բայց իր կառավարութիւնը, ըլլայ ան Ռուսաստանի հանրապետութիւնը, թէ «ընկեր» պետութիւնները ենթարկուած են համայնավար կուսակցութեանց որոնց կանոնագիրը կեդրոնաձիգ, միաւորական եւ ոչ դաշնակցային է : Ուրիշ խօսքով, Միութեան Հանրապետութիւնները անջատուելու իրաւունք ունին, բայց արգիլուած է, ամէնէն խիստ պատիժներու սպառնալիքով, օգտագործել այդ իրաւունքը, նոյնիսկ օգտագործելու մասին մտածել :

Վրաստանի պարագան տարբեր, բայց աւելի գէշ է : «Մոսկուայի ստրկացուցած ժողովուրդներու կարգին, կը գրէ այս վրացի տարագիրը, Վրաստան կարմիր բանակի յարձակման ենթարկուեցաւ, հակառակ անոր որ ոչ – յարձակողական դաշնագիր մը կար, բռնաբարելով միջազգային իրաւունքը » եւ կ'աւելցնէ .— « Հին մշակոյթի տէր ազգերու վրայ կատարուած յարձակումը, գաղթատիրութեան ամէնէն գէշ ոճիրն է » :

Բայց ո՞վ կը յիշէ այսօր, Վրաստանի ողբերգութիւնը : Այս փոքրիկ երկիրը, որ Միջին Դարուն այն ատենուան Ֆրանսայի կրկին բնակչութիւնը ունէր, քրիստոնէական մարդկայնութեան եւ ազատութեան հին աւանդութիւն մը կը պահէ : Ապրած էր Թուրք – Մոնկոլեան մեծ ներխուժումները եւ պաշտպանած՝ Եւրոպան : 1799ին, հարկադրաբար ընդունեցաւ Ռուսաստանի հովանաւորութիւնը, սակայն, 1801ին, Աղեքսանտր Ցարը պարզապէս կը կցէ : 1918 Մայիս 20ին, Վրաստան կը հռչակէ իր անկախութիւնը եւ կը դառնայ ժողովրդավար հանրապետութիւն ու իբրեւ այդ՝ կը ճանչցուի Եւրոպական զանազան պետութիւններու եւ Ռուսիոյ կողմէ : Արդ, 1921 Փետրուարին, առանց դոյզն պատրուակի, կ'ենթարկուի ներխուժման, կարմիր բանակի կողմէ եւ կը դառնայ ինքնավար միաւորութիւն մը՝ Անդրկովկասի խորհրդային հանրապետութիւններու Միութեան մէջ, որ իր կարգին կապուած էր Խորհրդային Հանրապետութեանց Միութեան :

Բազմաթիւ այլ ըմբոստութիւններու շարքին ընդհանուր յեղափոխութիւն մը ծայր կու տայ 1924ին, որ կը ճզմուի, վեց հազար վրացի հայրենասէրներու արեան գինով : Եւրոպան կը յուզուի : Ֆրանսայի մէջ, Փիէր Ռընօտէլ եւ ընկերվարական կուսակցութիւնը կը բողոքեն Մոսկուայի գաղթատիրական այս ոճիրին դէմ : Բայց ի զուր : Ազգերու Դաշնակցութիւնը ինչպէս ՄԱԿը 1956ին Հունգարիոյ դէպքերուն առթիւ, ոչ մէկ բան ձեռք կը ձգէ :

Ցիշենք նաեւ խորհրդային գաղթատիրութեան ամէնէն յատկանշական նենգամտութիւններէն մէկը, Միութեան Հանրապետութիւնները որոշ պարագաներու տակ կրնան կորսնցնել ինքնավար Հանրապետութեան իրենց դիմագիծը՝ անջատուելու երեւակայական իրաւունքին առնթեր : Կը բաւէ որ բնիկ ժողովուրդը փոքրամասնութիւն դառնայ, շնորհիւ հոն տեղաւորուած Ռուսերու եւ Եւրոպացիներու թիւին եւ խնդրոյ առարկայ երկիրը պարզապէս կը կցուի, առանց անջատումի իրաւունքի, Խորհրդային Միութեան :

Հակառակն է Ֆրանսայի կողմէ Ալժերիոյ, Հիւսիսային Ափրիկէի եւ սեւ Ափրիկէի մէջ ի գործ դրած քաղաքականութեան : Այսպէս է որ Խազախստանի հանրապետութիւնը ենթարկուելու վրայ է այդ յետադարձութեան : Արդարեւ, Խազախները այլեւս 29,6 առ հարիւրը կը կազմեն տեղական բնակչութեան :

Ի վերջոյ, ռուսական կայսրութիւնը, որ իր լայնատարած սահմաններուն մէջ պահեց ցարական նախկին կայսրութեան բոլոր հողամասերը, եւ աւելցուց նոր երկիրներ, միշտ անջատուելու իրաւունքով, բայց զայն օգտագործելու արգելքով :

— Եթէ լաւ հասկցայ, կ'ըսէ բարեկամ մը, որպէսզի Ֆրանսա վերականգնէ իր նախկին կայսրութիւնը, պէտք է եւ կը բաւէ որ զօրավար տը Կոլ իր տեղը տայ Մորիս Թորէզի : Ի՞նչ պիտի պատահի այդ պարագային, Ալժերիոյ մէջ :

— Ալժերիա անմիջապէս հանրապետութիւն մը պիտի դառնայ Ֆրանսական Խ. Միութեան մէջ : Բայց իրաւունք պիտի չունենար օգտագործելու իրեն շնորհուած անջատումի եւ «անկախութեան» իրաւունքը : «Ազգայնական» որեւէ ցոյց, մահմետական, արաբ կամ Քապիլ պիտի որակուէր «յետադիմական գաղափարական շեղում» ու պիտի զսպուէր իբրեւ « Պետական ոճիր » :

Այդ պայմաններուն տակ Մարոքի թագաւորին եւ Պուրկիպայի կը մնայ իրենց տեղը ծանր նստիլ, քանի որ Մաղրէպի համայնավար կուսակցութիւնները՝ մասնաճիւղերը Փարիզի տէր – տիրական Ֆրանսական համայնավար մեծ կուսակցութեան, իրենց կարգին տէր – տիրական կ'ըլլային Ռապաթ, Ալժէ եւ Թունուզ : Ի՞նչ ըսիք սոր :

— Արդարեւ լուծում մը պիտի ըլլար : Սակայն առարկութիւն մը կայ : Ան թէ՝ Ֆրանսայի համայնավար մեծ կուսակցութիւնը ըլլալով իր կարգին, Խ. Միութեան համայնավար աւելի մեծ կուսակցութեան մէկ մասնաճիւղը եւ, ընդունած ըլլալով իր անվիճելի ենթարկումը, Ֆրանսա պիտի դառնայ խորհրդային հանրապետութիւն մը, անջատուելու իրաւունքով, բայց գործադրելու արգելքով :

— Այս հակասութեան բարոյականը այն է, կ'եզրակացնէ բարեկամս, որ որոշ թիւով ջրածին կամ «գերջրածին» ռումբեր եւ միջերկրային հրթիռներ, սպուտնիկներ եւ զօրաբաժիններ ունենալէ ետք, երկիր մը իրաւունք ունի գաղթատէր ըլլալու իրեն համար եւ հակագաղթատէր՝ ուրիշներուն համար, առանց պատիժի : Տխուր երեւոյթ ...

Ֆիկառօ — ՌԷՄԻ ՌՈՒՌ

(Ա. մաս, «Յառաջ», 11–2–61)

ՃՇԴՈՒՄ

Էօրոփ պարբերաթերթի տնօրէնը Պ. Փիէր Ապրահամ, Փետրուար 10ի Յառաջի գրութեան առթիւ կը խնդրէ մեզմէ ճշդել թէ 1959 Մարտ 5ին, Հայաստան գրած իր նամակին պատասխանը ստացած է 1959 Յունիս 29, այսինքն միայն չորս ամիս ետքը, եւ ոչ թէ տարի մը, ինչպէս գրած էինք : Իր պատասխանով Տիկին Գրիգորեան կը յայտնէր Պ. Փիէր Ապրահամի թէ « Հայաստանի գրողները գործի ձեռնարկած են արձակի եւ չափածոյի հաւաքածոն պատրաստելու համար » :

Բոլորովին համաձայն ենք Պ. Փիէր Ապրահամի հետ երբ մեզի դիտել կու տայ թէ չորս ամսուան ժամանակամիջոցը շատ բնական է ապահովելու համար բազմաթիւ գրողներու եւ բանաստեղծներու աշխատակցութիւնը :

ՀՐԱՉ ՉԱՔԸ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԸ ԴԱՌՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿ ՎԱՏՂԻ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Ե՛ր ոտքին տակ ունիս վարդագոյն գորգ մը, որ ամբողջ սենեակը կը ծածկէ։ Ամբողջ սենեակը կը թուի ծաղկավետ պարտէզ մը։ Ամբողջ սենեակը կը բուրէ վարդերու հոտով։ Ամբողջ սենեակը կը լեցուի վարդերու հոտով, երբ ներս կը մտնէ Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ Պուշկին։

Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ Պուշկին ներս կը մտնէ, ձեռքին մէջ ունենալով ոսկեզօծ ափսէ մը, որուն վրայ կան վարդեր։ Ան կը մօտենայ քեզի, կը խոնարհի, կը համբուրէ քու ձեռքդ, կը մատուցանէ քեզի ափսէն, կը գոչէ.

— Ահա՛ վարդեր, որոնք ես ինքս քաղեցի ձեզի համար, ո՛վ Ձեր Վսեմութիւն։

Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ Պուշկին կը կարծէ, որ դուն Ռուսիոյ Ցարն ես։ Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ Պուշկին կը կարծէ, որ դուն Ռուսիոյ Ցարն ես, որովհետեւ ան ինքը Ռուսիոյ Ցարը չէ։ Ան ինքը Ռուսիոյ Ցարը չէ, որովհետեւ ան ինքը Ռուսիոյ Ցարը չէ, ան կը կարծէ, որ դուն Ռուսիոյ Ցարն ես։

Ալեքսանդր Ալեքսանդրովիչ Պուշկին կը կարծէ, որ դուն Ռուսիոյ Ցարն ես, որովհետեւ ան ինքը Ռուսիոյ Ցարը չէ։

ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԸ

ԱՐՏԱՍԱՀԱՆ ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԳԻՐ

ՊԱՎԼՈՍ ՆԱՆՋԻ

— Բնաւ . տակ մեր Կամբրոնի : Ամէնուն ծանօթ է , որ Ամերիկայի մէջ ոչ մի հին տուն կայ : Մի – միայն մեր եկեղեցին է , որ հինգ հարիւր տարուայ հին է : Ամերիկացիները ամէն բան նոր կը սիրեն : Ամէն ինչ , որ Ամերիկայի մէջ հին է , կը քանդեն եւ նորը կը շինեն : Ամերիկացիները կ՚ուզեն , որ իրենց քաղաքները ամէն տարի նորոգուին , ամէն տարի նոր տեսք առն

Երէցկին Փայլակեան, Տէր եւ Տիկին Մովսէս Փայլակեան (Պէյրութ), Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Ճիւհէրեան, ինչպէս նաեւ Փայլակեան, Մեսէլճեան, Նարլեան, Պարոնվարդեան, Ունճեան, Հարեան, Տատեան, Մարտիրոսեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, եղբօր եւ ազգականին՝

ԱԴԴԷ ՔՀՆՅ. ՓԱՅԼԱԿԵԱՆԻ

կսկծալի վախճանումը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 13ին:

Յուղարկաւորութիւնը այսօր Շաբաթ, ժամը 10ին, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբրեւ այդ նկատել:

Տէր եւ Տիկին Գէորգ Խաչխաչեան, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Ղուկանեան, Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Կէօպէքճեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Խորէն Կէօպէքճեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Յակոբ Էլիզեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Գրալեան, Այրի Տիկին Ոգինէ Փալյեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Վերժին Կարապետեան եւ զաւակները (Քանատա), Պ. Կարապետ Մուրատեան (Քանատա), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Տարուանեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Սեթանճեան, Ունճեան, Շահինեան, Վուազէն, ընտանիքները կը ծանուցանեն իրենց մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, քեռկնոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ԱՂԱՒՆԻ ՓԱՆՈՍԵԱՆԻ
(Ծնեալ Կէօպէքճեան)

մահը որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 15ին, Թընոն հիւանդանոցը:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Երկուշաբթի առաւօտ ժամը 9ին, Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Օլնէ սու Պուայի գերեզմանը:

ԼԻՈՆԻ «ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ»
ՎԱՐԺԱՐԱՆ–ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Հովանաւորութեամբ Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութեան, ղեկավարութեամբ նորընտիր Կրթ. Մարմնոյն:

Այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Սթիւտիօ Քրեքի սրահին մէջ, 24, Րիւ Տիւնուար:

Դպրոցական եւ մանկական նորանոր պարեր ու հաճելի երգեր, արտասանութիւններ, տրամախօսութիւններ եւ զանազան անակնկալներ:

Կը ներկայացուի նաեւ աշակերտներու կողմէ դպրոցական եւ ընտանեկան թատերախաղեր, առաջնորդութեամբ Հայկազեան վարժարանի ուսուցչուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեանի:

Պիտի ըլլայ նաեւ ծնունդը խորհրդանըշող կենդանի պատկեր մը:

Կաղանդ Պապան պիտի այցելէ փոքրիկներուն նուէրներ բաժնելու համար:

Մուտքը ազատ է:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէին, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. ենթակոմիտէներու եւ խումբերու եւ Նոր Սերունդի խումբերուն:

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ

ԸՆԿ. ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

Ուղերձ՝ Հ. Յ. Դ. Շաւարշ Միսաքեան խումբի եւ Նոր Սերունդի կողմէ:

Ընկեր ԱՐՄԷՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ԱԼՀԱՄՊՐԱՅԻ ՄԷՋ

340. BLD. CHAVE

Շաբաթ, Փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Պ. Սարգիս Ջէօրէճեան (ջութակ), Օր. Սեդա Թուրքէլեան (արտասանութիւն), Օր. Ջէօրէճեան (դաշնակ), Օր. Անժէլ Կարապետեան (Լիոնի երաժշտանոցէն, երգ), Օր. Էլէօնօր Կարապետեան (Թեհրանի Պետ. Երաժշ. դաշնակ), Պ. Պ. Մօսոյեան եւ Ջ. Գասեան (արտասանութիւն եւ երգ):

Հայկ. գեղջկական պարեր Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Նոր Սերունդի պարախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Քեմանչիստ Համոյի

Կենդանի պատկեր «Յուցադրութիւն յեղափոխական դէմքերու» մոգական լապտերով:

Կէս գիշերէն վերջ եւրոպական պարեր մինչեւ արշալոյս: ԺԱՆ ՎԱՆՏՈՄ նուագախումբ:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Փետրուար 25ին:

ԶԵԿՈՅՑ ԱՂՔ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Գոհունակութեամբ կը յայտարարենք որ Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան կողմէ նոր մէկ միլիոն հին ֆրանքի գումար մը Աղքատախնամ Ընկերակցութեան տրամադրութեան տակ դրուած է:

Այս վեհանձն նուէրը թոյլ պիտի տայ շարունակել մեր սնտուկին կողմէ բացուած օգնութեանց յատկացումները: Ինչպէս ծանօթ է, այս յատկացումները կը տրուին անոնց, որոնք պատահական, անակնկալ եւ դժբախտ դէպքի մը հետեւանքով կը գտնուին տնտեսական դժուարին կացութեան մը առջեւ եւ կրնան նրման օգնութեամբ մը վերագտնել իրենց սովորական կենցաղը:

Խնդրանքները կ'ընդունուին Աղքատախնամի գրասենեակը, ուր մասնաւոր յանձնախումբի մը կողմէ մանրակրկիտ կերպով կը քննուին խնդրարկուին տընտեսական կացութիւնը եւ ուզած օգնութեան պարագան ուսումնասիրելէ վերջ միայն հետեւանք կը տրուի:

Պէտք է ջերմօրէն շնորհակալ ըլլալ Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, իր հասկացողութեան, սոյն վեհանձն ու զօրեղ նուիրատուութեան համար զոր կը բերէ մեր գործունէութեան:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 3·30ին, Մշակոյթի Տան մէջ, Մէթրօ Քատէ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ Փետր. 19ին, Կիրակի ժամը 15·30ին, Րիւժէի սրահը:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Նոր Սերունդի «Միժանթօ» խումբի կողմէ:

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Պէրիէ – Միյէ շքեղ սրահներուն մէջ:

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հայածէս պատարագ ու քարոզ պիտի ձայնասփռուին Վատիկանի ռատիոկայանէն:

Պատարագիչ՝ Գրիգոր Վ. Պետրոսեան:

Քարոզիչ՝ Ներսէս Ծ. Վ. Սեթեան, (Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ կղերանոցի):

Նիւթ՝ «ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԴԱՒԱՆԱՆՔԸ»:

Կարճ ալիք՝ 31·10, 25·55 եւ 19·84:

Միջին ալիք՝ 196 մ.:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Հովանաւորութեամբ Լիոնի Ազգ. Միութեան, ղեկավարութեամբ նորակազմ Կրթ. Մարմնոյ, առաջնորդութեամբ ծանօթ վարիչ մանկապարտիզպանուհի Օր. Ընծայ Ստեփանեանի, Լիոնի Հայկազեան վարժարանի դպրոցական հանդէսը, տեղի կ'ունենայ Կիրակի, Փետրուար 19ին, Րիւ Տիւնուարի 24 Թիւ սրահին մէջ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Կը հրաւիրուի անխտիր լիոնահայութիւնը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԻՓԱՆ – ԿՈՄԻՏԱՍ
ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

Բացառիկ ձեռնարկը, Մայիս 7ին:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Լանսէի, Րընժի եւ Կրընոպլի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը ճիշդ 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկ. Մանուկի բնակարանը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

Վռամեան եւ Ընկ. Կարօ միասնաբար, այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Ակնունի ենթակոմիտէն այս Երեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Ահարոնեան ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Վաղարշակի Արամ խումբի ժողովը, այս Կիրակի ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անդրանիկ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Կիրակի, ժամը 20·30ին, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի եւ Ն. Միսաքեան խումբի վարչութիւնները ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրեն իրենց ընկերները, այս Կիրակի ժամը 15ին:

Սոյն ժողովին ներկայ պիտի ըլլայ Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Պետրոս Պալթայեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գէորգ Պալթայեան (բնիկ Մերմենիկցի), դեղագործ (եղած է Պոլիս եւ Եգիպտոս): Եգիպտոսէն Ֆրանսա անցած է, տեղեկացնել՝ Պետրոս Պալթայեանի,

189, BD. DE LA MADELEINE, NICE

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՐԱՆՑԻԿ ԵՐԵԿՈՅԹ
ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի ԽԱՆԱՍՈՐ խումբին կողմէ

Փետրուար 18, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ

Salle des Fêtes d'Issy-les-Moulineaux

25, AVE. VICTOR CRESSON — METRO MAIRIE D'ISSY

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.—

ԵՐԳՈՎ՝ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան, Լ. Մոմճեան եւ Նախապետեան Քոյրեր:

ՊԱՐՈՎ՝ Պ. Վ. Թորոսեան, Օր. Ժ. Պէտոյեան, Նարեկ պարախումբը:

ՆՈՒԱԳՈՎ՝ Պ. Լ. Պօյաճեան եւ Փ. Գուլակզեան (կիթառ) Վ. Ժամպուրեան (ջութակ), Հ. Մեհլէմճեան (դաշնակ):

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ Պ. Ա. Գրիգորեան, Ժ. Սերոբեան, Օր. Ա. Կարապետեան, Օր. Ա. Աթմաճեան:

Պիտի ներկայացուի «ԵՐԵՔ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ» Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կատակերգ խումբի կողմէ:

de 24 h. à l'aube GRAND BAL DE NUIT

avec le sensationnel orchestre typique

ROBERTO SETO

et ses 12 rumberos

Buffet - Bar - Tombola — Concours de danse

ՀԱՅ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Փետրուար 19

HOTEL GEORGE V

Հովանաւորութեամբ

ՋԱՐԵՀ ՊԷՅ ՆՈՒՊԱՐԻ

Ժամը 17էն մինչեւ կէս գիշեր, Պարի երկու նուագախումբ, պիւֆէ

OLYMPEԻ ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԸ
Կ'ԵՐԳԷ ԺԱՆ ՎԱՍԻԼԻՍ

Créateur en France des Enfants du Pirée

Attractions - Cotillons - Tombola

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը եւ սեղանները դիմելով՝

U.G.A.B. 11, Square Alboni, Paris (16e). Tél. TRO. 03-18, C.C.P. Paris 8019-72

Մուտքի տոմս, 7·50 Ն. Ֆ.

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄՈՒՏՔ ԿԻՍ ԳԻՆ

Լօխում
Հէլվա
Թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS: Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE · MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ 19 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

DIMANCHE 19 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9033 — 37EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4834

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԻՏԻ ԾԱԳԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍԸ

Երեսուն ամիս միայն չնչեց վերածնած Հայաստանի ժողովրդավար, ազատ ու անկախ Հանրապետութիւնը, որ աչքի փուշ էր դարձած իր երկու հարեւաններուն, — Թուրքին ու Ռուսին :

Մէկը չփացած բոլշեւիկեան յեղափոխութեան ընծայած անակնկալ ու բացառիկ առիթէն, աչքերն ուղղած էր դէպի Թուրան :

Միւսը՝ կարմիր շապիկ հագած՝ կ'օրօրուէր համաշխարհային յեղափոխութեան բոցավառ երազներով, մեծ յոյսեր դրած մահմետական Թուրքիոյ վրայ :

Երկուքն ալ թշնամի էին Սեւրի դաշնագրին, որ հանդիսաւորապէս կը նուիրագործէր Անկախ եւ Միացեալ Հայաստանը : Երկուքն ալ դաշնակցած «իմպերիալիստ» պետութեանց դէմ իրենց պայքարին մէջ, դիւրին որս մըն էին գտած իրենց սահմաններուն վրայ, յանձին նորազատ Հայաստանի :

1920ի աշնան դաւադրաբար քանդեցին մեր անկախութիւնը եւ իրարու միջեւ բաժնեցին մեր փոքրիկ հողամասը : Թուրքը յարձակեցաւ իր բանակով եւ գրաւեց մեր երկիրը : Բոլշեւիկ Ռուսն առաւ իր բաժինը՝ երբ դադրած էր պատերազմը :

Ճիշդ այս ձեւով պիտի շարժէր Ստալին տասնեւինը տարի վերջ, 1939ին : Մինչ գերման բանակը Սեպտեմբեր 1ին յանկարծակի կը յարձակէր Լեհաստանի վրայ եւ 18 օր վերջ կռիւը կը դադրէր, բոլշեւիկները — առանց մէկ գնդակ արձակելու — կը գրաւէին մեզի բախտակից այդ երկրէն իրենց բաժինը :

Ճզմուած բոլշեւիկեան մուրճին եւ Թրքական սալին մէջտեղ, Հայաստան անձնատուր կ'ըլլար : Մոսկուայի լիազօր Լեգրան գրաւոր յանձնառութիւն կը ստորագրէր ոչ մէկ հալածանքի ենթարկելու նախկին վարչաձեւի քաղաքային պաշտօնեաներն ու զինուորականները :

Միացեալ դահլիճ կը կազմուէր՝ Զօր. Դրոյի եւ Ս. Վրացեանի մասնակցութեամբ :

Համաձայնագրի մելանը չչորցած, բոլշեւիկները կը պատռէին զայն : Յեղկոմը ձեռք կ'առնէր իշխանութիւնը : Շատ չանցած կը ձերբակալուէին դաշնակցական կառավարութեան վարիչները : Երեւանի, Էջմիածնի, Ախտայի, Աշտարակի, Նոր Բայազիտի եւ Ղամարլուի բանտերը կը լեցուէին մտաւորականներով եւ հանրային գործիչներով, Յովհ. Քաջազնունիի եւ Համօ Օհանջանեանի պէս նախկին վարչապետներով, նախարարներով, խորհրդարանի անդամներով եւ խմբապետներով :

Կարմիր սուիններու կռթնած՝ հայ բոլշեւիկները կը կեղեքէին մայրաքաղաքի ու գիւղերու բնակիչները : Կը բռնագրաւէին տուները, կը կողոպտէին խանութները, կը յափշտակէին սնդեղէնները, ժողովուրդը սովամահ ըլլալու դատապարտելով :

Կը ձերբակալէին հայկական բանակի հարիւրաւոր սպաները, գլխաւորութեամբ սպարապետ Թովմաս Նազարբէկեանի եւ ձիւն - ձմեռով, սառնամանիքներու մէջէն կը քշէին զանոնք դէպի աքսորավայր :

Ահ ու սարսափ կը տիրէր ամէն կողմ :

Հայ ազատատենչ ժողովուրդը անկախութեան բարիքները լիուլի վայելելէ վերջ, կ'իյնար ամենաբիրտ բռնակալութեան ճանկերուն մէջ :

Բաժակը յորդեցաւ, երբ Փետրուար 17ի գիշերը անխիղճ բոլշեւիկները սկսան Երեւանի բանտին մէջ կացիններով սպաննել բանտարկեալ մտաւորականներն ու խմբապետները :

Ժողովրդական պոռթկումը եղաւ ինքնաբուխ ու տարերային : Քաջարի Սասունցիները զէնքի փարեցան ; կազմուեցաւ Հայրենիքի փրկութեան կոմիտէն, որ ձեռք առաւ իշխանութիւնը :

Եկուոր բոլշեւիկ զինուորներն ու անարժան հայ համայնավարները լեղապատառ բռնեցին փախուստի ճամբան : Բանտարկեալները արձակուեցան : Ժողովուրդը սկսաւ շունչ առնել :

Փետրուար 18էն մինչեւ Ապրիլ 2 ազատ օրեր ապրեցաւ Հայաստան : Ի վերջոյ բոլշեւիկները գերազանց ուժերով, — թնդանօթներով ու գնդացիրներով վերադարձան :

Ու ահա՛ քառասուն տարիէ ի վեր նըստած են հայ ժողովուրդի վզին :

Կարմիր բռնակալութեան դէմ ըմբոստութեան յեղափոխական դրօշը առաջին անգամ բարձրացնելու պատիւը կը պատկանի Հայուն :

Մեզմէ վերջ ուրիշ ազգեր ալ ապստամբեցան : Բայց մեզի պէս ճզմուեցան : Բազմաթիւ ուրիշներ անզօր կատաղութեամբ եւ լուռ համակերպութեամբ, մանաւանդ հայրենասիրութեամբ կը հանդուրժեն բռնակալի լուծին :

Սակայն կը հաւատան, մեզի պէս, որ ուշ կամ կանուխ պիտի կործանի բռնակալութիւնը եւ պիտի ծագի ազատութեան արշալոյսը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԲԱՆԱՁԵՒ ՔՈՆԿՈՅԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՓՐԵՒԱՍԻԱՑԻՆԵՐԸ ՄԻՋԻՆ ՃԱՄԲԱՅ ՄԸ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ

Մասամբ խաղաղ է Քոնկոյի կացութիւնը : Լումումպայի սպանութիւնը թէեւ ջղագրգռած է իր կողմնակիցները, բայց եւ այնպէս ոստիկանութիւն եւ բանակ կը հսկեն եւ ոչ մէկ արտակարգ միջադէպ պատահած է : Նոյնը կարելի չէ ըսել Քիվու նահանգին համար, ուր Լումումպայի մոլեռանդ խմբակներ ահ ու սարսափ կը տարածեն կոտրելով, հրկիզելով եւ սպաննելով, յատկապէս տեղւոյն Եւրոպացիները : Պելժ քահանայ մը սպաննուած եւ մարմինն ալ խոշտանգուած է : Միւս կողմէ, վերջին լուրերուն համաձայն Քաթանկայի բանակը կը շարունակէ իր յառաջխաղացումը Լուենայի եւ Պուքամայի շրջաններուն մէջ : Առջի օր, առաջին անգամ ըլլալով լուրջ դիմադրութեան հանդիպած են Քաթօթոյի մէջ :

Նիւ Եորքի մէջ, Ապահովութեան Խորհուրդը կը շարունակէ զբաղիլ Քոնկոյի հարցով : Վերջին նիստին, նոր առաջարկ մը ներկայացուեցաւ Ա. Միացեալ Հանրապետութեան, Սէյլանի եւ Լիպերիայի կողմէ : Ըստ այդ առաջարկին ՄԱԿը միջոցներ պէտք է առնէ արգիլելու համար քաղաքացիական կռիւները եւ յատկապէս Զօրավար Մոպութուի ծրագիրը՝ արեւելեան նահանգին վրայ յարձակիլ :

Ափրեւասիացիներու բանաձեւը հինգ գլխաւոր կէտեր ունի. — Ա) Միջազգային քննութիւն Լումումպայի սպանութեան համար : Բ) Բոլոր միջոցները ի գործ դնել, նոյնիսկ բռնի ուժը, քաղաքացիական պատերազմի մը դէմ դնելու համար : Գ) Ազգ. միասնականութեան դահլիճի մը ստեղծում, որուն վարչապետն ըլլայ Իլէօ, Կիզենկայի մասնակցութեամբ եւ Քազավուպուի աջակցութեամբ : Դ) Քոնկօն վերածել դաշնակցային պետութեան մը որուն միանայ Քաթանկան : Ե) Հեռացում բոլոր օտար ուժերու բացի ՄԱԿի հրամանատարութենէն, եւ հեռացում նաեւ պելժ զինուորական եւ այլ խորհրդատուներու :

Ինչպէս կ'երեւի յաւիտենական հաշտարար «միջնորդը»՝ Հնդկաստան այս անգամ ալ Ափրեւասիացիներու անունով կը փորձէ միջին ճամբայ մը գտնել եւ փրկել Քոնկոյի կացութիւնը : Կը թուի թէ նոյնիսկ իր բարեկամները վախցած են խորհրդային սպառնալիքներէն եւ ուզած են որեւէ ձեւով փրկել ՄԱԿը որ գէշ աղէկ պէտք է մնայ իբրեւ նուազագոյն չարիք : Կիզենկայի ամէնէն ջերմ կողմնակիցները, ինչպէս Նասր, շուտ հասկցան որ Կիզենկան այն մարդը չէ որուն վրայ կրնան յոյս դնել Քոնկօն իրենց ուզածին պէս կառավարելու համար : Կը մնայ անշուշտ գիտնալ թէ Խորհր. Միութիւնը վեթոյի իր իրաւունքը պիտի գործածէ : Ընդհանուր կարծիքն այն է որ պիտի խուսափի որովհետեւ խորքին մէջ ինք ալ չուզեր ծայրայեղութեանց երթալ :

× Լումումպայի սպանութիւնը կը շարունակէ աղմուկ հանել ամէն կողմ : Լէոփոլտվիլի մէջ պելժ կաթողիկէ քահանայ մը ծանր վիճակի մէջ հիւանդանոց փոխադրուած է : Լումումպայի կողմնակից մը քահանային օճիքէն բռնելով պահանջած էր որ հոգւոյ մը ըսէ Լումումպայի համար, քահանային մերժումին վրայ, Քոնկոցին խոշոր դանակ մը կը խոթէ անոր սիրտը : Լումումպայի բազմաթիւ կողմնակիցներ ձերբակալուած են :

× Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութիւնը հրապարակային յայտարարութեամբ մը դատապարտելէ ետք Լումումպայի սպանութիւնը եւ տը Կոլի վարչաձեւը որ պատասխանատու կը նկատէ այդ «ոճիրին», ուրբաթ օր հանրաժողով մը կազմակերպած էր Փարիզի Միւթիւալիթէի սրահը :

× Հետեւելով Խորհ. Միութեան Լեհաստան, Ռումանիա եւ Պուլկարիա խզեցին իրենց յարաբերութիւնները Համըրշըլտի հետ :

× Փողոցի ցոյցերը կը շարունակուին կարգ մը քաղաքներու մէջ, ինչպէս Ամսթերտամ, Պրիւսէլ, Քարաքաս, Աթէնք, Հավանա, Նայրոպի, Թոքիօ, Պորտօ եւ Լիլ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼԺԻՈՅ կառավարութեան ազատական բոլոր նախարարները իրենց հրաժարականը տուին : Հակառակ այս հաւաքական հրաժարականին, դահլիճը գործի գլուխ կը մնայ մինչեւ որ վարչապետն ալ տայ իր հրաժարականը : Պելժ դահլիճը 15 կաթողիկէ նախարար եւ 9 ազատական ունէր : Յառաջիկայ ընտրութեանց ընկերվարական ցանկին գլուխն է Ատլանտեան Ուխտի նախկին քարտուղար՝ Փօլ — Անրի Սփաք :

ԱԼՊԱՆԻՈՅ համայնավար կուսակցութեան 4րդ համագումարը, յատուկ բանաձեւով մը վաւերացուց կեդրոնական կոմիտէի քաղաքականութիւնը : Պաշտպանութեան նախարարը քննադատած է «Թիթօն եւ իր խմբակը» եւ այդ առթիւ դիտել տուած՝ «Վտանգը մեծ է, բայց պատերազմը անխուսափելի չէ » :

ՖՈՆ ԲՐԵՆԹԱՆՕ, Դաշնակցային Գերմանիոյ արտաքին նախարարը Պոն վերադարձաւ, Ուաշինկթընի մէջ տեսակցելէ ետք Քենըտիի հետ :

ՄԱՄՄՈՒՏԻ Թունուզի տեղեկատուութեան նախարարը Ցիւրիխ գնաց ուրկէ Փարիզ պիտի հասնի կիրակի իրիկուն : Պուրկիպայի տղուն հետ պիտի տեսնուի տը Կոլի հետ, ապա Հապիպ Պուրկիպա որդի Ուաշինկթըն պիտի երթայ, ուր Թունուզի դեսպան նշանակուած է, իսկ հայրը՝ Փարիզ պիտի գայ :

ԿԻՊՐՈՍԻ ներկայացուցչական ժողովը 9ի դէմ 41 ձայնով որոշեց անգլիական հասարակապետութեան մէջ մնալ հինգ տարի եւս :

« ԷԼԻԶԱՊԷԹ ՏՈՒՆՏ ԳՆԱ՛» գրուած էր բազմաթիւ Թուցիկներու վրայ զորս Անգլիոյ Թագուհիին գլխուն նետեցին կալկաթայի ցուցարարները : Թուցիկը «ընկերվարական կուսակցութիւն» ստորագրուած էր :

ՃԱՓՈՆԻ մէկ գիւղը՝ Նականօ հուսինի մը զոհ գացած է առջի օր : 11 հոգի մեռած են եւ շատեր թաղուած կը մնան փլատակներուն տակ :

«ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԼԺԵՐԻՈՅ» կազմակերպութեան մը կորիզ ստեղծուած է Ալժէի մէջ, մէկ հարիւրապետի եւ չորս ենթասպայի գլխաւորութեամբ :

ՄԱՔՄԻԼԸՆ Քանատա պիտի երթայ տեսակցելու համար վարչապետ՝ Տիֆընպէյքըրի հետ : Նախապէս պիտի հանդիպի Ուաշինկթըն, եւ տեսնուի Քենըտիի հետ :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ «Տէյլի Նիուզ» թերթը կը գրէ թէ նախկին նախագահը՝ Այզընհաուըր իրեն հետ տարած է կարեւոր փաստաթուղթեր՝ համաշխարհային երկրորդ պատերազմի վերին ժողովներու կապակցութեամբ :

ՑԻՒՐԻԽԻ մէջ հրջան ընող կարգ մը զըրոյցներու համաձայն «ԱՀԱԿ»ը հետեւեալ պայմանները դրած է բանակցութեան համար. — Ա) Խօսակցութիւններէ առաջ, փափաքելի է որ պաշտօնական զեկոյցով մը «ԱՀԱԿ»ը (Ալժ. Հանրապետութեան Աժամեայ Կառավարութիւն) ճանչցուի «ԱՀԱԿ»ը պատրաստ է տը Կոլի առաջարկած «դադար»ին համաձայնիլ եւ կրակը առժամապէս դադրեցնել, բայց չընդունիր որ կրակը դադրեցնելու որոշումը պայմանական ըլլայ եւ յետ խորհրդակցութեան :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻ ՁԱՅՆԸ

Ես բանաստեղծ եմ՝ յաւերժի որդի ,
Երկրնքը մայրս է, երկիրը հայրս,
Ես գիտեմ լուսէ լեզուն աստղերի ,
Եւ արտոյտների դայլայլ է ձայնս :—

Բայց ես, որ գրկել, շոյել ուզեցի
Որպէս մանկանս՝ աշխարհը դալար ,
Ես, որ սրտիս մէջ ծովից խոր լացի
Ուրիշի մի շիթ արցունքի համար ,
Ես, որ մրջիւնը չարի ոտնատակ ,

Ես, որ սիրոյ հետ մահուան դէմ ելայ՝
Անմահութիւնը տենչալով կեանքի,
Ես, հողագնդի կտուրից ահա
Կանչում եմ երկով մայր ծիծեռնակի ,

Որի ձագերին ցինն է մօտենում ,
Կանչում եմ, գոչում՝ սո՛ւր մերկացրէք ,
Ելել է մարդու ոսոխն ամենի , —
Դուք նրա մահո՛վ կեանք խնկարկեցէք :—

Ես կը համբուրեմ շրթունքը մահի՝
Բայց նրան ներել՝ չեմ կարող երբեք :
Ո՛հ, նա ուզում էր տիեզերքն անհուն
Խեղդել խաւարով այնքան ամենի ,

Որ արեւն անգամ խարխափէր մթնում ,
Եւ Լս մի լուսէ խորշ չգտնէի ···
Բայց սիրտս զանգ է դառել տագնապի ,
Ու խիղճս նրա լեզուակը ոսկի :

Եւ ես կանչում եմ, գոչում եմ՝ ելէ՛ք ,
Հէյ, ոտքի ելէ՛ք, ելէ՛ք ամենի,
Հիւսիս, Արեւելք ,
Սրարշաւ ելէ՛ք ,—
Ես կը համբուրեմ ոտքերն իսկ մահի՝
Բայց չարին ներել՝ չեմ կարող երբեք :—

Ես, որ տխրեցի մահով մի ծաղկի,
Ես, որ մրջիւնը չարի ոտնատակ ,—
Ես մռնչում եմ՝ նա մեռնի՛ պիտի
Եւ յաւերժ մնայ մահուան ոտքի տակ ···

Որ ազատ քայլէ խաղաղութիւնը
Դէպի մարդկութեան գալիք գարունը :

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՆՈՐ ՋԱՅՆԵՐ

ՄԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԵՐՔԷՆ

Ի՞նչ ուսում է կամ իմաստութիւն, զոր Գերմանացիք կը կոչեն ծէոփոլիթիք :

Հարկ չկայ գրադելու տեսաբանութեամբ, երկար յօդուածաշարքի մը նիւթ, — պատմութիւնը, որ մեզի ժառանգ կը մնայ մեր անունը կրող երկրէն կամ հողամասէն, շատ բան կը խօսի այդ մասին : Եւ յաճախ կը յիշեցնէ այն դժբախտութիւնները, նոյն պատճառին ծնունդ, որոնք տրուած են Երրայեցւոց՝ իբրեւ... «դաս» ըստ մարգարէական լեզուի :

Երկու հզօր եւ ահարկու կայսրութիւններ, բաբելական եւ եգիպտական, իրարու կը բախին այնպիսի ուժգնութեամբ, որ ճեղք մը կը ստեղծուի եբրայական մտքին վրայ, — այս երեւոյթը, իր կարգին, ծէոփսիրէֆ պիտի կոչէին Գերմանացիք : Կը կազմուի երկու կուսակցութիւն, — բառը առէք թրոփիսմ նշանակութեամբ : Զարմանալին այն է որ, երբ կը քննէք եբրայական մատենագրութիւնը, կը նկատէք որ Աստուած եւս ցոյց կուտայ նոյն... երկուութիւնը, — երբեմն Եգիպտացիներուն բարեկամ, երբեմն Բաբելացիներուն, ու ծեծը ... Երեմիան է որ կ'ուտէ : Վասնզի այս դժբախտ մարգարէն, ախոյեան արեւելեան կուսակցութեան՝ երբ երկիրը կը հակէր դէպի արեւմուտք (Եգիպտոս), կը հաւատար թէ Աստուծոյ ծառան Նաբուքոդոնոսորն է, որու պէտք է հպատակիլ՝ ընդդէմ Փարաւոնին : Ի՞նչպէս չարդարացնել Հրեային ընդվզումը, — որով պիտի ուզէի պատկերազարդել այս յօդուածին վախճանական միտքը, — երբ «Դաշինք Աստուծոյ հետ» համարուած ծանօթ գիրքին մէջ կը ստիպուի կրկնել, մերթ բարեկամ Բաբելոնի ընդդէմ Եգիպտոսի, մերթ բարեկամ Եգիպտոսի՝ ընդդէմ Բաբելոնի, այնպիսի անօրինակ հայհոյութիւններ, մարգարէներու բերնով արտասանուած, զորս ես պիտի չկարենամ գրել հոս՝ չգայթակղեցնելու համար ձեզ :

Հզօր երկու հակամարտ կայսրութիւններ, պարթեւական եւ հռովմէական, — այս ճակատները անուն փոխած են յետագային, — ըսենք՝ Արեւելքն ու Արեւմուտքը, քանիցս կը բախին իրարու, ասպատակելով մեր երկրէն ներս, — նոյն ճեղքը կը բացուի հայ մտքին վրայ : Այսպէս, գիտենք, եւ պատմութիւնը եւս կը վկայէ, թէ գոյութիւն ունէր արեւելեան կուսակցութիւն մը, — միշտ հասկցէք թրոփիսմ, — բայց մեր ծանօթութիւնները կուգան արեւմտեան կուսակցութեան տրուած վկայութիւններէն, միշտ կողմնակալ եւ պղտոր :

Ապահովաբար այս երեւոյթն է պատճառը՝ եթէ Ն. Ադոնց կը կարծէ թէ «Հայութիւնը, որպէս ազգ, միաձոյլ զանգուած չէ, եւ հասարակական տեսակէտից միօրինակ զէնք չէ» :

Միաձոյլ զանգուա՛ծ, — միտք բերէք կրօնական, քաղաքական, մշակութային գոյներու խաղը Հայկազեան աւազանին մէջ : Դեռ կանուխ է խօսիլ ժամանակակից պատմութեան մասին :

Հեռանա՛նք, հեռանա՛նք :

«Դրօշ» թագաւոր էր Տրդատ, — արդի Հայաստանի մէջ «դրօշ» կը կոչուէին այն թագաւորները, որոնք գահ կը բարձրանան ոչ թէ ժառանգական իրաւունքով եւ ժողովուրդին ընդհանուր ցանկութեամբ, այլ օտար ուժերու ճնշումին տակ : Այդպէս է որ «առիւծաբազուկ» Տրդատէս տիրացաւ հայկական գահին՝ Հռովմի կամքով եւ հայ արեւմտեան կուսակցութեան փափաքով :

Որքան քաջ, նոյնքան ուշիմ, Տրդատ նկատեց որ «միաձոյլ զանգուած մը չէ Հայութիւնը», եւ արքայական գահէն անկախ, երկրին ղեկը կը գտնուի քրմապետութեան ձեռքը : Հզօր, ահարկու ուժ մըն էր քրմապետութիւնը, — հոգեկան աւանդութիւններով ու ձգտումներով՝ «արեւելահայեաց», ժողովուրդին հոգիին մէջ խոր արմատ արձակած, կալուածատիրական իրաւունքներով՝ ապառաժ շինած :

Տրդատ աւագ պարտականութիւն համարեցաւ սիրաշահիլ քրմապետութիւնը, որ երկրորդ պետութիւն մը դարձած էր երկրին մէջ : Եւ հռովմէական ձեւով՝ Հայաստանը վերածեց հսկայ կրկէսի մը, որու մէջ նետեց քրիստոնեաները, թողլով որ քուրմերը կատարեն առիւծի դեր :

Ո՞չ ոք կրնար երեւակայել թէ Տրդատ պիտի սիրաշահէր քրմապետութիւնը այդքան արագ, կա՛րճ ժամանակի մը մէջ : Ամրացնելէ ետք իր դիրքը, քննելէ ետք երկրին ամէնէն զօրաւոր կամ տկար անկիւնները, գրաւելէ ետք բոլոր ռազմագիտական կէտերը, այս անգամ յարձակեցաւ քրմապետութեան վրայ, քանդեց, կոտորեց, մոխիրի վերածեց անհաւոր կազմակերպութիւնը, քուրմերը յանձնելով քրիստոնեաներու վրէժխնդրութեան :

Այս ձեւով կը փճացնէր երկու թշնամի, երկու մակաբոյծ կազմակերպութիւն, երկու հակապետական շարժում : Տրդատ կ'ուզէր հիմնել պետութիւն, — մէկ պետութիւն, միաձոյլ պետութիւն, գերիշխան պետութիւն, ինչպէս դարաշրջանի մեծ պետութիւնները, որոնք կը մերժէին ճանչնալ երկու գահով պետութիւն :

Քրիստոնէութեան տրուած իրաւունքը չէր հակասեր իր տեսակէտին, — մատաղատի, ազազուն, առանց որեւէ յաւակնութեան՝ այս աշխարհի վրայ, վտանգ չէր ներկայացներ քրիստոնէութիւնը, ընդհակառակն կը զբաղեցնէր ժողովուրդին միտքին հետաքրքրութիւնը : Հանճարեղ թագաւորը Հայաստան եկած չէր քրիստոնէութիւն հիմնելու համար, ինչպէս կը գրեն, կ'աւանդեն, կը վկայեն, կը պնդեն, կ'երդուըննան մեր խեղճուկրակ պատմագիրները : Տրդատ զարկաւ նախ քրիստոնեաներուն՝ սիրաշահելու համար քուրմերը եւ ամրացնելու համար իր դիրքը, յետոյ զարկաւ քրմապետութեան՝ հիմնելու համար պետութիւն, պետութիւն, պետութիւն, արդիական իմաստով :

Ժողովուրդները առաջնորդ կ'ուզեն, եւ ոչ թէ պալրշրանղ : Տրդատ առաջնորդ մըն էր հանճարեղ, կտրիճ, քաջ, — նման առաջնորդ քիչ անգամ կ'ունենան ազգերը : Ա՜հ, պէտք է կարդալ պատմութիւնը ուր կը նկարագրուի թէ ինչպէս քաջերու մէջ քաջ, արիաբասց այս երիտասարդը, վիրաւորուելէ ետք Եփրատէն անդին՝ պատերազմի մը ընթացքին, նոյնպէս ձին, իր կռնակը կը կապէ զէնքերն ու ձիուն սարքը, ձին ալ առած իր կողքին, լողալով կ'անցնի Եփրատը :

Մեր պատմագիրները շատ նսեմացուցած են, սակայն, այս գերմարդը, պանծացնելու համար իրենց մարդը, Գրիգոր :

Երբ հսկայ ապառաժ մը կ'իյնայ ջուրի աւազանի մը մէջ՝ դուրս թափելով ամբողջ ջուրը, ձուկ բռնողներ շատ կ'ըլլան : Այդ կարգի ձկնորսութիւն մըն էր որ կատարեց քրիստոնէութիւնը Հայաստանի մէջ, օգտուելով Տրդատի ռազմավարութենէն : Բայց, միամի՛տ մարդիկ, մեր մատենագիրները, նախ խոզի կերպարանափոխելէ ետք Տրդատը (Աստուածաշունչ Մատեանի ընթերցումներէն բոցավառած երեւակայութեամբ, — կարդալ Նաբուքոդոնոսորի վախճանը), յետոյ բարձրացնելով սրբութեան, չես գիտեր ուրկէ՛ բերին մութ մարդ մը, կոչեցին «Լուսաւորիչ» առանց մոռնալու տալ ազնուական ծագում եւ մտից տոմս արքայական պալատներու : Ագաթանգեղոսի ռամիկ երեւակայութիւնը, այստեղ, կը հասնի գռեհկութեան՝ մեզի պատմելու համար բաներ, զորս մենք չենք համարձակիր գրել այս էջերուն մէջ : Բոլոր այդ նկարագրութիւնները պէտք է ըսել թէ բանագողութիւն են, «վարք սրբոց» կոչուած ածիոկրաֆիք գիրքերու մէջ յաճախակի գործածութեամբ մաշած, ցամքած, երիթացեալ պատառիկներու նման :

Դժուար չէր, նման հզօր թագաւորի մը համար, քրմապետութեան աւերակներուն վրայ բարձրացնել համեստ եւ անվնաս անձնաւորութիւն մը, «կարապետ քրիստոնէութեան ի Հայս» լուսապսակը թողլով իրական պատմութեան վկայութեան : Բայց ժողովուրդը կը սիրէ ոսկեզօծել ծագումները, — ահա թէ ինչո՛ւ նոյնիսկ Ցիսուսի տրուած է ... արքայական ծագում՝ Դաւիթի ցեղէն, քիչ գտնելով աստուածային ծագումը :

Եւ հիմա ժամանակն է ըսելու թէ Տրդատ, իր կարգին, չէր կրնար երեւակայել, — ի՛նչ փոյթ թէ չտեսաւ, — որ քրիստոնէութիւնը, զարմանալի արագութեամբ մը եւ կարճ ժամանակի մը ընթացքին, պիտի աճէր, ամրանար, զօրանար, ու դառնար նոյնքան սպառնալի կազմակերպութիւն մը, երկրորդ պետութիւն մը, հարուստ՝ իր կալուածներով (կրօնական աւատապետութեան հզօր...), վտանգաւոր՝ իր էնթրիկներով : Արդարեւ, տեսնուեցաւ որ նոր կրօնքը եւս անկախ իր յաւակնութիւններէն՝ արքայական գահէն բարձր կանգնելու ձգտումներով, հետզհետէ կը նուազեցնէր ժողովուրդին ռազմունակութիւնը եւ ազգային զգացումը, վտանգելով պետութեան ... պահովութիւնը :

Նիւթը կը պահանջէ շարունակել ... բաքննութեան նոյն ոգիով, պեղել ... պատմութիւնը, — ի՛նչ գանձեր ... թաղուած :

Ահա Մեսրոպը, հայկական հանճարի այս բացառիկ մարմնացումը, որ ... դարրնէ Հայոց պատմութեան մեծագոյն եւ յաւիտենական զէնքը, — գիրը : Այ... զէնքն է որ գայլ (պայլըն) դրուեցաւ ... քրիստոնէութեան բերանը, յանուն պետութեան ապահովութեան : Պապ ... յանդուգն փորձ մը կատարեց, — ... քաշեց երկրին շուրջ :

Բոլոր այս ձեռնարկները չունին վերջնական ապահովութիւն : Չէին կրնար տալ : Եւ երբեք չպակսեցաւ վտանգը Վասնզի.

— Հողը կը դաւաճանէր :

Ահա այս հարցն է որ կը կազմէ ծէոփոլիթիքէ կոչուած գիտութեան մէկ ... լուխը : Այդ գլուխին մէջ է, նոյնպէս, ... կ'ուսումնասիրուի մեր պատմութեան ... մէնէն անդութ, ամէնէն անողոք պատ... դամը, որու մասին կարելի չէ խօսիլ ... բազարակաւ, այլ միայն պատրաստուած մտաւորականներու առջեւ, հեղինակութեանց առջեւ, պատասխանատու առաջնորդներու առջեւ, որոնց հետ ... խորհրդակցութիւն մը պահանջ մըն է ... օրերուն :

Ժողովուրդին ներկայացուելիք ... չէ այդ հարցը, ի՛նչ փոյթ թէ Րաֆֆի ... Մայքըլ Արլէն, դաւանութեան պահ... մէջ, անդրադարձած ըլլան անարտասանելի ճշմարտութեան :

Եւ սակայն ժողովուրդը գտած է ... պահովութեան նոր ճամբայ մը, ինչպէս ... նոր ճամբայ կը բանայ ջուրը զոր հողը կը մերժէ ընդունիլ՝ երբ չի ծծեր այլեւս :

Ուրեմն պիտի գրեմ այդ մասին, ... գի այժմէական :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՍԿ պաշտօնական ամսագիր, Կաթողիկոսութեան Հայոց Կիլիկիոյ, կրօնական, կրթական, գրական եւ բանասիրական, թիւ 11 – 12, Նոյեմբեր – Դեկտեմբեր, 1960 :

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԼՈՒՍԱՑԱՐԱՐՈՒՀԻՆ

Նաւակայքին դիմացը, տանիքը՝ փողոցի պատին ուղղութեամբը վերջացող խցիկի մը մէջ կը լուար Սուրբիկ աղտոտ, սեւցած լաթերը զորս շաբաթը երկու անգամ կը ժողվէր՝ ընտանեզուրկ նաւավարներէ, ձկնորսներէ, մօտակայ փուռին գործաւորներէն, գիշերները անկիւնի խաւէն պառկող գաւառացի պանդուխտներէն ու նաւակայքին վրայի նեղ խուցերուն մէջ բնակող նաւավարներէն : Զարաշար կ'աշխատէր խեղճ աղջիկը մինչեւ իրիկուն թակոյկին վրայ կորաքամակ, թեւերը մինչեւ արմուկները սոթտած, թնճուկ մազերը, որք թերեւս սանտր բնաւ տեսած չէին, ճակտէն մինչեւ ուսերուն վրայ խուիւ, խուիւ, ցիրուցան, չապիկին ճեղքէն ցուցնելով նիհար՝ կրակին տաքութենէն պղնձագոյն դարձած լանջը, որ տխուր հեւքով մը չարունակ կ'ելնէր կ'իջնէր : Ձեռքի տենդոտ շարժումներով կը ծեծէր, կ'աճըռէր լաթերը, անոնց աղտը հանելու մոլեգնութեամբ մը համակուած : Միս մինակը կ'ապրէր Սուրբիկ, հայրը մեռած ըլլալուն եւ մայրն ալ, հակառակ աղջկանը կամքին, նորէն ամուսնացած ըլլալուն՝ նաւամատոյցին վրայ բիլաւ ծախողի մը հետ :

Սուրբիկ առեր քալեր էր մօրը տունէն ու երկու երեք օր աղէն անդին անօթի պտըտելէն ետքը այդ խցիկին մէջ մտած էր եւ քիչ ատենէն բաւական յաճախորդ ձեռք էր ձգած :

Աղտոտութեան յաղթելու այդ գործունէութեան մէջ սփոփանքի եւ զբօսանքի պէս բան մը կը գտնէր մանկամարդ լուացարարուհին, թակոյկին մէջ լեցուող օճառին սպիտակ փրփուրները հաճոյական տեսք մը կ'ընծայէին իր սեւուկ աղուոր աչուըներուն, զորս յօնական ակնարկով կը դիտէին իր կոշտ յաճախորդները : Սուրբիկ մինչեւ մութը կը լուար, եւ յետոյ, պարտէզին մէջ լարած հին փըտտուկ չուաններուն վրայ կը փռէր շապիկներն ու թաշկինակները : Գործը բոլորովին աւարտելէ ետքը շտապով կ'ուտէր կը լմնցնէր ունեցած ուտեստը, անկողինը կը փռէր մահճակալի ձեւով շինած տեղի մը վրայ ու կը պառկէր՝ շատ անգամ իր լաթերը երազելով, որք ճեպ ճերմակ կ'ըլլային եւ յաճախորդները կը գովէին իր լուացարարական ճարտարութիւնը :

Ցաջորդ օրը աւելի եռանդով կ'աշխատէր, լաթերը աւելի սաստկութեամբ կը ճզմէր կը ճմռթկէր իր փրփրցուցած կարմիր մատներուն մէջ, եւ զմայլումի ու գոհունակութեան եզական հառաչանք մը կ'արձակէր, երբ զանոնք քով քովի փռելէն ետքը՝ անձառ ակնարկ մը կը նետէր անոնց վրայ :

Առանձնութիւնն ու թշուառութիւնը բընաւ տաղտուկ եւ յուսահատութիւն չէին պատճառածեր Սուրբիկին, ընդհակառակն չափազանց գոհ էր իր վիճակէն, իր թակոյկէն, հնոցէն ու եփացել զատ ամէն բանի կասկածելի աչքով կը նայէր եւ ընաւ մէկուն հետ բարեկամութեամբ չէր տեսնուէր :

Բայց օր մը, երբ, նաւակայքին վրայի խուցը բնակող ծեր նաւավարի ճերմակեղէնները տարաւ, երիտասարդ մը նշմարեց, որ կարճ փաթուռ մը հագած, ոտուըները բոպիկ, հուժկու կուրծքը գետինը փռած կը քնանար : Սուրբիկ անտարբեր աչքով մը դիտեց այդ կայտառ մարմինը ու հարցուց նաւավարին թէ ով էր անիկա :

— Թոռոսին խայլեկովը պալըխճութիւն՝ կ'ընէ կոր, պատասխանեց ծերունին, տահա նոր է, ամա... Աստուած հեռու ընէ :

— Անունը ի՞նչ է :

— Յուսէփ :

— Լաթերը ուրի՞ կուտայ կոր :

— Նայինք, ըսեմ տէ քեզի տայ :

Սուրբիկ տնակը դարձաւ, թակոյկին առջեւն անցաւ, սկսաւ բիրտ շարժումներով չարչրկել լաթերը եւ օճառն այնքան ուժգին քսել որ փրփուրի ահագին կոյտով լեցաւ ամանը :

Գիշերը, պառկած ատենը, ակռանե... րուն մէջէն Սուրբիկ կամացուկ մը փըր... տաց.

— Յուսէփին լաթերն ալ ես պիտի վը... լամ :

Այն գիշերը երազեց թէ Յուսէփին լա... թերը կը լուար եւ անանկ կը ճերմկցնէ... որուն նման մինչեւ այն ատեն ոչ մէկու... լաթը ճերմկցուցած չէր :

Առտուն կանուխ արթնցաւ եւ լուացք... կարգադրութիւնները ընելէ ետք նաւա... կայքը վազեց : Յուսէփ նոր ելած էր ծովին ջուրովը երեսն ու կուրծքը կը լը... ւար : Լուացարարուհին երկչոտ քայլեր... ներս մտաւ եւ աչք ըրաւ ծերունի նաւա... վարին որ լուացքի մասին խօսի երիտա... սարդ ձկնորսին հետ :

Ծերունին ըսաւ.

— Ծօ՛, Յուսէփ, աղտոտներդ ... ետքը սաոր տուր, հէմ աղէկ հէմ ... կը լուայ :

Երիտասարդը իր չապիկին ծայր... սրբուելով հանդերձ, Սուրբիկը դիտեց... անոր թուխ աչուըներուն մէջ մխրճեց ի... կրակոտ նայուածքը, ու թեթեւ ժպիտ... մը ցուցնելով իր ճերմակ ակռաները, ը... սաւ.

— Բէք աղէկ, վաղը առտու էկուր... առ :

ԵՐՈՒԽԱՆ

(1 Շար.)

ՀԱՄԱՅՆ ՔԱՐԱՔԱՆԸ

ՄԱՏԱՂԱՐ ՎԱՀԱՆ ՏԵՐ-ՂԱԶԱՐՅԱՆԻ

ՎԱՀԱՆ ԶԱՔՈՅԻ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՄԻՆՉԵՎ ՄԵՐ ՕՐԵՐԸ

Մենք պատմում ենք մեր ժողովրդի ազատագրական պայքարի մասին, որ տևեց ավելի քան երեսուն տարի, մինչև որ հաղթանակ տարավ Հայկական ԽՍՀ-ում խորհրդային կարգերի հաստատումով։ Այդ պայքարի ամենավառ էջերից մեկը Վանի ինքնապաշտպանությունն է 1915 թ. ապրիլ-մայիսին։ Վանեցիները, որոնք ոչ միայն զենքի, այլև պարենի ու դեղորայքի խիստ պակաս էին զգում, ստիպված եղան ինքնապաշտպանության կազմակերպել ամբողջ քաղաքը պաշարած թշնամու դեմ։ Ամիսներ շարունակ նրանք հերոսաբար դիմադրեցին թուրքական զորքերի հարձակումներին, մինչև որ ռուսական զորքերը ազատագրեցին Վանը։

Ներկայացնում ենք Վանի ինքնապաշտպանության մասնակից Վահան Զաքոյի հուշերը։

ՎԱՀԱՆ ԶԱՔՈՅԻ ՀՈՒՇԵՐԸ

Ա

Մեր տունը գտնվում էր Վանի Ռշտունիք թաղամասում, Ռշտունի Մեծ եկեղեցու մոտ։ Ես ծնվել եմ 1900 թ. հունվարի 1-ին։ Հայրս՝ Մարտիրոս Զաքոյի Ղազարյանը, զբաղվում էր առևտրով։ Մայրս՝ Մարիամ Ղազարյանը, տնային տնտեսուհի էր։ Ես ունեի երկու քույր՝ Վարդանուշ և Սիրանուշ, և երեք եղբայր՝ Գրիգոր, Ստեփան և Հակոբ։ Ես ամենամեծն էի։

Հայրս ինձ ուղարկեց Վանի Ս. Գրիգոր վարժարանը, որտեղ ես սովորեցի մինչև 1914 թ. ամառը։ Վարժարանում ուսուցանում էին հայոց լեզու, աշխարհագրություն, պատմություն, թվաբանություն, աստվածաբանություն և օտար լեզուներ։ Ես սիրում էի կարդալ, հատկապես պատմական գրքեր։ Երազում էի մեծանալ և դառնալ ուսուցիչ։

Մեր ընտանիքը ապրում էր համեստ, բայց ապահով կյանքով։ Հայրս ուներ փոքր խանութ, որտեղ վաճառում էր կտոր և գաղթականական ապրանքներ։ Մայրս հոգում էր տան և մեզ՝ երեխաների մասին։ Մենք ունեինք նաև մի կով և մի քանի հավ, որոնց կերակրելը իմ պարտականությունն էր։

Ամռանը ընտանիքով գնում էինք Արտամետ գյուղ, որը Վանից 12 կմ հեռու է։ Այնտեղ մենք ունեինք մի փոքրիկ տնակ և այգի։ Այդ օրերը մեզ համար տոն էին։ Ես լողում էի լճում, հավաքում էի ելակ և խնձոր, օգնում էի մորս խոհանոցում։ Գյուղում ես ընկերացա հարևան տղաների հետ, որոնց հետ միասին ձկնորսություն էի անում և ձիեր արածեցնում։

Հիշում եմ, որ 1913 թ. աշնանը հայրս ինձ տարավ Վան՝ գնելու ձմեռային հագուստ և կոշիկ։ Առաջին անգամ էի տեսնում այդքան մեծ քաղաք։ Տեսա շուկան, որտեղ հարյուրավոր խանութներ էին, տեսա Վանա լիճը, որի ափին կանգնած էր Վանի հին ամրոցը։ Այդ ամենը ինձ վրա մեծ տպավորություն թողեց։ Երազում էի մի օր ապրել Վանում։

Մեր ընտանիքը սիրում էր կարդալ։ Տանը մի փոքրիկ գրադարան ունեինք, որտեղ կային հայ հեղինակների գրքեր՝ Րաֆֆի, Պեշիկթաշլյան, Մուրացան։ Ես հատկապես սիրում էի Րաֆֆու պատմական վեպերը։ Նրանք ինձ ոգեշնչում էին և ուզում էի ինքս էլ գրել։ Առաջին անգամ 1913 թ. աշնանը մի փոքրիկ տետրակում գրեցի իմ առաջին պատմվածքը՝ «Ձմեռային գիշեր» վերնագրով։ Ցավոք, այդ տետրակը չպահպանվեց։

Հայրս ինձ ուղարկեց Վանի Ս. Գրիգոր վարժարանը, որտեղ ես սովորեցի մինչև 1914 թ. ամառը։ Վարժարանում ուսուցանում էին հայոց լեզու, աշխարհագրություն, պատմություն, թվաբանություն, աստվածաբանություն և օտար լեզուներ։ Ես սիրում էի կարդալ, հատկապես պատմական գրքեր։ Երազում էի մեծանալ և դառնալ ուսուցիչ։

Մեր ընտանիքը ապրում էր համեստ, բայց ապահով կյանքով։ Հայրս ուներ փոքր խանութ, որտեղ վաճառում էր կտոր և գաղթականական ապրանքներ։ Մայրս հոգում էր տան և մեզ՝ երեխաների մասին։ Մենք ունեինք նաև մի կով և մի քանի հավ, որոնց կերակրելը իմ պարտականությունն էր։

Ամռանը ընտանիքով գնում էինք Արտամետ գյուղ, որը Վանից 12 կմ հեռու է։ Այնտեղ մենք ունեինք մի փոքրիկ տնակ և այգի։ Այդ օրերը մեզ համար տոն էին։ Ես լողում էի լճում, հավաքում էի ելակ և խնձոր, օգնում էի մորս խոհանոցում։ Գյուղում ես ընկերացա հարևան տղաների հետ, որոնց հետ միասին ձկնորսություն էի անում և ձիեր արածեցնում։

Հիշում եմ, որ 1913 թ. աշնանը հայրս ինձ տարավ Վան՝ գնելու ձմեռային հագուստ և կոշիկ։ Առաջին անգամ էի տեսնում այդքան մեծ քաղաք։ Տեսա շուկան, որտեղ հարյուրավոր խանութներ էին, տեսա Վանա լիճը, որի ափին կանգնած էր Վանի հին ամրոցը։ Այդ ամենը ինձ վրա մեծ տպավորություն թողեց։ Երազում էի մի օր ապրել Վանում։

Մեր ընտանիքը սիրում էր կարդալ։ Տանը մի փոքրիկ գրադարան ունեինք, որտեղ կային հայ հեղինակների գրքեր՝ Րաֆֆի, Պեշիկթաշլյան, Մուրացան։ Ես հատկապես սիրում էի Րաֆֆու պատմական վեպերը։ Նրանք ինձ ոգեշնչում էին և ուզում էի ինքս էլ գրել։ Առաջին անգամ 1913 թ. աշնանը մի փոքրիկ տետրակում գրեցի իմ առաջին պատմվածքը՝ «Ձմեռային գիշեր» վերնագրով։ Ցավոք, այդ տետրակը չպահպանվեց։

Բ

1914 թ. հունիսին ես ավարտեցի վարժարանի չորրորդ դասարանը։ Ամռանը հայրս որոշեց, որ ես պետք է օգնեմ իրեն խանութում։ Ես սկսեցի աշխատել որպես վաճառող։ Դա ինձ համար նոր փորձ էր։ Ես սովորեցի հաշվել, գրանցել ապրանքները և շփվել հաճախորդների հետ։ Աշխատանքը դժվար էր, բայց ես ուզում էի հայրիկիս օգնել։

Հունիսի վերջին մենք լսեցինք, որ Սերբիայի գահաժառանգ Ֆրանց Ֆերդինանդը սպանվել է Սարաևոյում։ Մեծահասակները խոսում էին պատերազմի հավանականության մասին։ Ես չէի հասկանում, թե ինչ է նշանակում պատերազմ, բայց զգում էի, որ մեծերը անհանգիստ են։

Հուլիսի 28-ին Ավստրո-Հունգարիան պատերազմ հայտարարեց Սերբիային։ Մի քանի շաբաթ անց պատերազմի մեջ մտան Գերմանիան, Ռուսաստանը, Ֆրանսիան և Անգլիան։ Թուրքիան դեռ չորոշվեց, բայց մենք զգում էինք, որ նրանք պատրաստվում են պատերազմի։

Հոկտեմբերին զորակոչեցին հորս։ Նա ստիպված էր թողնել խանութը և գնալ զորանոց։ Մենք մնացինք տանը՝ մայրս, քույրերս, եղբայրներս և ես։ Դժվար ժամանակներ սկսվեցին։ Ապրանքների գները բարձրացան, և մենք սկսեցինք զգալ սովի սպառնալիքը։

Ես շարունակեցի աշխատել խանութում, բայց եկամուտը շատ փոքր էր։ Մայրս սկսեց կարել ուրիշների համար, որպեսզի գումար վաստակի։ Մենք ստիպված էինք վաճառել մեր կովը և հավերը, որպեսզի կարողանանք գնել հացահատիկ։

1915 թ. գարնանը լուրեր տարածվեցին, որ թուրքերը պատրաստվում են ջարդել հայերին։ Մենք չէինք հավատում, որ դա կարող է տեղի ունենալ, բայց մեր հարևանները՝ հայ գաղթականները, պատմում էին, թե ինչ են տեսել իրենց գյուղերում։ Մենք սկսեցինք զենք հավաքել՝ հրացաններ, փամփուշտներ, նռնակներ։ Ես օգնում էի հորեղբորս՝ Գրիգորին, որը զինվորական էր եղել, զենքերը թաքցնել։

Ապրիլի 20-ին լուր եկավ, որ Վանի նահանգապետ Թահսին բեյը հրամայել է բոլոր զենքերը հանձնել։ Մենք հասկացանք, որ ժամանակը մոտ է։ Ապրիլի 24-ին սկսվեցին առաջին ձերբակալությունները։ Մեր հարևան Կարապետ Մելիքյանին տարան, և նրանից այլևս լուր չեղավ։

Ապրիլի 28-ին թուրքական զորքերը սկսեցին հարձակվել հայկական թաղամասերի վրա։ Մենք լսում էինք հրացանների կրակոցները և տեսնում էինք, թե ինչպես են այրվում հայկական տները։ Մայրս ասաց, որ մենք պետք է պատրաստ լինենք փախչելու։ Մենք հագանք ամենատաք հագուստները, վերցրինք մի քանի պարեն և սպասեցինք։

Մայիսի 1-ին մեր թաղամասը շրջապատվեց թուրքական զորքերով։ Մենք հասկացանք, որ մեզ ոչնչացնելու են։ Մայրս որոշեց, որ մենք պետք է միանանք ինքնապաշտպանության ջոկատին, որը կազմակերպվել էր մեր եկեղեցում։ Մենք վազեցինք եկեղեցի, որտեղ արդեն հավաքված էին հարյուրավոր մարդիկ։

Այդ օրերին ես հասկացա, որ պատերազմը ոչ միայն զինվորների, այլև խաղաղ բնակչության համար է։ Ես տեսա մահ, սով և վախ։ Բայց ես նաև տեսա մարդկանց քաջություն և միասնություն։ Այդ օրերը ինձ համար դարձան մեծահասակ դառնալու դպրոց։

Գ

Մայիսի 1-ին մեր թաղամասը շրջապատվեց թուրքական զորքերով։ Մենք հասկացանք, որ մեզ ոչնչացնելու են։ Մայրս որոշեց, որ մենք պետք է միանանք ինքնապաշտպանության ջոկատին, որը կազմակերպվել էր մեր եկեղեցում։ Մենք վազեցինք եկեղեցի, որտեղ արդեն հավաքված էին հարյուրավոր մարդիկ։

Այդ օրերին ես հասկացա, որ պատերազմը ոչ միայն զինվորների, այլև խաղաղ բնակչության համար է։ Ես տեսա մահ, սով և վախ։ Բայց ես նաև տեսա մարդկանց քաջություն և միասնություն։ Այդ օրերը ինձ համար դարձան մեծահասակ դառնալու դպրոց։

Ինչպես հայտնի է, Ա. Յուրինյանի անվան պատմական արվեստանոցը հանրապետական մասնավոր ուսումնական հաստատություն է, որը գործում է ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարության կողմից տրված լիցենզիայի հիման վրա։ Ուսումնական հաստատությունը ստեղծվել է 1990 թ. և ունի 3 ֆակուլտետ՝ նկարչության, քանդակագործության և ճարտարապետության։ Ուսումնական տևողությունը 5 տարի է։ Ընդունելությունը կատարվում է միայն ավարտական դասարանի աշակերտների համար։

Ընդունելության համար անհրաժեշտ է ներկայացնել հետևյալ փաստաթղթերը՝ դիմում, ծննդյան վկայական, 6 լուսանկար, բժշկական տեղեկանք։ Ընդունելության քննությունները տևում են 3 օր։ Առաջին օրը՝ նկարչություն, երկրորդ օրը՝ քանդակագործություն, երրորդ օրը՝ ճարտարապետություն։ Ընդունելության քննությունների արդյունքները հրապարակվում են քննությունների ավարտից հետո 2 օրվա ընթացքում։

Ուսումնական տարին սկսվում է սեպտեմբերի 1-ին և տևում է մինչև հունիսի 30-ը։ Ուսումնական տարին բաժանված է երկու կիսամյակների։ Ամռանը նախատեսված է պրակտիկա։ Ուսումնական տարվա ընթացքում նախատեսված են նաև ուսումնական ճամփորդություններ։

Ուսումնական հաստատությունն ունի հարուստ գրադարան, որտեղ կան ինչպես հայերեն, այնպես էլ օտար լեզուներով գրքեր։ Գրադարանը բաց է ամեն օր՝ 9:00-ից մինչև 18:00։ Ուսանողները կարող են օգտվել նաև համակարգչային լաբորատորիայից։

Ուսումնական հաստատությունն ունի նաև հանգստյան տուն, որտեղ ուսանողները կարող են հանգստանալ ամռանը։ Հանգստյան տան գտնվելու վայրը՝ Սևանա լճի ափին, Գեղարդավանք գյուղի մոտ։ Հանգստյան տունը կարող է միաժամանակ ընդունել մինչև 50 հոգի։

Ուսումնական հաստատության տնօրենն է Ա. Յուրինյանի անվան պատմական արվեստանոցի հանրապետական մասնավոր ուսումնական հաստատության հիմնադիր-տնօրեն Ա. Յուրինյանը։

Ուսումնական հաստատության հասցեն՝ ք. Երևան, Կոմիտաս պողոտա 49։ Հեռախոս՝ 012-34-56-78։ Էլ. փոստ՝ info@yurinyan-art.am։

Ուսումնական հաստատության կայքը՝ www.yurinyan-art.am։

Ուսումնական հաստատությունը գործում է ամեն օր՝ 9:00-ից մինչև 18:00։ Ուսանողները կարող են օգտվել նաև համակարգչային լաբորատորիայից։

Ուսումնական հաստատությունն ունի նաև հանգստյան տուն, որտեղ ուսանողները կարող են հանգստանալ ամռանը։ Հանգստյան տան գտնվելու վայրը՝ Սևանա լճի ափին, Գեղարդավանք գյուղի մոտ։ Հանգստյան տունը կարող է միաժամանակ ընդունել մինչև 50 հոգի։

Ուսումնական հաստատության տնօրենն է Ա. Յուրինյանի անվան պատմական արվեստանոցի հանրապետական մասնավոր ուսումնական հաստատության հիմնադիր-տնօրեն Ա. Յուրինյանը։

Ուսումնական հաստատության հասցեն՝ ք. Երևան, Կոմիտաս պողոտա 49։ Հեռախոս՝ 012-34-56-78։ Էլ. փոստ՝ info@yurinyan-art.am։

Ուսումնական հաստատության կայքը՝ www.yurinyan-art.am։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

(Շար. նր. համարից)

Նոաթյան Մուշեղ Գրիգորի (Նոր – Նորք) – Մասնագիտությունը՝ ատամնաբույժ։ Ծնվել է 1960 թ. Ուսումնարանն ավարտել է 1978 թ., բուժական ֆակուլտետը՝ 1984 թ. Աշխատանքի է անցել որպես ատամնաբույժ։ Ամուսնացած է, ունի երկու երեխա։ Ներկայումս աշխատում է Նորքի պոլիկլինիկայում։

Պետրոսյան Արամ Հովհաննեսի (Նոր – Նորք) – Մասնագիտությունը՝ ինժեներ-էլեկտրիկ։ Ծնվել է 1975 թ. Ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը 1997 թ.։ Աշխատանքի է անցել որպես ինժեներ-էլեկտրիկ։ Ամուսնացած է, ունի մեկ երեխա։ Ներկայումս աշխատում է Նորքի պոլիկլինիկայում։

Ղազարյան Տիգրան Ռուբեն

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18 Ի

ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ
40ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան շքեղ սրահին մէջ, ընկերահամակրական խնջոյքով :

Շաբաթ, (25 Փետր.) կէսօրէ վերջ ժամը 17 – 23 :

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :
Մուտքը ազատ է :

17, Rue Bleue, PARIS (9e)
Մէթրօ Փատէ :

×

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ
Փետրուար 25ին :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

Կպ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Մարիամ Մուրթաֆեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն, ողբացեալ Սարգիս Մուրթաֆեանի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի երեսուն Ն. Ֆ. կը նուիրէ տեղւոյն հիւանդանոցներուն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Պետրոս Պալթայեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գէորգ Պալթայեան (բնիկ Մարմարաճիկցի), զեղազործ (եղած է Պոլիս եւ Եգիպտոս) : Եգիպտոսէն Ֆրանսա անցած է, տեղեկացնել՝ Պետրոս Պալթայեանի,

189, BD. DE LA MADELEINE, NICE

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Նիսէն Պ. Նորայր եւ Օր. Պէաթրիս Սահաթճեանէ հարիւր Ն.Ֆ. : (Իրենց քրոջ Արուսեակի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ) :

ՕԴԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՎ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏՆԵՐ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ
ՆԱԵԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԵՐԹԱԼՈՒ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԵԱՄԲ

AIR FRANCE

Կը կազմակերպէ գարնան եւ ամրան շրջապտոյտներ դէպի Ս. Միութիւն

Երթուդարձ ՔԱՌԱՎԵԼ օդանաւով : ՄՈՍԿՈՒԱ և ձեր ընտրած քաղաքներու տեսարժան վայրերու այցելութիւն եւ հաճելի պտոյտներ :

9 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ,
ճամբորդութիւն եւ բնակութիւն
2320 Նոր Ֆրանքէն սկսեալ :

Տեղեկութիւններ առէք ձեր շրջանի ճամբորդական գործակալէն :

Air France
Caravelle et Bœing
Les deux meilleurs « jets » du monde

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները, այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ընկերուհի Սիրանոյշ Անդրէասեանի բնակարանը, 13 Բիս Էմիլ Զոլա : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ան – պայման ներկայ ըլլալ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

coupeuse-patronnière
կարուհի մը,
Robe - Vignette *ի մասնագէտ :*
ԼԱԻ ՎՃԱՐՈՒՄ
Կէս օրուան աշխատանք (ցերեկէ վերջ) :
Հեռաձայնել՝ CEN. 20-86

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ :—

Ակնունի *ենթակոմիտէն այս երեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին :*

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕՆԳ. ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Մարտ 2, ժամը 16էն 19, Փավիյօն Տոֆին (Փորթ Տօֆին) :
Համեղի անակնկալներ :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար – 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
եւ հովանաւորութեամբ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE — MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX

Ֆրանսական կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթէն ճանչցուած Հաստատութիւն :

SICOMEX

20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԻԱԿ ՏՈՒՆԸ

որ կարելիութիւնը կուտայ ձեզի, հետեւեալ երկու ձեւերով ծրարներ ղրկելու :

1.— *Մեր ծախած ապրանքներով, որոնց ցանկը ճոխ է եւ որակը ընտիր :*

ԻՏԱԼԻԱՑԻՆ ուղղակի ներածում, fարտիկաչ եւ զուտ բուրդէ վերնասուքներ՝ վերջին նորաձեւութիւն :

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ ուղղակի ներածում, զուտ բուրդէ կերպասներ և այլ ապրանքներ : Մուշտակի նմանակ վերարկուներ, անձրեւանոց, ներքնազգեստ, գուլպայ, փիրէնեան բուրդով չալ, կօշիկ, ժամացոյց, եւայլն... ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Մեր ապրանքներուն գիներուն մէջ նախատեսուած են մաքսային տուրքերը, արտօնութեան, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ ստացագրի ծախքերը :

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ :
Մեր ապրանքներուն ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է 25 Ն. Ֆ. մինչեւ 20 քիլօ :

2.— *Ձեր բերած ապրանքներն ալ կ'ընդունինք, պայմանաւ որ նոր ըլլան :*

ԱՐԱԳ ՑԱՆՁՆՈՒՄ՝ 2–4 չաբաթէն :

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ ՄԵՐ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia
43, Bd. Raspail
ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ.—

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ
Ծաւօք նուագախումբը
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ԵՐԳ
ՊԻՒՖԷ, ՃՈՒ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՅՕՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 5, կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին

Salle de la Chimie
28 bis, Rue St.-Dominique, Métro Invalides

Մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի Ֆրանսական եւ օտար սկաուտներուն, նախկին հայ արիներուն, եւ Փարիզի չրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներուն :

Թատերական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական ներկայացումներ, արտասանութիւն, եւ խաղեր, հայ Արիներու եւ գայլիկներուն կողմէ :

Պիւֆէ, յուշադրութիւն Մուտք 5 եւ 3 Ն. Ֆ.

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾԲԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ : Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ
ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ

OFFICE INTERNATIONAL
DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS
RIC. 54-30 et 72-80

Միակ լիսանս ունեցող գործակալութիւնը որ հայ տնօրէն մը ունի.—
ՓՐԻՍԹԻԱՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱԻ : ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԶՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում :

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵԻ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ՁԱՆԱԶԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օդաճաւով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ
9 Օր ձրի բնակութիւն՝ երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258·81 Ն. Ֆ. : *Կարելի է ապառիկ վճարել՝* տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն :

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER
(Jardin du Palais Royal)
Tél. : RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր հաշիւ կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանոնաւորապէս կը ճամբորդեն :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 21 ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MARDI 21 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9034 — 37EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4835

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱԹՈՌԸ

Վեհ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի ընտրութեան հինգերորդ տարեդարձն է այսօր:

Վեհ. Գարեգին Ա. Յովսէփեան վախճանած էր 21 Յունիս 1952ին: Ըստ Կիլիկեան Աթոռի կանոնագրին, նոր կաթողիկոսին ընտրութիւնը պէտք է տեղի ունենար վեց ամիս վերջ:

Տեղապահ ընտրուած էր միաբանութեան երիցագոյն անդամը, ծերունի Խադ արք. Աջապահեան, որ ենթակայ ռամկավար – բարեգործական – հնչակեան հոսանքներու ազդեցութեան, քանիցս ձգձգեց ընտրութիւնը:

Զուտ կրօնական – եկեղեցական հարցի մը քաղաքական գոյն էին տուած այդ տարրերը, որոնք չէին յուսար յաջողցնել իրենց ուզած թեկնածուին ընտրութիւնը: Ձգձգումը լաւագոյն ձեւն էր: Մինչ այդ, անոնք կը շարունակէին պղտորել մթնոլորտը եւ լարուած վիճակ ստեղծել Լիբանանի եւ Սուրիոյ Հայութեան մէջ:

Ի վերջոյ միաբանութիւնը ստիպեց Խադ Արք.ը հրաժարելու եւ Տեղապահ ընտրեց Խորէն Արք. Բարոյեանը:

Ամբողջ 44 ամիս թափուր էր մնացած Աթոռը, որուն վրայէն սեւ քօղը վերցուեցաւ, վերջապէ՛ս, 1956 Փետրուար 20ին: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ երեք թեմերու, Լիբանանի, Սուրիոյ եւ Կիպրոսի օրինաւոր պատգամաւորները ջախջախիչ մեծամասնութեամբ ընտրեցին նոր կաթողիկոսը:

Այս ընտրութիւնը հաճելի չթուեցաւ վերեւ յիշուած խայտաբղէտ տարրերուն, որոնց հայցին իւղ քսեցին, դժբախտաբար, երկու բարձրաստիճան եկեղեցականներ:

Պատմութիւնը հանրածանօթ է: Հարկ չկայ կրկնելու:

Ընդդիմադիրները փոխանակ իբրեւ սփորթմէն ընդունելու իրենց պարտութիւնը եւ ազգասիրաբար ու հայրենասիրաբար բոլորուելու ազգընտիր կաթողիկոսին շուրջ, ի փառս եւ ի պայծառութիւն Կիլիկեան դարաւոր Աթոռին, հինգ տարիէ ի վեր կը շարժին ոխակալ ու քինախնդիր ոգիով: Մարդ կը կասկածի այդ մարդոց քրիստոնեայ ըլլալուն ...:

Դժբախտաբար իրենց համար, «անկախ համայնք» ստեղծելու, Սուրիոյ մէջ «հակաթոռ կաթողիկոս» մը նստեցնելու, Լիբանանի եւ Սուրիոյ եկեղեցիները Անթիլիասի դէմ ըմբոստացնելու իրենց բոլոր ձեռնարկները ծառայեցին միայն իրենք զիրենք վարկաբեկելու, ոչ միայն յաչս Հայութեան, այլեւ Լիբանանի ու Սուրիոյ պետական իշխանութեանց:

Հինգ տարի վերջ կիրքերը մեղմացած են որոշ չափով: «Երկփեղկում»ի հերոսները առենէ մը ի վեր սկսած են յոգնութեան նշաններ ցոյց տալ: Յոյսի ո՛չ մէկ նշոյլ այլեւս իրենց համար՝ հորիզոնին վրայ: Ընդհակառակն ամէն օր նոր պատճառներ՝ դէպի յուսահատութիւն:

Վեհ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի դիրքը օրէ օր աստիճան մը աւելի ամրապնդուեցաւ: Կիլիկեան Աթոռը զօրացաւ Ամերիկայի, Յունաստանի եւ Իրանի թեմերուն միացումով:

Կաթողիկոսարանի եւ Դպրեվանքի նիւթական կացութիւնը ապահովուած է առաջին օրէն իսկ, ի հեճուկս Բարեգործականի, որ մոռնալով իր բուն առաքելութիւնը, քաղաքականութիւն կը խաղայ, լծուելով ռամկավար – հնչակեան – համայնավար եռանիւ սայլին, կազմելու համար չորրորդ անիւը:

Բարեգործականը հինգ տարիէ ի վեր կը մերժէ Կիլիկիոյ Աթոռին վճարել Մելքոնեան կտակի տարեկան հազար անգլ. ոսկիի յատկացումը: Ի՞նչպէս բացատրել այս աղօրէն քայլը: Բարերարը կաթողիկոսի անձի՞ն կտակած է այդ գումարը թէ կաթողիկոսական աթոռին: Ի՞նչ քմահաճ մեկնաբանութիւն կտակի:

Բարեգործականը քաղաքական կուսակցութի՞ւն է թէ բարեսիրական միութիւն:

Անցեալ Դեկտ. 4ի յոբելենական հանդիսութիւններն ալ եկան շեշտելու թէ Կիլիկեան Աթոռը ոչ թէ «աւազ»ի, այլ ապառաժի վրայ կառուցուած է ամրօրէն: Եւ օրէ օր կ'աճի ու կը բարգաւաճի:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԳԱՅ ՇԱԲԱԹ

ՄԱՍՄՈՒՏԻ ԼԱՒԱՏԵՍ Է

Թունուզի տեղեկատուութեան նախարարը՝ Մասմուտի Ցիւրիխի մէջ տեսնուելէ ետք Պուրկիպայի հետ, Փարիզ հասաւ, Կիրակի: Կը կարծուի թէ Պուրկիպայի բանագնացին վերջին հանդիպումն է տը Կոլի հետ, վերջնական ձեւ տալու համար Պուրկիպայի եւ տը Կոլի տեսակցութեան:

Սուլիի օդակայանին մէջ, Մասմուտի բացատրած է Թունուզի դերը «որ կը ձգտի հնարաւոր դարձնել եւ դիւրացնել խօսակցութիւնները Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ միջեւ»: Եւ աւելցուցած.— «Ճշմարտութեան ժամը հասած է, այլեւս յայտնի պիտի ըլլան Թունուզի դերն ու նպատակները, Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը եւ նպատակները եւ վերջապէս ալժերացի ազգայնականներու ուզածը:

Արեւէ գնով պէտք է խուսափիլ նոր «Մըլընի» մը որ այս անգամ աղետալի հետեւանքներ կրնայ ունենալ: Թունուզի գլխաւոր մտահոգութիւնն է արգելք հանդիսանալ անոնց որոնք շահ ունին որ պատերազմը շարունակուի եւ չեն ուզեր որ Ֆրանսա եւ Ալժերիա հասկացողութեան գետին մը գտնեն:

Ցիւրիխի մէջ երբ Մասմուտի ճաշի նստած էր, սպասեակը եկած եւ բարձրաձայն յայտարարած է «Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան Պեռնի դեսպանատունէն ձեզի հետ խօսիլ կ'ուզեն»: Երբ նկատի առնուի թէ Թունուզի եւ Արաբ Միացեալ Հանրապետութեան յարաբերութիւնները շատ բարեկամական չեն աւելի եւս կը բացատրուի թէ ինչու ամէն ոք մեծ հետաքրքրութեամբ լսած է այս լուրը:

Մասմուտի պատասխանելով իրեն եղած հարցումի մը այս խօսակցութեան շուրջ, ըսած է՝ սխալ ցոյց կուտայ թէ արաբական աշխարհը կը մոռնայ իր վէճերը եւ կ'աղօթէ որպէսզի Ալժերիոյ խաղաղութեան համար եղած ճիգերը յաջողին:

Միջազգային դէտերու կարծիքով, «ԱՀԱԿ»ի մէջ երեք հակումներ կան՝ համայնավար, եգիպտական եւ Թունուզական: Կարելի է ենթադրել թէ այս վերջին երկուքը իրարու բաւական մօտեցած են արգելք հանդիսանալու համար առաջիններուն նպատակին այն է՝ ձախողեցնել բանակցութիւնները:

Ցիւրիխի խօսակցութիւններուն մասնակցած է Պուրկիպայի զաւակը, որ Ուաշինկթընի դեսպան է: Շատերու կարծիքով այս կը նշանակէ, թէ Պուրկիպա կ'ուզէ տեղեակ պահել Մ. Նահանգները, Փարիզի անցուդարձէն:

Ամէն բան կարծել կուտայ թէ բանակցութիւններու թուականը կը մօտենայ: Ցարդ յայտնի չէ թէ Պուրկիպա ե՞րբ Փարիզ պիտի գայ բայց շատ հաւանական է որ շաբաթ օր հասնի եւ տը Կոլ զինքը ընդունի Ռամպուլէ:

Երբ յիշենք նաեւ թէ Թունուզի նախարարը՝ Մասմուտի Ցիւրիխի վիճակահանութենէն շահող տոմս մը ունէր եւ մեծ պարգեւ մը ստացած է, ժպիտով, կարելի է ըսել թէ ամէն լաւատեսութիւն արտօնուած է:

ԻՆԷՕՆԻԻ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Եասը Ատայի դատավարութեանց ընթացքին, կարդացուած են Ապտուլլահ Աքերի նօթագրութիւնները նախկին Ազգ. Ժողովի վիճաբանութեանց մասին: Այդ նօթերուն մէջ գրուած է թէ նախկին արտաքին նախարար Զորլու յայտարարած է.— Ըսմէթ փաշան ալ Հայերը ջարդեց:

Զորլու պնդեց թէ «ճիշդ նօթագրուած չեն իր խօսքերը: Ինք ըսած է թէ սխալ տեղեկութիւններ կը հաղորդուին արտասահման, թէ օրինակի համար՝ Ֆրանսական թերթ մը կը վարկաբեկէ իշխանութիւնը եւ Ըսմէթի համար կ'ըսէ թէ ջարդած է Հայերը»:

×

ԻՐԵՆՔ ԻՐԵՆՑ ԲԵՐՆՈՎ

«ԹՈՒՐՔԷՆ ԶԱՏ ՈՒՐԻՇ ՄԱՐԴ ՉԿԱՅ ԱՇԽԱՐՀԻ ՎՐԱՅ, Կ'ԸՍԷԻՆՔ ԵՐԷԿ: ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ՀԻՉ ՄԱՐԴ ՉԿԱՅ, Կ'ԸՍԵՆՔ ԱՅՍՕՐ»

«Միլլիյէթ»ի մէջ Ջեթին Ալթան կը գրէ.—

Տարիներով — առանց հաւատալու — յոխորտացինք թէ «երկրագունտին ամենամեծ ազգը մենք ենք եւ առաջին մարդն ալ Թուրք էր»: Ասով ալ չգոհացանք, «բոլոր մարդիկ ծագումով Թուրք են» ըսինք: Ալթայի մէջ նետ արձակել տուինք մեր պապերուն, նետերը ձգել տուինք Ովկիանոսին մէջ: Վերջապէս բաներ մը ըսինք: Չեմ գիտեր թէ ի՞նչ լուծում բերին այս յոխորտանքները: Տակաւին աշխարհի ամենաողէտ տասը երկիրներէն մէկն ենք: Այդ շրջանին, շատեր անըրեւակայելի մեծխօսիկութիւններ ընելով շահ ապահովեցին, երեսփոխան եղան, քաղաքական մարդ եղան: Այդ շրջանին, եթէ պատահէր որ մէկը ըսէր.

— Եթէ մենք չըլլայինք, պատմութիւնը թափուր պիտի մնար ...

Ըսէր եւ առատ ձեռնձիր (պախշիշ) ըստանար, եւ եթէ դուք ալ ելլէիք իրեն պատասխանէիք.

— Մի՛ նետեր, ծօ, յիմար, հաւաքա — կանութիւն մը՝ որ ֆութպոլի կէս խումբի մը անունը անգամ չէ կրցած ներմուծել համայնագիտարանի մը մէջ, ինչպէ՞ս կրնայ թափուր ձգել պատմութիւնը:

Այո, եթէ այս պատասխանը տայիք, Աստուած վկայ բանտէն չէիք կրնար ելլել:

Այսօր այդ ինքնագովութեան մակընթացութեան տեղատուութիւնը կը տեսնենք: Երէկ կ'ըսէինք՝ «Աշխարհի վրայ մեզմէ ուրիշ մարդ չկայ», այսօր կ'ըսենք՝ «Մեր մօտ մարդ չկայ»: Կը նետենք, կը բռնենք մեր անկարողութեան, եսամոլութեան, շահախնդրութեան, անգթութեան մասին: Ինքնագովութեան պապակը յագեցած է, հիմա քննադատութեան ծարաւի ըլլալու մազոխիզմը սկսաւ: Ինքնագովութիւնը զաւեշտական էր, ինքնապարսաւումը ողբերգական է: Եւ երկուքն ալ նոյն չափով սխալ են:

Մենք մեր գլուխը աշխատցնել չենք գիտեր, հետեւաբար զգացումով կը դատենք, երկրին կաղացումները փոխանակ իրաւակարգին բեռցնելու, անհատներուն կը վերագրենք: Ասիկա աւելի դիւրին է քան նոր իրաւակարգ մը երեւան բերելը:

Անհատները մէկ կողմ ձգենք եւ սա խաթարուած գոյակարգով զբաղինք: Ջանանք այնպիսի իրաւակարգ մը հիմնել, որ ոչ ոք հանդիստ կեանք մը ապահովէ սուտի, անպատուութեան, կաշառքի շնորհիւ: Մարդիկ իրենց շահուն համար ամէն կարելիութիւն կ'օգտագործեն: Խնդիրը այս կարելիութիւնը չստեղծելն է: Մենք փոխանակ ձեռք առնելու սա խանգարուած իրաւակարգը, որ անսահման ազատութիւն կ'ընծայէ այդ կարելիութիւններուն, անհատներուն բարոյականի դաս տալու կը հետամտինք: Եւ չենք յաջողիր անշուշտ:

Այսօր պարկեշտ մարդը կը մեծնայ մեր աչքին, որովհետեւ անպարկեշտութիւնը աւելի շահաբեր է, եւ մենք կը զարմանանք թէ այդ մարդը ի՞նչպէս պարկեշտ մնացեր է հակառակ ասոր: Բոլորէն չենք կրնար սպասել այս անձնուրացութիւնը այս անձնուրացութեան չենք կրնար կապել:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ մէջ օրէ օր աւելի հաւանական կը թուի ՄԱԿի արտակարգ ընդհանուր ժողովի մը գումարումը: Արդարեւ խորհրդային վեթօն անել մը պիտի ստեղծէ Քոնկոյի խնդրին համար եւ ուրիշ ելք չկայ եթէ ոչ արտակարգ նիստի հրաւիրել ՄԱԿի ընդհանուր ժողովը: Համըրշըլտ հեռագիր մը ստացած է Գանայի նախագահ՝ Ն'Քրումայէն որ հինգ կէտերէ բաղկացած ծրագիր մը կ'առաջարկէ Քոնկոյի համար: Ն'Քրումա կը յայտնէ նաեւ թէ մտադիր է Նիւ Եորք երթալու իր առաջարկները ներկայացնելու համար: Քոնկոյի մէջ, Կիզենկայի դիրքը երթալով կը խախտի, հաւանական է որ Լումումպայի վերջին կողմնակիցին յանձնումը չուշանայ: Մոպութուի ուժերը կացութեան տէրն են: Ցոյցերը կը շարունակուին Եւրոպայի կարգ մը երկիրներու մէջ: Լոնտոնի պելժ դեսպանատան առջեւ ութ հազար երիտասարդներ ցոյց մը ըրին, ոմանք «Խրուշչեւը կ'ուզենք» կը պոռային: Մալին, «ԱՀԱԿ»ը, ճանչցան Կիզենկայի դահլիճը երբ այս վերջինը կը պատրաստուի տեղի տալ: Զոմպէ միշտ կը մերժէ Լումումպայի մարմինը յանձնել:

ԼԻՈՆԻ Սելեսթէններու թատրոնին բաժանորդ հասարակութիւնը շատ չէ սիրած Ժան – Փօլ Սարթրի «Ալթոնայի արգելափակուածները»: Ի վերջոյ տնօրէնը որոշած է «այո»ի եւ «ոչ»ի հանրաքուէ մը կազմակերպել որոշելու համար թէ պէ՞տք է շարունակել թէ դադրեցնել Սարթրի թատերգութիւնը:

ԵԱՍԸ – ԱՏԱՅԻ դատավարութեան ատեն ամբաստանեալ մը յանկարծամահ եղած է: Տոքթ. Լութֆի Քիրտար, առողջապահութեան նախկին նախարար էր: 71 տարեկան, Քիրտար 5րդ ամբաստանեալն է որ կը մեռնի Եասը – Ատայի մէջ:

ՔԵՆԸՏԻ երրորդ անգամ ըլլալով տեսակցեցաւ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանին հետ: Այս վերջինը՝ Թոմսըն Մոսկուա կը վերադառնայ յատուկ հրահանգներով:

ՊՐԱԶԻԼԻ նոր նախագահը՝ Քուատրոս «աւելի առաջին հարուածը» տուաւ առջի օր: Ծանօթ է որ աւելը Քուատրոսի խորհրդանշանն էր: Նախագահը որոշեց աշխատանքի լծել պետական պաշտօնեաները որոնք վարժուած էին միայն կէսօրէ վերջ աշխատիլ: Այսուհետեւ ժամը 8·30էն 11·30 եւ 14էն 18 պիտի աշխատին:

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ Ապահովութեան փլափոնը նոր յաւելումներ պիտի ունենայ: Վերջին ամիսներուն բարձրացած էր արդէն 550 Ն. Ֆ.էն մինչեւ 600ի (Յունուար 1ին), Ապրիլ 1էն պիտի բարձրանայ 700ի, ապա կ'ըլլայ 840ի: Ամէն պարագայի նախքան վերջնական որոշումը, այս հարցը բաւական պիտի ծեծուի եւ վիճաբանութեանց նիւթ դառնայ որովհետեւ կրնայ շատ ծանր հետեւանքներ ունենալ եւ անգործութեան դուռ բանալ, ծանր կացութիւն մը ստեղծելով գործատէրերուն համար: Ընտանեկան նպաստները հարիւրէն 3 յաւելում մը պիտի կրեն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԲԱՆԸ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Հայ ժողովրդի պատմութիւնը ամենայն մանրամասնութեամբ ուսումնասիրած է Ստեփանոս Օրբելեան Սիւնեաց եպիսկոպոսը, որ 1696 թուին հրատարակեց իր գործը Սանկտ Պետերբուրգ քաղաքում։ Գիրքը կոչւում է «Պատմութիւն նահանգին Սիսական, որ կոչեցեալ է Սիւնիք, եւ իշխանացն որ ի նմա»։ Գրքի մէջ հեղինակը նկարագրում է Սիւնեաց աշխարհի բնութիւնը, նրա գաւառները, գիւղերը, ամրոցները, եկեղեցիները, վանքերը, ինչպէս նաեւ Սիւնեաց իշխանների ծագումը եւ նրանց պատմութիւնը։ Գրքի մէջ տեղ են գտել նաեւ Հայաստանի ընդհանուր պատմութեան վերաբերող շատ տեղեկութիւններ։

Ստեփանոս Օրբելեանը ծնուել է 1658 թուին Սիւնեաց աշխարհի Եղեգիս գաւառում։ Նրա հայրը Սիմէոն Օրբելեան էր, որ Սիւնեաց իշխանների ազգակիցն էր։ Ստեփանոսը իր կրթութիւնը ստացել է Հայաստանի տարբեր վանքերում։ Նա սովորել է Տաթեւի վանքում, Հաղպատի վանքում, Սանահնի վանքում եւ Էջմիածնի վանքում։ Ստեփանոսը ուսումնասիրել է հայ հին մատենագրութիւնը, ինչպէս նաեւ յունարէն, լատիներէն, պարսկերէն եւ արաբերէն լեզուները։ Նա ճանապարհորդել է Հայաստանի տարբեր գաւառներում, Վրաստանում, Պարսկաստանում եւ Ռուսիայում։ Ստեփանոսը մահացել է 1723 թուին։

Ստեփանոս Օրբելեանի գրքի մէջ նկարագրուած են Սիւնեաց աշխարհի գաւառները, գիւղերը, ամրոցները, եկեղեցիները, վանքերը, ինչպէս նաեւ Սիւնեաց իշխանների ծագումը եւ նրանց պատմութիւնը։ Գրքի մէջ տեղ են գտել նաեւ Հայաստանի ընդհանուր պատմութեան վերաբերող շատ տեղեկութիւններ։

Ստեփանոս Օրբելեանը ծնուել է 1658 թուին Սիւնեաց աշխարհի Եղեգիս գաւառում։ Նրա հայրը Սիմէոն Օրբելեան էր, որ Սիւնեաց իշխանների ազգակիցն էր։ Ստեփանոսը իր կրթութիւնը ստացել է Հայաստանի տարբեր վանքերում։ Նա սովորել է Տաթեւի վանքում, Հաղպատի վանքում, Սանահնի վանքում եւ Էջմիածնի վանքում։ Ստեփանոսը ուսումնասիրել է հայ հին մատենագրութիւնը, ինչպէս նաեւ յունարէն, լատիներէն, պարսկերէն եւ արաբերէն լեզուները։ Նա ճանապարհորդել է Հայաստանի տարբեր գաւառներում, Վրաստանում, Պարսկաստանում եւ Ռուսիայում։ Ստեփանոսը մահացել է 1723 թուին։

Ստեփանոս Օրբելեանի գրքի մէջ նկարագրուած են Սիւնեաց աշխարհի գաւառները, գիւղերը, ամրոցները, եկեղեցիները, վանքերը, ինչպէս նաեւ Սիւնեաց իշխանների ծագումը եւ նրանց պատմութիւնը։ Գրքի մէջ տեղ են գտել նաեւ Հայաստանի ընդհանուր պատմութեան վերաբերող շատ տեղեկութիւններ։

Ստեփանոս Օրբելեանը ծնուել է 1658 թուին Սիւնեաց աշխարհի Եղեգիս գաւառում։ Նրա հայրը Սիմէոն Օրբելեան էր, որ Սիւնեաց իշխանների ազգակիցն էր։ Ստեփանոսը իր կրթութիւնը ստացել է Հայաստանի տարբեր վանքերում։ Նա սովորել է Տաթեւի վանքում, Հաղպատի վանքում, Սանահնի վանքում եւ Էջմիածնի վանքում։ Ստեփանոսը ուսումնասիրել է հայ հին մատենագրութիւնը, ինչպէս նաեւ յունարէն, լատիներէն, պարսկերէն եւ արաբերէն լեզուները։ Նա ճանապարհորդել է Հայաստանի տարբեր գաւառներում, Վրաստանում, Պարսկաստանում եւ Ռուսիայում։ Ստեփանոսը մահացել է 1723 թուին։

Ստեփանոս Օրբելեանի գրքի մէջ նկարագրուած են Սիւնեաց աշխարհի գաւառները, գիւղերը, ամրոցները, եկեղեցիները, վանքերը, ինչպէս նաեւ Սիւնեաց իշխանների ծագումը եւ նրանց պատմութիւնը։ Գրքի մէջ տեղ են գտել նաեւ Հայաստանի ընդհանուր պատմութեան վերաբերող շատ տեղեկութիւններ։

Ստեփանոս Օրբելեանը ծնուել է 1658 թուին Սիւնեաց աշխարհի Եղեգիս գաւառում։ Նրա հայրը Սիմէոն Օրբելեան էր, որ Սիւնեաց իշխանների ազգակիցն էր։ Ստեփանոսը իր կրթութիւնը ստացել է Հայաստանի տարբեր վանքերում։ Նա սովորել է Տաթեւի վանքում, Հաղպատի վանքում, Սանահնի վանքում եւ Էջմիածնի վանքում։ Ստեփանոսը ուսումնասիրել է հայ հին մատենագրութիւնը, ինչպէս նաեւ յունարէն, լատիներէն, պարսկերէն եւ արաբերէն լեզուները։ Նա ճանապարհորդել է Հայաստանի տարբեր գաւառներում, Վրաստանում, Պարսկաստանում եւ Ռուսիայում։ Ստեփանոսը մահացել է 1723 թուին։

Ստեփանոս Օրբելեանի գրքի մէջ նկարագրուած են Սիւնեաց աշխարհի գաւառները, գիւղերը, ամրոցները, եկեղեցիները, վանքերը, ինչպէս նաեւ Սիւնեաց իշխանների ծագումը եւ նրանց պատմութիւնը։ Գրքի մէջ տեղ են գտել նաեւ Հայաստանի ընդհանուր պատմութեան վերաբերող շատ տեղեկութիւններ։

Ստեփանոս Օրբելեանը ծնուել է 1658 թուին Սիւնեաց աշխարհի Եղեգիս գաւառում։ Նրա հայրը Սիմէոն Օրբելեան էր, որ Սիւնեաց իշխանների ազգակիցն էր։ Ստեփանոսը իր կրթութիւնը ստացել է Հայաստանի տարբեր վանքերում։ Նա սովորել է Տաթեւի վանքում, Հաղպատի վանքում, Սանահնի վանքում եւ Էջմիածնի վանքում։ Ստեփանոսը ուսումնասիրել է հայ հին մատենագրութիւնը, ինչպէս նաեւ յունարէն, լատիներէն, պարսկերէն եւ արաբերէն լեզուները։ Նա ճանապարհորդել է Հայաստանի տարբեր գաւառներում, Վրաստանում, Պարսկաստանում եւ Ռուսիայում։ Ստեփանոսը մահացել է 1723 թուին։

Ստեփանոս Օրբելեանի գրքի մէջ նկարագրուած են Սիւնեաց աշխարհի գաւառները, գիւղերը, ամրոցները, եկեղեցիները, վանքերը, ինչպէս նաեւ Սիւնեաց իշխանների ծագումը եւ նրանց պատմութիւնը։ Գրքի մէջ տեղ են գտել նաեւ Հայաստանի ընդհանուր պատմութեան վերաբերող շատ տեղեկութիւններ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՎԱՐԱՆ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Հայկական քաղաքը Ադրբեջանի մայրաքաղաքն է։ Ինչպես ամբողջ Ադրբեջանը, այնպես էլ Բաքուն ստեղծվել է հայերի ձեռքով։ Հայերն են կառուցել նրա գեղեցիկ տները, հայերն են հաստատել նրա ճանապարհները, հայերն են հիմնել նրա գործարանները։ Հայերն են ստեղծել նրա մշակույթը։ Հայերն են եղել նրա տերերը։ Հայերն են եղել նրա բանվորները։ Հայերն են եղել նրա ինժեներները։ Հայերն են եղել նրա գիտնականները։ Հայերն են եղել նրա գրողները։ Հայերն են եղել նրա նկարիչները։ Հայերն են եղել նրա երաժիշտները։ Հայերն են եղել նրա դերասանները։ Հայերն են եղել նրա ռեժիսորները։ Հայերն են եղել նրա օպերատորները։ Հայերն են եղել նրա ճարտարապետները։ Հայերն են եղել նրա քանդակագործները։ Հայերն են եղել նրա գրքերի հեղինակները։ Հայերն են եղել նրա թերթերի խմբագիրները։ Հայերն են եղել նրա ամսագրերի խմբագիրները։ Հայերն են եղել նրա հրատարակիչները։ Հայերն են եղել նրա գրքերի վաճառողները։ Հայերն են եղել նրա գրադարանների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա թանգարանների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա կինոթատրոնների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա թատրոնների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա համերգասրահների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա ռեստորանների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա սրճարանների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա հյուրանոցների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա խանութների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա շուկաների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա փողոցների մաքրողները։ Հայերն են եղել նրա ավտոբուսների վարորդները։ Հայերն են եղել նրա տրամվայների վարորդները։ Հայերն են եղել նրա տաքսիների վարորդները։ Հայերն են եղել նրա մետրոյի աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա երկաթուղու աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա նավահանգստի աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա օդանավակայանի աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա հիվանդանոցների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա դեղատների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա դպրոցների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա համալսարանների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա գիտական ինստիտուտների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա թանգարանների աշխատողները։ Հայերն են եղել նրա գրադ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

	Ն. Ֆ.
Նախկին գումար	16.224,20
Տիկ. Ազատի Մուրատեան	30,00
Հայր Աթանաս Վ. Քէսէճեան	10,00
Տէր եւ Տիկ. Անդրէաս Պաղտասարեան	20,00
Այրի Տիկ. Մաննիկ Մինասեան	10,00
Լիոնի Ցիչատակի երեկոյեան առթիւ	220,00
Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Պօղոսեան	10,00
Լոնտոնի հայրենակիցներէն, Դաշնակցութեան օրուան հանդէսին	495,00
Յակոբ Նիկողոսեան	50,00
Մ. Սարգիսեան	10,00
Ալֆորվիլի հանգանակութեան արդիւնքը	4378,00
Սողոմոն Թիլպիեան	15,00
Գէորգ Կոփոյեան	10,00
Ազատ Պալեան	10,00
Ընդհ. գումար	21.492,20

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Այս Չորեքշաբթի :
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Այս Հինգշաբթի :
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Այս Հինգշաբթի :
ԻՍԻ.— Երեքշաբթի (Փետր. 28ին) :
ՊԱՆԵՕ.— Երեքշաբթի (Մարտ 7ին) :
Շավիլ.— Հինգշաբթի (Մարտ 9) :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչները : Կարեւոր օրակարգ եւ պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մ. Մանուկեանէ հարիւր Ն. Ֆ., իրենց որդւոյն Կ. Մանուկեանի ամուսնութեան առթիւ :

Տէր եւ Տիկին Ա. Օպօղեանէ 150 Ն. Ֆ. իրենց մօր մահուան առթիւ :

×

ՊԱՆԵՕ - ՔԱՇԱՆԻ Կապ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է տասը Ն. Ֆ. Տիկին Նուարդ Մաղազաճեանէ Այրի Տիկին Հռոմ Տէր Սիմոնեանի մահուան տարեդարձին առթիւ :

×

Լիոնի Եկեղեցաշէն յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացաւ Փարիզէն Պ. Վահէ Զիլինկիրեանէ հանգուցեալ զոքանջ մօր հոգւոյն ի յիշատակ հազար Ն. Ֆ. :

Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ գումարները, ի նպաստ շինութեան.— Տէր եւ Տիկ. Թուֆայեան քսան Ն. Ֆ., Ոմն վաթսուն, Ոմն հարիւր Ն. Ֆ.: Տէր եւ Տիկին Մանուկ Մանուկեան իրենց զաւկին ամուսնութեան առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ըրած են.— Եկեղեցաշէն յանձնախումբի հարիւր Ն. Ֆ., Աղքատախնամի մարմնի հարիւր, Կապոյտ Խաչի հարիւր, Կարմիր Խաչի հարիւր :

Կը խնդրուի սոյն գումարները եկեղեցւոր դիւանէն ստանալ :

Լիոն Շարբէնէն Տէր եւ Տիկին Մուրատեան, հանգուցեալ Մաննիկ Մաքսաեան (Մարսիլիա մեռած), մահուան տարելիցին առթիւ 25 Ն. Ֆ. կը նուիրեն եւ 25 Ն. Ֆ. ալ կը նուիրեն նոյնպէս Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան հանգուցեալ Նարգուհի Հաճի Պօղոսեանի ծնեալ Մուրատեան, (Երեւան մեռած) մահուան քառասունքին առթիւ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕՆԴ. ՄԱՐՄՆԻ
Կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Մարտ 2, ժամը 16էն 19, Փավիյօն Սօֆին (Փոքր Սօֆին) :
Հաճելի անակնկալներ :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ
40ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան շքեղ սրահին մէջ, ընկերահամակրական խնջոյքով :

Շաբաթ, (25 Փետր.) կէսօրէ վերջ ժամը 17 - 23 :

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :
Մուտքը ազատ է :
17, Rue Bleue, PARIS (9e)
Մէթրօ Քատէ :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ
Փետրուար 25ին :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Ռօզ Հանըմեան քսան Ն. Ֆ. կը նուիրէ Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին, իր ամուսնոյն Արտաւազդ Հանըմեանի յիշատակին :

Տիկին Տիգրանուհի տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ 1915ին նահատակուած իր հարազատներուն յիշատակին, Ֆ. Կ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներուն կողմէ կազմակերպուած թատերական ներկայացում մը՝

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 5

Կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ
ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԻ
ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սալ Մազընոյի մէջ, 88, Րիւ տ'Օպաներ
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու եւ գայլիկներու :

Հովանաւորութեամբ Պ. Տ. ԹԷՔԷՇԱՆԻ
(Միութեան պատուոյ նախագահ) :

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Աւուր պատշաճի երգեր եւ արտասանութիւններ, հայկական պարեր, գեղջկական տարազներով :

Պիտի ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի՝
ԱԻԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ
(Ողբերգութիւն 4 արար)

Նոյն հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Նիսի մէջ, այս Կիրակի ժամը 16ին, Արթիսթիք սրահին մէջ: Միեւնոյն յայտագրով:
Պիտի խօսի Պ. ԱՐՄԷՆ ԹԱԹՈՅԵԱՆ :

ԾԱԽՈՒ Է

Քարաշէն (մէօլիէռ) փավիյօն մը Արքէօյի մէջ: Միայարկ, երեք սենեակ, տէպառա, վերնայարկ, մառան, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, արեւոտ, փոքր պարտէզ մը: Մեթրոյին եւ հանրակառքի կայարանին մօտ: Դիւրամատչելի գին: Հեռաձայնել՝
POR. 27-55

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պ. Պետրոս Պալթայեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Գէորգ Պալթայեան (բնիկ Մարմաճիկցի), դեղագործ (եղած է Պոլիս եւ Եգիպտոս): Եգիպտոսէն Ֆրանսա անցած է, տեղեկացնել՝ Պետրոս Պալթայեանի,

189, BD. DE LA MADELEINE, NICE

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները, այս Ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ընկերուհի Սիրանոյշ Անդրէասեանի բնակարանը, 13 Րիւ Էմիլ Զոլա : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

coupeuse-patronnière
Կարուհի մը,
Robe-Vignette ի մասնագէտ :
եւ լաւ մեքանիսիէն մը :
ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ
Կէս օրուան աշխատանք (ցերեկէ վերջ) :
Հեռաձայնել՝ CEN. 20-86

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընկ. ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.— Ակնունի ենթակոմիտէն այս Երեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի վերնայարկը : Պիտի ներկայացուի՝ Պրիւսէլի մէջՊ. Գրիգոր Մէլիքեանի կողմէ ձայնագրուած՝ Դանիէլ Վարուժանի յուշատախտակի զետեղման հանդիսութիւնը :

Պիտի լսուին՝ Հրանտ-Սամուէլի, Բիւզանդ Թօփալեանի, Փրօֆ. Ֆէյտիի, Հ. Սերովբէ Վրդ. Ագըլեանի եւ Շաւարշ Նարդունիի ճառերը :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ
Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար - 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
եւ հովանաւորութեամբ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան - Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական - հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21
ՇԱՆ Զ'ԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ
Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված - ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

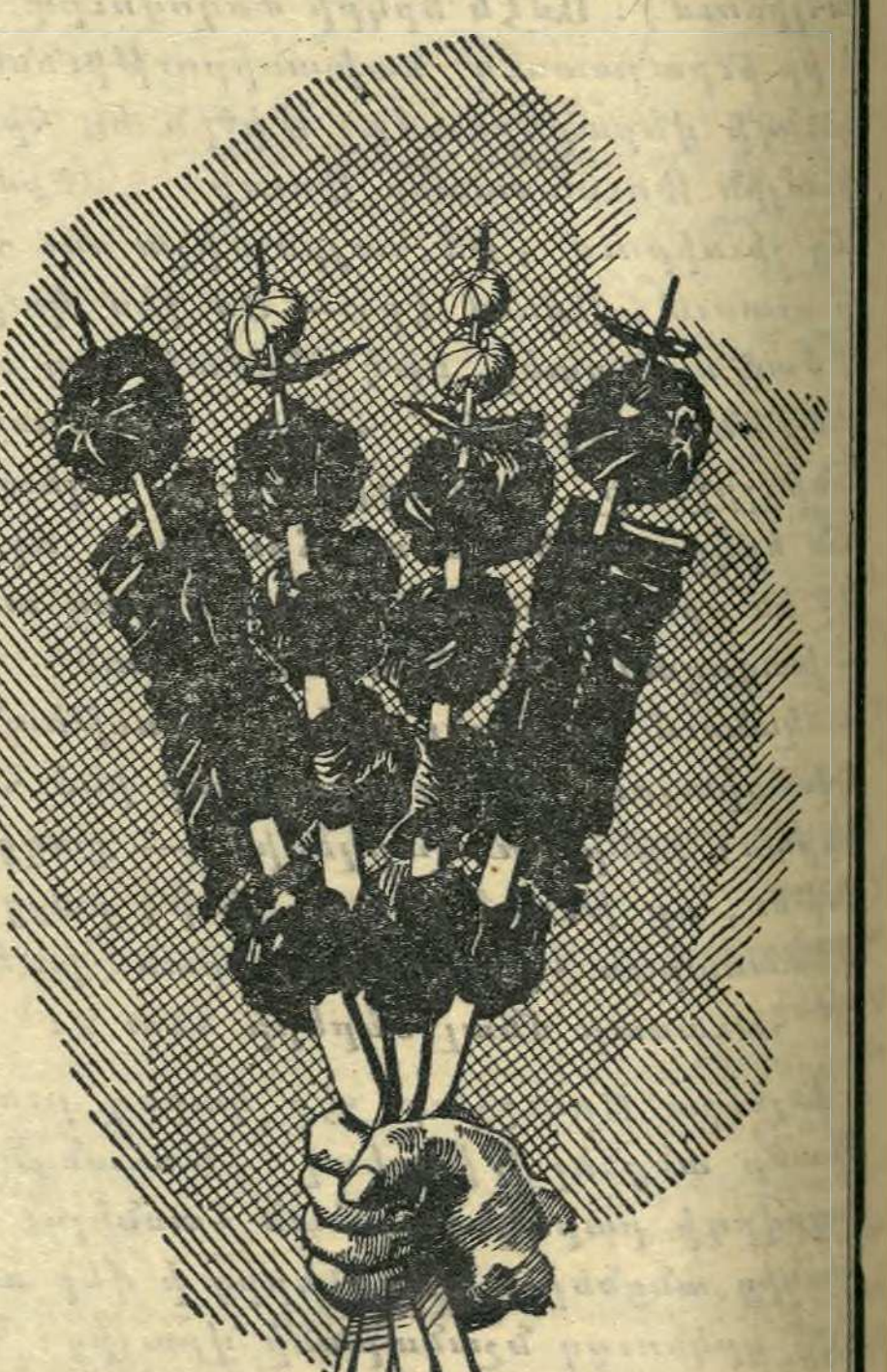

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉ

ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ - ՀԷԼՎԱ

LE BOSPHORE MARQUE DEPOSÉE

ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌԱՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

CHOC-ALVA · CHOCO-LOC

Ste le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia
43, Bd. Raspail

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ.—
ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ
Ծանօթ նուագախումբը
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ԵՐԳ
ՊԻՒՖԷ, ՃՈԽ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
22
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
MERCREDI
22 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9035 37EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4836

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐՋ

Ամիսներէ ի վեր կը չարունակուի Եասը Առաջի կատակերգութիւնը : Ցոյս ալ չկայ, որ չուտով վերջանայ :

Դատավարութեան սկիզբէն ի վեր ամբաստանեալներէն հինգ հոգի մեռան բանտին մէջ : Ամանք անձնասպան եղան, ուրիշներ՝ յանկարծամահ : Խորհրդաւոր պայմաններու մէջ մեռաւ նաեւ բժիշկ Ջաքար Դարվեր, նախկին դեմոկրատ եբեսփոխան : Տակաւին բանտն է միւս հայ եբեսփոխանը՝ Մկրտիչ Շէլէֆեան, — նախկին ատենապետ Պոլսոյ Ազգային կեդրոնական վարչութեան—, որ ցարդ դատական ատեանին առջեւ չէ կանչուած :

Դատավարութեան նպատակն էր ամէն գնով խայտառակել դեմոկրատ կուսակցութիւնը, հրապարակելով անոր վարիչներուն բոլոր աղտոտութիւնները, —գեղծում, կաշառակերութիւն, անբարոյականութիւն, գեղխութիւն, չուայտութիւն եւ այլն, իբ սարօքն :

Մեր ընթերցողները զգուանքով կարդացին սիրային ժամադրավայրի տիրուհի Լիւքս Նէրմինի եւ Քըլըչ Ֆաթմայի վկայութիւնները՝ պետութեան պարագլուխներուն, բարձրաստիճան օտար հիւրերուն, թաղաւորներուն հայթայթուած կիներուն մասին (Յառաջ, 14 Փետր.) :

Փիէր Լոթիի եւ Քլօտ Ֆարէրի նման յայտնի գրագէտներն ու օտար դիւանագէտներն ու քաղաքական դէմքերը — երգրուէն մինչեւ Պոլիս — թուրք գեղեցկուհիներու միջոցաւ սիրաշահելու աւանդական հին սովորութիւնը չարունակուած է ուրիշն նաեւ դեմոկրատ կառավարուբեան օրով : Տարակոյս չկայ որ այսուհետեւ ալ պիտի չարունակուի :

Միջազգային մամուլը օրը օրին կը հետեւի այս պատկերազարդ խայտառակութեան, որուն չնորհիւ հանրային կարծիքը յստակ գաղափար մը կազմէ նոր Թուրքիոյ մասին :

Իսկ թուրք թերթերը երկար սիւնակներ կը տրամադրեն դատավարութեան մանրամասնութեանց, ժողովուրդին ուշադրութենէն ծածկելու համար երկրի տնտեսական – ելմտական ծանր վիճակը :

Դեմոկրատներու իշխանութեան տաս նամեայ շրջանին Թուրքիա 891 միլիոն տոլարի նուէր եւ 851 միլիոն տոլարի փոխառութիւն ստացած է օտար պետութիւններէ, մասնաւորաբար Ամերիկայիներէ : 1950ի սկիզբը պետական գանձին մէջ կար երկու հարիւր միլիոն տոլար արժէքով ոսկիի եւ օտար դրամներու մըքերք մը : Իսկ արտաքին պարտքի դուռ – մարն էր 250 միլիոն տոլար :

Ներկայիս ոչ միայն հալած է պահեստի ոսկիի մթերքը, այլ նոր պարտքերը հասցնելու համար տարեկան 110 միլիոն տոլար պէտք է վճարել յառաջիկայ հինգ տարիներու ընթացքին :

Ահկ զատ սկսուած եւ կէս ձգուած 4965 շինարարական ձեռնարկներ կան, որոնք 15 միլիառ 200 միլիոն Թրքական ոսկիի բեռ մը կը ծանրացնեն պետութեան վրան : Ցետոյ նաեւ 1960ի ելմտացոյցը 900 միլիոն ոսկիի , պետական մնտեսա – կան հաստատութիւնները ալ մէկ միլիառ չորս հարիւր միլիոնի բաց ձգած են :

Այսքան ծանր պարտքի տակ կը գտնուի այժմ կիւբսէլի կառավարութիւնը, որ կը գանգատի թէ տուրքերէն եկած եկամուտները ալ պակսած են :

Վերջին հաշուով, Թուրքիոյ արտաքին պարտքին գումարն է տասներեք միլիառ 682 միլիոն ոսկի, վճարելի 48 տարուան մէջ, մինչեւ 2008 Թուականը, տարեկան 674·976·655 տոլար (Մարմարա, 6 Փե – տրուար) :

Մեկնութիւնները աւելորդ են :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ ՄԱԿ-ին

Կ'ՈՐՈՇԷ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Ինչպէս կը սպասուէր Խորհ. Միութիւնը չօգտագործեց վեթոյի իր իրաւունքը եւ Քոնկոյի խնդիրը կրցաւ առժամեայ նոր լուծում մը գտնել : Ինչպէս ծանօթ է սեպտեմբեր ամսուան, առաջինը՝ խորհրդային, կը ձգտէր վերջ տալ ՄԱԿի գործունէութեան Քոնկոյի մէջ եւ մանաւանդ Համբրչոլտի պաշտօնին : Մոսկուա կ'առաջարկէր. — ՄԱԿը պէտք է դատապարտէ Պելժիոյ Քոնկոյի քաղաքականութիւնը, Զոմպէ եւ Մոպութու պէտք է ձերբակալուին, ՄԱԿը մինչեւ մէկ ամիս պէտք է քաշուի Քոնկոյէն, Համբրչոլտ պէտք է պաշտօնանկ ըլլայ :

Այս բանաձեւը մերժուեցաւ 1ի դէմ (Խորհրդ. Միութիւն) 8 ձայնով ձեռնպահ մնացին Եգիպտոս եւ Սէյլան : Ան – միջապէս քուէարկութեան դրուեցաւ ափրեւասիական բանաձեւը (Սէյլան, Լիպերիա, Հնդկաստան) որ ստացաւ 9 ձայն, երկու հոգի ձեռնպահ մնացին՝ Խորհ. Միութեան պատուիրակը՝ Զորին եւ Պերու (Ֆրանսա) : Կը թուի թէ Խորհ. Միութիւնը չուզեց անել կացութիւն մը ըստեղծել իր վեթոյով : Իսկ Ֆրանսա ձեռնպահ մնաց որովհետեւ դաղթավայրերու մէջ ՄԱԿի կարելի իրաւասութեանց հանդէպ իր առանձնայատուկ տեսակէտը ունի :

Նիստը բացուած էր փոթորկալից մթնոլորտի մը մէջ : Համբրչոլտ հաղորդած էր Ապահովութեան Խորհուրդի անդամներուն թէ Լումումպայի վեց կողմնակիցներ որոնք Պաքվանկա փոխադրուած էին, հրացանի բռնուած են :

Այս լուրը մեծ յուզում պատճառած է եւ Սէյլան, Լիպերիա եւ Հնդկաստան երկրորդ բանաձեւ մը առաջարկած են ուր կը դատապարտեն այս «ոճիրները» եւ կ'առաջարկեն որ ի հարկին ՄԱԿը զէնքի դիմէ միջամտութեան համար : Այս երկրորդ բանաձեւը որ քուէարկութեան կը դրուէր նախորդէն եաք դուռ բացաւ երկար վիճաբանութեանց : Ամերիկա առաջարկեց որ բարեփոխեալ յօդուած մը մտնէ, ուր կը դատապարտուին նաեւ Սթանլէվիլի և այլ քաղաքներու մէջ պատահած «ոճիրները» : Այս բարեփոխումը արժա – նացաւ խորհրդային վեթոյին, ապա բանաձեւը իր նախնական ձեւին մէջ ստացաւ վեց ձայն՝ Թեր եւ հինգ դէմ : Ըստ կանոնադրի բանաձեւ մը կը քուէարկուի երբ առնուազն էօթը ձայն ստանայ, ուրեմն այս երկրորդ բանաձեւը մերժուեցաւ : Դէմ քուէարկած էին՝ Չինաստան, Ամերիկա, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ Թուրքիա :

(Լուրերու շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ

ՈՐ ՁՈՒԶԵՐ ՄԵՌՆԻ

Մեր վաղուան թիւով կը սկսինք հրատարակել պատմաբան ժագ Մատօլի յօդուածը՝ *ժողովուրդ մը որ չուզեր մեռնիլ*, զոր հրատարակած է Էօրոփ պարբեբաթերթը՝ Հայ Գրականութեան նուիրած իր բացառիկ թիւին մէջ (Փետր.–Մարտ 1961) :

Այս յօդուածը կը հրատարակենք բացառապար բնագրին լեզուով, ֆրանսերէն, որպէսզի աւելի մատչելի ըլլայ նոր սերունդէն ոմանց եւ տարածուի մեր փոքրանասգի բարեկամներուն մօտ :

«LITTÉRATURE ARMÉNIENNE»

Paris, capitale universelle des « patries portatives », celles de l'esprit, vient de découvrir le monde arménien des Arts et des Lettres.

Voici trois mois, un éditeur éclectique offrait aux amateurs d'art, un passionnant album de « Miniatures Arméniennes », véritable feu d'artifice de dessin et de couleurs. Pour l'initié au langage sans paroles de l'image, il n'est pas d'autre expression première entre les hommes, avant et depuis la littérature.

Mais au commencement était le Verbe. Et la revue *Europe* vient de le rappeler au public de langue française, par sa double anthologie — poésie et prose — de *Littérature Arménienne*.

Fondée en 1923 par un groupe d'écrivains en collaboration avec Romain Rolland, ayant ce caractère commun d'être composé d'hommes de gauche, voire d'auteurs qui se veulent à la pointe de la recherche des temps à venir et de l'osmose des mondes par les lettres, la revue « Europe » a le très grand mérite de rester fidèle à son appartenance à l'Internationale Littéraire qui, elle, est éternelle.

M. Pierre Abraham, le directeur actuel de la revue a su, à juste titre, de deux prénoms se faire un nom brillant dans la vie littéraire de Paris.

Paraphrasant le mot de Renan, on pourrait dire qu'une littérature non traduite n'est qu'à demi universalisée.

Traduttore, traditore. Certes, mais personne ne contestera que la traduction ne soit aujourd'hui l'un des éléments essentiels de la connaissance, de la compréhension des mondes entre eux, par la voie des lettres.

La traduction, est-il besoin de l'ajouter, est le « médiateur » indispensable entre le public et l'écrivain étranger. C'est surtout grâce à elle que l'œuvre écrite se fait connaître hors des frontières nationales et s'inscrit, si elle est vraiment de valeur, au sommaire international des œuvres de l'esprit.

Ne fut-ce que pour ce rôle précieux d'humanisme, la double anthologie de la revue « Europe » mérite d'emblée la considération et l'intérêt que l'on doit à toute « médiation » littéraire.

Tel était notre sentiment à l'égard des essais antérieurs parus dans les « Cahiers du Sud », grand lauréat des revues littéraires de France, dirigés avec tant de dynamisme par M. Jean Ballard. Telle est notre pensée intime aujourd'hui, pour le numéro spécial de la revue « Europe » paru le 11 Février : ouvrage de 300 pages dont 200 réservées à la littérature arménienne, couverture illustrée, 16 hors texte.

Dans l'ensemble, la qualité de la traduction est bonne. On y remarque une forte application des traducteurs français à « comprendre » la lettre et l'esprit des œuvres traitées, et un souci louable à faire passer cette lettre et cet esprit par une véritable « recréation » littéraire, dans leur propre langue.

Le choix des auteurs et de leurs œuvres laissent beaucoup à desirer. Il ne pouvait en être autrement, puisqu'il semble que les matériaux aient été fournis par un organisme « vivant en vase clos », pour le moins peu au courant des goûts et des couleurs littéraires de l'Occident ; le choix des matières étant, par ailleurs, l'œuvre d'une rédaction qui, elle, devant le monde arménien des lettres qui lui était présenté, s'est trouvée à ignorer l'existence du grand « au–delà ».

Nous n'avons pas entre nos mains l'anthologie rêvée. Plus que l'absence de bon nombre d'écrivains confirmés, c'est la présence de certains auteurs infirmés, d'auteurs mortsnés, qui nous fait dire cela. Moins flagrant, l'on aurait pu nous opposer, peut–être, le proverbe des scolastiques du moyen âge : des goûts et des couleurs...

« La politique de l'humanité » envers « un peuple qui ne veut pas mourir », le « coup d'œil rétrospectif » sur « la langue arménienne et son histoire » sont des pages signées, et bien signées, que l'on doit lire. D'autres, extra-anthologie, peuvent ne pas être lues, tant elles ne valent pas leur poids d'encre.

Il est normal qu'une anthologie littéraire ne puisse éviter des pages de fausse joie. Rien ne saurait l'obliger à aggraver son cas, avec des pages historiques de mauvaise foi. Il est à regretter que la revue « Europe » n'ait pas su ou n'ait pas pu éviter cet écueil. Qu'il nous soit permis d'être catégorique et intraitable sur ce point capital.

Après l'historien, l'histrion n'a pas droit à la parole. Après l'historique de M. Jacques Madaule, la « chronologie » grotesque en plus d'un point, anonyme par surcroît, n'avait pas sa place dans une revue dont le fondateur se voulait «au-dessus de la mêlée».

Passons pour les dates imposées, dites historiques. Arrêtons-nous à celles, et non des moindres, qui n'y figurent pas, et entre autres : 24 *Avril* 1915, jour de deuil national pour tous les Arméniens et pour tous les temps, date anniversaire du premier génocide; 28 *Mai* 1918, date que des héros ont écrite et que des hommes ne sauraient effacer, jour de l'Indépendance retrouvée de l'Arménie pour tous ses fils et pour tous les temps.

L'histoire arménienne a été souvent malmenée. L'Europe est coutumière du fait, dommage que la revue «Europe » ait suivi le mauvais exemple.

Nous savons ne pas donner à César ce qui ne lui appartient pas. La preuve en est que nous saurons ne pas donner tous les torts à la rédaction de la revue « Europe », bien qu'une page anonyme ne puisse toujours être retenue pour « libre opinion ».

Ce n'est pas diminuer le mérite de cet ouvrage, par ailleurs assez grand, de reconnaître qu'il ne réussit pas à tenir toutes ses promesses.

Les Arméniens fiers descendants de seigneurs terriens, rompus à séparer le bon grain de l'ivraie, se doivent tous de lire cet ouvrage.

Le public de langue française le lira également sans risque d'être égaré définitivement, quant à la littérature et l'histoire des Arméniens. Car, et il nous plaît de rendre cette justice à la rédaction de la revue, « *il est entendu qu'il s'agit d'un début et, en quelque sorte, d'une première édition destinée, dans l'avenir, à être complétée par d'autres textes* ».

Des textes qu'il nous plaira d'approuver sans réserves.

G. M. ALEMSHAH.

EUROPE, Revue Mensuelle, Paris.
Littérature Arménienne, Fév.-Mars, 1961.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՍԵՐԸ ՀԵՏ ԴԱՐԱՑՈՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՏԱՌԻ

«Լենինյան Միությունից» վերջին համարներից մեկում, դեկտեմբերի 31, տպագրվեց Ալ. Ղազարյանի հոդվածը, որտեղ նա իրավացիորեն քննադատում է Ա. Ալազանի «Ծաղկած ճակատներ» վեպը, որ հրատարակվել է Երևանում 1959 թ.-ին։ Ալազանի վեպը ցույց է տալիս, որ նա ոչ միայն չի ընկալել ժամանակակից հայ գրականության զարգացման ընդհանուր ուղղությունը, այլև ետ է մնացել իր սեփական հասակակից գրողներից։

Ալազանի վեպի հերոսները ոչ միայն կենդանի մարդիկ չեն, այլև ոչ մի կերպ չեն համապատասխանում մեր ժամանակների հերոսներին։ Նրանք ոչ միայն չեն ապրում մեր ժամանակների կյանքով, այլև ապրում են ինչ-որ ուրիշ, անհասկանալի կյանքով։ Նրանք ոչ միայն չեն մասնակցում մեր ժամանակների մեծ գործերին, այլև ապրում են ինչ-որ ուրիշ, անհասկանալի գործերով։ Նրանք ոչ միայն չեն ապրում մեր ժամանակների մեծ զգացմունքներով, այլև ապրում են ինչ-որ ուրիշ, անհասկանալի զգացմունքներով։ Նրանք ոչ միայն չեն խոսում մեր ժամանակների լեզվով, այլև խոսում են ինչ-որ ուրիշ, անհասկանալի լեզվով։

Ալազանի վեպի հերոսները

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

ՄԱՏՍԱՆԱՑ ՀԱՅԿ

ՎԱՀԱԳՆԻ ՊԱՐՈՒՆ

Իսկ օշականցիները եւ ծռնկիները մի կողմ թողած իրենց գործերը, ամբողջ ուժերով ձգտում էին ետ մղել թշնամուն։

Ամբողջ օրը կռիվ էր գնում։ Ամբողջ օրը հնչում էին հրացանների որոտները։ Ամբողջ օրը ամպերի պես բարձրանում էին ծուխերը։

Ամբողջ օրը ականատեսները պատմում էին, որ Վահագնը ամենուրեք է, ամենուր կռվում է, ամենուր հրամայում է։

Ամբողջ օրը Վահագնի ձին սլանում էր ամենուր, ուր ամենից ծանր էր կռիվը։

Ամբողջ օրը Վահագնի ձին կարմրում էր արյունից։

Ամբողջ օրը Վահագնի ձին սպիտակում էր փրփրից։

Ամբողջ օրը Վահագնի ձին սրընթաց էր։

Ամբողջ օրը Վահագնի ձին ամենուր էր։

Ամբողջ օրը Վահագնի ձին ամենուր էր։

Ամբողջ օրը Վահագնի ձին ամենուր

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼՃԻՈՅ Թագաւորը լուծեց խորհրդարանը բայց մերժեց իր ազատական նախարարներու հրաժարումը: Ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Մարտ 29ին: Դաւլիճը չէ հրաժարած եւ գործի գլուխ կը մնայ մինչեւ ընտրութեանց թուականը:

ՎԱՏԻԷՇՆԵՐՈՒ դատավարութիւնը իր վերջնական փուլին մէջ մտաւ: Ընդհանուր դատախազը մահուան պատիժ պահանջեց Օրթիզի դէմ, քսան տարի բանտարկութիւն՝ Լակայարտի, հինգ տարի գնդապետ Կարտի եւ չորս տարի Տեմարքէի: Ամբաստանեալներէն առաջին երկուքը արտասահման կը գտնուին: Գնդապետ Կարտ կը մեղադրուի որ ամէն բան գիտէր բայց չըսաւ:

ԵԱՍԸ ԱՏԱՅԻ դատավարութեան ընթացքին յանկարծամահ եղած նախկին նախարար՝ Լութֆի Քիրտարի թաղման, մէջագէպեր պատահած եւ 18 հոգի ձերբակալուած են: Պոլսոյ կառավարիչը՝ զօրավար Ռեֆիք Թուլկա յայտարարեց, թէ ձերբակալուածները «կրօնամոլներ» են եւ պիտի դատապարտուին՝ «կրօնքը ցոյցերու համար չահագործած ըլլալու յանցանքով»:

ԼԻՒՔՍԱՆՊՈՒՐԻ ձայնասփիւռի կայանը երկուշաբթի երիկուն իր երաժշտական յայտագրին մէջ ներկայացուց Արամ Խաչատուրեանը որ անձամբ ղեկավարեց Լիւքսանպուրի «Համանուագային Նուագախումբը»: Խօսնակը՝ Ժան-Քլոտ Փասքալ երկար գովաբանեց խորհրդահայ մեծ երաժիշտը որպէս մեծագոյն դէմքերէն մէկը արդի երաժշտութեան, ապա մեծ վարպետը ղեկավարեց իր «Բ. համանուագը»:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի երիտասարդուհիներու «Ջաւօ Շանթ» խումբին դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ, ժամը 20ին, Կապ. Խաչի գրասենեակին մէջ (17 Րիւ Պլէօ): Դասախօս՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ-ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ:

ԺՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վալպառէլի, Սէն-Մարսէլի, Լա-Փոմի եւ շրջակայ թաղերու մէջ բնակող բոլոր Դաշնակցականները, Դաշնակցութեան համակիրները եւ հայ ազգային արժէքներու պահպանման նախանձախնդիր ազգայինները ստիպողաբար կը հրաւիրուին խորհրդակցական չատ կարեւոր հաւաքոյթի մը, այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3ին, 2 Ավընիւ տը Վիէն, Սիթէ Միշըլիս, Պ. Սուֆրէյի մօտ, Լա Փոմ, հեռաձայն 42-97-82, Պառ տէ գ'Ավընիւ սրճարանին ներքնասրահը:

Մասնաւոր հրաւէր չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլր այդ նկատել:

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Նիքոթեան եւ Եազըճեան ընտանիքը երեսունական Ն. Ֆ. կը նուիրեն Առնուվիլի Նոր Սերունդի հայերէնի դասընթացքին, Աղդէ քնյ. Փայլակեանի մահուան առթիւ: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

×

Այրի Տիկին Ոգինէ Փալայեան իր հօրեղբօր զաւկին՝ Աղաւնի Փանոսեանի մահուան առթիւ յիսուն Ն. Ֆ. կը նուիրէ Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սալ Մազընոյի մէջ, 88, Րիւ տ'Օպանեը

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու եւ գայլիկներու:

Հովանաւորութեամբ Պ. Տ. ԹԷՔԷՃԵԱՆԻ (Միութեան պատուոյ նախագահ):

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին: Աւուր պատշաճի երգեր եւ արտասանութիւններ, հայկական պարեր, գեղջկական տարազներով:

Պիտի ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի՝ ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ (Ողբերգութիւն 4 արար)

Նոյն հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Նիսի մէջ, այս Կիրակի ժամը 16ին, Արթիւթիւր սրահին մէջ: Միեւնոյն յայտագրով:

Պիտի խօսի Պ. ԱՐՄԷՆ ԹԱԹՈՅԵԱՆ:

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ 40ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան շքեղ սրահին մէջ, ընկերահամակրական խնջոյքով:

Շաբաթ, (25 Փետր.) կէսօրէ վերջ ժամը 17-23:

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԽՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին:

Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով:

Մուտքը ազատ է:

17, Rue Bleue, PARIS (9e)

Մէթրօ Քատէ:

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30ին Ահարոնեան ակումբը նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդին:

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ (Մարսէյլէն):

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, պար, խմբապար եւն.:

Առատ կերուխում մինչեւ կէս գիշեր:

Մուտքը ազատ է:

×

ԽՆՁՈՅՔ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի:

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, դպրոցի սրահին մէջ:

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի վերնայարկը: Պիտի ներկայացուի՝ Պրիւսէլի մէջ Պ. Գրիգոր Մէլիքեանի կողմէ ձայնագրուած՝ Դանիէլ Վարուժանի յուշատախտակի զետեղման հանդիսութիւնը:

Պիտի լսուին՝ Հրանտ-Սամուէլի, Բիւզանդ Թօփալեանի, Փրոֆ. Ֆէյտիի, Հ. Սերովբէ Վրդ. Ագըլեանի եւ Շաւարշ Նարդունիի ճառերը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Աննիկ Քէնեան (Պուրսացի) կը փնտռէ իր ծնողքը, հօրը անունը՝ Նազար Նազարեան, մօր անունը՝ Կիւլֆիտան, քոյրերը՝ Մարիամ եւ Հայկուհի, եղբայրները Յարութիւն, Հայկ եւ Զատիկ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին:

Madame ONNIG KENNIAN
35, Willis Avenue
Medford Mass. – U. S. A.

ՕԴԱՅԻՆ ՃԱՄԲՈՎ ՇՐՋԱՊՏՈՅՏՆԵՐ

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԵՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԹԱԼՈՒ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԵԱՄԲ

AIR FRANCE

Կը կազմակերպէ գարնան և ամրան շրջապտոյտներ դէպի Խ. Միութիւն

Երթուղարձ ՔԱՌԱՎԵԼ օդանաւով: ՄՈՍԿՈՒԱ և ձեր ընտրած քաղաքներու տեսարժան վայրերու այցելութիւն եւ հաճելի պտոյտներ:

9 ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ, ճամբորդութիւն եւ բնակութիւն 2320 Նոր Ֆրանքէն սկսեալ:

Տեղեկութիւններ առէք ձեր շրջանի ճամբորդական գործակալէն:

Air France

Caravelle et Bœing

Les deux meilleurs « jets » du monde

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Փետրուար 10ին, Մարսէյլի մէջ մեռած է Այրի Տիկին Արշակունի Եավէր, 74 տարեկանին:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Այս Չորեքշաբթի:
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Այս Հինգշաբթի:
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Այս Հինգշաբթի:
ԻՍԻ.— Երեքշաբթի (Փետր. 28ին):
ՊԱՆԵՕ.— Երեքշաբթի (Մարտ 7ին):
ՇավիլՇավիլ.— Հինգշաբթի (Մարտ 9):

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ եւ պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕՆԴ. ՄԱՐՄՆԻ

կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Մարտ 2, ժամը 16էն 19, Փավիյօն Սօֆին (Փոքր Սօֆին):

Հաճելի անակնկալներ:

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Փոքրիկ խումբին ժողովը, այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները, այս Ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ընկերուհի Սիրանոյշ Անդրէասեանի բնակարանը, 13 Րիւ Էմիլ Զոլա: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

coupeuse-patronnière

կարուհի մը,

Robe - Fillette ի մասնագէտ:

եւ լաւ մեքենիստէն մը:

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Կէս օրուան աշխատանք (ցերեկէ վերջ):

Հեռաձայնել՝ CEN. 20-86

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար – 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

եւ հովանաւորութեամբ

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան-Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝

ԿԱՐԳԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ խաչի Փարիզի մասնաճիւղին

Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia

43, Bd. Raspail

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ.—

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ

Ծանօթ նուագախումբը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ԵՐԳ

ՊԻՒՖԷ, ՃՈԽ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

30ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 5, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին

Salle de la Chimie

28 bis, Rue St.-Dominique, Métro Invalides

Մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի ֆրանսական եւ օտար սկաուտներուն, նախկին հայ արիներուն, եւ Փարիզի շրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներուն:

Թատերական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական ներկայացումներ, արտասանութիւն, եւ խաղեր, հայ Արիներու եւ գայլիկներուն կողմէ:

Պիւֆէ, ցուցադրութիւն

Մուտք 5 եւ 3 Ն. Ֆ.

Լօխում
Հէլվա
Թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 | Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 | C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
23
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
JEUDI
23 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9036 37EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4837

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԻՏԻ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆՔ ՊԱՅՔԱՐԸ

Ուաշինկթընի Թուրք դեսպան Ալի Իւրկիւպլիւ գոհ չէ, որ Հայերը Ամերիկայի մէջ անգլերէն լեզուով յօդուածներ կը հրատարակեն Թուրքերու դէմ: (Տե՛ս Յառաջ, 22 Փետր.):

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ամերիկայի կեդրոնական կոմիտէն տարիներէ ի վեր Պոսթընի մէջ կը հրատարակէ ստուար ծաւալով եւ ներկայանալի տպագրութեամբ եռամսեայ պարբերաթերթ մը՝ Armenian Review՝ նուիրուած հայկական մշակոյթին, գրականութեան, պատմութեան եւ մանաւանդ հայ քաղաքական դատին ծանօթացման եւ հետապնդումին:

Այս պարբերաթերթը կը ղրկուի Մ. Նահանգներու նախագահէն սկսեալ բոլոր պետական դէմքերուն, ծերակուտականներու, երեսփոխաններու եւ ծանօթ մտաւորականներու:

Կ՛ր ժամանակ, երբ հայկական եղեռնի յիշատակը թարմ էր եւ Ամերիկայի — ինչպէս նաեւ Եւրոպայի — հանրային կարծիքը մեծապէս յուզուած էր ի լուր թրքական անլուր բարբարոսութեանց: Հայկական Դատը օրակարգի գլխաւոր խնդիրներէն մէկն էր: Թուրքիոյ վարիչները անարդութեան սիւնին կը գամուէին աշխարհի ճակատագիրը տնօրինող մեծերուն կողմէ: Քլէմանսօ՝ յանուն մեծ դաշնակիցներուն՝ իր ծանօթ երեմիականը կը կարդար Սեւրի դաշնագրի նախագիծը ստանալու եկող Թուրք պատուիրակներու գլխուն:

Քառասուն տարի անցած է այդ օրերէն ի վեր: Ո՛չ եւս են բարեմիտ Նախագահ Ուիլսըն եւ իր քաղաքականութեան ջատագով պետական դէմքերը: Չկան ծերակուտական Քինկ եւ իրեն համախոհ Congressmen-ները, որոնք պայքար մղեցին Լօզանի անարդար դաշնագրին դէմ եւ յաջողեցան արգիլել անոր վաւերացումը ամերիկեան խորհրդարանին կողմը:

Փոխուած են ժամանակները: Փոխուած են նաեւ մտայնութիւնները: Շրջուած են դերերը: Անցուկը եղած է մոռցուկ: Ե-րէկի վայրենի եւ ջարդարար Թուրքը դարձած է «ազնուական ազգ»:

Ուիլսընին յաջորդած են Թրումըն եւ Այզընհաուըր, որոնք իրենց «վարդապետութիւն»ներով ցեխի եւ աղտեղութեան մէջ թաթխուած Թուրքը ջուրի երեսն են հանած, մաքրած են անոր արիւնոտ ձեռքերը եւ բոլորովին սրբացուցած:

1947էն ի վեր Ամերիկա իր տոլարներով կ'ողողէ թրքական գանձը, առանց հաշիւ պահանջելու: Հարիւրաւոր Թուրք ուսանողներ մասնագիտական ճիւղերու կը հետեւին ամերիկեան համալսարաններուն մէջ՝ Ուաշինկթընի կառավարութեան հաշւոյն: Թրքական բանակը արդիական զէնքերով կ'օժտուի շնորհիւ Միացեալ Նահանգներուն: Ատլանտեան Ուխտին մէջ պատուաւոր աթոռ մը տրուած է Թուրքիոյ ներկայացուցիչին:

Միւս դաշնակիցներն ալ իրարու հետ մրցումի են ելած՝ սիրաշահելու համար առաջին աշխարհամարտի թշնամին, եւ չմնալու համար բոլշեւիկներէն, որոնք 1918էն ի վեր ամէնէն անկեղծ բարեկամներն ու պաշտպաններն էին եղած Թուրքերուն:

Այլեւս ո՛չ ոք կը խօսի հայկական ջարդերուն եւ մեր ազգային Դատին մասին, չվշտացնելու համար բարեկամ Թուրքը, որ, ո՛վ հեգնանք, «ազատ աշխարհ»ի արթուն պահակն է դարձեր՝ արեւելեան ճակատին վրայ:

Այս պայմաններուն տակ ի՞նչպէս կարելի է դատալիք ըլլալ եւ գլուխ ծռել «կատարուած իրողութեան» առջեւ:

Հայ ժողովուրդը դատ ունի: Բոլոր դատերու մէջ ամէնէն արդար դատը: Թուրքէն կը պահանջէ իր մէկ միլիոն նահատակներու արեան գինը: Իր պապերու պատմական հայրենիքը, որուն ամէն մէկ թիզը ոռոգուած է Հայու արդար քրտինքով եւ կարմիր արիւնով:

Պէտք շարունակենք պայքարը բոլոր միջոցներով, մինչեւ վերջնական հատուցում:

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆԳԼԵՒԳԵՐՄԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԱՌԱՆՑ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒՐՈՊԱ ՉԿԱՅ» Կ'ԸՍԷ ՔՈՆՐԱՏ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ

Գերման պատուիրակութիւն մը գլխաւորութեամբ վարչապետ Ատընաուըրի Լոնտոնի մէջ կարճ բայց կարեւոր խօսակցութիւններ պիտի ունենայ, Եւրոպան շահագրգռող հրատապ հարցերու շուրջ:

Ատընաուըր եւ իր պատուիրակութիւնը անգամ մը եւս պիտի հաստատեն Դաշնակցային Գերմանիոյ եւրոպական քաղաքականութիւնը՝ առանց Անգլիոյ գործակցութեան կարելի չէ կառուցանել քաղաքական եւ տնտեսական Եւրոպա մը: «Եւրոպա մը առանց Անգլիոյ ուշ կամ կանուխ բաժնուած Եւրոպա մը պիտի ըլլայ եւ վտանգաւոր է այդքան կաղ գործի մը ձեռնարկել»:

Գերմանացիներուն համար Անգլիացիներուն դիրքը տարօրինակ կը թուի: Հաւանաբար անգլիական կառավարութիւնը դիտել տուած է թէ գոհ պիտի ըլլար մասնակցելու Վեցերու խօսակցութեանց, եթէ անշուշտ հրաւիրուէր: Սակայն, Պոնի համար նման յայտարարութիւն մը շատ բան ըսել չէ: Արդարեւ, Գերմանացիները դիտել կուտան թէ Անգլիա կը նմանի այն անձին, որ կ'ուզէ մաս կազմել ակումբի մը, առանց սակայն ընդունելու անոր կանոնագիրը եւ պարտաւորութիւնները: Գերմանները նոր առաջարկներ ընելու տրամադրութիւն չունին, անոնք կ'ուզեն հասկնալ թէ Անգլիա ի՞նչ կ'ուզէ:

Գերմանացիները պատրաստ են օգնելու Անգլիոյ նաեւ նիւթապէս, որովհետեւ չեն ուզեր որ Անգլիացիները Գերմանիայէն քաշեն իրենց զօրքը:

Մաքմիլըն եւ Ատընաուըր կարծիքներու փոխանակութիւն մըն ալ կ'ունենան մի-ջազգային այլ հարցերու շուրջ:

Ատընաուըր լաւատես չէ միջազգային կացութեան նկատմամբ: Իր կարծիքով ներկայ հանդարտ մթնոլորտը Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ անցողակի է եւ ջլամարտը կրնայ շուտով վերածնիլ:

—o—

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ընդունած ափրեւասիական բանաձեւը աւելի եւս բորբոքեց Քաթանկայի վարիչները, որոնք, Նախարարաց Խորհուրդի նիստ գումարելով որոշեցին ընդհանուր զօրակոչ յայտարարել, Քաթանկայի մէջ: Զօրակոչին ենթակայ պիտի ըլլան սեւերը եւ ճերմակները հաւասարապէս: Ապահովութեան Խորհուրդի բանաձեւին առթիւ Չոմպէ ձայնասփիւռ կոչի մը մէջ յայտարարած է.— «ՄԱԿի քուէարկած բանաձեւը իսկական պատերազմի յայտարարութիւն մըն է Քաթանկայի եւ նախկին պելժիական Քոնկոյի դէմ: Կը վնասէ մեր ապահովութեան»: Չոմպէ մամուլի ասուլիս մըն ալ տուած է ուր յայտնած է թէ ՄԱԿի միջամտութիւնը անհանդուրժելի հոգատարութիւն մըն է ափրիկեան ինքնիշխանութեան համար»: Քաթանկայի վարչապետը կը հրաւիրէ նախկին Քոնկոյի բոլոր կառավարիչները որ Ժընեւ հաւաքուին Մարտ վեցին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

«ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ գրաքննութիւն չկայ» յայտարարեց Ալեքսէյ Աճուպէյ, Լոնտոնի մէջ: Աճուպէյ որ Խրուշչեւի փեսան է եւ Իզվեստիայի խմբագրապետը Լոնտոն հասած է 12 ուրիշ անձնաւորութեանց հետ մասնակցելու համար անգլեւխորհրդային ժողովի մը խաղաղ համակեցութեան շուրջ: «Ինչ որ ուզենք կը հրատարակենք, աւելցուցած է Աճուպէյ, բայց մեր ժողովուրդը իրաւունք չունի լսելու յայտարարութիւնները այն լրագրողներուն որոնք կը թունաւորեն մեր երկու երկիրներու յարաբերութիւնները: Լը Մոնտ այս լուրը հաղորդելով կ'աւելցնէ.— «Ըստ խորհրդային իշխանութեանց գրաքննութիւն չկայ Միութեան մէջ բայց Գլավլիթ (հրատարակչական գործերու տեսչութիւն) կը ջանայ օգնել օտար թղթակիցները որպէսզի «սըխալներ գործելէ խուսափին», այսպէս է որ Մոսկուայի մեր աշխատակցին թղթակցութիւնները յաճախ «ճերմակներով» լոյս կը տեսնեն»:

ԹԱՍ գործակալութիւնը հաղորդեց թէ հիմնուած է խորհրդային մամուլի նոր գործակալութիւն մը՝ «Նովոսթի», որ ճշգրիտ տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ արտասահման, Խորհրդային Միութեան շուրջ եւ պիտի ընդելացնէ խորհրդային հասարակութիւնը, օտար երկիրներու կեանքին հետ: «Ֆիկարօ» այս լուրը հաղորդելէ ետք կ'աւելցնէ.— «Եթէ լաւ հասկցանք ցարդ Թասի հաղորդած լուրերը ճշգրիտ չէին»:

ՃԱՓՈՆԻ ազգայնական ամէնէն մեծ կուսակցութեան նախագահը՝ Պին Աքաօ, 62 տարեկան ձերբակալուեցաւ: Ամբաստանուած է իբրեւ գրգռիչ տարր մը որ ուրիշները ոճիրներու կը մղէ:

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ անձնական նամակ մը գրած է Պօտուէն Թագաւորին ըստ Եու-Նայթըտ Փրէսի: Այդ նամակին մէջ տը Կոլ անդրադառնալով Քոնկոյի կացութեան կ'ըսէ թէ աւելի քան երբեք Արեւմուտքի միասնականութիւնը անհրաժեշտ է:

ՊԱՏՆԷՇՆԵՐՈՒ դատավարութիւնը ցարդ 100.000 Ն. Ֆ. արժած է:

ՄԱՐՈՔԻ թերթերը բուռն քննադատութիւններու կ'ենթարկեն զօրավար Քեթանին, որ Քոնկոյի Մարոքի ուժերու հրամանատարն է եւ Փարիզի մէջ ջատագոված էր ՄԱԿի դերը եւ գործունէութիւնը՝ Քոնկոյի մէջ: Յատկապէս վրդոված են որ զօրավարը պաշտպանած է Մոպութուն: «Պաշտօնէն հեռացուցէք» կը գրեն բայց թագաւորը չլսելու կուտայ:

ՓԱՐԻԶԻ Լատին Ամերիկայի շէնքին մէջ, դեսպաններու առջեւ տը Կոլ յանպատրաստից ճառ մը խօսեցաւ եւ յիշեց ԺԹ. դարու այն մեծ դէմքերը որոնք յառաջդիմութեան տարին մարդկութիւնը ինչպէս՝ Պոլիվար, Յովհաննէս Զ., Լամարթին, Վիքթոր Հիւկօ, Օկիւսթ Քոնթ, Փասթէօր: Նախագահը շեշտեց Ֆրանսայի մարդասիրական դերը եւ դիտել տուաւ թէ ինչ որ Ֆրանսա կուտայ Ափրիկէի մէջ կը գերազանցէ ուրիշ որեւէ պետութեան տուածը եւ եզրակացուց.— «Կը մաղթեմ ազատ, միացած եւ վերանորոգուած աշխարհ մը, իմաստութեան ապագան, այսինքն՝ աշխարհի խաղաղութիւնը»:

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ յաջողութեամբ արձակեցին «Մերքիւր» ձեւի անօթ մը՝ սահմանուած մարդոց անջրպետ ճամբորդութեան:

ՄԱՄՄՈՒՏԻ կրկին տեսնուեցաւ տը Կոլի հետ եւ յայտնեց թէ ամէն բան լաւ կ'ընթանայ: Կը հաստատուի թէ Պուրկիպա Փարիզ կուգայ Շաբաթ:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ Շահը նախագահեց Մաճլիսի (Խորհրդարան) բացման նիստին: Նոյն օրը երեկոյեան, ուսանողներ ցոյցեր կատարեցին:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

—o—

Արձագանգ տուած էինք հեռագրական գործակալութեանց այն լուրին թէ նոր փոփոխութիւններ կատարուած են Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան ղեկավար մարմնին մէջ, փոփոխութիւններ՝ որոնք պարբերական դարձած են եւ տեղ ու դիրք կը փոխեն հայ կոմունիստ ղեկավարները:

«Սով. Հայաստան» թերթը, զոր դեռ նոր ստացանք (11 Փետր.), կը գրէ այս շարժումներուն մասին.—

Փետրուար 10ին տեղի ունեցաւ Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի նիստը, եւ զբաղեցաւ կազմակերպչական հարցերով:

Այս նիստին մէջ Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի երկրորդ քարտուղար ընտրուեցաւ Յովհաննէս Մնացական Բաղդասարեան: Իսկ Մուշեղ Համբարձում Աղոնցը եւ Բաբկէն Եսայի Սարկիսովը, «այլ աշխատանքի անցնելու կապակցութեամբ՝ ազատեցան» Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի քարտուղարի իրենց պաշտօններէն եւ Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամակցութենէն: Միւս կողմէ, Գէորգ Արտաշէս Տէր-Ղազարեան առնուեցաւ Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի կազմի մէջ եւ ընտրուեցաւ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղար եւ Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամ: Նոյնպէս Մհեր Սիմոն Մելքոնեան ընտրուեցաւ Կեդր. Կոմիտէի քարտուղար եւ Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամ:

Հայաստանի Հանրապետութեան սահմաններէն դուրս աշխատանքի մեկնելու պատճառով, Սերգէյ Ստեփանովիչ Մարիախինին «ազատեցաւ» Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամակցութենէն, փոխարէն Դավիդ Աբրամովիչ Դրապունսկին առնուեցաւ Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի կազմին մէջ եւ ընտրուեցաւ Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամ:

Դարձեալ, ամբողջացնելու համար կազմը, Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի անդամ ընտրուեցաւ Բադալ Հմայեակ Մուրադեան:

× Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի նորընտիր երկրորդ քարտուղարը, Յովհաննէս Բաղդասարեան, նախապէս առաջին քարտուղար էր կուսակցութեան Երեւանի քաղաքային կոմիտէի: Իր այս թողած պաշտօնին կոչուեցաւ Բադալ Մուրադեան:

ԹՈՒՐՔԻ... ԿԱՏԱԿ

Նոր «խաղ» մը մեծ յաջողութիւն գտած է Թուրքիոյ մէջ: Ներշնչուած օրուան անցուդարձերէն «քաղաքական դատավարութեան խաղը» արդէն երկու զոհ ըրած է:

Արդարեւ խաղին սկզբունքն է «դատել» Եասը Ատայի ամբաստանեալները եւ վճիռները գործադրել...: Այսպէս Հովիւներ վերջերս իրենցմէ մէկը կախաղան բարձրացուցած են որովհետեւ խեղճին վիճակուած էր Մենտերէսի դերը խաղալ...: Ուրիշ անգամ մը Հարսնիքի մը 42 հիւրերը ուզած են կախել Մենտերէսը եւ Պայարը որոնց դերերը ստանձնած էին հարսին ու փեսային ծնողքը.— «Մենտերէս» յաջողած է կծիկը դնել ... բայց «Պայար» նուազ բախտաւոր մեռած է չուանը վիզը: Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է հարսնիքին 42 հիւրերը ...

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հայոց պատմութեամբ, լեզուով եւ բանասիրական այլ հարցերով զբաղած են եւրոպացի գիտնականներ, որոնց գործերը մեծապէս նպաստած են հայագիտութեան զարգացումին :

Խօսելով եւրոպական ժամանակակից(*) հայագիտութեան մասին, պէտք է դիտել տալ թէ բաւական կը տարբերի անցեալի եւրոպական հայագիտութենէն :

Հայագիտութիւնը բառին իսկական ըմբռնումով ձեւաւորուած է ԺԹ. դարուն եւ մեծ դեր կատարած է այս իմաստով եւրոպական հայագիտութիւնը : Վերջինս ծաղկած է եւրոպական այլ եւ այլ երկիրներու մէջ, բայց յատկապէս Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ մէջ : Իբրեւ բանասիրական առարկայ, հայագիտութիւնը կը մտնէ նաեւ աւելի լայն բաժիններու մէջ, ինչպէս, օրինակ, հայ-վրացական բանասիրութեան, կովկասագիտութեան, քրիստոնեայ Արեւելքի կամ ալ ընդհանրապէս արեւելագիտութեան մէջ : Այս բոլորին ընդհանուր զարգացումովն էր պայմանաւորուած նաեւ բուն հայագիտութեան զարգացումը : Այսպէս, օրինակ, արեւելագիտութեան եւ մանաւանդ իրանագիտութեան ուսումնասիրութիւնը մեծ չափով նպաստած է հայագիտութեան մէջ քննական միտքի թափանցումին, բան մը, որ մղում տուաւ պատմա-համեմատական գրութեան հիման վրայ հայ լեզուաբանութեան զարգացումին, օգնեց աւելի լաւ գնահատելու հայ մատենագիրները եւ վերջապէս քննական հիմերով շարադրելու Հայոց պատմութիւնը :

Անցեալի եւրոպական հայագիտութիւնը փորձած է լուծել բարդ հարցեր, ինչ որ նպաստած է հայագիտութեան զարգացումին : Յիշենք լեզուաբանութեան մէջ Հիւբշմանի աշխատութիւնները, ինչպէս, օրինակ, իր «Հայերէնի դիրքը հնդեւրոպական լեզուներու շրջանակին մէջ» (1875), որ որոշեց հայերէնի տեղը հնդեւրոպական լեզուներու շարքին մէջ՝ իբրեւ անկախ խումբի պատկանող լեզու մը եւ ոչ թէ իրանական խումբին մաս կազմող լեզուներէն մին, ինչպէս նախապէս կը կարծէին : Մեծ նշանակութիւն ունին նաեւ Հիւբշմանի հայագիտական միւս աշխատութիւնները, որոնց մէջ քննութեան կ'ենթարկուի հայերէնին՝ այլ լեզուներէ կատարած փոխառութիւններու հարցը : Մեծ է վաստակը նաեւ Ա. Մէյէի, որուն արժէքաւոր գործերուն մէջ քննութեան առնուած են գրաբարի քերականութիւնը՝ հնդեւրոպական լեզուներու պատմական համեմատական ուսումնասիրութեան լոյսին տակ :

Պատմագիտութեան բնագաւառին մէջ առանձնապէս կարեւոր է յիշել բազմավաստակ Յ. Մարկվարտը : Պատմական հարցերը վեր առած է լայն ընդգրկումով եւ երբ կը լուծէ երկրի մը հարցերը կը խորանայ նաեւ այլեւայլ երկիրներու պատմութեան մէջ, իսկ աղբիւրները օգտագործելու իր եղանակը ուղղակի օրինակելի է : Այսպէս, օրինակ՝ «Հարաւային Հայաստանը եւ Տիգրիսի աղբերակունքը» գիրքին մէջ կ'օգտագործէ հայկական, յունական, արաբական, ասորական եւ այլ աղբիւրներու բնագիրները պարզելու համար Հարաւային Հայաստանի պատմութեան վերաբերեալ բազմաթիւ կէտեր :

Մեծ եղած է նոյնպէս եւրոպացի հայագէտներուն ծառայութիւնը հայ մատենագրութեան ուսումնասիրութեան մէջ : Է. Տիւլորիէ եւ Վ. Լանկլուա ոչ միայն ֆրանսերէնի թարգմանած են հայ մատենագիրներէն շատերը, այլեւ տուած են հայագիտական լուրջ ուսումնասիրութիւններ, յատկապէս հայկական Կիլիկիոյ պատմութեան վերաբերեալ :

Եւրոպացի ժամանակակից հայագէտները քննութեան առարկայ կը դարձնեն սահմանափակ խնդիրներ, մեծ մասամբ զբաղելով բանասիրական ճշդումներով կամ թարգմանութիւններով : Ի հարկէ, կը կատարուին անցեալին պէս գիտական բարեխղճութեամբ, ուստի մեր հայագէտները ուշադրութեամբ պէտք է հետեւին այս վերջիններուն աշխատութիւններուն :

Եւրոպական հայագիտութեան մասին խօսելու ժամանակ պէտք չէ անտեսել Վիեննայի եւ Վենետիկի հայագէտները : Գտնուելով եւրոպական հողի վրայ եւ իւրացնելով արդի բանասիրական նուաճումները, իրենց գործունէութեամբ մէկ կողմէն խրախուսած են եւրոպացի բանասէրները՝ հրատարակելով անոնց որոշ աշխատասիրութիւնները, իսկ միւս կողմէն թարգմանած են լաւագոյն գործերը : Վիեննայի մէջ դեռ կը շարունակուի «Հանդէս Ամսօրեան», առաջին հայագիտական հանդէսը, շնորհիւ մէկ քանի բանասէրներու ջանքերուն :

Ա. ՏԷՐ-ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

(Շար. 1)

(*) Ժամանակակից ըսելով նկատի ունինք վերջին 20 կամ 30 տարիներու շրջանը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՀԻՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՇԱՒԱՐՇ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

(ԳԱՐԱԳԱՇ)

Գարագաշեան անունը Թրքահայ Թատրոնի պատմութեան մէջ շատ մեծ տեղ գրաւած է, շնորհիւ այն հանգամանքին որ մէկէ աւելի Գարագաշեաններ լայնօրէն վճարած են իրենց տուրքը Արեւմտահայ Թատրոնին, սկսած անոր ծագման շրջանէն մինչեւ աստիճանական ծաղկումը :

1864ին, Պոլսոյ մէջ Սրապիոն Հեքիմեանի ղեկավարութեան տակ գործող «Արեւելեան Թատրոնի» «Մեծն Տրդատ» ողբերգութեան մէջ երեւցած է դեռատի դերասանուհի մը՝ Երանուհի Գարագաշեան, որ յետագային, շնորհիւ իր բնատուր տաղանդին, պիտի դառնար Պոլսահայ Թատերական շարժման կարեւոր դէմքերէն մին : Երանուհի Գարագաշեան Սերովբէ Պենկլեանի գուսաներգական խումբին հետ շրջագայած է օտար երկիրներ, ապա, մասնակցելով Պետրոս Ադամեանի, Մնակեանի, Սիրանոյշի, Աստղիկի թատերական շրջապտոյտներուն, մեկնած է Կովկաս, ուր իր համբաւը շուտով հասած է լաւագոյն բարձրութիւններու :

Երանուհիի կրտսեր քոյրը՝ Վերգինէ Գարագաշեան, իր քրոջ նման օժտուած բնատուր ձիրքերով, եղած է հազուագիւտ դերասանուհի մը, մասնաւորաբար կատակերգութեանց մէջ, ուր, ըստ ժամանակակից քննադատներու կարծիքին, դասուած է եւրոպական բեմերու նշանաւոր սուպրէթներու կարգին : (Այս երկու դերասանուհիներու կեանքին ու գործին անդրադարձած ենք արդէն այս սիւնակներուն մէջ) :

Զոյգ մը այս շնորհալի քոյրերու սերունդէն էր Շաւարշ Գարագաշեան, ծնած Պոլիս. Բերա արուարձանը :

Բարեկեցիկ ընտանիքի զաւակ, Շաւարշ Գարագաշեան ունեցած է բախտաւոր մանկութիւն մը, որուն յաջորդած է նոյնքան բախտաւոր պատանեկութիւն մը :

Շաւարշ Գարագաշեանի ծնողքը, իրենց զաւկին ուսման կիսաւարտ շրջանէն ետք, խորհած են զայն ուղղել դէպի շուկայի ասպարէզը, եւ սակայն, երիտասարդ Շաւարշը ինքզինքը խորթ է զգացած այդ միջավայրին մէջ եւ շուտով յուսախաբ ըրած իր ծնողքը :

Անոր բովանդակ էութիւնը կլանուած էր ուրիշ աշխարհով մը :

Խորհրդաւոր էր այդ աշխարհը : Հոն, մարդիկ կ'ապրէին կեանք մը՝ որ վեր էր հասարակէն : Հոն, այդ աշխարհին մէջ մարդիկ կը զգային ու չնչէին բոլորովին տարբեր՝ հասարակ մահկանացուներէն :

Այդ աշխարհը Թատրոնն էր :

Առաջին անգամ Շաւարշ Գարագաշեան ոտք կոխեց այդ խորհրդաւոր աշխարհէն ներս երբ ներկայ եղաւ մեծանուն վարպետին՝ Մարտիրոս Մնակեանի մէկ ներկայացման :

Ալ անկէ ետք երիտասարդ Շաւարշը «վարակուեցաւ» այդ «ախտ»ին :

Այդ աշխարհէն դուրս անոր համար այլեւս անշնչելի էր դարձած մթնոլորտը : Կը զգար որ իր ճանչցած նոր աշխարհէն հեռու իրեն համար չկար կեանք, չկար ապրում, չկար հաւատք ու հաւատամք :

Ու գլխովին նետուեցաւ յորձանքին մէջ, յանձնելով ինքզինքը նոր «խենթութեան» հեշտօրօր ալիքներուն ...

Վարպետին՝ Մնակեանի թափանցող աչքերը չուշացան Երիտասարդ Շաւարշի մէջ տեսնելու թատերական արուեստի ակնյայտ ձիրքեր : Առաւ զայն իր հոգածութեան տակ, մարզեց, կոկեց ու յղկեց, առաջնորդեց անոր դողդոջ քայլերը եւ շուտով սկսաւ անոր վստահիլ կարեւոր դերեր :

Շաւարշ Գարագաշեան յուսախաբ չըրաւ իր վարպետը : Ընդհակառակն, Մնակեանի աշխատանքը տուաւ իր լաւագոյն արդիւնքը եւ շուտով Շաւարշ դարձաւ Մնակեան թատերախումբին սիրուած ու փնտռուած դերասանը :

Մարտիրոս Մնակեանի բովանդակ գործունէութեան ընթացքին, Շաւարշ Գարագաշեան աշխատակցած է անոր, մինչեւ վարպետին մահը :

Անկէ ետք, շարունակած է իր բեմական գործունէութիւնը հայ եւ Թուրք Թատրոններուն մէջ, միշտ ալ պահելով իր առաջնակարգ դերասանի դիրքը :

Ա. Համաշխարհային պատերազմի շրջանին, մինչեւ Զինադադար, եւ աւելի ուշ, Շաւարշ Գարագաշեան, որ միաժամանակ օժտուած էր բամբ ձայնով մը, աշխատակցած է Պէնլեանի գուսաներգական ներկայացումներուն, «Լէպլէպիճի»ի, «Քէօսէ Քէհեայի», «Արիֆ»ի եւ բազմաթիւ այլ գուսաներգութիւններու մէջ կատարելով կարեւոր դերեր :

Զինադադարի շրջանին, Շաւարշ Գարագաշեան հաւատարիմ գործակիցը եղաւ անզուգական դերասանուհի Վարդիթեր Ֆէլէկեանի, որուն կազմակերպած ներկայացումներուն մասնակցեցաւ դարձեալ առաջնակարգ դերերով : Ասոնցմէ կարելի է յիշատակել «Գամելիազարդ Տիկինը» (Արման Տիւվալ), «Դարբնոցապետը» եւ «Թոյլ Թերեզա» եւայլն :

Այստեղ, միջանկեալ կերպով ըսենք թէ, Զինադադարի շրջանին Պոլսոյ մէջ գործող Պոլսահայ Տրամաթիքը խորթ աչքով կը դիտէր Տիկին Վարդիթեր Ֆէլէկեանի գործունէութիւնը, անզուգական դերասանուհիին անձին մէջ տեսնելով վտանգաւոր մրցակից մը : Ցաւով կը յիշատակենք այսօր Տրամաթիքի այն օրերու վարիչներուն Տիկին Ֆէլէկեանի անձին ու գործին հանդէպ ձեռք առած խափանարար գործունէութիւնը, որուն միակ նպատակն էր չէզոքացնել Ֆէլէկեանները (երկու քոյրեր՝ Վարդիթեր եւ Հրանոյշ) ու բոլորովին մինակ ձգել զանոնք :

Բարեբախտաբար, սակայն, գտնուեցաւ խումբ մը նուիրեալներ, որոնք ի գին ամէն զոհողութեան, թեւ ու թիկունք հանդիսացան Ֆէլէկեաններուն, աշխատակցեցան անոնց հետ, թեթեւցնելով երկու արուեստագէտ քոյրերուն առանց այդ … ծանր բեռը : Այդ նուիրեալներէն մէկն ալ եղած է Շաւարշ Գարագաշեան :

Այդ շրջանին էր դարձեալ որ Պոլսոյ մէջ, Տիկին Վարդիթեր Ֆէլէկեանի նախաձեռնութեամբ կազմուեցաւ «Հայ Դերասանական Միութիւն»ը, որուն մաս կը կազմէին Արամ Մնակեան (Մարտիրոս Մնակեանի որդին), Տիկին Լիւսի Յակոբեան, Էլիզ Շահինեան, Վահան Շա…

UN PEUPLE

qui ne veut pas mourir

N.D.L.R.— Nous remercions vivement la Rédaction de la revue « Europe » et M. Jacques Madaule d'avoir bien voulu nous donner l'autorisation de reproduire cet article, qui a paru dans le numéro spécial de la revue « Europe » (Février-Mars 1961) consacré à la Littérature Arménienne.

Il n'y a pas beaucoup de peuples au monde qui aient une histoire aussi ancienne et aussi fertile en péripéties que les Arméniens. C'est à la fin du VIIe siècle avant notre ère que nous les rencontrons pour la première fois sur les ruines de l'empire assyrien, qui succombait alors à la double offensive des Mèdes et des Babyloniens. Il y avait eu auparavant, là où se trouve l'Arménie actuelle, un royaume d'Ourartou, qui avait été conquis par les Assyriens. La chute de l'empire de Ninive provoqua un vide dans les montagnes arméniennes et c'est alors que le pays fut occupé par des hommes originaires de Phrygie, qui parlaient une langue indo-européenne, et de qui descendent, en grande partie tout au moins, les Arméniens actuels.

L'ARMENIE ANTIQUE

Certes l'Arménie a fait successivement partie ensuite de l'empire perse (la fameuse inscription de Béhistoun donne à une satrapie le nom d'Arménie) et de l'empire d'Alexandre ; elle fut traversée par les Dix Mille qui s'en allaient vers la mer. Mais il semble bien qu'elle ait manifesté, dès cette lointaine époque, une véritable originalité ; les satrapes d'Arménie étaient des princes indigènes. Toutefois c'est au moment où se disloque l'empire d'Alexandre, à la fin du IVe siècle avant notre ère, que l'Arménie connaît pour la première fois une véritable indépendance. Antiochus le Grand, un siècle plus tard, ne réussit que pour peu de temps à la subjuguer et, désormais, entre les deux mondes hostiles qui se font face, de part et d'autre de l'Euphrate : les Romains, successeurs des Grecs, d'une part et les Parthes de l'autre, le royaume montagneux d'Arménie forme une espèce d'Etat-tampon, tantôt vassal des Arsacides de Ctésiphon ; tantôt de l'empire romain. Dans cette situation dangereuse et sans cesse menacée, l'originalité arménienne s'affirme. Ni les Partes, ni plus tard les Perses Sassanides ; ni les Romains, ni leurs successeurs byzantins ne purent jamais exercer sur l'Arménie une domination stable.

C'est ainsi qu'à l'heure même où les Sassanides imposaient à tout leur empire le mazdéisme et dix ans avant que Constantin n'optât pour le Christianisme, saint Grégoire l'Illuminateur convertit en 303 le roi d'Arménie Tiridate III au Christianisme. Mais ce Christianisme arménien ne devait pas tarder à prendre une coloration propre. En effet l'Eglise d'Arménie avait bien accepté les canons du concile d'Ephèse, en 431, mais elle refusa le *Credo* de Chalcédoine en 451, ce qui l'a fait classer, à tort, parmi les Eglises monophysites. En réalité, c'est une Eglise nationale, qui combat âprement le mazdéisme perse, mais non moins la domination religieuse de Constantinople. Il faut noter enfin que la langue arménienne, dialecte indo-européen qui n'avait été jusqu'alors qu'une langue parlée, fut pour la première fois écrite dans son propre alphabet, inventé par Mesrop vers 400.

Considérons maintenant la situation de ce pays d'Arménie, de ce haut plateau tourmenté dominé par les 5.000 mètres de l'Ararat, creusé de lacs, accessible seulement par d'étroites vallées qui lassèrent les légions de Lucullus, celles de Pompée et celles de Marc Antoine. Il domine tout ensemble la côte de la Mer Noire, le plateau beaucoup plus bas d'Anatolie et la plaine de Mésopotamie. C'est une forteresse naturelle où les vaincus peuvent trouver refuge, mais dont les possesseurs tiennent les clefs de la mer, des plateaux et des plaines voisines. Son malheur est de se trouver à la frontière des grands empires ; à la charnière des civilisations rivales. Il ne fallut aux Arméniens rien de moins qu'une Eglise nationale et une langue propre pour résister aux pressions contraires et emprunter à ces trop puissants voisins ce qu'ils avaient de meilleur.

LA NATION ARMENIENNE

La conversion des Arméniens au Christianisme les coupait, en effet, de la Perse mazdéenne, tandis que leur refus des canons de Chalcédoine leur valait l'hostilité des Byzantins. Mais ce Ve siècle, plein de dangers, est aussi celui où se forge la nation arménienne. C'est alors que, en 451, l'année même où se tenait le concile de Chalcédoine, le prince arménien Vardan II Mamikonian engagea contre les Perses une véritable guerre sainte. Dans ces combats achève de se forger la personnalité arménienne. L'Arménie finit par être soumise aux Sassanides, mais en fait les princes arméniens (*nakharars*) conservèrent une relative autonomie jusqu'à l'heure où l'empire sassanide s'écroula au VIIe siècle, sous les coups des Arabes musulmans. En 653 les princes arméniens conclurent un traité avec le calife Moawiah qui reconnaissait leur autorité sur le pays et, en échange, acceptaient de se considérer comme les vassaux de Damas.

JACQUES MADAULE

(1 – *à suivre*)

«Europe», Février–Mars 1961.

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՀԱԳՆԻ ՊԱՐՈՆԻՆ

— Ասկո՛ւ, ասկո՛ւ, ուր ես, ո՞ւր ես, ինչո՛ւ ինձմէ կը խոյանաս, ինչո՛ւ ինձմէ կը հեռանաս, ինչո՛ւ ինձմէ կը խուսափի

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ
40ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Մշակոյթի Տան Ս. Թէքիլիրեան շքեղ սրահին մէջ, ընկերահամակրական խնջոյքով :

Շաբաթ, (25 *Փետր.*) *կէսօրէ վերջ ժամը* 17 – 23 :

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԽԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին : Առատ պիւֆէ գիւրամատչելի գիներով : Մուտքը ազատ է :

17, Rue Bleue, PARIS (9e)
Մէթրօ Քատէ :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30*ին Ահարոնեան ակումբը նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդին :*

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ (Մարսէյլէն) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, պար, խմբապար եւն. :

Առատ կերուխում *մինչեւ կէս գիշեր :*
Մուտքը ազատ է :

×

ԽՆՁՈՅՔ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի :

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, դպրոցի սրահին մէջ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ
ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՒ ԿՈՉ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղք. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Հինգշաբթի, ժամը 20.30*ին*, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին համաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, ընկերակցութիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչութեան :

Թեկնածութիւնները պարտին Աղքատախնամին գրասենեակը հասնիլ ամէնէն ուշը Մարտ 9ին :

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ընթեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց անունը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն անդամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Արեւագալի հոգեզմայլ երգեցողութիւնները կը կատարուին ամէն Կիրակի, ժամը 11*ին, դպրախումբին մասնակցութեամբ :*

× *Եկեղեցիին հայերէնի դասընթացքին տարեվերջի հանդէսը կանխուած թուականով տեղի կ'ունենայ Ապրիլ* 29*ին : Կը խնդրուի չխաչաձեւել :*

× *Երեւանէն Անոյշ Կ. Կարապետեան կը փնտռէ Գասպար Կարապետեանի աղջիկները՝ դիմել եկեղեցի :*

ԺՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վալպառէլի, Սէն – Մարսէլի, Լա – Փոմի եւ շրջակայ թաղերու մէջ բնակող բոլոր Դաշնակցականները, Դաշնակցութեան համակիրները եւ հայ ազգային արժէքներու պահպանման նախանձախնդիր ազգայինները ստիպողաբար կը հրաւիրուին խորհրդակցական շատ կարեւոր հաւաքոյթի մը, այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3*ին*, 2 Ավընիւ տը Վիէն, Սիթէ Միշըլիս, Պ. Սուփըճեի մօտ, Լա Փոմ, հեռաձայն 42–97–82, Պառ տէ ք'Ավընիւ *սրճարանին ներքնասրահը :*

Մասնաւոր հրաւէր չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել :

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21*ին, Քատէի վերնայարկը : Պիտի ներկայացուի՝ Պրիւսէլի մէջ Պ. Գրիգոր Մէլիքեանի կողմէ ձայնագրուած՝* Դանիէլ Վարուժանի *յուշատախտակի զետեղման հանդիսութիւնը :*

Պիտի լսուին՝ Հրանտ–Սամուէլի, Բիւզանդ Թօփալեանի, Փրոֆ. Ֆէյտիի, Հ. Սերովբէ Վրդ. Ագըլեանի եւ Շաւարշ Նարդունիի ճառերը :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներուն կողմէ կազմակերպուած թատերական ներկայացում մը՝

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 5

Կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին

Կը ներկայացուին

ԹԷՈԴՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ
Ողբերգութիւն չորս արար

Le Colis de Mr Dominique
Զաւեշտ մէկ արար

ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐԸ
Զաւեշտ մէկ արար

Միջնարարին՝ արտասանութիւններ
Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի ժամը 10.30*ին Հանգստեան ձայնաւոր պատարագ Տէր Անտոն Վ. Իսքէնտէրեանի հոգւոյն համար :*

Կը խնդրուի արդիւնաշատ վարդապետին յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ ու այս ազդը իբր հրաւէր նկատել :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30*ին, դպրոցին սրահը :*

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Վարչութեան հրաժարում, բարոյական եւ նիւթական համարատուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն : Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամները :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ
ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԻ
ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սալ Մազընոյի մէջ, 88, Րիւ տ'Օպանեը
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու եւ գայլիկներու :

Հովանաւորութեամբ Պ. Տ. ԹԷՔԷՃԵԱՆԻ
(Միութեան պատուոյ նախագահ) :

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Աւուր պատշաճի երգեր եւ արտասանութիւններ, հայկական պարեր, գեղջկական տարազներով :

Պիտի ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի՝
ԱԽԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ
(Ողբերգութիւն 4 արար)

Նոյն հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Նիսի մէջ, այս Կիրակի ժամը 16*ին*, Արթխաթիք *սրահին մէջ : Միեւնոյն յայտագրով :*

Պիտի խօսի Պ. ԱՐՄԷՆ ԹԱԹՈՅԵԱՆ :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի երիտասարդուհիներու « Զաւօ Շանթ» խումբին դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ, ժամը 20*ին, Կապ. Խաչի գրասենեակին մէջ* (17 Րիւ Պլէօ) : *Դասախօս՝ ՏԻԿԻՆ ՀՕՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ – ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ :*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԵՐԵԿՈՅ
ՄԻՀՐԱՆ ՀԵՐԱՐՏԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
Նախաձեռնութեամբ Ուրֆայի Հայրենակցական Միութեան, Մարտ 11ին :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Տիկին Աննիկ Քէնեան (Պուրսացի) կը փնտռէ իր ծնողքը, հօրը անունը՝ Նազար Նազարեան, մօր անունը՝ Կիւլֆիտան, քոյրերը՝ Մարիամ եւ Հայկուհի, եղբայրները Յարութիւն, Հայկ եւ Զատիկ : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին :

Madame ONNIG KENNIAN
35, Willis Avenue
Medford Mass. – U. S. A.

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Այս Չորեքշաբթի :
ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Այս Հինգշաբթի :
ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Այս Հինգշաբթի :
ԻՍԻ.— Երեքշաբթի (Փետր. 28ին) :
ՊԱՆԵՕ.— Երեքշաբթի (Մարտ 7ին) :
Շավիլ.— Հինգշաբթի (Մարտ 9) :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կեդրոնական Վարչութեան ներկայացուցիչները : Կարեւոր օրակարգ եւ պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕՆԴ. ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Մարտ 2, ժամը 16էն 19, Փավիյօն Սօֆին (Փորթ Սօֆին) :

Հաճելի անակնկալներ :

Պուկլիոն *կրկեսի հապիտներու մասնակցութեամբ :*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները, այս Ուրբաթ, ժամը 20.30*ին, ընկերուհի Սիրանոյշ Անդրէասեանի բնակարանը*, 13 Րիւ Էմիլ Զոլա : *Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ :*

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային ժողովը այս Երկուշաբթի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Կարեւոր օրակարգ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
coupeuse-patronnière
Կարուհի մը,

Robe - Fillette *ի մասնագէտ :*
եւ լաւ մեքենիսիէն *մը :*

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Կէս օրուան աշխատանք (ցերեկէ վերջ) : Հեռաձայնել՝ CEN. 20-86

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ
(5 արար – 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
եւ հովանաւորութեամբ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia
43, Bd. Raspail

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ.—
ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ
Ծանօթ նուագախումբը
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ԵՐԳ
ՊԻՒՖԷ, ՃՈԽ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Ուսանողներու մուտքը զեղչով : Ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ CLI. 17-74

KINOPANORAMA
60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET
Parking illimité Tél. : FON. 50-50

UN FRANÇAIS A MOSCOU

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ
ԱՐԱՐԱՏԸ
ԵՐԵՒԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Շաբաթ, Կիրակի եւ տօնական օրերը՝ երկու ցերեկոյթ 14.30 եւ 16.50, Շաբթու մէջ 15.30
Հինգշաբթի մէկ ցերեկոյթ 15.30ին
Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19.15 եւ 21.35

Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ *Աժանսներէն*
Գին՝ 4.45 եւ 7.50 Ն. Ֆ.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ՈՒՐԲԱԹ 24 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

VENDREDI 24 FEVRIER 1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9037 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ,, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4838

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ ՓԱՐԻԶ ԿԸ ՀԱՍՆԻ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ.— ՔԵՆԸՏԻ ՆԱՄԱԿ ԿԸ ԳՐԷ ԽՐ – ՐՈՒՇՉԵՒԻ.— ՄԱԼԻՆՈՎՍԿԻ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ .— ԶՈՄՊԻ ԿԸ ՀԱՄԱԶԱՅՆԻ ՄԱԿԻ ՀԵՏ

ՖՐԱՆՍԱ

ՊՈՒՐԿԻՊԱ ՓԱՐԻԶ ԿՈՒԴԱՑ

Նախարարաց Խորհուրդին առջեւ , Զօ– բաւար տը կոչ անդրադարձաւ Մասմու – տիի հետ ունեցած խօսակցութիւններուն եւ յայտնեց թէ՝ Պուրկիպա Փարիզ կը հասնի երկուշաբթի օր եւ իրենց հանդի – պումը տեղի կ'ունենայ Ռամպույէ :

Այս առթիւ զեկոյց մը հրապարակուե – ցաւ Փարիզի եւ Թունուզի մէջ, միաժա – մանակ, ուր կ'ըսուի թէ Հանրապետու – թեան նախագահը Ֆրանսա հրաւիրած է Թունուզի նախագահը եւ այս վերջինը ըն– դունած է հրաւէրը :

Ցիւրիխի մէջ, Պուրկիպա տեսակցած է Թունուզի Մոսկուայի դեսպանին հետ , որպէսզի վիճակ Խորհրդային Միութեան արամադրութիւնները՝ տը կոչի հետ իր հանդիպումին եւ Ալժէրիոյ հարցին հա – մաձայնական լուծման առթիւ : Թունուզի չր– ջանակները մեծ կարեւորութիւն կուտան Պուրկիպայի եւ տը կոչի տեսակցութեան , որ իրենց կարծիքով , «պիտի արագացնէ պատերազմի վերջաւորութիւնը» : Նոյն կարծիքն ունին Փարիզի քաղաքական չր– ջանակները :

Միւս կողմէ ըմբոստները կը շարունա – կեն զինուորական գործողութիւնները : Վերջին օրերուն զանազան փորձեր կա – տարեցին, Մարոքի սահմանին վրայ , ձեղքելու համար Ֆրանսական պաշտպա – նութեան գիծերը : Յարձակումները՝ թէ– եւ բուռն, սակայն ետ մղուած են, կարե– ւոր վնաս պատճառելով ըմբոստ ուժե – րուն : Դէտերու կարծիքով այս յարձա – կումներուն նպատակն էր ,անկախ իր զին– ուորական նշանակութենէն , նոր ուժեր հասցնել Ալժէրիա եւ ճնշում բանեցնել Փարիզի վրայ, որպէսզի բանակցութիւն – ներ տեղի ունենան՝ «ԱՀԱԿ»ի եւ Ֆրան – սական կառավարութեան միջեւ :

Մասմուտիի Փարիզ գտնուած միջոցին խօսակցութեանց նիւթ եղած են նաեւ , Ֆրանսայի եւ Թունուզի միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները կարգ մը առևտրական հարցերու շուրջ : Տարակարծութեանց մէկ մասը տնտեսա – կան է եւ գոյութիւն ունի 1957էն ի վեր , երբ Ֆրանսա դադրեցուց իր օգնութիւնը Թունուզի : Կայ նաեւ Ֆրանսացիներու պատկանող հողերու զնման խնդիրը : Պատկանող հողերու զնման խնդիրը : Թունուզ կը պահանջէ մօտ հարիւր հազար հեկտար, մինչ Փարիզ տրամադիր է 79 հազար մ'հայն տալու : Կը կարծուի թէ ուշ կամ կանուխ պիտի կարգադրուին այս հարցերն ալ :

Փարիզի մէջ, նախարարաց խորհուրդը լսելէ ետք որ կոչի յայտարարութիւնը Պուրկիպայի ժամանման առթիւ, պբաղե– ցաւ նաեւ կարդ մը ուրիշ հարցերով : Ո– րոշուեցաւ Ալժէրիոյ վարչական մեքենան Ռոշ Նուար փոխադրել, Ալժէրէն քիչ ան – դին : Որոշուեցան նաեւ 1962ի ելմտա – ցոյցի պատրաստութեան պայմանները :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

ՔԵՆԸՏԻԻ ՆԱՄԱԿԸ

Միացեալ Նահանգներու նախագահը անձնական նամակ մը ղրկեց Խրուշչեւի Մոսկուայի իր դեսպանին միջոցով : Քե– նըտի ծանրացած է մասնաւորաբար ա – պագինման վրայ որ Արեւելք – Արեւ – մուտք համաձայնութեան համար հիմնա– կան կարգն է : Հաւանական չէ որ Քենը – ոի փափաքի Խրուշչեւի հետ տեսնուիլ երբ այս վերջինը Նիւ Եորք հասնի քանի մը չաբաթէն, մասնակցելու համար ՄԱԿի ընդհանուր ժողովին :

Քենըտի կ'ուզէ որ Խորհրդ . Միութիւնը աւելի ճկուն քաղաքականութեան մը հե – տեւի ապագինման հակողութեան համար եւ կը փափաքի նաեւ որ անջրպետի մար– գին մէջ Ամերիկա եւ Խորհ . Միութիւնը սերտ համագործակցութիւն մը վարեն : Եթէ Խորհրդ . Միութիւնը ցոյց տայ իր բարեկամեցողութիւնը այս նախնական բանակցութեանց առթիւ, այն ատեն մի – այն կարելի է մտածել վերաժողովին մա– սին :

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՄԱԼԻՆՈՎՍԿԻԻ ՃԱՌԸ

Կարմիր Բանակի 43րդ տարեդարձին առթիւ, բարձրաստիճան զինուորական – ներ սպառնական ոճով պարզած են Խ. Միութեան զինուորական զերազանցու – թիւնը : Պատերազմական նախարար՝ Մա– ռեչալ Մալինովսքի ծանօթ է Արեւ– մուտքի, մանաւանդ Ֆրանսայի, տրուած ըլլալով որ Խրուշչեւի կ'ընկերանար երբ Խորհրդ . վարչապետը Փարիզ եկաւ չուրը ձգելու համար վերաժողովը :

Իր ճառին մէջ, Մալինովսքի յայտարա– րած է .— «Խորհրդային բանակը եւ նա – ւատորմը զինուորական այնպիսի միջոց– ներ ունին, որոնք իրենց կրակի ուժով կը դլեն կ'անցնին աշխարհի բոլոր բանակ – ներու ցարդ ունեցած ուժը »:

Նոյն առթիւ Մառեչալ Զուիքով յայ – տարարած է .— «Խորհրդ . Միութիւնը նոր տեսակի զինեալ ուժեր ստեղծած է , որոնք հիմնովին կը տարբերին անցեալ պատերազմի ուժերէն եւ որոնք կրնան յաջողութեամբ դէմ դնել արդիական պա– տերազմի մը բոլոր պահանջներուն :

ՔՈՆԿՕ

ԶՈՄՊԻ ԿԸ ՀԱՄԱԶԱՅՆԻ

Զամպէ նոր կոչ մը ըրաւ Քաթանկայի ժողովուրդին այս անգամ հանդարտու – թեան հրաւէր կարդալով : Վարչապետը յայտնեց նաեւ թէ ՄԱԿը եւ իր կառավա– րութիւնը որոշած են կեցնել զօրքի բոլոր չարժումները , որոնք կրնան միջադէպե – րու դուռ բանալ :

Զամպէ անգամ մը եւս մերժեց Լումում– պայի մարմինը ՄԱԿի յանձնել ինչպէս նաեւ միջազգային յանձնախումբի մը քն– նութիւնը Քոնկոյի նախկին վարչապետին սպանութեան պարագաներուն վրայ :

Լոնտոնի քաղաքական չրջանակները հիմնուելով Էյզինհաուէրի իրենց դեսպա – նին ղրկած տեղեկագրին վրայ, կը հաս – տատեն թէ քոնկոյի 13 անձնաւորութիւն– ներ զէնքի քաչուած են Սթանլեվիլի «Լու– մումպականներուն» կողմէ :

Պրիւսէլի մէջ բաւական մտահոգ են պելժ ուհ զինուորներու մասին որոնք բանտարկուած են Սթանլեվիլի մէջ եւ կրնան մէկ վայրկեանէն միւսը հրացանի քաչուիլ « լումումպականներու» կողմէ :

× Պելժիոյ կառավարութիւնը անգամ մը եւս բողոքեց Արաբ Միացեալ Հանրա – պետութեան Պրիւսէլի դեսպանին, Գահի– րէի իր դեսպանատան հասած վնասներուն համար , յարձակման ժամանակ : Պելժիա նախ կ'ուզէ որ Արաբ Միացեալ Հանրա – պետութիւնը ցաւ յայտնէ , յանցաւորները պատժէ եւ վնասուց հատուցում վճարէ : Պրիւսէլի լաւատեղեակ չրջանակներուն համաձայն, եթէ Արաբ Միացեալ Հանրա– պետութիւնը պատասխան չտայ , ինչպէս նախորդ բողոքին ատեն, Պելժերը պատ– րաստ են իրենց դիւանագիտական յարա– բերութիւնները խզելու :

ՊՐԱԶԻԼ ԻՐ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀՈՎ

Պրազիլի նոր նախագահը՝ Եանիօ Քու – ատրոս հաւատարիմ մնաց այն խոստու – մին զոր տուած էր ընտրութեան ատեն՝ «աւելով յեղափոխութիւն» մը կատարել երկրին մէջ :

Ամիս մըն է զործի դլուխ անցած է եւ արդէն խօսքը իրականութիւն դարձած է :

Ներքին ճակատի վրայ խիստ միջոցներ ձեռք առնուած են բարւոքելու համար վարչական զործիքը եւ զեղչելու համար աւելորդ ծախքերը : « Իմ կառավարու – թիւնս խիստ եւ ժուժկալ պիտի ըլլայ » յայտարարած էր իր ընտրութեան վաւե – րացման օրն իսկ :

Ձեռք առնուած միջոցները թոյլ տուին որ յոյսը վերածնի ժողովուրդին մէջ, այն ժողովուրդին զոր նախագահը կուզէ ու – նենալ իբրեւ միակ առաջնորդ եւ զերա – գոյն դատաւոր :

Եանիօ Քուատրոս կիսամիլիոնատէրու մարդը չէ եւ խնդրոյ առարկայ դարձուց իր ժողովրդականութիւնը , պետական պաշտօնեաներու նկատմամբ իր տուած որոշումներով : Անոնք իր զլխաւոր ընտ – րողներն էին , այսուհանդերձ անոնք եղան « ժուժկալութեան» քաղաքականութեան առաջին զոհերը :

Այսօր պետական պաշտօնեաները պար – տին աշխատիլ ամէն օր , օրական եօթը ժամ , մինչ ցարդ միայն կէսօրէ վերջ կ'աշխատէին եւ այդ ձեւով կրնային ի – րենց անբաւարար աշխատավարձը « կը – լորցնել» երկրորդ զործ մը կատարելով այլուր :

Պետական պաշտօնեաները անակնկալի եկած են եւ որոշած՝ քալել դէպի Պրա – զիլիա Նախագահին ներկայացնելու հա – մար իրենց կացութիւնը որպէսզի զար – ման մը գտնէ իրենց զժուարութեանց : Ձիշդ է որ զլխաւոր զոհերը Ռիօ – Տէ – Եանէյրոյի պաշտօնեաներն են ուր փոխա– դրական միջոցները եւ ապրելակերպը ան– լուծելի հարցեր են : Ամէն պարագայի մէջ, անոնց համար որոնք կը ճանչնան նախագահը, ան յետ – քայլ ընող մարդ չէ :

Ձիշդ է նաեւ որ զոհերը միայն պետա – կան պաշտօնեաները չեն : Զինուորական , դիւանագէտ եւ բարձր դասակարգի անձ – նաւորութիւնները հաւասարապէս պիտի զգան նոր նախագահին երկաթեայ ձեռ – քը : Աւելորդ բոլոր պաշտօնները կը ջնջէ առանց այլեւայլի : Ներկայացուցչական պաշտօնով արտասահման գտնուող դի – ւանագէտները ետ կանչուած են : Ջնջուած է նաեւ օդային բանակի մասնակցութիւ– նը Փանամայի միջամերիկեան ռազմա – փորձերուն, որովհետեւ վարկ չկայ : Բայց ամէնէն զգայացունց որոշումը վեր– ջինն է՝ նախագահը որոշած է այսուհե – տեւ Մառեչալի աստիճանը ջնջել : Իր կա– ռավարութեան օրով ոչ մէկ զինուորա – կան այդ աստիճանը պիտի ստանայ : Եօ– թանասուն մառեչալ կը բաւէ բանակի մը համար , խաղաղ ժամանակ :

Քուատրոս լրջօրէն յայտարարած է « Պրազիլ մինչեւ վերջին սանթիմը պիտի վճարէ իր բոլոր պարտքերը : Բայց այդ վճարման բեռը պիտի բաշխուի բոլոր քա– ղաքացիներուն վրայ » :

Արտաքին ճակատի վրայ, նորընտիր նախագահին նախաձեռնութիւնները նոյ– քան զգայացունց են : Մտադրութեանց կողքին կան նաեւ դէպքերը : Կը խօսուի Հարաւ . Ատլանտեանի նոր քաղաքակա – նութեան մը մասին որուն պարագլուխը կրնայ դառնալ՝ Պրազիլը : Կը խօսուի « համամերիկանացման » մը մասին ո – րուն զլխաւոր օղակները Եանիօ Քուատ – րոսի ձեռքն են .... Ֆիտէլ Քաստրոյի հետ : Կը խօսուի նաեւ նոր «չէզոքակա – ղութեան» մը մասին որ խնդրոյ առար – կայ չդարձնելով հանդերձ աւանդական գինակցութիւնները կրնայ նոր ձեւեր փն– տռել :

Քուատրոս կ'ուզէ ինքնատիպ եւ աչ – խոյժ քաղաքականութիւն մը վարել Ափ – րիկէի հանդէպ : Այս ուղղութեամբ առա– ջին քայլ մը առած է Թոչակներ ստեղծե– լով ափրիկեցի ուսանողներուն համար պրազիլական համալսարաններու մէջ : Միւս կողմէ ամէն բան պատրաստ է որ – պէսզի դիւանագիտական յարաբերու – թիւնները վերահաստատուին Պրազիլի, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ եւ Հունգարիոյ միջեւ : Հաւաստի աղբիւրէ կ'ըսեն նաեւ թէ Մոսկուայի հետ յարաբերութիւնները պիտի վերահաստատուին եւ փեքինի հետ ալ դիւանագիտական կապեր պիտի հաստատուին ի մօտոյ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻՆԵՐԸ «Վերոնիք» հրթիռ մը արձակեցին մեծ յաջողութեամբ : Բարձ – րացած է 150 քիլոմեթր, իսկ անօթը՝ դ– րուն մէջ զետեղուած էր Հեկթոր մկըր– տուած մեծ մուկ մը, հրթիռէն անջատ – ուելով ինկած է արձակման վայրէն 45 քլմ . հեռու : Մուկը ողջ–առողջ է :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ կեդրոնական կոմիտէն մասնաւոր զեկոյցով մը յայտնեց թէ երկ– րին երկրաշարժութեան մշակելի հողե – րուն 90 առ հարիւրը համալնացած է : Անցեալ Հոկտեմբերին, կուսակցութեան զեկավարութիւնը «համոզումի» պայքար մը սկսած էր որ իր վախճանին կը հասնի այս ձեւով :

ԾՈՎԱԿԱԼ ՕՊՈՒԱՆՕ մեռաւ առջի օր 62 տարեկանին : Հանգստեան կոչուած էր երեք ամիս առաջ : Ընդհանուր հրամանա– տարն էր Միջերկրականի Ֆրանսական նաւատորմին :

ՄԱՐՔԻԶ ՏԷ ՔՈՒԵՎԱՍ բեմապարի նը– շանաւոր մեկենասը մեռաւ առջի օր , Քա– նի իր ապարանքին մէջ : Քանի մը օր վերջ հակառակ իր ծանր հիւանդութեան պատ– դարակով Քանի քաղինոն պիտի եր – թար , ներկայ ըլլալու համար իր պարա – խումբին մէկ պալէին առաջին ներկայաց– ման : Պարի սիրահար, տէ Քուեվաս ա – մուսնացած էր հարուստ Ամերիկուհիի մը հետ եւ հիմնած իր անունը կրող պարա– խումբ մը որ մեծ համբաւ չհասց էր աշ– խարհի մէջ : Նիւթական ոչ մէկ ակնկա – լութիւն ունէր , պարզ հաճոյք էր իրեն համար որ խենդի պէս սիրած է պարար – ուեստը :

ՎԱՐԶԱՊԵՏ ՏՐՊՐԷ Ալժէրիա մեկնե – ցաւ : Ճաշօրդաբար պիտի այցելէ Ղար – տայա Ուարկլա, Էճելէ, Թամանրասէթ եւ Քոլոմպ – Պեշար : Փարիզ կը վերադառ – նայ, Շաբաթ երեկոյ :

ԻՇԽԱՆ ՍՈՒՎԱՆՆԱ ՓՈՒՄԱ խորհրդ – դային իլխուչինով ժարէսի հարթավայրը մեկնած է եւ տեսակցած՝ փաթեթ – լաօի (համայնավար) զեկավարներուն հետ : Ճառով մը քննադատած է Մ . Նահանգ – ները :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ճառ մը խօսելով քննադա – տած է կոլխոզները , որոնց արտա – դրութիւնը անբաւարար է բոլոր ճակատ – ներուն վրայ : Մասնաւորաբար ծանրա – ցած է ճակընթեղի վրայ եւ ըսած «պիտի չկարենաք պարզ ուտել» (ռուսական ա – ռանդական կերակուր մը) : Ընկերդիրները սկսած են ժպտիլ որովհետեւ Խրուշչեւ չփոթած էր կարմիր ճակընթեղը եւ չա – քարի ճակընթեղը : Արտադրութեան ան – բաւարարութիւնը երկրորդին կը վերա – բերէր մինչ պարզը կարմիր ճակընթեղով կ'եփուի :

ԿԻՊՐՈՍ պաշտօնապէս դիմում կատա – րեց Անգլիական հասարակապետութեան անդամակցելու համար :

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

Եւրոպայի հայագիտութեան հնագոյն օջախը նկատուած Ֆրանսայի մէջ դեռ որոշ հետաքրքրութիւն մը նշմարելի է հայկական բանասիրութեան նկատմամբ, սակայն հայագիտութեան անկումը ակներեւ է։ Ուշագրաւ է Ռ. Կրուսէի 1947ին լոյս ընծայած «Հայոց պատմութիւնը», որ կ'ընդգրկէ մեր ժողովուրդին պատմութիւնը սկիզբէն մինչեւ 1071 թուականը (Մանազկերտի ճակատամարտը)։ Այլապէս արժէքաւոր է այս գիրքին՝ Բագրատունեաց թագաւորութեան նուիրուած գլուխը, որու համար հեղինակը օգտագործած է հայկական, արաբական եւ մանաւանդ բիւզանդական աղբիւրները։

Ներկայիս Փարիզի մէջ կ'աշխատի հայագէտ Ֆէյտի, որ կը զբաղի Հայոց լեզուի հարցերով։ Իր գոյութիւնը դեռ կը շարունակէ Փարիզի Արեւելեան կենդանի լեզուներու դպրոցը, ուր, 1812էն սկսեալ գոյութիւն ունի հայագիտական ամպիոն մը։ Ֆրանսերէն գրող հայ հեղինակներէն կարելի է նշել Հ. Թորոսեանի անունը, որ արդէն ֆրանսերէնով լոյս ընծայած է հայերէն գրականութեան պատմութիւնը, Հայոց պատմութիւնը եւ այժմ կը պատրաստուի հրատարակել Յ. Մանանդեանի «Տիգրան Բ. եւ Հռոմը» ծանօթ աշխատութեան ֆրանսերէն թարգմանութիւնը։

Լոնտոնի համալսարանին առընթեր՝ Արեւելեան եւ Ափրիկեան հետազօտութիւններու դպրոցին մէջ եւս հայագիտութեան ճիւղ մը գոյութիւն ունի, ուր կը դասախօսէ հայագէտ Փրոֆ. Տովսէթ։ Համալսարանի Հանդէսին մէջ ստորագրած հայագիտական իր յօդուածներէն զատ, պատրաստած է ի մօտոյ հրատարակելիք Մովսէս Կաղանկայտուացիի Աղուաններու պատմութեան անգլերէն թարգմանութիւնը, ինչպէս նաեւ պատրաստելու վրայ է ԺԲ. դարու հայկական օրինագիրքի՝ Դաւիթ Ալաւկայ որդիի կանոններուն եւ Սասունցի Դաւիթ դիւցազնավէպին անգլերէն թարգմանութիւնները։

Անգլիոյ մէջ կ'աշխատի նաեւ ծանօթ իրանագէտ Վ. Մինորսկի, որուն աշխատութիւններուն մէջ կարեւոր տեղ կը գրաւեն հայագիտական հարցերը։ Այսպէս, դեռ 1930ին հրատարակած իր կովկասագիտական նօթերուն մէջ կուտայ «Խուժն» տեղանունին ստուգաբանութիւնը, հաստատելով Խորենացիի յայտնի ստուգաբանութիւնը՝ «բլուր» իմաստով, եւ կը յանգի այն եզրակացութեան թէ այդ անունը իսկապէս իրանական միջավայրէ կուգայ։ Համաշխարհային Բ. պատերազմէն ետք Մինորսկի աւելի եւս կը մերձենայ հայագիտութեան։ «Կովկասեանք Նփրկերտի պատմութեան մէջ» յօդուածը ուշագրաւ գործ մըն է, ուր ամփոփ կերպով շարադրուած են ԺԲ. դարու արաբ պատմիչ Էլ. Ֆարիկիի տեղեկութիւնները Վրաստանի եւ Հայաստանի վերաբերեալ։ Նոյն պատմագրին, ինչպէս նաեւ արաբ, հայ եւ այլ մատենագիրներու այլեւայլ տեղեկութիւնները առատօրէն օգտագործած է իր նոր մէկ աշխատութեան մէջ «Ուսումնասիրութիւններ Կովկասի պատմութեան մասին», որ Շադդադեաններու պատմութեան նուիրուած մենագրութիւն մըն է։

Հայաստանի եւ այլ երկիրներու պատմութիւնը ուսումնասիրելու համար Մինորսկի կ'օգտագործէ ոչ միայն արաբական եւ պարսկական միջնադարեան աղբիւրներ, այլ եւ յաճախ կը կռթնի հայ պատմիչներու հաղորդածներուն վրայ։ Իր նորագոյն յօդուածներէն մէկուն մէջ կ'օգտագործէ Թովմա Մեծոփեցիի աշխատութիւնը, պարզելու համար ԺԵ. դարու Կարա–Կոյունլուներու ժամանակաշրջանին վերաբերող կարգ մը խնդիրներ։

Իսլամական հանրագիտարանի առաջին հրատարակութեան մէջ լոյս տեսած են իր գրիչին պատկանող յօդուածներ՝ նուիրուած հայագիտութեան հետ առնչութիւն ունեցող հարցերու, (օրինակ «Վան» յօդուածը), իսկ նոյն հանրագիտարանի նոր հրատարակութեան մէջ Մինորսկի վերամշակած է հանգուցեալ արեւելագէտ՝ Վ. Բարդոլդի «Անի» յօդուածը։

Ֆրանսական հայագիտութեան հետ կապ ունեցած են Պելժիոյ հայագէտները։ Պրիւսէլի համալսարանի բիւզանդագիտութեան եւ հայագիտութեան ամպիոնի վարիչն էր ականաւոր գիտնական Նիկողայոս Ադոնց։ Ներկայիս Լուվէնի մէջ հրատարակուող «Լը Միւզէոն» բանասիրական հանդէսը լայն տեղ կուտայ հայագիտական յօդուածներու։ Հանդէսին կ'աշխատակցին հին սերունդի հայագէտներէն՝ Ժ. Միւլդերմանս։ Բայց ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէ Ժ. Գառիթ, Ագաթանգեղոսի մասին հրատարակած իր ուսումնասիրութիւններով։ Քննութեան ենթարկած է Ագաթանգեղոսի թարգմանութիւնները՝ յունարէն, արաբերէն եւ վրացերէն եւ հրատարակած է Ագաթանգեղոսի յունարէն մէկ նոր օրինակը, որ կը կոչուի Մատրիտեան։ Այս վերջինս, ըստ Գառիթի, հիմք ծառայած է արաբական թարգմանութեան։ Այս բնագիրին հրատարակումէն քանի մը տարիներ ետք, Գառիթ Եգիպտոսի Ս. Կատարինէ վանքին մէջ կը գտնէ Ագաթանգեղոսի արաբերէն ամփոփ թարգմանութիւնը, ուր ներկայացուած է Հայոց դարձի պատմութիւնը։ Յայտնաբերած է նաեւ ուրիշ ձեռագիր մը, Ագաթանգեղոսի արաբերէն թարգմանութիւնը, որ իր կարծիքով թարգմանուած է յունարէնէ։

Ա. ՏԷՐ – ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆՆ ՈՒ ԽՈՀԱՐԱՐԱՊԵՏԸ

Պատմութեան մէջ ծանօթ են արքունիքներու կազմակերպած խնջոյքներու եւ սատուռնական խրախճանքներու նկարագրութիւնները։ Ուր ի պատուի էր որկրամոլութիւնը, այլազան եւ զարմանազան կերակուրներու պէսպիսութեամբ։ Կոչունք՝ որ կը տեւէր ժամեր, երբ կոչնականներ կը մրցէին իրարու հետ, որկորային անհատնում ախորժակով։

Ֆրանսա կը գրաւէ առաջնակարգ դիրք մը այդ մարզին մէջ։ Արդարեւ Ֆրանսացին նկատուած է շատ եւ լաւ ուտող։ Եղած են խոհարարներ, որոնք այնքան նշանաւոր հանդիսացած են ֆրանսական պատմութեան մէջ, որքան համբաւաւոր արուեստագէտներ, գիտուններ, պետական դէմքեր, եւն.։ 19րդ դարու մասնագէտ որկրամոլը՝ Պրիյա – Սավարէն կը յայտարարէր. «Նոր տեսակի կերակուր մը աւելի կը նպաստէ մարդոց երջանկութեան, քան թէ նոր աստղի մը գիւտը»։ Խոհարարներէն ոմանք, այդ ասպարէզին մէջ իրենց հմտութեամբ եւ բծախնդրութեամբ, խոհարարութիւնը վերածած են հիւանդագին անձնական արժանապատուութեան։ Ուրիշներու կարգին՝ նշանաւոր է մանաւանդ մեծն Վաթէլ, Լուդովիկոս ԺԴ.ի խոհարարապետը, որ տեսնելով թէ ճաշի միջոցին ձուկը քիչ մը ուշ հրամցուած է, անպատուութիւն կը համարի զայն, կը խլէ սուրը անձնասպան ըլլալու համար։

Մեր օրերու աշխարհահռչակ խոհարարապետն է Ռէյմոն Օլիվիէ։ Ծնած Լանկոն, Պորտոյի մօտ, 51 տարեկան, սեւամօրուս, վառվռուն, ամրակազմ մարդ մը, սեփականատէր եւ բացառիկ պարագաներու մէջ խոհարար՝ Փարիզի հինաւուրց ճաշարան «Կռան Վէֆուռ»ի։ Քիչեր ունին անոր չափ համբաւ եւ հարստութիւն։ Արժանացած է քանի աւելի շքանշաններու, որոնց մէջ պատուոյ լեգէոնի, երկրագործական արժանիքի, արուեստի, գիտութեան եւ գրականութեան։ Ֆրանս. Ակադեմիան անոր շնորհեց սպայութեան աստիճան (անշուշտ ոչ իրական իմաստով)։ Կրթ. նախարարութիւնը՝ հրամանատար կրթական արժանիքի։ Իբրեւ «դեսպան Ֆրանսական խոհանոցին», պատուակալ տիտղոս մը՝ շընորհուած Ջրօսաշրջիկներու գրասենեակին կողմէ, Օլիվիէ երկրէ երկիր կը ճամբորդէ պաշտօնական վիզայով, նման դիւանագիտական անցագիրներուն։ Գերմանական գրաւման շրջանին, Ալպեաններուն մէջ կը կազմակերպէ ստորերկրեայ բջիջ մը, խնամելու համար դիմադրական ճակատի վիրաւորները։ Ապաստան կուտայ Ամերիկացի տասնըմէկ օդաչուներու, որոնց օդանաւը վար առնուած էր գերման թնդանօթաձիգներու կողմէ, եւ ... կ'առաջնորդէ ապահով վայրեր։ Զօր. Ա... ըն հառուցը զինքը կը վարձատրէ «Ազա... տութեան շքանշան»ով։

Վեց տարի է, Օլիվիէ, հագած սպիտակ գոգնոց, խոհարարի գլխանոց ի գլուխ, տասնըհինգ օրն անգամ մը, երկուշաբթի իրիկուններ, ժամը 7.30էն 8, Ֆրանսացի միլիոնաւոր ընտանիքներու առջեւ հեռատեսիլէն կը բացատրէ, թէ ինչպէս պէտք է պատրաստել մասնագիտական կերակուրներ ու խմորեղէն։ Ուրախ ... ռնով, զուարճալից պատմուածքներով ... ջերմութեամբ։ Միաժամանակ տեղւոյն վրայ կը կատարէ գործողութիւնը։ Այ... դասընթացքները երբեմն կը կրեն «Ար... ուեստն ու մոգութիւնը խոհանոցին» երբեմն ալ «Խոհանոց այրերու համար» խորագիրները։

Բացատրական այս ցուցադրութիւններուն համար ֆրանսական հեռատեսիլի վարչութիւնը անոր կը վճարէ տարեկան երկուքուկէս միլիոն ֆրանք։ Իր ճաշարանը «Լը Կռան Վեֆուռ», տարին կ'ապահովէ աւելի քան հարիւր միլիոն ֆրանք եկամուտ։ Աւելին, սեփականատէրն ... սրճարանի մը, ճիշդ իր ճաշարանին դիմաց։ Ունի երկու պանդոկ, իր ծննդավայրին մէջ։ Հեղինակած է երեք հատոր խոհարարութեան մասին։ Ալպոմ մը «Քիւյիզինորամա» եւ շարք մը մասնագիտական յօդուածներ։

Օլիվիէ տարուան երեք ամիսը կ'անցընէ արտասահմանի մէջ։ Կը շրջագայի աշխարհի զանազան կողմերը, իբրեւ դրօշակիրը Ֆրանսական խոհանոցին։ Կիներու, որկրամոլներու, պանդոկ–ճաշարանի ընկերակցութիւններու հրաւէրներով այցելած է Հոնկ – Քոնկ, Քարաչի, Սիտնէ, Հոնոլուլու, Սան Ֆրանսիսքօ, Եոհանէսպուրկ, Մելպուրն, կատարելով ցուցադրական դասախօսութիւններ։ Ամենուրեք յայտնած է իր դիտողութիւններն ու գնահատանքը խոհանոցի արուեստի մասին։ Ըստ իրեն՝ այս մարզին մէջ Ֆրանսայէն ետքը կուգայ չինական խոհանոցը։ «Նոր Զելանտայի եւ Աւստրալիոյ խոհանոցները աշխարհի ամենավատ կերակուրները ունին» կ'ըսէ։

Իր բացատրած եւ անձամբ պատրաստած իւրաքանչիւր պնակին համար կը գանձէ երկու հարիւր յիսուն հազար ֆր. Հեռատեսիլէն կատարած դասախօսութիւն ... ցուցադրութիւնները հազիւ վերջացուցած՝ Ֆրանսացի միլիոնաւոր տանտիկիններ կը դիմեն իրենց խոհանոցները, պատրաստելու համար Օլիվիէի բացատրած համաձայն կերակուրներ։

Անոր ճաշարանը «Լը Կռան Վեֆուռ» ժամադրավայրն է Ֆրանսացի եւ այլ ... աշխարհածանօթ մտաւորականներու, ... ծահարուստներու։ Հոն կրնան գտնել ի... րենց քիմքին եւ ախորժակին յարմար ... եւ է կերակուր, որ եւ է ատեն։ Երեք... շաբթի իրիկուն մը, միջազգային դրամա... տիրութեան կրեսոսներէն՝ Պառոն Ռո... չիլտ զարմացաւ, երբ գլխաւոր սպասեակը յայտարարեց թէ՝ Հորթի երիկամունք...

UN PEUPLE qui ne veut pas mourir

2.

Alors commence une nouvelle et brillante période dans l'histoire d'Arménie : l'empire byzantin et l'empire arabe se sont mutuellement affaiblis par un combat incessant, si bien que l'Arménie jouit d'une indépendance de fait totale. Elle s'est également unifiée. Longtemps divisée entre des princes rivaux, elle reconnaît maintenant la suprématie des Bagratides. Ashot V reçoit du calife, en 862, le titre de prince des princes ; il rétablit la royauté en 886 et il est reconnu à la fois par Bagdad, nouveau siège du califat, et par Constantinople. Sa capitale, Ani, devient une ville magnifique et c'est alors que le pays se couvre de ces admirables églises, qui font de l'Arménie une des patries privilégiées de l'art chrétien. Il est intéressant d'observer que ce 9e et ce 10e siècles, qui sont, en Occident, probablement les plus sombres du Moyen Age, sont ceux où, au contraire, dans tous les domaines, l'Arménie, entre l'orthodoxie byzantine et l'Islam abbasside, a brillé du plus vif éclat. Les croisés bientôt vont s'inspirer de modèles arméniens et l'Arménie, n'est pas étrangère à l'épanouissement de l'art roman aux 11e et 12e siècles.

Les voisins de l'Arménie n'en demeurent pas moins dangereux. C'est ainsi que les empereurs byzantins ne renoncent pas à l'ambition de remettre la main sur le royaume et, tandis que celui-ci subit les premières attaques des cavaliers Seldjoukides, qui montent à l'assaut de la forteresse naturelle à partir des steppes de la Caspienne, les Byzantins s'efforcent de diviser l'Arménie pour mieux la subjuger. Ceci n'empêcha point les rois d'Arménie, à partir de 1020, et pendant quarante ans, de repousser, vague après vague, les assauts des barbares. Mais le roi Kakik Ier s'étant rendu à Constantinople pour négocier, on l'y retint traîtreusement et les Byzantins en profitèrent pour attaquer Ani et détruire le royaume d'Arménie. Ils ne jouirent pas longtemps, du reste, des fruits de leur trahison, car les Seldjoukides ne tardèrent pas à submerger le royaume démantelé et l'empereur romain Diogène fut vaincu et fait prisonnier à Manazgerd, le 19 août 1071.

LA PETITE ARMENIE

De ce désastre va naître une nouvelle Arménie. L'ancienne est désormais occupée par les Turcs, qui étendent leur domination sur tout le Nord de l'Asie Mineure jusqu'à la mer de Marmara. C'est en grande partie pour écarter cette menace que fut prêchée la première Croisade (1095). Mais, au temps où les empereurs byzantins s'étaient emparés de la Grande Arménie, ils avaient pourvu de fiefs en Cappadoce les princes arméniens dépossédés de Vaspourakan, d'Ani et de Kars. Lorsque la Cappadoce à son tour eut été occupée par les Turcs, les Arméniens émigrèrent plus au Sud, dans la région montagneuse du Taurus, qui domine le golfe d'Alexandrette et cette forteresse naturelle devint une seconde Arménie, la Petite Arménie, par opposition à la Grande, qui était l'Arménie proprement dite. Des principautés arméniennes se fondèrent et se maintinrent dans cette Cilicie, qui avait été dans l'antiquité un repaire fameux de pirates. Les croisés les y trouvèrent et s'appuyèrent sur elles. C'est de là qu'est sorti, à partir de 1080, le royaume roupénide, fondé par Roupen, ancien officier du dernier roi d'Arménie, Kakik II.

Ce n'est pas ici le lieu de raconter dans le détail les relations compliquées des nouveaux princes arméniens avec les Croisés établis à Antioche et à Edesse sur l'Euphrate, deux villes où l'élément arménien était fort nombreux. A Edesse ils étaient même la majorité et Beaudouin de Boulogne, fondateur du comté d'Edesse avant de succéder à Godefroi de Bouillon comme roi de Jérusalem, ne devint comte d'Edesse que parce qu'il avait été adopté par le prince arménien Thoros. On sait que l'existence de ce comté franco-arménien d'Edesse fut éphémère et qu'il ne devait pas tarder à retomber entre les mains des Musulmans. La chute d'Edesse provoqua la seconde Croisade. Mais les relations entre les Etats chrétiens d'Orient et les principautés arméniennes de Cilicie ne s'interrompirent pas pour autant et le dernier roi de la Petite-Arménie ne fut autre que Léon de Lusignan, descendant du dernier roi de Jérusalem. Il mourut à Paris en 1375 et fut enterré à Saint-Denis, parmi les rois de France.

On voit donc que les relations entre la France et l'Arménie sont fort anciennes. Mais la situation géographique des Arméniens, que ce soit en Grande ou en Petite Arménie, est trop menacée pour qu'ils puissent échapper longtemps aux vicissitudes de l'histoire. Comme, autrefois, les Arméniens avaient été disputés entre les Romains et les Parthes, entre les Byzantins et les Perses, ils vont encore servir d'enjeu à la lutte qui maintenant oppose les Turcs ottomans, successeurs des Seldjoukides, conquérants de l'Asie Mineure et de Constantinople, Musulmans sunnites, aux Safavides de Perse, qui sont shiites. En 1514-1516, le sultan Sélim Ier battit les Safavides et, dans les quarante années qui suivent, la domination turque s'établit pour des siècles sur l'Arménie.

JACQUES MADAULE

(2 — *à suivre*)

ՀԱՅՈՑ ՅՈՒՆԱԿԸ

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ ՀԱԿՈ ՂԱՆԱՂԱՆԻ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԵԼԻ

Ի ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀՈՂԵՐԸ

Ա

Ամառ էր։ Ես ու Մարիամ ամուսնացել էինք արդեն երեք տարի։ Ապրում էինք Ալեքսանդրապոլում, ուր ես ծառայում էի որպես ուսուցիչ։ Մարիամը ծնվել էր Ալեքսանդրապոլում, այնտեղ էլ մեծացել։ Ես Ալեքսանդրապոլում ոչ ոքի չունեի, ոչ ոքի չէի ճանաչում։ Ես ծնվել էի Ղարաքիլիսայում, այնտեղ էլ մեծացել։ Ղարաքիլիսայում ինձ ճանաչում էին ամենքը։ Ես ամենքին ճանաչում էի։ Ես ամենքի հետ ընկերացել էի։ Ես ամենքի հետ սովորել էի։ Ես ամենքի հետ խաղացել էի։ Ես ամենքի հետ կռվել էի։ Ես ամենքի հետ հաշտվել էի։ Ես ամենքի հետ ծեծվել էի։ Ես ամենքի հետ ծեծել էի։ Ես ամենքի հետ ուտել էի։ Ես ամենքի հետ խմել էի։ Ես ամենքի հետ ծիծաղել էի։ Ես ամենքի հետ լացել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ արել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ տեսել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ լսել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ ասել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ լռել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ կորցրել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ գտել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ ուզել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ չուզել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ կարողացել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ չկարողացել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ ուզել էի, բայց չկարողացել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ չուզել էի, բայց կարողացել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ ուզել էի, բայց չկարողացել էի, որովհետև չուզել էի։ Ես ամենքի հետ ամեն ինչ չուզել էի, բայց կարողացել էի, որովհետև ուզ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Էջս ան Փրովանսէն Պ. Սարգիս Քեն-տոյեան քսան Ն. Ֆ. կը նուիրէ Յառաջի :

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի

ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ
40ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Մշակոյթի Տան Ս. Թէիլիր-եան շքեղ սրահին մէջ, ընկերահամակրա-կան խնջոյքով :

Շաբաթ, (25 *Փետր.*) *կէսօրէ վերջ ժամը* 17 – 23 :

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :
Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :
Մուտքը ազատ է :

17, Rue Bleue, PARIS (9e)
Մէթրօ Քատէ :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20.30*ին Ա-Հարոնեան ակումբը նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդին :*

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ
Կը խօսի Ընկ. Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ (Մար-սէյլէն) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, պար, խմբապար եւն. :

Առատ կերուխում *մինչեւ կէս գիշեր :*
Մուտքը ազատ է :

×

ԽՆՋՈՅՔ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղ-բայրեան ենթակոմիտէի :

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, դպրոցի սրահին մէջ :

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հայրենա-կիցները :

Պ. Յարութիւն Արսէնեան եւ զաւակը Անի, ինչպէս նաեւ Արսէնեան, Աթմա-ճեան ընտանիքները (Պոլիս) եւ բոլոր ազգականները ցաւով կը ծանուցանեն ի-րենց եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՎԱՀՐԱՄ ԱՐՍԷՆԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Փետրուար 20-*ին, Սէն Լուի հիւանդանոցը*, 64 *տարե-կանին :*

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ (Փետրուար 25), առաւօտեան ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկր-տիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը պի-տի փոխադրուի Փանթէնի *գերեզմանա-տունը :*

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբրեւ այդ նկատել :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղը Պ. Ժ. Արապեանի եւ Օր. Մարի-Ռօզ Ան-եազեանի նշանախօսութեան ուրախ առ-թիւ, շնորհակալութեամբ ստացած է 30 *Ն. Ֆ. Պ. Ժ. Արապեանէ եւ տասը Ն. Ֆ. Տէր եւ Տիկին Կարմիրեանէ, ի նպաստ իր դպրոցին :*

×

Նոյն նպատակին համար, Տիկին Վ. Նա-զարեանի (ծնեալ Օնպաշեան) մահուան տարելիցին տխուր առթիւ շնորհակալու-թեամբ ստացած է Պ. Ն. Նազարեանէ եւ Տիկին Օնպաշեանէ քսանական Ն. Ֆ. :

ԽՆՋՈՅՔ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչու-թիւնը կազմակերպած է ընտանեկան խն-ջոյք մը Վարդանանցի *առթիւ, այս Կի-րակի կէսօրէ ետք ժամը երեքին, Օհան-ջանեան սրահը : Ներկայ պիտի ըլլայ նա-եւ Քէչէճեան վարդապետը :*

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի Հայու-թիւնը անխտիր : Մուտքը ազատ է :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20.30*ին, դպ-րոցին սրահը :*

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Վարչութեան հրաժա-րում, բարոյական եւ նիւթական համա-րատուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտ-րութիւն : Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամները :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
ԼՈՒՍԵՂԷՆ ՇԻՐԻՄՆԵՐ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԻՄԱՍՏՈՒԵՐՆԵՐ
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
Գին 10 *Ն. Ֆ.*

Կը ներկայացուին Ա. Ահարոնեան, Ռուբէն, Լեւոն Շանթ, Ն. Աղբալեան, Յ. Օշական, Շ. Միսաքեան, Թորգոմ Պատ-րիարք, Բաբգէն Կաթողիկոս, Յակոբ Մալաքեան, Արշակ Չօպանեան, Ե. Տէր-Անդրէասեան, Աւ. Իսահակեան, Գուրգէն Ալէմշահ, Հրանդ Ալեանաք : Պատկերա-զարդուած 16 *նկարներով :*

×

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Կը ներկայացնէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԵՐԱԺՇՏԱՊԵՏ
ՅԱԿՈԲՈՍ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Կը ներկայացնէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Վերջին այս երկուքը մէկ հատորով, պատկերազարդ :

Շքեղ տպագրութիւն 7.50 Ն. Ֆ.
Պարզ տպագրութիւն 5 Ն. Ֆ.

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ԵՒ ԿՈՉ
ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԵԱՆ

Փարիզի Հայ Աղք. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հինգ-շաբթի 23 *ՄԱՐՏ ժամը* 20.30*ին*, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Կանոնագրի թիւ հինգ յօդուածին հա-մաձայն վարչութեան մէկ երրորդը (հինգ անդամ) նորոգելի ըլլալով, ընկերակցու-թիւնը կոչ կ'ընէ իր անդամներէն անոնց որոնք կը փափաքին մասնակցիլ վարչու-թեան :

Թեկնածութիւնները պարտին Աղքատա-խնամին դրասենեակը հասնիլ ամէնէն ու-շը Մարտ 9ին :

Առ այդ, փափաքողները պէտք է ըն-թեռնլի կերպով գրեն, տալով իրենց ա-նունը, մականունը եւ հասցէն :

Թեկնածու կրնան ըլլալ միայն այն ան-դամները որոնք իրենց անդամավճարները կանոնաւորապէս վճարած են երեք տարիէ ի վեր :

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ
ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԻ
ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սալ Մազընոյի մէջ, 88, Րիւ տ'Օպաներ
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հայ Ա-րենոյշներու եւ գայլիկներու :

Հովանաւորութեամբ Պ. Տ. ԹԷՔԷՃԵԱՆԻ (Միութեան պատուոյ նախագահ) :

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Աւուր պատշաճի երգեր եւ արտասա-նութիւններ, հայկական պարեր, գեղջ-կական տարազներով :

Պիտի ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի՝

ԱԽԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ
(Ողբերգութիւն 4 արար)

Նոյն հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Նի-սի մէջ, այս Կիրակի ժամը 16ին, Արթիւ-թիւf *սրահին մէջ : Միեւնոյն յայտագրով :*

Պիտի խօսի Պ. ԱՐՄԷՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի երիտասարդուհիներու «Զաւօ Շանթ» խումբին դասախօսութիւ-նը այս Ուրբաթ, ժամը 20ին, Կապ. Խաչի գրասենեակին մէջ (17 Րիւ Պլէօ) : Դասա-խօս՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ – ՊՈՒ-ՏԱՔԵԱՆ :

ԺՈՂՈՎ

*ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վալպառէլի, Սէն – Մար-սէլի, Լա – Փօմի եւ շրջակայ թաղերու մէջ բնակող բոլոր Դաշնակցականները, Դաշնակցութեան համակիրները եւ հայ ազգային արժէքներու պահպանման նա-խանձախնդիր ազգայինները ստիպողա-բար կը հրաւիրուին խորհրդակցական շատ կարեւոր հաւաքոյթի մը, այս Կիրա-կի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3ին, 2 Ավը-*նիւ տը Վիէն, Սիթէ Միշըլիս, Պ. Սուֆ-րէյի մօտ, Լա Փոմ, հեռաձայն 42–97–82, Պառ տէ ք'Ավընիւ *սրճարանին ներքնասը-րահը :*

Մասնաւոր հրաւէր չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել :

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԻՍԻ.— Երեքշաբթի (Փետր. 28ին) :
ՊԱՆԵՕ.— Երեքշաբթի (Մարտ 7ին) :
Շավիլ.— Հինգշաբթի (Մարտ 9) :

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլան Կեդ-րոնական Վարչութեան ներկայացուցիչ-ները : Կարեւոր օրակարգ եւ պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՈՐԲԵՐՈՒ ՕՆԳ. ՄԱՐՄՆԻ
կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Մարտ 2, ժամը 16էն 19, Փավիյօն Սօ-ֆին (Փորթ Սօֆին) :

Հաճելի անակնկալներ :

Պուկլիոն *կրկեսի հօպիտներու մաս-նակցութեամբ :*

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի ժամը 10.30ին Հանգստ-եան ձայնաւոր պատարագ Տէր Անտոն Վ. Իսքէնտէրեանի հոգւոյն համար :

Կը խնդրուի արդիւնաշատ վարդապե-տին յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտ-նուիլ ու այս ազդը իբր հրաւէր նկատել :

Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ռուբէն Ռւս. Մի-ութեան ժողովը այս Ուրբաթ, ժամը 21-ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Րիւ Պլէօ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները, այս Ուրբաթ, ժամը 20.30*ին, ընկերուհի Սիրանոյշ Անդրէաս-եանի բնակարանը*, 13 Րիւ Էմիլ Զոլա : *Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ան-պայման ներկայ ըլլալ :*

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային ժողո-վը այս Երկուշաբթի ժամը 3ին, Մշակոյ-թի Տան սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին Փա-րիզի շրջանի մասնաճիւղերը : Պար-տաւորիչ ներկայութիւն : Կարեւոր օրա-կարգ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

coupeuse-patronnière
Կարուհի մը,
Robe - Fillette *ի մասնագէտ :*
եւ լաւ մեքենիսիէն *մը :*

ԼԱՒ ՎՃԱՐՈՒՄ

Կէս օրուան աշխատանք (ցերեկէ վերջ) :
Հեռաձայնել՝ CEN. 20-86

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ
Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին
Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար – 4 պատկեր)
ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
եւ հովանաւորութեամբ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ
Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

AU BEAU NOYER
A 50 mètres du Métro MARCEL SEMBAT
7 ETAGES D'EXPOSITION
D'AMEUBLEMENTS
AU BEAU NOYER
CRÉDIT SANS FORMALITÉS
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
185, BD. JEAN JAURÈS --- 15, AV. ANDRÉ MORIZET - BOULOGNE — MOL. 06.03 et 60.38

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ
ՀԱԼՎԱ ԹԱՀԻՆ
ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՑ
Սուսամ (ՌՈՔԻԿ)
ՀԱԼՎԱ ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ
LE BOSPHORE
MARQUE DEPOSÉE
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA · CHOCO-LOC
Ste le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin/Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0.25 Ն. Ֆ.

ՇԱԲԱԹ 25 ՓԵՏՐՈՒԱՐ — SAMEDI 25 FEVRIER 1961

37րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9038 — 37EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4839

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Կեանքի կոչուած երկրորդ աշխարհամարտի վաղորդայնին՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը տասնեւվեց տարեկան է այսօր։

Պատերազմը կը փոխէր աշխարհի դիմագիծը։

Հայ ժողովուրդը անգամ մը եւս կ'օրօրուէր յոյսերով։ Յաղթական դաշնակիցներէն կը սպասէր Հայկական Դատին լուծումը, եթէ ոչ «Անկախ»ին՝ գոնէ «Միացեալ»ին իրականացումը։ Յուսախաբութիւնը պիտի չուշանար։

Սերունդ մը փոխուած էր։

Նախորդ սերունդը տարիներու բեռան տակ կքած՝ կը սկսէր յոգնութեան նշաններ ցոյց տալ։

Նոր սերունդի ուսերուն վրայ կը ծանրանար նուիրական պարտականութիւն մը,— հինին ձեռքէն առնել ջահը եւ շարունակել այն ճամբան, զոր գծած են մեր նախնիքները, հասնելու համար բաղձալի հանգրուանին։

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան երէց ընկերները նախաձեռնարկ եղան երիտասարդական կազմակերպութեան մը մէջ համախմբելու այս հիւրընկալ ափերուն վրայ ծնած ու մեծցած մեր տղաքն ու աղջիկները։

Նպատա՞կ։ Դաստիարակել զանոնք ազգային ոգիով։ Տալ անոնց գաղափարական մը։ Սիրցնել Հայութիւնը։ Ներշնչել անոնց Հայ ծնած ըլլալու հպարտութիւնը։ Զոհողութեան ու նուիրումի վարժեցնել զանոնք։ Սորվեցնել անոնց մայրենի լեզուն եւ Հայոց պատմութիւնը։ Որպէսզի վառ մնայ ջահը։

Մէկուկէս տասնեակ տարիներու ընթացքին քանի մը հազար երկսեռ հայ պատանիներ ու երիտասարդներ մտան Նոր Սերունդի շարքերուն մէջ։ Հաղորդուեցան հայկականութեան շունչով։ Վարժուեցան կարգապահութեան։ Ու դարձան լաւ Հայեր։

Իրենց պաշտօնաթերթը Հայաստանը արդէն թեւակոխեց 15րդ տարին եւ յունուարէն ի վեր կը հրատարակուի աւելի մեծ ծաւալով։

Տարեկան բանակումներն ու փառատօները առիթ կ'ընծայեն գործի մղելու Նոր Սերնդականները՝ Փարիզէն մինչեւ գաւառ։

Հակառակ բոլոր աննպաստ պայմաններուն, մասնաճիւղերը կը պահեն իրենց կենսունակութիւնը եւ ամէն օր ականատես կ'ըլլանք վերակազմութեան ճիգերու։

Մասնաւոր գնահատութեան արժանի է Առնուվիլ լէ Կոնէսի Կառվարենց խումբը, որ տարիներէ ի վեր կանգուն կը պահէ թատերախումբ մը։

Կազմուած 1948ին, Առնուվիլի մասնաճիւղը ներկայիս ունի երեք տասնեակ անդամ – անդամուհիներ, որոնք կանոնաւորաբար կը հետեւին հայերէնի դասընթացքին, իբրեւ ուսուցիչ ունենալով Հ. Աթանաս Վրդ. Քէսէճեանը։ Պարբերական դասախօսութիւններ կը սարքեն այժմէական նիւթերու շուրջ։

Թատերախումբը արդէն ճանչցուած է գաղութին մէջ, մասնաւորապէս Վարդանանցի ներկայացումով, ղեկավարութեամբ Պ. Միհրան Շիշմանեանի։ Սարսէլն եւ Իսի լէ Մուլինոյէն վերջ, անցեալ տարի թատերախումբը գնաց մինչեւ Լիոն, ամէն տեղ արձանագրելով մեծ յաջողութիւն։

Այս անգամ Փարիզահայերն ալ առիթ պիտի ունենան ծափահարելու Առնուվիլի թատերախումբը, որ վաղը՝ Կիրակի՝ Սալ տը Շիմիի մէջ կը ներկայացնէ Վարդանանցը։ Հանդէսին իր մասնակցութիւնը կը բերէ Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը, կ. Աֆրիկեանի ղեկավարութեամբ։

Առնուվիլի խումբէն բարի օրինակ պէտք է առնեն ուրիշ շրջաններու Նոր Սերունդի մասնաճիւղերը, որոնց մէջ կարող տարրեր չեն պակսիր։

Նախաձեռնութեան ոգի եւ յարատեւելու կամք։ Ահա՛ ինչ որ պէտք է Նոր Սերնդականներուն՝ յաջողելու համար։

ՀՐԱՆԴ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊՈՒՐԿԻՊԱՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՎԻՆՈԿՐԱՏՈՎԸ

Թունուզի ձայնասփիւռի կայանը արձագանգ հանդիսացած է տեսակցութեան մը, զոր Պուրկիպա շնորհած է Անդրծովեան Ֆրանսական մամուլին։

Պուրկիպա վստահ է որ Ֆրանսա եւ Ալժերիա պիտի հաշտուին, ըսած է թէ Ալժ. Ազատ. Ճակատը ոչ մէկ պայման կը դնէ բանակցութեանց համար «Ֆրանսացիներուն հետ բարեկամ ենք, Ալժերացիներուն հետ եղբայր ենք»։

Պուրկիպայի կարծիքով յաղթահարուած են անցեալի խոչընդոտները եւ այսօր, «հասունցած» է Ալժերիոյ հարցին կարգադրութիւնը։ «Տպաւորութիւնս է թէ Դեկտեմբերի դէպքերէն եւ Հանրաքուէէն ի վեր կացութիւնը բարեշրջուած է, եւ այսօր, Ֆրանսացիներուն մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն խաղաղութեան եւ Ալժերիոյ անկախութեան կողմնակիցները»։ Ինչ կը վերաբերի Թունուզի եւ Ֆրանսայի միջեւ գոյութիւն ունեցող խնդիրներուն, Պուրկիպայի կարծիքով երկրորդական են բաղդատմամբ Ալժերիոյ հարցին, որ լուծուելու պարագային արդէն իսկ լուծած կ'ըլլայ նաեւ Թունուզի եւ Ֆրանսայի միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները։

Միւս կողմէ Հալէպ Պուրկիպայի զաւակը, որ Ուաշինկթընի դեսպան է, իր կարգին յայտարարեց, թէ հօրը պիտի ընկերանայ, Երկուշաբթի։

×

Զօր. տը Կոլ տեսակցութիւն մը ունեցած է խորհրդային դեսպանին հետ։ Խօսակցութեանց բնոյթը յայտնի չէ։ Ոմանց կարծիքով տը Կոլ եւ Վինոկրատով խօսած են Իլյուշինի օդանաւին մասին որ յարձակումի ենթարկուեցաւ Միջերկրականի ֆրանսական գօտիին մէջ։ Ամէն պարագայի մէջ, Վինոկրատով ինք է որ ունկնդրութիւն ուզած է Նախագահ տը Կոլէն, ուրեմն ինք ըսելիք մը ունէր։ Հաւանական է նաեւ որ այս «ըսածը» կապ ունէր տը Կոլ – Պուրկիպա տեսակցութեան հետ։

Պուրկիպա, Երկուշաբթի օր, առաջին պետական ղեկավարը պիտի ըլլայ որ ոտք կը դնէ Օռլիի նոր օդակայանին հողին վրայ, կուգայ տը Կոլի անձնական օդանաւով «էս Օ 30 Պրըթանեը» զոր նախագահը Ցիւրիխ ղրկած է Պուրկիպան բերելու համար։

× «ԱՀԱԿ»ը ժողով մը գումարած է Ֆերաթ Ապպասի բնակարանը։ Օրակարգի գլխաւոր նիւթն է տը Կոլ – Պուրկիպա տեսակցութիւնը։

×

ՍԵՆԻ ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ Հաակ, հրաժարեցաւ Պետական Խորհուրդէն որպէսզի Արդարութեան Նախարարութիւնը կարենայ ազատօրէն քննել եւ հետապնդել Քոնթուար Նասիոնալ տիւ Լոժըմանի գայթակղութեան պատասխանատուները։ Հաակ նախագահն է այս ընկերութեան որ 600 միլիոնի ֆրաք մը երեւան հանեց։

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ Է

ՅՈՅՑԵՐ ԵՒ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ ԴԱԳԱՂԻ ՄԸ ՇՈՒՐՋ

Գրած էինք թէ Եասը Ատայի դատավարութեանց ընթացքին, ամբաստանեալ նախկին նախարար Լութֆի Քըրտար յանկարծամահ եղաւ, խօսքը բերնին մէջ, ինքզինք արդարացնելու ժամանակ։

Բարձրախօսին առջեւ կանգնած էր, երբ սրտի տագնապ մը ունեցաւ եւ փայտի պէս ինկաւ աթոռին վրայ։ Ոտքի ցատկեց Մենտերէս եւ յուզումով հետեւեցաւ իր երբեմնի նախարարին հոգեվարքին, մինչ կիները վախի աղաղակներ արձակեցին ու շատեր նուաղեցան։

Քըրտարի թաղումը տեղի տուաւ մեծ ցոյցերու։

Դագաղը Քասըմփաշայի Ծովուժի հիւանդանոցէն փոխադրուած էր Շիշլիի մզկիթը եւ նամազէն ետք ճամբայ հանուած էր դէպի Զինճիրլիքույուի գերեզմանատունը։ Յետոյ դագաղը ուսամբարձ տարուեցաւ մինչեւ օթօպիւսի կառատունը, ուր մեռելակիր կառք պիտի դրուէր։ Բայց ցուցարարներ տէր դարձան դագաղին ու բողոքեցին պոռալով. «Զտանք, չտանք»։ Եւ աղօթքներ, թէքպիրներ արտասանելով ուզեցին ուսամբարձ տանիլ դագաղը։ Քըրտարի տղան ուզեց միջամտել եւ ինքնաշարժ դնել դագաղը, բայց ամբոխը ընդդիմացաւ եւ ձեռամբարձ տարաւ մինչեւ Զինճիրլիքույու, հակառակ դագաղը ինքնաշարժ դնելու զանազան փորձերու։

Քըրտարի մարմինը գերեզման իջնելէ ետք, ցուցարարներէն մին ճառախօսեց եւ ըսաւ.

— Դուք երկինքէն իջած հրեշտակ էք։ Ով հերոս, որ հող մտար այս հողերուն համար, վրէժդ պիտի լուծուի։

Այս ճառին յաջորդեցին սպառնալից ճառեր եւ աղօթքներ։ Ոստիկանութիւնը չէ միջամտած որպէսզի միջադէպ չծագի։

Այդ պահուն Կուսակալ Թուլկա գերեզման ժամանելով Քըրտարին տղան գտաւ եւ զայն իր ինքնաշարժը հրաւիրեց ըսելով.— Ժողովուրդը թէքպիր արտասանելու մղելու յանցանքով կը ձերբակալեմ ձեզ։

Ցուցարարները աղօթքը ընդհատելով պաշարեցին Կուսակալին ինքնաշարժը եւ սկսան պոռալ կանչել, որպէսզի ազատ արձակէ Քըրտարի տղան։ Զօր. Թուլկա դուրս ելլելով ըսաւ —

« Ես Իսթանպուլի Կուսակալն եմ, չէք կրնար այսպէս շարժիլ», եւ պահանջեց որ ամբոխը ցրուի։ Բայց ցուցարարները պոռացին.

— Ետ առէք ձեր տուած ազատութիւնը։ Քեզ չենք ուզեր, հրաժարէ ...

Կուսակալը զայրոյթով փոխադարձեց.

— Չէք կրնար դիմադրել։ Այս երկրին մէջ օրէնքը կը տիրապետէ ամէն բանի։ Օրէնքին անսաստողը կը պատժուի։ Որպէս Թրքական բանակի սպայ մը, որպէս Իսթանպուլի Կուսակալ, կը պահանջեմ որ ցրուիք։

Ցուցարարները ուզեցին տապալել Թուլկայի ինքնաշարժը։ Շարժավարը յարմար պահ մը գտնելով հեռացաւ գերեզմանատունէն։ Ոստիկանութիւնը 17 հոգի ձերբակալեց։

Կուսակալը Քըրտարի տղուն հետ ուղղակի Ապահովութեան Տնօրէնութիւն գնաց։ Խորհրդակցեցաւ Ապահովութեան Տնօրէնին եւ Պաշարման Վիճակի ներկայացուցիչներուն հետ։ Լրագրողներուն թախանձանքին վրայ, հետեւեալը յայտարարեց.

— Կրօնքը փողոց իջեցուցին։ Ասիկա պարզապէս կրօնքի չահագործումն է։ Յետադիմականներու գործն է։ Յետ քննութեան՝ յայտնի պիտի ըլլայ թէ Դեմոկրատ Կուսակցութեան «պոչ»երը դեր ունեցա՞ծ են այս խնդրին մէջ։ Քըրտարի տղան հոս բերինք, որպէսզի մեզի օգնէ ճշդելու համար միջադէպին հեղինակները։

Էքրեմ Քըրտար ալ, որ մէկուկէս ժամ Ապահովութեան պաշտօնատունը մնալէ ետք տուն վերադարձաւ, հետեւեալը յայտարարեց.

— Մենք ոչ մէկ հոնա հրաւիրեցինք յուղարկաւորութեան համար, իրենք եկեր էին։ Հիմա կը հասկնամ թէ ինչու եկեր են։ Կարգ մը անձեր, զորս չեմ ճանչնար, մեր ձեռքէն խլեցին հօրս դագաղը։ Ոչ մէկը ճանչցայ։ Կարգ մը նախկին դեմոկրատներ «հոս Աստուծոյ համար եկանք» ըսին։

Յուղարկաւորութեան ներկայ էին Փրոֆ. Օնար, Համալսարանի դասախօսներ՝ Ֆ. Աթայ, Ա. Եալման, Պ. Ֆելեք եւ բազմաթիւ Հալքեաններ, Քաղաքապետութեան նախկին աւագ Իմամ դեմոկրատ Ն. Եշիլչայ, եւ անկեալներու ազգականներ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ արտաքին նախարարը սահմանադրական ժողովին առջեւ յայտարարեց թէ «ոչ մէկ լուրջ պատճառ կայ որ բարի դրացնութիւնը խախտի Խ. Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ»։ Սելիմ Սարփէր աւելցուց թէ վարչապետը տեղեկացուցած է խորհրդ. կառավարութիւնը թէ Թուրքիա անկեղծօրէն կը բաղձայ բարի դրացնութեան կապեր ստեղծել Թուրքիոյ եւ Խորհ. Միութեան միջեւ, խաղաղութեան եւ վստահութեան մթնոլորտի մը մէջ։ Ոչ մէկ լուրջ արգելք կայ մեր փափաքին իրականացման համար»։ Անդրադառնալով Ափրիկէի, Սարփէր կը շեշտէ թէ «Թուրքիա գուրգուրոտ զգացումներ ունի բոլոր այն երկիրներուն հանդէպ որոնք կը պայքարին իրենց ազատութեան եւ անկախութեան համար»։ Սարփէր կ'ուզէ որ Ամերիկայի հետ գոյութիւն ունեցող «սիրալիր յարաբերութիւնները յարատեւօրէն զարգանան», իսկ արաբական երկիրներու մասին խօսելով, կը յայտարարէ.— «Թուրքիա վճռած է բարեկամական կապեր հաստատել բոլոր արաբական քոյր երկիրներու հետ, մանաւանդ՝ Իրաքի, Յորդանանի եւ Հիւսիսային Ափրիկէի երկիրներու»։

« ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ եւ Խ. Միութեան միջեւ բոլոր խնդիրները լուծուած են։ Երկու պետութիւններու յարաբերութիւնները նոր դարագլուխ մը կը բանան» յայտարարեց խորհրդային դեսպանը Թեհրան վերադառնալով։ Պարսկաստանի եւ Խ. Միութեան սահմանային եւ դրամական տարակարծութիւնները կարգադրուած էին 1955ին եւ 1956ին։ Սակայն, քաղաքական յարաբերութիւնները վատթարացած էին 2 տարիէ ի վեր երբ ոչ – յարձակողական դաշնագրի մը նախապատրաստական բանակցութիւնները ձախողած էին։ 1959 Փետրուարէն ի վեր, Խ. Միութիւնը եւ արբանեակ երկիրները բուռն յարձակումներ կը գործէին Պարսկաստանի վրայ, զոր կ'ամբաստանէին իբրեւ երկիր մը որ իր հողամասը Միացեալ Նահանգներու տրամադրութեան տակ դրած է։

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ Պոն վերադարձաւ եւ յայտարարեց թէ շատ գոհ է Մաքմիլընի հետ ունեցած խօսակցութիւններէն։ Կը թուի թէ Անգլիա եւ դաշնակցային Գերմանիա համաձայնած են գլխաւոր հարցերու շուրջ, մանաւանդ Արեւելք – Արեւմուտք յարաբերութեանց։

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Կրեմլինի մէջ, քննադատելով երկրագործական տագնապին պատասխանատուները ըսած է. «Ձեզի խաբողներով պէտք է ծեծել եւ որպէսզի խաբողները չկոտրին, նախապէս շոգիէ պէտք է անցընել»։

ԱՓՐԻԿԷ ՄԱՐՋԱԴԱՇՏ

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՎԵՐՋԻՆ ՇԱՀՈՂԸ

Տարիէ մը ի վեր է, Ափրիկէի նորազատ ժողովուրդներուն կը խոստանան տոլար, փրանք, ռուբլի, սթերլինկ եւ մարք։ Դըրամը կը հոսի հեղեղի պէս։ Տեղացիներն անգամ անակնկալի եկած՝ կը հարցնեն իրարու.— Ի՞նչ հրաշք է որ տեղի կ'ունենայ։

Ափրիկէի բազմամարդ քաղաքներու նորակառոյց շքեղ պանդոկներուն լայնածաւալ սրահները դարձած են մէկ մէկ մանրանկար «Ազգերու Դաշնակցութիւն»։

Ռուս, Եուկոսլաւ, Անգլիացի, Հոլանտացի, Ամերիկացի, Չինացի, արեւմտեան եւ արեւելեան Գերմանիոյ տնտեսական եւ քաղաքական ամենազդի գործակալները իրար կը հրմշտկեն։ Կը խմեն, կ'ուտեն ու կը պարեն, բայց աչքի տակէ իրար կը զննեն ու կը լրտեսեն, գաղտնի նօթեր կ'առնեն։ Ափրիկէի ամենահեռաւոր անկիւնն անգամ կը նշմարուին այս կարգի զբօսաշրջիկներ։ Կողք կողքի, քայլ առ քայլ իրար կը հետապնդեն։ Երեւութապէս բարեկամներ, բայց ներքնապէս կը դաւեն իրարու դէմ, ստորերկրեայ անողորմ պայքար կը մղեն իրարու դէմ։ Ներսէն սատանայ՝ դուրսէն քահանայ, ինչպէս կ'ըսէ հայ շինականը։

Վերջին ծայր հաճոյակատարութեամբ կը վարուին տեղացիներուն հետ, առեւտրական պայմանագրութիւններու կնքում, դրամագլուխի տուչութիւն, գիտական եւ ճարտարարուեստական մեքենաներու բաշխում, ուսանողներու յատուկ մասնաւոր հիմնադրամի յատկացում, մէկ խօսքով մրցակցութիւն ամէն ճակատի վրայ։

Ղանա-Կինէ ճամբորդող օդանաւի վարիչը մոնկոլեան դիմագիծով խորհրդային քաղաքացի մըն է։ Քոնաքրի օդակայանի ընկերութեան հսկիչներուն ու պաշտօնեաներուն միօրինակ հագուստներէն մինչեւ կօշիկներն ու զէնքերը չեխական են, կապոյտ հանրակառքերը՝ հունգարական, ինքնաշարժերը՝ սլովական Թաթրաս, գերմանական Մէրցէտէս եւ չինական արդիական տեսակներ։

Աշխարհի չորս ծագերու դրամատուներըն ու ճարտարարուեստի հսկայ ընկերութիւնները անհաշիւ վարկեր կը բանան, յայտնի չէ թէ այս խաղերէն ով շահաւոր դուրս պիտի գայ։ Իրար զգետնելու համար ամէն միջոցի կը դիմեն։ Տեսակ մը փոքէր է որ կը խաղան։ Տասնեւվեց տարի առաջ մարդ մը նախատեսած էր այս խաչակրութիւնը։

1944ին նիհար, երկարահասակ ու կարճատես, սեւ ակնոցներով Սիմոնովիչ Տանիէլ Սոլոտ անունով մարդ մը, առանց նշմարուելու, ստուերի մը պէս դուրս կ'ելլէր, Պէյրութի օդակայանէն։ Այս ներկայանալի եւ պաղարիւն Ուկրայնացին եւրոպական լեզուներէն զատ կը խօսի արաբերէն, պարսկերէն, թուրքերէն, հրէերէն։ Այս սովետական գործակալը, առաջին անգամ տեսնուեցաւ Պոլսոյ ամերիկեան հիւպատոսարանին մէջ տեղի ունեցած ընդունելութեան մը առթիւ։ Երեւութապէս վտանգաւոր չէ, բայց, ամերիկեան գաղտնի կազմակերպութեան տուած տեղեկատուութեան համաձայն՝ Փարիզի եւ Մոսկուայի մէջ թրծուելէ ետք, բազմաթիւ տեսակցութիւններ ունեցած է Ասիոյ եւ Ափրիկէի ազատագրութեան համար պայքարող ղեկավար Խալէտ Պէքտաշի հետ։

Միջին Արեւելքը եռացող կաթսայ մըն է։ Սոլոտ խորամանկութեամբ յաջողած է տէր տիրական դառնալ հոն։ Պէյրութ հաստատուած Հայեր յանկարծ Խորհրդ. Հայաստան ղրկեց, որպէսզի կազմալուծէ տեղական առեւտուրը, բայց աւելի վըտանգաւոր տարրերը օրթոտոքս եւ անզըսպելի Քիւրտեր են որ անգլիական եւ ֆրանսական ազդեցութեան չեն ենթարկուիր։

Սոլոտ Մոսկուայի մէջ վարչական ու քաղաքական ասպարէզի պատրաստուելէ ետք երկրորդ անգամ կրկին նետուեցաւ համաշխարհային կրկէսը։ 1953ին Նասըրը հմայեց եւ երկու տարուան ընթացքին Եգիպտոսի դիմագիծը փոխեց։ Իր գործունէութեան շրջանը աւելի ընդլայնեց, հասաւ Եմէն, Աֆղանիստան եւ Մարոք։ 1956ին՝ նկատելով որ իր սերմանած միտքերը սպասուած արդիւնքը տուած են, վերադարձաւ Մոսկուա, խորհրդային Միութեան այս Լօրընսը (այսպէս կ'անուանեն զինքը)։

1958ին Սըքու Թուրէ Խորհրդ. Միութեան կը ներկայացնէ Կինէի սարահարթը։ Տանիէլ Սիմոնովիչ Սոլոտ, տասնըեօթնուկէս միլիառ հին ֆրանք նուիրելով Սեքու Թուրէի, կ'աւելցնէ.— Ձեզի կը պակսին ժողովուրդին միտքերը յեղաշրջող գաղափարական գործիչներ, կեղեքիչ, շահագործող մասնաւորներու դէմ՝ օրէնքներ եւ տրակոնեան միջոցառումներ։ Խօսքէն գործի անցնելով, 1960ին, քսանեւհինգ հազար բնակիչ ունեցող Քենտիա քաղաքին մէջ, Խորհրդ. Միութեան խանութներու տիպարով տասնեակ մը պետական համագործակցական խանութներ կը բացուին։

— Ձեր հաղորդակցութեան միջոցները պէտք է արդիականացնել, հինցած են։ Վերջին նորաձեւութեամբ պիտի շինենք ձեր երկաթուղիի գիծերը։

Քանի մը օր ետքը վաթսուն երկրաչափեր կը հրաւիրէ Կինէ.— Ձեզի օդային գիծ մը պէտք է, կը հրամայեն Ռուսերը։ Երկու ամիս ետքը տասնեակ մը զոյգ պտուտակաւոր օդանաւեր կը հասնին։ Օդանաւորդները թէեւ Ռուս, բայց մինչեւ գարուն՝ Խորհրդ. Միութեան մէջ թուխս նստած սեւերը կը հասնին։ Կինէի օդակայանը ընդարձակուած է, կրնայ ընդունիլ Խորհրդ. Միութեան ամենամեծ պատերազմական ռմբաձիգ օդանաւերն անգամ։

Սոլոտ կ'ըսէ.— Մի տնկէք այդ մանեոք կոչուած տունկը, կը փճացնէ ձեր արդէն աղքատ հողը, եւ ձեր առողջութեան համար ալ օգտակար չէ, հիւանդութիւններ յառաջ կը բերէ։ Բրինձ ցանեցէք, հողն ալ կ'առողջացնէ ու կը պարարտացնէ, երբ գործածէք՝ անմիջապէս կեղեւազերծ կ'ըլլայ։

1960ի Նոյեմբերին, խորհրդային մասնագէտներ կ'որոշեն Նիկէրի Ֆրեսի հովիտին մէջ 7000 հեքթար հողի վրայ բըրինձ մշակել որ տարեկան 23.000 թոն բերք պիտի արտադրէ։ Ռուսական երկրագործական գործիքներ, հնձող մեքենաներ եւ արօրներ, ամիջապէս կը հասնին, 150 բրինձի մասնագէտներ կը շրջապատեն Կինէի բանուորները։

Առաջ խորհրդային գործակալները կ'անցնէին Զուիցերիայի եւ Հոլանտայի ճամբով, բայց 1960էն ի վեր օդային ուղիղ գիծով կուգան Չեխոսլովաքիայէն։

Ռուսերը Ափրիկէ կը ղրկեն խորհրդականներ, ելեկտրագէտներ, օդային եւ ծովային մասնագէտներ։ Լեհերը ծովային մասնագէտներ, ձկնորսութեան վերաբերեալ գիտելիքներ։ Հունգարացիները՝ գործածելի մեքենաներ։ Չեխերը կը զինեն Սեքու Թուրէի նորակազմ յիսուն հազարնոց երիտասարդ բանակը եւ կ'ուղարկեն բժիշկներ ու հիւանդապահուհիներ։ Արեւելեան Գերմանիոյ փոքրաթիւ առեւտրական խմբակցութիւնը, հիւպատոսը ժամանելէն ի վեր, վերածուեցաւ հիւպատոսարանի, եւ շատ կարեւոր դեր կը կատարէ Կինէի մէջ։ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ է որ կը մարզուին սեւերու ապագայ բանուորական միութեան վարիչները, ղեկավարները։ Տասը տարի առաջ երեք բանուորական միութիւններ կային 33.000 անդամներով։ Իսկ այսօր 1961ին 21 կեդրոններ մէկուկէս միլիոն անդամներով։

Արեւելեան Գերմանացիները, Քոնաքրիի ճիշդ կեդրոնը, բարձրացուցած են վերջին նորաձեւութեամբ հսկայ տպարան մը. սեւերու նուիրուած ամբողջ գրականութիւնը այս տպարանէն դուրս պիտի գայ. Նմանապէս շատ կարեւորութիւն կու տան Ափրիկէի նուիրուած ժապաւէններուն։ 1960ին երեք հարիւր գունաւոր ժապաւէններ ուղարկեցին փոքրերուն համար։ Չինացիներն ալ ետ չեն մնար։ Սեքու Թուրէին կը խոստանան 13 միլիառ դրամ, առանց տոկոսի, իբր առաջին կանխավճար, բազմաթիւ մասնագէտներ եւ 10,000 թոն բրինձ։

Չին հողագէտները կ'ըսեն.— Մեր 11 քառակուսի մեթր հողին արտադրած բանջարեղէնով չորս անձ կ'ապրի։ Հողը արգասաւորելու, պարարտացնելու եւ ոռոգելու, մեր գործադրած դրութեամբ տարին երկու անգամ բերք կ'ունենանք։ Հողագիտութիւնը ծնած է Չինաստանի մէջ քրիստոնէութենէն շատ առաջ։

Արեւմտեան Գերմանացիները աւելի գործնական մարդիկ, արեւել. Գերմանիան զգետնելու եւ այս պայքարին մէջ յաջողելու համար, նժարին մէջ նետած են իրենց մարքը։ Հարիւրաւոր կազմակերպութիւններ լծուած են գործի, թերաճ երկիրներու տնտեսական դրութիւնը բարելաւելու համար։ Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութիւնը վերջերս որոշած է հինգ հարիւր միլիառ հին ֆրանքով օգնութեան հասնիլ թերաճ երկիրներուն։ Անանուն ընկերութիւն մը 250 միլիառ ֆրանք տրամադրած է միեւնոյն նպատակին։

Արեւմտեան Գերմանացիները մեծ պատիւներով ու տաք սրտով կ'ընդունուին ամէն կողմէ, կը շինեն տարրալուծարաններ, գտարաններ, ձկնորսարաններ, պողպատի գործարաններ, կը տրամադրեն կազմածներ ու կը ղեկավարեն։ Ափրիկեցիները այսքանով չեն գոհանար, կ'ուզեն աւելին, — ախորժակը ուտելով կը բացուի։ Կ'ըսեն.— Մեր երկրագործական վարժարանները բարելաւեցէք, ելեկտրակայաններ, արհեստագիտական տուներ եւ նաւամատոյցներ շինեցէք, մեր խոպան հողերը մշակեցէք որ կարենանք պտղատու ծառեր տնկել։

Այս չափազանցեալ անյագութիւնը, ուրիշներուն տուած նպաստներով կառավարուիլը գիտակից ազգայնամոլ. սեւերուն մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Կ'ըսեն.— Թերեւս քանի մը տարիէն Ամերիկացիները, Եւրոպացիները ինչու չէ՝ նաեւ Ռուսերը իրենց դրամական յատկացումները դադրեցնեն։ Պէտք է հիմակուընէ մեր մասին մտածենք, մեր տունը կարգի դնենք մեր միջոցներով։ Պէտք է համայն Ափրիկէն մէկ միաւորի վերածենք։ Ոչ մէկ սահմանագլուխ։

Ափրիկեցի ծայրայեղները համայն աշխարհի երեսին կը պոռան.— 2044ին Ափրիկէն պիտի քանդէ Եւրոպան։ Ամերիկան ալ կորսուելու ճամբուն մէջ պիտի գտնէ։ Ու կ'աւելցնեն.— Եթէ Չինացիները մեզի օգնեն ու հասնինք մեր նպատակակէտին, որ է միացեալ եւ հզօր Ափրիկէ մը, վերջը կը մտածենք Չինաստանի մասին։

Նայինք այս կրկէսէն ո՞վ շահաւոր դուրս պիտի գայ։

Թ. ՏԻԳՐԱԿԵՐՏՑԻ

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ալժէրի մէջ կ'աշխատի Ֆրանսացի արեւելագէտ Մ. Կանար։ Անոր զանազան աշխատութիւններ՝ նուիրուած Հայոց պատմութեան եւ Ֆաթիմեան շրջանի Եգիպտոսի հայ վէզիրներուն։ Հայագիտութեան հարցերուն կը մօտենայ արաբագիտութեան տեսանկիւնէն։ Իր ընդարձակ մէկ աշխատութեան մէջ, «Ասորիքի եւ Ճեզիրէի Համդանեան հարստութեան պատմութիւնը», ցոյց տուած է Բագրատունեաց շրջանին գոյութիւն ունեցող արաբական փոքր ամիրայութիւնները եւ անոնց պատմութիւնը, ինչպէս եւ հայկական որոշ գաւառներու մասին Համդան-

UN PEUPLE

qui ne veut pas mourir

3·

L'ARMENIE OTTOMANE

Une nouvelle période commence alors dans l'histoire de l'Arménie. Les Ottomans ne cherchaient pas à convertir leurs sujets chrétiens et ils organisèrent leur empire en une sorte d'Etat multinational où les diverses nationalités s'administraient elles–mêmes sous l'autorité de leurs chefs religieux respectifs. Cette organisation, qui nous paraît bizarre, avait sa raison d'être en Orient. Je viens, en effet de parler d'Etat *multinational* et de *nationalités*, mais de telles expressions sont anachroniques. C'est en Occident que se sont formés, au Moyen Age, les premiers Etats nationaux, la France, l'Angleterre, puis l'Espagne. L'unité religieuse qui était celle de l'Occident, sous l'autorité de l'Eglise romaine, n'a pas réussi à se transformer en unité politique et la Chrétienté, ou République chrétienne, a fini par se morceler en monarchies nationales.

L'évolution de l'Orient a été tout autre. Soumis à l'empire byzantin le patriarcat de Constantinople n'a jamais été reconnu par tous ceux qui n'entendaient pas subir l'hégémonie politique de l'empire, si bien que les natonalités ont fondé leur autonomie sur le terrain religieux. Nous l'avons vu pour l'Arménie. L'empire ottoman avait donc moins affaire à des nationalités proprement dites qu'à des groupements religieux qui avaient chacun sa langue liturgique et sa propre organisation ecclésiastique. Du moment que les sultans ne se souciaient pas de convertir et encore moins d'assimiler ces populations diverses, car, si les Musulmans fournissaient l'élément militaire, les Chrétiens payaient l'impôt et l'Etat turc n'avait aucun intérêt à se priver de contribuables en convertissant les Chrétiens, il fallait bien trouver un moyen de les intégrer à l'Empire. Ce moyen, ce fut de déléguer l'autorité civile à l'autorité religieuse, et c'est ainsi que les Arméniens eurent pour chef temporel aussi bien que spirituel leur propre *catholicos*.

Mais on n'en vint pas tout de suite à cette organisation. Le sultan Sélim avait, en effet, accordé de grands avantages matériels aux Kurdes, très ancienne population de montagnards qui habitent au Sud de la Grande-Arménie : il les avait convertis à l'Islam sunnite pour s'en faire un rempart contre les Iraniens shiites. Mais les Kurdes conservèrent jusqu'au 19e siècle d'amicales relations avec leurs voisins d'Arménie et les uns et les autres éprouvaient plus de sympathie pour les Iraniens que pour les Osmanlis. En 1605, Shah Abbas ayant vaincu les Turcs, fixa des milliers d'Arméniens au centre de la Perse, d'où ils se répandirent en colonies prospères dans l'Inde et en Extrême–Orient, bien avant que les Européens n'eussent établi de contacts suivis avec ces régions lointaines.

C'est là un des aspects, et pour ainsi dire, l'aile orientale de la dispersion arménienne. Dans le même temps, en effet, les Arméniens se répandaient dans tout le reste de l'empire ottoman, où ils jouèrent un rôle considérable, puisqu'un dicton courant chez les Turcs affirmait : « Aux Albanais l'épée ; aux Arméniens la plume. » Les Albanais s'étaient, en effet, partiellement convertis à l'Islam et pouvaient, de ce fait, porter l'épée. Mais rien ne s'opposait à ce que des Arméniens chrétiens occupassent des emplois importants dans les bureaux du Sérail ou dans ceux des pachas. Telle fut la situation des Arméniens dans l'empire ottoman aux 17e et 18e siècles. A leur tête était le patriarche arménien de Constantinople, grand officier du gouvernement impérial. Assisté par un conseil ecclésiastique, il avait autorité sur tous les Arméniens de l'Empire et il était représenté dans chaque province par un évêque et son conseil. Ceci assurait aux Arméniens une position reconnue devant la loi, le libre exercice de leur religion, le maintien de leurs traditions propres, le droit d'éduquer leurs enfants comme ils l'entendaient et de régler eux-mêmes leurs propres affaires. C'est dans ce creuset que va se constituer peu à peu une nation arménienne consciente d'elle-même et qui ne tardera pas à ressembler, par ses aspirations, aux nations occidentales dont elle prend modèle.

LES ARMENIENS ET LA RUSSIE

Ce fut la Russie qui, par le traité de Kaïnardji, en 1774, porta un coup décisif à cet édifice ottoman en se faisant reconnaître par la Porte la protection de tous les orthodoxes de l'empire turc. Il est vrai que la France lui avait montré le chemin en se faisant accorder par le traité des capitulations en 1740 la protection des Latins c'est-à-dire des populations de rite romain d'Orient. Mais la France était loin, tandis que la Russie était proche. D'autre part le siècle avançait. Nous sommes à la veille de la Révolution française et de l'Insurrection des Etat-Unis, qui affirmeront chacune à sa manière, le droit des peuples à disposer d'eux–mêmes. A l'instigation d'Alexandre de Russie les Grecs et les Serbes se soulèvent ; les uns obtiennent leur indépendance ; les autres leur autonomie, mais cette fois sous une forme territoriale et civile, et non plus sous l'autorité ecclésiastique. Les Arméniens ne pouvaient pas ne pas être touchés par ces mouvements qui désorganisaient le vieil empire et en contestaient les principes mêmes.

JACQUES MADAULE.

(3 — *à suivre*)

ՀԱՅՔԱՐ ՔԱՂԱՔԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԵՊ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

— Իմ սիրելի ծերակուտական ընկերներ, — ասաց Ծերակուտի նախագահը, — ես ստիպված եմ ձեզ ծանուցանել մի տխուր լուր: Մեր հայրենիքի օրհասական ժամերին մեզ լքեց մեր ամենահարգելի ընկերներից մեկը, որի անունը հավերժ պիտի մնա մեր հիշատակարանների մեջ: Ես ձեզ կը խնդրեմ, որ ոտքի կանգնենք և մեր վերջին հարգանքը մատուցանենք մեր ընկերոջ հոգվույն:

Ծերակուտականները ոտքի կանգնեցին և մեկ վայրկյան լռության մեջ մնացին:

— Ընկերներ, — շարունակեց նախագահը, — մեր ընկերը, որ մեզ լքեց, ոչ միայն մեր ընկերն էր, այլ և մեր ուսուցիչը: Ան էր, որ մեզ սովորեցուց, թե ինչպես պիտի պաշտպանենք մեր հայրենիքը, ինչպես պիտի սիրենք մեր ազգը և ինչպես պիտի ապրինք մեր ժողովրդի հետ: Ան էր, որ մեզ սովորեցուց, թե

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ի
ԱՊՍՏԱՄԲԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ 40ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան շքեղ սրահին մէջ, ընկերահամակրական խնջոյքով :

Շաբաթ, (25 *Փետր.*) *կէսօրէ վերջ ժամը* 17 – 23 :

ԿԸ ԽՕՍԻ՝

ԸՆԿ. ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Առատ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով :

Մուտքը ազատ է :

17, Rue Bleue, PARIS (9e)

Մէթրօ Քատէ :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 20·30*ին Ահարոնեան ակումբը նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջանային կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդին :*

Կը նախագահէ Ընկ. Յ. ԿՕՇԿԱԿԱՐԵԱՆ

Կը խօսի Ընկ. Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ (Մարսէյլէն) :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, պար, խմբապար եւն. :

Առատ կերուխում *մինչեւ կէս գիշեր :*

Մուտքը ազատ է :

×

ԽՆՋՈՅՔ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի :

Այս Կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3*ին , ղպրոցի սրահին մէջ :*

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները :

Ա Զ Դ

Առ ի գիտութիւն Փարիզի բոլոր կազմակերպութիւններու, Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը կը հաղորդէ թէ իր հասցէն է՝

Croix-Bleue des Arméniens de France
17, Rue Bleue, Paris (9e)

ԽՆՋՈՅՔ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը կազմակերպած է ընտանեկան խնջոյք մը Վարդանանցի *առթիւ, այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը երեքին, Օհանջանեան սրահը : Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Քէչէճեան վարդապետը :*

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի Հայութիւնը անխտիր : Մուտքը ազատ է :

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի Կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 20·30*ին, դպրոցին սրահը :*

ՕՐԱԿԱՐԳ. — Վարչութեան հրաժարում, բարոյական եւ նիւթական համարատուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն : Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամները :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբ. Յակոբ Սահակեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլլիէի օղափ. կայանին կը նուիրեն. — Պ. Պ. Կէօվճեան յիսուն Ն. Ֆ., Արսէնեան (Թուար) երեսուն Ն. Ֆ. :

Ողբ. Գէորգ Գասպարեանի մահուան առթիւ Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլլիէի օղափ. կայանին կը նուիրեն. — Տէր եւ Տիկին Սահակ Խաչատուրեան 10 *Ն. Ֆ. :*

Տէր եւ Տիկին Յ. Մալճեան (Ալֆորվիլ) կը նուիրեն տասը Ն. Ֆ. Հայ Կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլլիէի օղափ. կայանին :

ՆՈՒԷՐ

Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Կարապետ Յակոբեանէ հարիւր Ն. Ֆ. իր կրթական ձեռնարկներուն համար, փոխան ծաղկեպսակի Տէր Ադդէ քհնյ. Փայլակեանի մահուան առթիւ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴԸ (ՁՈՄ), *այս տարի, կը տօնէ* Ապրիլ Տասնըմէկի *համազգային սգահանդէսը Ապրիլ* 23*ին, Կիրակի երեկոյ, Փլէյէլ Թունէլի սրահին մէջ :*

Մայրերու Օրը կը տօնէ Յունիս 11*ին , Կիրակի :*

FOIRE INTERNATIONALE DE LYON
Et ses Manifestations Spécialisées

Du 4 au 12 Mars 1961.
Importantes facilités de voyages accordées par la S. N. C. F.

Catalogues des Exposants

Prix : 8,10 NF. contre remboursement
PALAIS DE LA FOIRE
LYON (6e) — Tél. : 28.55.05
Services parisiens : 136, Bd. Haussmann
PARIS (8e) — Tél : WAG. 68-50

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Եավէրի, Օր. Մատլէն Եավէրի եւ բոլոր պարագաներուն իրենց սիրեցեալ մօր եւ ազգականին՝ ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԿՈՒՀԻ ԵԱՎԷՐԻ կսկծալի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Մարսէյլի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Նորայր եւ Օր. Պէատրիս Սահաթճեանէ 100 *Ն. Ֆ., իրենց սիրեցեալ քրոջ մահուան երկրորդ տարելիցին առթիւ :*

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ԴԻՒՑԱԶՆԱՄԱՐՏԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սալ Մազընոյի մէջ, 88, Րիւ տ'Օպանեը
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Հայ Աբենոյշներու եւ գայլիկներու :

Հովանաւորութեամբ Պ. Տ. ԹԷՔԷՃԵԱՆի (Միութեան պատուոյ նախագահ) :

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԱՅԱԳՈՐԾԵԱՆ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին :

Աւուր պատշաճի երգեր եւ արտասանութիւններ, հայկական պարեր, գեղջկական տարազներով :

Պիտի ներկայացուի Սմբատ Բիւրատի՝

ԱՒԱՐԱՅՐԻ ԱՐԾԻՒԸ

(*Ողբերգութիւն 4 արար*)

Նոյն հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Նիսի մէջ, այս Կիրակի ժամը 16*ին*, Արքիւթիf *սրահին մէջ : Մխենոյն յայտագրով :*

Պիտի խօսի Պ. ԱՐՄԷՆ ԹԱԴՈՅԵԱՆ :

ԺՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վալպառէլի, Սէն – Մարսէլի, Լա – Փօմի եւ շրջակայ թաղերու մէջ բնակող բոլոր Դաշնակցականները, Դաշնակցութեան համակիրները եւ հայ ազգային արժէքներու պահպանման նախանձախնդիր ազգայինները ստիպողաբար կը հրաւիրուին խորհրդակցական շատ կարեւոր հաւաքոյթի մը, այս Կիրակի, կէսօրէ ետք ժամը ճիշդ 3*ին*, 2 Ավընիւ տը վիէն, Սիթէ Միշըլիս, Պ. Սուփրէյի մօտ, Լա Փօմ, հեռաձայն 42-97-82, Պառ տէ գ'Ավընիւ *սրճարանին ներքնասրահը :*

Մասնաւոր հրաւէր չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբր այդ նկատել :

ԿԱՐԳԱԴԻՐ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի կին մը, տնական գործերու համար, բնակութեամբ կամ առանց բնակութեան :

*Հեռաձայնել ժամը*18·30*էն ետք* 966-12-78

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն Րաֆֆի Սարգիսեան կը փնտռէ իր հօրեղբայրները Գարեգին եւ Գրիգոր Սարգիսեան, իրենց հօր անունը Տիգրան է : 1945ին Նամակ ստացած է Գրիգորէն, ու այդ թուականէն ի վեր որեւէ տեղեկութիւն չունի իրենցմէ : Յիշեալ անձերու մասին տեղեկութիւն ունեցողներէ կը խնդրուի տեղեակ պահել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը, 15 Րիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ (8) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ *ՈՐԲԵՐՈՒ ՕՆԴ. ՄԱՐՄՆԻ*

կազմակերպած

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

Մարտ 2, *ժամը* 16*էն* 19, Փավիյօն Սօֆիա (Փորթ Սօֆիա) :

Հաճելի անակնկալներ :

Պուկլիոն *կրկեսի հապիտներու մասնակցութեամբ :*

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Այս Կիրակի ժամը 10·30*ին Հանդստեան ձայնաւոր պատարագ Տէր Անտոն Վ. Իսքէնտէրեանի հոգւոյն համար :*

Կը խնդրուի արդիւնաշատ վարդապետին յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ ու այս ազդը իբր հրաւէր նկատել :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կ. Խաչի երիտասարդուհիներու « Զաւօ Շանթ» խումբին դասախօսութիւնը այս Ուրբաթ, ժամը 20*ին, Կապ. Խաչի գրասենեակին մէջ* (17 Րիւ Պլէօ) : *Դասախօս՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ – ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ :*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային ժողովը այս Երկուշաբթի ժամը 3*ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Կարեւոր օրակարգ :*

— *Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ* —

ՁԵՌՆԱՐԿՈՒՆԵՐ
Ժիւփոնի եւ Լէնժըրիի

ARLUX
22, Rue Palestro
— PARIS —

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ Թայէօրի *և վերարկուի համար : Լաւ վճարում : Ներկայանալ հմոյշով :*

ԴԻՄԵԼ՝

ROSE COUTURE
284, Rue de Vaugirard, Paris (15e)
Métro : Vaugirard

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԻ 1500ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

Ի նպաստ Առնուվիլի եկեղեցիին

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ ԽՈՒՄԲԸ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ

(5 արար – 4 պատկեր)

ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹԵԱՄԲ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
եւ հովանաւորութեամբ
ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի, Փետրուար 26, ժամը 15ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 BIS, RUE ST. DOMINIQUE — MÉTRO : INVALIDES

Կը մասնակցի Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE
(Rue Marbeuf) PARIS - 8e
TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

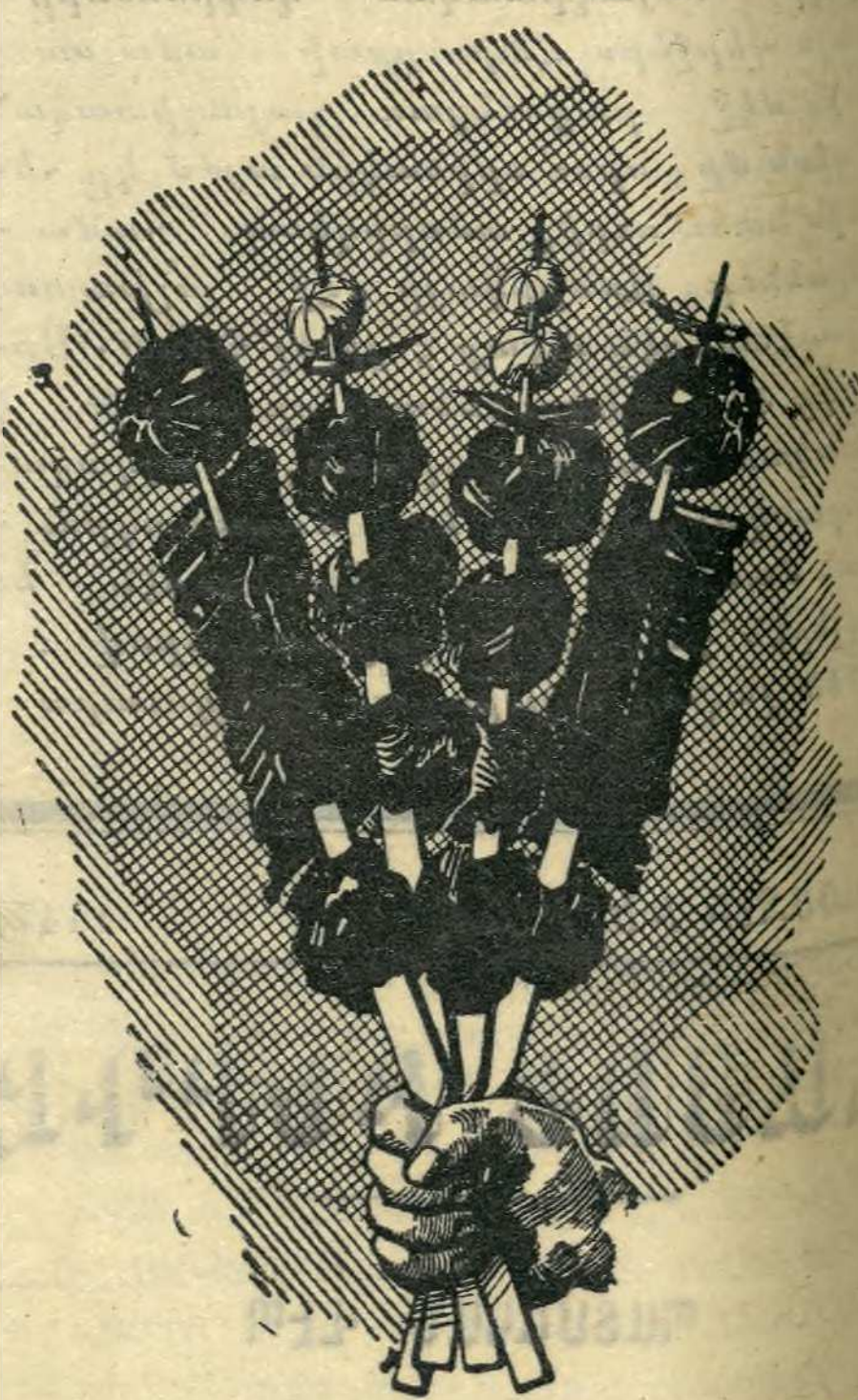

լօխում հէնվա թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. — Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. — Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ԿԻՐԱԿԻ
26
ՓԵՏՐՈՒԱՐ
DIMANCHE
26 FEVRIER
1961

37ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9039 — 37EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇԱՐՔԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4840

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԵՐՆ ՈՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

Սփիւռքի հայ ազատ մամուլը աւելի քան քառասուն տարիէ ի վեր ամէն առիթ կ'օգտագործէ՝ քօղազերծելու համար Թուրքերու գործած վայրագութիւնները ու չարիքները հայ ժողովուրդին դէմ եւ արդարութիւն կը պահանջէ աշխարհի մեծերէն :

Գիտենք , որ Անգարայի կառավարու - թիւնը ուշի ուշով կը հետեւի հայ մամու - լին, մասնաւորապէս դաշնակցական թեր - թերուն, որոնց մուտքը Թուրքիա արգիլ - ուած է :

Թրք. մամուլի դիւանը ունի հայկական բաժին մը եւս : Քանի մը տարի առաջ այս դիւանը Պոլսոյ հայերէն թերթերուն մէջ հրատարակել տուաւ Գահիրէի մեր պաշտօնակից Յուսաբերի կարգ մը խըմ - բագրականները, մուտ նպատակներով : Փորձը չյարունակուեցաւ :

Պատահած չէ բնաւ, որ Թուրք պաշտօ - նական շրջանակները պատասխանէն հա - յերէն թերթերու արդար քննադատու - թեանց եւ իրաւացի յարձակումներուն : Օտարները հայերէն չեն կարդար, այն - պէս որ մեր թերթերու դրածները անծա - նօթ կը մնան միջազգային հանրային կարծիքին : Թուրքերուն հոգը չէր :

Այժմ սակայն կը թուի թէ դանակը ոս - կորին հասած է : Արմինիրն Րըվիւլ պէս - լուրջ թերթ մը, որ Միացեալ Նահանգնե - րուն մէջ, անդլերէն լեզուով, փաստերու վրայ հիմնուած յօդուածներ կը հրատա - րակէ Թուրքերու մասին, մերկացնելով անոնց չարագործութիւնները անցեալ եւ ներկայ դարերուն առհասարակ քրիստոն - եայ ազգերու, մասնաւորապէս Հայերու դէմ, հաճելի չէ անշուշտ դեսպան Ալի Իւրկիւպլիւներու :

Իրենց յատուկ կեղծապարիշտ քաղա - քավարութեամբ Թուրքերը յաջողեր էին արեւմուտքի քաղաքակիրթ ժողովուրդնե - րուն, մանաւանդ Ամերիկացիներուն հա - մակրութիւնը չահիլ վերջին տարինե - րուն : Հիմա չեն հանդուրժեր բնականա - բար, որ Հայերը դիմակազերծ ընեն դի - րենք օտար քաղաքական դէմքերուն եւ մտաւորականներուն առջեւ :

Նոր միտքն է ինկեր Ուոշինկթընի դես - պանին, որ «Թուրքերն ու Հայերը միա - սին ապրած են երկար տարի եւ իրենց ճակատագիրները սերտօրէն իրարու հետ կապուած են ...» :

Ցետոյ նաեւ Հայերը սիրաչահելու ա - լա թուրքա փորձ մը : Իւրկիւպլիւ խոր - հուրդ կուտայ չհրատարակել «այն բոլոր յօդուածները, որոնք կը պարունակեն Թուրքիոյ դէմ ատելութեան նիւթ», օ - րինազանցելու համար «ոչ միայն Թուրք - ամերիկեան բարեկամութեան , այլեւ Թուրք – Հայ բարեկամութեան եւ հաս - կացողութեան», որ «մասնաւոր կարեւո - րութիւն ունի» եղեր Հայերուս համար :

Ո՛չ մէկ զլխում , ո՛չ մէկ ցաւ՝ Սուլ - թան Համիտի, Իթթիհատի եւ Քեմալի օ - րով տեղի ունեցած միլիոնաւոր Հայերու ջարդերուն, տեղահանութեանց, առեւան - գումներու եւ կողոպուտներուն մասին :

Ընդհակառակն «ստոր, ծուռ, պակա - սաւոր, չափազանցուած կամ բոլորովին անհիմն ամբաստանութիւններ» կ'որակէ Արմինիրն Րըվիւլ զրութիւնները , որոնց միակ նպատակն է եղեր «տաելութեան տերմեր ցանել » :

Մինչեւ այսօր չտեսանք Թուրք մը, որ պարկեշտութիւն ունենար հրապարակա - խոստովանելու ղործուած ոճիրները եւ այսպէս ջարդերու հեղինակները :

Կը ճանչնանք Եւրոպայի եւ Ամերիկայի համալսարաններուն մէջ ուսած Թուրքեր, որոնք փարիզի պողոտաներուն վրայ հը - պարտութեամբ կը պարծենան թէ չատ լաւ ըրին կեավուրները մաքրատրծե - լով...

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՕՌԼԻ
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՕԴԱԿԱՅԱՆԸ

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ ԿԱՏԱՐԵՑ
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԲԱՑՕՒՄԸ

Ուրբաթ առաւօտ ժամը 11ին, նախա - գահ տը կոլ երկու հազար հիւրերու առ - ջեւ, պաշտօնական բացումը կատարեց Օռլիի օդակայանին որ աշխարհի ամէնէն արդիականը կը նկատուի, այսօր :

Նախագահէն առաջ խօսք առած են Պ. Պ. Պուրխօզ եւ Պիւրօն, որոնք չնորհա - ւորած են նոր օդակայանին չինարար ձեռքերը, «ձեռքեր որոնք հաւատքի գործ մը կատարած են եւ հաստատած մեր երկ - րին ճակատագիրը » :

Ապա խօսք առաւ Զօր. տը կոլ «այս - օրուան հանդիսութիւնը կը նուիրագործէ Օռլիի օդակայանը իբրեւ ֆրանսական ի - րաւարձութեանց ամէնէն աչքի զարնողը : Եւ այս մեծ յաջողութեան առջեւ, ազգա - յին զոհունակութիւնը կ'արտայայտենք : Եթէ կայ գործ մը որ կ'արդարացնէ զայն կառուցանողներուն հպարտութիւնը, ի - րենց ուղեղին, իրենց ձեռքերուն ինչպէս նաեւ վկայութիւնը այն երկրին որուն ծառայեցին, իսկապէս այս գործն է, եր - կնքին եւ հողին հանդիսման ճամբուն վրայ : Բայց Օռլիի հանդիսութիւնը նաեւ հաստատում մըն է :— Այս պատկառելի աշխատանքը մէջտեղ դնելով, ցոյց կու - տանք թէ ի վիճակի ենք, ոչ միայն մեր դարը ապրելու, այլ նաեւ որոշ չափով , անոր տալու մեր դրոշմը եւ զայն առաջ - նորդելու :

« Եւ սպասարկութեան յանձնելով այս գործը, օրինակելի բան մը կ'աւելցնենք ներկայի եւ ապագայի մարդկային հա - ղորդակցութեանց վրայ : Առանց մենք մեզի չփացնելու եւ յանձնապաստանու - թեան ձգելու, նկատի կ'առնենք մեր ար - ժէքը այնպէս ինչպէս երեւան կուգայ այ - սօր : Թող հոս զօրանայ ազգային փառա - սիրութիւնը, ինչ որ ալ մտածեն անոնք որ միշտ կը կասկածին, կ'ուրանան կամ, ինչպէս կ'ըսէր Նիչցէ «կը քթքթան» : Որովհետեւ, ժողովուրդներու մրցակցու - թեան մէջ, առանց որուն մարդկութիւնը փտելու եւ մեռնելու պիտի սահմանուէր, կ'ուզենք մեր տեղը ունենալ եւ երբ պա - տեհութիւնն ըլլայ, չհիլ : Հակազդելով ուրիշ չրջանի մը երբ կը թուէր թէ ֆը - րանսական ներքին գործունէութիւնը ո - րոշ սահմանի մը վրայ կեցած է, ահա , ճարտարարուեստական դարաչրջանին , մեր երկիրը կ'անդրադառնայ որ բոլոր սահմանները կը հեռանան, որ իր մէջ ու - նի ուժի եւ ճառագայթման բոլոր աղ - բիւրները եւ կրնայ բարեփոխուել դառ - նալու համար, անդամ մը եւս , ամէնէն երիտասարդներէն եւ ամէնէն մեծերը մէկ - կը :

« Այսօր , Օռլի հաստատուց մեր այս վստահութիւնը » :

Ներկայ հիւրերուն մէջ էր, Տահոմէյի հանրապետութեան նախագահը՝ Հիւպեր Մակա : Տը կոլի խօսած տաեն , օդանա - ւեր կը «տողանցէին» զրեթէ լռութեամբ :

Տօնական մթնոլորտը տեւած է մինչեւ ուշ գիշեր եւ այսպէս ծնած է նոր Օռլի մը, աշխարհի ամէնէն արդիական օդա - կայանը :

× *Այսուհետեւ մեկնումի բոլոր պոր - ծողութիւնները կը կատարուին Օռլի եւ տոմսերուն վրայ «հրաւէրի ժամը» Օռլիի ժամն է ոչ թէ էնվալիտի : Այս վերջինը պարզ կայարան մըն է ուրկէ կարելի է հանրակառք առնել Օռլի երթալու հա - մար, եթէ ճամբորդները ուրիշ միջոց չունին :*

Էնվալիտէն մեկնող հանրակառքերը կապ չունին օդանաւերու ժամերուն հետ, պարզ սպասարկութիւն մըն է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ կեդ - րոնական կոմիտէը նստաշրջանը վերջա - ցաւ առջի օր : Սերվէն եւ Դազանովա պաշտօնանկ եղան : Առաջինը քաղաքական Բիւրոյի անդամ էր եւ կեդր. կոմիտէի քարտուղար, իսկ երկրորդը միայն Կա - ղաքական Բիւրոյի անդամ : Ինչպէս ծա - նօթ է Սերվէն եւ Քազանովա տարակար - ծիք էին Խրուշչովի հետ : Կեդրոնական կո - միտէի բանաձեւը կը չեշտէ այս առթիւ թէ «ընկերներ Սարսկէլ Սերվէնի եւ Լօ - րան Քազանովայի տարակարծութիւնները կրնան վարչաձեւի բնոյթին, զանգուա - ծային աշխատանքի տեսակէտին, հա - մայնավարներու աշխատանքին զանգուա - ծային կազմակերպութեանց եւ չարժում - ներու մասին ցոյց կուտան թէ քաղաքա - կան տարբեր գծի մը կը հետեւին» :

ԹՈՒՐՔԻԱ յուշագրով մը պատասխա - նեց Ֆ. Միւլհեան Ատլանտեան հրթիռնե - րու արձակման կայաններու հաստատման առիթ ըրած ազդարարութեան : «Մոս - կուա կընայ ապահով ըլլալ, թէ մեր երկ - րին ճակատագիրը կը գտնուի ղեկավար - ներու ձեռքը , որոնք նուիրուած են յա - ռաջդիմութեան եւ բարօրութեան, խա - ղաղութեան եւ ապահովութեան մէջ» :

ՆԱՏՕ ճարտարարուեստականացնել կ'ուզէ Սուրիան : Երկաթի, պողպատի , քարիւղի եւ քիմիական արտադրութիւնե - րու ճարտարարուեստներ պիտի ստեղծէ : Ըստ լիբանանեան «Ալ Պինա» թերթին Նասը կը վախնայ որ իր հեղինակութիւնը խախտի Սուրիոյ մէջ : Անդրադառնալով Պաղեստինի, ըսաւ. «Պաղեստինի ազա - տագրումը ուժի կը կարօտի » :

ԱՏԸՆԱՒՈՒԲՐի եւ Մաքմիլընի խօսակ - ցութիւնները յուսախաբութիւն պատճա - ռած են Անգլիացիներուն : Անգլիական թերթերէն ոմանք դիտել կուտան թէ յա - րաբերութիւնները Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ միջեւ պիտի չբարելաւուին : Անգլիացինե - րը զժգոհ են որ Դաշնակցային Գերմա - նիոյ վարչապետը համակարծիք է Զօր. տը Կոլի տեսակէտներուն՝ եթէ Անգլիա չմիանայ Հասարակաց Շուկային դժուար թէ ապրելակերպ մը (մոտուս վեվենտի) գտնուի Վեցերու եւ Անգլիոյ միջեւ : Այ - սուհանդերձ Անգլիացիները կը չեշտեն թէ իրենց երկրին ապագան կապուած է Եւ - րոպայի ապագային եւ Անգլիա պէտք չէ անդիտանայ «Վեցերու» ակումբին կանո - նադիրը :

ՔԱՒԱՆԿԱՅի հիւսիսային չրջանը՝ Լիւ - լուապուրկ անջատուելով ինքզինքը պե - տութիւն հռչակեց, առջի օր : Համըրչոլտ կոչ ուղղեց ափրիկեան պետութիւններուն որ զօրավիգ կանգնին Ապահովութեան Խորհուրդի որոշումներուն, 5000 զինուոր ղրկելով Քոնկօ :

ԺԱՆՍՈՆի ցանցին պատկանող երեք դատապարտեալ կիներ , երկու մահմետա - կան Ալժերուհիներ եւ մէկ Եգիպտուհի մը փախան Փարիզի Ռոմեթ կանանց բան - տէն : Վեցն ալ ձերբակալուած էին որով - հետեւ Ալժ. Ազատ. Ճակատի հաչոյն կ'աչխատէին :

« ՀՈՂԱՄԱՍԻՆ ամբողջականութեան պաշտպանութեան ազգային կոմիտէն» ղեկոյց մը հրապարակեց որուն մէջ կը յայտարարէ թէ «Պուրկիպայի Փարիզ ժամանումը անհանդուրժելի վիրաւորանք մըն է» եւ կը հրաւիրէ բոլոր Ֆրանսացի - ները որ «հաւաքուին եւ ամփոփուին յու - չարձաններու եւ ցաղթութեան կամարին առջեւ երկուշաբթի ժամը 18ին» : կարգ մը ուրիշ կազմակերպութիւններ (Ազգ. համախմբում եւն.) նոյնիմաստ կոչեր հրատարակած են : Հաւանական է որ Ներքին նախարարութիւնը այս հաւա - քոյթները արգիլէ :

ԷԼԻԶԱՊԷԹ թագուհին եւ իչխան Ֆիլի - փը Իտալիոյ հիւրերը պիտի ըլլան Մայիս 2էն 5 : Այս այցելութեան առթիւ պալը պիտի ընդունի Անգլիոյ թագուհին : Պաշ - տօնական այցելութենէն եառ որ պիտի վերջանայ Մայիս 5ին, թագուհին եւ իր ամուսինը Իտալիա պիտի պտըտին մինչեւ Մայիս 9ը, առանց պաշտօնական հան - դամանքի : Պիտի երթան Վենետիկ, Ֆի - րենցէ, Միլանօ եւ Թորինօ :

×

Երբ լուսափթիթ գարունն է գալիս ,
Երբ հողն արեւին իր կուրծքն է բացում,
Երբ բողբոջում են վարդեր ու նարգիզ ,
Երբ խնճորենիք ծաղկում են, ցնծում ,
Երբ խենթ ջրերն են ընկնում իրար գիրկ,
Երբ խենթանում են ծաղիկ ու մեղու
Երբ համբուրւում են երկիր ու երկինք ,—
Ես էլ նրանց հետ, չգիտեմ ինչու,
Ուզում եմ մէկին ծաղիկներ նետել ,
Ու խիստ եմ զգում բոյրը կանացի,
Ասես ողջ գարունն իմ մէջ էր զարթել ,
Ու խինդով , որ դեռ նման է լացի ,
Ուզում եմ գգուել անցորդ աղջկան ,
Հայեացքը խմել պատահած կնոջ ,—
Ջինաղ է թւում աչքիս ամէն բան,
Ու կ'ուզեմ կրծքիս սեղմել կեանքը ողջ ,—
— Ո՛, սիրտ իմ, այս է խորհուրդը գարնան ,
Այս է աշխարհը միշտ պահում բողբոջ…

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ԹՈՒՐՔԻԱ

—o—

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՑ երիտասարդ մը, Զաքար Փօլատ - եան, Պէյօղլուի Ս. Երրորդութեան եկե - ղեցիին դպիրներէն, զինուորագրուած ըս - լալով՝ ղրկուած էր Անգարա, ուր կը մեռնի ինքնաչարժի արկածի մը հետե -ւանքով :

ՕՐ. ՀԵՐՄԻՆԷ Գալուստեան, որ Թուր - քիոյ սահմանադիր ժողովին անդամ նը - չանակուած էր Զօր. Կիւրսէլի կողմէ, մտաւ Հալք կուսակցութեան մէջ,—«Հու - րիյէթ » թերթը կը զրէ թէ Օրհորդը հայ համայնքին համամտութիւնը առած է նախապէս :

ՊՈԼՍՈՑ Թրքական զերեզմանատան մէջ կատարուած ցոյցերուն առթիւ կառավա - րութիւնը կը չարունակէ իր քննութիւն - ները ձերբակալելով կասկածելի մարդիկ : Այս առթիւ որոչուած է ածիլել «յետա - դիմականներու կլոր մօրուքները» եւ ար - գիլել պէրէ դնել իրենց գլուխը :

ԿՈՒՍԱԿԱԼ Զօր. Թուլկա պիտի վերա - դառնայ բանակ եւ իրեն փոխարէն՝ Պոլ - սոյ կուսակալ պիտի նչանակուի ուրիշ զինուորական մը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԿԱՄ ՍԻՍ ՈՒ ՄԱՍԻՍ

Բառերու ակադեմական արժէքին մա–սին ծանօթութիւնը կը պակսի մեր մէջ : Միթքս բացատրեմ օրինակով մը.— Սի–պացեալ Հայաստան տարածը, որ ձիւթ է դարձած մեր բերնին մէջ, ռամկական է, մանաւանդ խորթ, վանդի կը մատնէ լեզ – նասիոնի երանգ մը : Հայաստան ոչ էթա գ'իւնի է, ոչ նասիոն գ'իւնի, ոչ ալ ներքին պառակտումի մը դոյացութիւնը՝ իր բաժանումներով : Հայոց պատմութիւ–նը կը մերժէ ընդունիլ նման տարազ մը, օտարներու կողմէ պարտադրուած կա–ցութեան մը վկայութիւն միայն, ու կը զարմանամ որ մեր նախորդ սերունդը, իրաւազէտներով հարուստ, քաղաքացիա–կան ու պատմական իրաւունք չնորհած է այս տխուր բառին :

Եւ հիմա բաղդատեցէք սա տարագին հետ,— Ամբողջական Հայաստան, վայե–լուչ եւ արտայայտիչ, մեր պատմու–թեան, մեր մշակոյթին, մեր պայքարնե–րուն ներշնչումով նուիրագործուած :

Սխալ՝ ըստ էութեան, այսուհանդերձ հարկ է ընդունիլ թէ թշնամին ճեղքեց այդ Հայաստանը, զիծով մը որ կ'անցնի Հայաստանի սրտին վրայէն՝ բաժնեց եր–կուքի, հոռվմէական եւ պարթեւական կայսրութեանց հակամարտութեան օրե–րէն ի վեր :

Եւ հայ ժողովուրդը դարձաւ եղերա–կայ :

Գաղափարներու պատմութեան մէջ դո–յութիւն ունին «սահմանագլուխ – մար – դիկ», ինչպէս կ'ըսեն Ֆրանսացիք, — ասոնք չօչափուկներ են (քանքաֆիլ), զորս ժողովուրդները կ'երկարեն իրենց ժժմակէն դուրս, ոչ թէ պատ հիւսելու համար արտաքին աղդեցութեանց դէմ, այլ ընդհակառակն նպաստելու համար դաղափարներու թրանզիթին՝ առանց մաքսի :

Այդպէս էր կէօթէ,— եղերական, սահ–մանագլուխ :

Բառը, եղերական, առաջին անգամ գործածած է Արսէն Տէրտէրեան՝ խօսե–լով Շանթի եւ ընկերներուն մասին, ո–րոնք հայրենիքին սահմաններուն վրայ վառեցին իրենց ստեղծագործութեան խա–րոյկը :

Եղերակայ կը դառնայ նաեւ հայ ժո–ղովուրդը անօրինակ պայմաններու մէջ, — կռնակը՝ օտարին, ճակատը՝ եղբօր : Երկու հզօր կայսրութեանց սահմաննե–րուն վրայ՝ եղբայր եղբօր դէմ կանգնած :

Այլ ժողովուրդներու մօտ եղերականը կը նպաստաւորուի օտար աւիշով, օսմո–զով : Բայց եւ վախն ունի զահավէժի :

Արդ, հայ ժողովուրդը, ապրելով եր–կու հակամարտ կայսրութեանց սահման–ներուն վրայ եղերակայ, ինքնապաշտպա–նութեան զարմանահրաշ ղէնքի մը վերա–ծեց իր ողբերգական կացութիւնը, երկու–քի ճեղքուիլը, այնպէս մը որ մէկը միւ–սին համար կը դառնար տեսակ մը ար–տասահման : Երբ կ'ընկճուէր արեւելեան Հայաստանը, միւսը կը կանգնէր ոտքի, նոյնիսկ ապստամբը իրաւունք կ'ընծայէր աղդակիցին, եւ այսպէս փոխադարձա–բար :

Հայոց դոյութիւնը պահպանելու կոչ – ուած այս ղէնքը, կամ զործիական դը – րութիւնը, (կամ ապարատը՝ արդի երե–ւանցիներուն բարբառով), շատ կը յի – չեցնէ ... « աւազի ժամացոյցը », — մէկ յարկին պարպումով կը լեցուի միւսը ... Կը յիշեցնէ ... տանտանիկը (պալան – առար),— երբ հեծանին մէկ ծայրը կ'իջ–նէ, կը բարձրանայ միւսը :

Փոքր ժողովուրդ, կայսրութեանց դէմ տանտան խաղացինք՝ պահպանելու հա – մար մեր զոյութիւնը : Իսկ մեր զոյու – թիւնը, յաճախ, սպառնալիք մը կը զառ–նար ոսոխին, որ սակայն կը զգուշանար բնաջնջելէ մեզ՝ վախնալով որ դրացին կ'օգտագործէր առիթը, իր հովանաւորու–թիւնն ընծայելով մեր միւս կէսին :

Պէտք էր որ մեզ երկուքի ճեղքող ո – սոխները դաշնակցէին նոյն նպատակին չուրջ, հասնելու համար իրենց նպատա – կին : Սեբէոս վկայութիւն մը կը բերէ նման ձախող փորձէ մը :

Մօրիկ կայսրը կը դրէ Խոսրով արքա – յից արքային.—

« Ազդ մի խոտոր եւ անհնազանդ են . կան ի միջի մերում եւ պղտորեն : Բայց ես, ես համար կը դիտեմ եւ ի Թրակէ գու – մարեմ, եւ դու զքոյդ ժողովէ եւ հրամա–յէ յԱրեւելս տանել : Զի եթէ մեռանին՝ թշնամիք մեռանին, եւ եթէ սպանանեն՝ զթշնամիս սպանանեն, եւ մեք կեցցուք խաղաղութեամբ : Զի եթէ դոքա յերկրի իւրեանց լինիցին, մեզ հանդչել ոչ լինի» (Սեբէոս, տպ. Թիֆլիզ 1913, էջ 75) :

Թարգմանի՝

Հայաստան բաժնուած է երկու մասե – րու, յունական եւ պարսկական : Հայերը փուչ էին դարձած երկու կայսրութեանց սահմաններուն վրայ : Բիւզանդիոնի կայսրը, Մօրիկ, որ, ափսո՜ս, Հայ էր ազդաւ, կը դրէ Պարսից արքայից արքա–յին թէ ըմբոստ ժողովուրդ մը կը կազմեն այս Հայերը : Բաժնեցինք, օգուտ չըրաւ : Քանի կ'ապրին մեր կայսրութեանց սահ – մաններուն վրայ, հանդիստ պիտի չթո – ղուն մեզ : Եկուր պարպենք Հայաստանը, — ես յունական Հայաստանի բնակչու – թիւնը տեղահան ընելով պիտի փոխա – դրեմ Թրակիա, դուն ալ պարսկական Հայաստանի բնակչութիւնը տեղահան ը – նելով տա՛ր Արեւելք : Թող այնտեղ կըռ – ուին բարբարոսներուն դէմ, — բարբա – րոսներն են չարդուեր թէ Հայերը՝ մեզի համար կարեւորն այն է թէ մեր թշնամին է որ կը պակսի եւ կը խաղաղին մեր երկ–րին սահմանները» :

Նպատակ չունիմ զբաղելու Մօրիկ կայ–սեր անձով, դործով ու նամակին քննու – թեամբ : Ուղեցի պատկերազարդել տե – սութիւնը՝ երկուքի ճեղքուած Հայաստա–նի դոյութեան պատճառաբանութեան մա–սին :

Մեր պատմութեան մէջ ի՛նչ դաժան, ի՛նչ անողորմ դեր են խաղացած մեծերու հակամարտութիւնները : Հողամասեր կան որ կը քաշեն կայծակը, կ'ըսեն,— եթէ ճիշդ է այդ կարծիքը, հասկնալի է թէ ինչո՛ւ կայծակ կ'իյնայ մեր երկինքէն, մեր դլխուն վրայ, մերթ արեւելքէն՝ մերթ արեւմուտքէն, մերթ հարաւէն՝ մերթ հիւսիսէն, դարերէ՛ ի վեր :

Աւելի քան 130 տարի առաջ, Ռուսը ի–ջաւ Կովկաս : Հայաստան՝ ճեղքուած, ինչպէս նուռ մը : Ռուսիոյ առաջին մտա–հոդութիւնը՝ ճիշդ Մօրիկի հակառակը, — օգտագործել մեր եղերակայութիւնը, առաջին առթիւ՝ էջմիածինը, իբրեն միա – ցնելու համար ճեղքուած նուռին միւս կտորները եւս :

Ահա ռուսական մեկնակէտը.—

Թիֆլիզ նստած, Պասկեւիչ կը դրէ «օ–տարազուական հպատակաց հոդեւոր դոր – ձերի» նախարար Բլուդովի (16 Յունիս, 1828).— «Էջմիածնի մէջ բնակուող ընդ–հանուր Հայաստանի պատրիարքը (կա – թողիկոս), ըստ հնադոյն սովորութեանց եւ աւանդութեանց, է պէտ Հայոց հոգե – ւորականութեան եւ հոգեւոր հովիւ Հա – յոց, որք սփռուած են ընդհանուր տիե–զերքում եւ որոնք համարում են նորան մի կերպ պէտ կամ զլուխ ազդի նաեւ աշ–խարհական զործերում : Եթէ այդ պաշ – տօնը ստանձնէ մի ընդունակ եւ ձեռներէց անձն, որ հակամէտ լինի խորամանկու – թեան եւ ըմբոստութեան, այն ժամանակ, երբ միայն տէրութիւնը ձեռնամուխ լինի Հայոց հոգեւոր զործերի վարչութիւնը լաւացնելու, նա կարող է դիմել Տաճկաս–տանի եւ Պարսկաստանի Հայոց եւ դի – մադրել նոցա այստեղի քաղաքական իշ – խանութեան բարի դիտաւորութեանց » :

Ցանուն Ռուսիոյ ցարին՝ Բլուդով կը դրէ Պասկեւիչի (15 Մարտ 1829).—

1.— «Բազմաթիւ երեւելի քաղաքական պատճառներով կարեւոր է որ Հայոց պատրիարքը (կաթողիկոս) սիրելի եւ յարգելի լինի ոչ միայն ռուսահպատակ – ների կողմից, այլ եւ միւս Հայերից, — այնպիսի մի անձնաւորութիւն՝ որ կարո–ղանար դոնէ մի ժամանակից յետոյ հա – մոզել Տաճկաստանի Հայերին՝ միանալ Էջմիածնի աթոռի հետ » :

2.— « Ձեզ է թողնւում նկարագրել թէ Էջմիածնի սինոդը եւ առհասարակ Հայոց հոգեւորականութիւնը այժմ ի՞նչ կարգե–րի է հետեւում (կաթողիկոսական ընտ – րութեան զործում) եւ կամ առաջ ի՞նչ ձեւ է դործել : Հարկ է նմանապէս նշանա–կել թէ այդ կանոններից ո՛րը աւելի է յարգելի ժողովուրդի աչքում, եւ որը համապատասխանելով Հայոց աշխարհի ներկայ կացութեան պայմաններին եւ մեր քաղաքականութեան նպատակներին՝ պէտք է, ըստ ձեր կարծեաց, մտցուի Լուսաւոր–չական եկեղեցւոյ համար նախագծուած կանոնադրութեան մէջ(*) : Ի թիւս այլոց պէտք է նմանապէս քննել եւ իմանալ թէ արդեօք պահպանո՞ւմ է մինչեւ այսօր աւանդութեան վրայ հիմնուած այն սո – վորութիւնը, որ նոր պատրիարք (կաթո – ղիկոս) ձեռնադրելիս՝ դրւում է նորա պա – խին Սրբոյն Գրիգորի անապական ա – որի մասունքները պտնւում են Էջմիած – նում, եւ չէ՞ կարելի արդեօք օգուտ քա – ղել այդ հանդամանքից՝ Էջմիածնի հա – մայապետների ազդեցութիւնը Տաճ – կաստանի Հայոց վրայ տարածելու հա – մար : Նմանապէս չէ՞ կարելի արդեօք վե – րադարձնել Էջմիածնին նորա նախկին բա – ցառական իրաւունքը մեռոն օրհնելու մասին,— մի իրաւունք որ այժմ Սա – պատրիարքը (կաթողիկոս) իւրեան է ա – փականացրել » :

1830 Հոկտեմբեր 8 թուակիր ուրիշ վե – ւերաթուղթի մը մէջ՝ մեծ մտահոդու – թեամբ կը թելադրուի փութացնել էջ – միածնի կաթողիկոսին ընտրութիւնը որպէսզի «չլինի թէ Սսոյ պատրիարքը (կաթողիկոսի) հնարքներով Տաճկահա – յոց վիճակները բաժանուեն Էջմիած – ւաճից, որով սա բոլորովին կը զրկուի իւր նոցա վրայ ունեցած ազդեցութիւնից : Վասն զի Սսոյ պատրիարքը (կաթողիկոս) սկսելով եպիսկոպոսներ ձեռնադրել էջ – միածնին ստորադրեալ վիճակների հա – մար եւ նոցա թեմեր բաժանելով՝ կը տա – րածի իւր իշխանութիւնը նոյն թեմերի վրայ» :

Ընթերցողը ուշադրութիւն ըրաւ, հա – կաւ, որ 130 տարի առաջուան պատմու – թիւն է այս ամէնը : Դեռ ուրիշ դոկու – մենտներ եւս պիտի տամ, ռուսական պե – տականական դիւանէ քաղուած,— հաստա – տելու համար թէ մեր այս բաժան – բա – ժան վիճակը կամ «երկու Հայաստան» դրութիւնը» եւս ունի եղեր իր չահագ – դահական կողմերը : Բայց դիտէի՞ք թէ Ռուսերը այսքան կը սիրեն եղեր մեզ – ներուն ալ, դուրսն ալ, մինչեւ Սիս :

Չէ՞ որ եղբայրներ են Սիս ու Մասիս

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Խօսքը կը վերաբերի Պոլոժենիա – առաջին նախագծին, զոր մշակած են Պասկեւիչի դրամով, մէկ Հայ (Զրպխա – մէկ կէս – Հայ (Բեհբուդով), մէկ գր – Հայ (Սերոբէ վարդապետ) եւ մէկ…

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ ԵՒ ԱՐՁԱԿ ԷՋԵՐ դրեց Եղիչէ Այվազեան, հրատարակու – թիւն Արամեան Սանուց Միութեան : Պ – լիս, 1960 :

ԱՆԴՐՇԻՐԻՄԵԱՆ ՁԱՅՆԵՐ, (պատա – խան Գուրգէն Մահարիի) : Գրեց Պօղո – Մնացեան, տպարան Մշակ, Պէյրութ 1960 :

UN PEUPLE
qui ne veut pas mourir

4.

C'est ainsi qu'en 1839, à la suite du Hattishérif de Gulaneh, les artisans et les commerçants arméniens obtinrent le droit de prendre part à l'administration de leurs affaires nationales aux côtés du clergé. L'idée de nation se laïcise. En 1863, le sultan accorda aux Arméniens de Turquie le statut d'une nation se gouvernant elle–même sous la souveraineté de l'empire ottoman. L'Assemblée nationale de Constantinople se composerait désormais de 140 membres représentant les 2 millions 500.000 Arméniens de Turquie. L'éducation du peuple dans sa propre langue en reçut une impulsion nouvelle.

Mais déjà les progrès de la Russie posaient la question arménienne sur un plan tout autre. Les Russes avaient occupé la Géorgie, voisine immédiate de l'Arménie au Nord dès 1801 ; la guerre de 1828 contre la Perse leur avait permis d'annexer toute la plaine d'Erévan, où se trouve Etchmiadzine, siège traditionnel du *catholicos* d'Arménie. Ils aidèrent l'Eglise arménienne à se réorganiser elle–même et les Arméniens de l'empire russe purent, entre 1829 et 1877, exercer une grande activité sur tout le territoire russe : ils participèrent en particulier à la première mise en valeur de la Transcaucasie. L'un d'entre eux, Loris-Melikov, fut même un des principaux personnages de l'armée et du gouvernement d'Alexandre II.

La situation des Arméniens était donc aussi bonne que possible, en Russie comme en Turquie lorsque éclata la guerre russo–turque de 1877. La Russie victorieuse avait occupé en 1878 la plus grande partie de l'Arménie, avec Kars, antique capitale du royaume, qui avait autrefois succédé à Ani, Batoum, Erzeroum et la haute vallée de l'Euphrate. La Turquie lui avait cédé ces territoires par le traité de San Stefano, aux portes de Constantinople, le 3 Mars 1878. C'est alors que se produisit, pour le malheur des Arméniens, l'intervention de l'Angleterre. Elle exigea des Russes, sous menace de guerre, l'évacuation d'Erzeroum et de la haute vallée de l'Euphrate, d'où la Russie aurait pu, paraît-il, menacer la sacro-sainte route des Indes. La Russie exigea, de son côté, que le Sultan s'engageât à faire des réformes en Arménie et à protéger éventuellement les Arméniens contre leurs voisins Circassiens et Kurdes. Au traité de Berlin (13 Juillet 1878), qui fut finalement substitué à celui de San Stefano, l'Angleterre obtint que cet engagement de la Turquie, dont la Russie était primitivement la seule garante, fût garanti par les six grandes puissances de l'époque. Cette multiple garantie la rendait, en fait, inopérante. L'Angleterre et la Turquie le savaient fort bien et la Grande-Bretagne reçut Chypre pour prix de ses services.

LES MASSACRES D'ARMENIE

Mais c'étaient les Arméniens qui allaient payer de leur sang. En effet l'Angleterre s'oppose, pour des motifs égoïstes, à ce que l'Arménie turque soit protégée par la Russie, qui est seule en mesure, par sa situation géographique, d'exercer une action efficace. La garantie de l'Angleterre et des autres grandes puissances est illusoire,car elles n'ont que peu de moyens de faire pression sur la Turquie et, au surplus, ne s'en soucient nullement. L'avenir va dépendre de la sagesse des Arméniens et des fantaisies sanguinaires du sultan Abd-ul-Hamid II. La majorité des Arméniens conservèrent une attitude loyale à l'égard de la Turquie, qu'ils considéraient volontiers comme leur mère-patrie. Mais un certain nombre de professeurs et de poètes qui croyaient à l'esprit chrétien et humain de l'Europe fondèrent en 1885 un parti clandestin, le Clairon et, en 1890, une Fédération socialiste révolutionnaire arménienne fut créée à Tiflis (Tibilissi, en Géorgie russe). E – Russie, Alexandre II était mort, Loris Mé – kov avait perdu toute influence et l'emp – tournait désormais son attention vers l'A – centrale et orientale. D'autre part les Rus – considéraient que, désormais, les Arméni – étaient devenus un instrument de la politi – britannique en Turquie et ils leur devinr – hostiles. La langue arménienne fut interd – dans les écoles de Transcaucasie ; un p – plus tard les écoles et institutions ar – niennes furent fermées et, en 1903, les bi – de l'Eglise arménienne furent confisqués.

Cependant l'Angleterre a occupé l'Eg – en 1882 et, à partir de ce moment, a – tiré suffisamment de bénéfices de son in – vention dans les affaires turques, elle – désintéresse à son tour de l'Arménie et p – Salisbury prodigue, en 1887-1888, les dé – rations équivoques sur les engagements – tanniques à l'égard du peuple arménien. – Arméniens, encouragés par l'exemple – Bulgares, qui avaient obtenu leur indép – dance en 1886, se persuadèrent que, plus – feraient de bruit, plus ils attireraient sur – l'attention du monde, tandis que le su – Abd-ul–Hamid se mettait à douter de – loyauté d'un peuple qu'il avait considéré p – qu'alors comme fidèlement attaché à l'e – pire ottoman.

JACQUES MADAULE

(*à suivre*)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԵՏ

ԴՍՆՈՒ ԵՒ ՆՈՐ ՎԱՅՐԵՐ

— Ո՛չ, ատ ալ չէ պատմուածքը։ Ես ինչո՞ւ, տակաւին կը հաւատամ, որ ամէն մարդ ունի իր ներքին ձայնը, որ կ՚ըսէ իրեն, թէ ինչ պէտք է ընէ եւ ինչ չպէտք է ընէ։ Ես ալ ունիմ ներքին ձայն մը, որ ինծի կ՚ըսէ, թէ ինչ պէտք է ընեմ եւ ինչ չպէտք է ընեմ։ Ես ալ ունիմ խիղճ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տիկին Սիրանոյշ Զաքրեան կը նուիրէ քսան Ն. Ֆ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար իր ամուսնոյն Գէորգ Զաքրեանի յիշատակին :

ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՌ

Ցայտագիր

« MUSIQUE POUR VOUS »

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 28

Երեկոյեան ժամը 10

ՇՈՒՇԱՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

Քսանամեայ Քաջատաղանդը Տուրինի Միջազգային Ա. Պսակաւոր

Փարիզի պատկերասփիւռ կայանի հրաւէրով կը նուագէ՝ Սքարլաթթի, Փրոքո – Ֆիէվ, Վիրճիլիօ Մորթարի :

Տէր եւ Տիկին Արգար Հայկազեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Օննիկ Հայկազեան (Մարսէյլ), սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ կեսուր մօր՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆԻ

(Ծնեալ Սէմէրճեան)

Պարտիզակցի, 101 տարեկան, մահը :

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի Երկուշաբթի՝ Փետրուար 27, ժամը 14ին, հաւաքուիլ իր բնակարանը՝ 297 Շըմէն Սէն Ժիւլիէն, Պօմոն :

Ոչ ծաղիկ, ոչ ծաղկեպսակ :

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի, ներկայ իբրեւ այդ նկատել :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներուն կողմէ կազմակերպուած թատերական ներկայացում մը՝

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 5

Կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին

Կը ներկայացուին

ԹԷՈԴՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ

Ողբերգութիւն չորս արար

LE COLIS DE Mr. DOMINIQUE

Զաւեշտ մէկ արար

ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐԸ

Զաւեշտ մէկ արար

Միջնարարին՝ արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր ազգայինները :

ԾԱԽՈՒ Է

Պանեէօյի մէջ, ծախու է ազատ փա – վիյօն մը, չորս սենեակ, խոհանոց, մուտք, տուշ, *ջուր, կազ, ելեկտրակա – նութիւն, 250 քառակուսի մեթր հողով, աշխատանոց մը եւ պտղատու ծառեր : Կայ նաեւ անջատ բնակուած տուն մը : Դիւրամատչելի պայմաններ, գրել եւ ժամադրուիլ հետեւեալ հասցէին .—*

Պ. Կարապետեան, 25, Րիւ Հայկ Թըպիրեան, Պանեէօ, (Սէն) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի կին մը, տնական գործերու համար, բնակութեամբ կամ առանց բնակութեան :

*Հեռաձայնել ժամը*18.30*էն ետք* 966–12–78

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին, Քատէի վերնայարկը : Նիւթ՝ վիճաբանական՝ «Հայ կուսակցութիւններու ծագումը եւ իրենց դերը հայ ճակատագրին հանդէպ » :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ միջմասնաճիւղային ժողովը այս Երկուշաբթի ժամը 3ին, Մշակոյթի Տան սրահին մէջ : Կը հրաւիրուին Փարիզի շրջանի մասնաճիւղերը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Կարեւոր օրակարգ :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին

Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia

43, Bd. Raspail

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ .—

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ

Ծանօթ նուագախումբը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ԵՐԳ

ՊԻՒՖԷ, ՃՈԽ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Ուսանողներու մուտքը զեղչով : Ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ CLI. 17-74

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

→ ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ ←

OFFICE INTERNATIONAL DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS

RIC. 54-30 et 72-80

Միակ լիսանս *ունեցող գործակալութիւնը որ հայ տնօրէն մը ունի .—*

ՔՐԻՍԹԻԱՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱՒ : ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ԶԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում :

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵՒ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ԶԱՆԱԶԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օգնաւով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ

9 Օր ձրի բնակութիւն՝ Երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258.81 *Ն. Ֆ. : Կարելի է ապառիկ վճարել՝* տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն :

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER
(Jardin du Palais Royal)
Tél. : RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր հաշիւ կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանոնաւորապէս կը ճամբորդեն :

30^{ՐԴ} ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 5, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին

Salle de la Chimie

28 bis, Rue St.-Dominique, Métro Invalides

Մասնակցութեամբ Փարիզի շրջանի ֆրանսական եւ օտար սկաուտներուն, նախկին հայ արիներուն, եւ Փարիզի շրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներուն :

Թատերական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական ներկայացումներ, արտասանութիւն, եւ խաղեր, հայ Արիներու եւ գայլիկներուն կողմէ :

Պիւֆէ, ցուցադրութիւն — Մուտք 5 եւ 3 Ն. Ֆ.

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար .—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԵԻՐՈՊԱՅԻ

ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՐՏԱԴՐԻՉԸ

ՀԵԼՎԱ ԹԱՀԻՆ

ԼՈԳՈՒՄ ՇԱՐՈՅ

Սուսամ (ՌՈՇԻԿ)

ՀԵԼՎԱ ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...

LE BOSPHORE MARQUE DÉPOSÉE

CHOC-ALVA • CHOCO-LOC

Sté le BOSPHORE

SIÈGE SOCIAL

2, Rue Louis Astouin/Marseille (2ème)

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX

Ֆրանսական կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթէն ճանչցուած հաստատութիւն :

SICOMEX

20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԻԱԿ ՏՈՒՆԸ

որ կարելիութիւնը կուտայ ձեզի, հետեւեալ երկու ձեւերով ծրարներ ղրկելու :

1.— *Մեր ծախած ապրանքներով, որոնց ցանկը ճոխ է եւ որակը ընտիր :*

ԻՏԱԼԻԱՅԷՆ ուղղակի ներածում, քարտիկաչ *եւ զուտ բուրդէ վերնաստիներ՝ վերջին նորաձեւութիւն :*

ԱՆԳԼԻԱՅԷՆ ուղղակի ներածում, զուտ բուրդէ կերպասներ և այլ ապրանքներ : Մուշտակի նմանակ վերարկուներ, անձրեւանոց, ներքնազգեստ, գուլպայ, փիրճնեան բուրդով շալ, կօշիկ, ժամացոյց, եւայլն... ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Մեր ապրանքներուն գիներուն մէջ նախատեսուած են մաքսային տուրքերը՝ արտօնութեան, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ ստացագրի ծախքերը :

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ :

Մեր ապրանքներուն ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է 25 Ն. Ֆ. մինչեւ 20 քիլօ :

2.— *Ձեր բերած ապրանքներն ալ կ'ընդունինք, պայմանաւ որ նոր ըլլան :*

ԱՐԱԳ ՑԱՆՁՆՈՒՄ՝ 2–4 շաբաթէն :

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ ՄԵՐ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա՝ Տար. 50 Ն. Ֆ. Վեցամսեայ՝ 27 Ն. Ֆ.

Արտասահման՝ Տար. 60 Ն. Ֆ. Հատը՝ 0·25 Ն. Ֆ.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 28 ՓԵՏՐՈՒԱՐ

MARDI 28 FEVRIER 1961

37րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 9040 37EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 17ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4841

ՄԱՐՈՔԻ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՄԱՀԸ

ԾԱՆՐ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐ ԿՐՆԱՅ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԸ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀՌՉԱԿՈՒԵՑԱՒ ՀԱՍԱՆ Բ. ԱՆՈՒՆՈՎ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԸ ՄՏԱՀՈԳ Է

Կիրակի օր ժամը 16·20ին, իշխան Մուլէյ Հասան, Ռապաթի ձայնասփիւռի կայանէն, յուզուած շեշտով, կը հաղորդէր թէ հայրը՝ Սիտի Մոհամմէտ Պէն Եուսէֆ մեռած էր :

Լուրը, անսպասելի, ցնցեց ամբողջ ժողովուրդը, ,քան վայրկեան ետք միայն, կը բացատրուէր թէ Թագաւորը նոյն առտուն հիւանդանոց մտած էր ուր քիթի գործողութեան մը պիտի ենթարկուէր: Այս գործողութիւնը շատոնց որոշուած էր բայց յետաձգուած կարգ մը հանդիսութիւններու պատճառով, մասնաւորաբար խորհրդային նախագահին այցելութեան առթիւ:

Կիրակի առաւօտ, Մոհամմէտ Ե. հիւանդանոց կը մտնէր, կը թմրեցնէին եւ 11·30ին Լօզանի համալսարանի փրոֆէսէօր մը՝ վիրաբոյժ՝ Թայանս կը սկսէր գործողութիւնը: Գիշերը միայն կը պարզուէր թէ գործողութիւնը վերջանալէն ետք, յայտնուած էր թէ Թագաւորին սիրտը կը տկարանայ եւ վերջապէս կը կենայ: Անմիջապէս լանջքը կը բանան եւ կը սկսին մարձել սիրտը որ կը վերսկսի զարնել, բայց քիչ ետք կրկին կը կենայ եւ այսպէս կը սկսի մահուան դէմ պայքար մը որ կը տեւէ չորս ժամ, բայց ժամը 15·45 Թագաւորին սիրտը վերջնականապէս կը կենայ : Այսպէս կը նկարագրուի Մոհամմէտ Ե.ի գործողութիւնն ու մահը, մինչ բժշկական չոր տեղեկագիր մը կը հաղորդէ, լակոնական ոճով, թէ Թագաւորը մեռած է: Կարգ մը շրջանակներու համաձայն Թագաւորը ենթարկուած է ոչ թէ քիթի այլ՝ ականջի գործողութեան, խլիրդի հետեւանքով: Գործողութիւնը տեւած է երկու ժամ եւ Թագաւորը մեռած է վերջանալէն առաջ :

Ամէն պարագայի մէջ, անսպասելի մահ մըն է որ կրնայ ծանր հետեւանքներ ունենալ :

Սիտի Մոհամմէտ Պէն Եուսէֆ ծնած էր 1909, Օգոստոս 10ին, Ֆէզ: Ամչկոտ եւ լուրջ երիտասարդ մը եղած է, իր թագաւորութեան տեւողութեան գրեթէ միշտ բարեկամական լաւ յարաբերութիւններ ունեցած է Ֆրանսայի հետ: Չէ մոռցած որ մառեշալ Լիոթէն էր որ 1912ին գահազուրկ ըրած է Սուլթան Մուլէյ Հաֆիտը իր հօրը՝ ի նպաստ: 1939ին երբ պատերազմը կը ծագի, Մոհամմէտ Ե. անձնազոհութեան եւ հաւատարմութեան յայտարարութիւն մը կ'ընէ Ֆրանսայի հանդէպ:

1947ին սակայն Մոհամմէտ կը յայտարարէ թէ կ'ուզէ Ֆրանսայէն բաժնուիլ, բայց մառեշալ Ժուէն, տեղակալ նշանակուած, կացութիւնը կը վերահաստատէ: 1950ի կը սկսի Կլաուիի հետ պայքարը, 1953ին արիւն կը հոսի Մարոքի մէջ: Օգոստոս 20ին, երկու մանչ զաւակներուն եւ հարէմին քանի կիներուն հետ, գահազուրկ կ'ըլլայ, ապա կ'աքսորուի, նախ Քորսիքա յետոյ Մատակասքար :

1955ին, Քաթրու կը տեսնուի գահազուրկ Թագաւորին հետ եւ համաձայնութեան կուգան որ գահին վրայ վերահաստատուի : Կլաուին ծունկի կուգայ իր նախկին մրցակիցին առջեւ : 1957ին Սուլթանի իր տիտղոսը կը փոխէ եւ Թագաւոր կը հռչակուի :

Մոհամմէտ Ե.ի մահը կը պատահի շատ փափուկ ժամանակ մը երբ Մարոքը ներքին քաղաքական տագնապ մը կ'ապրի եւ պէտք ունի իմաստուն եւ խոհեմ պատասխանատուի մը: Մեռնող Թագաւորը կըրցած էր միաձայնութիւն մը ստեղծել իր շուրջ, իր անձը ամէն բանէ վեր էր եւ գիտէր միջին ճամբայ մը գտնել երբ ծայրայեղութեանց դուռը կը հասնէր: Որ տղան կրնայ նոյն իմաստութիւնը չունենալ, մանաւանդ սերտ յարաբերութիւններ ունի ձախ եւ ընդդիմադիր շրջանակներու հետ : Այս պատճառով ցաւակցական հեռագիրներու կարգին մասնաւոր ուշադրութեամբ կը յիշուի Պուրկիպայի գիրը ուր Թունուզի նախագահը կը շեշտէ. «Կը մաղթեմ որ ձեր ուժերը համապատասխանեն այն ծանր պատասխանատուութեանց որոնց առջեւ կը գտնուիք»: Արդարեւ Հասան Բ., 31 տարեկան է բաւական անփորձ եւ կը գտնուի ծանր կացութեան մը առջեւ: Մարոքի մէջ, հանրապետութիւն հռչակել ուզողները կը բազմանան, Մաւրիտանիոյ հարցը հեռացուցած է Մարոքը կարգ մը արաբական երկիրներէ, որոնց մէջ Թունուզը մինչ ընդդիմադիր տարրերը կը զօրանան :

Երիտասարդ Թագաւորը դժուար պայմաններու տակ, կը սկսի իր շրջանը :

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր Երեքշաբթի ժամը 16ին, պալատին մէջ, ինչպէս սովորութիւնն է, ժողովուրդը չի կրնար մասնակցիլ: Ներկայ պիտի ըլլան բազմաթիւ պետական ղեկավարներ ինչպէս խորհրդային նախագահը՝ Պրեժնեւ: Պուրկիպա իր արտաքին նախարարը պիտի ղրկէր բայց վերջին պահուն կրնայ անձամբ մասնակցիլ յուղարկաւորութեան, տը Կոլ ցաւակցական հեռագիր մը կը ղրկէ, ուր կը յիշէ թէ Մոհամմէտ իր ընկերը եւ բարեկամը եղած է: Գահիրէի ձայնասփիւռը կ'ողբայ «արաբականութեան մէկ հերոսը», Հռովմէական շրջանակները կը յուսան որ Հասան Բ. կացութեան տէր պիտի ըլլայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՐՈՒՇՉԵՒ նամակ մը ղրկած է Նեհրուի եւ պատճէն մըն ալ՝ 66 երկիրներու որոնց կարգին՝ Արաբ Միացեալ Հանրապետութիւն, Յորդանան, Թունուզ, Սէուտական Արաբիա, Ղանա, Կինէ եւն. եւն.: Խրուշչեւի այս գրութիւնը կը վերաբերի Քոնկոյի.— Պէտք է ձգել որ Ափրիկեցիները իրենք կարգադրեն Քոնկոյի ներքին հարցերը, կ'ըսէ Խրուշչեւ : Կը կրկնէ թէ Խորհրդ. Միութիւնը անխնայ պիտի պայքարի Համըրշոլտի դէմ :

ՄԱԿ-ի ամերիկեան պատուիրակը՝ Սթիվընսըն անդրադառնալով Խրուշչեւի այս վերջին գրութեան դիտել տուաւ թէ՝ Մոսկուա կը փափաքի «քանդել ՄԱԿի զօրութիւնը, որովհետեւ միջազգային այս կազմակերպութիւնը արգելք մըն է խորհրդային թափանցումին Ափրիկէի մէջ»:

ՊԵԼԺԻԱ խզեց իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Արաբ. Միացեալ Հանրապետութեան հետ, որովհետեւ, Գահիրէ մերժած է ընդունիլ Պրիւսէլի բողոքը եւ վնասուց հատուցումի պահանջը՝ Գահիրէի դեսպանատան հրկիզումին առթիւ: Պրիւսէլ դիտել կուտայ թէ ցոյցի նախօրեակին դեսպանատունը պաշտպանելու պատուոյ խօսք տուած էր արտաքին փոխ-նախարարը՝ Իսմայիլ Հաֆէզ, սակայն, հրկիզումէն չորս ժամ ետքն է միայն, որ ոստիկանութիւնը եկած է: Միւս կողմէ: Արաբ Միաց. Հանրապետութիւնը գրաւեց Պելժերու ունեցածը եւ արտաքսեց 407 Պելժերը որ Գահիրէ կը բնակէին :

«ՍԱՀԱՐԱՆ մերն է» յայտարարեց Ֆերաթ Ապպասի «կառավարութիւնը» ի պատասխան՝ Տըպրէի :

ՀԻՆ ՓԱՐԻԶՑԻ ՄԸ

ՀԱՊԻՊ ՊՈՒՐԿԻՊԱ

ՓԱՐԻԶ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

1924, Նոյեմբեր 23ին Ժան Ժորէսի աճիւնները կը փոխադրուին Պանթէոն : Ժողովուրդին մէջ՝ երիտասարդ Թունուզցի մը, նոր հասած, կարճահասակ, կապոյտ նայուածքով մը թուխ յօնքերու տակ, Հապիպ Պուրկիպա, 21 տարեկան ուսանող մըն է :

Արձանագրուած է իրաւագիտական համալսարանը եւ կ'ապրի Սէն - Սեվրէն փողոցի մէկ փոքր պանդոկը: Եկած է «ամբողջական» ուսում մը ստանալու, համալսարանի ուսումը, բայց նաեւ կ'ուզէ ստանալ մեծ մայրաքաղաքին ուսումը այն հանրային դէմքին համար զոր կ'ուզէ ըլլալ :

Երիտասարդը չի գոհանար իրաւագիտական դասերէն: Աչալուրջ ունկնդիր մըն է Ուիլըմ Մարսէի արաբական գրականութեան դասերուն, կը հետեւի Ֆելիսիէն Շալէի փիլիսոփայութեան դասախօսութեանց : Սէնթ - Ան հիւանդանոցի մէջ, կ'ունկնդրէ հոգեբուժութեան դասերը, երբեմն ներկայ կ'ըլլայ նաեւ խորհրդարանի նիստերուն, շնորհիւ համայնավար երեսփոխան՝ փաստաբան Պերթուէնի որ մուտքի տոմսեր կուտայ Թունուզցի երիտասարդներուն: Յաջորդ տարին, կ'արձանագրուի քաղաքական գիտութեանց վարժարանը, սակայն դիւանագիտական ճիւղին մէջ չէ այլ՝ հանրային գանձին : Ինչո՞ւ: «Ջախերու քարթելին ժամանակն էր, կը նշէ, կը խօսուէր «դրամի պատին» մասին: Կ'ուզէի հասկնալ թէ ի՞նչ էր: Կը զգայի թէ գաղթավայրի վերածուած մեր կացութիւնը մեծ մասով հարստութեանց փոխադրութեան մեքենայութեամբ կապուած էր, ի վնաս մեզի: Պէտք է հասկնայի որպէս զի ցոյց տայի ...»:

Հապիպ Պուրկիպա աշակերտը, իբրեւ դասընկեր ունեցած է, ի մէջ այլոց, Տիտիէ Կրէկ, Ժագ Լիւսիուս եւ Էրվէ Ալֆան: 1927ին 17րդ է 190 աշակերտի վրայ: Իբրեւ ուսանող արթուն ուշիմութեան տէր մէկու մը յիշատակը ձգած է, արդէն կազմուած բայց ուշադրութիւն չգրաւող... («կը քաշուէի» կ'ըսէ այսօր խնդալով): Նոյն ատեն ամուսնացած է Ֆրանսուհիի մը հետ, իրմէ 14 տարու մեծ, պատերազմի այրի մը որ իրեն մանչ զաւակ մը կուտայ :Եւ երբ 1927ին, Թունուզի ճամբան կը բռնէ, իր գիրկը ունի նորածին մը :

Ինը տարի ետք, 1936ին, քաղաքական պարագլուխ մըն է որ Փարիզ կուգայ : Թունուզ վերադարձին արձանագրուած է իբրեւ փաստաբան, անդամակցած է Տեսթուրին որ ազգայնական կուսակցութիւն մըն է, հիմնուած 1920ին: Կ'անդրադառնայ սակայն թէ անզօր եւ անդամալոյծ կազմակերպութիւն մըն է: 1934ին, երիտասարդ փաստաբան անջատողական շարժում մը կը ստեղծէ եւ կը հիմնէ ինչ որ յետագային Նոր - Տեսթուր պիտի կոչուէր, ուժեղօրէն կազմաւորուած կուսակցութիւն մը, արդիական ըմբռնումով, լաւ ղեկավարուած եւ այնքան եռանդուն որ ընդհանուր կառավարիչը՝ Փերութոն աքսորել կուտայ ղեկավարները դէպի Հարաւ, 1934 Սեպտեմբերին: 21 ամիս ետքն է միայն որ նոր կառավարիչ մը Արման Կիյոն, որ նշանակուած է Ժողովրդական ճակատի կառավարութենէն քիչ առաջ, ազատ պիտի արձակէ Պուրկիպան եւ իր ընկերները:

Հազիւ արձակուած, կուսակցութեան սպայակոյտը զինքը Փարիզ կը ղրկէ որպէսզի փորձէ գործակցութեան գետին մը գտնել նոր կառավարութեան հետ — իրենց (Տեսթուրին) հեռանկարը՝ անկախութիւնը, չանտեսեր հաւաքական աշխատանքի մը երկար հանգրուանները:

Փարիզի մէջ, 1936 Յուլիսին, զինքը կ'ընդունի Միջերկրական Բարձր Կոմիտէին ընդհանուր քարտուղարը՝ Շարլ - Անտրէ Ժիւլիէն եւ կ'առաջնորդէ արտաքին նախարարին՝ Փիէր Վիէնօ: Պուրկիպա պիտի չմոռնար այս սիրալիր ընդունելութիւնը եւ այն համակրանքը զոր ֆրանսացի ղեկավարները ցոյց տուած էին իրեն :

Պլումի դահլիճին տապալումէն եւ Վիէնոյի մեկնումէն ետք, կացութիւնը կը փոխուի եւ կը յանգի 1938 Ապրիլի դէպքերուն: Թունուզի խառնակութիւնները իբրեւ հետեւանք կ'ունենան Տեսթուրի ջախջախումը եւ ղեկավարներուն արգելափակումը :

Երկու տարի անցընելէ ետք Թունուզի եւ Թեպուրսուքի բանտերուն մէջ, Պուրկիպա եւ Նոր Տեսթուրի վեց ուրիշ ղեկավարներ (որոնց մէջ Պէն Եուսէֆ եւ Մոնճի Սլիմ), 1940 Մայիսին Ֆրանսա կը փոխադրուին (Մարսէյլի Սէն Նիքոլա արգելափակման կայանը): Հոնկէ է որ Պուրկիպա կը գրէ Թունուզի Տեսթուրի գաղտնի կազմակերպութեան ղեկավար՝ Տօքթ. Թամէրի ,յանձնարարելով որ չարքերը առանց վերապահութեան պաշտպանեն Դաշնակիցներու դատը :

1942ին կը փոխադրուի Լիոն, ապա Վանսիա (Էնի նահանգը), գերմանական յանձնախումբ մը կը ճանչնայ Թունուզցի բանտարկեալները եւ 1942 Դեկտեմբեր 12ին, արձակուած են եւ Իտալիա կը ղրկուին: Մուսոլինի կը յուսայ օգտագործել այս ազգայնականները Հիւսիսային Ափրիկէի ֆրանսական դիրքերու դէմ : Կարճ ժամանակ մը կը մնայ Իտալիա ուր ֆաշիստներու պնդումները կը յաջողին միայն քաղաքավար ճառ արտասանել տալ իրեն, Պառիի ձայնասփիւռի կայանէն, 1943 Ապրիլ վեցին: Կը հասնի Թունուզ, ուր կոլիստ իշխանութիւնը աւելի լաւ չի վարուիր հետը քան նախորդ իշխանութիւնը, որքան որ ոստիկանական քննութիւնը հաստատած է որ չէ գործակցած: Երկու տարի ետք կը մեկնի արեւելք, ուրկէ Թունուզ կը վերադառնայ միայն 1949 Սեպտեմբերին:

1950 Մարտին, կրկին Փարիզ է, հոն հող կը գտնէ, միջավայր մը, մարդիկ որոնք իրեն ծանօթ են: Կը փայլի, կը մըտահոգէ, յուսափախ կ'ընէ, կը հրապուրէ: Կը փայփայէ եւ կը սպառնայ : Կը թուի թէ այսքան դիմումներ, ճառեր, պնդումներ իրենց արդիւնքը կ'ունենան ու Յունիս 11ին, Ռոպեր Շուման որ արտաքին նախարար է Թունուզի տեղակալ կը նշանակէ իր վստահութիւնը վայելող մարդ մը՝ նահանգապետ Լուի Փերիյէ եւ Թիոնվիլի մէջ կը յայտարարէ.— «Նոր տեղակալը իբրեւ պաշտօն ունի առաջնորդել Թունուզը դէպի իր հարստութեանց ամբողջական զարգացումը եւ դէպի անկախութիւն, ինչ որ վերջին նպատակակէտն է Ֆրանսական Միութեան բոլոր հողամասերուն համար »:

Անկախութի՞ւնը : Կարգ մը ճշգումներ եւ մեկնութիւններ երեւան կը հանեն որ բառը աւելի առաջ անցած է քան նախարարին միտքը, բայց Պուրկիպա իր վըստահութիւնը կը յայտնէ: Առանց կենալու Շումանի խնդրոյ առարկայ դարձած անկախութիւն բառին վրայ, կ'ըսէ թէ ֆրանսական քաղաքականութեան ազատական ուղղութիւնը, Թունուզի մէջ, պիտի իրագործէ «սիրտերու նուաճումը որ շատ աւելի օգտաշատ է քան՝ հողերու նուաճումը »:

Երբ Թունուզ կը վերադառնայ, «գերագոյն ռազմիկը» ինչպէս կ'անուանեն զինքը իր կուսակցութեան շարքայինները, Նոր Տեսթուրի մասնակցութիւնը կ'ապահովէ նոր կազմուած բանակցութեան դահլիճին: Բայց շուտ երեւան կուգայ որ ինչ որ Ֆրանսացիներուն համար զիջումներու սահմանը կը կազմէր, Թունուզցիներուն համար մեկնակէտ է միայն :

(Մնացեալը յաջորդով)

" ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ "

Ա.

«Բոլշեւիկների գաղտնիքները ոչ դու՛ն գիտես եւ ոչ ալ ես», կրկնում էր երբեմն Խայամի քառեակներից մէկի իր իսկ կողմից «վերամշակուած» այս տողը «Յառաջ»ի հանգուցեալ խմբագիրը: Թերթի այժմեան խմբագրութիւնը մոռացել է ըստ երեւոյթին այս որքան սրամիտ, նոյնքան եւ ճշմարիտ խօսքը եւ, տպագրելով Հայաստանում վերջերս տեղի ունեցած մաքրագործումների լուրը, մի քիչ անխոհեմաբար խոստում է տուել իր ընթերցողներին, որ իր «իրազեկ աշխատակիցը» պիտի լուսաբանի «կուսակցական այս պարբերական երկրաշարժը»:

Այդ «իրազեկ» աշխատակիցը այս տողերը ստորագրողն է, որ առանց կեղծ համեստութեան յայտարարում է թէ ըստիպուած է հրաժարուել այդ վերագրումից այն պարզ պատճառով, որ բոլշեւիկների գաղտնիքները գիտնալ չէ տրուած ոչ ոքի:

Առնենք ամենաթարմ եւ ցցուն օրինակը: Ինչպէս յայտնի է, 1960ին լրանում էր Հայաստանի խորհրդայնացման, ինչպէս նաեւ Հայկոմկուսի կազմաւորման 40ամեակը: Դեռ նոյն տարուայ յունուարից նախապատրաստական աշխատանքներ սկսան կատարուել մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնելու այդ յոբելեանը: 1960 թուականը եկաւ ու անցաւ, բայց այն հարցին թէ՝ տօնուեցա՞ւ այդ յոբելեանը, «Յառաջ»ի «իրազեկ» աշխատակիցը որոշ պատասխան տալ չի կարող: Երեւանի թերթերը եւ մասնաւորապէս «Ս. Հ.»ը եւ «Կոմունիստ»ը սկսած անցեալ տարուայ Սեպտեմբերից լեցուն են նկարագրութիւններով 40ամեակի առթիւ կազմակերպուած հանդէսների, որոնք կատարուել են ոչ միայն Հայաստանում, այլ նաեւ «եղբայրական հանրապետութիւններում»՝ Վրաստանում եւ Ադրբէջանում: Միւս կողմից Հայաստանում ուր տեղի ունեցած տօնակատարութիւնը կրել է համամիութենական բնոյթ: Երեւանում գումարուել են երեք հանրապետութիւնների ակադեմիաների, համալսարանների, մանկավարժական եւ գիւղատնտեսական ինստիտուտների եւ գիտական այլ հիմնարկութիւնների միացեալ նստաշրջանները՝ նուիրուած Հայաստանի խորհրդայնացման 40ամեակին: Այդ կոնֆերանսներին մասնակցել են նաեւ Մոսկուայի, Լենինգրադի, Օդեսայի, Ռոստովի եւ Խոր. Միութեան միւս քաղաքների ականաւոր գիտնականներ: Հայաստանում կատարուած տօնակատարութեան մաս են կազմել խորհրդային հաստատման համար զոհուածների յուշարձանների կանգնումը, որոնցից ամենամեծը կանգնեցուել է Երեւանում, որտեղ վառւում է «անմահութեան խորհրդանշան յաւերժական անմար կրակը»: Մեծ հանդիսութեամբ բացուել է նաեւ «ռեվոլուցիայի թանգարանը»: Այդ առթիւ տեղի ունեցած միտինգին ներկայ է եղել մառեշալ Բաղրամեանը, որ Հայաստան է եկել 40ամեակի հանդիսութեանց մասնակցելու համար: 40ամեակի տօնը կատարուել է նաեւ Հայաստանի քաղաքներում եւ շրջանային կեդրոններում, որոնցից մի քանիսին մասնակցել են «եղբայրական հանրապետութիւնների» քաղաքների եւ նոյնիսկ Խերսոնի (Ուկրայինա) եւ Ռոստովի մարզերի ներկայացուցիչները:

Ս. Հ.ի Հոկտեմբերի եւ մանաւանդ Նոյեմբերի թիւերի էջերի մեծ մասը բռնող այս հանդիսութիւնների նկարագրութեանց կողքին յիշատակւում է յետաձգումը միայն Գերագոյն Խորհուրդի եւ Կուս. Կենտկոմի միացեալ նիստի, որ տեղի պիտի ունենայ յետագային:

Արդ, այս բոլորի հիման վրայ կարո՞ղ է «Յառաջ»ի «իրազեկ» աշխատակիցը ասել, որ Հայաստանի խորհրդայնացման 40ամեայ յոբելեանը կատարուել է Հայաստանում եւ կատարուել է մեծ ու բազմապիսի հանդիսութիւններով: Թւում է թէ կարող է:

Բայց ահա նոյնինքն Խրուշչեւը Թիֆլիզում այս տարուայ Փետրուարի 10ին տեղի ունեցած իր ելոյթի մէջ յայտարարում է, որ անցեալ տարի Ադրբէջանը տօնեց խորհրդայնացման 40ամեակը եւ շուտով խորհրդային կարգերի հաստատման 40-ամեայ յոբելեանը կը տօնեն Հայաստանն ու Վրաստանը:

Ուրեմն Հայաստանում չի՞ տօնուել խորհրդայնացման 40ամեակը: Ապա ինչո՞ւ համար էր այն բոլոր «ղալմաղալը», որ կազմակերպեցին հայ բոլշեւիկները անցեալ տարուայ Նոյեմբերին: Թիւրիմացութեան արդի՞ւնք էր:

Ի՞նչ կարող է ասել ընթերցողներին «Յառաջ»ի «իրազեկ» աշխատակիցը:

Միայն մի բան՝ «բոլշեւիկի գաղտնիքները ոչ դուք գիտէք եւ ոչ էլ ես»: Եւ թերեւս կարող է աւելացնել նաեւ, որ ... ոչ էլ Ս. Թովմասեանը, Մ. Ադոնցն ու Բ. Սարգիսովը, որոնք Հայաստանում խորհրդային կարգերի հաստատման 40ամեայ յոբելեանը համարելով « Հայ ժողովրդի ազգային մեծ տոնը» եւ յայտարարելով, որ « մեր պատմության ամենավառ եւ անմոռանալի էջերը արտացոլում են այն հերոսական պայքարը, որ մղուել է Հայաստանում սովետական իշխանության հաստատման համար», տօնում էին այդ յոբելեանը, առանց գիտնալու որ մանէ, թեկել, փարէսը յայտնի ձեռքը գրել է արդէն իրենց համար:

Այդ մասին յաջորդ անգամ:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

(1 Շար.)

ԵՐԲԵՄՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆԱՏՈԼՈՒՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԹԻՒԸ ԱՅՍՕՐ

—o—

ՀԱՅԵՐԸ ՍՎԱԶԻ ՄԷՋ

ՍՎԱՍ ԵՒ ԻՐ «ԱՅԳԻՆԵՐԸ»

Երկրորդ անգամն է որ կ'այցելեմ տափաստանային այս քաղաքը, ուր ասկէ ճիշդ տասը տարի առաջ կատարեցի զինուորական պարտականութիւնս: Այդ առթիւ վեց ամիս մնացի Սվասի մէջ: Այս քաղաքին Հայութիւնը զրկուած է ամէն հաղորդակցութենէ: Կ'ուզէ գաղթել Պոլիս, բայց զուրկ է միջոցներէ, չի վստահիր ինքն իրեն: Ներկայիս Սվասի մէջ ապրող Հայերու թիւը հազիւ կը հաշուուի 200 – 250: Ասոնք առաւելապէս կը զբաղին ոսկերչութեամբ, սափրիչութեամբ, երկաթագործութեամբ: Կան նաեւ դերձակներ, դարբիններ, ժամագործներ, քանի մը մանր առեւտրականներ եւ մաս մըն ալ օրավարձով աշխատողներ: Գիւղական շրջանակներու մէջ ցրուած Հայերու մէկ մասը դեռատի պատանիներ են, երկու սեռէ:

Դժբախտաբար ցարդ ոչ մէկ վիճակագրութիւն կատարուած է ստուգելու համար Հայութեան թիւը Սվասի եւ առհասարակ Անատոլուի հեռաւոր եւ մօտաւոր գաւառներուն մէջ:

Պատրիարքարանի կողմէ երբեմն պատառ զրկուած հոգեւորականներու տուած թիւերն ու տեղեկութիւնները չեն համապատասխաներ իրականութեան: Թուրքիոյ ներկայ Հայութեան շուրջ եղած ենթադրութիւններն ալ անճիշդ են: Անատոլուի բոլոր անկիւններուն մէջ, հեռաւոր թէ մօտաւոր, հազարաւոր Հայեր մնացած են, որոնք բոլորովին մեկուսացեալ կեանք մը ունին՝ գրեթէ անտեղեակ Պոլսոյ Հայութեան կեանքէն ու վիճակէն:

Աւելի քան քառասուն տարի՝ դերմարդկային պայքար մղած են անոնք, կորսնցուցած են շատ անգամ իրենց լեզուն եւ կրօնքը: Սվասի, Մալաթիոյ, Մարաշի, Անթէպի, Ուրֆայի եւ Թոքատի մէջ, դիւրաւ կարելի է հանդիպիլ այդպիսիներու, որոնք երջանիկ աշխարհ մը կրցած են շինել իրենց համար ու կ'ապրին այդ աշխարհին մէջ:

Իմ կարծիքով եւ հիմնուելով կարգ մը տուեալներու վրայ, այսօր Թուրքիոյ Հայութեան թիւը պէտք է հաշուել երկու հարիւր հազար: Գէշ չըլլար անշուշտ հիմնական մարդահամար մը կատարել եւ ճշդել թիւը Անատոլուի Հայութեան:

Սվասի մէջ այսօր կ'ապրին, ինչպէս ըսինք, 200 – 250 Հայեր: Վերջին տասը տարուան ընթացքին նոյնքան Հայեր գաղթած են Պոլսոյ եւ բառ մը իսկ հայերէն չգիտցող անչափահաս տղոց մէկ մասը այսօր Պոլսոյ հայ վարժարաններէն ընթացաւարտ են եղած կամ կը շարունակեն իրենց ուսումը՝ նոյնքան խանդավառ: Ասոնց մէջ կան նաեւ այնպիսիներ, որոնք նախակրթարանով ալ չեն գոհացած եւ իրենց ուսումը կը շարունակեն Էսայեանի, Կեդրոնականի կամ Դպրեվանքի մէջ:

Այսօր Սվաս մնացած Հայերը հայախօս են, գրեթէ բոլորն ալ: Բայց մեծ մասը հայերէն գրել կարդալ չի գիտեր: Ոչ դպրոց ունին եւ ոչ ալ եկեղեցի: 25 – 30 տարի եկեղեցականի երես չեն տեսած եւ ոչ ալ այցելու հայրենակիցներ ունեցած են: Ապրած են ու կ'ապրին տակաւին տեսակ մը կղզիացած վիճակի մէջ, առանց հաղորդակից դառնալու արտասահմանի եւ Պոլսոյ իրենց ազգականներուն, ազգակիցներուն վիճակին: Ու դեռ այսօր իսկ կան դեռատի կամ երիտասարդ Հայեր, որոնք չեն մկրտուած:

Ասկէ քսան տարի առաջ Սվաս քաղաքը ունէր ութսուն հազար բնակչութիւն, քառասուն հազար Թուրքեր եւ քառասուն հազար Հայեր, գրեթէ կէս առ կէս: Հիմա ընդհանուր բնակչութիւնը հազիւ 50-52 հազար կը հաշուեն: Մէկ մասը գաղթական Թուրքեր են:

Մեծ մասով արհեստաւոր եւ գործաւորներ են Սվասի Հայերը: Կան առեւտրականներ ալ: Անոնք կը խոստովանին թէ երկար ատենէ ի վեր զգալի հակակրանքի եւ դժուարութեանց չեն ենթարկուած:

Վերջերս, մասնաւոր որոշումով վերադարձուած են իրենց պապենական տուներն ու պարտէզները, որոնք գրաւուած էին կառավարութեան կողմէ: Այժմ դարձած են սեփականատէրը իրենց հին կալուածներուն: Շրջակայ գիւղերու մէջ եւս սկսած են իրենց կալուածներու տէր դառնալ Հայերը: Բացառութիւն կը կազմեն ազգապատկան կալուածները միայն:

Սվասի եկեղեցիները չկան այլեւս: Եկեղեցապատկան հողերուն վրայ, այսօր, բարձրացած են մեծ շէնքեր: Անվթար մնացած է Ս. Նշան եկեղեցին, որ վերածուած է մթերանոցի, իսկ Արամեան վարժարանը փոխակերպուած է «Իմամ Հաթիպ Օքուլու»ի:

Սվասի Հայերը ամփոփուած են գլխաւորաբար մէկ թաղի մէջ եւ իրարու հետ մօտիկ շփում ունին: Աքանչելի Հայեր են: Խառն ամուսնութիւններ գրեթէ չունին: Աղջիկներ եւ երիտասարդներ կանուխէն կ'ամուսնանան եւ ընտանիք կը կազմեն: Աւանդապահ, հայրենասէր եւ հաւատաւոր Հայեր են: Այսօր հրաժարած են նաեւ իրենց երբեմնի երազէն, որ էր՝ եկեղեցի եւ դպրոց ունենալ: Թէեւ այդ ուղղութեամբ ձեռնարկներ կատարած եւ գումար մըն ալ գոյացուցած են, բայց ի վերջոյ իրենց միջոցները բաւարար չեն եղած՝ իրականացնելու համար այդ փափաքը: Միջոց մը խորհած են թէ արտասահմանի, մանաւանդ Հիւսիսային Ամերիկայի իրենց եղբայրները օգնութեամբ պիտի փութան եւ պիտի շինեն իրենց եկեղեցին ու դպրոցը, բայց այսօր այլեւս ատկէ ալ կտրած են իրենց յոյսը եւ կը գոհանան իրենց վիճակով:

Սվասի մէջ երբեք չէք հանդիպիր հայ մուրացկանի: Մեծ մասը հազիւ ինքնապահ, ապրած են պահելով իրենց արժանապատուութիւնը:

Կարծուածէն աւելի սուղ է ապրուստը: Հացը, շաքարը, միսը համեմատաբար շատ աւելի սուղ:

×

Անատոլուի ֆոլքլորական երգերուն մէջ, ընդհանրապէս կը խօսուի Սվասի... այգիներուն մասին: Բայց կրնաք շրջիլ օրերով եւ ամիսներով, Սվասի ծակն ու ծուկը, առանց այգիի մը հանդիպելու: Այգին, Սվասի խորհրդանշանը, չի գըտնուիր երբեք Սվասի մէջ:

Կասկած չկայ թէ Անատոլուի մէջ ալ վերջին 30 – 35 տարիներու ընթացքին տեղի ունեցան բազմաթիւ նշանակալից փոփոխութիւններ՝ վարչական, կրօնական եւ ընկերային հողի վրայ, եւ ձեռք բերուեցան բարերար յաջողութիւններ, տնտեսական եւ քաղաքական մարզերու մէջ:

Անատոլուի մէջ ճամբորդելը հաճելի գործ չէ: Թէեւ կարգ մը վայրերու մէջ

UN PEUPLE
qui ne veut pas mourir

5·

C'est ainsi que la tragédie s'est nouée : tout le monde abandonne les Arméniens, qui demeurent seuls en face du sultan. Celui-ci suscite une hostilité factice entre les Arméniens chrétiens et les Kurdes musulmans. En 1894, 300 Arméniens sont massacrés et quelques villages brûlés. Les grandes puissances s'émeuvent alors et imposent au sultan des réformes illusoires. Abd-ul-Hamid les accepte en octobre 1895, mais, à l'heure même où il signe l'édit de réforme, il donne le signal des massacres. Ce fut une affreuse tuerie, où périrent plus de 80.000 Arméniens. L'Europe assista, horrifiée, mais impuissante, à l'extermination. Impuissante parce que, nous l'avons vu, elle était divisée par des intérêts contradictoires. Les principales puissances intéressées, l'Angleterre et la Russie, s'observaient jalousement et aucune des deux n'aurait supporté que l'autre arrêtât l'effusion de sang par une intervention qui aurait augmenté son influence en Proche-Orient.

Victimes du soi-disant «concert européen», les Arméniens se rapprochèrent une fois de plus, avec le nouveau patriarche Ormanian, de celui qui porte désormais dans l'histoire le nom de sultan rouge. Il consentit à une amnistie qui n'avait pas le pouvoir de ressusciter les morts et, au cours des dix années qui suivirent, les Arméniens reprirent peu à peu leur place traditionnelle dans l'empire ottoman, tandis qu'ils établissaient des relations amicales avec les autres minorités nationales de Turquie, notamment avec les Kurdes. Les Arméniens saluèrent avec enthousiasme la révolution Jeune-Turque de 1908, ce qui n'empêcha pas 20.000 d'entre eux d'être encore massacrés.

Quand la Turquie s'engagea dans la guerre de 1914, les Arméniens l'assurèrent encore une fois de leur loyauté. Mais des frictions ne tardèrent pas à se produire à cause des mauvais traitements dont se plaignaient les troupes d'origine arménienne. Le 27 Mai 1915, sous prétexte que la fidélité des Arméniens était douteuse, le Gouvernement turc décida la déportation en masse de toute la population arménienne en Syrie et en Mésopotamie. Cette opération fut menée avec une barbarie sans exemple et fit beaucoup plus de victimes que tous les massacres précédents. On estime, en effet, que, sur 1.800.000 personnes que comptait alors la communauté arménienne de Turquie, un tiers, c'est-à-dire 600.000 périrent au cours du transfert (1).

L'attitude des puissances de l'Entente à l'égard des Arméniens se modifia alors. Les Russes ayant conquis au début de 1916 l'Arménie turque proclamèrent la libération du peuple arménien du joug turc, mais en même temps ils essayèrent d'empêcher les survivants de retourner chez eux, car ils avaient l'intention de faire de la région une colonie de Cosaques. Asquith en 1916 et Balfour en 1918 proclamèrent leur résolution d'assurer l'indépendance de l'Arménie d'après le principe de l'autodétermination.

L'ARMENIE DISPUTEE

On se doute que la Révolution russe de 1917 ne simplifia pas, les choses. Les anciens alliés de la Russie ne tardèrent pas, en effet, à considérer comme leur bien propre les territoires qui bordaient la mer Noire. Le 4 Juin 1918, deux membres du parti Dashnakiste (la Fédération socialiste révolutionnaire qui avait été créée à Tiflis en 1890) avaient signé à Batoum avec le gouvernement turc un traité aux termes duquel la frontière de l'Arménie était fixée aux mêmes points que la frontière russo-turque antérieure à 1878. Mais la défaite de la Turquie et l'armistice de Moudros (30 Octobre 1918) empêchèrent ce traité d'être ratifié. Les troupes turques furent obligées par les puissances victorieuses de se retirer jusqu'à la frontière de 1914. Les Anglais attisèrent alors les disputes territoriales entre les trois Républiques transcaucasiennes : Arménie, Géorgie et Azerbeïdjan. Les Soviétiques, qui avaient entre-temps triomphé des armées contre-révolutionnaires de Denikine réapparurent, en Novembre 1919, sur les bords de la mer Noire et conclurent leur premier accord avec le gouvernement nationaliste turc d'Ankara.

JACQUES MADAULE

(*à suivre*)

---

(1) *N.D.L.R. - «Haratch» : Le chiffre réel est malheureusement de beaucoup supérieur. Des sources autorisées sont d'accord pour l'estimer à plus d'un million.*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ ՀԵՌՈՒ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԱՆՑՅԱԼԻ ՄԱՍԻՆ

ՎԱՀԱԳՆ ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՍԿԻԶԲԸ

Ես ծնվել եմ Ղարաբաղի Ասկերանի շրջանի Ներքին Ազոխ գյուղում։ Հայրս՝ Ավետիս Մամիկոնյանը, ծնվել է 1888 թվականին։ Նա ծնվել է Ղարաբաղի Ասկերանի շրջանի Ներքին Ազոխ գյուղում։ Հայրս ծնվել է 1888 թվականին։ Նա ծնվել է Ղարաբաղի Ասկերանի շրջանի Ներքին Ազոխ գյուղում։

Հայրս

ՊԱՏԿԵՐԱՍՓԻՒՌ

Ցայտագիր

« MUSIQUE POUR VOUS »

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ՝ ՓԵՏՐՈՒԱՐ 28

Երեկոյեան ժամը 10

ՇՈՒՇԱՆ ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

Քսանամեայ Քաջատաղանդը

Տաւիղի Միջազգային Ա. Պսակաւոր

Փարիզի պատկերասփիւռ կայանի հրաւէրով կը նուագէ՝ Սքարլաթթի, Փրոքոֆիեվ, Վիբճիլիօ Մորթառի :

« ՅԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Յարութիւն Արզումանեան իր ծնողքին Տէր եւ Տիկին Մովսէս Արզումանեանի մէկ տարեկան ՅԱՌԱՋ կը նուիրէ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոն.— Տէր եւ Տիկին Գարեգին Մարտոյեան եւ զաւակները, խորին չնորհակալութիւններ կը յայտնեն Համաչար-սանճագի Հայր. Մխուեեան Լիոնի եւ Պոմոնի մասնաճիւղերուն եւ բոլոր անոնց որոնք զրաւոր կամ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր եւ հօրեղբօր Հայր (Ամերիկա) :

Այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 40 Ն. Ֆ. կը նուիրեն Լիոնի մասնաճիւղին : Ստանալ տեղւոյն վրայ եւ տասը Ն. Ֆ. Սողոմոն Թէվլիեան սրահին (Ստանալ «Յառաջ»էն) :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Երէցկին էլող Քայլակեան, եւ զաւակները՝ Յանճեան, Յարեան, Տատեան ընտանիքները, Թոռները՝ Փիրայր, Արմենակ, Հրանտ, Արսէն եւ Էլիան, ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Մովսէս Քայլակեան եւ զաւակները, Քայլակեան եւ Մեսրոբեան ընտանիքները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն կաթ. Պատուիրակ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեանի, քահանայ հայրերուն, դպրաց դասին եւ հոգաբարձութեան, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ դպրաց դասին եւ հոգաբարձութեան եւ բոլոր անոնց որոնք իրենց մասնակցութիւնը բերին

ԱՐԴԷ ՔՀՆՅ. ՔԱՅԼԱԿԵԱՆԻ

յուղարկաւորութեան եւ վշտակից եղան անոր պատճառած սուգին :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանի յաջորդ հաւաքոյթը այս Ուրբաթ ժամը 21ին, Քատէի վերնասրահը : Նիւթ՝ վիճաբանական՝ «Հայ կուսակցութիւններու ծագումը եւ իրենց դերը հայ ճակատագրին հանդէպ » :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

Կիրակի, Մարտ 12, ժամը 14·30ին

Սորպոնի մեծ Ամֆիթեատրոնին մէջ

47, RUE DES ECOLES

Ի նպաստ Սէնք – Իւէր տիւ – Թուվէի *ուսանողներու բուժարանին :*

Բարձր հովանաւորութեամբ՝

ԺԱՆ ՍԱՐԱՑԻ

Փարիզի Համալսարանի վերատեսուչ

Կը նախագահէ՝

ՏԻԿԻՆ ԺԱՆ ՍԱՐԱՑ

Կը մասնակցին՝

Լութիս Տէ Լուս (Սպանիա), Անճալի Տէվլի (Հնդկաստան), Էլվուա Փեթերսըն (Միացեալ Նահանգներ), Էթիսուքօ Թաքանօ (Ճափոն), ուսանողական ժողովը – զական խումբեր եւ գեղարուեստական կազմակերպութիւնները կը ներկայացնեն իրենց երկիրները :—

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Պրազիլ, Կովկաս, Սպանիա, Միացեալ Նահանգներ, Հունգարիա, Հնդկաստան, Իսրայէլ, Ճափոն, Լիթուանիա, Մատակասքար, Մեքսիկա, Լեհաստան, Վիէթնամ :

Հայկական բաժինը կը ներկայացնեն :—

ՍՕՍԻ ԽՈՒՄԲԸ

ՆԱՃԻՐԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ

եւ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ

ՏՈՄՍԵՐԸ.— 5, 4, 3, 2 Ն. Ֆ.

Դիմել Սորպոնի դռնապաններուն :

ՆՈՒԷՐ

Փարիզի Աղք.ի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է՝ ի նպաստ իր Օգն. Անտուկին, Մոնթէ Գաւոյէն Պ. Մուչեղ Ճիէրճեանէ 1000 Ն. Ֆ. :

Հ. Յ. Դ.

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Յոյնեբրու սրահը, ,5 Րիւ Պոնֆուա : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Աշակերտներուն կողմէ կազմակերպուած երաժշտական ներկայացում՝

ԿԻՐԱԿԻ ՄԱՐՏ 5

Կէսօրէ ետք ժամը 3·30ին

Կը ներկայացուին

ԹԷՕԴՈՐ ՍԱԼՀՈՒՆԻ

Ողբերգութիւն չորս արար

LE COLIS DE Mr. DOMINIQUE

Զաւեշտ մէկ արար

ԵՐԿՈՒ ՀՆԱԿԱՐԿԱՏՆԵՐԸ

Զաւեշտ մէկ արար

Մի՛ջնարարին՝ արտասանութիւններ

Սիրով կը հրաւիրուին բոլոր աղջակները :

ԾԱԽՈՒ Է

Պանեէոյի մէջ, ծախու է ազատ փակ վիյօն մը, չորս սենեակ, խոհանոց, մուտք, տուշ, ջուր, կազ, ելեկտրական նուիթիւն, 250 քառակուսի մեթր հողով, աչխատանոց մը եւ պտղատու ծառեր : կայ նաեւ անջատ բնակուած տուն մը : Դիւրամատչելի պայմաններ, դրել եւ ժամադրուիլ հետեւեալ հասցէին .—

Պ. կարապետեան, 23, Րիւ Հայկ Թը – պիրեան, Պանեէօ, (ՍԷն) :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՆ

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ ԼՈՒԻՍԵՂԷՆ ՇԻՐԻՄՆԵՐ

ԳՐԱԿԱՆ ԴԻՄԱՍՏՈՒԵՐՆԵՐ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Գին 10 Ն. Ֆ.

Կը ներկայացուին Ա. Ահարոնեան, Ռուբէն, Լեւոն Շանթ, Ն. Աղբալեան, Յ. Օշական, Շ. Մխսաքեան, Թորգոմ Պատրիարք, Բարգէն Կաթողիկոս, Ցակոբ Մալաքեան, Արշակ Զօպանեան, Ե. Տէր-Անդրէասեան, Ա.Ե. Իսահակեան, Գուրգէն Ալէմշահ, Հրանդ Ալեանաք: Պատկերա-զարդուած 16 նկարներով :

×

ՄԱՂԱԳԻԱ ԱՐՓ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Կը ներկայացնէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԵՐԱՀՇՏԱՊԵՏ

ՅԱԿՈԲՈՍ ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Կը ներկայացնէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Վերջին այս երկուքը մէկ հատորով, պատկերազարդ :

Շէեղ տպագրութիւն 7·50 Ն. Ֆ.

Պարզ տպագրութիւն 5 Ն. Ֆ.

ԾԱԽՈՒ Է

Վիրոֆլէյի մէջ, էնվալիտէն – Վէրսայլ հոդեհատի գծին վրայ, Շաւիլ – Վէլիզի կայարանին ճիշդ դիմացը, յարկաբաժին մը՝ երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կեդրոնական ջեռուցում, երրորդ յարկ, շատ լաւ վիճակի մէջ: Հեռաձայնել 926 57 – 84, ճաշի ժամերուն :

ԾԱԽՈՒ Է ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Մեկնումի պատճառով ծախու է նպատակաւոր խանութ մը, ապրանքով կամ առանց ապրանքի, որ ունի խոհանոց մը եւ հինգ սենեակնոց յարկաբաժին մը վրան: Վարը՝ երկու մթերանոց եւ մէկ կառատուն : Գրել Ցառաջին որ կը փոխանցէ կամ հեռաձայնել՝

49.51-58 A Décines (Isère).

ԾԱԽՈՒ Է

Քարաչէն (մէօլիէռ) փաւիյօն մը Աբքէօյի մէջ: Միայարկ, երեք սենեակ, տէպառա, վերնայարկ, մառան, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, արեւոտ, փոքր պարտէզ մը: Մեթրոյին եւ հանրակառքի կայարանին մօտ : Դիւրամատչելի դին: Հեռաձայնել՝

POR. 27–55

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Շաւիլի մէջ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

Հ. Յ. Դ. ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻ, Ն. ՍԵՐՈՒՆԴԻ եւ ԿԱՊ. ԽԱԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ

ԿԸ ԽՕՍԻ Կ. ՄԵԼԵԱՆ

Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, եկեղեցիին սրահը

Նիւթ.— «Արտասահմանի Հայութեան մտահոգութիւնները եւ առաջադրութիւնները » :

Խօսք կը տրուի ներկաներուն :

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱԶԻ ՏԱՐԵԿԱՒՈՐ ՊԱԼԻՒՀԱՆԴԷՍԸ

Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին

Կիրակի, Մարտ 5, ժամը 18էն 24

Salons Lutetia

43, Bd. Raspail

ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ.—

ՊԵՌՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ

Ծանօթ նուագախումբը

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐ ԵՒ ԵՐԳ

ՊԻՒՖԷ, ՃՈՒ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Ուսանողներու մուտքը զեղչով : Ձեր սեղանները հեռաձայնելով՝ ԸԼԻ. 17-74

30ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅՔ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԼՈՒԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 5, Կէս օրէ վերջ ժամը 2·30ին

Salle de la Chimie

28 bis, Rue St.-Dominique, Métro Invalides

Մասնակցութեամբ Փարիզի չրջանի Ֆրանսական եւ օտար սկաուտներուն, նախկին հայ արիներուն, եւ Փարիզի չրջանի սկաուտներու եւ գայլիկներուն

Թատերական ներկայացումներ, հայկական պարեր եւ երգեր, սկաուտական ներկայացումներ, արտասանութիւն, եւ խաղեր, հայ Արիներու եւ գայլիկներու կողմէ :

Պիւֆէ, յուշադրութիւն Մուտք 5 եւ 3 Ն. Ֆ.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՏ 12ԻՆ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանեէօ Քաղաքի խումբին գեղարուեստական երեկոյթը, ժամը 17էն 24:

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Աղդ. Տան վերնայարկը, 32 Րիւ տը Թրէվիզ :

Կը դասախօսէ՝ ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԻԹԵԱՆ, Նիւթ ունենալով Դերենիկ Դէմիրճեանի վարդապետի վէպը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Վիէնի մէջ, կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, այս կիրակի Սէրքըլը կաթոլիք սրահին մէջ, ժամը երեքին :

Մեծ պատրաստութեամբ, կը ներկայացուի «ԿՈՒՆԱԿ»ը, ողբերգ. ? արարով: Հեղ. Մկրտիչ Պէշիկթաշլեան, ղեկավարութեամբ եւ դերակատարութեամբ Սարգիս Քէփէնէկեանի եւ իր խումբին :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Լեւոն Գէորգի Խլաչճեան, ծնած երեւան 1922ին, լուր չկայ 1941ի պատերազմէն ի վեր : Հօրը անունը՝ Գէորգ, էրզրումի նահանգի Քղի գաւառի Հապտղիւղէն, մայրը Եւգինէ, բնիկ վանեցի (Այգեստան) :

Լուր ունեցողներէն տեղեկացնի քրոջը՝ Բերսաբէ Համբարձումեան, Փողոց, 46 տուն, Արարկիր, Երեւան (Խորհ. Միութիւն) :

×

Այրի Տիկին Մարիամ Ոսկանեան կ'փնտռէ իր եղբօր զաւակը Հրանտ Յովհաննէսեան, ծնեալ 1920ին, Կ. Պոլիս Մեջիտիւ, որ վերջին ընդհ. պատերազմին Լենինականէն զինուոր եղած է եւ այդ հետքը կորսուած է : Կ'նեթաղրուի թէ ողջ է, իր հօրը անունը Ցակոբ, մօրը անունը Արշալոյս, քրոջ անունը Տիգրանուհի Յովհաննէսեան : Կը խնդրուի տեղեկացնել զինքը ճանչցողներէն, Տիկին Մարիամ Ոսկանեանի ,

9, Rue de Petrograd. Alfortville

Արտասահմանի թերթերէն կը խնդրուի արտատպել :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՒՏԱԴՐԻՔԸ
ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ – ՀԷԼՎԱ
LE BOSPHORE MARQUE DÉPOSÉE
ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin /Marseille (2ème)